

อิทธิปฏิกิริยากับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์:
ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง

นางสาวสายป่าน ปุริวรรณชนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๕
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

MIRACLES AND THE MAKING OF SACRED NARRATIVES: CONVENTION AND
DYNAMISM IN THE LIFE HISTORY OF *PHRA KECHI ACHAN*
IN CENTRAL THAI SOCIETY

Miss Saipan Puriwanchana

A Dissertation Submitted in a Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์:

ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ใน

สังคมไทยภาคกลาง

โดย นางสาวสายป่าน ปุริวรรณชนะ

สาขาวิชา ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ศาสตราจารย์ ดร.ศิวพร ณ ถลาง

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุกัญญา สุจฉายา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.ศิวพร ณ ถลาง)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพร ภัคดีผาสุข)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรเมินทร์ จารุวรรณ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ประคอง นิมนานเหมินทร์)

สายป่าน ปุริวรรณชนะ : อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทย ภาคกลาง. (MIRACLES AND THE MAKING OF SACRED NARRATIVES: CONVENTION AND DYNAMISM IN THE LIFE HISTORY OF PHRA KECHI ACHAN IN CENTRAL THAI SOCIETY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร. ศิราพร ณ ถลาง, ๒๔๑ หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ที่มา ลักษณะและบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ที่ปรากฏในชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง และเพื่อวิเคราะห์ขนบนิยมและพลวัตของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ โดยมีขอบเขตการวิจัย คือ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลางที่มรณภาพแล้วและมีบันทึกชีวิตประวัติสมบูรณ์ จำนวน ๘๙ รูป

ผลการศึกษาพบว่า ชุดเหตุการณ์สำคัญในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตพระเกจิอาจารย์ของไทย รวมถึงขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษทางศาสนามักเป็นไปตามขนบนิยมที่พบในเรื่องเล่าของศาสนบุคคลในคัมภีร์พุทธศาสนา ทว่าก็มีเหตุการณ์ย่อยและขั้นตอนบางขั้นตอนที่แตกต่างกันอันนับว่าเป็นลักษณะอันเป็นพลวัตในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทย

ลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่พบในชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ของไทย มีทั้งที่เป็นไปตามขนบนิยมทางพุทธศาสนาและที่เป็นพลวัตด้วยอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมไทย อิทธิปาฏิหาริย์จากขนบนิยมทางพุทธศาสนา ได้แก่ ๑) การมีตาทิพย์-หูทิพย์ ๒) ปฏิสัมพันธ์กับอมมนุษย์ ๓) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีต ๔) ความสามารถในการระลึกชาติ ๕) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ ๖) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอนาคต ๗) ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น ๘) การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่างๆ ๙) การบรรลุนิพพานและฌานสมาบัติ ๑๐) การปรากฏลักษณะของผู้มีบุญ ๑๑) ความสามารถสั่งสอนธรรมได้เป็นอัศจรรย์ ๑๒) ความสามารถในการทำสัตว์ให้เชื่องหรือสื่อสารกับสัตว์ด้วยอำนาจแห่งเมตตา ๑๓) การบรรเทาโรคภัยไข้เจ็บด้วยอำนาจการกำหนดจิต และ ๑๔) เหตุมหัศจรรย์ในช่วงมรณภาพและการจัดการสรีระสังขาร ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นพลวัต ได้แก่ ๑) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและคงกะพันชาติ ๒) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มี เส้นหนทางเพศ ๓) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วย เมตตามหานิยม เรียกทรัพย์ ๔) คาถาอาคม ๕) การประลองฤทธิ์ ๖) วาจาสิทธิ์ ๗) การปราบภูตผี ๘) การรักษาโรค ๙) การกลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หลังการมรณภาพ และ ๑๐) อิทธิปาฏิหาริย์ที่มีที่มาจากความคิดความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย

อิทธิปาฏิหาริย์ทั้งที่เป็นขนบนิยมและพลวัตมีบทบาททั้งในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ให้เป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ ช่วยเติมเต็มความต้องการทางใจของพุทธศาสนิกชน และมีบทบาทต่อธุรกิจวัตถุมงคล

ภาควิชา ภาษาไทย ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา ภาษาไทย ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา ๒๕๕๕

5180515522: MAJOR THAI

KEYWORDS: MIRACLES/ SACRED NARRATIVES/ LIFE HISTORY/ BUDDISM

SAIPAN PURIWANCHANA: MIRACLES AND THE MAKING OF SACRED NARRATIVES: CONVENTION AND DYNAMISM IN THE LIFE HISTORY OF *PHRA KECHI ACHAN* IN CENTRAL THAI SOCIETY. ADVISOR: PROF. SIRAPORN NATHALANG, Ph.D., 281 pp.

This dissertation aims at examining sources, characteristics and functions of miracles found in the life histories of *Phra Kechi Achan* in central Thai society as well as analyzing the convention and dynamism in the creation of *Phra Kechi Achan's* sacred narratives. The dissertation uses the written and published narratives of 89 monks who already passed away as the main corpus of data.

In this research, it was found that the significant event sets and stages of being religious heroes tend to follow the convention of narrative structure of Buddhist religious persons as appeared in the Buddhist canons. Certain sub-events and stages, nevertheless, are different which can be counted as the dynamistic features in the *Phra Kechi Achan's* narratives.

It is analyzed that the kinds of miracles in the life histories of *Phra Kechi Achan* in central Thai society are influenced by both Buddhist conventional narratives and Thai culture; the latter is considered as the dynamistic kinds of miracles. The Buddhist conventional miracles are: 1) the all-seeing eyes and ears 2) the communication with spiritual beings 3) the magical insight of the past 4) the recollection of previous lives 5) the miraculous discernment of present 6) the future foresight 7) the knowing of others' minds 8) the supernatural expression of power 9) the enlightenment or attainment of *Jhana* mind state 10) the appearance of charismatic man 11) the wonderful skill of teaching Dharma 12) the great compassion to tame animals 13) the recover of illness by Dharma remedy and 14) the supernatural death and funeral time. The dynamistic miracles influenced by Thai culture are: 1) the power of being invulnerable 2) the power of casting charms 3) the power of gathering compassion and wealth 4) the magical spell 5) the miraculous power competition 6) the sacred utterance 7) the evil spirits overcoming 8) the power of remedy 9) the becoming of divine spirit after death and 10) the miracles influenced from other beliefs in Thai society.

Both the conventional and dynamistic miracles enhance *Phra Kechi Achan's* life histories to be the sacred narratives, fulfill the wishes of Thai Buddhists and support the amulet business.

Department:.....THAI.....

Student's Signature.....

Field of Study:....THAI.....

Advisor's Signature.....

Academic Year:..2012.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ณ ถลาง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้วยความเคารพอย่างสูง เหตุเพราะครูได้คอยเอาใจใส่และให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตากรุณาอันอ่อนโยนอยู่เสมอ นับแต่ผู้วิจัยเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อยมาจนปัจจุบัน กระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ครูผู้เมตตาผู้วิจัยมาโดยตลอด กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แอนเดอร์สัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในต่างประเทศผู้กรุณาให้คำแนะนำทางวิชาการ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการค้นคว้าที่มหาวิทยาลัยบราวน์ ประเทศสหรัฐอเมริกา กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุกัญญา สุขฉายา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ครูภาษาไทยคนแรกในคณะอักษรศาสตร์ของผู้วิจัย ซึ่งได้เมตตากรุณาต่อผู้วิจัยเสมอทั้งในเรื่องวิชาการและเรื่องอื่นๆ กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร ภัคดีผาสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประมินท์ จารุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาแก่ผู้วิจัย

อนึ่ง ในระหว่างการศึกษา ผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ของหน่วยงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณนายแพทย์พิสาสน์ เตชะเกษม อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล ที่กรุณาดูแลสุขภาพของผู้วิจัย ขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อภิรักษ์ณิ เกษมผลกุล คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้เป็นทั้งครู พี่ชาย และคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งในชีวิต ขอบพระคุณคุณสุวรรณา เจริญศิริ คุณภริยารัตน วรานุศาสตร์ และคุณฐานิยา ปิ่นจินดา ที่ช่วยเรื่องการพิมพ์และจัดรูปเล่ม ขอบขอบคุณปถวี บุรีวรรณชนะ น้องชาย ขอบขอบคุณเพื่อนพี่ น้อง ร่วมชั้นเรียนปริญญาเอก ขอบขอบคุณปริญญาวิชนีย์ ศรีสกุลสมบัติ และคุณธนภัทร พิริยโยธินกุล ลูกศิษย์ และขอบคุณเพื่อนๆ “อักษรศาสตร์ จุฬาฯ รุ่น ๖๗” สำหรับมิตรภาพและกำลังใจ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณคุณป้าอรุณ บุรีวรรณชนะ ผู้อนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายตลอดการศึกษา ขอกราบเท้าขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้เสมอด้วยพระอรหันต์ประจำชีวิต อีกทั้งเป็น “อาทิบุรพาจารย์” ของลูก รวมถึงขอน้อมเอาวิทยานิพนธ์นี้เป็นสิ่งบูชา เป็นครูทั้งศิษย์ และเป็นเครื่องบูชาพระคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัยตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๔
๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย	๑๔
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๕
๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕
๑.๖ ขอบเขตการวิจัย	๑๕
๑.๗ คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๑๗
๑.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๘
๒ ประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่างๆ และขนบนิยมในการบันทึกประวัติศาสตร์ บุคคลในพุทธศาสนา.....	๒๘
๒.๑ ประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่างๆ	๒๘
๒.๑.๑ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อดั้งเดิม.....	๒๙
๒.๑.๒ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	๓๔
๒.๑.๓ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา.....	๓๗
๒.๑.๔ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนา.....	๔๗
๒.๑.๕ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม.....	๕๒

๒.๒	ขนบนิยมที่ปรากฏในชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตศาสนบุคคลในพุทธศาสนา.....	๕๗
๒.๒.๑	ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระสัมมาสัมพุทธเจ้า.....	๕๘
๒.๒.๒	ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระปัจเจกพุทธเจ้า.....	๖๑
๒.๒.๓	ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระอนาคตพุทธเจ้า.....	๖๓
๒.๒.๔	ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระอริยสาวก-สาวิกา.....	๖๕
๓	เรื่องเล่าและชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง: การศึกษาในฐานะวีรบุรุษทางศาสนา.....	๗๒
๓.๑	เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง.....	๗๒
๓.๑.๑	เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ใน กรุงเทพมหานคร.....	๗๓
๓.๑.๒	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดกาญจนบุรี.....	๙๖
๓.๑.๓	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดจันทบุรี.....	๙๙
๓.๑.๔	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๐๐
๓.๑.๕	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดชลบุรี.....	๑๐๑
๓.๑.๖	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ชัยนาท.....	๑๐๔
๓.๑.๗	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดนครนายก.....	๑๐๘
๓.๑.๘	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดนครปฐม.....	๑๐๙
๓.๑.๙	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดนครสวรรค์.....	๑๑๗
๓.๑.๑๐	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดนนทบุรี.....	๑๒๒
๓.๑.๑๑	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดปทุมธานี.....	๑๒๕
๓.๑.๑๒	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์.....	๑๒๗
๓.๑.๑๓	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดปราจีนบุรี.....	๑๒๙
๓.๑.๑๔	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	๑๓๑
๓.๑.๑๕	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด พิจิตร.....	๑๓๙
๓.๑.๑๖	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดพิษณุโลก.....	๑๔๓
๓.๑.๑๗	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด เพชรบุรี.....	๑๔๔
๓.๑.๑๘	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดระยอง.....	๑๔๕
๓.๑.๑๙	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดราชบุรี.....	๑๔๖

๓.๑.๒๐	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดลพบุรี.....	๑๔๘
๓.๑.๒๑	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรปราการ.....	๑๕๐
๓.๑.๒๒	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	๑๕๔
๓.๑.๒๓	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๕๖
๓.๑.๒๔	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสระบุรี.....	๑๕๗
๓.๑.๒๕	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสิงห์บุรี.....	๑๖๐
๓.๑.๒๖	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสุโขทัย.....	๑๖๓
๓.๑.๒๗	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสุพรรณบุรี.....	๑๖๔
๓.๑.๒๘	ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดอุทัยธานี.....	๑๖๘
๓.๒	ชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย : ความเป็นชนนิยม ความเป็นพลวัต และความเป็นวีรบุรุษ.....	๑๗๐
๓.๒.๑	ชนนิยมของชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระ เกจิอาจารย์.....	๑๗๐
๓.๒.๒	พลวัตของชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์.....	๑๗๔
๓.๓	ลักษณะเฉพาะของวีรบุรุษทางศาสนาแบบไทยของพระเกจิอาจารย์.....	๑๗๗
๓.๔	ความสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ต่อขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษ ของพระเกจิอาจารย์.....	๑๘๒
๓.๔.๑	อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการถือกำเนิดเป็นปุถุชน.....	๑๘๒
๓.๔.๒	อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการได้พบผู้เป็นอาจารย์ สหธรรมิกและศัตรู.....	๑๘๓
๓.๔.๓	อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะสิ่งสำคัญที่ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์.....	๑๘๔
๔	อิทธิปาฏิหาริย์: ชนนิยม พลวัต และบทบาทในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ พระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทย.....	๑๘๖
๔.๑	อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นชนนิยมในพุทธศาสนา.....	๑๘๖
๔.๑.๑	การมีตาทิพย์-หูทิพย์.....	๑๘๙
๔.๑.๒	ปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์.....	๑๙๐
๔.๑.๓	ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต.....	๑๙๙
๔.๑.๔	ความสามารถในการระลึกชาติ	๒๐๐

๔.๑.๕	ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ.....	๒๐๑
๔.๑.๖	ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต.....	๒๐๒
๔.๑.๗	ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น.....	๒๐๓
๔.๑.๘	การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่างๆ.....	๒๐๔
๔.๑.๙	การบรรลุนิพพานและการเข้าถึงฌานสมาบัติ.....	๒๐๖
๔.๑.๑๐	การปรากฏลักษณะของผู้มีบุญ.....	๒๐๗
๔.๑.๑๑	ความสามารถในการสั่งสอนธรรมได้เป็นอัศจรรย์.....	๒๑๑
๔.๑.๑๒	ความสามารถในการสื่อสารกับสัตว์ หรือทำสัตว์ให้เชื่อด้วย อำนาจแห่งเมตตา.....	๒๑๒
๔.๑.๑๓	การหายหรือทุเลาจากโรคภัยไข้เจ็บ ด้วยอำนาจการกำหนดจิต.....	๒๑๔
๔.๑.๑๔	เหตุมหัศจรรย์ในช่วงมรณภาพและการจัดการสรีรสังขาร.....	๒๑๖
๔.๒	อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย.....	๒๑๙
๔.๒.๑	อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและคงกะพันชาติวี.....	๒๑๙
๔.๒.๒	อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มีเสน่ห์ทางเพศ.....	๒๒๓
๔.๒.๓	อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วย เมตตามหานิยม เรียกทรัพย์.....	๒๒๔
๔.๒.๔	การมีคาถาอาคม.....	๒๓๐
๔.๒.๕	การประลองฤทธิ์.....	๒๓๕
๔.๒.๖	วาจาสิทธิ์.....	๒๓๗
๔.๒.๘	การรักษาโรค.....	๒๓๘
๔.๒.๙	การกลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หลังการมรณภาพ.....	๒๓๙
๔.๒.๑๐	อิทธิปาฏิหาริย์ที่มีที่มาจากความคิดความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย....	๒๔๐
๔.๓	บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์: บทบาทต่อ เรื่องเล่าและบทบาทต่อสังคม.....	๒๔๔
๔.๓.๑	บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับ ชีวประวัติ พระเกจิอาจารย์ให้เป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์.....	๒๔๔
๔.๓.๒	บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ช่วยเติมเต็มความต้องการทางใจของ พุทธศาสนิกชน.....	๒๔๗

บทที่

หน้า

๔.๓.๓ บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่ถูก
นำไปใช้ในธุรกิจวัตถุมงคล.....๒๔๙

๕ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....๒๕๓

 ๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....๒๕๓

 ๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....๒๕๖

 ๕.๒.๑ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในฐานะเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธ
ศาสนาบุคคลแบบไทย.....๒๕๖

 ๕.๒.๒ สถานภาพของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทย:
 นิทาน ตำนาน และประวัติศาสตร์บอกเล่า.....๒๕๙

 ๕.๒.๓ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์กับวัฒนธรรมประชาานิยม.....๒๖๑

 ๕.๒.๔ ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง: องค์ความรู้ใหม่ทาง
 พุทธศาสนาศึกษา คติชนวิทยา และไทยศึกษา.....๒๖๔

 ๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....๒๖๖

รายการอ้างอิง.....๒๖๗

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... ๒๘๑

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ ๑	ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของคริสโตเฟอร์ โวกเลอร์.....๑๒
แผนภูมิที่ ๒	ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของสจ๊วต วอยทิลยาร์.....๑๓
แผนภูมิที่ ๓	ขั้นตอนชีวิตของพระอริยบุคคลในพุทธศาสนา.....๗๐
แผนภูมิที่ ๔	ขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์.....๑๗๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๑	เปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในประวัติชีวิตศาสนบุคคลในพุทธศาสนา.....๖๗
ตารางที่ ๒	เปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ กับพระสาวก-สาวิกา.....๑๗๓
ตารางที่ ๓	ชุดเหตุการณ์ย่อยในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์.....๑๗๔
ตารางที่ ๔	อิทธิปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการมรณภาพของพระเกจิอาจารย์.....๒๑๕
ตารางที่ ๕	ประเภทวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณในด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี.....๒๒๑
ตารางที่ ๖	ประเภทวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณในด้านเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์.....๒๒๔
ตารางที่ ๗	คาถาอาคมที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์.....๒๓๐
ตารางที่ ๘	ตารางแสดงความคิดแบบคู่ตรงข้ามในการประลองฤทธิ์ของหลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรสงคราม.....๒๓๖
ตารางที่ ๙	ลักษณะอาการป่วยที่เชื่อกันว่าพระเกจิอาจารย์สามารถรักษาได้ ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์.....๒๓๙

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

รูปภาพ ๑ เขี้ยวเสือหลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย.....	๒๒๘
รูปภาพ ๒ เครื่องรางพญาเต่าเรือน.....	๒๒๘
รูปภาพ ๓ จระเข้โตน หลวงพ่อสนิท วัดลำบัวลอย.....	๒๒๙
รูปภาพ ๔ ปลัดขิก.....	๒๔๑
รูปภาพ ๕ มีดหมอหลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ.....	๒๔๒
รูปภาพ ๖ วัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ทอง วัดราชโยธา.....	๒๕๑
รูปภาพ ๗ ปลอกหมอนพระคาถาชินบัญชร.....	๒๖๒
รูปภาพ ๘ ปากกาพระคาถาชินบัญชร.....	๒๖๒
รูปภาพ ๙ ปฏิทินพระเกจิอาจารย์มงคลนาม.....	๒๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการยอมรับนับถือพุทธศาสนามาเป็นเวลาช้านาน ส่งผลให้พุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นบรรทัดฐานทางความคิดความเชื่อกระแสหลักในสังคมไทยเท่านั้น หากพิจารณาในแง่ของการสร้างสรรค์วรรณกรรม จะเห็นได้ว่า “วัตถุดิบ”ของวรรณกรรมหลายเรื่องก็มีต้นเค้าจากเรื่องราวในพระพุทธานุศาสนนา ทั้งนี้วรรณกรรมพุทธศาสนาประเภทหนึ่งที่แพร่หลายอยู่ในสังคมไทย ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพุทธประวัติ ประวัติพระสาวก หรือพระอนาคตพุทธเจ้า อาทิ *ปฐมสมโพธิ คัมภีร์ชินกาลมาลินี สาวกนิพนพาน โมคคัลลาน์สารีบุตร นิพนพาน พระมาลัย ตำนานพระเจ้าห้าพระองค์ ตำนานกาเหว่า* ซึ่งล้วนปรากฏอยู่หลายสำนวนในทุกภูมิภาค อีกทั้งยังสังเกตว่า เรื่องเล่าเหล่านี้มักกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของบุคคลสำคัญผู้นั้นในฐานะชุดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต หรือมีชะง่อนก็เป็นเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของบุคคลในเรื่องเล่าโดยตรง ตัวอย่างเช่น *นันทโศปนนทสูตรคำหลวง* ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระมหาโมคคัลลานะใช้ฤทธิ์ปราบพญานันโทปนนทนาคราชให้คลายจากมัจฉาที่ภูริไว้ต่อนหนึ่งว่า

ธจึงเสด็จเข้าไป ในช่องกรรณเบื้องขวา แห่งมรรณิดศวราชิราชันัน ธก
ออกไปโดยช่องกรรณเบื้องซ้ายแล อันว่าพระมหาเถรา ธกเสด็จจุลเทาโดย
รลุงกรรณาฝ่ายพาม กเสด็จเจญตามทักษิณกรรณ แห่งสรพระันยาธิราชแล อัน
ว่าพระมหาโมคคัลลาน์ เข้าไปโดยช่องนาสาฝ่ายทักษิณ แห่งมรรณิบดินทราชา
กออกมาโดยช่องนาสิกฝ่ายเขวียงแล อันว่าพระมหาเถรา จุลเทาโดยรลุงนาสา
ฝ่ายอุดร แห่งนาคบดีสรราชา กเจญออกมาโดยรลุงนาสาฝ่ายสด้าแล^๑

ลักษณะการเล่าประวัติชีวิตของศาสนบุคคลโดยมีชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์เช่นนี้ สามารถจัดว่าเป็นงานเขียนประเภท *ชีวประวัตินักบุญ* (hagiography) ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งในคริสต์ศาสนา งานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญ หมายถึง “ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนบุคคลซึ่ง

^๑ ศิลปากร, กรม, *เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศ พระประวัติและพระนิพนธ์พร้อมอักษรอง* (กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ, ๒๕๑๓), หน้า ๑๒๕.

ควรเป็นไปเพื่อเสริมสร้างศรัทธาปสาทะ ดังนั้น คำจำกัดความเพียงประการเดียวของวรรณกรรมประเภทนี้จึงอาจหมายถึง งานประพันธ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความเลื่อมใสศรัทธา และตั้งใจที่จะเผยแพร่เกียรติคุณของนักบุญผู้นั้น”^๒ ทั้งนี้ชีวประวัตินักบุญมีทั้งประเภทที่ได้รับการบันทึกเป็นจดหมายเหตุ เช่น **งานเขียนที่รวบรวมโดย ไฮโรนีเมียน** ซึ่งเขียนขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๕ และประเภทที่เป็นวรรณกรรม เช่น **ประวัติชีวิตผู้เสียสละชีวิตเพื่อเพื่อนมนุษย์แห่งปาเลสไตน์** ของยูซีปิอัสแห่งซีซารียา ซึ่งเขียนขึ้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๔ **เรื่องราวของพระแห่งซีเรีย** ของอีไฮโดเรต ในราวคริสต์ศตวรรษที่ ๕ เป็นต้น^๓

อนึ่ง ไม่เพียงแต่พุทธประวัติ อนาคตพุทธประวัติและประวัติพระสาวกเท่านั้น ในสังคมไทยยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระภิกษุรูปสำคัญของสังคม ร่องรอยการเล่าเรื่องพระภิกษุในฐานะบุคคลสำคัญนี้มีมาตั้งแต่ในครั้งอาณาจักรล้านนาและสุโขทัย ดังที่ปรากฏอยู่ใน **ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดป่าแดง** ซึ่งเป็นตำนานการเผยแพร่พุทธศาสนาสิงหนิกายไปยังดินแดนล้านนา ได้มีการแทรกประวัติ **พระมหาญาณคัมภีร์** พระเถระสำคัญของสำนักของตนไว้ด้วย ดังตัวอย่างเช่น

ตั้งมหาญาณคัมภีระเถระเป็นทายก อยู่ในเรือนได้ ๑๒ ปี บวชเป็นสามเณรอยู่ได้ ๘ วัสสา เป็นภิกษุอยู่วัดนั้นนทรามาธิบัติได้ ๑๑ วัสสา อยู่บ้านลานกุมกามหัวเวียง ๒ วัสสา อยู่ลังกา ๕ วัสสา อยู่โยธยาวัสสา ๑ อยู่สุโขทัยวัสสา ๑ อยู่เชียงใหม่ ๗ วัสสา อยู่พะยาววัสสา ๑ อยู่เชียงรายวัสสา ๑ อยู่เชียงแสน ๗ วัสสา อยู่เขินงของวัสสา ๑ อยู่ลคอรวัสสา ๑ อยู่เมืองวังวัสสา ๑ เถึงปีเต่าสันสักกราชได้ ๘๑๔ ตั้ว พระยาแก้วตาหลวงไปนิมนต์จากเมืองวังมาเชียงใหม่ ก็มาจตุยยังบ้านตีนดอยหัวเมืองโพทสุดนั้นแล^๔

^๒ The document should be of a religious character and should aim at edification. The term may only be applied therefore to writing inspired by devotion to the saint and intended to promote it. (Père Hippolyte, Delehaye, S.J. and Bollandist, 1961).

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย** (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐๓.

^๔ บำเพ็ญ ะวิน, **ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดป่าแดง ภาคปริวรรต ลำดับที่ ๙** (เชียงใหม่: ภาคศึกษา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๙), หน้า ๒๓-๒๔.

ส่วนใน **ศิลาจารึกหลักที่ ๒ วัดศรีชุม** ก็ได้มีกล่าวถึงประวัติ **พระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุฬามุนี มหาสามีเป็นเจ้า**^๕ ดังตัวอย่างตอนพระบรมธาตุเสด็จมากระทำปาฏิหาริย์ให้แจ้งแก่พระมหาเถรศรีศรัทธาฯ และยังศรัทธาในตัวท่านให้เกิดแก่มหาชน ความว่า

พระศรีรัตนมหาธาตุเจ้าภูลูกหนึ่งมีพรรณงามตั้งทองรัศมีเท่าลูกหมาก
เสด็จมาแต่กลางหาวมาจวัดรอบตนท่านแล จึงเสด็จขึ้นสู่เหนือหัวแล พระรัตน
มหาธาตุจึงเสด็จมาอยู่ถึงหน้าผาก พระศรีศรัทธาราชจุฬามุนีศรีรัตนลงกาที่ปึง
ยอเอาสองมือรับเอาแลไหว้ พระเศศาตุเส้นหนึ่งเลื่อมงามคว่างมาแต่บนสะพัด
เหนือหัว พระศรีศรัทธาราชจุฬามุนีศรัทธาน้ำตาถึงตักหนักหนา บูชาทั้งตน ออก เข้า
ของทั้งหลายปมีว่าถึเลย ชาวสีหลทั้งหลายเห็นอัศจรรย์ดังอันเขาจึงชันทอดตน
ไหว้สันทพัดเบญจางคนอนพักเชิงตีนพระศรีศรัทธาราชจุฬามุนี คนทั้งหลายไหว้เต็ม
แผ่นดินอุปมาตั้งเรียงท่อนอ้อยไว้มากตามดาศเต็มทีสถานนั้นแล^๖

มาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีปรากฏพระประวัติบางส่วนของสมเด็จพระสังฆราชญาณ
สังวร (สุก) ปรากฏใน **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธ
เลิศหล้านภาลัย** ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์เรียบ
เรียง ความมีดังนี้

สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) พระองค์นี้ เดิมอยู่วัดท่าทรายคลองคู
จามกรุงเก่า มีเกียรติคุณวิเศษในทางวิปัสสนาธุระ กล่าวกันว่ากระบวนแผ่เมตตา
พรหมวิหารถึงทำให้ไก่เถื่อนเชื่อฟังได้ เป็นเหตุให้คนทั้งหลายเรียกพระนามเมื่อเป็น
สมเด็จพระสังฆราชอีกอย่าง ๑ ว่า พระสังฆราชไก่เถื่อน และมีรูปไก่จำหลักไว้ฐาน
รูปพระสังฆราชของคดียังอยู่ที่วัดมหาธาตุจนทุกวันนี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลกทรงอาราธนาให้ลงมาครองวัดพลับ คือวัดราชสิทธิารามทุกวันนี้
เป็นที่เคารพนับถือในพระราชวงศ์มาแต่รัชกาลที่ ๑ ได้เป็นพระอุปัชฌายจารย์

^๕ พระมหาเถรศรีศรัทธานี้ นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่าทรงเป็นเจ้าของในราชวงศ์สุโขทัยที่
เสด็จออกผนวช

^๖ ยอช เซเดส์, **ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๑** (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๒๘), หน้า ๗๘-๗๙.

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงผนวช เป็นพระอาจารย์
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเมื่อผนวชสามเณร^๗

อย่างไรก็ตาม ความตื่นตัวของนักปราชญ์ที่ต้องการสืบค้นชีวประวัติของบุคคลในอดีต จนนำไปสู่ยุครุ่งเรืองของการเขียนชีวประวัติของไทย คือ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นเวลาที่มีธรรมเนียมการพิมพ์หนังสือข่าวรายงานศพ โดยแทรกประวัติของผู้วายชนม์ รวมถึงการพิมพ์หนังสือแจกในวาระสำคัญต่างๆ อย่างแพร่หลาย^๘ ในยุคสมัยนี้เองที่เริ่มมีการรวบรวมประวัติพระภิกษุรูปสำคัญของไทยอย่างเป็นระบบ งานเขียนที่สำคัญก็เช่น **ประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช** ของพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) **ชีวประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)** ของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (สอน โลหะนันท์) งานเขียนที่ได้ยกตัวอย่างมาเหล่านี้ได้เรียบเรียงขึ้นด้วยการสืบหาหลักฐานต่างๆ โดยเฉพาะวิธีการสืบถามจากผู้รู้ แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นชีวประวัติอันสมบูรณ์ตั้งแต่หลักฐานเรื่องชาติกำเนิดของพระเถระ จนกระทั่งถึงวาระที่พระเถระรูปนั้นๆ มรณภาพ ในที่นี้จะขอแสดงถึงวิธีการสืบค้นประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ของพระยาทิพโกษาไว้ดังนี้

คิดใคร่จะรู้ประวัติของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระฆังโฆสิตาราม บ้าง ก็สืบสืบถามความเป็นไปแต่หลังๆ แต่คราวครั้งดั้งเดิมแรกต้นสกุลวงศ์ เพื่อกถาเหล่าก่อน เผ่าพงศ์ พวกพ้อง พื้นภูมิลำเนา บ้านช่อง ชื่องาน แคว้นจังหวัด เป็นบัญญัติของสมเด็จพระนั้นเป็นประการใด นานมาแล้วจะถามใครๆ ไม่ได้ความ หามีใครตอบตรงคำถามให้ถ่องแท้ จึงได้พากันตรงร่ำเข้ามาหา นายพร้อม สุดดีพงศ์ อ่อนนวนให้รีบลงมากองเทพฯ ให้ช่วยเข้าสู่เสวยสมาคม ถ้ามั่งเงินเค้าเจ้า

^๗ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ, **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒** (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๘.

^๘ อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (บรรณาธิการ), **ประวัติสุนทรภู่จากบันทึกของพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) งานค้นคว้าประวัติสุนทรภู่เล่มแรกของไทย** (กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๖-๗.

ประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) จี๋นายพร้อม สุดดีพงค์ ตลาดไชโยเมือง
อ่างทอง จึงได้รับส่งลงมาสู่หา^๙

ในปัจจุบันลักษณะการสืบค้นและการเขียนประวัติพระภิกษุรูปสำคัญตั้งแต่ชาติภูมิกำเนิด
การศึกษาธรรม การบำเพ็ญเพียร ไปจนกระทั่งถึงกาลมรณภาพนั้น เป็นวิธีการและรูปแบบที่
แพร่หลายอย่างยิ่ง อาทิ การเขียนประวัติของ หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด นั้น ผู้เขียนได้ใช้ทั้ง
หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น **ขอเจ้าตำราหมื่นตราพระธรรมวิลาสเอาไปวิวาทเป็นหัว
เมือง^{๑๐} สำเนาหนังสือครั้งกรุงเก่าว่าด้วยการพระราชทานที่กัลปนา^{๑๑}** และหลักฐานการบอก
เล่า หรือในการเขียนประวัติของ หลวงปู่สี อนุทสิริ สำนักสงฆ์ถ้ำบุญญาค จังหวัดนครสวรรค์
ผู้เขียนได้สอบถามข้อมูลจากทายาทของท่าน^{๑๒} เป็นต้น

นอกจากนี้ในสังคมไทยยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระภิกษุกลุ่มที่เรียกว่า “พระเกจิอาจารย์”
ทั้งนี้คำว่า “เกจิ” เป็นศัพท์ในภาษาบาลี ตามรูปศัพท์หมายถึง “บางหมู่ บางพวก”^{๑๓} โดยไม่ได้
จำเพาะเจาะจงว่า หมู่หรือพวกดังกล่าวนี้เป็นหมู่พวกของใคร มีคุณสมบัติอย่างไร ดังปรากฏการ
ใช้คำว่า “โคจิ” ซึ่งเป็นรูปเอกพจน์ของเกจิใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิตเทส** ว่า
“ใครๆ ฟังไปสู่วิถีที่ไม่เคยด้วยญาณเหล่านี้ เหมือน บุคคลที่มีตนฝึกดี ฝึกแล้ว (โคจิ ปุคฺโคโล)”^{๑๔}

ต่อมาในชั้นหลัง มีการใช้คำว่าเกจิประกอบเป็นคำว่า “เกจิอาจารย์” ในความหมายว่า
“อาจารย์บางท่าน” อันหมายถึง อาจารย์ผู้มีความรู้ในพระธรรมคัมภีร์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังที่
สุภาพวรรณ ฦ บางช้าง ได้กล่าวว่ามีการใช้คำเรียกดังกล่าวนี้ใน **คัมภีร์วิสุทธิมรรค** ซึ่งเป็นคัมภีร์
ที่พระพุทธโฆสะแต่งขึ้นในลังกาเพื่อใช้เรียกอรรถกถาจารย์ฝ่ายอภัยคีรีวิหาร ซึ่งเป็นคนละพวกกับ

“ทิพโกษา (สอน โลหะนันท์), มหาอำมาตย์ตรี พระยา, **ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)**
(กรุงเทพฯ: พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร จัดพิมพ์เป็นธรรมทานในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ๒๕๒๕),
หน้า ๑.

^{๑๐} อุดม หนูทอง, “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด, ” **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑๗**
(๒๕๔๒): ๘๔๔๑.

^{๑๑} ชูศักดิ์ นรรัตน์วงศ์, **ประวัติศาสตร์สมัย หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด** (กรุงเทพฯ: แบ่งปันธรรม,
๒๕๔๕), หน้า ๓๐.

^{๑๒} ชรินทร์ ตีนาน และจักรภพ เจริญรัตน์ **ชีวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี
จันทสิริ** (กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.), หน้าคำนำ.

^{๑๓} **พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย จุฬนิตเทส** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย,
๒๕๔๓), หน้า ๑๑๑.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

ฝ่ายมหาวិหารของพระพุทธโฆสะ โดยใช้คู่กับคำว่า “อปรจารย์-อาจารย์ท่านอื่นๆ”^{๑๕} ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าคำว่า “เกจิอาจารย์” ในความหมายแต่เดิมนั้นหมายถึงกลุ่มหรือพวกของพระอรหันตภิกษุผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในคัมภีร์พุทธศาสนา

สำหรับการใช้คำดังกล่าวนี้ในภาษาไทยนั้น เป็นไปได้ว่าแต่เดิมคำว่าเกจิอาจารย์ใช้ในความหมายถึงพระภิกษุบางรูปที่มีความรู้ในพระธรรมคัมภีร์เป็นพิเศษ เช่นเดียวกับความหมายที่ใช้ในลังกา ดังปรากฏการใช้คำดังกล่าวนี้ในหนังสือ **สยามประเภท สุนทโรวาทพิเศษ** ของ ก.ศ.ร. กุหลาบ ดังนี้

พราหมณ์ชาวประเทศฮินดูสถาน แต่โบราณผู้หนึ่ง มีนามกรปรากฏว่า “บาเจียงปะโรหิตาจารย์” ...ท่านบาเจียงได้เปนมิกษุแล้วมีชื่อตามภาษามคธว่า “ฉันทปะโรหิตามิกษุ” ท่านผู้นี้ได้เล่าเรียนเขียน อ่านขำนิขำนานูในพระพุทธรัจจะนะ และพระปริยัติธรรมขำนิขำนานู แดกฉานเชี่ยวชาญ ตามกระแสพระพุทธานุสาสนโรวาท พุทโธบายสังเกตตามเหตุหมายในบาฬีเสร็จแล้ว ท่านผู้นี้ได้ เปน **เกจิอาจารย์** เปนประธานในหมู่ภิกษุสงฆ์แล้ว^{๑๖}

ในปัจจุบันความหมายของคำว่า เกจิอาจารย์ ตามที่ระบุในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยามว่าหมายถึง “อาจารย์บางจำพวก, อาจารย์ที่เชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในด้านคถาอาคมและการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง”^{๑๗} ปัจจุบันคำว่าเกจิอาจารย์ตามความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนไทยทั่วไป ยังรวมถึงพระภิกษุรูปสำคัญที่เชื่อกันว่ามีคุณวิเศษบางประการด้วย

อีกประการหนึ่ง พระภิกษุจำนวนมากที่ได้รับการเรียกขานว่าเป็นเกจิอาจารย์มักปรากฏว่ามีเครื่องรางของขลังที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุรูปนั้นๆ อาทิ พระเครื่องรุ่นเสาร์ ๕ ของ หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดสุพรรณบุรี หมากทุยและเหรียญปั๊มรูปเหมือน หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง กรุงเทพมหานคร เป็นต้น แม้ว่าพระภิกษุบางรูปจะมุ่งเน้นไปในทางวิปัสสนาธุระ อาทิ หลวงปู่แหวน

^{๑๕} สุภาพรรณ ณ บางช้าง, **ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา** (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๓๔๕.

^{๑๖} ก.ศ.ร. กุหลาบ, **สยามประเภท สุนทโรวาทพิเศษ** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรินทร์, ๒๔๔๒), หน้า ๘.

^{๑๗} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒** (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๕๖), หน้า ๑๓๘.

สุจินโณ วัดดอยแม่ปิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์ในสาย หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ก็ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพลังอำนาจในการปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ดังมีบันทึกไว้ว่า

แล้วก็ได้เห็นกระแสน้ำหลวงปู่แหวนเป็นประกายพุกฤษ์พุ่งออกมาจาก
อก สว่างเจิดจ้าใหญ่เหลือเกิน คลุมเครื่องรางของขลังทั้งหมด แสงสว่าง
ประกายพุกฤษ์ของจิตพระอรหันตเจ้า แทรกลงไปในเครื่องรางของขลัง อยู่ผิว
ด้านหน้าชั้นข้างล่างสุด เรียกว่าคลุมหมด อาบลงไปหมดเลย โพล่งสว่างสุกปลั่ง
ไปหมด คล้ายตกอยู่ในเบ้าหลอม เป็นกระแสน้ำของจิตที่เยือกเย็น เต็มไปด้วย
อำนาจพุทธบารมี เห็นแล้วรู้สึกเยือกเย็นสบายอย่างประหลาดบอกไม่ถูก นี่คือ
การปลุกเสกพระเครื่องรางของขลังของหลวงปู่แหวนซึ่งใช้เวลาไม่ถึง ๓ นาที แต่
ทว่าอานุภาพยิ่งใหญ่ ทรงความขลังศักดิ์สิทธิ์เลิศล้ำนามหัตถ์จรรย์^{๑๔}

เมื่อใช้คำนิยามดังกล่าวนี้มา “จัดกลุ่ม” พระภิกษุ จะพบว่าพระภิกษุที่มีคุณสมบัติ “เข้า
ข่ายพระเกจิอาจารย์” หลายรูปด้วยกัน และปรากฏอยู่ทุกภูมิภาค เฉพาะในภาคกลางเองก็มี
พระภิกษุที่เป็นเกจิอาจารย์หลายต่อหลายรูปที่เป็นที่รู้จักกันดี เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต
พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม เจ้าคุณนรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส หลวงพ่อสด วัด
ปากน้ำ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัด
พิจิตร หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท หลวงพ่อเป็น วัดบางพระ จังหวัด
นครปฐม เป็นต้น ทำให้การศึกษาข้อมูลเฉพาะกลุ่มเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ใน
ภาคกลางก็น่าที่จะทำให้เข้าใจ “ลักษณะสำคัญ” ของข้อมูลเรื่องเล่ากลุ่มดังกล่าวนี้ได้
ยิ่งไปกว่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาค
กลางของไทยที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ มักปรากฏชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์
ของพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ มิเช่นนั้นก็เป็นอิทธิปาฏิหาริย์อันเกิดจากอานุภาพของวัตถุมงคลที่
เกี่ยวเนื่องกับท่าน อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของ หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร
เล่าว่าครั้งหนึ่งหลวงพ่อเงินท่านนั่งมองลูกศิษย์หลอมเหล็กทำปลอกข้าง แล้วแก้มถึงผ้าจีวรลงไป
ในกองไฟ แต่จีวรของท่านกลับไม่ไหม้ บรรดาลูกศิษย์ของท่านจึงฉีกจีวรแบ่งกันนำไปคล้องคอเป็น

^{๑๔} ปฐม และภัทรา นิคมานนท์, *โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่มที่ ๓* (กรุงเทพฯ พี. เอ. ลิฟวิ่ง, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘๗.

ของคลัง^{๑๙} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม เล่าว่าเด็กหญิงออชย บุตรสาวของนางนวลศรี และนายประสงค์ เปลี่ยนขำ ซึ่งตักน้ำแต่ไม่จมน้ำเพราะห้อยเหรียญรูปเหมือนหลวงพ่อกเงิน^{๒๐} เป็นต้น

ทั้งนี้คำว่า “อิทธิ” ตามรูปศัพท์ภาษาบาลีตั้งระบุไว้ใน พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย ฉบับ ภูมิพลโลกิขุ มีความหมายว่า “ฤทธิ์, ฤทธิ์ทางใจ”^{๒๑} ส่วนคำว่า “ปาฏิหาริย์” หมายความว่า “ประหลาด, อัศจรรย์, วิสามัญ, พิเศษ ; สิ่งอัศจรรย์”^{๒๒} คล้ายกับความหมายของคำว่าปาฏิหาริย์ที่นำมาใช้ในภาษาไทยว่า “สิ่งที่น่าอัศจรรย์, ความอัศจรรย์...กระทำการที่ตามปกติทำไม่ได้”^{๒๓} ในทางศาสนา พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้นิยามคำว่า “อิทธิ” ในทางพุทธศาสนาไว้ตรงกับความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๒๔} ส่วนคำว่า “ปาฏิหาริย์” หมายถึง “สิ่งที่น่าอัศจรรย์, เรื่องที่น่าอัศจรรย์, การกระทำที่ให้ง่เกิดผลเป็นอัศจรรย์”^{๒๕} ความหมายดังกล่าวนี้ใกล้เคียงกับความหมายของคำว่า “Miracle” ซึ่ง อีลีแอดด์ นิยามว่า

อิทธิปาฏิหาริย์ คือ เหตุการณ์ การกระทำ หรือไม่ก็สภาวะซึ่งเป็นที่รับรู้กันว่าไม่ธรรมดา เหนือสามัญและเหนือธรรมชาติซึ่งบุคคลทั่วไปจะยอมรับอย่าง เป็นเหตุเป็นผลได้ยาก โดยทั่วไปอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านี้ใช้เป็นเครื่องสำแดงถึงพลังอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องเล่า โดยเป็นไปเพื่อตอบสนองของความประสงค์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นองค์ประกอบอันธรรมดาประการหนึ่งของเวทมนตร์และคาถาอาคม^{๒๖}

^{๑๙} บุรี รัตนา, หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.), หน้า ๗๗-๗๘.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓-๘๔.

^{๒๑} พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย ฉบับภูมิพลโลกิขุ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ, ๒๕๓๕), หน้า ๔๗๑.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๙.

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๖๙๔.

^{๒๔} พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๓๕๕.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

^{๒๖} Miracle is events, actions and states taken to be unusual, extraordinary and supernatural that the normal level of human consciousness finds them hard to accept rationally. These miracles

เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย คำว่า “อิทธิ” กลับมีความหมายใกล้เคียงทั้งกับคำว่า อิทธิ และ สิทธิ ในภาษาบาลี โดยหมายถึง “ฤทธิ์, อำนาจศักดิ์สิทธิ์ ; ความเจริญ, ความสำเร็จ, ความมั่งคั่ง”^{๒๗} และยังมีการใช้คำสมาส “อิทธิปาฏิหาริย์” ในความหมายว่า “ฤทธิ์เป็นอัศจรรย์ หมายถึง การแสดงฤทธิ์ที่พ้นวิสัยของสามัญมนุษย์ได้อย่างน่าอัศจรรย์”^{๒๘} ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าความหมายของ อิทธิปาฏิหาริย์ในภาษาไทยได้แฝงมโนทัศน์เรื่อง “ความศักดิ์สิทธิ์” ไว้ด้วย จนสามารถกล่าวได้ว่า อิทธิปาฏิหาริย์เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ เพราะหากไม่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ก็ย่อมไม่ ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์ได้

นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณา ตามรูปศัพท์ภาษาบาลีใน **พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย ฉบับภูมิพโลภิกขุ** จะพบว่า คำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” แยกเป็นศัพท์ ๒ คำ ได้แก่คำว่า “สฤก” แปลว่า “สามารถ, เป็นไปได้”^{๒๙} และคำว่า “สิทธิ” แปลว่า “การกระทำสำเร็จ, ความสำเร็จ, ความ รุ่งเรือง”^{๓๐} ทั้งนี้ยังมีศัพท์คำว่า “สิทธิ” ที่แปลว่า “สิ้นสุด, สำเร็จ. มนุษย์กึ่งเทพประเภทหนึ่ง, ผู้ทรง อำนาจพิเศษ, ผู้วิเศษหรือเล่นกล”^{๓๑} ซึ่งมีความหมายไปในทางเดียวกันกับคำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” ใน **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒** ซึ่งให้ความหมายว่าหมายถึง “ที่เชื่อว่ามี อำนาจอาจบันดาลให้สำเร็จตามประสงค์ ฯลฯ”^{๓๒}

ส่วนในทางศาสนาและปรัชญานั้น อีลีแอดด์ (Mircea Eliade) ได้ให้ทัศนะว่าความ ศักดิ์สิทธิ์ (Sacredness) คือ “ความจริงเหนือธรรมชาติ” (supernatural reality) ซึ่งตรงกันข้ามกับ สิ่งที่เรียกว่า “ความสามัญธรรมดา” (profane) แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของ “โลกสามัญ” แต่ก็ จะแสดงออกในสิ่งซึ่ง “เหนือสามัญ”^{๓๓} ดังจะเห็นได้จากการที่สิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ อาทิ ท้องฟ้า

are usually taken as manifestations of supernatural power of divine being fulfilling his purpose in history, but they are also caused to “naturally” by charismatic figures. (Eliade, Mircea, 19) p. 542.

^{๒๗} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, หน้า ๑๓๗๓.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๙} **พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย ฉบับภูมิพโลภิกขุ**, หน้า ๓๐๖.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๙.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๓๒} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, หน้า ๑๐๙๔.

^{๓๓} Eliade, Mircea, *The Sacred and the Profane the Nature of Religion* (New York: A Harvest Book, 1956), pp. 10-11.

แผ่นดิน น้ำ ต้นไม้ อาจเป็นได้ทั้งสิ่งสามัญธรรมดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในต่างบริบท ^{๓๔} ส่วนคำว่า “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” นั้น สุริยา รัตนกุล ได้กล่าวว่หมายถึง เป็นสิ่งสูงส่งที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้สึกได้ บางครั้งอาจรู้สึกได้ทั้งกลุ่มสังคม เป็นสิ่งสูงค่ามากจนหาค่ามิได้ มีความหมายแก่ชีวิต และ “เป็นจริง” ตลอดกาลไม่ว่าจะมีผู้รับรู้หรือไม่^{๓๕}

เมื่อนำความคิดเรื่อง “ความศักดิ์สิทธิ์” และ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ดังที่ได้กล่าวมานี้มาพิจารณาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย จะพบว่าเรื่องราวของพระเกจิอาจารย์แต่ละรูปล้วนแต่เต็มไปด้วยชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์อันเหนือวิสัยของปุถุชน ทว่ากลุ่มพุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาก็เชื่อว่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่า นั้น “เคยเกิดขึ้นจริง” และมีความหมายต่อกลุ่มคนเหล่านั้น โดยเฉพาะในแง่การสร้างศรัทธา ทำให้สามารถพิจารณาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ที่เต็มไปด้วยชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะ “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” ได้

นอกเหนือจากการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในฐานะ “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” แล้ว เรื่องเล่าประเภทดังกล่าวยังสามารถนำมาศึกษาได้ในฐานะที่เป็นเรื่องราวของ “วีรบุรุษทางศาสนา” เนื่องด้วยความคิดเรื่อง “การออกบวช” ในพุทธศาสนา หมายรวมถึงการอุทิศตนต่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและการประพฤติพรหมจรรย์ ดังปรากฏในความตอนหนึ่งของบททำวัตรเช้าของพระภิกษุสามเณร ชื่อว่า **สงเวทตฤปฐิติปกปาฐุ** ซึ่งถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “เราอุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้บริณีพพานานแล้วพระองค์นั้น มีศรัทธาออกบวชจากเรือนเป็นอนาคาวิก ประพฤติพรหมจรรย์ในพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น...จักทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่ ซึ่งคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเต็มสติกำลัง”^{๓๖} เป็นความคิดที่สอดคล้องกับนิยามของวีรบุรุษในความหมายของแคมป์เบลล์ (Joseph Campbell) อันได้แก่ “ใครบางคนซึ่งมอบชีวิตของเขาหรือของเธอให้กับบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวของเขาเอง”^{๓๗} และเป็นผู้ที่ “เดินทาง” โดย “ละทิ้งสภาวะหนึ่งและค้นพบแหล่งชีวิตที่จะนำไปสู่สภาวะที่มีคุณค่ายิ่งกว่า จากการเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในระดับเหนือปกติ แล้วกลับมา

^{๓๔} Ibid, pp. 116-151.

^{๓๕} สุริยา รัตนกุล, **พิธีกรรมในศาสนา** (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^{๓๖} **หนังสือสวดมนต์ สวดบูชาคุณพระรัตนตรัย** (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, มปป), หน้า ๑๐.

^{๓๗} บารนี บุญทรง, **พลาณภาพแห่งเทพปรภณัม** (กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕๕.

พร้อมสารสภาวะ”^{๓๘} ยิ่งไปกว่านี้ วิีรบุรุษในความหมายของแคมป์เบลล์ยังหมายรวมถึงวีรบุรุษทางศาสนาด้วย อันมี พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ นบีมุฮัมมัด^{๓๙} เป็นอาทิ

อย่างไรก็ดี ความคิดเรื่องโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษนั้น แท้ที่จริงแล้วเริ่มต้นมาตั้งแต่การศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษในเทพปกรณัม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาของวอน ฮาห์น (Von Hahn) ในปี ค.ศ. ๑๘๗๖ การศึกษาของแอนดรูว์ แลงก์ (Andrew Lang) ในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ เรื่อยมาจนถึงการศึกษาของลอร์ด แรกแลน (Lord Raglan) ในปี ค.ศ. ๑๙๓๔ แต่ก็ยังเป็นการศึกษาในรูปแบบ “การวิเคราะห์โครงสร้างของนิทาน ” มากกว่าที่จะเป็นการมองในฐานะที่เป็นชีวิตของวีรบุรุษอย่างแท้จริง จนกระทั่งมาถึงการศึกษาของแคมป์เบลล์ เรื่อง The Hero with a Thousand Faces ซึ่งได้วิเคราะห์ตำนานเกี่ยวกับวีรบุรุษโดยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และคาร์ล กุสตาฟ จุง (Carl Gustav Jung) นำไปสู่ข้อสรุปว่าการจะเข้าใจความหมายระดับลึกของตำนานปรัมปรา (myths) จำเป็นต้องเข้าใจสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ เพราะเรื่องเล่าประเภทนี้มีที่มาจาก “ปม” (complex) ต่างๆ ในจิตใต้สำนึกตำนานและ “ความฝัน” จึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน^{๔๐}

ส่วนขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษนั้น แคมป์เบลล์มีความเห็นว่า วีรบุรุษทุกคนในตำนานทุกเรื่องต่างมีพื้นฐานที่มาเดียวกัน ส่งผลให้ต่างก็ต้อง “เดินทาง” จากชีวิตสามัญ (common day) ไปสู่การเดินทางที่เหนือธรรมชาติ (supernatural wonder) ซึ่งแบ่งได้เป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเดินทางออก จากโลกสามัญ (Departure) การเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ (Initiation) และการกลับสู่โลกสามัญ อีกครั้งหนึ่งโดยมี “สิ่งวิเศษ ” จากโลกศักดิ์สิทธิ์และ “สถานภาพวีรบุรุษ ” กลับมาด้วย (Return)^{๔๑}

ในงานเขียน The Hero with a Thousand faces แคมป์เบลล์ได้แบ่งขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษขั้นตอนหลักๆ ออกเป็นขั้นตอนละเอียดอีกหลายขั้นตอน ทว่าด้วยเหตุที่ชื่อขั้นตอนหลายๆ ขั้นตอนนั้น “ผูกติด” อยู่กับศัพท์ในศาสนาและในเทพปกรณัมจนยากที่จะสื่อความ อาทิ ขั้นตอน Atonement with the Father ขั้นตอน Belly of the whale หรือขั้นตอน Apotheosis ส่งผลให้ผู้ศึกษาในยุคหลังที่ได้รับแรงบันดาลใจจากแคมป์เบลล์ ได้แก่ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ (Christopher

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๖-๒๕๗.

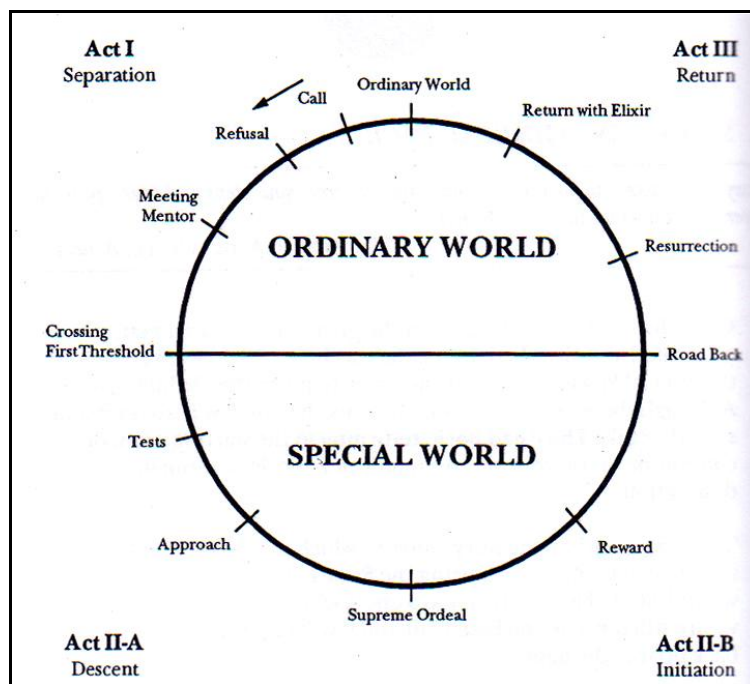
^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๗.

^{๔๐} Joseph Campbell, *The Hero with a Thousand Faces* (New York: Bollingen Foundation, 1956), pp. 31-35.

^{๔๑} Ibid.

Vogler) และสจิวท วอยทิลลาร์ (Stuart Voytillar) ได้นำเอาความคิดดังกล่าวไปปรับปรุงให้สามารถเข้าใจและประยุกต์ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

ในงานศึกษาภาพยนตร์ เรื่อง The Writer's Journey Mythic Structure for Writers โวกเลอร์ได้นำเอาขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของแคมป์เบลล์มาปรับปรุงให้เหลือ ๑๒ ขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้กับการแบ่งองค์ (act) ของละคร

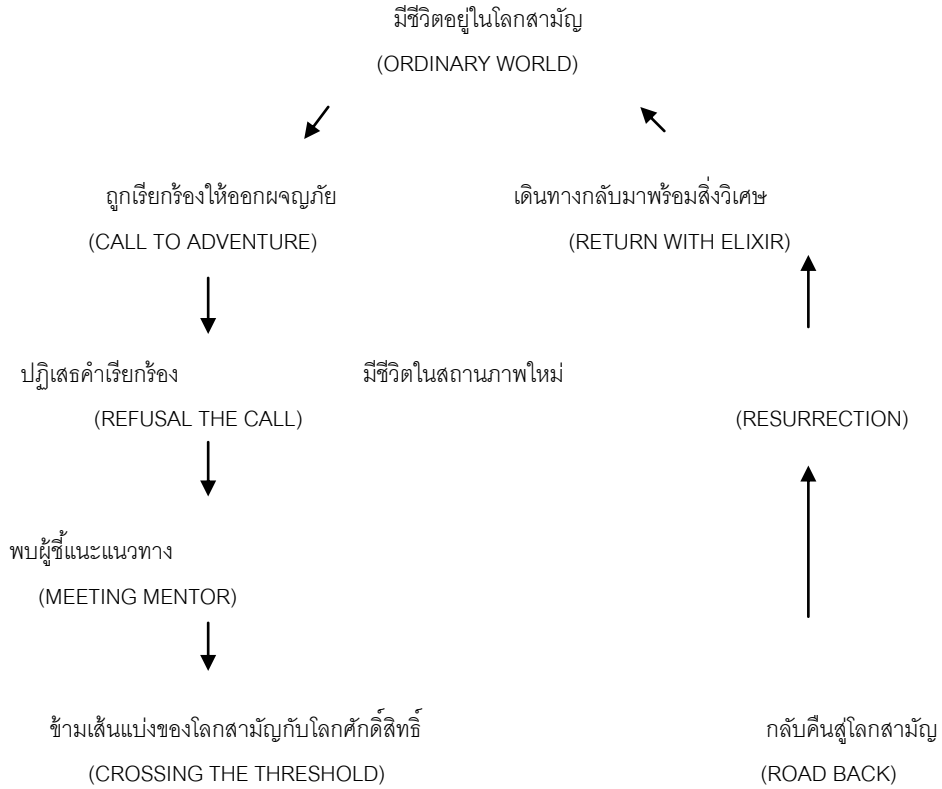

แผนภูมิที่ ๑ ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของคริสโตเฟอร์ โวกเลอร์

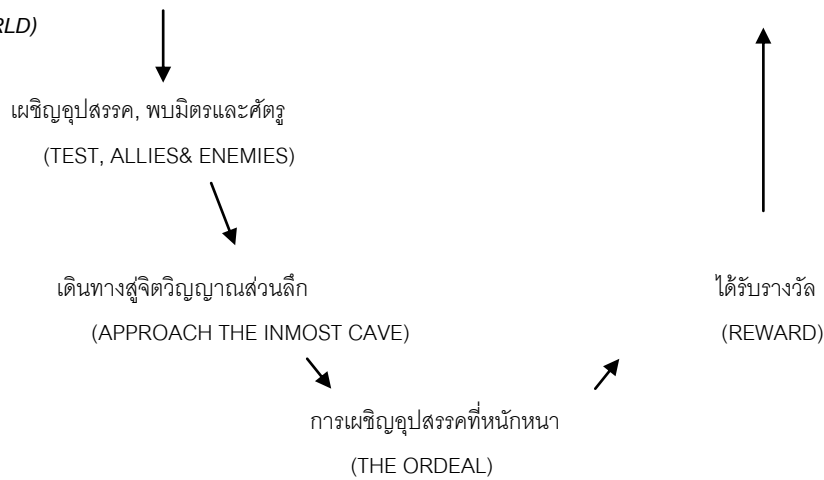
ต่อมาในงานของวอยทิลลาร์ เรื่อง Myth and the Movies Discovering the Mythic Structure of 50 Unforgettable Films ได้นำขั้นตอนของโวกเลอร์ไปใช้เพื่อศึกษาโครงสร้างของภาพยนตร์ประเภทต่างๆ โดยได้ “นิยาม” รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ที่สำคัญก็คือ วอยทิลลาร์นำเสนอให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การเดินทางของวีรบุรุษนั้นเป็น “วัฏจักร” กล่าวคือ วีรบุรุษจะเริ่มต้นชีวิตในโลกสามัญ (ordinary world) จากนั้นจะเดินทางข้ามเส้นแบ่ง (threshold) ไปสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ (special world) เมื่อสำเร็จ “ภารกิจทางจิตวิญญาณ” ในโลกศักดิ์สิทธิ์แล้วก็จะเดินทางย้อนกลับมาสู่โลกสามัญด้วยสถานภาพที่สูงส่งขึ้น เพื่อนำสิ่งวิเศษ (elixir) มาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อื่น^{๔๒} ตามที่ปรากฏเป็นแผนภูมิต่อไปนี้

^{๔๒} Voytillar, Stuart, Myth and the Movies Discovering the Mythic Structure of 50 Unforgettable Films (California: 1999), pp 8-12.

โลกสามัญ
(ORDINARY WORLD)

โลกศักดิ์สิทธิ์
(SPECIAL WORLD)

แผนภูมิที่ ๒ ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของสจ๊วต วอยทิลยาร์

จากประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอมานี้ นำไปสู่คำถามวิจัยที่ว่า ๑) ชุดเหตุการณ์ อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางมี “ความสัมพันธ์” อย่างไรกับความคิดความเชื่อเรื่องพระเกจิอาจารย์ในฐานะ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” และมี “ความสำคัญ” อย่างไรต่อการ “ประกอบสร้าง” เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ให้เป็น “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” ๒) อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางนั้น เหตุการณ์ในลักษณะใดที่มีปรากฏสืบเนื่องจากความคิดความเชื่อของพุทธศาสนาแต่เดิม และเหตุการณ์ในลักษณะใดที่เกิดขึ้นจากความคิดความเชื่อและรสนิยมของคนในสังคมไทย และ ๓) หากมองพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางในฐานะ “วีรบุรุษทางศาสนา” แล้ว การนำความคิดเรื่อง “ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษ” (stages of heroes' journey) มาเป็นวิธีวิทยาประการหนึ่งในการศึกษา จะทำให้มองเห็น “โครงสร้างชีวิต” ของศาสนบุคคล “แบบไทยๆ” ที่เหมือนกับวีรบุรุษแบบสากล และมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมหรือไม่อย่างไร

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงจะศึกษาลักษณะอันเป็นขนบนิยมและลักษณะอันเป็นพลวัตที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ของไทย ซึ่งมักปรากฏผ่านชุดเหตุการณ์ อิทธิปาฏิหาริย์เป็นสำคัญ และศึกษาบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีต่อการสร้างสรรค์เรื่องเล่าประเภทนี้ให้เป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ควบคู่กันไปด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์ที่มา ลักษณะและบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง

๒. เพื่อวิเคราะห์ขนบนิยมและพลวัตของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง

๑.๓ สมมุติฐานของการวิจัย

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยมีเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เป็นชุด เหตุการณ์สำคัญที่มีบทบาทในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์นั้นมีทั้งการผลิตซ้ำจากชุดเหตุการณ์เดียวกันจากวรรณกรรมประเภทพุทธประวัติและประวัติพระสาวก ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์เรื่องเล่าตามขนบนิยม อีกทั้งมีการผนวกเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์จากวรรณกรรมพื้นบ้านของไทย รวมถึงความเชื่อเรื่องคาถาอาคมและเครื่องรางของขลังซึ่งเป็นที่นิยมในสังคมไทย อันเป็นพลวัตของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลางของไทย

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เข้าใจความสำคัญและบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทย

๒. เข้าใจ ลักษณะเด่นของเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในฐานะบุคคลสำคัญทางศาสนาแบบไทย

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมข้อมูลเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระ เกจิอาจารย์ในภาคกลาง ของไทยจากเอกสารประเภทหนังสือชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. เรียบเรียงประวัติย่อของพระเกจิอาจารย์ทุกรูปที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์แต่ละรูปที่เขียนไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดเป็นหลัก และเพิ่มเติมรายละเอียดจากเอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงในเอกสารหลัก

๓. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีทางคติชนวิทยาและสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

๔. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

๑.๖ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระ เกจิอาจารย์ในภาคกลาง ของไทย เฉพาะที่มรณภาพแล้วและมีบันทึกชีวประวัติครบสมบูรณ์ จำนวน ๘๘ รูป จาก หนังสือชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ของสำนักพิมพ์ต่างๆ ซึ่งใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบร้อยแก้ว ทั้งหนังสือที่บันทึกประวัติพระเกจิรูปใดรูปหนึ่ง เช่น หนังสือ **ประวัติ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี)** หนังสือ **ตามรอยพระอรหันต์เจ้า หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา** และหนังสือรวมประวัติพระเกจิอาจารย์ เช่น หนังสือ **สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี่** เป็นต้น สำหรับ เกณฑ์การจำแนก จังหวัดในภาคกลาง นั้น ผู้วิจัยใช้ได้เกณฑ์เดียวกับ **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง**

ประวัติของพระเกจิอาจารย์ที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

กรุงเทพมหานคร สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไร่เถื่อน) วัดราชสิทธิาราม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม ภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข หลวงปู่รอด วัดนายโรง หลวงปู่รอด วัดหนัง หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง หลวงปู่เหม็ง วัดราชโอรสาราม หลวงพ่อไป่ วัดกำแพง หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร สมเด็จพระเจ้ามา วัดจักรวรรดิราชาวาส หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี หลวงพ่อ

สด วัดปากน้ำหลวงพ่อเซย วัดโพธิ์ทองล่าง หลวงปู่พลอย วัดประสาธ หลวงพ่อบุญธรรม อาศรม
บางมด หลวงพ่อดีบ วัดเลา หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา

จังหวัดกาญจนบุรี หลวงพ่อดุตตมะ วัดวังกวีเวการาม หลวงพ่อชื่น วัดถ้ำเสือ

จังหวัดจันทบุรี หลวงพ่อดัง วัดวังสรรพรส

จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว

จังหวัดชลบุรี หลวงพ่อดิ่ง วัดสัตหีบ หลวงพ่อดุตตมะ วัดเขาไม้แดง

จังหวัดชัยนาท หลวงปู่สุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงพ่อดำ วัดอินทาราม

จังหวัดนครนายก หลวงพ่อดิ่ง วัดลำบัวลอย

จังหวัดนครปฐม หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว หลวงพ่อดำ วัดพะเนียงแตก หลวงพ่อดำ
แถม วัดตาก้อง หลวงพ่อดำ วัดธรรมศาลา หลวงพ่อดำ วัดดอนยายหอม หลวงพ่อดำ วัด
บางพระ หลวงพ่อดำ วัดสามง่าม หลวงพ่อดำ วัดท่าไทร

จังหวัดนครสวรรค์ หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร หลวงพ่อดำ วัดช่องแค หลวงพ่อดำ
เดิม วัดหนองโพ

จังหวัดนนทบุรี หลวงปู่เอียด วัดสะพานสูง หลวงพ่อดำ วัดพระเงิน หลวงพ่อดำ วัด
บางพัง

จังหวัดปทุมธานี หลวงปู่เทียน วัดโบสถ์ หลวงปู่เอียด วัดป่าภูกิริยัตตปฏิพัทธาราม

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หลวงพ่อดำ วัดหนองจอก

จังหวัดปราจีนบุรี หลวงพ่อดำ วัดบางกระเบา หลวงพ่อดำ วัดศรีประจันตคาม หลวง
พ่อดำ วัดบ้านด่านศรีมหาธาตุ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อดำ วัดบางนมโค หลวงพ่อดำ วัดหน้าต่างนอก
หลวงพ่อดำ วัดศาลาลอย หลวงพ่อดำ วัดกษัตริย์ราช หลวงพ่อดำ วัดนกกกระเจาบ หลวงปู่
วัดสะแก หลวงพ่อดำ วัดมารวิชัย

จังหวัดพิจิตร หลวงพ่อดำ วัดบางคลาน หลวงพ่อดำ วัดสำนักขุนเณร หลวงพ่อดำ
วัดชะมัง หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย

จังหวัดพิษณุโลก หลวงพ่อดำ วัดบางแก้ว

จังหวัดเพชรบุรี หลวงพ่อดำ วัดเขาบันไดอิฐ

จังหวัดระยอง หลวงพ่อดำ วัดบ้านค่าย

จังหวัดราชบุรี หลวงปู่เซย วัดโชติการาม หลวงปู่คง วัดศรีมหาธาตุ หลวงพ่อดำ วัด
คู่งกระถิน

จังหวัดลพบุรี หลวงพ่อดำ วัดเขาวงศ หลวงปู่บุญตา วัดคลองเกตุ

จังหวัดสมุทรปราการ หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย หลวงพ่อนก วัดนาคราช ท่านพ่อลี วัด
อโศการาม

จังหวัดสมุทรสงคราม หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ

จังหวัดสมุทรสงคราม หลวงพ่อสุด วัดกาหลง

จังหวัดสระบุรี หลวงปู่อ้วน วัดหนองพลับ หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว หลวงพ่อเอ็น วัด
ดอนทอง

จังหวัดสิงห์บุรี หลวงพ่อแพ วัดพิกุลทอง หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข

จังหวัดสุโขทัย หลวงพ่อน้อย วัดคู้ยาง

จังหวัดสุพรรณบุรี หลวงพ่อเนียม วัดน้อย หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน

จังหวัดอุทัยธานี หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง หลวงพ่อเคลือบ วัดหนองกระดี่

๑.๗ คำนิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๗.๑ พระเกจิอาจารย์

พระเกจิอาจารย์ หมายถึง พระภิกษุผู้ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนว่า
ได้ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามในพระธรรมวินัยและบรรลุคุณวิเศษจากสมาธิวิปัสสนา
จนกระทั่งมีวิทยาคม หรือมีคุณวิเศษอื่นๆ โดยมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับคุณวิเศษของตัวพระภิกษุรูปนั้นๆ
รวมถึงวัดถ้ำมุงคลของท่าน ทั้งเมื่อยังมีชีวิตอยู่และเมื่อมรณภาพไปแล้ว

๑.๗.๒ อิทธิปาฏิหาริย์

อิทธิปาฏิหาริย์ หมายถึง การกระทำหรือคุณสมบัตินั้นเป็นอัศจรรย์ของพระ
เกจิอาจารย์ หรือของวัดถ้ำมุงคลซึ่งเกี่ยวเนื่องด้วยพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นผลที่เชื่อว่ามาจากการ
บรรลุมรรคผล การได้มาซึ่งอภิญาญาณ การบำเพ็ญฌานสมาบัติ หรือการสำเร็จวิทยาคม ซึ่งผู้ที่
ศรัทธาในพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ เชื่อว่าเป็นไปได้จริง

๑.๗.๓ ความศักดิ์สิทธิ์

ความศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง พลังอำนาจเหนือวิสัยธรรมชาติอันเนื่องด้วยสิ่งสูงส่งเกิน
กว่าญาณวิถีของมนุษย์ ที่เชื่อว่าสามารถเกิดขึ้นได้จริงในบางกาลเทศะซึ่งมีความพิเศษบาง
ประการที่เอื้อให้สิ่งสูงส่งเหนือสามัญเหล่านั้นได้สำแดงพลังดังกล่าวให้เป็นที่ประจักษ์แก่มนุษย์

๑.๗.๔ ขนบนิยม

ขนบนิยมตามความหมายที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้แก่ ชุดเหตุการณ์และประเภทของ อิทธิปาฏิหาริย์ที่ได้รับอิทธิพลจากเรื่องเล่าที่ปรากฏในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา ตลอดจน ได้แก่ ลักษณะเด่นที่มักปรากฏซ้ำในกลุ่มเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางด้วย

๑.๗.๕ พลวัต

พลวัต หมายถึง ลักษณะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในชุดเหตุการณ์และ ประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งแตกต่างไปจากรายละเอียดที่เคยมีอยู่ในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธ ศาสนา แต่อาจสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิม ความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย รวมถึงค่านิยมและ รสนิยมของคนไทย

๑.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจสถานภาพการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ อิทธิปาฏิหาริย์กับการ สร้าง ความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ผู้วิจัยพบว่า สามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ดังนี้

๑.๘.๑ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคล

งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคล (biography) เป็นงานวิจัย ที่ถือกำเนิดขึ้นจากมุมมองที่ว่า “ชีวประวัติเป็นทั้งงานเขียนทางประวัติศาสตร์และงานเขียนทาง วรรณศิลป์”^{๔๓} งานวิจัยที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ ได้แก่ หนังสือ The Art of Biography ของพอล เอ็ม เคนเดลล์ (Paul M. Kendall)^{๔๔} ซึ่งพิจารณางาน เขียนเกี่ยวกับชีวประวัติในฐานะวรรณกรรมประเภทหนึ่ง (genre) ซึ่งมีจุดสนใจของงานเขียนอยู่ที่ ตัวบุคคลผู้เป็นเป้าหมายในการบันทึกประวัติ เคนเดลล์เห็นว่าลักษณะสำคัญของงานเขียน ประเภทนี้คือ การผสมผสานระหว่างข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (historical truth) เข้ากับภาษาที่เป็น วรรณศิลป์ (belle lettres) ส่งผลให้ข้อมูลที่ปรากฏในงานเขียนประเภทเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ หาใช่ “ความจริงแท้” ไม่ หากแต่เป็นความจริงเฉพาะในแง่มุมมองที่มีการเลือกสรรแล้วว่าควรได้รับการ บันทึก ไม่ว่าจะชีวประวัติของผู้ควรแก่การยกย่องหรือผู้ควรแก่การประณามก็ตาม

^{๔๓} Biography lies between historical writings and belle letters. (Kendall, Paul M., 1965).

^{๔๔} Kendall, Paul M., The Art of Biography (New York: W.W. Norton and Company INC, 1965).

การศึกษาของเคนเดลล์ได้แสดงถึงพัฒนาการของงานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติในสังคมตะวันตกว่า เริ่มต้นตั้งแต่การบันทึกประวัติของนักคิดคนสำคัญในยุคกรีก-โรมัน อาทิ เพลโต (Plato) โซกราตีส (Socrates) ซึ่งต่อมาได้ก่อให้เกิดขนบนิยมในการบันทึกชีวประวัตินักบุญในคริสต์ศาสนา โดยมีจุดเริ่มต้นจากพระประวัติของพระเยซูคริสต์ในพระวิวรณ์ (gospels) ทั้งสี่เล่ม และประวัติของผู้ปกครองในยุคกลาง แต่ว่าต่อมาในยุคสมัยของสมเด็จพระราชินีนาถอลิซาเบธที่ ๑ (Elizabethan period) งานเขียนประเภทนี้ได้แพร่กระจายมาสู่การบันทึกชีวประวัติของสามัญชน โดยอาจปรากฏควบคู่ไปกับงานเขียนเชิงประวัติศาสตร์อื่นๆ จนกระทั่งในยุคปัจจุบัน งานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติได้มีลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้น กล่าวคือ มุ่งเน้นบันทึก “ข้อเท็จจริง” มากกว่ามุ่งเน้นกลวิธีทางวรรณศิลป์เหมือนงานเขียนในยุคเก่า เนื่องจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์และการให้ความสำคัญกับ “ความจริง” อันสืบเนื่องมาตั้งแต่การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ได้เกิดการบันทึกชีวประวัติในรูปแบบของนวนิยายด้วย การศึกษาของเคนเดลล์ในเรื่องนี้สามารถเรียกได้ว่าเป็น “งานบุกเบิก” เล่มสำคัญของการศึกษางานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติในสมัยต่อมา

ส่วนงานวิจัยไทยที่ศึกษาประวัติของงานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของลักษณะหญิง รัตสาร เรื่อง **งานเขียนเชิงชีวประวัติของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕** ^{๔๕} ซึ่งนอกจากจะเป็นการศึกษาที่ “ต่อยอด” มาจากการศึกษาของเคนเดลล์ในช่วงต้นแล้ว ยังได้ให้ภาพรวมของงานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติในสังคมตะวันออก อันได้แก่ ชีวประวัติในรูปแบบบันทึกทางประวัติศาสตร์ในสังคมจีน และชีวประวัติในรูปแบบวรรณกรรม (อัตชีวประวัติ) ในสังคมอินเดีย อันเป็นองค์ความรู้ที่นอกเหนือขอบเขตการศึกษาของเคนเดลล์อันเป็นต้นแบบ รวมถึงได้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของงานเขียนเกี่ยวกับชีวประวัติในสังคมไทยไว้ว่า แม้ว่าจะมีร่องรอยการบันทึกชีวประวัติบุคคลสำคัญมาตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย ทว่างานเขียนประเภทนี้กลับแพร่หลายในสังคมไทยอย่างจริงจังมาตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔ เนื่องมาจาก “กระแสนิยมตะวันตก” ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม งานเขียนส่วนใหญ่ก็สร้างสรรค์ขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการไว้อาลัยและการสรรเสริญคุณงามความดีของเจ้าของชีวประวัติมากกว่าจะเป็นงานเชิงวิพากษ์วิจารณ์

^{๔๕} ลักษณะหญิง รัตสาร, “งานเขียนเชิงชีวประวัติของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕,” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙).

๑.๘.๒ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาชีวประวัตินักบุญ

งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาชีวประวัตินักบุญนั้น สามารถแยกย่อยออกเป็น ๓ กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่ศึกษาวิเคราะห์ตัวบทเรื่องราวของศาสดา สาวก หรือนักบุญแต่ละองค์ ซึ่งโดยมากมักใช้ตัวบทที่ปรากฏในคัมภีร์ศาสนาเป็นหลัก กลุ่มที่ศึกษาลักษณะของงานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญ และกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างของเรื่องเล่าประเภทชีวประวัตินักบุญและความคิดเบื้องหลังโครงสร้าง ดังนี้

๑.๘.๒.๑ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาวิเคราะห์ตัวบท

งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาวิเคราะห์ตัวบทเรื่องราวของศาสดา สาวก หรือนักบุญนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญในการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวบท สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตัวบท ตลอดจนเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างตัวบทสำนวนต่างๆ เป็นสำคัญ งานที่น่าสนใจก็เช่น การศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของนักบุญคัทเบิร์ท (Saint Cuthbert) ของเท็ด จอห์นสัน-เซาท์ (Ted Johnson-South)^{๔๖} ที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของนักบุญองค์ดังกล่าวจากเรื่องเล่า ๒ สำนวนที่แต่งขึ้นในต่างยุคสมัย จนทำให้พบว่าเรื่องราวของนักบุญคัทเบิร์ทในสำนวนแรกจะมีคุณสมบัติของความเป็นนักบุญผู้บริสุทธิ์ปรากฏอย่างโดดเด่น ต่างจากอีกสำนวนหนึ่งซึ่งเน้นเรื่องการสำแดงปาฏิหาริย์ของท่าน

ไม่เพียงแต่งานวิจัยของนักวิชาการตะวันตกเท่านั้น งานวิจัยไทยที่ศึกษาประวัติศาสดาและสาวกประวัติโดยเน้นการศึกษาวิเคราะห์ตัวบทก็มีอยู่เช่นกัน อาทิ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก ของบรรจบ บรรณรุจิ เรื่อง **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระอิสติมหาสาวกกับการบรรลุลหกรรม**^{๔๗} ซึ่งศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระอิสติมหาสาวกทั้งจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่นๆ เพื่อค้นคว้าถึงสาเหตุและลักษณะการบรรลุลหกรรมของพระอัครสาวกทั้ง ๘๐ รูป จนได้ข้อค้นพบว่าการบรรลุลหกรรมของพระสาวกแต่ละรูปล้วนมีปัจจัยเกื้อหนุน คือ บุญญาบารมีที่สั่งสมมาในอดีตชาติ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอาศัยสติปัญญาและความเพียรเฉพาะตนในชาติที่บรรลุลหกรรม โดยมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ชี้แนะ นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์เรื่อง **ปฐมสมโพธิกถาภาษาไทยฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรม**

^{๔๖} Johnson-South, Ted, "Changing Image of Sainthood: St. Cuthbert in the Historia de Sancto Cuthberto," in *Saint Study in Hagiography* (New York: State University of New York Press, 1996).

^{๔๗} บรรจบ บรรณรุจิ, "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระอิสติมหาสาวกกับการบรรลุลหกรรม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒).

นุติชีโนรส : ความสัมพันธ์ด้านสารัตถะกับวรรณกรรมพุทธประวัติอื่น ของอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล ซึ่งมุ่งศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาในบริบทต่างๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมพุทธประวัติของกลุ่มชนไทย-ไท ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

อนึ่ง ในวิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยฉบับนี้ ผู้วิจัยยังได้นำเสนอความคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ว่า ประวัติศาสตร์นั้นมิได้เขียนขึ้นด้วยความตั้งใจจะให้ เป็น “ชีวประวัติบุคคล” เท่านั้น หากแต่มุ่งมองที่ว่าศาสดาของแต่ละศาสนา ล้วนเป็น “บุคคลพิเศษผู้ประเสริฐกว่ามนุษย์ทั้งมวล ” ยังส่งผลให้ประวัติศาสตร์เป็นงานเขียนที่บันทึกทั้งอัจฉริยภาพ คุณธรรมอันอุดม จริยวัตรและอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเชื่อถือศรัทธาอันสูงสุดปราศจากเงื่อนไขและการตั้งคำถามถึงข้อเท็จจริง นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ยังมักเขียนขึ้นหลังจากการสิ้นพระชนม์ของศาสดาแต่ละองค์เสียเป็นส่วนใหญ่ “ความเป็นจริง” จึงเป็นสิ่งที่ได้รับการนำเสนอรองจาก “การสร้างความสำเร็จ”

๑.๘.๒.๒ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาลักษณะของงานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญ

เนื่องจากเป็นความคิดที่มีพื้นฐานจากลักษณะทางวรรณกรรมของสังคมตะวันตก งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาลักษณะของงานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญจึงไม่ค่อยแพร่หลายนักในสังคมไทย ดังนั้น งานวิจัยที่ผู้เขียนใคร่ขอเสนอในที่นี้ จึงได้แก่ บทความเรื่อง Saints, Scholars and Society: The Elusive Good^{๕๘} ในบทความนี้ แพททริก เกียร์รี (Patrick Geary) ผู้เขียนได้พิจารณางานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญในฐานะวรรณกรรมประเภทหนึ่ง เรียกว่า “ประเภทที่ว่าด้วยการเขียนชีวประวัตินักบุญ” (hagiographical genre) รวมถึงนำเสนอความคิดว่า “งานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญไม่เพียงแต่ปรากฏลักษณะของบุคคลผู้ยิ่งใหญ่เหนือกว่าบุคคลอื่นๆ เท่านั้น ทว่ายังสะท้อนค่านิยมอันเป็นอุดมคติของสังคมด้วย”^{๕๙} งานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญโดยอาจมีทั้งที่เขียนเป็นลายลักษณ์ หรือที่เล่าเรื่องด้วยภาพ (iconography) นอกจากนี้เกียร์รียังให้รายละเอียดเรื่องพัฒนาการของการศึกษาชีวประวัตินักบุญในสังคมตะวันตกว่าการศึกษารวบรวมงานเขียนประเภทนี้อย่างเป็นระบบเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. ๑๙๒๗ ในงานเขียนชื่อ Sacred Biography ของบาทหลวงฮิปโปไลต์ เดเลเฮย์ (Hippolite Delehaye) กระนั้นก็ไม่ได้มีผู้ใด

^{๕๘} Geary, Patrick, “Saints, Scholars and Society: The Elusive Good.” in Saint Study in Hagiography,” (New York: State University of New York Press, 1996).

^{๕๙} Hagiography appears a kind of source superior to almost any other, because it seems to offer images of social ideal types. (Geary, Patrick, 1996)

ศึกษาชีวประวัตินักบุญอย่างจริงจังจนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ยิ่งต่อมาในทศวรรษที่ ๑๙๘๐ การศึกษาชีวประวัตินักบุญก็ยิ่งแพร่หลายมากขึ้น จนกระทั่งสามารถแบ่งแนวทางของภคศึกษา ออกได้เป็น ๕ แนวทาง ได้แก่ การศึกษาเชิงพัฒนาการของการเขียน การศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างชีวประวัตินักบุญกับบริบทสังคมและอุดมคติทางศาสนา การศึกษาแยกย่อยเฉพาะนักบุญ องค์ใดองค์หนึ่ง การศึกษา “ความหมาย” ที่แฝงอยู่ในการสำแดงปาฏิหาริย์ของนักบุญ และ การศึกษาด้วยทฤษฎีและวิธีวิทยาแบบใหม่ๆ เช่น ชีวประวัตินักบุญในวัฒนธรรมประชานิยม เป็นต้น

๑.๘.๒.๓ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างของเรื่องเล่าประเภทชีวประวัตินักบุญ และความคิดเบื้องหลังโครงสร้าง

งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างของเรื่องเล่าประเภทชีวประวัตินักบุญและ ความคิดเบื้องหลังโครงสร้างที่สำคัญที่ผู้วิจัยใคร่ขอกล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ หนังสือชื่อ **Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation** ของเรจินัล เอ เรย์ (Reginald A Ray)^{๕๐} ซึ่งมุ่งเน้นศึกษา “ชีวประวัตินักบุญ” ในวัฒนธรรมพุทธศาสนาแบบเถรวาทโดยตรง ใน งานวิจัยนี้เรย์พิจารณาพระพุทธรูปประวัติในลักษณะที่เป็นโครงสร้างชีวิตโดยแบ่งพุทธประวัติ ออกเป็น *ชีวิตช่วงก่อนตรัสรู้* (prerealization) และ *ชีวิตช่วงหลังตรัสรู้* (postrealization) ยิ่งไปกว่า นั้น เรย์ยังมองว่าชีวประวัติพระอรหันตสาวก-สาวิกากี่ปรากฏใน **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา และ เถรีคาถา** ก็มีโครงสร้างชีวิตแบ่งออกเป็นช่วงก่อนและหลังการบรรลุธรรม ตลอดจนมีชุดเหตุการณ์ทั้ง ๓๕ เหตุการณ์ ตรงกับในโครงสร้างพุทธประวัติ ทำให้พิจารณาได้ว่า พุทธประวัตินี้เองที่เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดเนื้อหาของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธสาวก^{๕๑}

ในประเด็นเรื่องอิทธิพลของโครงสร้างพุทธประวัติกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ ของพระสาวกนี้ ปรากฏว่ามีงานศึกษาในชั้นหลังได้นำไปใช้กับการศึกษาโครงสร้างการเขียน ประวัติของพระภิกษุรูปสำคัญในสังคมไทยด้วย กล่าวคือ เจมส์ แอล เทเลอร์ (James L. Taylor) ได้เขียนบทความชื่อ *The Textualization of a Monastic Tradition: Forest Monks, Lineage and the Biographical Process in Thailand*^{๕๒} ซึ่งศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

^{๕๐} Ray, Reginald A, *Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation* (New York: Oxford University Press, 1994), p. 48-58.

^{๕๑} Ibid, p. 80-95.

^{๕๒} Taylor, James L., “The Textualization of a Monastic Tradition: Forest Monks, Lineage and the Biographical Process in Thailand,” in Schober, Juliane (editor), *Sacred Biography in the Buddhist Tradition of South and Southeast Asia*,” (Honolulu: University of Hawaii Press, 1997).

สำนวนของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปัณโณ และก็ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของหลวงปู่มั่นสำนวนหลวงตามหาบัวได้รับอิทธิพลจากพุทธประวัติอย่างแน่นอน ด้วยเหตุที่ท่านผู้เขียนได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมจนมีความคุ้นชินต่อรูปแบบของวรรณกรรมประเภทพุทธประวัติ นอกจากนี้ยังลงความเห็นไว้ว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของหลวงปู่มั่นซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างการเล่าพุทธประวัติตามอย่างคัมภีร์บาลีและการเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีผู้พบเห็นได้นำไปสู่การสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์และอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ (mystic monks and practices) ในวารสารพระเครื่องในภายหลัง^{๕๓}

๑.๘.๓ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระภิกษุสงฆ์ไทย

ในเรื่องงานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระภิกษุสงฆ์ไทย ผู้วิจัยพบว่า มีเฉพาะการศึกษาเรื่องเล่าประเภทเกี่ยวกับชีวประวัติของพระภิกษุในกลุ่มพระวิปัสสนาจารย์ และยังไม่ได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงกลวิธีการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่พระวิปัสสนาจารย์รูปนั้นๆ ผ่านอนุภาคที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่า ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของเอส เจ. ทัมไบยาห์ (S. J. Tambiah) เรื่อง *The Buddhist saints of the Forest and the Cult of Amulets A Study in Charisma, hagiography, Sectarianism, and Millennial Buddhism*^{๕๔} ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับชีวประวัติ วัตรปฏิบัติ และพิธีกรรมเกี่ยวกับวัตถุมงคลของพระวิปัสสนาจารย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ งานวิจัยชิ้นนี้ถือได้ว่าเป็นงานวิจัยในระยะแรกๆ ของการศึกษาชีวประวัติของพระภิกษุอย่างเป็นระบบ ในงานวิจัยนี้ทัมไบยาห์ได้นำชีวประวัติของ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ชา สุภทฺโท และ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร มาใช้เป็นกรณีศึกษาขั้นตอนชีวิตพระวิปัสสนาจารย์ที่เป็น “พระป่า” ว่าต้องผ่านขั้นตอนการบวช ออกอุทกส์ไปองค์เดียวเพื่อบำเพ็ญเพียรทางจิต ก่อนจะออกเผยแผ่ธรรมะในฐานะ “พระอรหันต์” ซึ่งทั้งหมดนี้ดำเนินไปตามโครงสร้างของพุทธประวัติ ได้แก่ การออกบวชและบำเพ็ญเพียรจนได้บรรลุถึงสภาวะจิตพิเศษ และตามความคิดเรื่องมรรควิธีแห่งการบำเพ็ญภาวนา ตามคติทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ทัมไบยาห์ยังได้ทำความเข้าใจกรอบคิดและทฤษฎีว่าด้วยปรากฏการณ์พระป่า บริบททางสังคมที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์ดังกล่าว ตลอดจนศึกษาปัจจัยและวิธีการในการ “สร้าง” และ “ส่งผ่าน” ความศักดิ์สิทธิ์จากพระวิปัสสนาจารย์ให้แก่วัตถุมงคล

^{๕๓} Ibid, p. 290.

^{๕๔} Tambiah, Stanley Jeyaraja, *The Buddhist Saints of the Forest and the Cult of Amulets a Study in Charisma, Hagiography, Sectarianism and Millennial Buddhism* (London: Cambridge University, 1984).

งานวิจัยอีกเล่มหนึ่งที่เป็นงานศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติวิปัสสนาจารย์^{๕๕} ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง *Forest Recollections Wandering Monks in Twentieth-Century Thailand* ของกมลลา ตียะวณิชน^{๕๕} งานวิจัยนี้ถือได้ว่าเป็นการศึกษาชีวประวัติพระวิปัสสนาจารย์ในเชิง “โครงสร้าง” อย่างชัดเจนกว่าการศึกษาของทัมไบยาห์ กล่าวคือ กมลลาได้ใช้ชีวประวัติของพระวิปัสสนาจารย์ ๑๐ รูป ได้แก่ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่แหวน สุจิณฺโน หลวงปู่ดูล อตุลโล หลวงปู่ฝั้น อาจาโร หลวงปู่เทสก์ เทสก์รังสี หลวงปู่ลี ธัมมธโร หลวงปู่หล้า เขมปัตโต หลวงปู่ชา สุภทฺโท หลวงปู่จวน กุลเชฏฺฐโฐ และ หลวงปู่วัน อุตตโม ทั้งที่บันทึกผ่านมุมมองของพระรูปนั้นๆ และจากมุมมองของลูกศิษย์ เพื่อศึกษาว่าพระแต่ละรูปในฐานะ “พระอุปัชฌาย์” ว่าจำเป็นต้องบำเพ็ญเพียรผ่านขั้นตอนใดบ้าง

กมลลาให้ทัศนะว่าการเดินทางออกอุปัชฌาย์ของพระแต่ละรูปสัมพันธ์กับขั้นตอนการพัฒนาชีวิตจิตใจ โดยมองว่า “กาย” เป็นสนามรบทางจิตวิญญาณของ “จิต” ทั้งนี้ “โครงสร้าง” ขั้นตอนชีวิตของพระวิปัสสนาจารย์ที่ปรากฏร่วมกัน ได้แก่ การเริ่มชีวิตพระอุปัชฌาย์ หลังอุปสมบทและจำพรรษาอยู่ที่ “วัดในเมือง” ได้ระยะหนึ่ง การออกแสวงหาครูบาอาจารย์ เมื่อได้พบครูบาอาจารย์แล้วก็จะเริ่มออกบำเพ็ญเพียรในป่า การต้องเผชิญกับความกลัว ซึ่งมีทั้งกลัวเสือ กลัวช้างป่า และกลัวผี ส่วนการเอาชนะความกลัวของพระทุกรูปนั้นก็ดำเนินไปตามกระบวนการเดียวกัน ได้แก่ การเผชิญกับความกลัว การพิจารณาสภาวะจิต การพิจารณาธรรม และการหลุดพ้นจากความกลัว การเผชิญกับความป่วยไข้ ซึ่งต้องผ่านขั้นตอนคือ ความทุกข์จากความเจ็บป่วย การตัดสินใจสู้กับความเจ็บป่วยด้วยธรรมะในลักษณะ “ยอมตายถวายชีวิต” และการหายจากความเจ็บป่วยด้วยอานุภาพของพระธรรม การต่อสู้กับแรงขับทางเพศ เริ่มต้นด้วยการได้พบหรือใกล้ชิดกับสตรีเพศ ความหวั่นไหว และการตัดสินใจหนีออกจากสถานที่นั้นเพื่อบำเพ็ญเพียรข่มกิเลส การเผชิญกับความรุกรานดาวในการออกอุปัชฌาย์ และ การปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน ทั้งในระหว่างการออกอุปัชฌาย์และในขณะที่จำพรรษาอยู่ในชุมชน

๑.๘.๔ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา

ในประเด็นเรื่องงานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา นั้น เห็นได้ชัดว่างานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในเชิงพุทธศาสนศึกษาเน้นการศึกษาจากรูปศัพท์ และจากคัมภีร์พุทธศาสนาเป็นสำคัญ และยังไม่ได้ศึกษาบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่า

^{๕๕}Tiyavanich, Kamala, *Forest Recollections Wandering Monks in Twentieth-Century Thailand* (Chiangmai: Silkworm Book, 1997).

เกี่ยวกับพระภิกษุอื่นนอกคัมภีร์ รวมถึงไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ปราภฏการณณ์เช่นไรบ้างที่เรียกว่า “อิทธิปาฏิหาริย์” ในทัศนะของพุทธศาสนา

ในประเด็นเรื่องงานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในเชิงพุทธศาสนศึกษาเน้นการศึกษาจากรูปศัพท์ นั้น เห็นได้ชัดว่างานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในเชิงพุทธศาสนศึกษาเน้นการศึกษาจากรูปศัพท์ และจากคัมภีร์พุทธศาสนาเป็นสำคัญ และยังไม่ได้ศึกษาบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระภิกษุอื่นนอกคัมภีร์ รวมถึงไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ปราภฏการณณ์เช่นไรบ้างที่เรียกว่า “อิทธิปาฏิหาริย์” ในทัศนะของพุทธศาสนา

แรกสุดผู้วิจัยใคร่ขอเริ่มจากวิทยานิพนธ์เรื่อง **ปาฏิหาริย์ในพระไตรปิฎก** ของ พระมหาสนอง จำนิต^{๕๖} ซึ่งเน้นศึกษาความหมายของอิทธิปาฏิหาริย์ตามรูปศัพท์ และการจำแนก ประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์ในพระพุทศาสนา ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สามารถ สำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้มีทั้งบรรพชิตและฆราวาส อันได้แก่ ปุถุชนที่ได้ฌานสมาบัติ และพระ อริยบุคคล และยังแสดงว่าพระพุทศาสนาจำแนกประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์ไว้ด้วยเกณฑ์ที่ หลากหลาย อีกทั้งเกณฑ์บางประการยังทำให้เห็นความทับซ้อนของการแบ่งประเภท อิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทศาสนา ทั้งนี้มีทั้งที่แบ่งตามปัจจัยอันทำให้เกิดฤทธิ์ เช่น อธิษฐานฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดจากการอธิษฐาน ญาณวิปัสณาฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดจากญาณ และจากลักษณะของฤทธิ์ เช่น วิกุพพนาฤทธิ์ ฤทธิ์ในการบิดเบือนกายให้แปลงรูปตามที่ประสงค์ มโนมยฤทธิ์ ฤทธิ์ทางใจอัน ทำให้สามารถถอดกายละเอียดออกจากกายหยาบ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงทัศนะที่พระพุทศาสนา มีต่ออิทธิปาฏิหาริย์ กล่าวคือ เป็นสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงสนับสนุนปาฏิหาริย์อันไม่เป็นเหตุให้พ้น จากกิเลส ถึงกับทรงปรับอาบัติพระภิกษุผู้สำแดงปาฏิหาริย์โดยไม่มีเหตุอันควร แต่อย่างไรก็ตาม ทรงอนุญาตให้ภิกษุสำแดงปาฏิหาริย์ได้ในกรณีจำเป็น อาทิ ในการทรมานผู้เป็นมิชฉาปฏิฆฐิ

วิทยานิพนธ์ของพระมหาสนอง จำนิต ศึกษาในประเด็นที่คล้ายคลึงกับ วิทยานิพนธ์ของทิพากาญจน์ ประภารัตน์ เรื่อง **การวิเคราะห์เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธ ศาสนาเถรวาท**^{๕๗} ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และกล่าวถึง ประโยชน์ของอิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะที่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการฝึกจิต

^{๕๖} พระมหาสนอง จำนิต, “ปาฏิหาริย์ในพระไตรปิฎก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

^{๕๗} ทิพากาญจน์ ประภารัตน์, “การวิเคราะห์เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนาเถรวาท, ” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

งานวิจัยทางพุทธศาสนศึกษาเล่มต่อมา ได้แก่ **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ ตามทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)** ของพระประเสริฐ ชุตินทร^{๕๘} ในวิทยานิพนธ์นี้ได้กล่าวถึงที่มาของไสยศาสตร์อย่างชัดเจนว่า มีที่มาจาก “มนตร์” ในคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ ทั้งยังแสดงทัศนะว่า ไสยศาสตร์ที่ใช้ในทางที่ดี สงเคราะห์เข้าใน “อิทธิวิธี” ซึ่งพ้องกับฤทธิประการหนึ่งในพระพุทธานุศาสตร์ ส่วนไสยศาสตร์ที่ใช้ในทางไม่ดี จัดเป็น เดรัจฉานวิชา ทั้งยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ทั้งผู้ประกอบพิธีและพิธีกรรม ควบคู่ไปกับลักษณะสำคัญของพุทธศาสนา และได้กล่าวถึงวิธีการแสดงฤทธิและบทบาทแห่งฤทธิในพระพุทธานุศาสตร์ด้วย

งานวิจัยทางพุทธศาสนาอีกเล่มหนึ่ง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของเรื่อง **การศึกษาวิเคราะห์วิชาในพุทธศาสนาเถรวาท** ของ ชัยรัตน์ ทองสุข^{๕๙} งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าวิชานั้นแม้โดยศัพท์จะแปลว่า การรู้แจ้ง แต่กลับสัมพันธ์กับวิธีการต่างๆ ในการแสดงความมหัศจรรย์ โดยการได้มาซึ่งวิชาจะมีที่มาจากความเพียรนับแต่อดีตชาติสืบเนื่องจนปัจจุบันชาติ จนสั่งสมเป็นบารมีธรรมอันเป็นปัจจัยให้เกิดวิชา ส่วนวิธีการที่จะได้มาซึ่งวิชามาจากการบำเพ็ญเพียรทางจิตอย่างอุกฤษณ์ และวิชาก็เป็นปัจจัยสำคัญของพระพุทธเจ้าในการนำสัตว์ออกจากสังสารวัฏ

๑.๘.๕ งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ

งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษนั้น นอกเหนือจากงานของแคมป์เบลล์ ไวเกลอร์และวอยทิลยาร์ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดในข้างต้นแล้ว ยังมีงานวิจัยไทยที่ประยุกต์ความคิดดังกล่าวมาใช้ศึกษาบางแง่มุมของข้อมูล ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของกัจจา รัตนการุณย์ เรื่อง **นิทานในเกมคอมพิวเตอร์ การสืบสานและการสร้างสรรค์** ได้นำขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของแคมป์เบลล์ไปศึกษาขั้นตอนของเกมคอมพิวเตอร์ประเภทสวมบทบาท (Role Playing Game- RPG) กระทั่งได้ข้อค้นพบว่า แม้จะเป็น “นิทานสมัยใหม่” ในรูปแบบเกมคอมพิวเตอร์ ทว่าวีรบุรุษอันเป็นตัวเอกของเกมที่ผู้เล่นจะต้องสวมบทบาทนั้นก็ยังคงมีขั้นตอนตามแบบวีรบุรุษของแคมป์เบลล์ อันสื่อให้เห็นถึงความคิดสากลของมนุษย์ต่อวีรบุรุษ

^{๕๘} พระประเสริฐ ชุตินทร, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ ตามทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต),” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒).

^{๕๙} ชัยรัตน์ ทองสุข, “การศึกษาวิเคราะห์วิชาในพุทธศาสนาเถรวาท ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งที่ศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษโดยประยุกต์จากความคิดของวอยทิลยาร์ คือ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต เรื่อง **ตำนานพระศรีอารียในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท** ของอภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล ในงานวิจัยนี้อภิรักษ์ณ์ใช้ความคิดดังกล่าวมาศึกษาบทบาทของตำนานพระศรีอารียในฐานะที่เป็น “ตำนานศาสนา” ว่าด้วยระบบความเชื่อเรื่องพระอนาคตพุทธเจ้า นำไปสู่ผลการวิจัยที่ว่า ในแง่หนึ่ง ความเป็นพระอนาคตพุทธเจ้าก็พ้องกับความเป็นวีรบุรุษในวัฒนธรรมสากล กล่าวคือ พระศรีอารียก็เริ่มต้นวัฏจักรชีวิตจากโลกสามัญ ก้าวข้ามผ่านไปสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ และผ่านการบำเพ็ญเพียรทางจิตก่อนจะกลับคืนสู่โลกสามัญด้วยสถานภาพใหม่ที่สูงส่งขึ้น ทว่าในอีกแง่หนึ่ง ตำนานพระศรีอารียก็แสดงให้เห็นถึงวีรบุรุษทางพุทธศาสนาในสังคมไทยที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งก็คือ วีรบุรุษแบบพระศรีอารียจะมีความแน่วแน่ในเรื่องการบำเพ็ญบารมี จนไม่ปรากฎขั้นตอน การปฏิเสธการเรียกร้อง รวมถึงมีการสลบชั้นตอนการเผชิญอุปสรรค และขั้นตอนการพบมิตรและศัตรู มาอยู่ในช่วงชีวิตภายในโลกสามัญ เพื่อยืนยันความคิดเรื่องการบำเพ็ญบารมี

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าแม้จะมีกลุ่มงานวิจัยทั้งที่กลุ่มศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ กลุ่มที่ศึกษาประวัติศาสตร์บุคคลในศาสนาต่างๆ กลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระภิกษุสงฆ์ไทย กลุ่มที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา และกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ แต่กลับไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางโดยตรง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ และเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์กับการนำเสนออิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าดังกล่าว ดังนั้น ในบทต่อไป ผู้วิจัยจึงจะขอรวบรวมเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีต่อการสร้างสรรค์เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ตลอดจนจนความคิดความเชื่อพื้นฐานและรสนิยมของคนไทยซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าประเภทดังกล่าว

บทที่ ๒

ประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่างๆ และขนบนิยมในการบันทึกประวัติศาสตร์บุคคลในพุทธศาสนา

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละศาสนา ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการเปรียบเทียบ “ความคิดสากล” และ “ความคิดเฉพาะวัฒนธรรม” เกี่ยวกับเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังศึกษาความคิดดังกล่าวที่ปรากฏในสังคมไทย รวมถึงศึกษาชุดเหตุการณ์ที่ปรากฏในประวัติพุทธศาสนาบุคคล อันได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอนาคตพุทธเจ้า พระอริยสาวก-สาวิกา และบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในลักษณะอื่นๆ ที่พุทธศาสนายอมรับ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าโครงสร้างการบันทึกประวัติพุทธศาสนาบุคคลเป็นรากฐานสำคัญที่ได้พัฒนามาสู่ “วิธีการ” บันทึกเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยในปัจจุบัน

๒.๑ ประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่างๆ

ตามความเข้าใจของคนทั่วไป ศาสนา ได้แก่ คำสอนทางศีลธรรมของศาสดาต่างๆ ดังเช่นใน พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้นิยามความหมายของคำว่า “ศาสนา” ไว้ว่า หมายถึง “ลัทธิความเชื่อของมนุษย์อันมีหลัก คือแสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อนั้นๆ”^{๖๐} ทว่าในทางสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา นักวิชาการหลายคนได้ให้นิยามของศาสนาที่กว้างขวางหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) กล่าวว่าศาสนา คือ ระบบความเชื่อและระบบพฤติกรรมที่แยกความศักดิ์สิทธิ์ออกจากความสามัญอย่างชัดเจน^{๖๑} ส่วนสไปโร (Melford E. Spiro) บอกว่าศาสนาเป็นสิ่งที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งเหนือ

^{๖๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๐๐.

^{๖๑} Emile Durkheim, “The Elementary Form of Religious Life,” in W.A. Lessa and E.Z. Vogt (editor) *Reading in Comparative Religion*, (New York: Harper and Row, 1971), p. 28.

ธรรมชาติ ทั้งยังประกอบไปด้วยสิ่งที่เป็นระบบคุณค่า (value system) และระบบพิธีกรรม/ พฤติกรรม (ritual/ action system)^{๒๒}

ดังนั้น ศาสนาในทางมานุษยวิทยาจึงหมายถึง “ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือต้องการจะควบคุมสิ่งเหนือธรรมชาตินั้นด้วยการแสดงออกซึ่งพิธีกรรม”^{๒๓} ด้วยเหตุนี้การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาต่างๆ จึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งจากความเชื่อดั้งเดิม และจาก “ศาสนาหลัก” ในสังคม ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม

๒.๑.๑ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อดั้งเดิม

ความเชื่อดั้งเดิม หมายถึง ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นระบบความเชื่อที่มีมาก่อนศาสนาหลัก^{๒๔} ซึ่งหากใช้เกณฑ์ทางมานุษยวิทยา ความเชื่อดั้งเดิมที่ว่านี้จัดว่าเป็นศาสนาอย่างหนึ่ง อภิญาณา เฟื่องฟูสกุล ได้รวบรวมความคิดที่นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงรูปแบบของความเชื่อดั้งเดิมไว้ อาทิ ไทเลอร์ (Edward Tylor) เสนอความคิดเรื่องวิญญาณนิยม (animism) คือ การนับถือพลังเหนือธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ เฟรเซอร์ (James Frazer) เสนอความคิดเรื่องการใช้เวทมนตร์คาถา (magic) สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เสนอความคิดเรื่องลัทธิบูชาบรรพบุรุษ (ancestor cult) เดอร์ไคม์ เสนอความคิดเรื่องการบูชาพืชหรือสัตว์บางชนิดเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่า (totemism)^{๒๕}

ด้วยเหตุที่ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวข้องกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดังกล่าวนี้ จึงต้องเป็นผู้เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยเช่นกัน ส่งผลให้สามารถจัดจำแนกบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อดั้งเดิมออกเป็นสองประเภท ได้แก่ บุคคลที่คนในสังคมเชื่อว่ามีพลังเหนือธรรมชาติ และ บุคคลที่มีอำนาจในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

^{๒๒} Melford E. Spiro, “Religion: Problems of Definition and Explanation” in Michael Banton (editor) *Anthropological Approaches to the Study of Religion* (London: Tavistock, 1969), pp. 76-77.

^{๒๓} Gerrick Bailly and James Peoples, *Introduction to Cultural Anthropology* (Boston: West and Wadsworth, 1999), p. 199.

^{๒๔} ปฐม หงษ์สุวรรณ, “ตำนานพระธาตุของชนชาติไทย : ความสำคัญและปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม, ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๕.

^{๒๕} อภิญาณา เฟื่องฟูสกุล, “มานุษยวิทยาศาสนา แนวคิดพื้นฐานและข้อถกเถียงทางทฤษฎี,” (เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕-๒๖.

ก. ผู้มีพลังเหนือธรรมชาติในตนเอง

บุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทแรกนั้น ได้แก่ บุคคลที่เชื่อกันว่ามีพลังเหนือธรรมชาติ อยู่ในตนเอง พลังดังกล่าวนั้นอาจปรากฏขึ้นได้โดยอัตโนมัติ หรือสามารถสำแดงออกได้ด้วยตนเอง และคุณสมบัติพิเศษที่ว่าจะนำไปสู่ “ลัทธิพิธี” (cult) เกี่ยวกับการเช่นสรวงบูชาดวงวิญญาณของ บุคคลผู้นั้นในฐานะ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” * ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่าง เทพท้าวท่ง เทพเจ้าของกลุ่มชาวจีน ยกเกี้ยน ซึ่งมีตำนานเล่าว่าเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้านตั้งแต่ในยามมีชีวิตอยู่ กล่าวคือ เทพองค์นี้เดิมเป็นฮ่องเต้องค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ่งที่ทรงลี้ภัยจาก กองทัพมองโกล^{๖๖} ความที่พระองค์ทรงเป็นฮ่องเต้ซึ่งชาวจีนเชื่อกันว่าเป็น “ไอรสสวรรค์” ทำให้ทรง เกี่ยวพันกับอำนาจเหนือธรรมชาติ (สวรรค์) อยู่แล้วโดยสถานภาพ นอกจากนี้แล้วยังมีตำนานเล่า เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ว่า ครั้งที่ฮ่องเต้ผู้นี้ (ท้าวท่ง) เสด็จหนีไปยังที่แห่งหนึ่ง แล้วได้ทอดพระเนตรเห็น ต้นลิ้นจี่ที่รับสั่งว่าอยากจะได้ จะเสวย ทันใดนั้นผลลิ้นจี่ซึ่งยังดิบอยู่ก็ปลิ้นสุกพร้อมกันหมดทั้งต้น ยิ่งไป กว่านั้น เมื่อเสด็จไปประทับที่เมืองเกาฉุน ก็ทรงทำนายลมฟ้าอากาศได้อย่างแม่นยำ มีพระวาจาสีทธิห้ามพายุฝนได้ ทำให้ทรงเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้าน นอกเหนือไปจากที่พระองค์ทรง เป็นฮ่องเต้ และเมื่อสิ้นพระชนม์แล้วก็ทรงได้รับการนับถือว่า เป็นเทพเจ้าแห่งท้องทะเล^{๖๗}

ในสังคมไทย-ไท ก็มีกรกล่าวถึงบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทที่มีพลังเหนือ ธรรมชาติในตนเองนี้เช่นกัน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในสังคมไทย-ไท มัก สัมพันธ์กับความเป็น “ผู้นำ” ทั้งในวัฒนธรรมและในประวัติศาสตร์ ในกรณีของผู้นำทางวัฒนธรรม มีเรื่องเล่าหลายเรื่องทีกล่าวว่า บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมเป็นผู้ที่อำนาจศักดิ์สิทธิ์ส่งให้ลงมา เกิดยังโลกมนุษย์ เช่น กรณีของท้าวฮุ่ง (ขุนเจือง) วีรบุรุษของคนไทกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ที่แกนฟ้าคืบส่ง ลงจากสวรรค์มาเกิดในโลกมนุษย์ ดังความในโคลง **ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง** ตอนที่ว่า

ยศโยคเจ้าฟ้าคืบ คะนิงคุณ
สมเพิงขานเหนียวเจือง ใจกล้า

* ในที่นี้หากเป็นเพียงการจัดพิธีกรรมเพื่อการระลึกถึง ผู้วิจัยไม่จัดอยู่ในลัทธิพิธีในฐานะที่บุคคลผู้นั้น เป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์

^{๖๖} จิตรา ก่อนันทเกียรติ, **ธรรมนิยมจีนที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้...แต่มีในเมืองไทย** (กรุงเทพฯ: จิตรา, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๗.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๘.

เชิญศรีแก้วบุญสูง เสด็จด่วน

ลงจากฟ้าเสถียรสร้าง ส้าราญ

๖๘

เนื่องจากบุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดั้งเดิมเป็นผู้ที่ “ฟ้าส่งมาเกิด” บุคคลที่ว่ามีอิทธิปาฏิหาริย์เหนือธรรมชาติในตนเอง และสามารถดลบันดาลหรือเป็นปัจจัยของการเกิดเหตุการณ์เหนือธรรมชาติได้ เช่น พระร่วง ซึ่งพงศาวดารและตำนานหลายเรื่องเล่าว่าทรงเป็น “ลูกนางนาค” ก็เป็นผู้มีวาจาสิทธิ์ อันก่อให้เกิดสถานที่ สัตว์ และพืช อาทิ โขกพระร่วงลงพระขรรค์ ปลาแก้งพระร่วง ไม่เซ็ดกันพระร่วง^{๖๘} เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทยมักเป็น “บรรพบุรุษ” หรือ “ผู้นำ” ของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่ง และจำเป็นจะต้องมีตำนานเล่าถึง “ความไม่ธรรมดา” ของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่ว่านั้นสืบทอดกันในกลุ่ม ไม่ว่าจะเหตุการณ์ที่ว่านั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังเสียชีวิต อาทิ ตำนานที่เล่ากันในกลุ่มชาวไทยวน อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี มีตำนานเล่าถึงปู่เจ้าฟ้า ผู้นำคนสำคัญของชาวไทยวนกลุ่มดังกล่าว ทั้งที่เล่าว่าปู่เจ้าฟ้าเป็นผู้นำบิรวารมาตั้งบ้านเรือนในบริเวณบ้านเจ้าฟ้าเป็นผู้สร้างหมู่บ้านเจ้าฟ้า และวัดเจ้าฟ้า^{๖๙} และตำนานที่เล่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของปู่เจ้าฟ้า ในฐานะบรรพบุรุษ และ “เจ้าพ่อ” ที่คอยดูแลปกป้อง บัดเป่าความทุกข์ให้คนในหมู่บ้าน เช่น ดวงวิญญาณของปู่เจ้าฟ้าสามารถปรากฏตัวทั้งในรูปของคนที่ม้าขาว และในรูปของลูกวัว^{๗๐} นำไปสู่พิธีกรรมเกี่ยวกับปู่เจ้าฟ้าที่จัดขึ้นในชุมชนทุกปี ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นคุณสมบัติสำคัญของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามความคิดความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทย-ไทว่า บุคคลศักดิ์สิทธิ์จะต้องประกอบไปด้วยทั้งความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้ปกป้องคุ้มครอง และ “ผู้พิเศษ” ที่ประกอบไปด้วยอิทธิปาฏิหาริย์เหนือธรรมดา

ส่วนในกรณีของผู้นำในประวัติศาสตร์ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ตั้งข้อสังเกตว่า มักมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง “บุญญาธิการ” ซึ่งเป็นความคิดที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย^{๗๑} ดังนั้น จึงไม่

^{๖๘} ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง มหาภาพย์แห่งอุษาคเนย์ (กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

^{๖๙} สุภัญญา สุขฉายา, “พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม,” ภาษาและวรรณคดีไทย ๑๖ (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๐๓.

^{๗๐} พิเนตร น้อยพุทธา, “ไทยยวนในจังหวัดสระบุรี,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖ (๒๕๔๒): ๔๑.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ทอง ธงชัย, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙.

^{๗๒} นิธิ เอียวศรีวงศ์, “วีรบุรุษในวัฒนธรรมไทย,” วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ๑๙ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๔๔): ๑๕.

น่าแปลกใจว่า เหตุใดบุคคลในประวัติศาสตร์กระแสหลักที่เป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” จึงมักเป็น พระมหากษัตริย์ หรือผู้เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และบุญญาธิการอันมีมาแต่กำเนิดนี้เองที่ส่งผลต่อการเกิด “กฤษดาภินิหาร” เช่นกรณีของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มารศรี สอทิพย์ กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง **เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช : กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์** ว่าลักษณะเด่นประการหนึ่งของการเล่าเรื่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในพระราชพงศาวดาร คือ การใช้เหตุอัศจรรย์เพื่อสนับสนุนการสร้างภาพลักษณ์ให้สมเด็จพระนเรศวรเป็นพระมหากษัตริย์ผู้มีบุญบารมีสูงส่ง ไม่ว่าจะเป็นเหตุแผ่นดินไหว เหตุพระอาทิตย์ทรงกลด การปรากฏของพระบรมสารีริกธาตุ การปรากฏของสัตว์ที่มีรูปลักษณ์ประหลาด การปรากฏของร่มเงารูปเศวตฉัตร และการที่เทพยดาบันดาลให้เหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นดังพระทัย ^{๓๓} แสดงถึงความคิดความเชื่อที่ว่าพระบาทสมเด็จพระนเรศวรทรงเป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ตลอดจนด้วยความที่ทรงเก่งกล้าสามารถมากกว่าที่บุคคลทั่วไปจะกระทำได้ ส่งผลให้พระองค์ทรงเป็น “ปัจจัย” ให้เกิด “เหตุธรรมชาติ” ที่ “เหนือธรรมชาติ” ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น อันสอดคล้องกับความคิดของอิลีแอดด์ที่ว่า “เรื่องสามัญธรรมดา (ในที่นี้หมายถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ) ซึ่งเกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขที่ไม่ธรรมดา ย่อมเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์” ^{๓๔} และส่งผลต่อการมี “ลัทธิพิธี” เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวร อาทิ การเช่นสรวงดวงพระวิญญาณ การบนบานดวงพระวิญญาณด้วยรูปปั้นไก่อัน * ในปัจจุบัน

ข. ผู้มีความสามารถในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติ
บุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดั้งเดิมประเภทที่สอง ได้แก่ บุคคลที่อำนาจในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ บุคคลประเภทนี้อาจเรียกกันว่า หมอผี (shaman) คนทรง (medium) พ่อหมอแม่หมอ (medicine man) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในทางจิตวิญญาณ รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย และเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ^{๓๕} เช่นที่แคมป์เบลล์ (Joseph Campbell) กล่าวถึง

^{๓๓} มารศรี สอทิพย์, “เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์, ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐-๗๑.

^{๓๔} Eliade, Mircea, *The Sacred and the Profane the Nature of Religion* (New York: A Harvest Book, 1956), pages 10-11.

* การบนบานดวงพระวิญญาณด้วยรูปปั้นไก่อัน มาจากเหตุการณ์ที่ทรงชนไก่อันพระมหาอุปราชาของพม่าเมื่อยังทรงพระเยาว์

^{๓๕} Gerrick Bailly and James Peoples, *Introduction to Cultural Anthropology*, p. 199.

ชนเผ่าบุชแมน (Bushman) ในทะเลทรายอเมริกา ว่ามี *พ่อหมออันตัม* (the ntam master) เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการมีชีวิต โดยเชื่อว่าพ่อหมออันตัมมีพลังเหนือธรรมชาติ ในพิธีกรรมพ่อหมออันตัมจะเป็นผู้เสกเป่าที่ศีรษะของผู้เข้าร่วมพิธี หากไม่ได้รับการเสกเป่า เชื่อกันว่าผู้นั้นจะไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตอีกครั้งได้^{๓๖} ด้วยเหตุนี้เอง คุณสมบัติสำคัญของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทที่ว่านี้ จึงได้แก่ *ความสามารถในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติ รวมถึงต้องดำเนินชีวิตไปตาม “เงื่อนไข” บางอย่าง เพื่อรักษาความสามารถนั้นไว้*

ในกรณีของสังคมไทย-ไทย ใคร่ขอยกตัวอย่างจากกรณีของชุมชนไทยเชื้อสายลาวในอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีความเชื่อถือศรัทธาใน *เจ้าพ่อกวน เจ้าแม่นาง* เทียม รวมถึงบิรवारันได้แก่ *พ่อแสน นางแตง*^{๓๗} เจ้าพ่อกวนถือว่าเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมฝ่ายชาย โดยทำหน้าที่เป็นร่างทรงของดวงพระวิญญาณของกษัตริย์พระองค์ต่างๆ ที่เป็นที่นับถือของกลุ่มชนไทยเชื้อสายลาว ส่วนเจ้าแม่นางเทียมถือว่าเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมฝ่ายหญิง และทำหน้าที่เป็นร่างทรง *เจ้านายฝ่ายซ้าย* ซึ่งก็คือเจ้านายฝ่ายเมืองเวียงจันทน์

สำหรับบิรवारันได้แก่ พ่อแสนและนางแตงนั้น ผู้ที่จะสามารถเป็นพ่อแสนได้

ต้องสืบสายโลหิตมาจากพ่อแสนคนก่อน โดยดวงพระวิญญาณของเจ้านายจะเป็นผู้เลือก ส่วนนางแตงได้แก่ กลุ่มผู้หญิงสี่คนซึ่งมีความใกล้ชิดเจ้าแม่นางเทียม ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น เจ้าพ่อกวน เจ้าแม่ นางเทียม พ่อแสน นางแตง ต่างก็ต้องมีวิถีปฏิบัติที่ต่างจากคนทั่วไป เช่น เจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่ นางเทียมห้ามตัดผม ต้องขมวดเป็นมวยไว้ที่ท้ายทอย คาดศีรษะด้วยผ้าขาวเสมอ ห้ามประกอบ

^{๓๖} บารนี บุญทรง, *พลาณภาพแห่งเทพกรรม*, หน้า ๑๗๙-๑๘๐.

^{๓๗} ในสังคมไทยไม่ได้มีเพียงในกรณีที่ยกตัวอย่างมานี้เท่านั้นที่มีความเชื่อเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในฐานะ “ตัวกลาง” ระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ แต่ยังมีอีกหลายกรณีด้วยกัน อาทิ ความเชื่อเรื่อง “ม้าขี่” ของผีเจ้านายของชาวบ้านในภาคเหนือตอนบน (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน *ฉลาดชาย รมิตานนท์, ผีเจ้านาย* (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๗).) ความเชื่อเรื่องร่างทรงของเจ้าพ่อพญาสี่เขี้ยวและเจ้าพ่อพญาร่วมเขี้ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ญวนอำเภอสีคิ้ว จ. นครราชสีมา (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน *สุริยา สมุทรคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา, “ยวนสีคิ้ว” ในชุมชนทางชาติพันธุ์ เรื่องเล่า ความทรงจำ และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดนครราชสีมา* (นครราชสีมา: ห้องไทยศึกษาวิทัศน์ สถาบันเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๔๔).) เป็นต้น

อาชีพอื่นใดนอกจากเป็นช่างทรงดวงพระวิญญูญาณของเจ้านาย ห้ามรับประทานของต้องห้าม ต้องรักษาศีล ๕ และรักษาศีล ๘ ในวันพระ เป็นต้น^{๗๘}

ไม่เพียงแต่ในชุมชนระดับหมู่บ้านเท่านั้นที่มีความคิดเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ก็ตามแบบความเชื่อดั้งเดิมในลักษณะดังกล่าว แม้ในชุมชนเมืองในปัจจุบันก็ยังมีความคิดความเชื่อดังกล่าวเช่นกัน ดังเช่นที่สุริยา สมุทคุปดี ได้ศึกษาลัทธิพิธีทรงเจ้าเข้าผีในจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สระบุรี นครสวรรค์ และกรุงเทพมหานคร^{๗๙} การศึกษาของสุริยาได้นำเสนอการทรงเจ้าเข้าผีในฐานะลัทธิพิธีที่แพร่หลายในสังคมเมืองสมัยใหม่ ซึ่งอาศัยร่างทรงเป็นสื่อกลางระหว่าง “องค์เทพ” ที่คอยให้ความช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคล^{๘๐} มีการทำพิธี “รับขันธุ์” เพื่อเปลี่ยนสถานะภาพจาก “คนธรรมดา” มาเป็น “สื่อกลาง” ขององค์เทพ จากนั้นก็จะมีหน้าที่ประทับทรงเพื่อคอยช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก โดยใช้ไสยศาสตร์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมนต์ คาถา นั่งทางใน รวมถึงการสำแดงอภินิหาร และจำต้องมีข้อปฏิบัติพิเศษบางประการ^{๘๑}

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อดั้งเดิมมีคุณสมบัติที่จำเป็น คือ ความสามารถในการ “ใช้” พลังเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นพลังที่มีอยู่ในตนเอง หรือพลังที่ตนเองเป็นสื่อกลางในการติดต่ออันเป็นคุณลักษณะ “พิเศษ” กว่าบุคคลทั่วไป โดยคุณลักษณะที่ “ไม่ธรรมดา” นี้เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่บุคคลนั้นๆ

๒.๑.๒ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาเก่าแก่ศาสนาหนึ่งของโลก มีลักษณะสำคัญคือ เป็นศาสนาที่เชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ ซึ่งการมีอยู่ของความเชื่อในเทพเจ้านั้นจะดำเนินไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตและขั้นตอนต่างๆ ของชีวิต ผู้นับถือศาสนาฮินดูแต่ละ

^{๗๘} ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ, **ผีกับพุทธ ศาสนาและความเชื่อในสังคมด่านซ้าย ดุลยภาพทางจิตวิญญาณของชาวบ้านในลุ่มน้ำหมัน** (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๙-๑๗๙.

^{๗๙} สุริยา สมุทคุปดี และคณะ, **ทรงเจ้าเข้าผี: วาทกรรมของลัทธิพิธี และวิกฤติการของความทันสมัยในสังคมไทย** (นครราชสีมา: หอจดหมายเหตุศึกษาศาสตร์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๓๙), หน้า ๙.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๒-๘๓.

^{๘๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๘-๑๐๓

กลุ่มนิกายต่างบูชาเทพเจ้าองค์หนึ่งองค์ใดเป็นเทพเจ้าสูงสุด หรือสำคัญที่สุด ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มที่นับถือพระวิษณุ (Vishnavas) กลุ่มที่นับถือพระศิวะ (Shivas) กลุ่มที่นับถือศักติ หรือเทวีผู้ชทายาของมหาเทพ (Shaktas) กลุ่มที่นับถือพระคณศ (Ganpatyas) กลุ่มที่นับถือพระสุริยเทพ (Saurapatas) และกลุ่มที่นับถือพระมารกกรเตยยะ (Smarthas)^๒ ในประเด็นเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

ก. บุคคลกึ่งเทพ

บุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทแรกของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ บุคคลกึ่งเทพ (demi-gods) ซึ่งได้แก่คนที่เชื่อกันว่า เป็นอวตารของเทพเจ้า โดยเฉพาะ พระราม และ พระกฤษณะ ซึ่งเป็นอวตารปางสำคัญของพระนารายณ์ และยังคงเป็นอวตารปางที่ได้รับการเคารพสักการะจากศาสนิกชนอย่างแพร่หลายยาวนาน^๓ โดยคุณสมบัติของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้ คือ ความเป็นอวตารของพระเป็นเจ้า สามารถสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นอัศจรรย์เหนือธรรมดา เป็นบุคคลผู้เลิศกว่าบุคคลอื่น และเป็นวีรบุรุษผู้เป็นตัวแทนของธรรมะในการปราบอธรรม เพื่อรักษาความสงบสุขแก่โลก^๔ อนึ่ง ความคิดเรื่องบุคคลกึ่งเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ยังส่งอิทธิพลต่อสังคมไทยในด้านความคิดความเชื่อที่ว่า พระมหากษัตริย์ คือ องค์อวตารของเทพเจ้า^๕ เช่นความใน **ยวนพ่ายโคลงตัน** กล่าวสรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถว่า

พรหมพิษณุบรมเศเจ้า จอมเมรุ มาศแฮ

ย่าเมศมารุศอร อาศนม้า

พฤษคนิกุเพนทรา สุรเสพย

เรื่องรวีรวรจ่า แจ่มจันทรฯ

เอกาทสเทพแสร้าง เอาจองค์

^๒ T.C. Majapurja and Rohit Kumar (Majapurja), *Sadhus & Saints of Nepal & India* (Bangkok: Tecpress Books, 1996), pp. 16-21.

^๓ Dharam Vir Singh, *Hinduism an introduction* (New Delhi: Rupa & Co, 2003), pp 36-39.

^๔ Ibid, p. 31.

^๕ สังเกตได้จากการเรียกรวบรวมฉบับที่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ว่า “พงศาวดาร” ซึ่งมาจากคำว่า “พงศ” รวมกับคำว่า “อวตาร” (ดูเพิ่มเติมใน นาฏวิภา ชลิตานนท์, *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย*(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔).)

เป็นพระศรีสรรเพชญ์ ที่อ้าง
พระเสด็จดำรงรักษ ล้างโลกย ไร้แธ
ทุกเทพทุกท้าวไทหว่ ช่วยไชย

๘๖

จากความคิดความเชื่อดังกล่าวนี้ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในประวัติศาสตร์
กระแสหลักของไทยจึงทรงดำรงอยู่ในฐานะ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” โดยปริยาย อันถือต่อการอธิบาย
พระราชวีรกรรมและพระราชกรณียกิจว่าเป็นเช่นเดียวกับที่พระเป็นเจ้าทรงกระทำเพื่อมวลมนุษย

ข. นักบวชผู้บรรลุมรรณธรรม

บุคคลศักดิ์สิทธิ์อีกประเภทหนึ่งของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ นักบวช^{๘๗} ผู้
อุทิศตนต่อพระผู้เป็นเจ้า ความคิดเกี่ยวกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้มีปรากฏมาตั้งแต่ในสมัยพระ
เวท ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดตัวอย่างหนึ่ง ได้แก่ ใน อาถรรพเวท-สัมหิตา (Artharveda-Samhita)
คำว่า อาถรรพเวท หมายความว่า ความรู้เรื่องบทสวดศักดิ์สิทธิ์ของนักบวช ซึ่งก็คือนักบวชผู้บูชา
ไฟในวัฒนธรรมฮินดูโบราณ และเชื่อกันว่านักบวชเหล่านี้มีคุณสมบัติพิเศษ คือ สามารถประกอบ
พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตลอดจนมี เวทมนตร์ศักดิ์สิทธิ์ ที่ช่วยนำมาซึ่ง ความสุข และสามารถ
สาปแช่งผู้ที่เป็ศัตรูได้^{๘๘} ความคิดดังกล่าวนี้ปรากฏในสมัยต่อๆ มา อันได้แก่ ในสมัยปุราณะ สมัย
มหากาพย์ จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังมีความคิดความเชื่อเรื่องนักบวชผู้บำเพ็ญเพียรในลักษณะ

^{๘๖} ศิลปากร, กรม, สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ:
กรมศิลปากร, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓๑.

^{๘๗} คำที่ใช้เรียกนักบวชในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนั้น มีด้วยกันหลายคำ ที่สำคัญก็เช่น โยคี (yogi) ใช้
เรียกนักบวชโดยทั่วไปอย่างกว้างๆ ฤๅษี (rishi) ใช้เรียกนักบวชในครั้งโบราณที่ปรากฏในคัมภีร์ ถือกันว่าเป็น
นักบวชผู้เข้าถึงพรหมัน มีฤทธานุภาพ ฤๅษีมีหลายระดับ ได้แก่ ฤๅษี มหาฤๅษี ราชฤๅษี พรหมฤๅษี เทวฤๅษี
และกลุ่มสัปตฤๅษี คำที่ฟังความหมายกับคำนี้ คือ คำว่า มุนี (Muni) สันยาสี (sanyasi) หมายถึง นักบวช
โดยทั่วไป โดยมากมักเน้นหมายถึง นักบวชผู้อยู่ในภาวะสุดท้ายของอาศรม ๔ สาธุ (sadhu) ใช้เรียกนักบวชผู้มี
จิตใจกรุณา คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นที่พักแก่ผู้ตกทุกข์ สวามี (swami) ใช้เรียกเป็นคำนำหน้าหัวหน้าของ
กลุ่มนักบวช คุรุ (guru) ใช้เรียกนักบวชผู้เป็นอาจารย์สอนธรรม บาบา (baba) ใช้เรียกเป็นคำนำหน้านักบวชเพื่อ
แสดงความเคารพสูงสุด (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา, ภารตนิยาย (กรุงเทพฯ: แม่มคำผาง,
๒๕๔๔ และ T.C. Majapurja and Rohit Kumar (Majapurja), Sadhus & Saints of Nepal & India
(Bangkok: Tecpress Books, 1996).)

^{๘๘} Maurice Vinternitz, A History of Indian Literature Volume 1 (New Delhi: Oriental Books,
1977), pp.119-120.

ดังกล่าวนี้อยู่ และนักบวชก็ยังคงทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมและเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของศาสนิก^{๙๙}

ด้วยความที่ปัจจัยสำคัญในการอุทิศตนเพื่อปฏิบัติภาวนาต่อเทพเจ้า คือ การปลดปล่อยจิตวิญญาณ (อาตมัน) ของตนให้พ้นจากพันธนาการทางโลก เพื่อให้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับภาวะสูงสุดทางจิตวิญญาณของเทพเจ้า (พรหมัน หรือ ปริมาตมัน)^{๑๐} ผ่านวิธีการที่เรียกว่า โยคะ (Yoga) หรือฝึกฝนร่างกายอย่างสัมพันธ์กับการขัดเกลาจิตวิญญาณ และ ตปะ (Tapa) หรือการทรมานกายด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้พ้นจากความรู้สึกอันเป็นโลกียสุข ส่งผลต่อคุณสมบัติอีกประการหนึ่งของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทนักบวช กล่าวคือ ผู้เป็นนักบวชจำเป็นต้องมีวิถีชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดเป็นการเฉพาะ^{๑๑} ข้อวัตรปฏิบัติพิเศษสำหรับนักบวชในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนี้ ปรากฏตั้งแต่ในสมัยพระเวท กล่าวคือ พระเวทสำคัญ อันได้แก่ อาร์ณยกะ (Aranyakas) และ อุปนิษัท (Upanisads) เป็นคัมภีร์ที่กล่าวถึงการปฏิบัติภาวนาของนักบวชผู้อยู่ป่าต่อพระเจ้า^{๑๒}

จากลักษณะของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ทั้งประเภทบุคคลกึ่งเทพและนักบวชผู้อุทิศตนต่อเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แสดงให้เห็นว่าผู้ที่นับเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในบริบทของศาสนานี้ได้แก่ บุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพระเจ้า ไม่ว่าจะในฐานะ “อวตาร” หรือเชื่อมโยงด้วยการบำเพ็ญเพียรจนบรรลุถึงภาวะของพระเจ้า นำมาซึ่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์หรือความสามารถในการประกอบพิธีกรรมซึ่งไม่มีในคนธรรมดา ทั้งยังมีผลต่อความคิดความเชื่อในดินแดนที่เคยรับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่นในสังคมไทยด้วย

๒.๑.๓ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา

นักวิชาการถือว่าพุทธศาสนาถือกำเนิดขึ้นในสังคมอินเดียเมื่อประมาณ ๔๕ ปีก่อนพุทธกาล โดยนับเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมณโคดมทรงประกาศพระศาสนาภายหลังจากที่ทรงตรัสรู้เมื่อพระชนมายุ ๓๕ พรรษา^{๑๓} จัดว่าเป็นศาสนาประเภทที่เป็นแนวคิดหรือปรัชญา ไม่เชื่อ

^{๙๙} T.C. Majapuria and Rohit Kumar (Majapuria), *Sadhus & Saints of Nepal & India*, p. 97.

^{๑๐} T.C. Majapuria and Rohit Kumar (Majapuria), *Sadhus & Saints of Nepal & India*, p. 22.

^{๑๑} Ibid, pp. 52-81.

^{๑๒} Maurice Vinternitz, *A History of Indian Literature Volume 1*, p. 53.

^{๑๓} Vinternitz, Maurice, *A History of Indian Literature Volume 2* (New Delhi: Oriental Books, 1977), pp. 1-2.

เรื่องเทพเจ้าหรือพระเจ้า แต่เน้นหลักการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ^{๙๔} ทั้งนี้พุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการบรรลุธรรมอันเป็นผลจากการพัฒนาขัดเกลาจิตใจ ส่งผลต่อการยกสถานภาพของปุถุชนให้กลายเป็นพระอริยบุคคล ตามที่ใน พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดไม่โกรธ ไม่ผูกโกรธ ไม่ลบหลู่ ถึงความหมัดจด มีทิวฐิสมบุรณ์ มีปัญญา พึงรู้ว่าผู้นั้นเป็นอริยะ”^{๙๕}

ฉะนั้นแล้ว บุคคลที่จัดว่าเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา จึงได้แก่ พระอริยบุคคล อันได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวก-สาวิกา ดังข้อความจาก พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส ความว่า “พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธสาวก และพระปัจเจกพุทธเจ้า เรียกได้ว่า พระอริยะ”^{๙๖} และยังรวมถึง พระโพธิสัตว์ผู้ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นผู้แน่นอนว่าจะเข้าสู่สภาวะของพระอริยะในอนาคต ผู้วิจัยใคร่ขอจำแนกคุณสมบัติของบุคคลศักดิ์สิทธิ์แต่ละประเภทตามที่ปรากฏทั้งในพระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมพุทธศาสนาที่แปล เรียบเรียงหรือสร้างสรรค์ขึ้นในสังคมไทย ดังนี้

ก. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทแรกในพุทธศาสนา ได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากพิจารณาคณะลักษณะสำคัญของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจากคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนาในฝ่ายเถรวาทจะพบความคิดที่ว่า การได้พบหรือได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการยาก ประเด็นที่ว่า การได้พบหรือได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการยากนั้น เนื่องจากว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีจำนวนจำกัด ส่วนในเตภูมิกถาระบุว่า ในสารกัปปมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ๑ พระองค์ มัณฑกัปปมีได้ ๒ พระองค์ วรกัปปมีได้ ๓ พระองค์ สารมัณฑกัปปมีได้ ๔ พระองค์ และภัทรกัปปมีได้ ๕

^{๙๔} งามพิศ สัตย์สงวน, “มานุษยวิทยาศาสนา, ” ใน รัฐศาสตร์ ๕๐ ปี (กรุงเทพฯ : มูลนิธินิธิสิดเกล้า รัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๕๕๔๑), หน้า ๓๔๕.

^{๙๕} พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค (อ้างถึงใน คณะกรรมการกองตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๓ (หลักสูตรนักเรียนและธรรมศึกษาชั้นเอก) (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๑.), หน้า ๔๔.)

^{๙๖} พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส อ้างถึงใน พระมหาดุสิต แสงวงศ์, “พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก, ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี สันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

พระองค์^{๙๗} อันสอดคล้องกับคุณสมบัติอีกสองข้อว่า ผู้ที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะต้องเป็นผู้บำเพ็ญบารมี ๓๐ ทศ^{*} โดยบริบูรณ์ และได้รับคำพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒๔ พระองค์ในเวลา ๔ อสงไขยหนึ่งแสนกัป^{๙๘}

นอกจากนี้แล้ว บุคคลที่จะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องเป็นผู้บำเพ็ญบารมี ๓๐ ทศโดยบริบูรณ์^{*} ได้รับคำพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และบำเพ็ญบารมีเป็นเวลาถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ๘ อสงไขยแสนกัป หรือ ๑๖ อสงไขยแสนกัป^{๙๙} การเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นไปได้โดยยาก จำกัดเฉพาะบุคคลผู้มีความปรารถนาต่อพุทธภูมิอย่างแรงกล้า มีความเพียรอันเลิศ และมีโอกาสได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ เพื่อรับพุทธพยากรณ์ นอกจากนี้แล้ว ในพระชาติก่อนที่จะตรัสรู้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์จะต้องจุติจากสถานภาพ **สันดุสิตเทพบุตร** เจ้าแห่งสวรรค์ชั้นดุสิตเสียก่อน ดังความใน **พระปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส** ว่า “เมื่อปัญญาพหุพหิมิตบังเกิดแก่พระมหาสัตว์ดังนี้ เทพเจ้าทั้งหลายก็รู้แจ้งประจักษ์ว่า สันดุสิตเทวราชของคตินี้คือองค์พระสัพพัญญูโพธิสัตว์ อันจะได้ตรัสในโลกเป็นแท้”^{๑๐๐}

ส่วนประเด็นที่ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีคุณสมบัติอันเลิศกว่าบุคคลอื่น โดยเฉพาะในพระชาติที่จะตรัสรู้นั้น เป็นความคิดที่พ้องกันทั้งในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายาน ทั้งนี้ฝ่ายเถรวาทระบุว่า คุณสมบัติอันเลิศนี้เริ่มมีมาก่อนการตรัสรู้ ได้แก่ ในพระชาติสุดท้ายที่จะทรงตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ จะต้องประสูติในตระกูลอันเป็นที่นับถือยิ่งใน

^{๙๗} ศิลปากร, กรม, สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, **วรรณกรรมสมัยสุโขทัย** (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖๗.

^{*} บารมี ๓๐ ทศ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ชันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี ซึ่งบำเพ็ญใน ๓ ระดับชั้น คือ บารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมี

^{๙๘} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย** (กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๓๑), หน้า ๓๒-๓๖.

^{*} เรื่องราวการบำเพ็ญบารมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ปรากฏอยู่ใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุทธาปทาน**

^{๙๙} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย**, หน้า ๓๙.

^{๑๐๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, **พระปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส** (กรุงเทพฯ: คณะสงฆ์วัดพระเชตุพน, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕.

โลก^{๑๐๑} และโดยพุทธมารดาผู้พร้อมด้วยคุณธรรมอันบริสุทธิ์ ดังคุณสมบัติของพระนางสิริมหา
มายาอันพรรณนาใน **ชินมหานิทาน** ว่า “ผู้จะเป็นพระมารดาของพระพุทธเจ้า ย่อมไม่เป็นสตรี
โลเล ไม่เป็นนักเลงสุรา ต้องเป็นผู้บำเพ็ญบารมีมาตลอดแสนกัป เป็นผู้มิคิดไม่ขาดตั้งแต่เกิด ”
^{๑๐๒} อีกทั้งต้องประสูติด้วยพระรูปรูปกายอันประกอบไปด้วยลักษณะแห่งมหาบุรุษ หรือมหาบุริส
สลักษณะทั้ง ๓๒ ประการ^{๑๐๓} สำหรับคุณสมบัติที่มีขึ้นมาหลังการตรัสรู้ ได้แก่ พุทธคุณ ๙ ประการ
ซึ่งสามารถสรุปย่อลงเป็น พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระมหากรุณาธิคุณ * โดยเฉพาะ
พระสัพพัญญุตญาณ หรือญาณหยั่งรู้สิ่งทั้งปวงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ^{๑๐๔} อันเป็นที่มา
ของพระนามที่เรียกเฉพาะองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “**พระสัพพัญญู**” คุณสมบัติที่สำคัญโดดเด่น
ประการหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ **พระกฤดาภินิหาร** ดังความปรากฏใน **พระปฐม
สมโพธิ ยมกปาฏิหาริยปริวรรต** ความว่า “**ตถาคตจึงจะกระทำยมกปาฏิหาริย์ ตามเยี่ยงอย่าง
พุทธประเพณี สืบมาในกาลบัดนี้**”^{๑๐๕} ข้อความที่ขีดเส้นใต้แสดงให้เห็นว่าอิทธิปาฏิหาริย์นี้เป็นปกติ
วิสัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย

อนึ่ง จากความคิดความเชื่อที่ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นบุคคล
ศักดิ์สิทธิ์ผู้เลิศยิ่ง ยังส่งผลต่อความคิดความเชื่อเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย ในฐานะที่
ทรงมีความศักดิ์สิทธิ์เสมอด้วยพระพุทธรูปอยู่ในพระองค์ ดังที่อาคม พัตมียะ และนิธิ เอียวศรีวงศ์
กล่าวว่าความคิดความเชื่อที่คนไทยมีต่อพระมหากษัตริย์ นับตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมานั้น
นอกเหนือจากความเป็นเทวราชาแล้ว ยังแฝงด้วยคติเรื่อง **ความเป็นพุทธราชา** อีกด้วย ^{๑๐๖}
หลักฐานสำคัญประการหนึ่งอันแสดงให้เห็นคติเรื่องพุทธราชาในสังคมไทย คือ **วรรณกรรมยอพระ**

^{๑๐๑} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย**, หน้า ๔๐.

^{๑๐๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน.

* พุทธคุณทั้ง ๙ ประการนี้ ปรากฏในบทสวดสรรเสริญพระพุทธรูป ความมีตั้งแต่ข้อที่ว่า “**อรหัง
สัมมาสัมพุทธโ**” ไปจนถึงข้อที่ว่า “**ภควา**”

^{๑๐๔} พระธรรมปิฎก, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์** (กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง,
๒๕๔๖), หน้า ๒๗๕.

^{๑๐๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, **พระปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระ
มหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส**, หน้า ๒๕.

^{๑๐๖} อาคม พัตมียะและนิธิ เอียวศรีวงศ์, **ศรีรามเทพนคร รวมความเรียงว่าด้วยประวัติศาสตร์
อยุธยาตอนต้น** (กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

เกียรติ ซึ่งมักยกย่องพระมหากษัตริย์ในฐานะดังกล่าว ในที่นี้ใคร่ขอยกตัวอย่างจากวรรณกรรม
เรื่อง **योพระเกียรติสามรัชกาล** ของพระยาไชยวิชิต (หน) ดังนี้

พระญาณ สองโลกย์เพียง พันแสง

พระแจ่มคือจันทร์แจรง จรัสล้ำ

พระตรัส ฟ่างพระแสงดง โดยสาสน์

จุงจิตนิกรสุฟ้า ขึ้นชี้ชมสวรรค

๑๐๗

ในโคลงบทที่ยกมานี้ เห็นได้ว่ามีทั้งการใช้คำ ได้แก่ พระญาณ และ พระตรัส
(ฐ) อันเป็นศัพท์เกี่ยวแก่การบรรลุลหรรณในพุทธศาสนา ประกอบกับการพรรณนาคุณสมบัติของ
พระมหากษัตริย์ว่าทรงสามารถ “จุงจิตนิกรสุฟ้า ขึ้นชี้ชมสวรรค” อันเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นกษัตริย์ ความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์
และความเป็น (เสมือน) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างชัดเจน
ยิ่งไปกว่านั้น ความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังส่งผลให้
บุคคลที่มีคุณสมบัติโดดเด่นซึ่งเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติในทางใดทางหนึ่งกลายเป็นบุคคล
ศักดิ์สิทธิ์ไปด้วย อาทิ หมอชีวกโกมารภัจจ์ แพทย์ประจำพระองค์พระพุทธเจ้า ได้รับการนับถือบูชา
ในฐานะอาจารย์แพทย์ โดยเฉพาะทางการแพทย์แผนไทย มหาเศรษฐีทั้ง ๙ ในสมัยพุทธกาล อัน
ได้แก่ อนาถปิณฑิกเศรษฐี ธัญชัยเศรษฐี โสมสกเศรษฐี ก็ได้กลายมาเป็นรูปเคารพ “พระเศรษฐี
นวโกฏิ* ” ซึ่งเชื่อกันว่าให้คุณในทางค้าขายและทรัพย์สินเงินทอง

ข. พระปัจเจกพุทธเจ้า

พระปัจเจกพุทธเจ้า หมายถึง พระพุทธเจ้าผู้ตรัสรู้ได้โดยพระองค์เอง อยู่อย่าง
สันโดษ และเข้าถึงพระนิพพานโดยปราศจากการประกาศธรรมแก่สัตว์โลก ^{๑๐๘} ในทางพุทธศาสนา

^{๑๐๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐.

* พระเศรษฐีนวโกฏิ มีลักษณะเป็นพระพุทธรูป ๙ พระเศียร

^{๑๐๘} พระมหาตุสิต แสงวงวงศ์, “พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก, ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี สันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

ถือว่าพระปัจเจกพุทธเจ้าทรงอยู่ในฐานะเหนือกว่าพระอรหันต์ทั้งปวง จะเป็นรองก็แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น และจะอุบัติขึ้นได้ก็แต่ในยุคที่โลกว่างจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๐๙}

คุณสมบัติของพระปัจเจกพุทธเจ้าคล้ายคลึงกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในข้อที่ว่า ผู้ที่จะตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าจำเป็นต้องบำเพ็ญบารมีเป็นระยะเวลาานาน ดังที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนใน **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปัจเจกพุทธธาปทาน** กล่าวคือ เป็นเวลาถึง ๒๐ สองไขแสนกับปี^{๑๑๐} ทั้งยังต้อง เคยได้พบผู้สิ้นอาสวะในชาติกาลก่อน^{๑๑๑} คล้ายกับที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจำเป็นต้องได้รับพุทธพยากรณ์จากพระพุทธรูปองค์ต่างๆ ก่อนหน้า แต่มากกว่าพระอรหันต์อื่นๆ นอกจากนี้แล้ว ในชาติที่จะตรัสรู้ธรรมยังต้องถึงพร้อมด้วยความเป็นมนุษย์เพศชาย^{๑๑๒} เช่นเดียวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

กระนั้นความแตกต่างระหว่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้า มาจากการที่ พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่ต้องประกอบไปด้วยมหาบุริสสลักษณะ และไม่จำเป็นต้องตรัสรู้ธรรมภายหลังจากการบรรพชา เหมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๑๓} ทั้งนี้ความแตกต่างที่สำคัญที่สุด มาจากการที่ พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่ทรงสามารถสั่งสอนให้ปุถุชนตรัสรู้ธรรมได้ กระทำได้ก็แต่สั่งสอน^{๑๑๔} ซึ่งแนะข้อปฏิบัติเบื้องต้น และเป็นเพื่อนาบุญให้มนุษย์และอมมนุษย์ได้กระทำบุญเพื่อให้ได้รับอานิสงส์ หรือได้ไปสู่ภพภูมิที่ดีกว่า^{๑๑๕} เท่านั้น

ค. พระโพธิสัตว์หรือพระอนาคตพุทธ

ในทางพุทธศาสนาโดยทั่วไป คำว่า “โพธิสัตว์” ประกอบด้วย ๒ ความหมาย ความหมายแรก คือ *ภาวะก่อนตรัสรู้ของพระพุทธรูปเจ้าในพระชาติสุดท้าย* ^{๑๑๖} เช่น เจ้าชายสิทธัตถะ ก่อนตรัสรู้เป็นพระสมณโคดมพุทธเจ้า อีกความหมายหนึ่ง คือ *บุคคลผู้ตั้งปรารถนาอย่างแรงกล้าที่*

^{๑๐๙} Reginald A. Ray, *Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation*, p. 213.

^{๑๑๐} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, *ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย*, หน้า ๓๓๙.

^{๑๑๑} พระมหาดุสิต แสงวงศ์, “พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก,” หน้า ๕๖.

^{๑๑๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๐.

^{๑๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔.

^{๑๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๗.

^{๑๑๖} Sanath Nanayakkara, “The Bodhisattva Ideal Some Observations,” in David J. Kalupahana (editor), *Buddhist through Ritual* (Delhi: Motilal Banarsidass Publiher, 2001), p. 58.

จะบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือพระปัจเจกพุทธเจ้า และได้รับการยืนยันว่า ความปรารถนา นั้นจะสำเร็จในชาติใดชาติหนึ่งอย่างแน่นอน^{๑๑๗} คำนิยามนี้แสดงให้เห็นว่า ความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะตรัสรู้ธรรมประกอบกับความที่จะต้องได้บรรลุธรรมอย่างแน่นอนนั้นเป็นคุณสมบัติสำคัญของพระโพธิสัตว์

ยิ่งไปกว่านั้น คุณสมบัติสำคัญของการเป็นพระโพธิสัตว์ ยังได้แก่ การบำเพ็ญบารมี แบบเฉพาะของพระโพธิสัตว์ เรียกว่า โพธิสัตว์จรยา ประพจน์ อัครวิรุฬหการ สรุปลักษณะของโพธิสัตว์จรยาจาก คัมภีร์ประเภท อวทาน ของนิกายธรรมวาสติวาทีน คัมภีร์พุทธวงส์ และ จริยาปิฎก ของเถรวาทฝ่ายบาลี และ คัมภีร์มหาวัสตุ ของฝ่ายมหาสังฆิกะ (มหายาน) ไว้ว่า ประกอบไปด้วย การตั้งปณิธานด้วยศรัทธามุ่งมั่นต่ออนุตรสัมมาสัมโพธิญาณจนกระทั่งได้รับพุทธพยากรณ์ และ การบำเพ็ญความดี ไม่ว่าจะเป็น บารมี ๖ ของฝ่ายมหาญาณ อันได้แก่ ทาน ศีล วิริยะ กษานติ ฌยานะ และปัญญา หรือ บารมี ๑๐ ของฝ่ายเถรวาทบาลี อันได้แก่ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา^{๑๑๘} ตัวอย่างเช่น พระโพธิสัตว์พระสมณโคดม พุทธเจ้า ทรงได้รับปฐมพุทธพยากรณ์จาก พระที่บังกรสัมมาสัมพุทธเจ้า ในขณะที่เสวยพระชาติเป็น สุเมธดาบส^{๑๑๙} และทรงบำเพ็ญบารมีถ้วนทั้ง ๓๐ ทศ ในพระชาติที่ประสูติเป็นพระ เวสสันดร^{๑๒๐}

อนึ่ง ในคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน พระโพธิสัตว์ยังหมายถึง บุคคลผู้บรรลุถึงสภาวะอันประเสริฐ เป็นผู้ช่วยเหลือสละตนเพื่อผู้อื่น ทำให้ไม่ยอมบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ มีหน้าที่สำคัญในการดูแลชาวโลก และกลายเป็นเหล่าเทพเจ้าผู้สถิตในสรวงสวรรค์^{๑๒๑} อีกทั้งเชื่อว่า พระโพธิสัตว์เกิดจากอำนาจญาณของพระธยานิพุทธเจ้า ซึ่งเป็นอวตารของพระอาทิพุทธ ซึ่งทรงถือกำเนิดมาพร้อมกับโลก พระโพธิสัตว์ประเภทนี้เรียกว่า พระธยานิโพธิสัตว์ เช่น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร เป็นพระธยานิโพธิสัตว์ที่เกิดจากอำนาจญาณของ พระอมิตาภพุทธเจ้า เป็นต้น^{๑๒๒} ความคิดความเชื่อดังกล่าวนี้นำไปสู่การเน้นถึงคุณสมบัติเรื่อง ฤทธิ์ของพระโพธิสัตว์

^{๑๑๗} Ibid, p. 59.

^{๑๑๘} ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, โพธิสัตว์จรยา มรรคาเพื่อมवलชน (กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๔.

^{๑๑๙} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย, หน้า๕-๖.

^{๑๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖-๓๗.

^{๑๒๑} ประพจน์ อัครวิรุฬหการ, โพธิสัตว์จรยา มรรคาเพื่อมवलชน, หน้า ๗๓-๗๖.

^{๑๒๒} จิตรา ก่อนันทเกียรติ, พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน (กรุงเทพฯ: จิตรา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๖.

ตัวอย่างเช่น พระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ทรงมีฤทธิ์ในการโปรดสัตว์นรก เนื่องจากทรงตั้งปณิธานว่า จะไม่เข้าสู่พระนิพพานจนกว่านรกทุกขุมจะว่างจากผู้กระทำบาป พระสมันตภัทรมหาโพธิสัตว์ ทรง ฤทธิ์ในทางมนตรา^{๑๒๓} เป็นต้น ตลอดจนเชื่อว่าพระโพธิสัตว์ทรงเนรมิตพระกายได้หลายปาง ความคิดความเชื่อเช่นนี้ส่งผลต่อคุณสมบัติของพระโพธิสัตว์ในแง่ของ การมีอิทธิปาฏิหาริย์ การ อวดตายเป็นปางต่างๆ เพื่อโปรดสัตว์ และ การดลบันดาลสิ่งที่ผู้ศรัทธาปรารถนา เช่นเดียวกับ อำนาจของเทพเจ้า ในหมู่ศาสนิกผู้ได้รับอิทธิพลความคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ตามคติมหายาน

อย่างไรก็ตาม ทั้งพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและฝ่ายเถรวาทต่างก็เห็นพ้อง ต้องตรงกันว่า พระโพธิสัตว์หรือพระอนาคตพุทธต่างได้เสวยพระชาติมาแล้วหลายครั้งในภพนี้ฝ่าย มหายาน ใน พระสังฆธรรมปุณทริกสูตร กล่าวถึงการเสวยพระชาติเพื่อบำเพ็ญบารมีของพระ โพธิสัตว์หลายพระองค์ อาทิ ความในตอนที่พระศากยมุนีพุทธเจ้า (พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ ปัจจุบัน) รับสั่งถึง พระโพธิสัตว์ มหาสัตว์ คัทคัทสวร ว่า “พระโพธิสัตว์ มหาสัตว์ คัทคัทสวร ได้ ปฏิบัติพระพุทธานุภาพมาแล้วหลายพระองค์ ได้เตรียมดินมาในแต่ละสมัยของพระองค์ และพระโพธิสัตว์ มหาสัตว์ คัทคัทสวร นี้ได้เข้าเฝ้าพระศาสดา พระพุทธเจ้ามาแล้วมากมายประดุจเม็ดทรายใน คองคานที”^{๑๒๔}

ส่วนกรณีของพระโพธิสัตว์ในความเชื่อฝ่ายเถรวาท นอกจากวรรณคดีชาดก ทั้งนิบาตชาดกและพานิชาดกแล้ว เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระอนาคตพุทธองค์ต่อๆ จากพระสมณโคดม พุทธเจ้าได้ปรากฏอยู่อย่างแพร่หลาย ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับ พระศรีอารีย เมตไตรย์ (พระศรีอารีย์) จากวิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตของอภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล เรื่อง **ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท** ในงานวิจัยนี้ วิเคราะห์ว่าตามความคิดความเชื่อของชาวไทย พระศรีอารียเมตไตรย์ซึ่งเป็นจะมาตรัสรู้ต่อจาก พระพุทธเจ้าสมณโคดมนั้น ได้เคยเสวยพระชาติมาแล้วหลายครั้ง ไม่เพียงแต่เป็นเทพบุตรบนสวรรค์ ชั้นดุสิต หรือเป็นพระอชิตเถระในครั้งพุทธกาลเท่านั้น หากยังเคยเกิดเป็นลูกของแม่กาเผือก เป็น ยักษ์ เป็นมนุษย์ในสถานภาพต่างๆ อีกทั้งยังอาจลงมาเกิดในโลกมนุษย์ได้อีกในฐานะ “ธรรมิก ราช”^{๑๒๕} ความคิดความเชื่อดังกล่าวนี้ส่งผลให้บุคคลที่สังคมเชื่อว่าเป็นพระศรีอารีย์มา

^{๑๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐-๑๐๔.

^{๑๒๔} ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชาญเสน, **สังฆธรรมปุณทริกสูตร** (กรุงเทพฯ: ศูนย์ไทย-ธิเบต, ๒๕๓๗), หน้า ๓๒๕.

^{๑๒๕} อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย : การสร้างสรรค์และบทบาท, ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๗-๑๖๘.

เสวยพระชาติ อาทิ พระเกจิอาจารย์รูปต่างๆ ที่เชื่อว่าเป็นพระอนาคตพุทธ ดำรงอยู่ในฐานะบุคคลศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกับพระโพธิสัตว์

ยิ่งไปกว่านั้น ความคิดเรื่องความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระโพธิสัตว์ โดยเฉพาะในฐานะที่จะได้บรรลุผลเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแน่นอน ยังส่งผลต่อความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย เช่นเดียวกับความคิดเรื่องความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ ตามความคิดความเชื่อของคนไทย นอกจากพระมหากษัตริย์จะทรงเป็นเทวราชา และเป็นเสมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยังทรงดำรงอยู่ในฐานะพระโพธิสัตว์ผู้เสวยพระชาติมาบำเพ็ญบารมีด้วย เสมอชัย พูลสุวรรณ ได้อธิบายความคิดดังกล่าวนี้ว่า

พระมหากษัตริย์ไทยเมื่อเสด็จออกทรงผนวช ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเบื้องหลังอย่างไร ย่อมต้องทรงแสดงพระราชปณิธานให้ปรากฏในการปรารถนาพุทธภูมิ จะตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าในกาลข้างหน้า ...การละจากบ้านเรือนผู้เป็นบรรพชิต ถือเป็นกรณียกิจเนกขัมมบารมีเพื่อบำเพ็ญตามประเพณีของพระโพธิสัตว์ในนิคายเถรวาท...จากเรื่องราวที่ได้กล่าวมา เราอาจเปรียบเทียบได้ด้วยตรรกะทำนองเดียวกันว่า พระมหากษัตริย์ไทยได้เสด็จออกทรงผนวชเพื่อปรารถนาพุทธภูมิตามประเพณีของพระโพธิสัตว์ และการที่ทรงลาผนวชกลับมาครองราชสมบัติใหม่ก็ยังสามารถอยู่ในความหมายของการเสียดละพระอรหันต์ผลอันอาจทรงบรรลุได้หากครองเพศบรรพชิตต่อไป^{๑๒๖}

ง. พระสาวก-สาวิกา

ความตอนหนึ่งในอรรถกถาธรรมบทได้กล่าวถึงคำว่า พระสาวก ไว้ดังนี้ว่า
“ภิกษุ ชื่อว่า สาวก เพราะหมายความว่าผู้ธรรมที่ถูกต้องและปรับปรุงแต่งทั้งหมด เพราะหมายความว่าเกิดหลังจากที่พระพุทธรูปเจ้าแสดงธรรมจบ หรือเพราะหมายความว่าได้ฟังคำแนะนำพร่ำสอน”^{๑๒๗} ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าในทัศนะของพุทธศาสนา พระสาวก อันรวมความถึงพระ

^{๑๒๖} เสมอชัย พูลสุวรรณ, **สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๔** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๗๘.

^{๑๒๗} บรรจบ บรรณรุจิ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระอัสสัมชัญกับการบรรพชา,” หน้า ๔.

สาวิกา หมายถึง พระภิกษุ* หรือภิกษุณีผู้บรรลุนิพพานตั้งแต่โสดาปัตติผลไปจนกระทั่งอรหัตตผล หากพิจารณาตามความหมายนี้ คุณสมบัติของผู้ที่จะเรียกได้ว่าสาวิก สาวิกา จึงได้แก่ การได้บวช ในพุทธศาสนา และ การบรรลุนิพพาน

นอกจากคุณสมบัติในปัจจุบันชาติของพระสาวก-สาวิกาแล้ว พุทธศาสนายังกล่าวถึงคุณสมบัติในอดีตชาติอันเป็นปัจจัยในการบรรลุนิพพานเป็นพระสาวก ดังปรากฏใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถราปทาน** ยิ่งเป็นพระสาวกรูปสำคัญ ระยะเวลาในการบำเพ็ญบารมียิ่งจะต้องมีมาก ชินมหานิทานระบุว่าผู้ที่จะได้เป็นพระอัครสาวกและพระมหาสาวกนั้น จำเป็นจะต้องบำเพ็ญบารมีถึง ๑ อสงไขยแสนกัป^{๑๒๘} ด้วยเหตุนี้พระสาวก-สาวิกา จึงมีคุณสมบัติร่วมกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระปัจเจกพุทธเจ้าในแง่ที่ว่า จะต้องเป็นผู้ที่บำเพ็ญบารมีมาเป็นระยะเวลานาน และเป็นผู้บรรลุนิพพาน

อนึ่ง พระไตรปิฎกกล่าวไว้ว่า มีพระสาวก-สาวิกาจำนวน ๔๑ รูปซึ่งดำรงคุณสมบัติพิเศษกว่าพระสาวกสาวิกาทั่วไป เรียกว่า **เอตทัคคะ** อาทิ **พระสารีบุตรเถระ** และ **พระเขมาเถรี** เป็นเอตทัคคะด้านความมีปัญญามาก **พระมหาโมคคัลลานเถระ** และ **พระอุบลวรรณาเถรี** เป็นเอตทัคคะด้านฤทธิ์ **พระอัญญาโกณฑัญญะเถระ** และ **พระนางมหาปชาบดีโคตมีเถรี** เป็นเอตทัคคะด้านรัตติปัญญา^{๑๒๙} นอกจากนี้แล้วทางพุทธศาสนาเถรวาทมีบันทึกถึงพระเถระและพระเถรีผู้ใหญ่จำนวนฝ่ายละ ๔๐ รูป เรียกว่า **อสีติมหาสาวก**^{๑๓๐} และ **อสีติมหาสาวิกา** ในขณะที่ทางมหายานจะให้ความสำคัญกับพระอรหันต์ผู้ทรงฤทธิ์ ๑๖ รูป* ซึ่งอยู่ประจำทิศทั้งสี่ อาทิ **พระกนกการัชวาท** ประจำทิศตะวันออก **พระปิณโฑลภารทวาชะ** ประจำทิศตะวันตก **พระกนกวัจฉะ** ประจำทิศเหนือ **พระนกุล** ประจำทิศใต้ เป็นต้น โดยเชื่อกันว่าพระอรหันต์เหล่านี้ได้รับพระกระแสรับสั่งจากพระพุทธเจ้าว่า อย่าเพิ่งเข้าสู่นิพพาน ต้องอยู่รักษาพระศาสนาไว้คอยจนกว่าพระศรีอาริยมุต ไตรัยพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้เสียก่อน^{๑๓๑}

* เว้นไว้แต่พระพาหิยทวารุจิริยะ พระอสีติมหาสาวกผู้เลิศในทางขีปภาภิปัญญา ซึ่งถูกโคขวิดถึงแก่นิพพานหลังบรรลุนิพพานก่อนจะได้บวชเป็นพระภิกษุ

^{๑๒๘} ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ, **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย**, หน้า ๔๐.

^{๑๒๙} บรรจบ บรรณรุจิ, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระอสีติมหาสาวกกับการบรรลุนิพพาน,” หน้า ๙.

^{๑๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒-๑๓.

* ต่อมาในสมัยรัชกาลพระเจ้าเจียนหลงฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ชิง จึงมีการหล่อรูปพระอรหันต์เพิ่มเป็น ๑๘ รูป และกลายเป็นคติเรื่อง ๑๘ อรหันต์นับแต่บัดนั้น

^{๑๓๑} จิตรา ก่อนันทเกียรติ, **พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน**, หน้า ๑๓๒-๑๓๗.

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติสำคัญที่บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในทางพุทธศาสนาต้องมี ได้แก่ บารมีที่สั่งสมมาอย่างยิ่งในอดีตชาติ การบรรลุมรรคผล หรืออย่างน้อยที่สุดคือมีความแน่นอนที่จะบรรลุมรรคผลในอนาคต และการดำรงชีวิตแบบนักบวช นอกจากนี้แล้วยังมีความคิดสืบเนื่องมาว่า นักบวชของพุทธศาสนาที่ได้บรรลุธรรม หรือเป็นที่แน่นอนว่าจะต้องบรรลุธรรม สามารถมีอิทธิปาฏิหาริย์ที่เหนือกว่าคนธรรมดาได้อีกด้วย ตลอดจนถึงส่งอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความคิดเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยด้วย

๒.๑.๔ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนา *

คริสต์ศาสนาถือกำเนิดขึ้นมาภายหลังการปฏิรูปศาสนาฮิวในราว ๑,๐๐๐ ปีก่อนคริสต์กาล ทำให้กล่าวได้ว่าคริสต์ศาสนามีพื้นฐานจากศาสนาฮิวและความเจริญทางอารยธรรมของชนชาติอิสราเอล ^{๑๓๒} แนวคิดเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนานั้น สัมพันธ์กับหลักการสำคัญของศาสนา อันได้แก่ ความรักและความศรัทธาอันมั่นคงในพระเจ้า ^{๑๓๓} ดังนั้น บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาคริสต์จึงได้แก่ บุคคลที่เป็นตัวอย่างของคุณงามความดีตามหลักศาสนา มีศรัทธาในพระเจ้าอย่างมั่นคง โดยเฉพาะบุคคลผู้ยอมสละชีวิตเพื่อรักษาศรัทธา (martyr) ^{๑๓๔} การจำแนกบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนานั้น สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ พระเยซู พระแม่มารีย์ บุคคลผู้ได้รับโองการจากพระเจ้า และนักบุญองค์ต่างๆ ดังนี้

ก. พระเยซู

คริสต์ศาสนิกชนถือว่า พระเยซูทรงเป็นศาสดาผู้ก่อตั้งศาสนาคริสต์ในลักษณะที่เป็นที่นับถือกันทุกวันนี้ ในพระคริสตธรรมคัมภีร์ (คัมภีร์ไบเบิล) ภาคพันธสัญญาใหม่ (New Testament) ได้เล่าถึงประวัติของพระองค์โดยละเอียด พระคัมภีร์ระบุว่า พระองค์ทรงเป็นพระบุตรของพระเจ้า และทรงเติบโตมาในแนวทางที่พระเจ้าทรงกำหนด พระเยซูทรงเป็นผู้เผยแผ่พระวจนะของพระเจ้าแก่ศาสนิกชนผู้ศรัทธาในสมัยนั้น แม้ว่าจะถูกต่อต้านจาก

* บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนาในที่นี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงโดยรวม ไม่ได้แยกตามลัทธิหรือนิกายใด โดยเฉพาะ

^{๑๓๒} James A. Adair, *Introducing Christianity* (New York: Routledge, 2008), pp. 46-52.

^{๑๓๓} *Ibid*, p. 12.

^{๑๓๔} Mircea Eliade (editor), *Encyclopedia of Religion Volume 13* (New York: Macmillan, 1986), p. 2.

จักรวรรดิโรมัน วาระสุดท้ายของพระชนม์ชีพพระองค์ทรงสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน ซึ่ง คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่าเป็นการไถ่บาปให้มนุษยชาติ และก็ทรงกลับเป็นขึ้นจากความตายแล้วเสด็จ สู่วรค^{๑๓๕} ทว่าในขณะที่ทรงดำรงพระชนม์อยู่พระองค์ได้ทรงสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ให้เป็นที่ ประจักษ์แก่เหล่าสาวกและผู้ศรัทธาหลายครั้ง ดังความส่วนหนึ่งใน *พระวิวรณ์* ของท่านมาระโก เล่าว่า พระองค์ทรงรักษาคนง่อยให้เดินได้ด้วยพระวาจา ทรงรักษาคนเจ็บป่วยด้วยการให้เขา เหล่านั้นแตะต้องฉลองพระองค์ ทรงห้ามพายุ ทรงดำเนินบนน้ำทะเล^{๑๓๖} เป็นอาทิ ฉะนั้นแล้ว ความเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ของพระเยซูจึงมาจาก *ความที่ทรงเป็น พระบุตรของพระเจ้า เป็นผู้เผยแผ่พระวาจาของพระองค์ และการยอมสละพระชนม์ชีพเพื่อไถ่บาป แก่มนุษย์* ด้วยเหตุนี้พระเจ้าจึงประทานให้พระเยซูทรงมี *ฤทธานุภาพ* รวมถึงให้ *ทรงกลับเป็นขึ้น จากความตายเพื่อสถิตอยู่กับพระเจ้าบนสวรรค์* นอกจากนี้แล้ว นักวิชาการทางคริสต์ศาสนายัง กล่าวไว้ว่า การที่พระองค์ทรงสละพระชนม์ชีพบนไม้กางเขนถือได้ว่าเป็นการกระทำอันบ่งบอกถึง แบบอย่างพฤติกรรมของผู้ศรัทธาในพระเจ้าอีกด้วย^{๑๓๗}

ข. พระแม่มารี

พระแม่มารี (Mary) หรือ “แม่พระ” เป็นภรรยาของนักบุญโจเซฟ และเป็นพระ มารดาผู้ให้กำเนิดพระเยซูด้วยฤทธานุภาพของพระเจ้า โดยที่ยังคงความเป็นสตรีพรหมจรรย์ พระ นางเลี้ยงดูพระเยซูตามพระวาจาของพระเจ้า ปฏิบัติพระองค์อยู่ในความบริสุทธิ์และความศรัทธา และได้อยู่กับพระเยซูตราบจนพระองค์สิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน เล่ากันว่าพระผู้เป็นเจ้าทรงพระ กรุณาให้พระนางเสด็จขึ้นสวรรค์ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่^{๑๓๘} นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ ของพระนาง โดยเฉพาะการปรากฏพระองค์เพื่อรับดวงวิญญาณผู้ศรัทธาขึ้นสู่สวรรค์ อาทิ ใน ประวัติของนักบุญยอแซฟ^{๑๓๙} และนักบุญเอลิซาเบธ^{๑๔๐} เล่าว่าก่อนที่ท่านทั้งสองจะสิ้นใจ พระแม่ มารีได้เสด็จมาปรากฏพระองค์เบื้องหน้า

^{๑๓๕} James A. Adair, *Introducing Christianity*, pp. 65-83.

^{๑๓๖} **พระคริสตธรรมคัมภีร์ เล่ม ๓** (กรุงเทพฯ: สมาคมคริสตธรรมแห่งประเทศไทย, มปป.), หน้า ๗๖-๘๘.

^{๑๓๗} Cleo McNelly Kearns, *The Virgin Mary, Monotheism and Sacrifice* (New York: Cambridge University Press, 2008), pp. 85-86.

^{๑๓๘} *Ibid*, p. 140-150.

^{๑๓๙} **ประวัตินักบุญบางองค์ในรอบปี รวม ๕๐ องค์** (กรุงเทพฯ: อัสสัมชัญ, มปป.), หน้า ๖๕.

^{๑๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๓.

ดังนั้น คุณสมบัติความศักดิ์สิทธิ์ของพระแม่มาเรียจึงมาจากที่ พระองค์ได้รับเลือกจากพระเจ้าให้เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูพระบุตรของพระองค์ ตลอดจน ความบริสุทธิ์ของพระองค์ และ ศรัทธามั่นคงในพระเจ้า ทำให้พระนางทรงมี อิทธิปาฏิหาริย์พิเศษ และได้ชื่อว่าทรงเป็น “มารดาแห่งพระหรรษทาน” ของคริสต์ศาสนิกชน^{๑๔๑}

ค. บุคคลผู้ได้รับพระโองการจากพระเจ้า

ในที่นี้ผู้วิจัยใคร่ขออนุญาตว่า บุคคลผู้ได้รับพระโองการจากพระเจ้า ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีเรื่องเล่าอยู่ในพระคริสตธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเก่า (The Old Testament) ผู้ซึ่งพระเจ้าทรงมีพระวอนะให้ผู้นั้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจเป็นการ พิสูจน์ศรัทธาในพระองค์ หรืออาจเป็นผู้บำเพ็ญภาวนาด้วยศรัทธา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ก่อนการ ประสูติของพระเยซู ตัวอย่างบุคคลศักดิ์สิทธิ์ประเภทผู้ได้รับโองการจากพระเจ้าที่ชัดเจนตัวอย่างหนึ่งนั้น ได้แก่ โมเสส (Moses) ประวัติของท่านที่ปรากฏในพระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเก่าเล่าว่า ท่านเป็นผู้ที่ได้รับเลือกจากพระเจ้าให้ทำหน้าที่ช่วยปลดปล่อยชาวยิว ส่งผลให้ในวัยเยาว์มารดาของท่านซ่อนท่านไว้ในพงกอกเพื่อซ่อนเสียจากฟาโรห์ที่ประสงค์จะสังหารทารกชาวยิว เมื่อเจริญวัยขึ้นท่านได้รับพระโองการจากพระเจ้าครั้งแรกผ่านไฟศักดิ์สิทธิ์ให้นำชาวยิวอพยพจากอียิปต์ไปยังดินแดนแห่งพันธสัญญา อีกทั้งด้วยคำอธิษฐานของท่านทำให้เกิดภัยพิบัติทั้ง ๑๐ ประการ (the great plagues) แก่แผ่นดินอียิปต์ ต่อมาในการอพยพพระเจ้าได้ทรงดลบันดาลให้ท่านสามารถสำแดงปาฏิหาริย์ให้น้ำในทะเลแดงแยกออกจากกัน ชาวยิวจึงรอดพ้นจากการติดตามของทหารชาวอียิปต์ ระหว่างทางในทะเลทราย ท่านได้ขึ้นไปบำเพ็ญภาวนาบนยอดเขาไซไนล์ และกลับมาพร้อมด้วยบัญญัติ ๑๐ ประการอันเป็นพระโองการจากพระเจ้า^{๑๔๒}

หากพิจารณาจากคุณลักษณะของโมเสส ทำให้เห็นได้ว่าความศักดิ์สิทธิ์ของบุคคลผู้ได้รับพระโองการจากพระเจ้า ประกอบด้วยการที่ บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่พระเจ้าทรง “เลือกแล้ว” ให้ปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับศาสนาย่างใดอย่างหนึ่ง และการที่ พระเจ้าทรงประทานทั้งพระโองการ รวมอิทธิปาฏิหาริย์อันเชื่อมต่อผลสำเร็จของภารกิจแก่ผู้นั้น ทั้งนี้มาจาก การปฏิบัติตนและบำเพ็ญภาวนาอยู่ในศรัทธามั่นคงต่อพระเจ้า ของบุคคลผู้รับพระโองการด้วย

ง. นักบุญ

^{๑๔๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๔๒} พระคริสตธรรมคัมภีร์ เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: สมาคมคริสตธรรมแห่งประเทศไทย, มปป.), หน้า

นักบุญ (saint) หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งได้รับการยอมรับจากศาสนจักรว่าเป็น บุคคลผู้ดำเนินชีวิตตามแนวทางอันนำไปสู่ความบริสุทธิ์สูงสุดแห่งจิตวิญญาณ (pursue spiritual perfection) แล้วได้บรรลุถึงสภาวะความบริสุทธิ์ดังกล่าว ตลอดจนเป็นแบบอย่างแห่งการกระทำ และการดำเนินชีวิตที่ดั่งตามหลักศาสนา (exempla type)^{๑๔๓} นักบุญถือได้ว่าเป็นวีรบุรุษทาง ศาสนาซึ่งถือกำเนิดขึ้นเพื่อหน้าที่สำคัญในทางจิตวิทยา คือ เป็นกำลังใจของศาสนิกชนให้ดำเนิน ชีวิตอยู่ในแนวทางแห่งศรัทธา^{๑๔๔} ในขณะที่เดียวกันก็สื่อถึงความต้องการอันเป็นอุดมคติของแต่ละ ยุคสมัย กล่าวคือ สังคมแต่ละยุคมีอุดมคติเช่นไร ก็จะเลือกบันทึกและเผยแพร่ภาพนักบุญที่มี คุณสมบัติและจริยวัตรอันเป็นอุดมคติเช่นนั้น^{๑๔๕}

เป็นที่น่าสังเกตว่า คุณสมบัติสำคัญของนักบุญในคริสต์ศาสนานั้น ประการ แรก ได้แก่ การพลีชีพเพื่อศรัทธาในศาสนา ซึ่งในการนั้นอาจปรากฏอิทธิปาฏิหาริย์อันเกิดจาก ศรัทธาและการบันดาลของพระเจ้า เช่น นักบุญเทโอฟาน มรณสักขี ผู้เผยแพร่คริสต์ศาสนาใน เวียดนามในรัชสมัยของพระเจ้ามินหมาง มีเรื่องเล่าว่าขณะที่ท่านถูกประหารด้วยการตัดศีรษะ เมื่อเพชรฆาตลงดาบครั้งแรก ปรากฏว่าหลักประหารไม้ไผ่เอนลงทันที ดาบจึงไม่ถูกตัวท่าน ในครั้ง ที่สองแม้จะฟันถูกตัวท่าน แต่ศีรษะก็ไม่ขาด หน้าซ้ำดาบยังบินด้วย จนเพชรฆาตต้องลงดาบเป็น ครั้งที่ ๓ จึงสังหารท่านได้^{๑๔๖} หรือเรื่องราวเกี่ยวกับ นักบุญบลาสิโอ มรณสักขี ซึ่งถูกเบียดเบียน ศาสนาในสมัยจักรพรรดิซิวินิเลียสแห่งจักรวรรดิโรมัน ก็ได้เล่าว่าท่านถูกประหารครั้งแรกด้วยการถ่วง น้ำในทะเลสาบ แต่ท่านได้ทำเครื่องหมายกางเขนและเดินบนผิวน้ำให้เป็นที่ประจักษ์ จนกระทั่ง เทวดาองค์หนึ่งมาเชิญท่านกลับฝั่ง ส่งผลให้ผู้รับคำสั่งให้ประหารท่านต้องเปลี่ยนวิธีประหารเป็น การนำท่านไปตัดศีรษะ^{๑๔๗}

คุณสมบัติประการต่อมา ได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องการได้รับการประจักษ์ จากพระเจ้าเป็นเจ้า และ อิทธิปาฏิหาริย์ในการชุบชีวิตและกระทำอัศจรรย์รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วย หรือผู้พิการ ซึ่งพบได้บ่อยในคริสต์ศาสนา อาทิ นักบุญโกแลต มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในการรักษาหญิง

^{๑๔๓} Mircea Eliade (editor), Encyclopedia of Religion Volume 13, p. 1.

^{๑๔๔} Benjamin D. Wright, Hero, Villain, Saint: an Adventure in the Experience of Individuality (New York: Peter Lang Publishing, 1989), p. 78.

^{๑๔๕} Patrick Geary, "Saints, Scholar and Society: the Elusive God," in Sticca Sandro (editor), Saints Studies in Hagiography (New York: State University of New York Press, 1996), pp. 15-16.

^{๑๔๖} ประวัตินักบุญบางองค์ในรอบปี รวม ๕๐ องค์ (กรุงเทพฯ: อัสสัมชัญ, มปป.), หน้า ๒๘.

^{๑๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

ผู้เป็นโรคร้ายแรง กระทำอัศจรรย์รักษาคนพิการให้เป็นปกติ และชุบชีวิตเด็กชาย^{๑๔๘} นักบุญมาร์ตินแห่งตูร์ มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถชุบชีวิตศิษย์ซึ่งยังมีได้รับศีลมหาสนิท ชุบชีวิตทาสที่ถูกคอตาย กระทำอัศจรรย์รักษาคนง่อยและคนโรคเรื้อน^{๑๔๙} ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การที่อิทธิปาฏิหาริย์เรื่องการรักษาพยาบาลบ่อยในคริสต์ศาสนานั้น น่าจะเป็นเพราะหลักการสำคัญของศาสนา คือ ความรัก (agape) ความศรัทธา (faith) และการไถ่บาปเพื่อมนุษย์ (salvation)^{๑๕๐} ดังนั้น การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ผู้ศรัทธาที่กำลังตกทุกข์ได้ยากให้มีชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นการสะท้อนถึงแนวคิดดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนคุณสมบัติประการที่ ๓ ได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์ในการดลบันดาลให้เกิดเหตุอัศจรรย์เหนือธรรมชาติ หรือการกระทำที่มนุษย์ทั่วไปไม่สามารถทำได้ อาทิ นักบุญสโกลัสติกา พรหมจารี สามารถดลบันดาลให้เกิดพายุฝนได้ อีกทั้งเมื่อสิ้นชีวิตดวงวิญญาณของท่านยังปรากฏให้ผู้อื่นพบเห็นในรูปของพิราบขาว หอมล้อมด้วยแสงสว่างรุ่งโรจน์^{๑๕๑} นักบุญอันนา มารีย์ ตาอียี สามารถมองเห็นภาพของนรก สวรรค์ เห็นเหตุการณ์ในอนาคต และรู้วาระจิตของผู้อื่น ได้ตลอด ๔๗ ปีแห่งการบำเพ็ญภาวนา^{๑๕๒} ในประเด็นดังกล่าวนี้ นักวิชาการทางคริสต์ศาสนาตั้งข้อสังเกตว่า อิทธิปาฏิหาริย์ของนักบุญต่างๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำต้องมีขึ้นเพื่อแสดงสภาวะของความ เป็นนักบุญ ซึ่งจะช่วยให้ศรัทธาของศาสนิก และมักเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะเดียวกับที่ พระเยซูทรงกระทำ^{๑๕๓}

อนึ่ง จากความคิดความเชื่อเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนา ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคงานเขียนสำคัญประเภทหนึ่ง เรียกว่า ชีวิตประวัตินักบุญ (hagiography) ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติอันน้อมหัศจรรย์ ชุดเหตุการณ์อภินิหาร สถานที่อันเป็นที่ระลึกถึงหลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว และเหตุการณ์เหนือธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับนักบุญผู้

^{๑๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๑-๗๒.

^{๑๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๔-๒๔๖.

^{๑๕๐} James A. Adair, *Introducing Christianity*, pp. 10-12.

^{๑๕๑} **ประวัตินักบุญบางองค์ในรอบปี รวม ๕๐ องค์**, หน้า ๓๔.

^{๑๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

^{๑๕๓} Ted Johnsons-South, "Charming Image of sainthood: St. Cuthbert in the *Historia de Sancto Cuthberto*," in Sticca Sandro (editor), *Saints Studies in Hagiography* (New York: State University of New York Press, 1996), p. 83.

นั้น”^{๑๕๔} ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมเรื่อง **ตำนานทอง** (Golden Legend) ซึ่งจะเล่าเรื่องราวชีวิตประวัติของนักบุญตามโครงสร้างที่วางไว้ โดยเฉพาะจะกล่าวถึงเหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดขึ้นแก่นักบุญ และการสำแดงปาฏิหาริย์ของท่านเหล่านั้น ^{๑๕๕} เป็นเหตุให้ชีวิตประวัตินักบุญทั้งหลายในคริสต์ศาสดาดำเนินไปตามองค์ประกอบดังกล่าว กระทั่งกล่าวได้ว่างานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญส่งผลต่อความรับรู้เรื่องคุณสมบัติของนักบุญในแง่ที่ว่า นักบุญจะต้องเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติอันเปี่ยมด้วยศรัทธาเหนือกว่าบุคคลทั่วไปแม้ว่าจะต้องสละชีวิตเพื่อศรัทธาก็ตามและด้วยความยิ่งใหญ่แห่งศรัทธาและจริยวัตรส่งผลให้นักบุญสามารถมีเหตุการณ์เหนือธรรมชาติและอิทธิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับนักบุญผู้นั้นทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิต โดยเป็นการดลบันดาลจากพระเจ้า ซึ่งศาสนิกทั่วไปไม่สามารถมีได้ ตลอดจน มี “ลัทธิพิธี” ที่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ของนักบุญสืบเนื่องต่อมา

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ นั้น ทำให้พอจะสรุปคุณลักษณะร่วมกันของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในคริสต์ศาสนาได้ว่า จะต้องเป็นผู้ศรัทธาและปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของพระเจ้าเป็นเจ้าอย่างที่คุณคนธรรมดาไม่สามารถทำได้ จนกระทั่งได้รับการประจักษ์จากพระเจ้า หรือเข้าถึงพระองค์ได้ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ทำให้พระเจ้าทรงดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ขึ้นกับบุคคลผู้นั้น

๒.๑.๕ บุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม

แม้นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามจะระบุว่า จุดเริ่มต้นของศาสนามีขึ้นเป็นคู่ขนานกับประวัติ ท่านศาสดามูฮัมมัด ศ็อลฯ และประวัติศาสตร์ของชนชาติอาหรับ ^{๑๕๖} กระนั้นชาวมุสลิมก็ยังถือว่า *อาดัม* มนุษย์คนแรกที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นนับเป็นมนุษย์คนแรกที่ได้รับพระโอองการจากพระเจ้าด้วยเช่นกัน ^{๑๕๗} ดังนั้น หลักการของศาสนาอิสลามจึงปรากฏอยู่บนนับตั้งแต่การกำเนิดโลก

^{๑๕๔} Père Hippolyte, S.J. Delehaye, and Bollandist, *The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography*, Translated by Crawford, V.M. (Notre Dame: University of Notre Dame, 1970), p. 148.

^{๑๕๕} William Caxton, *The Golden Legend, or Lives of Saints* (London: Dent, 1900) page 190.

^{๑๕๖} คณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๔๐๔, **อนุสรณ์งานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๐๑๔** (กรุงเทพฯ: ฝ่ายหนังสืออนุสรณ์งานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๔๐๔, ๒๕๒๔), หน้า ๓.

^{๑๕๗} กาเร็ม อับดุลเลาะห์, **คู่มือมุสลิมเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์** (กรุงเทพฯ: ส.วงศ์เสงี่ยม, ม.ป.ป.), หน้า ๔๖.

สำหรับประเด็นเรื่องบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม โดยหลักการเชื่อว่าบุคคลนั้นจะศักดิ์สิทธิ์ก็ต่อเมื่อพระเจ้าทรงประทานความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ให้เพื่อนำไปใช้ในการเผยแผ่ศาสนา ^{๑๕๘} ทำให้ไม่มีผู้ใดที่เป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ด้วยฤทธิ์อำนาจอันเป็นส่วนตัว อีกทั้งการปฏิบัติต่อผู้หนึ่งผู้ใดเสมอด้วยพระผู้เป็นเจ้า (ซิริก) ขึ้นมาเทียบเคียงพระผู้เป็นเจ้า * ถือเป็นกรกระทำผิดหลักศาสนาอย่างใหญ่หลวง ^{๑๕๙} ทำให้บุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามหลักการอิสลามได้แก่ ศาสนบุคคลผู้ได้รับพระกรุณาจากผู้เป็นเจ้าเป็นพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ลัทธิซุฟี^{๑๖๐} (Sufism) อันเป็นแนวปฏิบัติแบบหนึ่งของศาสนาอิสลามนิกายซืออะห์ ยังมีผู้นำของแต่ละสำนักที่มีลักษณะคล้ายกับนักบวช หากผู้นำท่านใดที่มีอาวูโส หรือมีผู้เคารพนับถือมาก จะได้รับการขนานนามว่า “เชก” (Shayks) เมื่อผู้นำท่านหนึ่งๆ เสียชีวิตลงก็อาจมีการฝังศพและก่อสร้างในบริเวณสำนัก และอาจมีการบนบานต่อสุสาน และการบวระปฏิบัติสังฆกรรมสุสาน ^{๑๖๑} กระนั้นผู้วิจัยใคร่ขอจำแนกประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์จากหลักการโดยรวมของศาสนาอิสลาม ประกอบกับความคิดความเชื่อของมุสลิมพื้นบ้านไทย ว่ามีทั้งหมด ๓ ประเภทดังนี้

ก. ศาสดามูฮัมมัด คือลข

ศาสดามูฮัมมัด คือลข เป็นศาสนบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับชาวมุสลิม เนื่องจากถือกันว่าท่านเป็นศาสดาองค์สุดท้ายที่พระเป็นเจ้าได้ทรงแต่งตั้งมายังมวลมนุษยธรรมถึง พระคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่ท่านเผยแผ่กันนับว่าเป็นบทบัญญัติอันแน่นอนและเป็นที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ไม่มีที่เป็นอื่นอีก ^{๑๖๒} ตามประวัติของท่านกล่าวว่า ท่านศาสดาประสูติในเชื้อสายของ ท่านศาสดาอิสมาอิล แห่งสกุลกูเรซ ต่อมาเมื่อเจริญวัยขึ้น ท่านได้ประกอบการค้า สมรส และเริ่มบำเพ็ญเพียรใน

^{๑๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

* เช่น การยกย่องเป็นเจ้าพ่อ เจ้าแม่ ผู้วิเศษ

^{๑๕๙} ต่วน สุวรรณศาสตร์, พระคัมภีร์อัลกุรอาน ฉบับภาษาไทย / โดยต่วน สุวรรณศาสตร์ เล่ม ๕ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๘), หน้า ๓๖๕.

^{๑๖๐} ซูฟีเป็นแนวปฏิบัติที่เน้นการบำเพ็ญเพียรทางจิต การละกิเลสตัณหาและเรื่องทางโลก นุ่งห่มผ้าขนสัตว์ บางครั้งอาจถึงขั้นถือสันโดษและออกธุดงค์คล้ายกับฤๅษี (ผู้สนใจสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Titus Burckardt, An Introduction to Sufism (London: Thorsons, 1995).)

^{๑๖๑} พิชยา บุนนาค, มุสลิมผู้นำ “ปฐมจุฬาราชมนตรี”คนแรกในสยาม (กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๗๖-๗๗.

^{๑๖๒} คณะกรรมการจัดงานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๔๐๔, อนุสรณ์งานเมาลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๐๑๔, หน้า ๙.

ถ้า อันเป็นเหตุให้ได้รับพระโองการจากพระเจ้าผ่านทางนิมิตเรื่อยมา จากนั้นท่านจึงเริ่มเผยแพร่ศาสนาอิสลาม แม้จะได้รับการต่อต้านจากผู้ไม่ศรัทธา ต่อมาทรงนำเหล่าสาวกอพยพไปยังเมืองหะบะชะห์ และเมือง มะดีนะห์ ตามลำดับ ในปีที่ท่านศาสดานำผู้คนอพยพไปยังเมืองมะดีนะห์นี้ ถือเป็นปีเริ่มต้นแห่ง *ฮิจเราะห์ศักราช* (ฮ.ศ.) ท่านได้ทำหน้าที่เผยแพร่หลักการของอิสลาม ตลอดจนสู้รบกับผู้ไม่ศรัทธาที่กุรานอยู่จนสิ้นพระชนม์เมื่ออายุได้ ๖๓ ปี^{๑๖๓}

สำหรับคุณสมบัติความศักดิ์สิทธิ์ของศาสดามุฮัมมัด คือลข นั้น มาจากทั้งการที่ท่านได้รับพระโองการจากพระเจ้า การเป็นศาสดาองค์สุดท้ายผู้ประกาศหลักการอิสลามอันแน่นอนและเป็นที่สุด และ การที่ท่านเป็นผู้ได้รับพระกรุณาจากพระเจ้าให้มีอิทธิปาฏิหาริย์ หรือ *มัจญิซฮัต* เช่น เมื่อท่านอพยพไปอยู่กับแม่หมี่ชื่อนาง *หะลิมาห์* นั้น บ้านเกิดของนางมีความแห้งแล้งมาก่อน แต่เมื่อท่านศาสดาไปอาศัยอยู่ที่นั่น ปรากฏว่าแผ่นดินเกิดความอุดมสมบูรณ์^{๑๖๔} หรือในครั้งที่ท่านเดินทางไกลพร้อมสาวก ได้เกิดเหตุการณ์น้ำดื่มขาดแคลน ท่านได้วางมือลงบนภาชนะแล้วมีน้ำไหลออกจากระหว่างนิ้วมือของท่าน^{๑๖๕} เป็นต้น

ข. ร่อซู้ลและนบี

ร่อซู้ล หมายถึง ผู้รับใช้และผู้แทนของพระเจ้า ผู้ที่เป็นร่อซู้ลจะต้องเป็นมนุษย์เพศชายที่มีคุณธรรม เฉลียวฉลาด ซึ่งพระเจ้าทรงแต่งตั้งให้ส่งสอนมนุษย์ และให้แจ้งแก่มนุษย์ถึงผลของกรรมดีและชั่ว ส่วน นบี หมายถึง มนุษย์เพศชายผู้มีความดีคุณธรรม เฉลียวฉลาด ซึ่งพระเจ้าทรงมีพระโองการให้ปฏิบัติตามบัญญัติของพระองค์ ความแตกต่างของร่อซู้ลและนบีจึงมาจากการที่ร่อซู้ลรับพระโองการจากพระเจ้ามาเพื่อส่งสอนมนุษย์ ในขณะที่นบีรับมาเพื่อปฏิบัติเฉพาะตนเอง ทั้งนี้ ร่อซู้ลทุกท่านถือว่าเป็นนบี แต่นบีบางท่านอาจไม่ได้เป็นร่อซู้ลรายนามผู้ที่เป็นร่อซู้ลของชาวมุสลิมมีอยู่ ๒๕ ท่าน ได้แก่ *อาดัม* (ร่อซู้ลคนแรก) *อิद्रิส* *นูฮ์* *ฮูด* *ซอลิห์* *อิบรอฮีม* *อิสมาอิล* *ลูต* *อิสฮัก* *ยะกูบ* *ยูซุฟ* *อัยยูบ* *ซุอัยบ์* *มูซา* *ฮารูน* *ซุลกีฟลี* *ดาอูด* *สุลัยมาน* *อิสยาฮ* *อัลยาซะห์* *ยูनुส* *ชะกาเรีย* *ยะฮียา* *อีซา* และ *มุฮัมมัด*^{๑๖๖} โดยร่อซู้ล ๕ ท่าน ผู้ที่ได้ชื่อว่ามีเกียรติสูงสุดกว่าร่อซู้ลท่านอื่นๆ หรือ

^{๑๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๘๗.

^{๑๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓.

^{๑๖๕} การิม อับดุลเลาะฮ์, *คู่มือมุสลิมเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์*, หน้า ๕๓.

^{๑๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕-๔๖.

ที่เรียกว่า อุลูลฮัสมิ แปลว่า ผู้มีความตั้งใจอันเด็ดเดี่ยวที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ๑) นบีมุฮัมมัด ๒) นบีอิบรอฮีม ๓) นบีมูซา ๔) นบีอีซา ๕) นบีนุฮ^{๑๖๗}

คุณสมบัติของร่อซู้ลและนบีนั้น นอกจาก *ความเป็นชาย* *ความมีคุณธรรม* และ *ความเฉลียวฉลาด* แล้วจะต้อง เป็นผู้มีวาจาสัตย์ ไม่พูดเท็จ ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่วางใจได้ ไม่กระทำการฝ่าฝืนพระบัญญัติของพระเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นร่อซู้ลยัง ต้อง นำศาสนาออกเผยแผ่โดยทั่วถึง ไม่ปิดบังอำพราง ^{๑๖๘} ทั้งนี้ พระเจ้ายังจะประทานอิทธิปาฏิหาริย์ให้แก่บุคคลเหล่านี้ เพื่อให้สามารถเผยแผ่ศาสนาได้โดยราบรื่น เช่น มีเรื่องเล่าถึงปาฏิหาริย์ของนบีมูซาว่า ท่านเคยเสกไม้ให้เป็นงูต่อพระพักตร์ กษัตริย์ฟิรอูน ผู้ไม่มีศรัทธา ต่อเมื่อกษัตริย์ฟิรอูนได้ให้นักมายากลในราชสำนักเสกงูของพระองค์ขึ้นบ้าง ปรากฏว่างูของท่านนบิได้กลืนกินงูของกษัตริย์ นอกจากนี้ ในคราวที่ท่านนำผู้ศรัทธาอพยพจากอียิปต์ นบีมูซายังสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยการนำไม้เท้าของท่านตีลงในน้ำของทะเลแดง ปรากฏว่าน้ำแยกออกเป็น ๒ ผัง ทำให้ท่านสามารถนำประชาชนอพยพหนีไปได้^{๑๖๙} เป็นต้น

ค. วาสิยูลเลาะห์

ชาวมุสลิมท้องถิ่นของประเทศไทยมีความคิดความเชื่อเรื่อง *วาสิยูลเลาะห์* อันหมายถึง *บุคคลที่มีความศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิปาฏิหาริย์เหนือกว่าบุุคคลธรรมดา* ชาวมุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาอธิบายว่าคำว่า “วาสิยูลเลาะห์” แปลว่า *ผู้เป็นที่รักของพระเจ้า (อัลเลาะห์)*^{๑๗๐} และเชื่อกันว่า *อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆของโต๊ะวาสิเกิดขึ้นได้เนื่องจากพระเจ้าประทานให้* ^{๑๗๑} รวมถึงอธิบายว่า *ผู้ที่เป็นวาสิยูลเลาะห์จะต้องมีวัตรปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด บางท่านมีสภาวะคล้ายโยคี ** และ *ต้องมีความดีงามพิเศษกว่าบุุคคลอื่น* ^{๑๗๒} ชาวมุสลิมในท้องถิ่นนิยมเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า *โต๊ะ* ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

^{๑๖๗} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๘.

^{๑๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗.

^{๑๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔-๕๕.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ ไชนา พุ่มพวง, ๑ สิงหาคม ๒๕๔๗.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ บุญเลิศ ตานีเทพ, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗.

* การอธิบายว่าโต๊ะที่เป็นวาสิมีลักษณะคล้ายโยคีนี้สอดคล้องกับคติเรื่อง “วอลี” ของชาวไทยมุสลิมพื้นบ้านภาคใต้ กล่าวคือวอลีเป็นผู้มีสภาวะ “คล้ายนักบวชผู้มีศรัทธาสูง ลูกหลานคนใดระลึกถึงจะทำให้คุณ ถ้าเงินเฉยจะให้โทษ”

โต๊ะในลักษณะแรก ได้แก่ โต๊ะที่เป็นวาลี กล่าวคือ เป็นบุคคลในตำนาน ไม่สามารถสืบประวัติความเป็นมาที่ชัดเจนได้ ตลอดจนไม่มีรายละเอียดที่ระบุถึงลูกหลานหรือผู้สืบสกุล โดยอาจเรียกอีกอย่างได้ว่า โต๊ะวาลี หรือ เจ้าประคุณ ตัวอย่างของโต๊ะในลักษณะนี้ก็เช่น เจ้าประคุณตะเกียบ (โต๊ะตะเกียบ) เจ้าประคุณผ้าผืนเดียว เจ้าประคุณกลางเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โต๊ะวาลีระยอง จังหวัดระยอง โต๊ะวาลีแหลมมะขาม จังหวัดตราด เป็นต้น

โต๊ะในลักษณะที่สอง หมายถึง โต๊ะที่เป็นบรรพบุรุษหรือบุคคลสำคัญในชุมชน มีชีวประวัติแน่ชัด สามารถระบุลูกหลานหรือผู้สืบสกุลได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีเรื่องราวอันเป็นตำนานอภินิหาร เช่น ท่านซาร์ มุฮัมมัดอาลี ซุกรี หรือที่เรียกกันอย่างลาลองว่า โต๊ะกีแซะห์ และ ท่านโต๊ะกีมุต บุคคลสำคัญของชาวมุสลิมตำบลภูเขาทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{๑๗๓}

ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะที่เป็นวาลี หรือโต๊ะที่เป็นบรรพบุรุษ ต่างก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับเจ้าประคุณตะเกียบเล่าว่า ครั้งหนึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเอกาทศรถเสด็จทางชลมารค เมื่อมาถึงบริเวณที่เจ้าประคุณตะเกียบอยู่ปรากฏว่าเรือพระที่นั่งไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เจ้า ประคุณตะเกียบจึงขอพระราชทานที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่บำเพ็ญภาวนา ต่อเมื่อสมเด็จพระเอกาทศรถทรงพระราชทานให้ เรือพระที่นั่งจึงเคลื่อนที่ต่อไปได้^{๑๗๔} หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับโต๊ะกีแซะห์เล่าว่า ท่านเคยนั่งขวางทางรถไฟ ปรากฏว่ารถไฟที่กำลังวิ่งมาเกิดหยุดลงอย่างกะทันหัน ต้องรอให้ท่านลุกไปเสียก่อนจึงจะสามารถแล่นต่อไปได้^{๑๗๕} เป็นต้น

คุณสมบัติของท่านศาสดามุฮัมมัด คือลข ร่อซูลและนบี ตลอดจนวาลีบุลลعهะห์ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ตามหลักการของศาสนาอิสลามได้ว่า ศาสนบุคคลเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีวัตรปฏิบัติตามพระโองการของพระเป็นเจ้าโดยเคร่งครัด สามารถสัมผัสถึงสภาวะของพระเจ้าได้ และได้รับความเมตตาของพระเจ้าให้มีอิทธิปาฏิหาริย์เหนือกว่าปุถุชนทั่วไป

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ สานิต ถนอมวงษ์, อิหม่ามมัสยิดอัลกุบรอ ตำบลน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ มนูญ ศรีสมาน, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗.

^{๑๗๔} สันต์ สุวรรณประทีป, “ดำเนินความตาม “คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม” ตะเกียบโยคินราช มีสัจจาสยาม,” ศิลปวัฒนธรรม ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (มกราคม: ๒๕๒๘): ๓๓.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ อิหม่ามฮัจญ์บุญญาถน ศรีสมาน, ๑ กันยายน ๒๕๕๑.

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าทุกศาสนาล้วนมีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบุคคล ศักดิ์สิทธิ์ทั้งสิ้น อีกทั้งบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในทุกความคิดความเชื่อยังมีลักษณะสำคัญร่วมกัน คือ เป็น ผู้ที่มีสถานภาพเหนือกว่าบุคคลทั่วไป มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือมีความสามารถในการ ติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และสามารถก่อให้เกิดปาฏิหาริย์หรือสิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ขึ้นได้

ยิ่งไปกว่านั้น จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติศาสนบุคคล ไม่ว่าจะในวัฒนธรรม ตะวันตก วัฒนธรรมตะวันออก หรือแม้กระทั่งในวัฒนธรรมไทย มีความสำคัญในแง่ที่ก่อให้เกิดการ สร้างสรรค์วรรณกรรมบันทึกชีวประวัติ และหากมองวรรณกรรมในฐานะเป็น “ข้อมูลคติชน ” ประเภทเรื่องเล่า ก็จะเท่ากับว่าวรรณกรรมบันทึกชีวประวัติเป็นข้อมูลเรื่องเล่าประเภทหนึ่งซึ่งมี เนื้อหาเฉพาะเรื่อง มีขนบนิยมเฉพาะแบบ อันได้แก่ การเลือกบันทึกเหตุการณ์ที่โดดเด่นในชีวิต โดยเฉพาะเรื่องคุณสมบัติพิเศษอิทธิปาฏิหาริย์เป็นสำคัญ

๒.๒ ขนบนิยมที่ปรากฏในชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตศาสนบุคคลในพุทธ ศาสนา

การบันทึกประวัติศาสนบุคคลของพุทธศาสนานับว่าเป็นเนื้อหาสำคัญประการหนึ่ง ที่ ปรากฏทั้งใน **พระไตรปิฎก** และในวรรณคดีพุทธศาสนาอื่นๆ ที่ไม่ใช่พระไตรปิฎก ^{๑๗๖} กระนั้นก็มี ความเป็นไปได้ว่าอาจมีการรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในพุทธศาสนามาตั้งแต่ในยุค ก่อนพระไตรปิฎก กล่าวคือ เรื่องราวเหล่านี้อาจปรากฏใน **นวังคัสตฤสาสนา** ซึ่งรวบรวมขึ้นตั้งแต่ ครั้งพุทธกาลและยังปรากฏร่องรอยอยู่ในพระไตรปิฎก อันได้แก่ **หมวด ชาดก** เป็นบันทึกเรื่องราว ของเจ้าชายสิทธัตถะก่อนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ^{๑๗๗} และหมวด **อัพภูตธรรม** ซึ่งมีทั้งเรื่อง ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่ทรงจุติลงจากดุสิตสวรรค์ถึงตอนประทับใต้ต้นโพธิ์ก่อนตรัสรู้ และ เรื่องคุณสมบัติพิเศษของพระสาวกบางท่านซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นสิ่งน่าอัศจรรย์ ^{๑๗๘}

^{๑๗๖} *วรรณคดีพุทธศาสนาที่ไม่ใช่พระไตรปิฎก* หมายถึง หนังสือที่ไม่ใช่ตัวพระไตรปิฎกโดยตรง แต่เป็น หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายความในพระไตรปิฎกอีกทีหนึ่ง อันได้แก่ อรรถกถา ฎีกา ทีปิกา เป็นต้น หรือ มิฉะนั้นก็เป็นวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาแบบอื่น เช่น *คัมภีร์ปกครองพิเศษ* (อาทิ **มิลินทปัญหา** **ชินกาล มาลินี**) *วรรณคดีประเภทวงส์* (อาทิ **มหาวงส์พงศาวดารลังกา** **ทีปวงส์**) *วรรณคดีพุทธศาสนาที่แต่งขึ้นโดยใช้ ภาษาและรูปแบบคำประพันธ์ไทย* (อาทิ **นันทโศปนนทสูตรคำหลวง** **ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก**) เป็นต้น (อ้างอิงใน ศักดิ์ศรี แยมันดดา, *วรรณคดีพุทธศาสนาพากย์ไทย* (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, ๒๕๕๕), หน้า ๕๕.)

^{๑๗๗} สุภาพรรณ ณ บางช้าง, *ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา*, หน้า ๒๓-๒๔.

^{๑๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔-๒๕.

อนึ่ง สำหรับพุทธศาสนาฝ่ายสันสกฤต ยังถือว่าหมวด *อิติวุตตกะ* เป็นเรื่องราวกล่าวถึงชาติปางก่อนของพระอริยบุคคล ส่วนฝ่ายจีนถือว่า เป็นเรื่องราวของพระอดีตพุทธ^{๑๗๙} ส่วนในพระไตรปิฎกและอรรถกถา พบว่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอริยสาวก และพระอนาคตพุทธเจ้า ปรากฏอยู่ทั้งในพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎก ตัวอย่างเช่น เรื่องราวเกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรากฏใน **พระวินัยปิฎก มหาวรรค**^{๑๘๐} **พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาสุทฺธสนสูตร** และ **มหาปรินิพานสูตร**^{๑๘๑} เรื่องราวเกี่ยวกับพระปัจเจกพุทธเจ้า ปรากฏใน **พระสุตตันตปิฎก อังคุตรนิกาย ทุกนิบาต**^{๑๘๒} เรื่องราวเกี่ยวกับพระอริยสาวก ปรากฏใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา**^{๑๘๓} เรื่องราวเกี่ยวกับพระอนาคตพุทธเจ้า ปรากฏใน **พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย จักกวัตติสูตร**^{๑๘๔} เป็นต้น ต่อมาในวรรณคดีอื่นๆ สมัยหลังพระไตรปิฎก ก็ยังคงมีการกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น ในวรรณคดีกลุ่ม **ปฐมสมโพธิกถา**^{๑๘๕} พระปัจเจกพุทธเจ้า เช่น ใน **เตภูมิกถา นวมกัณฑ์**^{๑๘๖} พระอริยสาวกทั้งก่อนและหลังสมัยพุทธกาล เช่น **สาวกนิพาน มาเลยยเทวัตถะวัตถุ** (เรื่องพระมาลัย) **คัมภีร์มิลินทปัญหา** (เรื่องพระนาคเสน) และพระอนาคตพุทธเจ้า เช่น **อนาคตวงศ์ เมตเตยวงศ์**^{๑๘๗} เป็นต้น

น่าสังเกตว่า ในการบันทึกเรื่องราวของพุทธศาสนาบุคคลเหล่านี้มีความนิยมในการเล่าเป็น ๓ ตอนใหญ่ ได้แก่ อดีตชาติ ปัจจุบันชาติ และอนาคตชาติ และต่างก็ประกอบด้วย “ชุดเหตุการณ์” ที่คล้ายคลึงกัน

^{๑๗๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

^{๑๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

^{๑๘๑} ศักดิ์ศรี แย้มนำดดา, **วรรณคดีพุทธศาสนาพากย์ไทย** (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๑๐.

^{๑๘๒} พระมหาดุสิต แสงวงษ์, “พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก,” หน้า ๑๖.

^{๑๘๓} ศักดิ์ศรี แย้มนำดดา, **วรรณคดีพุทธศาสนาพากย์ไทย**, หน้า ๒๕.

^{๑๘๔} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอารียในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท,” หน้า ๒๒.

^{๑๘๕} ดูรายละเอียดได้ใน อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, “ปฐมสมโพธิกถาภาษาไทยฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส : ความสัมพันธ์ด้านสารัตถะกับวรรณกรรมพุทธประวัติอื่น ” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

^{๑๘๖} ศิลปากร, กรม, สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, **วรรณกรรมสมัยสุโขทัย** (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕๘.

^{๑๘๗} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอารียในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท,” หน้า ๒๒.

๒.๒.๑ ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในสังคมไทย นอกเหนือจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาแล้ว นับตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันได้มีวรรณกรรมกลุ่มที่บันทึกเรื่องราวพุทธประวัติ ทั้งในกลุ่ม “วรรณคดี” อาทิ **คัมภีร์ชินกาลมาลินี พุทธประวัติคำฉันท์** และในกลุ่ม “ตำรา” อาทิ **หนังสือพุทธธานุพุทธประวัติ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส**^{๑๔๔} ทั้งนี้พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้คำจำกัดความของพุทธประวัติไว้ใน **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** ว่า

ประวัติของพระพุทธเจ้า ลำดับกาลในพุทธประวัติ ตามที่ท่านแบ่งไว้ในอรรถกถา จัดได้เป็น ๓ ช่วงใหญ่ คือ ๑) **ทูลเรนินทาน** เรื่องราวตั้งแต่เริ่มเป็นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติในอดีต จนถึงอุบัติในสวรรค์ชั้นดุสิต ๒) **อวิทูเรนินทาน** เรื่องราวตั้งแต่จุติจากสวรรค์ชั้นดุสิตจนถึงตรัสรู้ ๓) **สันติเกนิทาน** เรื่องราวตั้งแต่ตรัสรู้แล้ว จนเสด็จปรินิพพาน^{๑๔๕}

คำจำกัดความดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าแต่ปราชญ์ทางพุทธศาสนาของไทยมองพุทธประวัติในลักษณะที่ว่า “วงจักรชีวิต” ของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งๆ ต้องประกอบไปด้วยชุดเหตุการณ์ใดบ้าง อีกทั้งยังมองว่าพระพุทธเจ้าทุกพระองค์จะทรงมีชุดเหตุการณ์ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน ดังปรากฏใน **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พุทธวงศ์** ว่า ไม่ว่าจะกล่าวถึงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ก็จำเป็นต้องกล่าวถึงพระราชตระกูล พระพุทธบิดา พระพุทธมารดา พระแม่เหสี พระโอรส เหตุการณ์เสด็จออกมหาภิเนษกรรม ณ ต้นไม้ที่ทรงตรัสรู้ อัครสาวก อัครสาวิกา มหาอุบาสก มหาอุบาสิกา^{๑๔๖} ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า ชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระพุทธองค์ในทัศนะของพุทธศาสนา จะเริ่มต้นตั้งแต่การทรงได้รับพุทธพยากรณ์เป็นพระโพธิสัตว์ การเสวยพระชาติต่างๆ ไปจนถึงพุทธปรินิพพานในพระชาติสุดท้าย เช่นที่ปรากฏใน **พระ**

^{๑๔๔} พระมหาสุข มีนุช, “ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ : ศึกษากรณีพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ” (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^{๑๔๕} พระธรรมปิฎก, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์** (กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๒

^{๑๔๖} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระสูตร และอรรถกถาแปล พุทธวงศ์** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕).

สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน วรรณคดีกลุ่มปฐมสมโพธิกถา วรรณคดีชาดก เป็นต้น อันแสดงให้เห็นว่า การกล่าวถึงอดีตชาติและการบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติเป็น “ชนบ” ที่ละเอียดไม่ได้ เมื่อกล่าวถึงชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้วิจัยจึงใคร่ขอประมวลชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่ครั้งอดีตชาติ จนถึงพระชาติที่ตรัสรู้จากในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา* ดังนี้

* ผู้วิจัยใคร่ขอใช้คัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท (บาลี) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นความคิดทางพุทธศาสนากระแสหลักของสังคมไทย

ชุดเหตุการณ์อดีตชาติของพระโคตมพุทธเจ้า

- การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า *
- การได้รับพุทธพยากรณ์
- การบำเพ็ญบารมี
- การเสวยพระชาติเป็นสันตสูติเทพบุตร

ชุดเหตุการณ์ในพระชาติที่พระโคตมพุทธเจ้าตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์ก่อนตรัสรู้

- การเสด็จลงสู่พระครรภ์พระมารดา
- การประสูติ
- เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการประสูติ
- ชีวิตในโลกียสุข
- เหตุการณ์หัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำให้ทรงเฝ้าวรชยาในสมณเพศ
- การออกมหาภิเนษกรรม
- เหตุมหัศจรรย์เนื่องด้วยการออกมหาภิเนษกรรม
- การแสวงหาพระอาจารย์
- การบำเพ็ญเพียรผิดวิธี (ทฤกริยา)
- การเปลี่ยนวิธีบำเพ็ญเพียร
- การบำเพ็ญเพียรครั้งสำคัญอันเป็นเหตุให้ตรัสรู้

เหตุการณ์การตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์หลังตรัสรู้

- เหตุมหัศจรรย์เนื่องด้วยการตรัสรู้
- มารผจญ
- การพิจารณาธรรม
- การออกโปรดสัตว์
- ปฐมเทศนา
- การได้พระปฐมสาวก
- การเผยแผ่พระศาสนาออกไปในวงกว้าง

* การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึง การได้พบพระอดีตพุทธเจ้า นับตั้งแต่พระที่บังกรพุทธเจ้า เป็นต้นมา

- การได้พระสาวก สāvika อุบาสก อุบาสิกา
- การสำแดงพุทธาภินิหาร
- เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยพระพุทธรองค์
- การได้พบอมนุษย์
- การผจญกับผู้คิดร้ายต่อพระพุทธรองค์
- การให้พุทธพยากรณ์
 - การปลงพระชนมายุสังขาร
- เหตุการณ์วาระสุดท้ายของพระชนมชีพ
- ปัจฉิมเทศนา
- มหาปรินิพพาน
- พิธีกรรมเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ
 - การบ้นทีกและเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอน
- การเกิดขึ้นของสถานที่และสิ่งอันเป็นที่ระลึกถึงพระพุทธรองค์

จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประมวลมานี้ จะเห็นได้ว่าชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระโคตมพุทธเจ้าเริ่มต้นขึ้นเมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็น *สุเมธดาบส* และทรงได้รับพุทธพยากรณ์จาก *พระที่บังกรพุทธเจ้า*^{๑๙๑} กระนั้นแม้ว่าหลังเหตุการณ์มหาปรินิพพาน ก็ยังคงมีเหตุการณ์อันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรองค์ที่ดำเนินเรื่อยมาจนปัจจุบัน

๒.๒.๒ ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระปัจเจกพุทธเจ้า

แม้ว่าเรื่องราวของพระปัจเจกพุทธเจ้าจะปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกและอรรถกถา ตลอดจนมีอยู่ในวรรณคดีพุทธศาสนาอื่นๆ แต่ภาพชีวิตโดยรวมของพระพุทธรเจ้ากลับไม่ปรากฏอย่างชัดเจนนัก เนื่องจากเรื่องราวต่างๆ มักกล่าวถึงพระปัจเจกพุทธเจ้าในช่วงใดช่วงหนึ่ง หรือในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง^{๑๙๒} ซึ่งหากพิจารณาในเชิงวรรณคดี อาจกล่าวได้ว่าพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็น “ตัวละครประกอบ” ในเรื่องราวเกี่ยวกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวก กระนั้นหากนำเรื่องราว

^{๑๙๑} มหามกุฏราชวิทยาลัย, *พระสูตร และอรรถกถาแปล พุทธวงศ์* (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๓๗๘.

^{๑๙๒} Ray, Reginald A, *Buddhist Saints in India: A Study in Buddhist Values and Orientation* (New York: Oxford University Press, 1994), p. 216.

ของพระปัจเจกพุทธเจ้าแต่ละพระองค์มาเรียงร้อยต่อกัน ^{๑๙๓} ก็ส่งผลให้พอจะสามารถมองเห็นชุดเหตุการณ์ในชีวิตโดยรวมของพระปัจเจกพุทธเจ้าได้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

ชุดเหตุการณ์อดีตชาติของพระปัจเจกพุทธเจ้า

- การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- การได้รับพุทธพยากรณ์^{๑๙๔}
- การบำเพ็ญบารมี

ชุดเหตุการณ์ในพระชาติที่พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์ก่อนตรัสรู้

เหตุการณ์การตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์หลังตรัสรู้

- การออกสั่งสอนธรรม ^{๑๙๕}
- การสั่งแดงพุทธาภินิหาร ^{๑๙๖}
- การเป็นบุญเขตแห่งการสั่งสมบารมีของผู้อื่น ^{๑๙๖}
- การผจญกับผู้คิดร้าย ทำให้ผู้นั้นต้องรับวิบากกรรม ^{๑๙๗}

^{๑๙๓} ข้อมูลเกี่ยวกับพระปัจเจกพุทธเจ้าที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำมาจากวิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี สันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๔ ของพระมหาดุสิต แสงวงศ์ เรื่อง **พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก**

^{๑๙๔} เช่นกรณีของพระเจ้าอชาตศัตรู พระเวททัต ที่ได้รับคำพยากรณ์จากพระโคตมพุทธเจ้าว่าจะได้บรรลุเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าในอนาคต (อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๘.)

^{๑๙๕} เช่น พระปัจเจกพุทธเจ้าพระนามว่า **อุบริกฐะ** ผู้ทรงออกจากนิโรธสมาบัติ แล้วเหาะไปยังเมืองพาราณสี เพื่อรับบาตรจากนายอันนการ ผู้ซึ่งต่อมาได้ประสูติเป็นพระอนุรุทธเถระ (อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๔-๑๑๕.)

^{๑๙๖} เช่น พระมหากัปปินเถระ ในอดีตชาติเคยเกิดเป็นภรรยาชายช่างหูก ได้กระทำอุปัฏฐากแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า อาณิสสซึ่งทำให้เมื่อจุติจากอัตภาพนั้นได้บังเกิดเป็นเทพบุตรบนดาวดึงส์เทวโลก และได้บรรลุธรรมในศาสนาของพระโคตมพุทธเจ้า (อ้างถึงใน คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๔** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔-๓๓.)

^{๑๙๗} เช่น พระนางสามาวดี มเหสีของพระเจ้าอุเทนทรงถูกไฟคลอกสิ้นพระชนม์ เพราะเหตุที่อดีตชาติเคยก่อไฟเผาพระปัจเจกพุทธเจ้าที่กำลังเข้านิโรธสมาบัติ นางชุตชุตราทาสีของพระนาง เกิดมาหลังค่อมเพราะเคยล้อเลียนพระปัจเจกพุทธเจ้าที่ทรงมีรูปลักษณะเช่นนั้น (อ้างถึงใน คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระธัมมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๒** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗-๘๓.)

- การบรินิพพาน

- พิธีกรรมเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ

๑๙๘

- การเกิดขึ้นสิ่งอันเป็นที่ระลึกถึงพระปัจเจกพุทธเจ้า^{๑๙๙}

เมื่อพิจารณาชุดเหตุการณ์ในชีวิตโดยรวมของพระปัจเจกพุทธเจ้า ผู้วิจัยพบว่า เหตุการณ์สำคัญที่มักได้รับการกล่าวถึงในเรื่องราวของศาสนบุคคลประเภทนี้ได้แก่ เหตุการณ์หลังการตรัสรู้ โดยเฉพาะ การเป็นบุญเขตแห่งการสั่งสมบารมีของผู้อื่น ให้ได้รับอานิสงส์ คือ การบรรลุธรรมในอนาคต ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับ “การรับประกันมรรคผล” ของพุทธพยากรณ์ จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันประทานแก่พระอนาคตพุทธ และความคิดอันเป็น “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) คือ การผจญกับผู้คิดร้าย ทำให้ผู้นั้นต้องรับวิบากกรรม อันเป็นเหตุการณ์สืบเนื่องในอนาคตชาติ ชุดเหตุการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นทัศนะของปราชญ์ทางพุทธศาสนาผู้รจนาคัมภีร์ที่ให้ความสำคัญกับพระปัจเจกพุทธเจ้าหลังการตรัสรู้ อันอาจเป็นเพราะพระปัจเจกพุทธเจ้าทรงตรัสรู้เฉพาะพระองค์ ไม่สามารถแจกแจงธรรมให้เวไนยสัตว์ตรัสรู้ตามได้ หน้าที่สำคัญของพระปัจเจกพุทธเจ้าจึงอยู่ที่ความเป็นเนื้อนาบุญอันยิ่งใหญ่เท่านั้น

๒.๒.๓ ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระอนาคตพุทธเจ้า

เรื่องราวเกี่ยวกับพระอนาคตพุทธเจ้า โดยเฉพาะพระศรีอาริยมตไตรยซึ่งจะมาตรัสรู้ต่อจากพระโคตมพุทธเจ้านั้น ถือได้ว่าเป็นเรื่องราวของพุทธศาสนบุคคลที่แพร่หลายในพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏทั้งในพระไตรปิฎก ในวรรณคดีพุทธศาสนาที่มีใช้พระไตรปิฎก และในเรื่องเล่าที่สร้างสรรคขึ้นในสังคมท้องถิ่น และด้วยความที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระอนาคตพุทธเจ้านั้นมีทั้งที่เล่าเรื่องราวการบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติ และเรื่องราวการตรัสรู้อันจะเกิดขึ้นในกาลอนาคต ส่งผลให้

^{๑๙๘} ตัวอย่างเช่น พระธาตุพระปัจเจกพุทธเจ้า ซึ่งเชื่อกันว่ามีลักษณะ “ปลายจดปลายติดกันอยู่เหมือนขอช้าง” (อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๒.)

^{๑๙๙} ตัวอย่างเช่น คาถาพระปัจเจกโพธิโปรดทรัพย์ ของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค (อ้างถึงใน ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา(กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙๔.

เรื่องราวเกี่ยวกับพระอนาคตพุทธเจ้า ซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างจากเรื่องราวของพระศรีอาริยมตไตรย์ ประกอบไปด้วยชุดเหตุการณ์ดังนี้^{๒๐๐}

ชุดเหตุการณ์อดีตชาติของพระศรีอาริยมตไตรย์พุทธเจ้า

- การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า *
- การได้รับพุทธพยากรณ์
- การบำเพ็ญบารมี *
- การเสวยพระชาติเป็นสันตคุสิตเทพบุตร

ชุดเหตุการณ์ในพระชาติที่พระศรีอาริยมตไตรย์พุทธเจ้าตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์ก่อนตรัสรู้

- การเสด็จลงสู่พระครรภ์พระมารดา
- การประสูติ
- ชีวิตในโลกียสุข
- การออกมหาภิเนษกรรม
- การบำเพ็ญเพียรครั้งสำคัญอันเป็นเหตุให้ตรัสรู้

เหตุการณ์การตรัสรู้

ชุดเหตุการณ์หลังตรัสรู้

- การเผยแผ่พระศาสนาออกไปในวงกว้าง

ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระศรีอาริยมตไตรย์แสดงถึงการให้ความสำคัญกับ “อนาคตของศาสนา ” ผ่านการมีอยู่ของพระอนาคตพุทธ กล่าวคือ เหตุการณ์การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การได้รับพุทธพยากรณ์ และการบำเพ็ญบารมี ได้ช่วยยืนยันว่าการเกิดขึ้นของ

^{๒๐๐} ข้อมูลเกี่ยวกับพระปัจเจกพุทธเจ้าที่นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำมาจากวิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๕๒ ของอภิรักษ์ณ เกษมผลกุล เรื่อง **ตำนานพระศรีอาริย์ในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท**

* พระศรีอาริยมตไตรย์ในพระชาติที่เป็นอชิตภิกษุ ได้พบกับพระโคตมพุทธเจ้า และได้รับพุทธพยากรณ์จากพระองค์

* การบำเพ็ญบารมี หมายถึง เรื่องราวที่เล่าว่าพระศรีอาริย์ได้ทรงอุบัติขึ้นในพระชาติต่างๆ ทั้งในและนอกคัมภีร์พุทธศาสนา

พระอนาคตพุทธเป็นสิ่งที่ได้รับการยืนยันแน่ชัด ส่งผลให้ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาก็จะต้องดำรงอยู่อย่างแน่นอนในอนาคตกาล

อีกประการหนึ่ง การที่ชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระศรีอาริยมุตไตรย์ดำเนินไป โดยมีเหตุการณ์สำคัญๆ เช่นเดียวกับของพระโคตมพุทธเจ้า ไม่ว่าจะเป็น เหตุการณ์ในอดีตชาติที่ได้กล่าวมาแล้ว และเหตุการณ์ในพระชาติที่ตรัสรู้ กล่าวคือ การเสด็จจากสถานภาพสันดุสิตเทพบุตรลงสู่พระครรภ์พระมารดา การมีชีวิตในโลกียสุขก่อนที่จะออกมหาภิเนษกรมณ์ การบำเพ็ญเพียรครั้งสำคัญอันเป็นเหตุให้ตรัสรู้ และการทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนาแก่เวไนยสัตว์ ยังช่วยยืนยันทั้งความคิดในเชิงขนบนิยมที่ว่า ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธรูปองค์ใดต่างก็ต้องผ่าน “ขั้นตอนชีวิต” แบบเดียวกัน นับแต่การสั่งสมบารมีในหลายภพชาติจนบริบูรณ์ อันนำไปสู่การเสวยพระชาติเป็นสันดุสิตเทพบุตร การประสูติในพระชาติสุดท้าย ไปจนกระทั่งการออกผนวชและบำเพ็ญเพียรจนกระทั่งตรัสรู้ เพื่อกระทำหน้าที่สำคัญ คือ การสั่งสอนมนุษย์ให้เข้าถึงธรรม ดังนั้น การดำเนินชีวิตเพื่อปรารถนาพุทธภูมิจึงเป็นชีวิตที่มีแบบแผน ผู้ใดก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดได้ตามอัติวิสัย ในขณะที่เดียวกันเมื่อ “ความจริง” ในวิถีทางสู่นุตตรสัมมาสัมโพธิญาณมีเพียงหนึ่งเดียว ยังส่งผลให้สามารถอนุมานได้ว่า “สังฆธรรมสูงสุด” ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ตรัสรู้และแสดงแก่เวไนยสัตว์ก็ควรจะเป็น “สิ่งเดียวกัน” เช่นกัน

๒.๒.๔ ชุดเหตุการณ์ในชีวิตพระอริยสาวก-สาวิกา

เรื่องราวเกี่ยวกับพระอริยสาวกและพระอริยสาวิกาไม่เพียงปรากฏในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะพระสูตรตันตปิฎกและอรรถกถาเท่านั้น แต่ยังคงปรากฏทั้งในคัมภีร์ปกรณ์พิเศษ ได้แก่ คัมภีร์มิลินทปัญหา และในวรรณคดีพุทธศาสนาหลายต่อหลายเรื่อง แม้พระสาวกหรือพระสาวิกาแต่ละองค์จะมีประวัติชีวิตและคุณลักษณะพิเศษที่แตกต่างกัน แต่หากประมวลเรื่องราวที่กล่าวถึงพระสาวกสาวิกาในคัมภีร์ต่างๆ นับแต่คัมภีร์ที่กล่าวถึงอดีตชาติเป็นหลัก อันได้แก่ **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน** ประกอบเข้ากับคัมภีร์และวรรณคดีอื่นๆ ก็จะสามารถมองเห็นชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระสาวกและสาวิกาโดยรวมได้ ดังนี้

ชุดเหตุการณ์อดีตชาติของพระเถระและพระเถรี

- การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระปัจเจกพุทธเจ้า
- การได้รับพุทธพยากรณ์
- การบำเพ็ญบารมี

ชุดเหตุการณ์ในชาติบรรลุมรรณ

ชุดเหตุการณ์ก่อนบรรลุมรรณ

- การเกิด
- เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการเกิด
- ชีวิตในโลกียสุข
- เหตุการณ์หัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำให้เฝ้าใจในสมณเพศ
- การออกบวช
- การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- เหตุการณ์สำคัญอันเป็นเหตุให้บรรลุมรรณ

เหตุการณ์การบรรลุมรรณ

ชุดเหตุการณ์หลังบรรลุมรรณ

- การออกไปรดสังข์
- การเผยแผ่พระศาสนาออกไปในวงกว้าง
- การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์
 - เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยพระเถรีและพระเถรี
 - การได้พบอมมนุษย์
- การผจญกับผู้คิดร้ายต่อพระเถระหรือพระเถรี *
- การกราบบังคมทูลลาเข้าสู่นิพพาน
- เหตุการณ์วาระสุดท้ายของชีวิต
- ปัจฉิมเทศนา
- การนิพพาน
- พิธีกรรมเกี่ยวกับพระอัฐิธาตุ
 - การบันทึกและเผยแผ่พระธรรมคำสอน
- การเกิดขึ้นของสถานที่และสิ่งทีระลึกถึงพระเถระหรือพระเถรี

* ตัวอย่างเช่น พระมหาโมคคัลลานะถูกใจทำร้าย พระอุบลวรรณาเถรีถูกนันทมานพประทุษร้ายทาง
เพศ เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ชุดเหตุการณ์ชีวิตพระสาวก-สาวิกา ประกอบไปด้วยเหตุการณ์เดียวกับในพุทธประวัติ จะไม่มีก็แต่เหตุการณ์อันเป็นเรื่องเฉพาะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น มารผจญหรือปฐมเทศนา ในประเด็นนี้มีผู้สันนิษฐานว่า ที่ชีวิตประวัติพระอรหันตสาวกและอรหันตสาวิกามีชุดเหตุการณ์ตรงกับในพุทธประวัติ เนื่องด้วยพุทธประวัติเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดเนื้อหาของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธสาวก^{๒๐๐}

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่า การบันทึกประวัติชีวิตพระสาวกสาวิกาในระยะต้นนั้น มักนิยมกล่าวถึงประวัติตั้งแต่อดีตชาติ * ไปจนกระทั่งถึงเหตุการณ์การบรรลุธรรมเท่านั้น มีน้อยรูปมากที่จะกล่าวถึงเหตุการณ์การนิพพาน ซึ่งต้องเป็นการนิพพานในลักษณะที่ “ไม่ธรรมดา” ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่พระสารีบุตรเถรกลับไปนิพพานที่บ้านด้วยจุดประสงค์เพื่อโปรดมารดาให้คลายจากมิถิชาทิฐิ^{๒๐๑} พระมหาโมคคัลลานเถรใช้คาถาประสานกระดูกไปทูลลาพระพุทธานิพพานภายหลังถูกโจรทุบกระดูกเหล็กที่ตำบลกภาพศิลา^{๒๐๒} แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการนิพพานจากกิเลส (สอุปาทิเสสนิพพาน) ซึ่งก็คือ การบรรลุธรรมมากกว่าการนิพพานทางกายภาพ (อนุปาทิเสสนิพพาน)

จากชุดเหตุการณ์ในประวัติชีวิตศาสนบุคคลในพุทธศาสนาทั้ง ๔ ประเภท ผู้วิจัยจะได้สรุปเป็นตารางเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นชุดเหตุการณ์ที่ปรากฏร่วมกันและชุดเหตุการณ์ที่ปรากฏเฉพาะศาสนบุคคลบางประเภท ดังนี้

ชุดเหตุการณ์อดีตชาติ	พระสัมมาสัมพุทธเจ้า	พระปัจเจกพุทธเจ้า	พระอนาคตพุทธเจ้า	พระสาวก-สาวิกา
การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า / พระปัจเจกพุทธเจ้า	X	X	X	X
การได้รับพุทธพยากรณ์	X	X	X	X
การบำเพ็ญบารมี	X	X	X	X
การเสวยพระชาติเป็นสันตติเทพบุตร	X		X	

^{๒๐๐} Ray, Reginald A, *Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation* (New York: Oxford University Press, 1994), page 80-95.

* หมายถึง เรื่องราวซึ่งปรากฏใน **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถราปทาน**

^{๒๐๑} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **อนุพุทธประวัติ หลักสูตรนิกธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๗.

^{๒๐๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓-๔๔.

ชุดเหตุการณ์ในชาติบรรลุลหกรรม	พระสัมมาสัมพุทธเจ้า	พระปัจเจกพุทธเจ้า	พระอนาคตพุทธเจ้า	พระสาวก-สาวิกา
ชุดเหตุการณ์ก่อนตรัสรู้ / บรรลุลหกรรม				
การเสด็จลงสู่พระครรภ์พระมารดา	X		X	
การประสูติ / การเกิด	X			X
เหตุมหัศจรรย์เนื่องด้วยการประสูติ / การเกิด	X			X
ชีวิตในโลกียสุข	X			X
เหตุการณ์หัวเลี้ยวหัวต่อที่นำไปสู่การออกบวช	X			X
การออกบวช	X			X
เหตุมหัศจรรย์เนื่องด้วยการบวช	X			
การแสวงหาอาจารย์	X			
การได้เฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้า				X
การบำเพ็ญเพียรผิวดิถี (ทุกรกิริยา)	X			
การเปลี่ยนวิธีบำเพ็ญเพียร	X			
การบำเพ็ญเพียรครั้งสำคัญอันเป็นเหตุให้ตรัสรู้ / เหตุการณ์สำคัญอันเป็นเหตุให้บรรลุลหกรรม	X			X
เหตุการณ์การตรัสรู้ / การบรรลุลหกรรม	X	X		X
ชุดเหตุการณ์หลังการตรัสรู้ / การบรรลุลหกรรม				
เหตุมหัศจรรย์เนื่องด้วยการตรัสรู้	X			
มารผจญ	X			
การพิจารณาธรรม	X			
การออกไปโปรดสัตว์	X	X		X
ปฐมเทศนาและได้พระปฐมสาวก	X			
การเผยแผ่พระศาสนาออกไปในวงกว้าง	X			X
การได้พระสาวก สาวิกา อุบาสก อุบาสิกา	X			
การเป็นบุญเขตแห่งการสั่งสมบารมีของผู้อื่น		X		
การสั่งแดงพุทธาภินิหาร / อิทธิปาฏิหาริย์	X	X		X
เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยความเป็นอิริยบุคคล	X			X
การได้พบอมนุษย์	X			X
การผลงอกกับผู้คิดร้าย	X	X		X
การให้พุทธพยากรณ์	X			
การรู้ล่วงหน้าว่าจะปรินิพพาน / นิพพาน	X			X
เหตุการณ์วาระสุดท้ายของชีวิต	X			X
ปัจฉิมเทศนา	X			X
การปรินิพพาน / นิพพาน	X	X		X
พิธีกรรมเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุ / อัฐิธาตุ	X	X		X
การบันทึกและเผยแผ่พระธรรมคำสอน	X	X		X
การเกิดขึ้นของสถานที่และสิ่งที่จะลึกลง	X	X		X

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในประวัติชีวิตศาสนบุคคลในพุทธศาสนา

การศึกษาชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพุทธศาสนบุคคลทั้ง ๔ ประเภทในช่วงต้นทำให้มองเห็น
ขนบนิยมในประวัติชีวิตของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนาว่า พุทธศาสนาให้ความสำคัญกับ *การ
สั่งสมบารมี* อันจะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นสามารถบรรลุถึงภาวะที่พิเศษกว่าผู้ที่ไม่ได้สั่งสมบารมีมา
ก่อน รวมถึงบารมีที่สั่งสมไว้ก็สามารถลดบันดาลให้เกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้นแก่บุคคลศักดิ์สิทธิ์
ทั้งนี้สอดคล้องกับ *ความคิดเรื่องกรรม* และ *ความคิดเรื่องภพชาติ* อันเป็นคำสอนสำคัญของ
ศาสนา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับ *การออกบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุธรรม* ซึ่งสะท้อนถึง
เป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนา ทั้งนี้การบรรลุธรรมก็เท่ากับเป็นการ “เปลี่ยนผ่าน” (transform)
บุคคลธรรมดาให้กลายเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ผ่านการมีอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ หลังการบรรลุธรรม
การนำชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวก
สาวิกา และพระอนาคตพุทธเจ้ามาพิจารณาร่วมกันด้วยแนวคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษ
นอกจากจะแสดงให้เห็นโครงสร้างชีวิตของพุทธศาสนบุคคลอันมีลักษณะการเล่าเรื่องที่คล้ายคลึง
กัน จนเรียกได้ว่าเป็นลักษณะ “ขนบนิยม” ประการหนึ่งแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึง “สายธารแห่งการ
บรรลุธรรม” ซึ่งดำเนินต่อเนื่องไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด กล่าวคือ พระอดีตพุทธเคยได้พบและได้รับ
พุทธพยากรณ์จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ พระโคตมพุทธเจ้าทรงได้พบและรับพุทธ
พยากรณ์จากพระอดีตพุทธ พระโคตมพุทธเจ้าทรงให้พุทธพยากรณ์แก่พระอนาคตพุทธ พระ
อนาคตพุทธทรงทรงให้พุทธพยากรณ์แก่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ต่อไป เมื่อมีพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า ก็จะต้องมีการส่งสอนเวไนยสัตว์ให้บรรลุธรรมเป็นพระสาวก สาวิกา ส่วนในการใดที่โลก
ว่างจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าก็จะทรงมาบังเกิดเพื่อเป็นบุญเขตแห่งการสั่ง
สมบารมีอันจะช่วยให้บรรลุธรรม ดังนั้น การบรรลุธรรมจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกได้ตลอดกาล และ
ไม่น่าแปลกหากเหตุการณ์ที่ว่านี้จะ “เกิดซ้ำ” ในฐานะชีวิตของพระเกจิอาจารย์
อนึ่ง จากชุดเหตุการณ์ในชีวิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวก-
สาวิกา และพระอนาคตพุทธเจ้า เมื่อนำมาประกอบกับความคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษใน
วัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดของไวทเลอร์และวอยทิลยาร์เป็นสำคัญ ทำให้ผู้วิจัย
สามารถสังเคราะห์ “ขั้นตอนชีวิตของพระอรหันต์บุคคลของพุทธศาสนา” ได้คร่าวๆ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ชีวิตในอดีตชาติ

เหตุการณ์การบำเพ็ญบารมีในอดีตชาติ

เหตุการณ์การได้รับคำพยากรณ์เพื่อยืนยันการเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ในอนาคต

ชีวิตในปัจจุบันชาติ

โลกสามัญ (ordinary world)

การถือกำเนิดเป็นปุถุชน (ordinary world)

เหตุการณ์ที่นำไปสู่การบวช
(call to adventure)

การปฏิเสธการบวช
(refusal the call)

การบวช
(crossing the threshold)

ผจญมาร/ผู้ไม่ศรัทธา
(enemies)

การใช้อิทธิปาฏิหาริย์เพื่อส่งสอนธรรม
(return with the elixir)

ชีวิตในโลกสามัญในฐานะพระอรหันต์บุคคล
(resurrection)

โลกศักดิ์สิทธิ์ (special world)

การได้พบครูผู้ส่งสอนธรรม
(meeting the mentor)

การได้พบสหธรรมิก (

การทดสอบ (tests)

การบรรลุธรรม (

การตัดสินใจออกโปรดเวไนยสัตว์
(the road back)

reward)

การบำเพ็ญเพียรทางจิต
(approach to the inmost cave, ordeals)

ดับขันธ

ชีวิตในอนาคตชาติ

/

แผนภูมิที่ ๓ ขั้นตอนชีวิตของพระอริยบุคคลในพุทธศาสนา

ขั้นตอนชีวิตในข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าความคิดเกี่ยวกับโครงชีวิตของวิรูปบุรุษทางศาสนาของพุทธศาสนาจะมี “พื้นฐาน” ที่คล้ายคลึงกับวิรูปบุรุษในความคิดสากล กล่าวคือ วิรูปบุรุษย่อมเริ่มต้นชีวิตในโลกสามัญในฐานะของปุถุชน แต่แล้วก็ต้องมีเหตุให้ก้าวเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์อย่างไม่สามารถปฏิเสธได้ เมื่อก้าวเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ก็ต้องผ่านการขัดเกลาทางจิตวิญญาณอย่างเข้มข้นและหนักหนาเพื่อ “เปลี่ยนผ่าน” สู่สภาวะธรรมที่สูงส่งกว่าเดิม จากนั้นจึงนำเอาความยิ่งใหญ่ที่ตนได้ค้นพบจากโลกศักดิ์สิทธิ์มาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงในชีวิตของวิรูปบุรุษในทุกวัฒนธรรมจะต้องมีผู้ชี้แนะ ผ่านการทดสอบ มีทั้งมิตรและศัตรู ทว่าก็ปรากฏเฉพาะชีวิตในปัจจุบันชาติของศาสนบุคคลแต่ละประเภทเท่านั้น

ทั้งนี้ “ความคิดเฉพาะวัฒนธรรมพุทธศาสนา” ที่ปรากฏผ่านโครงสร้างชีวิตของพุทธศาสนบุคคลทั้ง ๔ ประเภท นอกเหนือจากการแบ่งชีวิตออกเป็นอดีตชาติ ปัจจุบันชาติ และอนาคตชาติ ได้แก่ ๑) แม้ว่าพระพุทธเจ้าและอริยบุคคลจะต้องเดินทางกลับเข้าสู่ “โลกสามัญ” เพื่อโปรดสัตว์ แต่ความคิดสำคัญที่พุทธศาสนายังคงไว้เสมอ คือ อย่างไรเสีย “กายสังขาร” ของพระพุทธเจ้าและพระอริยบุคคลก็ต้องตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ ส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชนธอยู่ได้ชั่ววันรันดร จำเป็นจะต้องละสังขารเข้าสู่พระนิพพานอันเป็นโลกศักดิ์สิทธิ์โดยไม่กลับมาเกิดอีก เท่ากับว่าการเดินทางเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ของวิรูปบุรุษทางพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ๒ ครั้ง โดยครั้งแรกเป็นการเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์เพียงชั่วคราว แต่ครั้งที่สองเป็นการเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์อย่างถาวร ๒) ในทางตรงกันข้าม แม้ว่ากายสังขารของพระพุทธเจ้าและพระอริยบุคคลจะดับสูญไปแล้ว แต่พระธรรมคำสอนตลอดจน “ปาฏิหาริย์” ก็ยังจะดำรงอยู่อย่าง “อกาลิโก”

ในบทต่อไป ผู้วิจัยใคร่ขอศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยโดยใช้กรอบความคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวิรูปบุรุษดังที่ได้นำมาประยุกต์ใช้แล้วในบทนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ในการบันทึกเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยนั้น มีองค์ประกอบใดบ้างที่เรียกได้ว่าเป็นความคิดสากลที่พ้องกับการบันทึกชีวประวัติศาสนบุคคลของศาสนาอื่นๆ เป็นขนบนิยมทางพุทธศาสนา และเป็นความคิดเฉพาะวัฒนธรรมไทย

บทที่ ๓

เรื่องเล่าและชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ ในสังคมไทยภาคกลาง: การศึกษาในฐานะวีรบุรุษทางศาสนา

ดังที่ได้กล่าวไปในบทก่อนหน้าแล้วว่า ศาสนบุคคลในพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอนาคตพุทธเจ้า ตลอดจนพระสาวก-สาวิกา ต่างก็มีชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติที่คล้ายคลึงกัน อันได้แก่ มีชุดเหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตในอดีตชาติซึ่งมักได้รับการกล่าวถึงในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา มีพุทธวงศ์และอปทานเป็นอาทิ ด้วยเหตุนี้ หากพิจารณาชีวิตของพุทธศาสนบุคคลด้วยแนวคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ ชีวิตของบุคคลประเภทนี้จะประกอบไปด้วย *ชีวิตในอดีตชาติ* ที่เป็นเรื่องราวบำเพ็ญบารมีเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับชาติที่จะบรรลุธรรม *ชีวิตในปัจจุบันชาติ* ซึ่งมีขั้นตอนส่วนใหญ่คล้ายกับวีรบุรุษในวัฒนธรรมสากล และ *ชีวิตในอนาคตชาติ* อันหมายถึงการเข้าสู่นิพพานหรือ “โลกศักดิ์สิทธิ์อันถาวร”

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางจำนวน ๘๙ รูป พร้อมทั้งวิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษทางศาสนาของพระเกจิอาจารย์โดยอาศัยแนวคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์

๓.๑ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง

เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ปรากฏอยู่อย่างหลากหลายในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ นิตยสาร ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความหลากหลายของประเภทสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์นี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิธีการบันทึกเรื่องเล่าของพระเกจิอาจารย์แต่ละรูปเช่นกัน มีทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ที่เล่าชีวประวัติทั้งหมด และเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ที่เน้นเล่าเฉพาะอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญบางประการ

ยิ่งไปกว่านั้น เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติชีวิตของพระเกจิอาจารย์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาทั้งหมดนี้ นอกจากจะทำให้เห็นว่ากลุ่มพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยมีหลายลักษณะ อันเป็นข้อดีของการเลือกพระเกจิอาจารย์ในภูมิภาคนี้มาใช้เป็นกรณีศึกษาแล้ว ยังสามารถนำมาสังเคราะห์ให้เห็นขนบนิยมในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ และความสำคัญของ

การมีอิทธิปาฏิหาริย์ในประวัติชีวิตอีกด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยใคร่ขอนำเสนอข้อมูลเรื่องเล่าโดยเรียงตามลำดับตัวอักษรของจังหวัดที่พระเกจิอาจารย์แต่ละรูปจำพรรษาอยู่ ดังนี้

๓.๑.๑ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ใน กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไก่เถื่อน) วัดราชสิทธิาราม ^{๒๐๔}

สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) ประสูติ ณ ตำบลท่าซอย * คลองคูจาม นอกกำแพงพระนครกรุงศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒ ค่ำ เดือนยี่ ปีฉลู เบญจศก จุลศักราช ๑๐๙๕ ปี อธิกมาส ในเวลารุ่งเช้า อันเป็นเวลาเดียวกับที่ไก่ขันประจำยาม อีกทั้งเล่ากันว่าขณะที่ท่านประสูตินั้น พระสงฆ์ซึ่งกำลังทำวัตรเช้าเจริญ “ชยปริตร ” ถึงวรรคที่ว่า “ชยนุโต โทษิยา มูเล ” พอดี นอกจากนี้ยังเชื่อว่าท่านประสูติมาเพื่อเป็น “คู่พระบารมี” ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ท่านเป็นผู้มีเมตตาคุณและมีอุปนิสัยนิยมไปในทางวิปัสสนาตั้งแต่เยาว์วัย และมักมีนิมิตเห็นตนเองครองสมณเพศ ครั้งหนึ่งท่านเข้าไปในป่าได้พบกับ ท่านขรัวตาทอง เจ้าอาวาสวัดท่าซอย ท่านขรัวตาได้เอ่ยปากทักทายท่านว่า “ข้านั่งคอยเฝ้าอยู่ที่นี้มาหลายชั่วยามแล้ว ” และได้ขอตัวท่านมาจากบิดามารดา ทำให้ท่านได้ร่ำเรียนวิชาทางสมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน อักษร เลขยันต์และการแพทย์ จนสามารถเจริญสมาธิได้ถึงสองส่วน

ต่อมาท่านก็ได้อุปสมบท ได้ฉายาว่า “ญาณสังวร ” และได้ศึกษาวิปัสสนากัมมัฏฐานเพิ่มเติมทั้งจากสมเด็จพระญาณรักขิต (สี) วัดโรงช้าง และจากกายทิพย์ของพระอนาคามีซึ่งมีชีวิตอยู่ในอดีต อันได้แก่ พระอุตตราชิศาจารย์ (ตอ) วัดพุทไธศวรรย์ และขรัวท่านโต วัดชายทุ่ง ก่อนจะสถาปนาเป็นวัดป่าแก้วในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านจึงเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานจนบรรลุมรรคผลขั้นโสดาบัน สกทาคามี และอนาคามีตามลำดับ กระทั่งสามารถเข้านิโรธสมาบัติได้ อีกทั้งยังได้วิชาการเขียนยันต์มหาจักรพรรดิราชจากกายทิพย์ของสมเด็จพระพนรัตน์ (แปง) พระสังฆราชฝ่ายซ้ายซึ่งเคยมีพระชนม์อยู่เมื่อครั้งต้นกรุง นอกจากนี้ยังมีตำนานเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านเรื่องหนึ่งว่า ครั้งหนึ่งมีชายมุสลิมเชื้อสายจามพ่ายเรือบรรทุกน้ำตาลมะพร้าวผ่านหน้าวัดท่าซอย ท่านพระญาณสังวร (สุก) จึงถามไปว่า “เรือบรรทุกอะไรมา ” ชายผู้นั้นเกรงว่าท่านจะขอแบ่งน้ำตาลมะพร้าวจึงตอบไปว่า “บรรทุกเกลือขอรับ ” เมื่อไปถึงที่หมาย

^{๒๐๔} พระครูสังฆรักษ์ (วีระ ฐานวีโร), พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชสุก ไก่เถื่อน (กรุงเทพฯ: วัดราชสิทธิาราม, ๒๕๕๐).

* ปัจจุบันเรียกว่า “วัดท่าซอย” และเป็นวัดร้างมาตั้งแต่ครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒.

ปรากฏว่าน้ำตาลในเรือได้กลายเป็นเกลือไปจนหมด ชายเจ้าของน้ำตาลเห็นเป็นอัศจรรย์จึงรีบมาขอชมที่ท่าน เกลือในลำเรือก็กลายเป็นน้ำตาลเช่นเดิม เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ชาวมุสลิมเชื้อสายจามที่อาศัยอยู่ในบริเวณคลองคูหาเดชะพนับถือท่านเป็นอันมาก

ในระหว่างจำพรรษาอยู่ที่วัดท่าซ่อย ท่านพระญาณสังวร (สุก) ได้ออกอุทงค์เพื่อบำเพ็ญภาวนาอยู่เนืองๆ ระหว่างนั้นท่านได้พบกับกายทิพย์ของพระอริยบุคคลอีกหลายรูป ได้รับนิมนต์ไปฉันภัตตาหารในเมืองลับแล จนได้คาถาสลายจิต พบไม้เท้าไม้สี่สูกยอดตาลซึ่งมีมาแต่ครั้งพระอุบาลีเถระในเมืองลังกา พบคาถาเมตตามหานิยมจากอักขระโบราณจารึกบนแผ่นหิน ภายในวัดร้างเขตเมืองลำพูน ซึ่งท่านทราบได้จากนิมิต เรียกว่า “คาถาไก่เถื่อน” เพราะเมื่อเจริญคาถานี้แล้ว ไม้ไก่ปากก็กลับเชื่องเช่นไก่บ้าน พบ “คาถาวาณี” หรือคาถาเชิญพระธรรม คาถาพระอรหันต์แปดทิศ คาถาพระพุทธรูป ๑๐ ทิศ พบวิชาสุรยกลา จันทรกลา การทำปรอทกายสิทธิ์ การทำกระสุนคนต จนเรียกได้ว่าได้ฤทธิทางใจและวิทยาคมทางจิตทุกประการ

หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ.๒๑๑๒ ท่านได้อพยพมาจำพรรษา ณ วัดพลับ* กรุงธนบุรี ซึ่งเดิมเป็นวัดร้าง โดยปราบเปรตและโปรดรุกขเทวดาในวัดจนพระภิกษุสงฆ์สามารถเข้ามาจำพรรษาได้ ทั้งยังแผ่เมตตาคุ้มครองไก่ป่าและสัตว์อื่นๆ ภายในวัด จนมีคำกล่าวกันว่าหากเมื่อใดที่ท่านไม่อยู่วัด ไก่จะไม่ขัน สัตว์ป่าจะไม่ส่งเสียง อีกทั้งบรรดาไก่ป่ายังคอยห้อมล้อมท่านอยู่เสมอ นำมาซึ่งฉายา “สุก ไก่เถื่อน” ในครั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีท่านได้พบพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะดำรงพระยศเป็นเจ้าพระยาจักรี และสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกถึง ๕ ครั้ง โดยมีครั้งหนึ่งท่านแปลงรัศมีให้ทอดพระเนตร กระทั่งได้รับความเคารพนับถือจากสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

พระญาณสังวร (สุก) ได้จำพรรษาที่วัดพลับต่อเนื่องมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยในครั้งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงประกอบพระราชพิธีปราบดาภิเษก ท่านได้อธิษฐานจิตทำน้ามนต์สำหรับสรงมุรธาภิเษกด้วย ตลอดจนได้จารคัมภีร์มูลกัจจายนะ รื้อฟื้นวิधिปฏิบัติแบบอริยวาสี และเป็นผู้ก่อให้เกิดประเพณีการสะพាយบาตรเข้าไปฉันภัตตาหารในวัง ในรัชสมัยนี้เองที่ท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเมื่อหิวาต์กโรคระบาดทางการจึงนิมนต์ให้สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรทรงประกอบพิธีอาพาธพินาศ ปรากฏว่าเกิดฝนตกใหญ่พัดสิ่งปฏิกูลออกปากอ่าว นอกจากนี้แล้วยังทรงทำน้ามนต์รักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ แจก

* ปัจจุบันคือ วัดราชสิทธิาราม

พุทธศาสนิกชน เมื่อมีผู้มาทูลขอมากเข้าก็ทรงอธิษฐานจิตให้บ่อน้ำในวัดหงส์รัตนารามกลายเป็น บ่อน้ำมนต์ ในรัชสมัยเดียวกันนี้เอง ทรงเป็นอธิบดีสงฆ์ในการทำสังคายนาพระไตรปิฎก และทรง สร้างพระพิมพ์เรียกว่า “สมเด็จพระหัง” อีกทั้งเล่าว่าทรงโปรดสัตว์ทั้งด้วยธรรมะและด้วยอิทธิวิเศษซึ่ง ทรงมีเนื่องด้วยความเป็นอริยบุคคล เช่น ครั้งหนึ่งพระองค์ทรงใช้อิทธิวิเศษโปรดตาจันทร์ ชาวมอญผู้ มีอาคม และประสงค์จะลองวิชากับพระองค์ ตาจันทร์ก็พ่ายแพ้ และบังเกิดศรัทธาของฝากตนเป็น ศิษย์

ยิ่งไปกว่านั้น พระเกศาของสมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรซึ่งทรงปลงด้วย พระองค์เองยังแปรสภาพเป็นพระธาตุ เป็นเหตุให้ทรงได้รับการขนานนามว่า “สมเด็จพระธาตุ” เชื่อ ว่าเวลาใดที่ท่านแสดงธรรมก็จะมีรุกขเทวดาพากันนุ่งขาวห่มขาวมาฟังธรรม และเล่าว่าจะมีอีกา ขาว นัยน์ตาแฉะ มาเกาะที่ราวพนักธรรมาสน์ของท่านเสมอ

สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรทรงทราบวันสิ้นพระชนม์ล่วงหน้าด้วยพระญาณ ในวันพุธขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๐ ทรงแสดงพระธรรมเทศนาถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า นภลัยว่า “โลกนี้ไม่เหมาะแก่อาตมาภาพ” พร้อมถวายไม้เท้าของพระองค์แด่พระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภลัย รุ่งเช้าวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๓ ค่ำ ปี พ.ศ. ๒๓๖๕ ทรงรับปัจฉิมบิณฑบาต ทรง ทำวัตรสวดมนต์ และทรงไตรจีวร เมื่อราวเที่ยงก็ทรงเข้าฌานสมาบัติ ๙ โดยมีศิษย์เอกของท พระองค์เจริญญาณตามเพื่อดูวาระจิตของพระองค์ หลังจากพระสังฆราชญาณสังวรทรงทำจิต เข้าถึงสัญญาเวนิทนิโรธอันเป็นเบื้องปลายแห่งฌานก็สิ้นพระชนม์ โดยก่อนสิ้นพระชนม์ยังเกิด ปรากฏการณ์พระอาทิตย์ทรงกลดด้วย ต่อมาขณะถวายพระเพลิงพระศพที่ท้องสนามหลวง เพลิง ได้ก่อตัวเป็นรูปพระนั่งสมาธิ และรูปพระดังกได้ว่าได้ลุกจากกองเพลิงหายไปบนอากาศ อีกทั้งใน กาลไม่นานนักขณะที่เทพของหล่อพระรูปเหมือนเกิดฝนตกพรำตลอดเวลา ทันทีที่เทพองเสด็จก็เกิด ฟ้าผ่าลงถูกเป้าแตก ภายในมีพระรูปหล่อที่แห่งสนิท^{๒๐๕}

^{๒๐๕} ฝอยฝา พันธุ์พิก, “สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไข่เถื่อน), ” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓ (๒๕๔๒): ๖๔๔๕-๖๔๔๘.

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เป็นบุตรชายของนางจูด ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นบิดา แต่ตามตำนานเล่าว่าท่านเป็น “พระราชโอรสลับ” ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะยังรั้งตำแหน่งเจ้าพระยาจักรีไปทำศึกอะแซหวุ่นกี้ แต่บางสำนวนก็เล่าว่าเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ขณะดำรงพระยศเป็นเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรสุนทร^{๒๐๗} ฝ่ายมารดามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านปลายนาใต้ แขวงเมืองกำแพงเพชร แต่ได้ให้กำเนิดท่านที่ตำบลบางขุนพรหมในพระนคร เมื่อวันพุธ ปีมอก อัฐศก จุลศักราช ๑๑๓๘ ต่อเมื่อท่านอายุ ๑ เดือน ผู้คนพบว่าท่านมีปานดำกลางหลัง และคลำพบว่ากระดูกแขนเป็นท่อนเดียวอันเป็นลักษณะของผู้มีบุญ ตาผลและยายลาผู้เป็นตายายจึงนำไปถวายให้เป็นบุตรบุญธรรมของหลวงพ่อกแก้ว วัดบางลำพูบน หลวงพ่อกแก้วได้ทำนายว่าต่อไปทารกผู้นี้จะเติบโตขึ้นเป็นคนมีบุญญาภิหาร มีปัญญามาก เป็นที่เคารพนับถือของมหาชน ทั้งยังมีอายุยืนนาน

เมื่อเด็กชายโตอายุได้ ๗ ปี มารดาและตายายซึ่งย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ แขวงเมืองพิจิตร ได้ฝากให้เล่าเรียนสรรพวิชาอยู่กับท่านพระครูใหญ่ เจ้าอาวาสวัดใหญ่เมืองพิจิตร ซึ่งเป็นผู้แตกฉานในคัมภีร์และมีวิชาอาคมเป็นที่เคารพนับถือของชาวเมือง ต่อมาได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๗ ปี แล้วจึงเดินทางไปศึกษาที่พระครูวัดเมืองชัยนาท ขณะที่เดินทางปรากฏว่า มีจระเข้ใหญ่มาเกยเรือ แต่พอสามเณรโตเข้านั่งภาวนาจระเข้ก็กลับอ้าปากไม่ออก จมไม่ลง จากนั้นไม่นานก็เข้ามาเรียนพระปริยัติธรรมกับในพระนคร ทั้งยังได้รับพระอุปถัมภ์จากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรสุนทร* เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีก็ได้อุปสมบทที่วัดบางขุนพรหมนอก* และได้ศึกษาวิชาที่สมเด็จพระสังฆราช (มี) วัดนิพพานาราม* พระบวรวิริยเถระ (แก้ว) วัดสังเวศวิศยาราม สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นาค) วัดระฆังโฆสิตาราม สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ใกล้เคียง) วัดราชสิทธาราม^{๒๐๘} ในช่วงนั้นผู้คนพากันเรียกท่านว่า “มหาโต” ต่อมาท่านก็ได้ออกธุดงค์จนกระทั่งถึงรัชสมัย

^{๒๐๖} พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร, ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) จากบันทึกของมหาอำมาตย์ตรี พระยาทิพโกษา (สอน โลหะนันท์) (กรุงเทพฯ: สืบประสิทธิ์การพิมพ์, ๒๕๒๕).

^{๒๐๗} สิริวัฒน์ คำวันสา, อภินิหารสองสมเด็จพระ (กรุงเทพฯ: จรัญการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๒.

* พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

* ปัจจุบันคือ วัดอินทรวิหาร

* ปัจจุบันคือ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

^{๒๐๘} วรภรณ์ จิวชัยศักดิ์, “พระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี, สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี, สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ใกล้เคียง),” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งให้ตามหาตัวท่าน แต่ไม่มีผู้ใดหาเจอเพราะท่านใช้วิชานารายณ์แปลงรูป จนกระทั่งท่านกลับมาเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าด้วยตนเอง พร้อมกับได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น “พระธรรมกิตติ” และ “สมเด็จพระพุฒาจารย์” ตามลำดับ

อนึ่ง มีชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับอุปนิสัย สติปัญญาและอิทธิปาฏิหาริย์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ปรากฏอยู่หลายเรื่อง ^{๒๐๙} ชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับอุปนิสัย ได้แก่ ๑) เมื่อครั้งได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ครองวัดระฆัง ท่านก็ถือเครื่องสมณบริขารร้องบอกญาติโยมบริเวณวัดว่า “ในหลวงให้มาครองวัดนี้จ้ะ ๒) ฝากพัดยศไว้แทนค่าเรือจ้าง ๓) ปล่อนกที่ติดบ่วง โดยนำตนเองเข้าไปอยู่ในบ่วงแทน ๔) ตั้งพระอานนทเป็นสมเด็จพระ ๕) บอกว่าตนเองไม่ใช่สมเด็จพระ พัดยศที่อยู่ในเรือต่างหากเป็นสมเด็จพระ ๖) พายเรือแทนสามภรรยาที่มีปัญหากันเพื่อจะได้เทศนาสั่งสอนไปด้วย ๗) ฉันทาแยแทนภัตตาหาร ๘) ไม่ยอมเข้าวังเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ตำรวจวังมานิมนต์ โดยให้เหตุผลว่า การนิมนต์พระไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจวัง ๙) เอาปัสสาวะรดกุฏิและทาศีรษะ อีกทั้งทำบริเวณกุฏิให้รกรุงรังเพื่อไม่ให้ญาติโยมไปหามากนัก ๑๐) มักเทศน์เสียดแทงใจให้ผู้ฟังโกรธเสียก่อนแล้วจึงแก้ให้เกิดศรัทธาภายหลัง ๑๑) ไม่ข้ามสุนัข โดยกล่าวว่าอาจเป็นพระโพธิสัตว์มาเสวยพระชาติ ๑๒) มีผู้เข้าใจว่าท่านเป็นขอลาน ตักบาตรหมูดิบกับข้าวสาร ท่านก็ฉันทังอย่างนั้น ๑๓) ให้ข้าวที่เหลือจากบิณฑบาตแก่ อีกา ๑๔) มีขโมยมาขโมยเสื้อของท่าน ท่านก็ให้หมอนแก่ขโมยไปด้วย ๑๕) ครองจีวรที่เศร้าหมองเป็นวัตร ผิดกับพระทั่วไปที่มีสมณศักดิ์ ๑๖) แม้มีคนมาฆทักท่าน ท่านก็ไม่โกรธ ทั้งยังคิดอุบายมิให้คนผู้นั้นถูกผู้เป็นนายลงโทษ

ชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับสติปัญญา ได้แก่ ๑) แก้ไขเหตุการณ์ที่พระสงฆ์ในวัดริมแม่น้ำเจ้าพระยาต้องตบแต่งวัดเพื่อรับขบวนเสด็จทางชลมารคจนมีปัญหาเรื่องการหาปัจจัย ๒) แก้ปัญหาเรื่องที่พระภิกษุต้องรับนิมนต์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไปรับบิณฑบาตทางเรือ ๓) เตือนพระสติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องวังสระปทุม ๔) ได้ตอบกับฝรั่งเรื่องศูนย์กลางของโลก ๕) จุดไต้กลางวันเข้าพบสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เพื่อให้รักษาราชสมบัติไว้เพื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ให้แผ่นดินต้องมีมัจฉนต้อง “จุดไต้กลางวัน” ๖) ได้ตอบแขกเลี้ยงวัวเจ้าปัญญาที่มาลองดี ๗) แก้ปัญหาพระทะเลาะกัน โดยการบอกว่าองค์ที่ถูกตีได้เคยตีเขาไว้ในชาติก่อน แล้วสอนไม่ให้จองเวรต่อกัน

^{๒๐๙} รวบรวมจาก วิไลนา สรรค์เสถียร, **อารมณ์ขันและความศักดิ์สิทธิ์ของสมเด็จพระโต พรหมรังสี** (มปท, มปป.) และ สิริวัฒน์ คำวันสา, **อภินิหารสองสมเด็จพระ** (กรุงเทพฯ: จรัญการพิมพ์, ๒๕๒๔).

ชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ ได้แก่ ๑) เชื่อกันว่าท่านเป็นพระโพธิสัตว์ ด้วยมีกระดูกแขนเป็นท่อนเดียว ๒) เมื่อท่านได้รับนิมนต์ไปทางแขวงเมืองตราด ได้เจรจากับเสือซึ่งเข้ามาขวางขบวนของท่าน เสือนั้นก็หลีกไปโดยดี ๓) สามารถจุดเทียนกลางฝนได้ ๔) ห้ามลมพายุได้ ๕) ห้ามฝนไม่ให้ตกได้ ๖) สามารถเรียกเงินในอากาศได้ ๗) ครั้งหนึ่งลูกศิษย์ที่โดยสารเรือไปกับท่านทำกะไหลกมะพร้าวตกน้ำหายไป ท่านบอกว่าให้กลับไปงมที่วัดระฆัง ปรากฏว่าพบจริงๆ ๘) สิ่งที่ท่านเทศน์มักปรากฏเป็นตัวเลขหอย ก.ข. ที่ถูกรางวัล ๙) ย่นระยะทางได้ ๑๐) ดลบันดาลให้โยมฐานะยากจนที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของท่านกลายเป็นเศรษฐี ๑๑) ประพันธ์คาถาชินบัญชร ๑๒) ทำนายดวงชะตาแผ่นดิน ๑๓) สร้างพระพิมพ์สมเด็จพระเจ้าวัดระฆัง ซึ่งเชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์มากในด้านแคล้วคลาดและคงกะพันชาตรี

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) มรณภาพเมื่อเดือน ๕ ปีวอก จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๓๔ ปี แต่อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านยังคงมีปรากฏสืบมา ที่สำคัญมีอาทิ เมื่อครั้งเกิดอหิวาต์ตกโรคระบาดในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้คนพากันนำพระสมเด็จวัดระฆังของท่านไปแช่น้ำดื่ม ปรากฏว่าหายจากโรค หรือในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรพากันทิ้งระเบิด ปรากฏว่าต้องค้หลวงพ่โต วัดอินทรวิหาร* ที่ท่านสร้างไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่นั้น สามารถจุผู้คนจำนวนมากที่พากันไปหลบระเบิดได้อย่างน่าอัศจรรย์ ยิ่งไปกว่านั้น บ้านเรือนบริเวณวัดอินทรวิหารยังปลอดภัยจากระเบิดตลอดระยะเวลาสงครามอีกด้วย นอกจากนี้ในปัจจุบันพระสมเด็จและพระคาถาชินบัญชรของท่านยังเป็นที่เลื่อมใสในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาด การรักษาโรค และดลบันดาลโชคลาภ โดยในเรื่องเล่ามักปรากฏชื่อและนามสกุลผู้ที่ได้ประสบกับอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านั้นด้วยตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อิทธิปาฏิหาริย์ในด้านความแคล้วคลาดและคงกะพันชาตรี เช่น นายยุทธชัยกาญจน์ บุชาพระสมเด็จวัดระฆัง ได้แคล้วคลาดจากเหตุการณ์ไปแช่ระเบิดและจักรยานยนต์ประสบอุบัติเหตุ อีกทั้งแม้ว่าศีรษะจะกระแทกกับขอบสังกะสีก็ไม่มีความเสียหาย^{๒๐๐}

อิทธิปาฏิหาริย์ในการรักษาโรค เช่น นางดวงกมล สัจกุล ป่วยเป็นโรคปวดไหล่อย่างรุนแรง รับประทานยาจากแพทย์แล้วก็ไม่ทุเลา จึงนำพระสมเด็จวัดระฆังไปแช่น้ำพร้อมอธิษฐานจิตขอबारมีสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ทำให้หายป่วยเป็นปลิดทิ้ง^{๒๐๑}

* หลวงพ่โต วัดอินทรวิหาร เป็นพระพุทธรูปพระศรีอาริยมตไตรย์ ปางอุ้มบาตร

^{๒๐๐} เตโชไชยการ, **เข้าใจถึงหลวงปู่โต** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗-๕๙.

^{๒๐๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔-๕๕.

อิทธิปาฏิหาริย์ในการดลบันดาลโชคลาภ เช่น นายปัญญา เกศแก้ว ประสบ
ปัญหาทางการเงิน จึงสวดคาถาชินบัญชรและอธิษฐานกับพระสมเด็จวัดระฆังว่า ขอให้ตน
สามารถผ่านวิกฤติการเงินครั้งนั้นไปได้ สุดท้ายก็ถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลงวดนั้น^{๒๑๒}

ภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต^{๒๑๓}

พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต หรือที่เป็นที่รู้จักกันในนาม “เจ้าคุณนร” มีนาม
เดิมว่า “ตริภัก จินตยานนท์” เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๐ ซึ่งตรงกับวันมาฆบูชาใน
ปีนั้น ท่านเป็นบุตรคนโตของพระยานรราชภักดี (ตรอง) กับนางนรราชภักดี (พุก) มีน้องร่วมบิดา
มารดา ๕ คน แต่ที่มีชีวิตอยู่จนเจริญวัยมีเพียงน้องชายชื่อ ตริ จินตยานนท์ และน้องสาวชื่อ เลื่อน
ปัทมะสุนทร

ท่านเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดโสมนัสวิหาร ระดับชั้น
มัธยมศึกษาที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร จากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนข้าราชการพลเรือนใน
พระบรมมหาราชวัง ซึ่งเมื่อท่านศึกษาอยู่ปีสุดท้ายได้เปลี่ยนเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” และ
สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตจุฬารุ่นแรก โดยมีคะแนนสอบไล่ได้เป็นที่หนึ่ง

ภายหลังสำเร็จการศึกษา ท่านได้สมัครเป็นเสือป่าเข้าร่วมซ้อมรบที่ค่ายหลวง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในหน้าที่คนเดินสาร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทอดพระเนตรเห็นท่านรูปร่างแบบบางจึงรับสั่งถามว่า “ถ้านำข้าวไปแล้วถูกข้าศึกจับได้จะสู้ไหว
หรือ” ท่านกราบบังคมทูลตอบว่า “ต้องลองสู้กันดูก่อน ส่วนจะสู้ไหวไม่ไหวนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ”
คำตอบนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระราชหฤทัยมาก กระทั่งทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับราชการในกรมมหาดเล็ก แผนกตั้งเครื่อง เล่ากันว่าเมื่อรับราชการ
แรกๆ นั้น ครั้งหนึ่งท่านรินน้ำมะเนื้ตถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยความ
ประหม่าท่านจึงทำน้ำหกเลอะโต๊ะเสวย แต่แทนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงกริ้ว กลับ
โปรดเกล้าฯ ให้เป็นมหาดเล็กประจำห้องพระบรรทม ด้วยเหตุที่ท่านมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รับผิดชอบ
ได้เปี่ยมพระยุคลบาทด้วยความซื่อสัตย์จงรักภักดี จึงได้เจริญในราชการจนได้รับพระราชทาน
บรรดาศักดิ์เป็น “พระยานรรัตนราชมานิต ” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และได้รับตำแหน่งองคมนตรี
ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗

^{๒๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐-๖๑.

^{๒๑๓} ยงยุทธ วิริยายุทธังกูร, เจ้าคุณนรฯ (ธมมวิตกโก ภิกขุ) (กรุงเทพฯ: สมิต, ๒๕๓๘).

ในชีวิตฆราวาสของพระยานรรัตนราชมานิตนั้น นับว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหลายด้าน ทั้งด้านการปกครอง ด้านวิชาแพทย์ โดยเฉพาะทางด้านสรีรวิทยา เนื่องจากท่านต้องถวายงานนวดพระวรกายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร จนต้องทรงผ่าตัดพระอ้นตะ (ลำไส้) ทำให้ทรงมีพระอาการประชวรภายหลังจากเสวยพระกระยาหาร ท่านก็รับหน้าที่ถวายงานนวดพระอ้นตะอยู่เป็นประจำ ยิ่งไปกว่านั้นท่านยังมีความรู้ในวิชาโหราศาสตร์ วิชาการต่อสู้แขนงต่างๆ และมีความสามารถด้านการแสดงละคร นอกจากนี้ยังเล่าลือว่าท่านเป็นผู้มีพลังกำลังมหาศาล สามารถยกตู้ไม้สำหรับลงพระบังคนได้โดยอาศัยแรงของตนเพียงผู้เดียว

พระยานรรัตนราชมานิตอุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ อันเป็นวันถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่ออุทิศถวายเป็นพระราชากุศล โดยมีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาสเป็นพระอุปัชฌาย์ พระอุดมศีลคุณเป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระพุทธวิริยากรเป็นพระอนุสาวนาจารย์ หลังอุปสมบทได้จำพรรษาอยู่ ณ วัดเทพศิรินทราวาส ได้รับฉายาว่า “ธมฺมวิทฺตโก”

พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตได้ชื่อว่าเป็นผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง ภูมิของท่านไม่มีไฟฟ้าหรือน้ำประปาเพื่ออำนวยความสะดวก และไม่มีเครื่องใช้เนื่องจากท่านเกรงว่าจะผิดพุทธบัญญัติและเป็นการเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งยังฉันมื้อเดียวโดยเป็นอาหารมังสวิรัตินิเวศน์ กว หรือแม้กระทั่งใบตองนำมาตำ หรือตามแต่คนที่บ้านท่านจะจัดมาถวาย หากวันไหนเด็กที่บ้านให้นำอาหารมาถวายท่านมัวเผลออยู่จนเลยเพลท่านก็ไม่ได้ฉัน ส่วนเรื่องการออกบิณฑบาตนั้น ช่วงแรกท่านออกบิณฑบาตตามปกติ แต่แล้ววันหนึ่งขณะกำลังจะรับภัตตาหารจากญาติโยม ปรากฏว่ามีภิกษุอีกรูปหนึ่งเดินมาตัดหน้าเพื่อแย่งรับภัตตาหารนั้น ท่านบังเกิดความสลดใจ อีกทั้งยังเห็นว่าแม้ท่านไม่ออกบิณฑบาตก็ไม่ลำบากเรื่องการขบฉัน แต่ภิกษุอื่นที่ไม่มีญาติโยมคอยอุปัฏฐากก็อาจลำบากก็ได้ ท่านจึงงดออกบิณฑบาตเพื่อไม่ให้ต้องแบ่งส่วนอาหารอันควรได้แก่ภิกษุที่ลำบากกว่านับแต่นั้น นอกจากนี้แล้ว ในปีหลังๆ ท่านยังปฏิบัติธรรมอยู่เฉพาะแต่ในวัด ไม่ออกจากวัดอีกเป็นเวลาถึง ๔๐ ปีเต็ม

ในเรื่องวิธีการปฏิบัติธรรมของภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตนั้น ท่านใช้กระดาษตัดเป็นรูปวงกลมติดไว้ที่ฝาผนังห้องแล้วนั่งเพ่งให้ภาพนั้นติดตา จนกระทั่งสามารถกำหนดจิตให้ภาพนิมิตวงกลมนั้นย่อหรือขยายขนาด หรือเพิ่มจำนวนได้ตามประสงค์ ว่ากันว่า การปฏิบัติธรรมวิธีนี้ท่านทำมาตั้งแต่เป็นฆราวาส ต่อมาเมื่อจิตกล้าแข็งขึ้นท่านก็นำหวักระโหลก ๔ หัว มาตั้งไว้ข้างที่นอน แล้วเพ่งกรรมฐาน ตอนท่านเริ่มปฏิบัติด้วยวิธีนี้ใหม่ๆ กระโหลกผีเหล่านี้ได้แสดงอาการ

หลอกหลอนท่าน แต่เมื่อปฏิบัติไปนานเข้าก็ไม่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก ยิ่งกว่านั้น ท่านยังนำ โลงศพและโครงกระดูกมนุษย์ไปไว้ในกุฏิของท่านเพื่อปลงธรรมสังเวชด้วย

เนื่องจากภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตมีวัตรปฏิบัติที่งดงาม เคร่งครัดในพระ ธรรมวินัย จึงมีผู้เคารพศรัทธาท่านเป็นจำนวนมาก และมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์และ อธิปาฏิหาริย์ของท่านมากมาย เช่น ๑) เมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่สอง ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ทิ้ง ระเบิดลงมาบริเวณใกล้ๆ กับวัดเทพศิรินทราวาสและโรงเรียนเทพศิรินทร์ ผู้คนและพระภิกษุสงฆ์ ต่างหลบหนีกันอลหม่าน แต่พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตไม่หนี ทว่าเมื่อระเบิดลูกหนึ่งตกลง ใกล้กับกุฏิของท่าน ลูกระเบิดนั้นกลับด้านไม่ระเบิด หน้าซ้ายยังเชื่อมกันว่าบารมีของท่านได้คุ้มครอง ไม่ให้วัดเทพศิรินทราวาสและโรงเรียนเทพศิรินทร์เสียหายจากการสงครามด้วย ๒) ชายขับแท็กซี่ ฐานะยากจนผู้หนึ่งเผลอขับรถฝ่าไฟแดงจนถูกตำรวจจับ แต่ตำรวจกลับเห็นว่ามิพระภิกษุรูปหนึ่ง โดยสารมา จึงได้ปล่อยชายผู้นั้นไป ชายผู้นั้นเองก็มองเห็นรูปร่างลักษณะของพระภิกษุรูปดังกล่าว อยู่ครู่หนึ่งด้วย เขาประหลาดใจมาก ได้ค้นภาพพระภิกษุซึ่งตนตัดจากหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ มาไว้บูชาที่กระจกหน้ารถ ปรากฏว่าพระภิกษุรูปนั้นก็คือ พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตนั่นเอง เมื่อชายขับแท็กซี่มากราบท่านที่วัด ท่านก็ได้ให้โอวาทว่าให้ขับรถด้วยความไม่ประมาท ๓) ชาย ชาวอเมริกันผู้หนึ่งป่วยด้วยโรคปวดศีรษะข้างเดียวเรื้อรัง รักษาอย่างไรก็ไม่หาย ต่อมาครั้งหนึ่งเขา ผันเห็นพระภิกษุชาวเอเชียรูปหนึ่งบอกว่า จะมารักษาโรคปวดศีรษะให้ พร้อมกับลูบศีรษะและเป่า ลมที่กระหม่อม ทุกครั้งที่ผันเช่นนี้ เมื่อตื่นเช้าขึ้นมาโรคดังกล่าวก็จะหายอย่างน่ามหัศจรรย์ จนกระทั่งเมื่อพระภิกษุรูปดังกล่าวมาเข้าผันเป็นครั้งสุดท้ายโรคปวดศีรษะก็หายสนิท ชายผู้นี้ พยายามสืบหาพระภิกษุที่มีรูปพรรณสัณฐานตามที่เห็นในผัน ในที่สุดก็พบว่า ภิกษุที่ว่าคือภิกษุ เจ้าพระยานรรัตนราชมานิต

อนึ่ง เล่ากันว่าท่านสามารถหยั่งรู้มรณกาลของตนเองล่วงหน้า โดยก่อนที่ท่านจะ มรณภาพนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เพื่อเยี่ยมอาการอาพาธของท่าน เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ท่านจึงได้กราบบังคมทูลลาพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าฯ ว่า “อาตมาเห็น จะขอลาแล้ว” อีกเหตุการณ์หนึ่ง คือ ท่านได้บอกให้ปลัดโกศล ปัทมะสุนทรผู้เป็นหลานไปหาก่อน กรวดจากอำเภอบางบ่อมาให้ท่านปลุกเสกเป็น “ปฐวีธาตุ” เป็นการสังเวย นอกจากนี้ท่านยังเคย บอกแก่ศิษยานุศิษย์ว่า วันใดท่านไม่ลงโบสถ์แปลว่าท่านมรณภาพ และในวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ อันเป็นวันที่ท่านถึงแก่มรณภาพนั้น ท่านได้บอกแก่หลานว่า “วันนี้จะไม่ลงโบสถ์” แล้วท่าน ก็มรณภาพจริงๆ ในวันนั่นเอง

สำหรับวัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของท่านนั้น นอกเหนือจากปฐวีธาตุดีลิตีที่ได้อีกแล้ว ยังประกอบด้วยพระสมเด็จหลังอุ ซึ่งเชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เทียบได้กับพระสมเด็จวัดระฆังของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) พระกริ่ง พระทุ่งเศรษฐี พระปรกโพธิ์ และเหรียญรูปเหมือนต่างๆ สำหรับอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุมงคลของท่านก็มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมา เช่นกัน เช่นเล่ากันว่าชายผู้หนึ่งได้รับพระบูชาของพระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิตแต่ก็ได้สนใจปรากฏว่าเกิดมีแสงสว่างจ้าในบริเวณชั้นบนบ้านอันเป็นที่ประดิษฐานพระบูชานั้น เมื่อเจ้าของบ้านและคนอื่นๆ ขึ้นไปดูก็พบว่าเป็นแสงจากองค์พระนั่นเอง อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า มีผู้นำปฐวีธาตุดีที่ท่านปลุกเสกไปวางรวมในพานกับแก้วโป่งข่าม ปรากฏว่าแก้วโป่งข่ามนั้นตกลงมาจากพานหลายครั้งโดยไม่ทราบสาเหตุ เจ้าของจึงเชื่อว่าเป็นเพราะปฐวีธาตุนั้นเป็นของสูง ไม่คู่ควรจะวางไว้เสมอกับแก้วโป่งข่ามซึ่งเป็นของสามัญกว่า นอกจากนั้นยังมี “สัตพลีทธิคาถา” ซึ่งท่านประพันธ์ขึ้น เชื่อว่าจะให้ผลทางเมตตามหานิยมและแคล้วคลาดคงกระพันแก่ผู้บริกรรม

หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข

๒๑๔

หลวงปู่ไข่เกิดเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๐ มีภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวอำเภอแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา การท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดบพิตรพิมุขก็เนื่องจากการท่านอุทิศมาปกกวดอยู่หลังวัดบพิตรพิมุข ซึ่งขณะนั้นเรียกว่าวัดเชิงเลน ญาติโยมโดยเฉพาะที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนบริเวณสำเพ็งและเยาวราชเลื่อมใสท่านเป็นอันมาก จึงอาราธนาให้ท่านจำพรรษาที่วัดเชิงเลนเรื่อยมา

ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ไข่ เล่ากันว่าท่านมีขนาดตั้งสญานและวาจาสิทธิ์ ครั้งหนึ่งมีชาวจีนมาขอหอยจากท่าน โดยสัญญาว่าหากมีโชคจะมาสร้างกุฏิถวายวัด ทว่าเมื่อสมปรารถนากลับไม่ทำตามสัญญา หลวงปู่ไข่ท่านจึงบอกว่าชาวจีนผู้นั้นจะต้องถึงความวิบัติ ไม่มีที่อยู่ จนรากลือตายสักวัน ต่อมาไม่นานชาวจีนผู้นั้นก็ประสบชะตากรรมตามที่หลวงปู่ไข่ว่าไว้ทุกประการ ยิ่งไปกว่านั้นท่านยังมีเมตตาบารมีสูง เมื่อครั้งออกอุตงค์เคยแผ่เมตตาให้ช่างป่าที่กำลังตกมันไม่ทำอันตรายที่ติดตามท่านไป ส่วนอีกครั้งหนึ่งมีฝูงจางไปนอนขดบนตักของท่านขณะกำลังนั่งสมาธิในกลด พอลูกศิษย์จะไปนิมนต์ท่านออกจากกลด หลวงปู่ก็เอามือลูบหัวงูเบาๆ บอกว่าให้ไปเสีย งูก็เลื้อยออกไปแต่โดยดี

ในวันที่หลวงปู่ไข่จะละสังขาร ท่านได้เข้านั่งสมาธิในกุฏิแต่เช้า ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ท่านก็สั่งให้ลูกศิษย์ปรับนาฬิกาไม่ให้เดิน แล้วหมุนเข็มนาฬิกาไปที่เวลา

^{๒๑๔} เบี้ยก จักรวรรดิ, **อำนาจพลังจิต** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๓), หน้า ๙๘-๑๐๒.

๒๑.๓๐ จากนั้นจึงให้โอวาทเรื่องศีล ๕ และเรื่องความไม่เที่ยงของสังขาร พร้อมกับกล่าวขออโถง
ทุกคนในที่นั้นโดยกล่าวว่าสังขารของท่านได้ถึงที่สุดแล้ว ขอให้รักษาสิ่งที่ท่านสั่งสอนไว้ตลอดไป
จากนั้นหลวงปู่ก็นั่งสมาธิ และมรณภาพในเวลา ๒๑.๓๐ น. ตามที่ท่านได้หมั่นเข้มนาฬิกาไว้
ล่วงหน้า

หลวงปู่รอด วัดหนัง^{๒๑๕}

หลวงปู่รอด เป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดหนัง ประวัติหลวงปู่รอดไม่ปรากฏชัดเจนนัก
ทราบแต่ว่าครั้งหนึ่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาประกอบพิธีพระราช
กุศลที่วัดหนัง ทว่าหลวงปู่รอดไม่ยอมถวายอดิเรก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงริบ
จนถึงแกมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ถอนสมณศักดิ์ ต่อมาเมื่อทรงคลายกริ้วแล้วก็รับสั่ง
ให้ถวายคืน แต่หลวงปู่รอดไม่ยอมรับพระกรุณา

ส่วนเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่รอดนั้นมีเล่าอยู่ด้วยกันหลายเรื่อง ไม่ว่าจะ
จะเป็น ๑) เรื่องหลวงปู่รอดถอนคุณไสย กล่าวคือ ครั้งหนึ่งหลวงปู่รอดนำคณะศิษย์ธุดงค์ไปพำนัก
อยู่บริเวณบ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีชาวกะเหรี่ยงนำภัตตาหารมาถวายท่าน แต่หลวง
ปู่รอดเห็นผิดสังเกตจึงพรมน้ำมันตลงบนอาหาร อาหารก็กลายเป็นหนามและเศษกระดูก ท่านจึง
สั่งสอนด้วยการใช้วิชาอาคมกลับไปข้างจนกะเหรี่ยงเหล่านั้นยอมเคารพท่าน เรื่อง ๒) เรื่องหลวงปู่
รอดกำราบช้างป่าด้วยคาถา ๓) เรื่องหลวงปู่รอดเดินบนใบบัวด้วยอำนาจอาโปกสิณ ๔) เรื่องหลวง
ปู่รอดสะกดขโมย ซึ่งเล่าว่าคืนหนึ่งมีขโมยจะมาขโมยเรือที่ท่านผูกไว้ได้กุฏิ แต่พายอย่างไรก็ได้แต่
วนไปมาอยู่บริเวณกุฏิจนกระทั่งเช้า เมื่อหลวงปู่มาเห็น ท่านจึงสั่งให้ชายผู้นั้นลงจากเรือแล้วเดิน
ขึ้นกุฏิของท่านเพื่อมากินข้าว จากนั้นจึงสั่งให้กลับบ้าน ขโมยก็ทำตามด้วยกิริยาทำทางเหมือนคน
ละเมอ ๕) หลวงปู่รอดจำแลงกายเป็นงูเหลือม ๖) หลวงปู่รอดเสกหัวปลีเป็นกระต่ายให้เด็กวัดได้
จับเล่นที่ท่าน้ำหน้าวัด ๒ เรื่องหลังนี้มีประจักษ์พยานชื่อวานายฟัก ทองอยู่

หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง^{๒๑๖}

หลวงปู่เอี่ยมเป็นศิษย์เอกของหลวงปู่รอด วัดหนัง ประวัติความเป็นมาของท่านไม่
ปรากฏชัดเจนนัก ทราบแต่ว่าลูกหลานในตระกูลของท่านใช้นามสกุล “ทองอยู่” สืบมา ทั้งนี้ผู้ที่

^{๒๑๕} นาน ตาปี, เกจิขลัง วัดถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ แห่ง ‘บางขุนเทียน’ หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง
(กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๑).

^{๒๑๖} เรื่องเดียวกัน.

ถ่ายทอดประวัติของหลวงปู่เอี่ยม คือ นายถม ทองคู่ ผู้มีศักดิ์เป็นเหลนของท่าน นอกจากหลวงปู่เอี่ยมจะได้รับการถ่ายทอดวิทยาคมจากหลวงปู่รอดแล้ว ท่านยังเป็นศิษย์ศึกษาพระธรรมวินัยกับ พระอาจารย์ทอง พระอาจารย์จีนและพระอาจารย์เหม็ง วัดราชโอรสารามด้วย

ส่วนเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญของหลวงปู่เอี่ยม ได้แก่ หลวงปู่เอี่ยม เคยถวายคำทำนายดวงพระชาติตาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก่อนเสด็จประพาสยุโรปเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ว่า จะมีเหตุให้ชาวต่างชาตินำเอาสัตว์จตุบาทอันพยศร้ายมาสู่พระบารมี ในครั้งหนึ่งท่านจึงถวายคาถาเสกหญ้าให้ม้าแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกำกับไปด้วย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงประเทศฝรั่งเศส คนสำคัญของฝรั่งเศสผู้หนึ่งได้กราบบังคมทูลฯ ให้ทรงลองบังคับม้าพยศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงใช้คาถาของหลวงปู่เอี่ยมเสกหญ้าให้ม้ากิน ปรากฏว่าม้าตัวนั้นกลับพยศกลายเป็นเชื่อง ยอมให้พระองค์ทรงขี่บังคับโดยดี

ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์อื่นๆ นั้น เล่าว่าหลวงปู่เอี่ยมเป็นผู้มีวาจาสิทธิ์ หากทักใครว่าอย่างไรก็จะเป็นไปตามคำ มีญาณหยั่งรู้อล่วงหน้า สามารถบอกหวย กข. แก่ผู้ที่ท่านประสงค์จะช่วยเหลือได้ มีวิชาสะกดจิตขโมย มีวิชาคงกระพันชาตรี มีวิชาล่องหนหายตัว มีวิชาสะเดาะกลอน ก่อนที่หลวงปู่เอี่ยมจะมรณภาพประมาณ ๗ วัน ท่านมีนิมิตเห็นคนจัดเตรียมโลงศพ ต่อมาอีก ๓ วัน มีนิมิตเห็นพวงดอกไม้อันสวยงามคาดพาดานกุฎี หลวงปู่เอี่ยมมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๔๖๙ โดยท่านภาวนา “พุทโธ” เป็นองค์บริกรรมจนสิ้นลม

หลวงปู่เหม็ง วัดราชโอรสาราม^{๒๑๗}

หลวงปู่เหม็งเป็นพระอาจารย์อีกรูปหนึ่งของหลวงปู่เอี่ยม ตามประวัติเล่าว่าท่านเป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสยาม เหตุที่จะอุปสมบทนั้นเป็นเพราะในวันหนึ่งท่านล่องแพซุงผ่านหน้าวัดราชโอรสาราม เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิตฆราวาสจึงตั้งแพขึ้นมาขออุปสมบท เมื่ออุปสมบทแล้วก็หมั่นเจริญวิปัสสนาธุระและศึกษาวิทยาคมจนมีความเชี่ยวชาญยิ่ง ทำให้มีผู้ศรัทธาพากันมาขอพึ่งท่านเป็นจำนวนมากจนไม่มีเวลาเจริญสมณธรรม ท่านจึงออกอุบายนำปีศาจมาราดรอบๆ กุฎีให้เกิดกลิ่น เพื่อมิให้มีผู้มารบกวน ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนหลายคนเรียกชื่อท่านเป็น “เจ้าคุณเหม็น” มาจนทุกวันนี้

^{๒๑๗} เรื่องเดียวกัน.

หลวงพ่อกว้าง วัดกำแพง^{๒๑๘}

หลวงพ่อกว้างเกิดเมื่อวันอังคาร เดือน ๖ ปีวอก พ.ศ. ๒๔๐๓ โยมบิดาชื่อน้อยชื่อ
โยมมารดาชื่อน้อยชื่อทอง ด้วยความที่ท่านเกิดมาในครอบครัวที่มีอันจะกิน หน้าซำยังใจคอกว้างขวาง
ร่างกายแข็งแรง จิตใจกล้าหาญ จึงมีเพื่อนฝูงมากมายและได้เป็นลูกพี่ของภรรยา โยมบิดามารดา
เกรงท่านจะเป็นไปในทางนักเลงจึงให้ท่านอุปสมบทที่วัดกำแพง เขตบางขุนเทียน หลังจากนั้นได้
เรียนกัมมัฏฐานจากหลวงพ่อกว้าง วัดสิงห์ พระอุปัชฌาย์ เรียนวิชาทำผงอิทิจ ๑๐๘ และการทำ
สิ่งต่างๆจากหลวงพ่อกว้าง วัดกก พระกรรมวาจาจารย์ นอกจากนี้ยังได้เรียนคาถาเวทมนตร์ต่างๆ จาก
หลวงพ่อกว้าง วัดบางกะปิ จังหวัดชัยนาท หลวงพ่อกว้าง วัดบางปลา จังหวัดสมุทรสาคร และ
หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญของหลวงพ่อกว้าง เช่น ครั้งหนึ่งมีงาน
พุทธาภิเษกที่วัดอัมพรสวรรค์ หลวงพ่อกว้างไม่ได้ไปร่วมพิธีแต่นั่งสมาธิอยู่ในกุฏิ ทว่าคนมาร่วมงาน
ที่วัดอัมพรสวรรค์กลับมองเห็นร่างของท่านเข้าพิธีพุทธาภิเษกด้วย หรืออีกครึ่งหนึ่งท่านบอกแก่ศิษย์
วัดว่า จะฉันน้ำชาได้อีกเพียง ๒-๓ วัน ปรากฏว่า ๒-๓ วันต่อมาบ้านชาประจำตัวของท่านก็ถูก
ขโมยไป เป็นต้น

ส่วนเรื่องวัตถุมงคลของหลวงพ่อกว้าง ท่านจะนิยมนั่งปรกปลุกเสกวัตถุมงคลแต่
รูปเดียว เพราะท่านไม่มั่นใจว่าภิกษุที่อาจมาร่วมพิธีกับท่านนั้นมีภูมิธรรมระดับใด รวมถึงนิยม
สร้างเหรียญรูปจอบเนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ของชาวสวน ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์วัดอัมพรสวรรค์ของหลวง
พ่อกว้าง อาทิ นายสุดใจ เปรมชื่น ศิษย์ของท่านถูกเกณฑ์ไปร่วมรบในสงครามมหาเอเชียบูรพา
ขณะที่ท่านนั่งรถไปส่งนายสุดใจที่กรมทหาร นายสุดใจได้ขอวัตถุมงคลจากท่านไว้คุ้มครอง ท่านจึง
ให้เก็บก้อนหินข้างทางมาให้ท่านปลุกเสก ปรากฏว่านายสุดใจไปร่วมรบ แม้จะถูกข้าศึกทำร้าย
ด้วยอาวุธที่หนักหน่วงไม่เป็นอันตราย อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ครั้งหนึ่งมีการทะเลาะวิวาทในงานวัด
กำแพง มีชายถูกฟันหัวขึ้นไปบนกุฏิหลวงพ่อกว้าง ท่านจึงรักษาให้ด้วยน้ำมนต์เสกคาถามหา
ประสานทำให้แผลติดสนิทกัน แล้วถามลงใจว่า จะไปสู้กับกลุ่มคนที่ทำร้ายต่อไหม เมื่อชายคนนั้น
ถูกฟันบอกว่าจะกลับไปต่อสู้ให้ถึงที่สุด หลวงพ่อกว้างท่านก็หัวเราะแล้วกล่าวว่า ถูกแล้วลูกผู้ชาย
มันต้องสู้อย่าถอย ถ้าชายคนนั้นกลับไปสู้ต่อแผลจะยังติดสนิทดี แต่ถ้ากลับบ้านแผลจะแยกออก
เหมือนเดิม

^{๒๑๘} เรื่องเดียวกัน.

หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร^{๒๑๙}

หลวงปู่ภูมีพื้นเพเป็นชาวดำบล วังหิน จังหวัดตาก ไม่ปรากฏว่าท่านเกิดวัน เดือน ปีใดแน่ ทราบแต่ว่าหลังจากท่านอุปสมบทได้เดินทางเข้ามาฝากตัวเป็นศิษย์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ทั้งในวัยหนุ่มท่านยังเคยร่วมประกอบพิธีอาพาธพินาศในเพื่อปี ๒๔๑๖ และครั้งนั้นท่านยังตั้งใจจะช่วยเหลือพระภิกษุและประชาชนที่เจ็บป่วย ทันทันนั้นก็ถือภาตวันหนึ่งบินไปเขย่าต้นไม้ใหญ่จนใบร่วงลงมาเป็นจำนวนมาก หลวงปู่ภูจึงได้นำใบไม้เหล่านั้นมาต้มยาให้ผู้ป่วยรับประทาน ปรากฏว่ายายของหลวงปู่ภูสามารถรักษาคนได้ทั้งหมด

ในช่วงชีวิตของหลวงปู่ภูท่านได้เดินทางออกธุดงค์หลายครั้ง และพบกับเหตุการณ์เหนือธรรมชาติ เช่น สามารถลงน้ำซึ่งมีกระแสเชี่ยวโดยไม่ได้รับอันตราย ช้ำยังบอกศิษย์ที่ติดตามว่าหอย กข.งวดนั้นจะออก ข. ไข่ จากการพบจระเข้ ซึ่งก็เป็นดังนั้นจริง หรืออีกครั้งหนึ่งขณะออกธุดงค์เกิดน้ำป่าไหลหลาก พัดเอาบาตรของท่านลอยไป เมื่อท่านรำพึงว่า “แล้วจะเอาบาตรที่ไหนมาใช้ ” สายน้ำก็ไหลกลับเอาบาตรมาสู่มือท่าน ตลอดเวลาการออกธุดงค์ท่านได้ฝึกฝนวิทยาคมควบคู่ไปกับการเจริญกัมมัฏฐาน โดยเฉพาะวิชาเมฆขยายและวิชาสถิต อีกทั้งยังได้วิชาการทำไม้เท้านิ้วเพชรพระอิศวรซึ่งหากใช้ชี้ หรือตีผู้ใดแล้วผู้นั้นจะมีอันเป็นไป

อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ภูเป็นที่เลื่องลืออย่างยิ่ง ทั้งเรื่องการหยั่งรู้เหตุการณ์ล่วงหน้า ไม่ว่าจะป็นคำทำนายว่าต่อไปคนไทยจะต้องอยู่ร่วมกับฝรั่ง คำทำนายเรื่องจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ การไปหอยกข. การทำนายม้าแข่ง เรื่องการล่องหนหายตัว เรื่องคาถามหากาลัง มีเรื่องเล่าว่าท่านเคยถูกชาวมุสลิมฝั่งธนบุรีลองวิชาด้วยการเสกผมหญิงสาวและเนื้อวัวเข้าไปในไม้กวาดที่ท่านใช้กวาดลานวัด แต่ท่านก็รู้เท่าทันทำให้ชาวมุสลิมผู้นั้นยอมรับนับถือ ทั้งยังเล่าว่าเมื่อท่านจำพรรษาที่วัดท้ายตลาด พระเถรในวัดหลายรูปคะนองปากเยาะเย้ยล้อเลียนท่านเนืองๆ ท่านนี้กรำคาญจึงสั่งสอนนำชื่อไปจารลงกระดาษทำเป็นได้เขียน ผลปรากฏว่าพระเถรเหล่านั้นเกิดทะเลาะกันเองอุตุลตุต

นอกจากนี้หลวงปู่ภูยังเคยปราบผีที่อาละวาดในวัดอินทรวีหารด้วยการกะเทาะเอากะโหลกหน้าผากของผีตัวหัวหน้ามาสะกดไว้ไม่ให้อาละวาด เคยมีเทวดานำพระพุทธรูปหินสีขาวขุนองค์ขนาดย่อมมาถวายโดยการบันดาลให้ตกลงจากอากาศที่หน้ากุฏิ มีคาถาเพิ่มพลังกำลังจนทำให้ท่านสามารถยกครกหินที่ชายฉกรรจ์ ๓-๔ คนยกได้แม้อยู่ในวัยชรา มีอิทธิปาฏิหาริย์ในการล่องหน ส่วนเครื่องรางของขลังของท่านที่ขึ้นชื่อมาก ^{๒๒๐} ได้แก่ ตะกรุดไม้ครุ หรือที่เรียกอีกชื่อ

^{๒๑๙} รัตนธรรม, **ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒).

^{๒๒๐} ปัจจะ ยาดตรา, **พลังบารมี พระเกจิ** (กรุงเทพฯ: เพชรสีน้ำเงิน, ๒๕๕๐), หน้า ๗๙-๙๐.

หนึ่งว่า “นิวเพชรพระอิศวร” ใช้สำหรับกำราบอมนุษย์ทุกประเภท แต่หากนำไปตีใคร ผู้นั้นก็จะมีอันเป็นไป หรืออย่างเบาก็วิกลจริต สีส้มซึ่งมีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยม และผ้าเช็ดหน้าเสกซึ่งมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งมีชายชาวซิกข์จะส่งบุตรชายไปศึกษาต่อที่ประเทศอินเดีย จึงมาขอของขลังจากหลวงปู่ภู ท่านจึงให้ผ้าเช็ดหน้าเสกติดตัวไป ระหว่างทางเรือของบุตรชายชาวซิกข์เกือบจะล่มเพราะพายุ แต่เมื่อนำผ้าเช็ดหน้าเสกของหลวงปู่ไปก่ที่หัวเรือ พายุกลับสงบ

หลวงปู่ภูมรณภาพเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๗๖ สิริรวมอายุได้ประมาณ ๑๐๓ ปี ทั้งนี้หลวงปู่เคยทำนายไว้ในเดือน ๓ ก่อนการมรณภาพว่า อีก ๓ เดือนต่อมาท่านจะมรณภาพ เมื่อลูกศิษย์ถามว่าหลังจากมรณภาพแล้วท่านจะไปยังภพภูมิไหน หลวงปู่กลับไม่ตอบอะไร นอกจากชี้มือขึ้นบนฟ้าเป็นสัญญาณ

สมเด็จพระเจ้ามา วัดจักรวรรดิราชาวาส^{๒๒๑}

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (มา อินทสโร) หรือที่พุทธศาสนิกชนนิยมเรียกว่า “สมเด็จพระเจ้ามา” อดีตเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส ท่านเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์เลื่องลือมากโดยเฉพาะเรื่องทิพยจักขู ดังเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งเจ้าสัวชาวจีนไหหลำกลับไปเยี่ยมบ้านที่แผ่นดินใหญ่ ฝ่ายภรรยาเป็นห่วงจึงเข้ามาปรึกษาสมเด็จพระเจ้ามา ท่านได้บอกว่าจะไม่ต้องเป็นห่วงเรือของเจ้าสัวเพียงแต่ติดพายุลึกน้อยเมื่อตอนขาไปเท่านั้น แต่ตอนนี้เดินทางไปถึงแล้ว พักอยู่ในบ้านหลังใหญ่ พร้อมกับบอกลักษณะของบ้าน เมื่อท่านเจ้าสัวกลับถึงสยาม ภรรยาซักถามเรื่องการเดินทางปรากฏว่าตรงกับที่ท่านสมเด็จพระเจ้ามาบอกทุกประการ อีกคราวหนึ่งมีพระยาผู้หนึ่งหาแหวนประจำตระกูลไม่พบ จึงไปกราบขอความช่วยเหลือจากสมเด็จพระเจ้ามา สมเด็จพระเจ้ามาท่านได้บอกลักษณะของแหวนถูกต้องทั้งหมด พร้อมกับบอกว่าแหวนที่ว่าอยู่ในกระเป๋าเสื้อของพระยาผู้นั้น ซึ่งก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ

หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน^{๒๒๒}

หลวงปู่เม่งมีพื้นเพเป็นชาวอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เกิดเมื่อวันอาทิตย์ เดือน ๕ ปีมะแม พ.ศ. ๒๔๒๖ ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยเรียบร้อย รักสงบ และมีเมตตาธรรมมาตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่ออายุ ๒๔ ปี ท่านได้อุปสมบทที่วัดท่าวน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ด้วยความที่พระอาจารย์โต วัดท่าวน อุปัชฌาย์ของท่านเป็นเกจิอาจารย์ผู้มีวิชารูปหนึ่ง ทำให้ท่านได้ศึกษา

^{๒๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕-๔๘.

^{๒๒๒} จอมไทย มาร์ติน, บุญฤทธิ์ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๗), หน้า ๗๙-๑๑๑.

วิทยาคมอย่างเชี่ยวชาญ ต่อมาท่านก็ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อดวง วัดใหม่ จังหวัดสระบุรี จากนั้นจึงออกอุแดงเพื่อแสวงหาครูบาอาจารย์ทางวิทยาคมหลายรูป จนที่สุดได้ศึกษาวิทยาคมกับหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า ทั้งนี้วิชาที่ท่านได้รับการถ่ายทอดจนชำนาญเป็นพิเศษ คือวิชาการลงกระหม่อม ซึ่งมีพุทธคุณในด้านคงกระพันชาตรี ฟันแทงไม่เข้า ทำให้พวกทหารเรือพากันเคารพศรัทธา มาขอให้ท่านลงกระหม่อมให้เป็นจำนวนมาก

ต่อมาท่านได้อุแดงมาจนถึงวัดบางสะแกใน และได้จำพรรษาอยู่ ณ วัดแห่งนี้เป็นการถาวร อนึ่ง คราวที่ท่านจะได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบางสะแกใน ท่านทราบล่วงหน้าด้วยญาณจึงเดินทางกลับบ้านเกิดเพื่อเลี้ยงวันที่ชาวบ้านวางแผนไว้ว่าจะมาอาราธนานิมนต์ แต่ที่สุดก็ไม่สามารถขัดศรัทธาญาติโยมทั้งหลายได้ ท่านจึงดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบางสะแกในจนถึงกาลมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

หลวงปู่เม่งเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีเมตตาสูง ในคราวที่ออกอุแดงที่ท่านได้เผชิญหน้ากับเสือ ช้าง หมี และงูพิษ แต่สัตว์เหล่านั้นก็ไม่ทำอันตรายท่าน ความเมตตาที่ส่งผลให้ท่านอุทิศตนใช้วิชาแพทย์ประกอบกับวิทยาคมเพื่อรักษาโรคต่างๆ ให้แก่ผู้ที่ได้เดือดร้อน ไม่ว่าจะป่วยโรคเรื้อน วัณโรค แก้กพิษงู ป่องกันงูกัด กระนั้นด้วยความที่ท่านมีเมตตาสูง คราวหนึ่งท่านได้สักกระหม่อมให้ชาย ๗ คน ต่อมาหนึ่งในนั้นประพฤติดตนเป็นนักเลงอันธพาล ท่านเสียใจมากจึงนำเหล็กสักไปทิ้งน้ำ เลิกการสักกระหม่อมโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้ตะกรุดของท่านยังขึ้นชื่อทางอยู่ยงคงกระพัน จำสืบเอกทองสุข สงสมบูรณ์ ชาวบ้านละแวกข้างวัดเล่าว่า ตนเคยนำตะกรุดของหลวงปู่เม่งมาแขวนกับต้นไม้แล้วทดลองยิง ปรากฏว่ากระสุนนัดแรกแตก กระสุนนัดต่อมาด้าน ส่วนกระสุนนัดที่สามก็ขาดลำกล้อง

หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี^{๒๒๓}

หลวงปู่โต๊ะมีพื้นเพเป็นชาวบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๐ ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยสุภาพเรียบร้อย ใฝ่ในทางธรรมตั้งแต่วัยเด็ก และมักแอบไปวัดเพียงลำพังเพื่อท่องจำบทสวดมนต์ของภิกษุสามเณร ต่อมาเมื่ออายุ ๑๓ ปี บิดามารดาก็ถึงแก่กรรม ท่านจึงไปอาศัยอยู่กับพระอธิการสุข วัดประดู่ฉิมพลี เป็นเหตุให้ท่านได้รับการศึกษาและได้บรรพชาเป็นสามเณรและอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ทั้งนี้ท่านเป็นผู้ที่สนใจการเจริญกัมมัฏฐาน มักปลีกตัวจากหมู่คณะ และครองพระวินัยอย่างเคร่งครัดมาตั้งแต่เป็นสามเณร

^{๒๒๓} ธรรมบัณฑิต, หลวงปู่โต๊ะ พระนักปฏิบัติกรรมฐานผู้หยั่งรู้จิตใจคน (อุตราธานี: สุริยา, ๒๕๕๑).

ไม่นานหลังจากหลวงปู่โตะอุปสมบทใหม่ ๆ เกิดโรคใช้ทรพิษระบาด ท่านก็ป่วยด้วยโรคนี้เช่นกัน จนกระทั่งคืนหนึ่งท่านฝันเห็นหลวงพ่อบ้านแหลมมาพรหมนํ้ามนต์ให้ จึงได้หายเป็นปกติ จากนั้นท่านก็ได้ไปศึกษาวิทยาคมกับหลวงพ่อรุ่ง วัดท่ากระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วออกอุแดงค์เพื่อแสวงหาครูบาอาจารย์ ทำให้ท่านได้ศึกษาวิทยาคมกับหลวงพ่อนิยม วัดน้อยและหลวงพ่อโหนด วัดคลองมะดัน จังหวัดสุพรรณบุรี หลวงพ่อบุญ วัดบางโคล่ กรุงเทพมหานคร ได้เคยสนทนารธรรมกับหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐาน อีกทั้งยังเคยไปจำพรรษาที่จังหวัดปัตตานีและประเทศสิงคโปร์ ส่วนสภธรรมิกของท่านก็เช่น หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง เป็นต้น

หลวงปู่โตะได้ชื่อว่าเป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้เคร่งครัดในการเจริญกัมมัฏฐาน นอกจากนี้ท่านยังมีวิทยาคมแก่กล้า ถึงขนาดว่าหากท่านไปนั่งปรกปลุกเสกวัตถุมงคลในพิธีใด เพียงแต่จับสายสิญจน์ที่ใช้ในพิธีท่านจะสามารถทราบได้ทันทีว่า พระเกจิอาจารย์ที่ไปร่วมพิธีแต่ละรูปมีวิทยาคมแก่กล้าหรือไม่ ทั้งนี้มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งท่านเคยไปร่วมพิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคลที่วัดนางเหลียว จังหวัดลำปาง หลวงพ่อเกษม เขมโก พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของจังหวัดลำปางก้มลงกราบท่าน พร้อมกล่าวว่า “เรากราบครูบาอาจารย์องค์นี้เพียงองค์เดียวก็พอแล้ว”

อนึ่ง เจ้าแม่กวนอิมได้เคยมาสำแดงกายให้ท่านเห็นในนิมิตเพื่อบอกให้ท่านเป็นศิษย์ ทำให้ท่านต้องฉันเจประคบกับสวมจีวรแบบพระจีนในเวลากลางคืนทุกครั้งในเทศกาลกินเจ โดยเล่าว่าเจ้าแม่กวนอิมได้เคยนำหลวงปู่ไปท่องดินแดนพุทธเกษตรและสอนวิชาให้ ทำให้ต่อมาหลวงปู่โตะฉันมังสวิรัตินิเวศน์ตลอดชีวิตของท่าน หลวงปู่โตะมรณภาพเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ.

๒๕๒๔

สำหรับพระเครื่องของหลวงปู่โตะนั้นก็มีด้วยกัน ๑๓ พิมพ์ ในการสร้าง ท่านจะใช้ “แม่เชื้อ” จากของวิเศษที่ท่านรวบรวมมาตั้งแต่ครั้งออกอุแดงค์ โดยใช้แม่เชื้อผสมกับผงวิเศษต่างๆ ปั้นเป็นแท่งคล้ายขอลูกเขียนอักขระตั้งแต่บั้ง ตรินิสิงเห อธิธิเจ และมหาธา จากนั้นจึงแช่ในตุ่มนํ้ามนต์พร้อมปลุกเสกภาวนาคาถา ซึ่งว่ากันว่าเป็นวิธีเดียวกับหลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ ยิ่งไปกว่านั้น หลวงปู่โตะยังมี “คาถาแก้วสารพัด” นี้ก็ไว้ภาวนาเพื่ออานิสงส์เรื่องโชคลาภและเมตตามหานิยม

หลวงพ่อด วัดปากน้ำ^{๒๒๔}

หลวงพ่อดเกิดเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๒๗ ณ ตำบลสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรชายคนโตของนายเงินและนางสุดใจ มีแก้วน้อย ท่านเป็นคนธัมมะธัมโม มีเหตุผลและเมตตากรุณามาตั้งแต่วัยเด็ก เช่น ตอนเป็นเด็กเล็กๆ หลวงพ่อดชอบร้องเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนรกสวรรค์ทั้งที่ไม่มีใครสอนให้ร้อง มีเมตตาต่อวัวควายไม่ใช้งานหนัก เกิดอนุสสติระลึกถึงความตายจนเกิดปลงในสังขารตั้งแต่อายุ ๑๙ ปี เป็นต้น เป็นเหตุให้ท่านตัดสินใจอุปสมบท ณ วัดสองพี่น้องเมื่ออายุได้ ๒๐ ปี มีฉายาว่า “จันทโร” ท่านได้ศึกษาทั้งพระปริยัติธรรม และศึกษาวิทยาคมจากพระอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงพ่อเนียม วัดน้อย หลวงพ่อโหน่ง วัดคลองมะดัน หลวงพ่อดี วัดประตูลำธาร จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น ส่วนวัดต่างๆ ที่หลวงพ่อดเคยจำพรรษาอยู่ ได้แก่ วัดสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี วัดพระเชตุพน วัดชัยพฤกษ์มาลา กรุงเทพมหานคร วัดโบสถ์ จังหวัดนนทบุรี และวัดปากน้ำภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

หลวงพ่อดศึกษาวิชาวิปัสสนาด้วยตนเองจาก **คัมภีร์วิสุทธิมรรค** ของพระพุทโธสมาจารย์ พระเถระชาวลังกา กระทั่งท่านได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ค้นพบ “วิชาธรรมกาย” อันเป็นวิธีการเจริญสมาธิภาวนารูปแบบหนึ่ง กล่าวกันว่าวิชาธรรมกายนี้นอกจากจะทำให้บรรลุมรรคผลได้แล้ว ยังสามารถนำบุคคลท่องเที่ยวในภพภูมิต่างๆ ตลอดจนทำให้สามารถมองเห็น “กายธรรม” ภายในตนเองได้ด้วย เล่ากันว่าในวันที่หลวงพ่อดจะเข้าถึงธรรมกายนั้น ท่านนั่งสมาธิโดยตั้งใจอธิษฐานมั่นว่า หากไม่บรรลุถึงพระธรรมกายแล้วเป็นตายอย่างไรท่านก็จะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอิริยาบถเป็นอันขาด เป็นเหตุให้ในที่สุดท่านเข้าถึง “มัชฌิมาปฏิปทา” ซึ่งท่านอธิบายว่า หมายถึงธรรมกายอันเป็นดวงแก้วธรรมที่กึ่งกลางกาย ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้นมีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านหลายประการ^{๒๒๕} โดยเฉพาะเรื่องการรักษาคนไข้โดยการให้ทำสมาธิเพื่อเข้าถึงธรรมกาย เรื่องเจตปริยญาณและเรื่องอนาคตังสญาณ

เรื่องการรักษาคนไข้โดยการให้ทำสมาธิเพื่อเข้าถึงธรรมกาย ปรากฏว่าผู้ป่วยทุกรายที่หลวงพ่อดไปโปรดและสอนบำเพ็ญภาวนาด้วยวิธีดังกล่าวต่างหายจากโรคด้วยวิธีการนี้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม มีผู้ป่วยมะเร็งรายหนึ่งเดิมเป็นมุสลิม น้องสาวของผู้ป่วยซึ่งศรัทธาหลวงพ่อดนิมนต์ท่านไปเยี่ยม ท่านจึงสอนการกำหนดจิตถึงดวงแก้วที่กึ่งกลางกายให้ พร้อมกับกล่าวว่า การป่วยในชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เมื่อผู้ป่วยทำตามก็ไม่มีอาการเจ็บปวดทรมานทรมานและเสียชีวิตอย่างสงบ เมื่อ

^{๒๒๔} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อด จันทโร พระมงคลเทพมุนี วัดปากน้ำ (กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์, ๒๕๕๑).

^{๒๒๕} รวบรวมจาก อภินิหารบารมีแห่งหลวงพ่อดวัดปากน้ำ (เชียงใหม่: อินเทอร์เน็ต, มปป.)

น้องสาวของผู้ป่วยไปกราบเรียนเรื่องนี้ให้หลวงพ่อดุสิตทราบ ท่านก็บอกว่าผู้ป่วยเข้าถึงธรรมกายทำให้ไปนิพพานแล้ว

เรื่องเจโตปริยญาณ เล่ากันว่าท่านรู้วาระจิตของคนว่าใครสามารถเข้าถึงธรรมกาย และจะเข้าถึงเมื่อไหร่ เช่นคราวหนึ่งท่านเคยโปรดชาวอินเดียนซึ่งไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ เมื่อเขาถามว่าตนเองจะสามารถเข้าถึงธรรมกายได้เมื่อไหร่ ท่านก็ตอบว่าอีก ๑ เดือน ซึ่งก็เป็นจริง นอกจากนี้หลวงพ่อดุสิตยังเคยเนรมิตกายให้ชาวอินเดียนผู้นี้เห็นว่าท่านไปส่งเขาที่สนามบินด้วย

เรื่องอนาคตังสญาณมีเล่ากันอยู่หลายเรื่อง ตัวอย่างเช่น ๑) ท่านเคยกล่าวไว้ล่วงหน้าว่า รถยนต์จะเข้าถึงวัดปากน้ำ ต่อมาอีก ๒ ปีก่อนท่านมรณภาพ ก็มีถนนตัดมาถึงวัดปากน้ำจริงๆ ๒) พลตรีโสภณ กะราลัย เล่าว่าคุณประทุมผู้เป็นภรรยาเคยป่วยเกือบเอาชีวิตไม่รอด คราวตั้งครรภ์บุตรสาว หมอบอกให้ทำแท้งเพื่อรักษาชีวิตแม่ แต่หลวงพ่อดุสิตบอกว่าไม่ต้อง จะไม่มีใครเป็นอันตราย ต่อมาภรรยาพลตรีโสภณก็สามารถคลอดบุตรได้โดยปลอดภัยทั้งคู่ เมื่อลูกสาวอายุ ๘ เดือน ท่านก็เตือนว่าระวังจะเจ็บหนัก ไม่นานลูกสาวก็ป่วยเป็นบิด จากนั้นเมื่ออายุได้ ๑๕ ปีก็ป่วยหนักอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เหมือนจะเอาชีวิตไม่รอด หลวงพ่อดุสิตจึงปลอบใจว่าเมื่อลูกสาวอายุ ๑๖ ปีไปแล้วจะปลอดภัย ซึ่งก็เป็นจริงตามคำ นอกจากนี้ก่อนหลวงพ่อดุสิตมรณภาพไม่นาน ท่านเคยเตือนพลตรีโสภณว่า “ระวังสมบัติจะวิบัติ” พร้อมกับให้ดวงแก้วกายสิทธิ์บรมจักรพรรดิไปบูชาเพื่อคุ้มครองป้องกัน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ วันหนึ่งพลตรีโสภณนิมนต์พระวัดปากน้ำภาชีเจริญไปในการทำบุญที่บ้าน ปรากฏว่าไฟฟ้าลัดวงจรอย่างหนักถึงแก่ม้อแปลงไหม้หมด แต่กลับไม่มีเหตุร้ายแรงกว่านั้น ๓) หลวงพ่อดุสิตปลอบใจสามเณรที่โยมบิดาให้ไปบวชอยู่ที่วัดปากน้ำว่า “มะรืนนี้พ่อก็คมา” ปรากฏอีก ๒ วันโยมบิดาของสามเณรก็มาเยี่ยม โดยไม่ได้แจ้งล่วงหน้ามาก่อน ๔) ท่านเคยกล่าวไว้ลอยๆ ว่า คุณหญิงลมน บุรกรรมโกวิท จะได้เป็นผู้อุปถัมภ์วัดปากน้ำ ต่อมาคุณหญิงผู้นี้และลูกหลานก็ได้อุปถัมภ์วัดสืบมาจริงๆ

นอกจากอิทธิปาฏิหาริย์ในการรักษาคนไข้ เจโตปริยญาณ และอนาคตังสญาณแล้ว นายภิญโญ อุดมเวชช์ เล่าว่าในวันมาฆบูชาปีหนึ่งหลวงพ่อดุสิตยังเคยสำแดงฤทธิ์เนรมิตกลุ่มเมฆเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ ให้สาธุศิษย์ได้ชมภายนอกอุโบสถวัดปากน้ำในเวลาเย็น ผู้เล่ากล่าวว่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ครั้งนี้ได้รับการตีพิมพ์ลงในนิตยสารสกุลไทยด้วย

อนึ่ง หลวงพ่อดุสิตเคยให้คำทำนายว่า ต่อไปจะมีสงครามโลกครั้งที่ ๓ โดยกล่าวว่า “ร่วมในโลกห้าร่มจะเหลือร่มเดียว อาวุธที่ใช้ในสงครามจะร้ายแรงมาก พวกยักษ์นอกพุทธศาสนาจะรบกัน แต่คนไทยที่นับถือพุทธศาสนาจะรอดพ้นด้วยพุทธคุณและพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

หลวงพ่อดมรณภาพเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๑๕.๐๕ น. ท่านทำนุได้ปรารภมรณภาพล่วงหน้าก่อน ๑ ปี โดยกล่าวว่า “เจ็บครั้งนี้ไม่หาย กรรมมันบังไว้” แม้หลังท่านมรณภาพแล้วก็ยังปรากฏเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ เช่น แม่ชีธัญญาณี สุดเกษ หัวหน้าผู้ดูแลโรงครัววัดปากน้ำเกิดความท้อใจในภาระหน้าที่เพราะเป็นภาระหนัก เป็นเหตุให้ตนเองป่วยอยู่บ่อยๆ ทั้งยังมีผู้มาขอยืมเงินไปแล้วไม่นำมาคืนทำให้กลุ่มใจมาก คืนหนึ่งก็ฝันถึงหลวงพ่อดม ในฝันแม่ชีธัญญาณีได้กราบเรียนถามท่านถึงเรื่องที่เป็นกังวล ท่านก็บอกว่าแม่ชีธัญญาณีจะหายเจ็บป่วย และสามารถรับหน้าที่ต่อไปได้ เงินที่มีผู้มาขอยืมไปนั้นลูกหนี้ก็จะนำมาคืน ซึ่งสิ่งที่หลวงพ่อดมกล่าวกับแม่ชีธัญญาณีในฝันได้เป็นไปตามนั้นทุกประการ ทั้งนี้ชื่อ “ธัญญาณี” หลวงพ่อดมเป็นผู้ตั้งให้ เพราะทราบล่วงหน้าว่าถึงภาระหน้าที่ในอนาคต อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่นายภิญโญ อุดมเวช เล่าว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ตนไปราชการที่จังหวัดอุดรธานี ขากลับได้ขออาราธนาให้หลวงพ่อดมคุ้มครองเมื่อภวานาดังนั้นก็เห็นภาพนิมิตว่าหลวงพ่อดมห่มจีวรสีแดงเหมือนเลือด จึงภวานาเรื่อยไปจนเห็นสีจีวรท่านเป็นปกติ พอขับรถมาถึงบริเวณอำเภอากลางก็เกิดอุบัติเหตุรถพลิกคว่ำหลายตลบแต่ตนเองไม่บาดเจ็บแม้แต่น้อย อีกทั้งไม่นานนักก็มีรถมาช่วยทั้งที่ปกติเส้นทางนั้นไม่ค่อยจะมีรถผ่าน

วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงพ่อดม ที่ขึ้นชื่อมาก ได้แก่ พระของขวัญรุ่นต่างๆ โดยเฉพาะพระสมเด็จหยกหลายรุ่น และดวงแก้วกายสิทธิ์ซึ่งแกะจากอัญมณีมีค่าเพื่อจำลองดวงแก้วที่กึ่งกลางกายของผู้เข้าถึงธรรมกาย อีกทั้งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลเหล่านี้หลายเรื่อง ส่วนมากมักเป็นเรื่องการแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะอุบัติเหตุทางรถยนต์ เรื่องการแคล้วคลาดจากศาสตราวุธ ไม่ว่าจะในกรณีของทหารตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีของการถูกลอบทำร้าย หรือแม้กระทั่งการถูกฟ้าผ่า เรื่องการคุ้มครองทรัพย์สิน และเรื่องการทำโชคลาภ ตลอดจนนำมาค้าขึ้น ทั้งนี้ผู้เล่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เหล่านี้มักได้แก่ “ประจักษ์ พยาน” ในเหตุการณ์นั้นๆ โดยระบุชื่อ-นามสกุล อย่างชัดเจน เฉพาะประจักษ์พยานที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงก็เช่น ศรเพชร ศรสุพรรณ ดอน จมูกบาน ธิดา ธีระรัตน์ ณหทัย พิจิตรา อัมภา ภูษิต วีรยุทธ รสโอชา เป็นต้น

ตัวอย่างของเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลของหลวงพ่อดม เช่น ๑) ทหารที่เดินทางไปรบในสงครามเกาหลีซึ่งพกพระเครื่องของวัดปากน้ำมีความสามารถในการอยู่ยงคงกะพัน จนถูกขนานนามว่า “ทหารผี” ๒) นายทหารเรือผู้หนึ่งแขวนพระเครื่องวัดปากน้ำ ครั้งหนึ่งในขณะที่อยู่ในงานเลี้ยงของกองทัพเรือ ได้ยินเสียงพระเครื่องที่ตนแขวนไว้บอกว่า ให้รีบออกจากงานไปโดยเร็ว พร้อมทั้งบอกให้เดินไปทางพระบรมมหาราชวัง เมื่อไปถึงก็เป็นจังหวะพอดีกับที่มีการคัดเลือกทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ทว่าพอดีขาดไปคนหนึ่ง นายทหารเรือผู้นั้นจึงพลอยได้รับการคัดเลือกและเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่สืบมา ๓) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ลงข่าวว่า สองสามีภรรยา คือ นางนงลักษณ์ ไทรชมภู และนายอรุณ เขียวอ่อน ถูกลอบยิง เนื่องจากคดีความเกี่ยวกับมรดก นางนงลักษณ์ซึ่งแขวนหลวงพ่อดำปากน้ำรุ่นใหม่ ถูกยิงกลางหลังถึง ๔ นัดแต่ไม่เข้า ในขณะที่นายอรุณกลับถูกยิงเสียชีวิตคาที่

หลวงพ่อเชย วัดโพธิ์ทองล่าง^{๒๒๖}

หลวงพ่อเชย วัดโพธิ์ทองล่าง เป็นพระอุปัชฌาย์ของหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า ประวัติความเป็นมาในช่วงต้นของชีวิตท่านไม่ได้มีการบันทึกไว้ ทราบแต่ว่าท่านเป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทองล่าง และเป็นอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาคมแก่หลวงปู่ศุขในเบื้องต้น เล่าลือกันว่าหลวงพ่อเชยมีวิทยาคมแก่กล้า สามารถเสกตะกรุดให้ลอยวิ้งวนไปมาในน้ำได้ ทว่าท่านไม่ค่อยสำแดงวิทยาคมเนื่องจากใฝ่ใจในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานมากกว่า หลวงพ่อเชยมรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ในครั้งนั้นพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ได้เสด็จมาเป็นประธานในพิธีพระราชทานเพลิงศพ ส่วนหลวงปู่ศุขได้นำดอกไม้ไฟมาช่วยงาน

หลวงปู่พลอย วัดประสาธ^{๒๒๗}

หลวงปู่พลอยเกิดเมื่อวันศุกร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๐๗ เป็นบุตรของนายทับและนางตลับ ชาวสวนตำบลบางระมาด ท่านบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดนาคกลางตั้งแต่อายุ ๗ ปี เมื่ออายุครบจึงอุปสมบท ณ วัดประสาธ ได้รับสมณฉายาว่า “พรหมโชโต” หลวงปู่พลอยได้ศึกษาพระธรรมวินัย การเจริญกัมมัฏฐานและวิทยาคมกับพระอาจารย์รูปต่างๆ ได้แก่ หลวงปู่ภู่วัดเงิน ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์สุข วัดประสาธ เจ้าคุณบั้น วัดเงิน หลวงปู่ทอง วัดลาดบัวขาว และ “หลวงพ่อดำ” พระภิกษุสิกข์ซึ่งหลวงปู่พลอยได้พบและศึกษาวิทยาคมด้วยคราวที่ท่านออกธุดงค์ในป่าลึก ทั้งนี้ภายหลังหลวงปู่พลอยได้หล่อรูปของหลวงพ่อดำเป็นอย่างพระพุทธรูปพระศรีอารียะไว้ที่วัดบางพรมด้วย

อนึ่ง หลวงปู่พลอยเคยประสบอุบัติเหตุถึงแก่ตาซ้ายบอด เนื่องจากถูกเศษตะปูกระเด็นเข้าตา ซึ่งท่านไม่ยอมรักษาเนื่องจากพิจารณาด้วยญาณแล้วว่าเป็นกรรมเก่าของท่าน และเหตุการณ์ที่ท่านตาซ้ายบอดนั้นยังทำให้ท่านเข้าถึงธรรมด้วย

^{๒๒๖} นาน ตาปี, ตามรอยเกจิฯ ชลิ่งแห่งลุ่มน้ำมะขามเฒ่า หลวงปู่ศุข และศิษย์ผู้สูงศักดิ์ ‘เสด็จเตี้ย’ กรมหลวงชุมพรฯ, หน้า ๑๙-๒๓.

^{๒๒๗} ชัยวัฒน์ ชมโณม, ประวัติหลวงปู่พลอย พรหมโชโต อดีตเจ้าอาวาสวัดประสาธ คลองบางพรม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ: วิเจ พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓).

หลวงปู่พลอยเป็นพระภิกษุที่มีวิทยาคมแก่กล้า ที่ชายฝั่งสะของท่านมีก้อนแก้วก้อนหนึ่งเรียกว่า “เจ้าน้ำเงิน” ซึ่งมีพุทธานุภาพทำให้ไม่ว่าหลวงปู่จะกระทำการสิ่งใดก็จะมีผู้มาช่วยเหลือทั้งทางด้านทุนทรัพย์และแรงงานเสมอ นอกจากนี้ท่านยังมีตะกรุดคาดเอวสั้นหนึ่งเรียกว่า “ตะกรุดชีปะขาว ๙ ตน” ซึ่งมีเรื่องเล่าว่าหากผู้ครอบครองตกอยู่ในภาวะคับขัน มีภัยอันตราย จะปรากฏเป็นชีปะขาว ๙ ตน มาคุ้มครองรักษา ส่วนตัวท่านเองนั้นเป็นที่เคารพนับถือกันว่ามียุทธิปาฏิหาริย์หลายประการ โดยเฉพาะในด้านการรักษาโรค กล่าวคือ ผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยเพียงแต่มาเรียนให้ท่านทราบว่าเป็นโรคอะไร ไม่นานก็จะหายเป็นปกติ นายถนอม ชมโฉม อดีตไวยาวัจกรที่เห็นหลวงปู่พลอยเล่าว่า ท่านใช้วิธีปั้นตุ๊กตาดินแทนตัวผู้ป่วยแล้วเสกเป่าที่ตุ๊กตานั้น ไม่นานผู้ป่วยก็หายเป็นปกติ ผู้ป่วยรายหนึ่ง คือ นางถนอม มีพัก ซึ่งเคยไปรักษาโรคกับหลวงปู่พลอยเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องการใช้วาจาสิทธิ์ในการรักษาโรคของหลวงปู่พลอยว่า ตนเคยป่วยเป็นฝีที่ต้นขา เมื่อไปนมัสการหลวงปู่พลอยแล้วท่านก็ถามว่า “เอาสักกี่วันแตก” นางถนอมตอบว่าให้ฝีแตกในวันพรุ่งนี้ หลวงปู่พลอยจึงว่า “เออพรุ่งนี้แตก” โดยไม่ได้รักษาหรือเสกเป่าแต่อย่างใด ในคืนนั้นนางถนอมฝันว่าฝีแตก พอตื่นเช้าก็พบว่าฝีนั้นแตกตามที่ตนฝันจริงๆ

วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงปู่พลอย ได้แก่ เหรียญรูปหล่อทรงหยดน้ำ ตะกรุดชุดต่างๆ และแหวนพิรอดมงคลแขน ซึ่งล้วนมีพุทธคุณโดดเด่นในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี มีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลเหล่านี้จากผู้ประสบเหตุอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทดลองใช้ปืนยิงตะกรุดสามกษัตริย์แล้วยิงไม่ออก ผู้มีวัตถุมงคลของท่านติดตัวทำให้หมากัดไม่เข้า ตกน้ำไม่จมน รอดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ กระทั่งมีคำกล่าวที่ว่า “ใครมีวัตถุมงคลของหลวงปู่พลอยจะไม่ตายโหง” อย่างไรก็ตาม ผู้เฒ่าผู้แก่แถบคลองบางพรหมเล่าว่า หากผู้ที่ครอบครองวัตถุมงคลของหลวงปู่พลอยมีความประพฤติเป็นอันธพาล เป็นนักเลงผู้หญิง นักเลงสุรา จะรักษาวัตถุมงคลของท่านไว้ไม่ได้ มีเหตุให้วัตถุที่ครอบครองสูญหายไปเสียทุกราย

หลวงปู่พลอยมรณภาพเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ เล่ากันว่าประมาณกลางเดือนพฤษภาคมก่อนที่ท่านจะมรณภาพนั้น หลวงปู่พลอยได้แสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยความเสื่อมสิ้นไปของสังขาร รวมถึงกล่าวเตือนให้ผู้ที่มาเยี่ยมท่านในวันนั้นตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ส่วนก่อนหน้าที่ท่านจะมรณภาพ ๑ วัน นกขุนทองที่ท่านเลี้ยงไว้มีอาการเซื่องซึม ไม่กินอาหารและน้ำ จนวันที่ท่านมรณภาพ นกขุนทองตัวดังกล่าวนี้ก็ตายตามไป

หลวงพ่อบุญรอด อาศรมบางมด^{๒๒๘}

หลวงพ่อบุญรอดมีนามเดิมว่า มหาชวน โอบาสี พื้นเพเป็นชาวอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งแรกท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร จนสอบได้เปรียญธรรม ๘ ประโยค แต่หลังจากนั้นท่านกลับมุ่งบำเพ็ญภาวนาด้วยการเพ่งกลิ่นอยู่ลำพังในกุฏิ จนวันหนึ่งท่านก็ได้ออกมาป่าวประกาศต่อหน้าญาติโยมว่าท่านไม่ใช่พระมหาชวนเช่นเดิมอีกแล้ว แต่คือ “โอบาสี” ผู้เพียรเพิกเลส จากนั้นก็ขนทรัพย์สมบัติในกุฏิออกมาแจกจนหมด ส่วนบรรดาญาติโยมต่างก็เปลื้องเครื่องประดับมีค่าที่ติดตัวอยู่เผาไปพร้อมกับสมบัติของท่าน

พฤติกรรมของหลวงพ่อบุญรอดทำให้ท่านไม่สามารถจะอยู่วัดบวรนิเวศวิหารได้อีกต่อไป ผู้ศรัทธาจึงสร้างสำนักพุทธญาณโอบาสีถวายท่านในสวนส้มย่านบางมด トラบจนกระทั่งท่านมรณภาพในวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ จากนั้นหลวงพ่อบุญรอดท่านก็อุทิศเวลาในการกระทำพุทธบูชาด้วยไฟ ซึ่งอีกนัยหนึ่งหมายถึงการเผากิเลส ส่งผลให้หน้ากุฏิของท่านต้องมีกองไฟลุกโชติช่วงตลอดเวลา ส่วนญาติโยมต่างก็นำสมบัติมีค่าของตนมาเผาเป็นพุทธบูชาพร้อมกับท่านไม่ขาดสาย

อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญรอดเล่าว่า คราวหนึ่งมีสตรีผู้หนึ่งสละเข็มขัดทองสร้อยคอ และเงินสตบีกหนึ่งเผาในกองไฟที่กุฏิท่าน แต่ภายหลังเกิดความเสียดาย หลวงพ่อบุญรอดหยั่งรู้วาระจิตจึงบอกว่า ของที่ถูกเผาไม่ได้หายไปไหน เมื่อสตรีผู้นั้นกลับถึงบ้านก็พบเข็มขัดทองสร้อยคอ และเงินสตบีกที่ตนเผาไปแล้ววางอยู่บนเตียงนอน ส่วนอีกคราวหนึ่งมี “คุณหญิง” มากกราบนมัสการท่าน ท่านจึงเอ่ยปากขอแหวนเพชรที่ใส่อยู่ แล้วนำมาทูลจนแหก แต่เมื่อคุณหญิงคนดังกล่าวกลับไปบ้าน กลับพบแหวนเพชรวงนั้นอยู่ที่โต๊ะเครื่องแป้ง

หลวงพ่อบุญรอด วัดเลา^{๒๒๙}

หลวงพ่อบุญรอดเป็นศิษย์อีกรูปหนึ่งของหลวงปู่เอียด วัดหนัง อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านเกิดขึ้นในคราวที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีรับสั่งให้ท่านไปตรวจราชการมณฑลอุดรแทนพระองค์ โดยเฉพาะให้ไปปราบ “พระผีบุญ” กับพรรคพวกที่มีที่มั่นอยู่ตำบลท่าอุเทน จังหวัดหนองคาย ที่แรกนั้นพระผีบุญและพรรคพวกต่างขู่ว่า หากหลวงพ่อบุญรอดและคณะสงฆ์ไปถึงจะทำร้ายให้ถึงแก่ความตาย แต่เมื่อเผชิญหน้ากันจริงๆ หลวงพ่อบุญรอดได้ “ตวาด” พระผีบุญกับพรรคพวกด้วยเสียงอันดัง ปรากฏว่ากลุ่มพระผีบุญพากันมือเท้าอ่อน ทరుกลง

^{๒๒๘} นที ลานโพธิ์, พระอภิปัญญา (กรุงเทพฯ: ประกาย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑-๓๓.

^{๒๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๙-๑๑๓.

กราบหมอบท่านทั้งหมด ทั้งยังหวาดกลัวถึงแก่ตัวสิ้นทั้งนงกและยอมสยบแก่ท่านโดยดี ไม่มีที่ท่า
กระด้างกระเดื่องแม้แต่น้อย

หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา^{๒๓๐}

หลวงปู่ทองเกิดวันพฤหัสบดี แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๒ พ.ศ. ๒๓๖๓ โยมบิดาชื่อ
ฮวด ส่วนโยมมารดาทราบแต่ว่าเป็นเชื้อสายมอญ อุปสมบทที่วัดบางพรหม มีพระอุปัชฌาย์ คือ พระ
วินัยกิจจารีเถระ หรือหลวงปู่ภู วัดเงิน ได้สมณฉายาว่า อาเยนะะ หลังจากอุปสมบทแล้วท่านได้
ศึกษาวิปัสสนาและวิทยาคมกับพระเกจิอาจารย์ ๓ รูป ได้แก่ หลวงปู่ภู วัดเงิน พระอุปัชฌาย์
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม และหลวงปู่แสง วัมถีชลขันธุ์ จังหวัด
ลพบุรี และได้เป็นสหธรรมิกกับพระเกจิอาจารย์หลายรูป อาทิ หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน หลวงปู่ภู
วัดอินทรวินัย หลวงปู่สุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย
 เป็นต้น

นอกจากจริยวัตรอันงดงาม สุภาพเรียบร้อย ทว่าเคร่งครัดในพระธรรมวินัยแล้ว
หลวงปู่ทองยังมีอิทธิปาฏิหาริย์เป็นที่เล่าลือกันหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องวาลาสิทธิ์

๓.๑.๒ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด กาญจนบุรี

หลวงพ่อดุตตมะ วัดวังกวีเวการาม^{๒๓๑}

หลวงพ่อดุตตมะเป็นพระเถระเชื้อสายมอญ มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองมะละแหม่ง
ประเทศพม่า นามเดิมของท่านคือ เอหม่อง เป็นบุตรของนายโงและนางทองสุข คำบอกเล่ากล่าว
ว่าในวัยเยาว์ท่านเป็นเด็กดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด กตัญญูต่อบิดามารดา และมีความสนใจ
ในทางธรรม ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเกลาสะ แต่ต้องสึกมาช่วยบิดามารดา จนกระทั่งมี
โอกาสได้อุปสมบท ณ วัดเกลาสะแห่งนี้อีกครั้งหนึ่ง ได้รับฉายาว่า “อุตตมรัมโก” รวมถึงได้เรียน
คาถาอาคมจากพระอุปัชฌาย์ด้วย ภายหลังจากที่บวชได้เพียง ๑ พรรษา ท่านก็เดินทางไปศึกษา
พระปริยัติธรรมเพิ่มเติมที่วัดปราสาททองเมืองมะละแหม่ง พร้อมกันนี้ก็ได้อธิษฐานว่าจะฉันมื้อ
เดียวแต่ในบาตร และฉันเพียง ๓๒ คำ เพื่อพอเลี้ยงอวัยวะ ๓๒ เท่านั้น ต่อมาท่านก็ได้เดินทางไป

^{๒๓๐} เขมณัฏฐ์ หล่อศรีศุภชัย, ประวัติและวัตถุมงคลยอดนิยม หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา (วัดลาด
บัวขาว) เขตประเวศ กรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ: บ้านครู, ๒๕๕๔).

^{๒๓๑} อุตตมะ (กรุงเทพฯ: วัฒนกุลกรุ๊ป, ม.ป.ป.)

ศึกษาพระปริยัติธรรมเพิ่มเติมที่วัดแพไฉ้ ก่อนจะออกเดินทางไปจุดคงค์ที่พระธาตุอินทร์แขวนใน
พรรษาที่ ๑๓

ระหว่างการจุดคงค์ท่านได้พบสพรหมิกหลายรูปซึ่งล้วนแต่เป็นพระวิปัสสนาจารย์
อันได้แก่ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปิ้ง จังหวัดเชียงราย หลวงปู่ดุลย์ อตุลโล วัดบูรพาราม
จังหวัดสุรินทร์ ครูบาอินทจักร วัดบ่อน้ำหลวง จังหวัดเชียงใหม่ ครูบาพรหมจักร วัดพระพุทธรูป
ตากฟ้า จังหวัดลำพูน อนึ่ง หลวงปู่แหวนยังชี้ทางให้ท่านได้ไปนมัสการสรีรสังขารของพระ
มหากัสสปะ พระสาวกเอตทัคคะผู้เลิศทางจุดคงค์วัตร ซึ่งประดิษฐานอยู่อย่างลับๆ ในถ้ำบนภูเขา
หนึ่งในประเทศพม่าด้วย

ในการจุดคงค์ครั้งนั้นหลวงพ่อดุตตะได้พบประสบการณ์แปลกประหลาดหลาย
อย่าง ได้แก่ พบตะขาบพญาเสื่อจะเข้ามาทำร้าย แต่ท่านก็แผ่เมตตาให้จนตะขาบนั้นสงบลงและ
จากไปในที่สุด พบโยคีและฤๅษีที่พยายามจะจับปรอทกายสิทธิ์ พบต้นไม้ประหลาดใบเหมือนตัว
ตึกแต่นิเวศเป็นเหมือนงูสีเขียวเคลื่อนไหวได้ ได้เผชิญหน้ากับชนเผ่านาคาซึ่งล่าหัวมนุษย์

ต่อมาเมื่อท่านทราบข่าวว่าพระอุปัชฌาย์ของท่านอาพาธจึงเดินทางกลับมาที่วัด
เกลาสะ เมืองมะละแหม่ง และอยู่อุปัชฌาย์เป็นอย่างดีจนอุปัชฌาย์ถึงแก่กรรมภาพจึงออก
เดินทางจุดคงค์ต่อไปทางเมืองเย ระหว่างทางได้มีภูตผีมารังควาญท่านมากมาย แต่ท่านก็สามารถ
กำราบได้ด้วยบทสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตรและแผ่เมตตา ได้ขับไล่ผีกระสือและผีกระหังเพื่อ
ช่วยเหลือชาวบ้าน อีกทั้งยังได้นมัสการพระพุทธรูปตะเคียนดำที่ประดิษฐานอยู่ที่เมืองทวาย ซึ่ง
ตำนานกล่าวว่า ลอยน้ำมาพร้อมกับพระพุทธรูปอีก ๒ องค์ แต่นำขึ้นฝั่งกันคนละที่ ในตอนที่ท่าน
ไปนมัสการพระพุทธรูปตะเคียนดำนั้น ท่านไม่ทราบว่าพระพุทธรูปองค์ใดคือพระตะเคียนดำ จึงตั้ง
สมาธิอธิษฐาน จนเวลาเที่ยงคืนก็ได้ยินเสียงภาษามอญบอกท่านในนิมิตว่า พระประธานในโบสถ์
องค์ที่ท่านได้กราบเมื่อกลางวัน คือ พระตะเคียนดำนั่นเอง

ในระหว่างที่ท่านเดินทางถึงบริเวณชายแดนไทย-พม่า หลวงพ่อดุตตะถูกกลุ่ม
โจรจระเข้จับตัวมัดไว้บนห้าง โจรคนหนึ่งกำชับว่าห้ามท่านลงมา แต่พอตกกลางคืนเมื่อท่านสวด
มนต์บทต่างๆ ไปเรื่อยๆ เถาวัลย์ที่มัดตัวท่านก็คลายออกเอง แต่ท่านก็ไม่ยอมหนีเนื่องจากกลัว
จะเสียสัจจะที่ให้ไว้แก่โจร จนกระทั่งได้พบโจรผู้หนึ่งชื่อว่า ปะซิ่น ซึ่งท่านเคยช่วยชีวิตไว้ ท่านจึง
ได้รับการปล่อยตัว และได้เสกกรวดเป็นของขวัญให้โจรพร้อมกับกำชับว่าให้รักษาศีล ๕

ต่อมาหลวงพ่อดุตตะได้เดินทางเข้ามาจำพรรษาในประเทศไทย โดยได้นมัสการ
พระปฐมเจดีย์และพระแก้วมรกต ซึ่งท่านเพิ่งสมาธินิมิตพบว่า มีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่
ภายใน ท่านได้ริเริ่มสร้างวัดปรังกาสีที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในเวลาไม่นานท่านก็

กลายเป็นที่เคารพรักของกลุ่มชาวมอญอพยพเป็นอย่างยิ่ง จากนั้นหลวงพ่อดุตตะมะได้ย้ายไปจำพรรษาที่วัดนิเณะ ซึ่งท่านเคยเจรจากับกลุ่มโจรที่เข้ามาปล้นสะดมที่หมู่บ้านนิเณะไม่ให้ทำร้ายชาวบ้าน และยังได้สร้างวัดหลวงพ่อดุตตะมะขึ้นมาอีกแห่ง ในระหว่างนั้นท่านได้ทำหน้าที่เป็นทั้ง “หมอผี” และ “หมอยา” ให้แก่ชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีงูใหญ่มาคอยอารักขาท่านไม่ให้ถูกงูอื่นทำร้าย นอกจากนี้ท่านยังได้สร้างวัดวังกวีเวการามอันกลายเป็นที่จำพรรษาอย่างถาวร สร้างสะพานข้ามแม่น้ำแควน้อย สร้างสะพานที่สามประสบ สร้างเจดีย์พุทธคยาจำลอง ที่สำคัญยิ่งคือ หลวงพ่อดุตตะมะสามารถส่งสอนชาวมอญและชาวกะเหรี่ยงให้สามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

วัดมณฑลของหลวงพ่อดุตตะมะ ได้แก่ ลูกประจำ ๑๐๘ และพระบัวเข็ม

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านว่า ๑) ท่านสามารถเจรจากับช้างได้ ๒) ท่านทราบด้วยญาณว่า พื้นที่ที่จะทำเหมืองมีสายแร่หรือไม่ ๓) ท่านระลึกชาติได้ว่า เคยเกิดเป็นหมองูเป่าอาคมใส่หญิงจนทนไม่ได้ มาชาตินี้จึงอาพาธเพราะถูกแมลงกัดในรูหู ๔) ท่านเคยต้องอาคม แต่ก็สามารถใช้คาถารักษาตนเองจนหาย ๕) ท่านมีญาณทราบว่าตัวท่านเองจะประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ก่อนที่ท่านจะเดินทางไปทำพิธีเปิดวัดวรณัฏฐาราม

อนึ่ง อุบัติเหตุทางรถยนต์ในครั้งนั้นทำให้หลวงพ่อดุตตะมะอาพาธเรื้อรังด้วยโรคอัมพาต และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่สังฆารของท่านยังได้รับการเก็บรักษาไว้ในโลงแก้ว ณ วัดวังกวีเวการามจนกระทั่งปัจจุบัน

หลวงพ่อชื่น วัดถ้ำเสือ^{๒๓๒}

หลวงพ่อชื่นเป็นชาวดำบลม่วงชุม อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีโดยกำเนิด เกิดเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๕๙ ตามประวัติของท่านเล่าว่า ในวัยหนุ่มก่อนอุปสมบทท่านป่วยเป็นมะเร็ง รักษาอย่างไรก็ไม่หาย อยู่มาวันหนึ่งมีชาวจีนชราแปลกหน้ามาอาสารักษาท่าน แต่ให้สัญญาว่าหากหายชีวิตนี้จะต้องสร้างวัดให้ได้ครบ ๓ วัด เมื่อหลวงพ่อชื่นตกลง ชายผู้นั้นก็รักษาท่านจนหาย หลังจากหายแล้วท่านก็อุปสมบท ณ วัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร ได้ฉายาว่า “ปาสาทิโก” จากนั้นก็กลับไปจำพรรษาที่กาญจนบุรี ต่อมาไม่นานก็ฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ พระวิปัสสนาจารย์สายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ในขณะที่ออกธุดงค์หลวงพ่อชื่นได้กำหนดจิตขอพบชายชราปริศนาที่รักษาท่าน ชายผู้นั้นจึงปรากฏตัวพร้อมทวงสัญญา จากนั้นหลวงพ่อชื่นจึงร่วมมือกับเหล่าสานุศิษย์ที่เคารพศรัทธาท่านสร้างวัด ๓ แห่ง ได้แก่ วัดสันติคีรี วัด

^{๒๓๒} เปี้ยก จักรวรรดิ, *อำนาจพลังจิต*, หน้า ๘-๒๘.

ถ้าเสือ จังหวัดกาญจนบุรี และวัดศรีวิศาลวาจา จังหวัดนครปฐม ส่วนตัวท่านเองได้จำพรรษาที่วัด
ถ้าเสือจนมรณภาพ

๓.๑.๓ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด จันทบุรี

หลวงพ่อกง วัดวังสรรพรส^{๒๓๓}

หลวงพ่อกงเป็นบุตรของนายสีงและนางโอง ที่ชายุ่ เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ณ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด ก่อนอุปสมบทท่านได้เรียนวิทยาคมเบื้องต้นกับหลวง คีรีเขตซึ่งเป็นโยมตา ผู้ขึ้นชื่อเรื่องวิชาคงกะพันชาตรี และเรียนอักขระกับหลวงปู่วงษ์ซึ่งเป็นหลวงปู่ แท้ๆของท่าน ต่อมาเมื่ออายุ ๒๑ ปี จึงได้อุปสมบทครั้งแรกที่วัดตาพราย จังหวัด ตราด ต่อเมื่ออายุ ๓๔ ปี จึงได้อุปสมบทอีกครั้งที่วัดชมพูนาย จังหวัดตราด ในครั้งนี้ท่านได้ศึกษาวิทยาคมกับพระเกจิ อาจารย์หลายท่าน เช่น หลวงพ่อเม วัดมาบไผ่ หลวงพ่ออ่ำ วัดสะตอน้อย หลวงพ่ออุกและหลวง พ่อเจาะ วัดโป่งโรงเข็น รวมถึงอาจารย์ฆราวาส เช่น ครูเต่า ครูตาสด เป็นต้น นอกจากนี้ท่านยัง ชอบออกธุดงค์ไปไกลๆ จนถึงเขตประเทศกัมพูชาและพม่า เพื่อฝึกฝนวิทยาคม โดยเฉพาะวิชาเสื่อ พยัคฆา จนในที่สุดจึงได้มาจำพรรษาเป็นการถาวรที่วัดวังสรรพรส จังหวัดจันทบุรี

ในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อกงนั้น เล่ากันว่าชาวบ้านหลายคนเห็นหลวง พ่อกงแปลงร่างเป็นเสื่อลายพาดกลอนอยู่หลายครั้ง หรือไม่ก็เห็นเป็นเสื่อตัวใหญ่เดินไปมาในป่า ไกลวัด แต่พอมองดูอีกที เสื่อนั้นกลับกลายเป็นหลวงพ่อกง ทั้งนี้ด้วยความที่ท่านเชี่ยวชาญวิชาเสื่อ พยัคฆา จึงสามารถแปลงกายเป็นเสื่อได้ และยังส่งผลให้ท่านสร้างเสื่อแกะสลักซึ่งเป็นวัตถุมงคลที่ ขึ้นชื่อมากในด้านอำนาจและด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี รวมถึงไม่ว่าท่านจะสร้างพระเครื่อง หรือเหรียญรูปเหมือนอื่นใด จะต้องมียุรูปเสื่ออยู่ด้านหลังเสมอ

หลวงพ่อกงมรณภาพเมื่อ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ แต่เล็บและผมของท่าน กลับยังงอกยาวออกมาเป็นอัศจรรย์ สำหรับอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลของท่าน เล่าว่าครั้งหนึ่ง มีพ่อค้าเหล็กจากกรุงเทพฯ ประสบอุบัติเหตุรถคว่ำในระหว่างเดินทางไปเจรจาเรื่องการค้าขาย เหล็กเส้นที่จันทบุรี แต่เจ้าตัวไม่บาดเจ็บเนื่องจากแขวนเหรียญรูปเหมือนหลวงพ่อกง นอกจากนี้ยังมีเหรียญรูปเหมือนของท่านอีกรุ่นหนึ่ง เรียกว่า “รุ่นอาก้า” เพราะผู้แขวนเหรียญรุ่นนี้คนหนึ่งถูกยิง ถล่มด้วยปืนอาก้า แต่กลับไม่มีบาดแผลแม้แต่เนื้อ

^{๒๓๓} ปลาย นูรพาทิศ, เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง (กรุงเทพฯ: พิลกูด, ๒๕๕๒), หน้า

๓.๑.๔ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา

หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว^{๒๓๔}

หลวงพ่อดิ่งเป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีนามเดิมว่า ดิ่ง เหมลั่น ท่านอุปสมบท ณ วัดบางวัว เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี มีฉายานาม ว่า “คังคสุวัฒน์” หลังอุปสมบทหลวงพ่อดิ่งได้จำพรรษาอยู่ที่วัดบางวัวมาโดยตลอด กระทั่งท่านก็ยังคงออกอุทิศเพื่อแสวงหาอาจารย์ทางวิทยาคมหลายสำนักเรียน จนท่านมีวิทยาคมขลังเป็นที่เลื่องลือ มีวิชาทางโหราศาสตร์ และวิชาแพทย์แผนโบราณ โดยเฉพาะเชื่อกันว่าท่านมีพลังจิตที่แข็งแกร่งมาก และมีวาจาสิทธิ์ มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งมีคนเมาอาละวาดเข้ามาถึงป็นในวัด ท่านจึงบ่นกับพระที่อุปัชฌาย์ท่านอยู่ว่า “ไอ้พวกนี้รอกจะกินหัว ถ้าจะตายโหงเป็นแน่ ” ๗ วันต่อมาชายผู้นั้นก็ถูกคู่อิสังหารตามคำท่าน ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า มีชายคนหนึ่งใส่ร้ายกรรมกรวัด หลวงพ่อดิ่งจึงเรียกมาต่อว่าว่า “ โยมนี้เป็นคนใช้ไม่ได้ นี่ถ้าเป็นไก่อะก็ คงไม่มีใครให้เข้าเขตบ้านเป็นแน่ ” ต่อมาชายผู้นั้นก็ทำมาหากินไม่ขึ้น ญาติพี่น้องก็ไม่ต้อนรับ ไม่ยอมให้เข้าบ้าน

ยิ่งกว่านั้นหลวงพ่อดิ่งยังมีเมตตาสูงทั้งต่อคนและสัตว์ ทั้งนกกระยางที่พากันอพยพมาอยู่ที่วัดของท่านฝูงใหญ่ และคนนิกลจริตที่มาอาศัยวัด โดยหากท่านเสกน้ำมนต์ให้ดื่มแล้ว คนเหล่านี้จะไม่อาละวาด เมื่อเกิดไข้ทรพิษระบาด หลวงพ่อดิ่งจะพายเรือไปรักษาผู้ป่วยถึงบ้าน แต่ครั้งหนึ่งขณะกำลังเดินทาง หลวงพ่อได้สั่งให้ลูกศิษย์พายเรือกลับวัด โดยบอกว่า “ยมขูดได้มารับวิญญาณคนป่วยไปแล้ว ” ภายหลังลูกศิษย์ได้สอบถามญาติของผู้เสียชีวิต พบว่าเสียชีวิตในเวลาใกล้เคียงกับที่หลวงพ่อดิ่งให้หันหัวเรือกลับ

สำหรับวัตถุมงคลของหลวงพ่อดิ่งที่ขึ้นชื่อมาก ได้แก่ เครื่องรางของขลังเกี่ยวกับหนุมาน ไม่ว่าจะเป็นธงหนุมานกันไฟที่ท่านนำแบบมาจากในสมุดข่อยที่ไม่ไหม้ไฟ และเครื่องรางหนุมานแกะจากรากรักซ้อนซึ่งแจกจ่ายให้บรรดาทหารเรือ เมื่อเสด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทอดพระเนตรเห็นก็ทรงสนพระทัย รับสั่งให้ลองเอาปิ่นยิง ปราบกว่าปิ่นยิงไม่ออก ทั้งนี้ยังมีเกร็ดเล่าว่าหลวงพ่อดิ่งได้สอนวิชาแกะรากรักซ้อนเป็นหนุมานให้แก่พระลูกศิษย์ แต่ยังไม่ทันได้ครอบครูหลวงพ่อก็มรณภาพเสียก่อน เมื่อลูกศิษย์นำไปสร้างเองโดยพลະการณก็เกิดชักเกร็ง เดินเหมือนลิง สูดถ่ายก็มีมรณภาพ

ในวันที่หลวงพ่อดิ่งจะมรณภาพนั้น เล่าว่าท่านลงโบสถ์เป็นปกติ พร้อมกับเรียกพระในวัดมาประชุมพร้อมกันเพื่อฟังปาฏิโมกข์ โดยได้กล่าวกับสานุศิษย์เป็นครั้งสุดท้ายว่า “ต่อไปนี่จงฟังปาฏิโมกข์” จากนั้นก็กราบพระประธาน ๓ ครั้ง เมื่อครบท่านก็มีมรณภาพ ในวันนั้นผู้

^{๒๓๔} เปี้ยก จักรวรรดิ, อำนาจพลังจิต, หน้า ๑๐๖-๑๑๐.

นกกะยางในวัดพากันมาบิณฑวนเป็นทักษิณาวรรตรอบโบสถ์ที่ท่านมรณภาพ ๓ รอบ แล้วก็พากัน
บิณฑวนไป จากนั้นนกกฝูงนี้ได้กลับมากลับมาบิณฑวนเป็นทักษิณาวรรตรอบจิตกาธานที่จะเผาปนกิจหลวงพ่อดิ่ง
อีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะหายไปจากวัดเป็นการถาวร แม้หลวงพ่อดิ่งจะมรณภาพแล้วก็ยังมีเรื่องเล่า
เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านว่า ลูกศิษย์หลวงพ่อดิ่งคนหนึ่งเป็นทหารเรือประจำเรือตาลิบง ครั้งหนึ่ง
เกิดพายุ ไม่สามารถบังคับเรือได้ ทำให้เรือกำลังจะแล่นไปชนแหลมมูเฒ่า ทหารเรือผู้นั้นจึงนั่งลงกับ
พื้นเรือ ระลึกถึงหลวงพ่อดิ่ง ทันใดนั้นร่างของหลวงพ่อดิ่งก็ปรากฏขึ้นพร้อมกับบอกว่า “แม่เจ้าเขา
ทำบุญไว้มาก เขาเรียกให้เข้ามาช่วย เจ้าทำใจดีๆ ไว้ ข้าจะไปช่วยเขาถือท้ายเรือ” ปรากฏว่าเรือแล่น
ฝ่าพายุมาได้เพราะพึ่งงาเรือจู่ๆ ก็หมุนได้เองโดยไม่มีผู้บังคับ

๓.๑.๕ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดชลบุรี

หลวงพ่อดิ่ง วัดสัตหีบ^{๒๓๕}

หลวงพ่อดิ่งเป็นบุตรของนายขำและนางเจียง ชาวอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เกิด
เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ กล่าวกันว่าเมื่อยังเยาว์วัยอยู่นั้น ท่านมีอุปนิสัยเปรียบเสมือน
“เพชรที่ยังไม่เจียระไน” หลวงพ่อดิ่งอุปสมบทที่วัดอ่างศิลาเมื่ออายุได้ ๒๕ ปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้รับฉายา
ว่า “พุทธสโร” หลังอุปสมบทท่านได้ศึกษาสมถกัมมัฏฐานและวิทยาคม อันได้แก่ วิชาสัจยันต์และ
วิชาถอนคุณไสย กับหลวงพ่อด่างซึ่งเป็นพระอนุสาวนาจารย์ซึ่งจำพรรษาอยู่วัดอ่างศิลานอก และ
หลวงพ่อดิ่ง วัดเสม็ด พระอุปัชฌาย์ของท่าน เป็นเวลาถึง ๖ ปี

จากนั้นหลวงพ่อดิ่งได้เดินทางไปฝากตนเป็นศิษย์หลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย จังหวัด
สมุทรปราการ ได้เรียนกัมมัฏฐานและพุทธาคม ตลอดจนได้ร่วมเดินธุดงค์กับหลวงพ่อบานด้วย
ทั้งนี้คราวที่ท่านติดตามหลวงพ่อบานไปธุดงค์ที่พระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ท่านได้กำหนดจิตเห็น
ฉัพพรรณรังสีของพระบรมสารีริกธาตุอันมีรูปพรรณเหมือนเมล็ดข้าวสารหักอยู่ใต้ก้อนเหวฬีก จึงได้
ต่อบันไดไม้ไผ่ลงไปนำขึ้นมา

ต่อมาเมื่อโยมบิดาของท่านได้สร้างวัดสัตหีบขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ หลวงพ่อดิ่งจึง
มาจำพรรษาที่นั่นเป็นการถาวร ส่งผลให้ท่านได้เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน โดยเฉพาะในด้านการรักษา
โรค ไม่ว่าจะเป็นอาการเจ็บไข้ได้ป่วยธรรมดาซึ่งท่านจะรักษาด้วยยาสมุนไพรควบคู่ไปกับการเพ็ง
อภิญาจิตไปที่ผู้ป่วย หรืออาการเจ็บป่วยด้วยคุณไสยซึ่งท่านจะรักษาด้วยวิชาอาคม ยกตัวอย่าง
เช่น พระครูศรีสัตตคุณ ศิษย์รุ่นสุดท้ายของท่านซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดสัตหีบในปัจจุบันเล่าว่า เมื่อ

^{๒๓๕} นวเศรษฐี, สุธยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คจ-อี่ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

ครั้งที่โยมบิดาเลี้ยงของท่านป่วย แพทย์ทั้งแผนโบราณและแผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาได้ แต่เมื่อนำไปขอให้หลวงพ่อดีช่วยรักษาปรากฏว่าหายเป็นปกติ

เรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญของท่านแล้วว่า เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรพากันมาทิ้งระเบิดที่สกัดหีบซึ่งเป็นที่ตั้งของฐานทัพเรือ หลวงพ่อดีจึงไปยืนอยู่กลางแจ้ง พร้อมกำหนดจิตทุกครั้งที่เครื่องบินกำลังทิ้งระเบิดลงมา ปรากฏว่าระเบิดทุกลูกตกลงในทะเลเป็นที่อัศจรรย์

ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านที่เล่าลือกันมากอีกเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นแก่ชาวอเมริกันซึ่งเคยเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยชั่วคราว และนำรูปเหมือนของท่านมาคล้องคอ ต่อมาเมื่อชาวอเมริกันคนนี้ไปรบในสงครามเวียดนาม เครื่องบินรบที่ขับถูกอีกฝ่ายยิง สลักระเบิดก็ไม่ทำงาน แต่พอมองไปที่หัวเครื่องบินก็เห็น “พระภิกษุในรูป” นั่งโบกมือไปมา ลูกปืนที่อีกฝ่ายยิงใส่ก็ไม่ถูกเครื่องบินของตนเลย ส่วนสลักระเบิดเมื่อไปถึงทะเลก็สามารถปลดลงได้ตามปกติ จึงเกิดความเคารพศรัทธาและทราบว่าคุณไม่ยอมให้ทำบาป ส่วนอีกคราวหนึ่งชาวอเมริกันคนเดียวกันนี้ประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ รถที่ขับประสานงากับรถเทรลเลอร์จนยับเยิน แต่ชายผู้นี้กลับกระเด็นออกมา ไม่ติดอยู่ในรถอันจะทำให้เสียชีวิต อีกทั้งขณะที่สลบไปก็ฝันว่า หลวงพ่อดีมาอุ้มร่างตนออกจากรถไปวางไว้ข้างต้นไม้ เมื่อฟื้นขึ้นมาผู้พบเหตุการณ์ก็เล่าให้ฟังว่า พบตนนอนอยู่ข้างต้นไม้จริงๆ ไม่ทราบว่าจะกระเด็นออกมาได้อย่างไร เหตุการณ์นี้ยิ่งทำให้ชายชาวอเมริกันผู้นี้ศรัทธาหลวงพ่อดียิ่งขึ้น จึงเดินทางมาเมืองไทยเพื่อกราบแทบเท้าท่าน และเรียกท่านว่า “คุณพ่อดี ไทยแลนด์”

เครื่องรางของขลังที่ขึ้นชื่อของหลวงพ่อดี ได้แก่ ตะกรุดและปลัดขิก เชื่อว่าปลัดขิกของท่านนั้น “บินได้” และ “เล่นได้เหมือนเรือ” ดังเช่นเรื่องเล่าว่า ท่านเคยแกะปลัดขิกตัวเล็กๆ จากกิ่งกัลปังหาให้บรรดาแม่ครัวที่มาช่วยงานวัดสกัดหีบ ขากลับพวกแม่ครัวอายุจึงเอาปลัดขิกทิ้งน้ำ ปรากฏว่าปลัดขิกเหล่านั้นแล่นบนน้ำแข่งกับเรือ ทำให้ต้องพากันย้อนกลับมาเก็บไปไว้บูชา นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าว่าใครที่มีปลัดขิกของท่านไว้บูชาจะแคล้วคลาดปลอดภัย แม้ควายขวิดจิ้งจุกหรือปืนจ๋อยยิงก็ไม่เข้า^{๒๓๖}

อนึ่ง หลวงพ่อดีกับพระเกจิอาจารย์อีก ๘ รูป ได้แก่ วัดบางกระเบา จังหวัดปราจีนบุรี หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อคง วัดชำป่างาม จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี หลวงพ่อเหลือ วัดสาวชะโงก จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อเชิด วัดลาดบัวขาว จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัด

^{๒๓๖} ภัณฑานต์ กิมทอง (ใจ), **ผู้ทรงวิชาศักดิ์สิทธิ์** (นครราชสีมา: ธีบุญพัณฑ์, มปป.), หน้า ๒๐๘-

ฉะเชิงเทรา และหลวงพ่อบุญ วัดตาก้อง จังหวัดนครปฐม ได้ปลุกเสกเครื่องรางมงคลที่วัดบางหยอ
จังหวัดนครนายก ซึ่งเครื่องรางนี้มีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี

อีกครั้งหนึ่ง ๓ รูป หลวงพ่ออีกับพระเกจิอาจารย์อีก ได้แก่ หลวงพ่อจาด วัดบาง
กระเบา จังหวัดปราจีนบุรี หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และหลวงพ่อกง
วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ร่วมกันปลุกเสก “ผ้าประเจียดคงกะพันชาตรี” สำหรับ
ทหารไทยที่ไปรบในสงครามอินโดจีน ปรากฏว่าทหารเหล่านี้ต่างอยู่ยงคงกะพัน อาวุธปืนและ
ระเบิดไม่สามารถทำอันตรายได้ จนต่างชาติเรียกว่า “ทหารผี”

หลวงพ่อบุญมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ในคืนวันที่ท่าน
มรณภาพนั้น ท่านได้สั่งบรรดาศิษย์ไว้ว่า ท่านจะเข้าสมาธิอย่าให้ใครมาถูกตัวท่าน แต่ในวินาทีที่
ท่านดับจิตนั้น ไม้กระดานแผ่นใหญ่ๆ ที่ท่านนั่งสมาธิอยู่เกิดพลิกขึ้นมาเอง กรอบรูปพระที่แขวนไว้
ข้างฝา ก็ตกลงมาแตก เมื่อศิษย์เข้าไปจับศพจู่จึ่งทราบว่าท่านมรณภาพแล้ว

แม้หลวงพ่อบุญจะมรณภาพไปแล้ว แต่ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของท่าน
เช่น ครั้งหนึ่งพระครูศรีสัตตคุณเกิดอุบัติเหตุเรือโดยสารล่ม ท่านต้องลอยคออยู่นาน ระหว่างนั้นก็
อธิษฐานขอให้หลวงพ่อบุญช่วย เมื่อหมดแรงใกล้จะจมน้ำก็รู้สึกว่ามีคนคอยพยุงตัวไว้ไม่ให้
จม ต่อมาอีก ๖ ชั่วโมงจึงมีเรือกลไฟลำหนึ่งมาช่วย สาเหตุเพราะได้กั๊งเรือเห็นว่ามีพระภิกษุรูปหนึ่ง
ยืนอยู่กลางน้ำจึงแล่นเรือมาดู ทำให้เห็นพระครูศรีสัตตคุณและสามารถช่วยชีวิตท่านไว้ได้

หลวงพ่อบุญ วัดเขาไม้แดง^{๒๓๗}

หลวงพ่อบุญเป็นศิษย์คนสุดท้ายของหลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า และ
เป็นประจักษ์พยานในเหตุการณ์ที่หลวงปู่ศุขเสกหัวปลีเป็นกระต่าย เสกทหารเรือเป็นจระเข้ ให้พระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ทอดพระเนตร หลวงพ่อบุญเกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน
๓ ปีชวด พ.ศ. ๒๔๔๕ แต่เด็กมาท่านก็อยู่ในอุปการะของหลวงปู่ศุขมาโดยตลอด ทำให้ได้บวชเป็น
สามเณร เล่าเรียนวิทยาคมต่างๆ จากหลวงปู่ศุขโดยตรง และเห็นเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของ
หลวงปู่ศุขที่สำแดงต่อพระพักตร์เสด็จกรมหลวงชุมพรฯ

หลวงพ่อบุญอุปสมบททันทีที่มีอายุครบ ทว่าเวลาที่ท่านอุปสมบทนั้นหลวงปู่ศุข
มรณภาพไปแล้ว หลังอุปสมบทหลวงพ่อบุญได้ออกธุดงค์ไปตามที่ต่างๆ แต่ไม่ได้แสวงหาผู้ใดมา
เป็นอาจารย์นอกเหนือจากหลวงปู่ศุข ระหว่างออกธุดงค์ โดยเฉพาะในแถบชายแดนเขมร ท่านได้
ใช้วิทยาคมช่วยเหลือผู้ที่ต้องการไสยและพระภิกษุที่ถูกลองดีหลายราย

^{๒๓๗} เวกษ์ วรวิทย์, *คณาจารย์สายศิษย์หลวงปู่ศุข* (กาญจนบุรี: ร่มฟ้าสยาม, มปป.),

ตลอดชีวิตของท่านหลวงพ่อบุญได้ย้ายสถานที่จำพรรษามาหลายวัด แต่ เหตุการณ์สำคัญอันทำให้เห็นถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านนั้น ครั้งหนึ่งเกิดขึ้นเมื่อท่านไปจำพรรษาที่ วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสุโขทัย ทว่าวัดนั้นมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลคอยหาผลประโยชน์จากสมบัติของวัด การมาจำพรรษาของหลวงพ่อบุญจึงถือเป็นการขัดผลประโยชน์ ทำให้เป็นเป้าในการลอบทำร้าย หลวงพ่อบุญจึงใช้วิชามหาอุดล้อมวัดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้คนในวัดต้องพลอยถูกถูกลอบ แต่มีครั้ง หนึ่งที่หลวงพ่อบุญมีอาการป่วยอย่างเฉียบพลันหลายชนิดที่นอกวัด แต่ท่านเพียงแต่ล้มลงไปที่นั่น ทว่า ไม่มีบาดแผลหรือเป็นอันตราย ส่วนอีกครั้งหนึ่งเกิดเมื่อหลวงพ่อบุญไปจำพรรษาอยู่ที่พิษณุโลก ท่านได้ถูกแพทยแผนโบราณในละแวกวัดส่งคนมาลอบยิงเพราะไปทำให้ขาดรายได้จากการรักษา ทว่ามีปืนยิงท่านอย่างไรก็ไม่ถูก เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ท่านตัดสินใจเดินทางไปจำพรรษาที่วัดเขา ไม้แดง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และอยู่ประจำที่วัดนี้จนมรณภาพ

๓.๑.๖ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ชัยนาท

หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า^{๒๓๔}

หลวงปู่ศุขเป็นบุตรของนายน่วมและนางทองดี เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน ๔ ปีวอก พ.ศ. ๒๓๙๐ ตั้งแต่วัยเยาว์ท่านเป็นผู้มีนิสัยใจคอหนักแน่นมั่นคงอันเป็นลักษณะนิสัยที่เหมาะสมกับการศึกษาวิชาาคม เมื่อเจริญวัยขึ้นก็ได้ภรรยาชื่อ นางสมบุญ และมีบุตรด้วยกัน ๑ คน ชื่อ นาย สอน เกศเวชสุริยา ต่อมาท่านเกิดเบื่อหน่ายในทางโลกจึงเลิกร้างกับภรรยา เมื่ออายุ ๒๕ ปี ได้ อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดโพธิ์ทองล่าง ตำบลบางเขน ได้รับฉายาว่า “เกสรโร” มีหลวงพ่อบุญ เขย จันทสิริ ซึ่งมีวิทยาคมแก่กล้าเป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นเหตุให้ท่านได้รับการถ่ายทอดวิทยาคมต่างๆ ในเบื้องต้น

อนึ่ง พระธรรมปัญญาบดี (สวัสดิ กิตติสาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราช รังสฤษฎี ซึ่งเคยพำนักอยู่ที่วัดโพธิ์ทองล่างได้เป็นประจักษ์พยานในการสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ของ หลวงปู่ศุขถึง ๒ ครั้ง ในคราวที่หลวงปู่ศุขกลับมากกราบนมัสการหลวงพ่อบุญผู้เป็นพระอุปัชฌา จารย์ กล่าวคือ ครั้งหนึ่งท่านได้เห็นหลวงปู่ศุขถือปลีกล้วย ๒ อัน มาบริกรรมคาถาอยู่ครู่หนึ่ง ปลี กล้วยได้กลายเป็นไก่เข้าจิกตีกัน สักพักหลวงปู่ศุขจึงจับไก่ทั้งสองขึ้นมา ไก่ก็กลับเป็นปลีกล้วย เช่นเดิม ส่วนอีกครั้งหนึ่งได้มีหวัชไมย ๒ คน มาขมิยเรือที่วัดโพธิ์ทองล่างในยามวิกาล เมื่อหลวง

^{๒๓๔} เรียบเรียงจาก เฒ่าวายุ คันเคียว, หลวงปู่ศุข เกสรโร เทพเจ้าแห่งปากคลองมะขามเฒ่า (กรุงเทพฯ: พลอยใส, ๒๕๕๓). และ นาน ตาปี, ตามรอยเกจิ ขลังแห่งลุ่มน้ำมะขามเฒ่า หลวงปู่ศุข และ ศิษย์ผู้สูงศักดิ์ ‘เสด็จเตี้ย’ กรมหลวงชุมพรฯ, ๒๕๕๒.

ปู่ศุขตื่นมาพบเข้า ท่านจึงพูดออกมาเสียงดังว่า “อยู่ในวัดนี้แหละไม่ต้องไปไหน ” ปราบกฏว่าขโมย ทั้งสองหาทางออกจากวัดไม่ได้ จำต้องแบกเรือเดินวนไปเวียนมาจนรุ่งสาง เมื่อสว่างแล้วหลวงปู่ศุข ได้บอกแก่หวัชโมยอีกครั้งว่า “เอาเรือวางลงแล้วไปได้แล้ว ” หวัชโมยจึงสามารถหยุดเดินแล้ววางเรือลงได้

เมื่อศึกษาวิทยาคมกับหลวงพ่อเซยได้สักพัก หลวงปู่ศุขได้ออกธุดงค์ถึง ๗ พรรษา เพื่อออกเสาะหาครูบาอาจารย์ที่มีวิชาอาคมหลายท่าน จนเล่ากันว่าบายศรีที่ท่านใช้ยกครูกับพระอาจารย์รูปต่างๆ กองสูงท่วมหลังช้าง เหตุการณ์ในระหว่างการธุดงค์ของหลวงปู่ศุขเล่ากันว่า ท่านได้กำราบภูตผีปีศาจและเสียดสึงอยู่หลายครั้ง มีเทวดามาขอฟังธรรมและคอยอุปัฏฐากย์ รวมถึงได้กำราบช้างงาดำ หัวหน้าโขงช้างป่าให้เชื่องและตั้งมั่นอยู่ในธรรม ได้พบฤๅษีตาไฟ ได้เรียนวิชา กับหลวงปู่เทพโลกอุดร ซึ่งท่านกล่าวว่าเป็นพระเถระร่างสูงใหญ่ผิวดำ แต่สามารถเนรมิตกายให้ เป็นไปได้ต่างๆ ตลอดจนเนรมิตกายให้หนุ่มหรือชรา และหลวงปู่โพรงโพธิ์ พระเถระร่างผอมเหลือ แต่หนังหุ้มกระดูก ซึ่งตำนานกล่าวว่ายังไม่นิพพานจนกว่าพระศรีอาริยมุตไตรภพจะมาตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้า ส่วนสหธรรมิกที่ท่านพบในการธุดงค์ครั้งนั้น คือ หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร และ พระอาจารย์อีกรูปที่ชื่อว่า พระอาจารย์เพ็ง

ผลจากการธุดงค์เป็นระยะเวลาอันนานเป็นเหตุให้ท่านสำเร็จวิทยาคมแขนงต่างๆ อันได้แก่ พระคาถาเนรมิตสารพัดนึก พระคาถาผูกหุ่นพยนต์ พระคาถาพระจุฬารัตนเนรมิตกาย พระคาถาธาตุทั้งสี่ พระคาถาประสิทธิฤทธิ์ พระคาถาหายตัว พระคาถากำบังพรางตัว คาถา เปลี่ยนร่างคนและสัตว์ คาถาเสกใบไม้เป็นต่อแตน ตลอดจนได้กสิณ ๑๐ พร้อมอภิญาหลาย ประการ ยิ่งกว่านี้ขณะที่ท่านเรียนวิชาอยู่กับหลวงปู่เทพโลกอุดร หลวงปู่เทพโลกอุดรยังเคยเนรมิต กายเป็นเสือเพื่อทดสอบจิตของท่าน หลวงปู่สี และพระอาจารย์เพ็ง จากนั้นก็พาพระภิกษุทั้ง ๓ รูป ไปชมดินแดนหิมพานต์

ยิ่งไปกว่านั้น ประวัติของหลวงปู่ศุขอีกสำนวนหนึ่งเล่าว่า ครั้งหนึ่งหลวงปู่ศุขได้ เดินธุดงค์ขึ้นภูเขาใหญ่ พบพระอาจารย์ท่านหนึ่งมีวิชาหายตัว เรียกกลมเรียกฝนได้ พระอาจารย์รูป นั้นบอกว่า หากอยากได้วิชาก็ให้ตามมาเอา แล้วก็กระโดดลงก้นเหว หลวงปู่ศุขก็กระโดดตามลงไป ทำให้ได้เรียนวิชากับพระอาจารย์ที่ว่าอยู่ ๓ วัน ๓ คืน โดยไม่ได้ฉันอะไรนอกจากเสกน้ำในบาตรฉัน กันเท่านั้น^{๒๓๙}

หลังสำเร็จวิทยาคม หลวงปู่ศุขได้กลับมาจำพรรษาอยู่ที่ตำบลมะขามเฒ่า จังหวัด ชัยนาทเนื่องจากได้รับนิมนต์จากโยมมารดา แต่ว่าในครั้งแรกที่ท่านเข้าจำพรรษาที่วัดปากคลอง

^{๒๓๙} ตำรายาสมนไพร หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า (กรุงเทพฯ: ส. ธรรมภักดี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๐๕.

มะขามแต่นั้น ท่านต้องปราบวิญญานของอดีตเจ้าอาวาสเสียก่อน ตลอดเวลาที่หลวงปู่ศุขจำ พรรษาอยู่วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัตรปฏิบัติของท่านทำให้ชาวบ้านศรัทธาเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง ถึงแก่มิได้กล่าวหาว่า หากท่านเจิมหัวเรือให้ใคร เจ้าของเรือลำนั้นจะจับปลาได้มากเสมอ นอกจากนี้ ท่านยังมีวิชาเล่นแร่แปรธาตุ ดำน้ำเสกตะกวด อันกลายเป็นวัตถุมงคลคุ้มครองพุทธศาสนิกชนผู้ เคารพศรัทธาท่าน เล่ากันว่าท่านเคยเสกเทียนชัยระเบิดน้ำดำลงไปดูจะเข้ที่หน้าวัดโดยที่จิวรไม่ เปียก เทียนไม่ดับ พวกลูกหลานของชาวบ้านท่านก็มักเสกหัวปลีเป็นกระต่ายให้เล่น เสกหุ่นพยนต์ สำหรับวิ่งไล่จับกับเด็กๆ และสะกดจระเข้ไว้หากมีเด็กมาว่ายน้ำเล่นที่หน้าน้ำวัด

ส่วนนิทานปาฏิหาริย์อื่นๆ ของหลวงปู่ศุข ^{๒๔๐} เช่น ๑) นายพลอย น้องชายแท้ๆ ของ หลวงปู่ศุข เล่าว่าเคยเห็นท่านใช้มีดบิदन้ำออกจากมีด ๒) นายพลอยอีกคนหนึ่งซึ่งเป็นคนฐานะดี เคยแจ้งตำรวจจับทหารเรือในกรมหลวงชุมพรฯ ขณะที่อยู่วัดปากคลองมะขามเฒ่าขอให้หลวงปู่ศุข จ้างพูดว่า “ไอ้พลอยทำอะไรไม่นึกถึงหน้ากู ต่อไปเห็นที่ยุ้งข้าวมันจะกลายเป็นแน่ ไม่นาน นายพลอยผู้นี้ก็ถูกจับ พวกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองพากันมารื้อยู่ข้าวในบ้านไปถวายเป็นวัด สมดังคำ หลวงปู่ศุข ๓) หลวงปู่ศุขเคยเสกผ้าแพรสำหรับพาดไว้ริมน้ำ ทำให้เรือกลไฟที่แล่นผ่านท่าน้ำหน้า วัดหยุดให้เด็กๆ ได้ชมจนพอใจ เมื่อเอาผ้าแพรออกเรือจึงจะสามารถแล่นได้ดังเดิม ๔) หากเด็กคน ไหนเป็นเหาแล้วให้หลวงปู่ศุขเป่าศีรษะให้จะหายและไม่กลับมาเป็นอีก ๕) ครั้งหนึ่งหลวงปู่ศุข ถุดงค์ไปไหว้พระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดร้างแห่งหนึ่ง ปรากฏว่าถูกผีอดีต สมภารวัดนั้นรังควาน สวดคาถาบทใดก็ไม่ไป จนท่านรำพึงว่า “อนิจจาเอ๋ยไม่เคยเห็น ผีตายหรือ จะสู้กับผีเป็น นะโมพุทธานะ ” จึงสามารถขับไล่ผีอดีตสมภารไปได้ ๖) ครั้งหนึ่งบรรดาพระที่หลวง ปู่ศุขเป็นพระอุปัชฌาย์ให้พากันมากราบท่าน สอบถามเด็กวัดพบว่าท่านอยู่ที่ศาลาหลังวัด เมื่อไป หากก็พบแต่ภิกษุหนุ่มรูปหนึ่งนั่งอยู่ แต่เมื่อกลับไปดูอีกก็พบว่าภิกษุหนุ่มรูปนั้น คือ หลวงปู่ศุขใน รูปจำแลง ๗) ครั้งหนึ่งมีผู้เข้ามาขอให้หลวงปู่ศุขทำน้ำมันตีให้ แต่ท่านกำลังยุ่งอยู่จึงไม่ได้บริกรรม คาถา ชายผู้นั้นจึงจะเอาน้ำในบาตรน้ำมันตีไปเททิ้งลับหลังหลวงปู่ศุข ปรากฏว่าน้ำไม่ออก ๘) หลวงปู่ศุขมีขนาดตั้งสฐาน ๙) หลวงปู่ศุขสามารถย่นระยะทางทั้งให้ตัวท่านเองและลูกศิษย์ จน สามารถย่นระยะทางไปปิณฑบาตรในพระนครได้

มูลเหตุที่ทำให้ท่านได้เป็นพระอาจารย์ทางวิทยาคมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม หลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์นั้น เล่าว่าขณะที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ ทรงเดินทางแสวงหาพระอาจารย์มาถึงบริเวณหน้าวัด หลวงปู่ศุขได้ดลบันดาลให้เรือพระที่นั่งไม่ สามารถแล่นต่อไปได้ จนเสด็จกรมหลวงฯ ต้องเสด็จขึ้นมาในวัด และได้ทอดพระเนตรเห็นหลวง

^{๒๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๙-๒๐๕.

ปู่ศุขเสกหัวปลีเป็นกระต่าย และเสกทหารเรือมหาดเล็กของเสด็จในกรมฯ ชื่อ “พลทหารจ๊อก” ให้เป็นจระเข้ แล้วเสกกลับมาเป็นคนเช่นเดิม ทำให้ทรงศรัทธาเลื่อมใส ขอฝากพระองค์เป็นศิษย์ ทั้งนี้วิชาที่หลวงปู่ศุขทรงสอนถวาย ได้แก่ วิชากระสุนคุด วิชาเสกขี้เถ้าเป็นไฟ-เสกข้าวสารเป็นภูเขา-เสกทรายเป็นน้ำ ซึ่งเอาไว้ใช้เพื่อขวางทางศัตรูที่กำลังไล่ทำร้าย วิชาคงกะพัน วิชาระเบิดน้ำ วิชาใช้ธาตุห้ามปืน วิชาเรียกเข็มเงินเข็มทองเข้าตัว วิชาชะงัดงัง วิชาชะชิก-เมตตามหานิยม และวิชาย่อกายอายน้ำทำน้ำมนต์ ซึ่งเล่าว่ามูลเหตุที่ท่านทรงสอนวิชานี้ถวายเสด็จกรมหลวงฯ คือ ครั้งหนึ่งขณะที่พระองค์ทรงสนทนาธรรมอยู่กับหลวงปู่ศุข มีชายชาวจีนผู้หนึ่งรีบร้อนมาขอให้ท่านทำน้ำมนต์ให้ ท่านจึงย่อกายลงส่องน้ำในขวดโหลมอบให้ชายผู้นั้นเป็นน้ำมนต์ ทั้งนี้หลวงปู่ศุขยังเสกตะกรุดสามกษัตริย์ถวายพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ โดยดำนํ้าลงไปเสกที่วังจระเข้

ความที่หลวงปู่ศุขมีอิทธิญาญาณ สามารถสำแดงฤทธิ์ได้ ทำให้ผู้มีวิชาอาคมหลายคนต้องการประลองฤทธิ์กับท่าน อาทิ ๑) ชาวเหนือจากจังหวัดอุตรดิตถ์นำช้างจะลงมาขายที่พระนคร ระหว่างทางขอพักค้างแรมที่วัดปากคลองมะขามเฒ่า แล้วได้พยายามยิมนำพิราบบนหลังคาโบสถ์ลงมาเป็นอาหาร แต่ยิงอย่างไรก็ไม่ถูก ทำให้ทราบว่ามีภูตผีมีวิเศษอาคม จึงลองตีด้วยการใช้อาคมถากไม้ออกจากหน้าแข้งของตน แต่แท้ที่จริงแล้วไม้เหล่านั้นถากออกจากเสาศาลาวัด เมื่อหลวงปู่ศุขทราบก็สั่งสอนโดยการเสกให้ช้างของพ่อค้าเหล่านี้ตัวเล็กเท่าแมลงวัน แล้วท่านก็นำกะลามาคงครอบไว้ พอเข้าขึ้นพวกพ่อค้าหาช้างของตนไม่พบจำต้องมาสอบถามกับหลวงปู่ศุข ท่านก็เทศนาให้ทราบว่ากรรมกระทำของพวกพ่อค้าเหล่านั้นไม่ถูกต้อง เมื่อพวกพ่อค้าสำนึกผิด ยอมจ่ายเงินค่าไม้เสาศาลา ท่านก็ปล่อยช้างออกจากกะลาแล้วเสกให้ตัวใหญ่ดังเดิม ๒) หลวงปู่ศุขกับหลานของท่านซึ่งบวชเป็นภิกษุเช่นกันเคยใช้คาถาเสกดอกจำปาเป็นแมลงผู้ เสกใบไม้เป็นต่อแตนแข่งกันเพื่อความสนุกสนาน ๓) สำเร็จลุน พระเถระของทางฝั่งลาวอยากรู้จัก จึงมาลองวิชาการเสกใบไม้เป็นต่อแตน เมื่อท่านทั้งสองได้รู้จักกันแล้วก็นับถือเป็นสหายธรรมิกกันตลอดชีวิต

หลวงปู่ศุขมรณภาพเมื่อวันแรม ๔ ค่ำ เดือนยี่ ปีกุน พ.ศ. ๒๔๖๖ เล่ากันว่าท่านรู้ล่วงหน้าว่าอีก ๑๐ วันท่านจะมรณภาพก่อน จึงได้ให้คนเตรียมกระทงดอกไม้ธูปเทียนไว้ ก่อนท่านมรณภาพ ๑ วัน หลายคนพบดวงไฟสว่างสุกใสคล้ายพระจันทร์ลอยอยู่เหนือวัดปากคลองมะขามเฒ่า แล้วค่อยๆ ลอยหายไปทางเหนือ ในขณะที่ท่านกำลังจะมรณภาพ ผู้คนจำนวนมากก็ได้เห็นวิมานลอยมาที่วัดปากคลองมะขามเฒ่า เมื่อท่านมรณภาพแล้ว ตอนที่คณะศิษย์เปลี่ยนไตรจีวรให้ท่านก็ปรากฏว่ามีจิ้งจกจำนวนมากเข้ามาในกุฏิของท่าน ส่วนในวันพระราชทานเพลิงศพ ปลาใหญ่หลายชนิด เช่นปลากลาย ปลาดวงเขื่อน ต่างก็พากันมาว่ายออกอยู่ที่ท่าน้ำวัด ยิ่งไปกว่านั้นแม้ว่าหลวงปู่ศุขจะมรณภาพไปแล้วหลายปี ดวงวิญญาณของท่านยังคงเคยมาประทับทรงในร่างของ

ด.ช. สุเพชร แซ่ลี และของคหบดีชาวไทยเชื้อสายจีนผู้หนึ่ง เพื่อชี้ตัวคนร้ายและคลี่คลายคดีลักขโมยบานประตูไม้แกะสลักของพระอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่าด้วย

วัตถุมงคลของหลวงปู่ศุขมีอยู่อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพระเครื่อง ผ้ายันต์ เลื่อยยันต์ ปลัดขิก ซึ่งมีคุณทั้งทางเมตตามหานิยมและแคล้วคลาด ตัวอย่างเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ศุข เช่น ๑) เคยมีผู้ทดลองนำปืน ๙ มม. ยิงใส่ตะกรุดของหลวงปู่ศุข ปรากฏว่าปืนยังไม่ออก ๒) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง **หลวงปู่ศุข เกสโร เทพเจ้าแห่งปากคลองมะขามเฒ่า** ซึ่งพกตะกรุดหลวงปู่ศุขติดตัวเสมอ ได้เดินไปเตะกรรไกรตัดหญ้าด้านคม แต่กลับไม่มีบาดแผล ๓) ชายผู้หนึ่งซึ่งบูชาผ้ายันต์หลวงปู่ศุขเปิดเตาแก๊สทำกับข้าวไว้แล้วผลอหลับ ปรากฏว่าเมื่อตื่นขึ้นมาพบว่า ที่เตามีแต่ควันติดโขมง แต่ไฟกลับไม่ไหม้บ้าน นอกจากนี้แล้วหลวงปู่ศุขยังมีมนต์มหาจินตามณีซึ่งมีคุณทางเรียกทรัพย์ ให้โชคลาภ เมตตามหานิยมด้วย

หลวงพ่อบำ วัดอินทาราม ^{๒๔๑}

หลวงพ่อบำ หรือพระครูสถิตสมณวัตร อดีตเจ้าอาวาสวัดอินทาราม ตำบลขลุ่ย อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เป็น พระภิกษุที่ชาวบ้านเคารพนับถือเป็นอันมาก และเล่าลือกันว่า ท่านมีวิชาสิทธิ์ ทั้งนี้ตำนานเล่าว่าวันหนึ่งท่านไปสงฆ์น้ำที่วัดในฤดูน้ำขึ้น มีเรือกลไฟพ่วงเรือ ต่อ ล่องลงมา หลวงพ่อบำจึงถามว่า “น้ำเมืองเหนือเป็นอย่างไร ” แต่นายท้ายเรือกลับตอบว่า “น้ำเมืองเหนือมันก็เหลวๆ เหมือนน้ำที่นี้แหละหลวงตา ” ท่านเลยตอบไปว่า “ที่นี้น้ำมันหนักนะ ” ปรากฏว่าเรือกลไฟลำนั้นไม่แล่นเพราะติดน้ำหนืด นายท้ายเรือต้องจูดรูป เทียนขอขมา เรือจึงแล่นต่อไปได้

๓.๑.๗. ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดนครนายก

หลวงพ่อสุนีท วัดลำบัวลอย ^{๒๔๒}

หลวงพ่อสุนีทเป็นบุตรของนายบุญและนางเรียง มีพงษ์ มีพื้นเพเป็นชาวปราจีนบุรี แต่เพราะโยมบิดามารดาถึงแก่กรรมแต่เด็ก ท่านจึงมาอาศัยอยู่กับโยมพี่สาวที่นครนายก จนอายุครบก็ได้กลับไปอุปสมบทที่วัดท่าเรือ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นเหตุให้ได้ศึกษา

^{๒๔๑} วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๓.

^{๒๔๒} ปลาย บุรพาทิส, **เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง**, หน้า ๑๗๕-๑๘๑.

วิทยาคมกับหลวงพ่อดำ วัดกุฎี ทำให้ท่านได้วิชาการสร้างพระปิดตากันยาสั่ง และศึกษาวิชาการ
ทำจะเข้โทนกับหลวงพ่อเส็ง วัดสันทรีย์ ต่อมาท่านจึงย้ายมาจำพรรษาที่วัดลำบัวลอย จังหวัด
นครนายก จนมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๔

วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงพ่อดำ ได้แก่ พญาเต่าเรือนซึ่งมีเสียงกึ่งภายใน
หายจะเดินทางให้ลองอธิษฐานแล้วเขย่าดู หากมีเสียงแปลว่าจะสามารถเดินทางได้โดยไม่มี
อุปสรรค แต่ถ้าไม่มีเสียงจะเป็นตรงกันข้าม นอกจากนี้หากมีเหตุร้ายเต่าจะไปเข้าฝันบอกเหตุ และ
จะเข้โทนซึ่งมีพุทธคุณในการคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ป้องกันภูติผีปีศาจ เสนียดจัญไร ทำให้มี
อำนาจเหนือสัตว์ทุกประเภท และด้านเมตตามหานิยม ค้ำขายดี ทั้งนี้มีเรื่องเล่าว่า เครื่องบินที่ร้อย
ตรีคนหนึ่งซึ่งบูชาจะเข้โทนของท่านเป็นคนขับเกิดเครื่องยนต์ขัดข้อง แต่กลับสามารถแล่นลงจอด
ได้โดยปลอดภัย

๓.๑.๘ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด นครปฐม

หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว^{๒๔๓}

หลวงปู่บุญเป็นบุตรของนายเส็งและนางลิ้ม เกิดเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ.
๒๓๙๑ เมื่อแรกเกิดจู่ๆ ท่านก็หมดลมหายใจแต่กลับฟื้นขึ้นมาใหม่อย่างน่าอัศจรรย์ อันเป็นที่มา
ของชื่อ บุญ เล่ากันว่าท่านมีใจใฝ่ทางบุญกุศล ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาตั้งแต่เล็ก แม้ไปหาปลากับโยม
พ่อได้มาก็แอบปล่อยปลาไปจนหมด ท่านบรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี หลังจากที่โยม
บิดามารดา เสียชีวิตทั้งคู่ โดยได้ศึกษาอยู่กับพระปลัดทอง วัดกลางบางแก้ว ซึ่งท่านายว่าหลวงปู่
บุญจะต้องศึกษาจากสามเณรด้วยโรคภัยไข้เจ็บ แต่เมื่ออายุ ๒๒ ปีแล้วจะพ้นเคราะห์ และจะเจริญใน
ธรรมสืบต่อไป ต่อเมื่อท่านอายุ ๑๙ ก็จำต้องลาสิกขาเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรงตามคำพระปลัด
ทองจริงๆ และหายจากโรคกลับมาอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๒ ปี มีสมณฉายาว่า ชันธิโชโต

หลังอุปสมบทแล้วหลวงปู่บุญได้ศึกษากัมมัฏฐานและวิทยาคมเบื้องต้น
โดยเฉพาะคาถาหม่าจินตามนต์กับพระปลัดปาน วัดตุ๊กตา ส่วนวิทยาคมนี้ท่านได้เดินธุดงค์เพื่อ
ศึกษากับพระอาจารย์หลายรูป อาทิ สมเด็จพระวันรัต (แดง) วัดป่าแก้ว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ได้วิชาการสร้างพระค่านเรศวรปราบหงสาวดี สร้างตะกรุดโทน ประกอบผงยาจินตามณี และคาถา
กระสุนคน นอกจากนี้ยังมี ปู่แขก ซี่ปะขาวซึ่งเคยสอนวิทยาคมถวายหลวงพ่อดำ วัดสัตหีบ ได้สอน
วิชาการทำเบี้ยแก้ถวายท่าน

^{๒๔๓} ตีรธรรม, หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำนครชัยศรี (กรุงเทพฯ: ประชาณีย์,
๒๕๕๓).

หลวงปู่บุญเป็นพระที่มีวิद्याคมแก่กล้า สามารถสำแดงวิद्याคมให้สมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสสเทโว) ได้ทอดพระเนตรเมื่อครั้งสมเด็จพระสังฆราชยังมีสมณศักดิ์ที่ พระพรหมมุนี จนกระทั่งได้เป็นสภธรรมมิกกัน ได้พบปะสนทนาธรรมกับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตยทิพย์ อาภา ขณะทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงเมืองนครปฐม ได้เสด็จมาหาหลวงปู่บุญเพราะปัญหาทางการเมือง หลวงปู่บุญได้รด น้ำมนต์ถวาย พร้อมทั้งถวาย “พระสะดุ้งกลับ” อันมีพุทธคุณในทางกลับร้ายให้กลายเป็นดี พระสะดุ้งกลับที่ว่านี้จะปลุกเสกด้วยพระพุทธรูปมนต์ถอยหลังกลับ ซึ่งต้องใช้พลังจิตที่แก่กล้ากว่าการปลุกเสกด้วยพุทธรูปมนต์ทั่วไป

เรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่บุญมีมาตั้งแต่ท่านออกธุดงค์ศึกษาวิद्याคม กล่าวคือ ครั้งหนึ่งท่านได้เดินธุดงค์แล้วพบกับพระอาจารย์พา วัดระฆังโฆสิตาราม ระหว่างที่ท่านทั้งสองนั่งสนทนาธรรมกันอยู่นั้น จู่ๆ หลวงปู่บุญก็พูดขึ้นว่า “ขอช่วยพระท่านก่อน ” จากนั้นก็เข้าสมาธิ เมื่อกจากสมาธิท่านได้แจ้งแก่พระอาจารย์พาว่า มีพระธุดงค์จะถูกควายขวิดท่านเลย ต้องกำหนดจิตไปช่วย จากนั้นเมื่อเดินทางมาสักหน่อยท่านก็พบพระธุดงค์ซึ่งประสบเหตุการณ์ที่ว่าแต่สามารถรอดชีวิตมาได้อย่างอัศจรรย์จริงๆ

ส่วนเรื่องราวหลังจากที่หลวงปู่บุญดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดกลางบางแก้วแล้ว นั้น เล่าว่า ๑) ท่านสามารถเสกทรายเพื่อโรยรอบวัดป้องกันน้ำท่วม ยังผลให้วัดกลางบางแก้วแม้จะอยู่ติดแม่น้ำนครไชยศรี แต่ไม่เคยถูกน้ำท่วมเลยในสมัยของท่าน ๒) ท่านสามารถใช้มหาจินดามนต์ซึ่งเป็นคาถาเรียกเนื้อเรียกปลา เรียกให้ฝูงปลาเข้ามาชุมนุมที่ท่าน้ำวัดได้ ๓) คราวที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมหลวงชินวราวุฒินันต์ เสด็จมาตรวจราชการคณะสงฆ์และได้แวะสนทนากับท่านที่วัดกลางบางแก้ว หลวงปู่บุญได้ถวายคำพยากรณ์ว่า ขณะนี้มีพายุในพระนคร พัดกิ่งต้นโพธิ์หักลงมาที่หลังค้ำำหนักในวัดบวรนิเวศวิหาร ถูกกระเบื้องมุงหลังคาแตกไป ๔ แผ่น เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเสด็จกลับถึงวัดบวรนิเวศก็พบเหตุการณ์เช่นที่หลวงปู่บุญทูลไว้จริงๆ

หลวงปู่บุญมรณภาพเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ก่อนมรณภาพท่านได้นั่งสมาธิที่โต๊ะหมู่บูชาหลังจากฉันเพลแล้ว ซึ่งโดยปกติท่านจะนั่งสมาธิเวลากลางคืนในกุฏิของท่าน จากนั้นท่านก็อาพาธโรคท้องร่วง ทว่าเมื่อลูกศิษย์จะหายาให้ฉันท่านกลับปฏิเสธ ในที่สุดท่านก็ได้ละสังขารอย่างสงบในวันนั้นเอง อย่างรักตาม วัดถุมงคลของหลวงปู่บุญก็ยังคงเป็นที่เลื่อมใสในเรื่องพุทธคุณ ที่สำคัญก็เช่น เบี้ยแก้ มีพุทธคุณในด้านป้องกันและถอนคุณไสย ป้องกันภูตผีปีศาจ และอัมภมคง ยาจินตามณี มีพุทธคุณในด้านการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เหยี่ยวเจ้าสัว มีพุทธคุณในด้านค้าขาย เมตตามหานิยม และประจำ นเรศวรปราบหงสาวดี มีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด อยู่ยงคงกะพัน

หลวงพ่อกา วัดพะเนียงแตก^{๒๔๔}

ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อกา วัดพะเนียงแตก ไม่พบการระบุวัน เดือน ปี เกิด ชื่อโยมบิดามารดา การบรรพชาอุปสมบท หรือประวัติการศึกษาวิชาคัมภีร์ของท่าน ทราบกัน แต่ว่าหลวงพ่อกามีสมณฉายาว่า โสณุตตโร ได้สมณศักดิ์สูงสุดที่ พระครูอุตรการบดี และเป็น พระอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่พระเกจิอาจารย์หลายรูป อาทิ หลวงพ่อแช่ม วัดตาก้อง หลวงพ่อเต๋ วัดสามง่าม เป็นต้น นอกจากนี้หลวงพ่อกายังเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้เข้มงวดเรื่อง ระเบียบวินัย หากพระภิกษุสามเณรประพฤติหย่อนยานจากพระธรรมวินัย หรือมีผู้เสพสุรายาเมา ก่อเรื่องชกต่อยในวัด ก็จะถูกท่านลงโทษโดยวิธีการตีด้วยหางกระเบนตากแห้ง ทว่าโดยปกติแล้ว ท่านเป็นผู้มีเมตตาสูง เป็นที่พึ่งของชาวบ้านเสมอโดยเฉพาะเรื่องการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ สำหรับเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อกา เรื่องแรกหนึ่งนั้นหลวงพ่อกา วัด สามง่าม เล่าว่าท่านมีทิพยโสต คราวหนึ่งท่านอยู่ที่วัดแต่กลับได้ยินเสียงข้างป่าร้องจึงทราบว่ามี นกได้รับบาดเจ็บ และบุกป่าฝ่าดงเข้าไปรักษาจนหาย ต่อมาท่านก็ได้ยินเสียงข้างป่าตัวเดิมร้องเพื่อ แสดงความขอบคุณ ทั้งนี้เสียงข้างป่าร้องทั้ง ๒ ครั้ง มีแต่ท่านผู้เดียวที่ได้ยิน ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ขณะที่ท่านขึ้นไปเพื่อทำหน้าที่พระอุปัชฌาย์ให้แก่กุลบุตรต่างท้องถิ่น มีโจร ๕ คน มาปล้นม้าของท่าน แต่ท่านบอกว่าให้รออยู่ก่อนแล้วจะกลับมา ปรากฏว่าเมื่อท่านกลับมาทางเดิมอีกครั้ง โจรทั้ง ๕ ก็ยังอยู่ในอิริยาบถเดิมเหมือนเมื่อพบท่านครั้งแรก เหตุเพราะคาถาณะจั่งจ้งของท่าน หนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยโปรดฯ ให้หลวง พ่อกาเข้าเฝ้าเพื่อเสกหญ้าให้ม้าเทศของทางราชการคลายพยศ ปรากฏว่าเมื่อม้าเหล่านั้นกินยา เสกของหลวงพ่อกาแล้วก็กลับกลายเป็นม้าเชื่อง สามารถใช้ในราชการแผ่นดินได้สะดวก^{๒๔๕} ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์วัตถุมงคลของท่าน มีเรื่องเล่าว่า ชายหนุ่มชาวไร่อ้อยผู้หนึ่ง แขนวพระเครื่องรุ่นปรกโพธิ์ของท่าน แล้วถูกลอบยิงที่ศีรษะขณะขับรถลี้ภัยหนีจากสง้อ้อยแต่ กลับยิงไม่เข้า

หลวงพ่อกา วัดตาก้อง^{๒๔๖}

หลวงพ่อกาเดิมเป็นเด็กกำพร้า ไม่ปรากฏนามโยมบิดามารดาและวันเดือนปี เกิด ทราบแต่ว่าท่านอยู่ในความอุปการะของพี่สาว หน้าซำยังมีนิสัยในทางนักเลง เทียวเร่ร่อนไป

^{๒๔๔} ปัจจะ ยาตรา, **พลังบารมีพระเกจิ ดัง ชลิ่ง ดี**, หน้า ๒๕-๒๗.

^{๒๔๕} รัตนธรรม, **พระป่าปาฏิหาริย์** (กรุงเทพฯ: ฉัตรแก้ว, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๑.

^{๒๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑-๖๕.

ทั่ว ทว่าวันหนึ่งเมื่อได้ยินแม่เพลงร้องเพลงที่บ้านสรรเสริญคุณของพระโพธิสัตว์ ท่านก็บังเกิด
ศรัทธาอย่างแรงกล้าจนตัดสินใจอุปสมบท อนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าสมัยที่ท่านยังเป็นวัยรุ่นอยู่นั้น ครั้ง
หนึ่งท่านนึกคะนองจึงขอสัมผัสด้านมของพี่สาว แต่เมื่อสัมผัสแล้วกลับรู้สึกเหมือนกับเนื้อน้อง
ของตน และนี่ก็ปลงสังเวชในกามโลกีย์

หลังจากอุปสมบทแล้ว หลวงพ่อแช่มได้เรียนกัมมัฏฐานและวิทยาคมจากหลวง
พ่อทา วัดพะเนียงแตก จนสามารถออกธุดงค์ได้โดยลำพัง เป็นที่มาของเรื่องเล่าเกี่ยวกับ
อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านหลายเรื่อง เช่น ๑) ได้พบและแผ่เมตตาให้ดวงวิญญาณของแม่เพลงซึ่งเคย
เป็นเจ้ากรรมนายเวรของท่าน ๒) ครั้งหนึ่งท่านกำลังจะถูกโจรในป่าทำร้าย แต่กลับมีโขลงช้างป่าวิ่ง
มาเหยียบโจรเหล่านั้นถึงแก่ความตายแทน ๓) ความที่ท่านนั่งสมาธิอยู่ในแถบรอยต่อชายแดน
ประเทศเพื่อนบ้าน ท่านมีนิมิตเห็นพระพุทธรูปปลั่งรัศมีลอยลงมาจากบนเขา ๔) มีรุกขเทวดามา
ตักบาตรท่านถึง ๒ ครั้ง ครั้งแรกด้วยกล้วยป่า ครั้งที่สองด้วยปลาบั้งกับเนื้อหั่วกลอย
ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีปาฏิหาริย์เรื่องการย่นระยะทางและการประลองฤทธิ์กับหลวงปู่
บุญ วัด กลางบางแก้ว ^{๒๔๗} ว่าคราวที่หลวงพ่อแช่มจะไปกราบเยี่ยมหลวงปู่บุญ ท่านได้ใช้วิชาย่น
ระยะทางเพื่อเดินจากวัดตาก้องถึงวัดกลางบางแก้ว ทั้งที่ระยะทางไกลกว่า ๓๐ กิโลเมตร อีกทั้งยัง
ก่อนที่รถไฟจะมาถึง เมื่อมาที่วัดกลางบางแก้วท่านเห็นภิกษุลูกวัดกำลังใช้กบไล่ไม้ ท่านจึงวางกบ
ลงบนแท่งไม้ แล้วใช้วิทยาคมเสกให้กบไล่ไปเอง เมื่อสุดปลายไม้ก็นำกบมาวางไว้ที่ปลายไม้อีก
ด้านหนึ่ง แล้วใช้วิทยาคมให้กบไล่ไปเองเช่นเดิม แต่เมื่อหลวงปู่บุญมาเห็นเข้าท่านกลับบอกว่า ทำ
เช่นนี้เสียเวลานำกบมาวางใหม่ แล้วก็ใช้วิทยาคมเสกให้กบไล่กลับไปแล้วกลับมาเองได้

หลวงพ่อน้อย วัดธรรมศาลา ^{๒๔๘}

หลวงพ่อน้อยเป็นบุตรของนายแสงและนางอ่อน เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๒๖ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านอุปสมบท ณ วัดธรรม
ศาลา จังหวัดนครปฐม เล่าว่าท่านเป็นศิษย์ของพระอาจารย์หลายรูป และได้สำเร็จวิชาทาง
วิทยาคม มีวาจาสิทธิ์ มีกระแสจิตทางเมตตา สามารถแผ่เมตตาให้สัตว์ป่าบริเวณวัด เช่น ลิง นก
กา ไก่ เข้ามาห้อมล้อม ปลูกเสกวัตถุมงคลต่างๆ หลวงพ่อน้อยมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน

^{๒๔๗} ปัจจะ ยาดตรา, **พลังบารมีพระเกจิ ดัง ชลิ่ง ดี**, หน้า ๖๙-๗๑.

^{๒๔๘} นันทา ชุนภักดี, หลวงพ่อน้อย อินทสโร, พระภิกษุ, " **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม
๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๔-๗๐๔๕.**

๒๕๑๓ แต่ในปัจจุบันนี้วัดอุโมงค์ต่างๆ ของท่าน โดยเฉพาะเหรียญหน้าเสือ ได้รับการเล่าลือว่ามี พุทธคุณในทางอำนาจ

หลวงพ่ोजิน วัดดอนยายหอม^{๒๕๑}

หลวงพ่ोजินมีพื้นเพจากครอบครัวชาวนาในตำบลดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม โยมบิดาชื่อพรหม ดั่งพูล เป็นผู้มีกำลังจิตแข็ง เจริญในฌานสมาบัติจนมีญาณพิเศษ โยมมารดา ชื่อกรอง ก่อนที่ท่านจะเกิดนั้นโยมมารดาฝันเห็นพญานาคสีทองลอยจากปากฟ้ามาขออาศัยอยู่ ด้วย แล้วลอยเข้าสู่ครรภ์ เมื่อโยมบิดาของท่านทราบจึงทำนายว่า จะได้บุตรเป็นภิกษุมี อิทธิปาฏิหาริย์และมีชื่อเสียง นอกจากนี้แล้ว โยมมารดาของท่านยังแพ้ท้องอยากรับประทานแต่ ดินขุยปู ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นวันฤกษ์ดี ท่านจึงถือกำเนิดมาพร้อม ปานแดงรูปใบโพธิ์และนิ้วมือเรียบเหมือนลำเทียน อันเป็นลักษณะของพระโพธิสัตว์ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อท่านเกิดมาแล้วฐานะทางครอบครัวก็ดีขึ้นทันตาเห็น

เมื่อเป็นเด็กหลวงพ่ोजินมีอุปนิสัยเรียบร้อย ไม่เคยพูดจาหยาบค้าย ไม่ชอบเที่ยว เตรีว และชอบไปอุปัฏฐากพระที่วัดเสมอๆ เมื่ออายุครบท่านก็ได้อุปสมบทที่วัดดอนยายหอม ได้รับ ฉายาว่า จันทสุวัฒน์ โทน ท่านได้ฝึกหัดเพ่งกสิณจากโยมบิดา ต่อมาก็ได้ออกอุทิศบำเพ็ญเพียร เล่า กันว่าครั้งหนึ่งท่านเคยเดินทางหลงเข้าไปในเขตซุ้มยิงกระสุนจริงของทหาร แต่กระสุนกลับไม่ต้อง ภายท่าน

หลังจากบวชได้ ๕ พรรษา หลวงพ่ोजินได้แจ้งความประสงค์ให้ทางบ้านทราบว่า ท่านจะบวชไม่สึก ยิ่งกว่านี้พระพุทธรักขิต เจ้าคณะจังหวัดนครปฐม ได้ให้คำพยากรณ์ว่า ท่านจะเป็นพระเถระผู้ทำนุบำรุงพุทธศาสนา ยังมหาชนให้เห็นแสงสว่างในทางธรรม ยิ่งนานวันคุณพิเศษ ของหลวงพ่ोजินก็ยิ่งเป็นที่ประจักษ์ ทำให้ท่านได้ใช้วิทยาคมและสร้างเครื่องรางของขลังเป็นที่พึ่ง แก่ชาวบ้าน รวมถึงช่วยรักษาโรคด้วยอำนาจฌานควบคู่ไปกับวิชาแพทย์แผนโบราณ นอกจากนี้ ท่านยังเคยโปรดเสื่อผาด ทับสายทอง ชุนโจรที่ออกปล้นแถบเมืองนครปฐม ให้ยอมกลับตัว มีสัตว์ เผือกคู่บารมีเป็นลิง แพะ และวัว รวมถึงบารมีธรรมของท่านยังทำให้บาทหลวงต่างศาสนาคว่ำ เกรง ไม่มาสร้างศาสนสถานในตำบลดอนยายหอม และเปลี่ยนใจเจ้าพงษ์ธาดา ณ ลำพูน ซึ่งเคย นับถือศาสนาอื่นให้กลายเป็นพุทธศาสนิกชน ทั้งยังเคยเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายวิสาขบูชาปัญหาธรรม

^{๒๕๑} เทพ สุนทรสารทูล, พระราชาธรรมมาภรณ์ หลวงพ่ोजิน วัดดอนยายหอม จ. นครปฐม (กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๓๑).

หลวงพ่อกเงินมีอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏอยู่หลายประการ ตัวอย่างเช่น ๑) ท่านเคยหยั่งทราบด้วยญาณล่วงหน้าว่า รถของนางอรุณี สุจริตจิตต์ ศิษย์ของท่านจะถูกดักปล้น จึงเพิ่งกระแสนใจไปช่วยเหลือ ทำให้นางอรุณีแม้ถูกปล้นจ๋อขังก็ไม่เข้า ๒) หลวงพ่อกเงินมีวาจาสิทธิ์ ครั้งหนึ่งเคยมีคนประพฤติพาลเกร ท่านเรียกมาตักเตือนก็ไม่เชื่อฟัง ท่านจึงปรารภว่า “เขาเป็นคนบาปหนา ห้ามไม่เชื่อหรือก ปรเดี้ยวเขาก็ติดคุก ” ไม่นานคนพาลผู้นั้นก็มีอันต้องติดคุกสมคำท่าน ๓) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นปีน้ำท่วมใหญ่ และเป็นปีที่กำลังสร้างอุโบสถวัดดอนยายหอม หลวงพ่อกเงินจึงตั้งจิตอธิษฐานไม่ให้น้ำท่วมอำเภอนี้ ปรากฏว่าน้ำไหลอ้อมไปทางอำเภอรื่นแทน

ส่วนเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเครื่องรางของขลังของหลวงพ่อกเงินก็มีบันทึกไว้หลายเรื่องเช่นกัน โดยมากมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแคล้วคลาดจากอันตราย โดยเฉพาะจากอุบัติเหตุทางรถยนต์และการถูกโจรทำร้ายด้วยอาวุธปืน แต่ละเรื่องล้วนมีการอ้างถึงพยานบุคคลผู้ประสบเหตุ อาทิ ๑) นายสุรินทร์ นาทวรทัต ประสบอุบัติเหตุรถโดยสารประสานงากับรถไฟคนขับและผู้โดยสารอื่นเสียชีวิตหมด แต่นายสุรินทร์ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อกเงินกลับไม่เป็นอันตราย ทั้งที่ในวันนั้นไม่ได้พกวัตถุมงคลของหลวงพ่อกเงินติดตัว เพียงแต่ระลึกถึงหลวงพ่อกเงินในเวลาที่เกิดอุบัติเหตุเท่านั้น ๒) บุตรสาวของนายประสงค์และนางนวลศรี เปลี่ยนขำ ประสบอุบัติเหตุตกน้ำ แต่กลับไม่จมน เพราะคล้องเหรียญรูปเหมือนหลวงพ่อกเงิน ๓) หญิงชราคนหนึ่งถูกโจรเข้าปล้นบ้าน จึงได้หลบซ่อนตัวพร้อมกำเหรียญหลวงพ่อกเงินไว้ ปรากฏว่าโจรหาตัวอย่างไรก็ไม่เจอ หน้าซ้ำยังได้ทรัพย์สินไปไม่มาก ๔) นายชั้น ชาวไร่เหนือ ถูกโจรที่เข้าปล้นบ้านยิงถึง ๓ นัดที่หน้าอกแต่ไม่เข้า เพราะมีเหรียญและตะกรุดของหลวงพ่อกเงินไว้ติดตัว ๕) นายเทพ สุนทรศารทูล เคยทำผิดวินัยขณะรับราชการทหารจนถูกคำสั่งขังแต่เมื่ออธิษฐานกับเหรียญรูปเหมือนหลวงพ่อกเงิน ปรากฏว่าจู่ๆผู้บังคับบัญชากลับเปลี่ยนใจ ๖) นายเทพ สุนทรศารทูล เคยทำพระเครื่องหลวงพ่อกเงินตกน้ำ จึงตั้งจิตอธิษฐานขอให้หาเจอ สุดท้ายก็มได้คืนสมปรารถนา ๗) นายเทพ สุนทรศารทูล เคยถ่ายท้องไม่หยุด จึงดื่มน้ำแช่พระเครื่องหลวงพ่อกเงิน ปรากฏว่าหายเป็นปกติ

หลวงพ่อกเงินมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวทางวัดดอนยายหอมจะจัดงานระลึกถึงท่านทุกปี

หลวงพ่อกเงิน วัตบางพระ^{๒๕๐}

หลวงพ่อกเงินเป็นบุตรนายยวง-นางพัก พู่ระหงษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ เมื่อยังหนุ่มอยู่ในเทศมรารวาสได้เคยฝากตัว เป็นศิษย์หลวงพ่อกแดง วัดทุ่งคอก เพื่อร่ำเรียน

^{๒๕๐} สวรร ฤาษี, หลวงพ่อกเงิน เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำนครไชยศรี (กรุงเทพฯ: อาศรมปัญญา, ๒๕๕๓).

คาถาอาคม และวิชา คงกะพันชาตรี เพราะอยากได้วิชาทางนักรบ ในครั้งนั้นท่านเป็นศิษย์ร่วมสำนักกับนายจำปา ซึ่งตอนหลังก็คือ หลวงพ่อจำปา วัดประดู่ ต.ลิ่งชัน

เมื่ออายุครบอุปสมบท หลวงพ่อเป็นได้ อุปสมบท ณ วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม โดยฝากตัวเป็นศิษย์หลวงทิม วัดบางพระ จำเรียนวิชาสักยันต์ รวมถึงรักษาโรคด้วย สมุนไพร ต่อมาก็ฝากตัวเป็นศิษย์ของ หลวงพ่อโสภาสี อาศรมบางมด จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาวิชาการเพ่งเตโชกสิณ จากนั้นท่านจึงเดินทาง ออกธุดงค์ในป่าเมืองกาญจนบุรี ในครั้งนั้นท่านได้ใช้วิทยาคมปราบผีและเสือกสิงในป่า ตลอดจนบำเพ็ญตบะจน สำเร็จงานขั้นสูง ทำให้ท่านได้รับยกย่องจากบรรดาศาสนุศิษย์ว่าเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีวิชา สักยันต์ ลงอาคม สร้างวัดตุมงคล เสกเป่าชาตรี (วิชาคงกะพัน) และรักษาโรคด้วยสมุนไพรเป็นเลิศท่านหนึ่ง

หลวงพ่อบุญ มรณภาพ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ วัดบางพระซึ่งท่านได้พัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองและจำพรรษาเป็นแห่งสุดท้าย หลังมรณภาพแล้วแพทย์ต้องการผ่าชันสูตร แต่สังฆารเหนียวทำให้ลงมีดผ่าตัดไม่เข้า

หลวงพ่อบุญ วัดสามง่าม

๒๕๑

หลวงพ่อบุญเกิดวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๔ เป็นบุตรของนายจันทร์และนางบุษยามณี เมืองนครชัยศรี หลวงลุงแดงซึ่งเป็นหลวงลุงแท้ๆ ของท่านได้รับท่านไปเลี้ยงดูที่วัดกาหลง จังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ และได้ย้ายมาอยู่วัดสามง่ามในเวลาต่อมา ท่านจึงคุ้นเคยกับพระศาสนามาตั้งแต่เยาว์วัย และได้อุปสมบทเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี มีหลวงพ่อกา วัดพะเนียงแตก เป็นทั้งพระอุปัชฌาย์และอาจารย์สอนกัมมัฏฐานควบคู่ไปกับวิทยาคม นอกจากนี้ยังมีศิษย์วัดสามง่ามบางคนเล่าว่า ท่านเคยไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อแหม่ม วัดตาก้อง ศิษย์เอกของหลวงพ่อกาผู้หนึ่งด้วย

เรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญนั้น ชาวนครปฐมเชื่อว่าท่านบรรลุเป็นพระอริยสงฆ์ ตลอดจนมีวิชาทางอยู่ยงคงกะพัน พันธังไม่เข้า แต่อิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญของท่าน คือสามารถเกลี้ยกล่อมใจไร่ให้กลับใจได้ถึง ๓ ครั้ง โดยอธิบายว่าเพราะท่านมีวิชาทางเมตตามหานิยม จึงสามารถพูดจาผูกใจไร่ให้ศรัทธาได้ และยังมีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งท่านเคยออกธุดงค์ร่วมกับคณะของหลวงพ่อกา และเข้าไปในป่าลึกซึ่งไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ จึงไม่มีผู้มาตักบาตร แต่หลวงพ่อกากลับทดสอบลูกศิษย์ของท่านโดยให้ออกบิณฑบาตกับรุกขเทวดาในป่า แต่ไม่มีภิกษุรูปใดได้อาหารบิณฑบาตเลยนอกจากหลวงพ่อบุญเท่านั้น

หลวงพ่อบุญ วัดท่า

าใน^{๒๕๒}

หลวงพ่อบุญ วัดท่าใน เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีวิทยาคมในการปลุกเสกมงคลและมีวาจาสิทธิ์ เมื่อท่านจะมอบให้ใครมักย้ำว่า “ข้าไว้ใจเอ็งจึงทำให้ อย่าเอาไปทำชั่ว อย่าไปปล้นไปฆ่า ไปทำทุจริตผิดกฎหมาย ข้าขอสาปแช่งให้เอ็งและคนที่เอาไปใช้ในทางชั่ว ให้ตายโหงไม่มีโลงใส่” ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะมีอันเป็นไปดังคำท่าน ดังมีเรื่องราวเล่าว่า เสือท่อม บ้านทะเลบก เมื่อได้รับมงคลจากหลวงพ่อก็ไปทำผิดกฎหมายทั้งปล้นฆ่าและข่มขืน ซึ่งมงคลที่เสือท่อมสวมไว้บนศีรษะทำให้ตำรวจทำอะไรไม่ได้ แต่วันหนึ่งมีผู้พบศพเสือท่อมลอยน้ำขึ้นอืดมา บนคอยังมีมงคลสวมอยู่ สืบได้ความว่าถูกโจรด้วยกันรุมทำร้ายจนฆ่าในตายและ “ไม่มีโลงใส่” ดังคำหลวงพ่อบุญ

เมื่อใครนำมงคลรวมทั้งตะกรุดของหลวงพ่อบุญไปใช้ในทางที่ผิด หากเดินทางไปกราบนมัสการหลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญจะให้เดินไปคุยกับท่านที่ท่าหน้า แล้วให้ถอดของขลังนั้นมาจากนั้นท่านก็โยนทิ้งลงน้ำและกล่าวว่า “ให้กลับตัวกลับใจเสียใหม่ อีกระยะหนึ่งถ้าเป็นคนดีแล้วมาเอาใหม่” หลายคนที่เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าวต่างบอกว่า ของขลังที่ได้คืนไม่ใช่ของใหม่ “แต่เป็นของเก่าที่ท่านขว้างลงแม่น้ำไปต่อหน้าต่อตา แต่หลวงพ่อบุญกลับมาได้อย่างไรท่านไม่เคยบอก”

ครั้งหนึ่งมีพระภิกษุมาขอให้ท่านสักโดยไม่ได้บอกกล่าวล่วงหน้า หลวงพ่อบุญก็ทำพิธีสัก รดน้ำพุทธมนต์จากนั้นนำมงคลมาคล้องที่คอแล้วสั่งให้ “สักแล้วกลับบ้าน อย่าให้ตะวันตกดินก็แล้วกัน จำไว้ให้แม่น” แต่ทิดผู้นั้นก็กลับไปดื่มสุราและกลับบ้านตอนเกือบรุ่งสาง เมื่อถึงบ้านก็ป็นรั้วเข้าไป พ่อของทิดเกรงว่าจะเป็นโจรแถวทะเลบกจึงยิงปืนลูกซองเบอร์ ๑๒ ใส่ จนร่างของทิดร่วงลงบริเวณลานบ้าน พ่อของทิดรีบเดินไปที่ร่างนั้น เมื่อนำตะเกียงไปส่องใกล้ๆ พบว่าเป็นบุตรชายก็ตกใจ แต่ลูกชายนั้นเพียงแค่นอนเพราะความแรงของกระสุน ส่วนกระสุนทั้ง ๙ นัดนั้นไม่ได้สร้างความบาดเจ็บแก่ทิดผู้นั้นแต่อย่างใด รุ่งเช้าทั้งบิดาและบุตรชายจึงเดินทางไปกราบนมัสการหลวงพ่อบุญ หลวงพ่อบุญจึงกล่าวว่า “ฤกษ์สักของเอ็งที่คนเขาหาให้ มันฤกษ์เล็ดตกยางออก ครั้นจะไม่สักให้เอ็งก็ต้องไปสักที่อื่น ข้าเลยให้มงคลสวมคอไป แล้วสั่งให้เข้าบ้านหัวค่ำ แต่เอ็งก็รั้นไม่เข้าเรื่อง ไม่ตายก็ดีแล้ว ทำตัวให้ดีนะ ไม่งั้นตายโหงไม่มีโลงใส่ล่ะ”

๓.๑.๙ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด นครสวรรค์

หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคน^{๒๕๓}

หลวงปู่สีมีนามเดิมว่า สี เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๒ พื้นเพเป็นชาวบ้านหนองชะอำเภอรตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ หลวงปู่สีเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีอายุยืนยาวถึง ๗ แผ่นดิน กล่าวคือท่านเกิดในสมัยปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มรณภาพในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ปัจจุบัน สาเหตุที่ท่านอายุยืนนั้น เล่ากันว่าเป็นเพราะท่านเคยฉันยาอายุวัฒนะที่เทวดานำมาถวายเมื่อครั้งออกธุดงค์

เมื่อเยาว์วัยหลวงปู่สีเคยบรรพชาเป็นสามเณร แต่ต้องลาสิกขาออกมารับราชการ ต่อมาก็เกิดความเบื่อหน่ายในความไม่เที่ยงของโลก จึง ตั้งใจจะอุปสมบทเพื่อบรรลุนิพพาน หลังอุปสมบทท่านได้ฉายาว่า “ฉันทสิริ” และออกธุดงค์เพื่อบำเพ็ญจิตภาวนาเป็นระยะเวลานาน ในระหว่างธุดงค์ได้เกิดเหตุมหัศจรรย์ขึ้นหลายอย่าง ได้แก่ ๑) มี ช้างป่ามาหมอบทำความเคารพอยู่แทบเท้า ๒) มีเทวดามาบอกเหตุว่าน้ำป่าจะท่วมบริเวณที่ท่านปักกลด ๓) มีเสือโคร่งสองตัวหมอบอยู่ตรงหน้าท่านโดยไม่ทำอันตราย ๔) มีเทวดานางฟ้ามาขอฟังธรรม ๕) มีเปรตมาขอส่วนบุญ และ ๕) ได้โปรดพญานาคเจ้าปู่ภูเกศฯ เชื่อกันว่าท่านบรรลุนิพพานในคราวที่ออกธุดงค์นี้เอง

อนึ่ง หลวงปู่สียังมีพระเกจิอาจารย์ที่เป็นสหธรรมิกกับท่านหลายรูป ทั้งในฝ่ายวิปัสสนาและฝ่ายวิท्याคม คือ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงพ่อกลิ่น วัดพระญาติ และมีศิษย์เป็นพระเกจิอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ หลวงปู่บุดดา ถาวโร หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ เป็นต้น

หลวงปู่สีเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์หลายเรื่อง อาทิ สามารถล่องหนหายตัว สามารถ ย่นระยะทางไปพบสหธรรมิก สามารถ แยกกายโปรดโยมต่างสถานที่ในเวลาเดียวกัน ตลอดจนสามารถสำแดงฤทธิ์ให้สรรพสิ่งเป็นไปตามปรารถนา เช่น ครั้งหนึ่งมีช่างมาขบปูนที่กุฏิของท่านโดยไม่ขออนุญาต ปรากฏว่าช่างผู้นั้นนอนอย่างไรปูนก็ไม่ติดผนัง ต้องขอขมาและขอให้ท่านอนุญาตก่อนงานจึงสำเร็จ แม้แต่ฟ้าเซ็ดน้ำหมากที่ท่านผูกคอกให้สัตว์ในวัด ก็ยังช่วยให้สัตว์เหล่านั้นไม่ได้รับอันตรายจากอาวุธมีคม การถูกรถทับและกับระเบิด นอกจากนี้ท่านยังหยั่งรู้วาระจิตของญาติโยมที่จะมาขอพบ และสามารถสื่อจิตถึงหลวงพ่อฤๅษีลิงดำซึ่งเป็นลูกศิษย์ได้

^{๒๕๓} ชนินทร ดินาน และจักรภพ เจริญรัตน์, **ชีวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี ฉันทสิริ** (กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.).

ต้องให้แพทย์เจาะท้อง และถึงแก่ความตายในเวลาไม่นาน ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ท่านเคยดูผู้ที่
ประพาศิตัวไม่เหมาะสมในวัดว่า “ถ้ามันจะบ้า ไม่ใช่คนดีเสียแล้ว ” ภายหลังคนที่ท่านดูนั้นก็
กลายเป็นคนบ้าเสียสติไปจริงๆ

หลวงพ่พรหมมรณภาพเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่สังขารของท่าน
ไม่เน่าเปื่อย เล็บก็ยังงอกเป็นอัศจรรย์ และเคยดลบันดาลให้โชคลาภแก่ผู้มีไว้บูชา

เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์หลังการมรณภาพของหลวงพ่พรหมที่เล่าสืบกัน
มากมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับดวงวิญญาณของท่านมาเข้าฝันเพื่อช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยของผู้
ศรัทธา เรื่องหนึ่งเกิดขึ้นแก่แม่ค้าขายขนมชื่อ นางลำไย ซึ่งเครพบุชชาหลวงพ่พรหมเป็นอย่างยิ่ง
นางลำไยป่วยเป็นโรคมะเร็งในมดลูก แพทย์วินิจฉัยว่าต้องผ่าตัด นางลำไยกลัวจึงเอาน้ำมันต์ของ
หลวงพ่พรหมมาบูชาแล้วดื่ม คืนนั้นก็ฝันว่าหลวงพ่พรหมมาโปรด พร้อมกับบอกว่าไม่ต้องผ่าตัด
ปรากฏว่านางลำไยหายจากโรคได้โดยไม่ต้องผ่าตัดจริงๆ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นแก่นายคำมูล
แม่ นคร เกษตรกรไร่ยาสูบจังหวัดเชียงราย ซึ่งถูกแมลงไม่ทราบชนิดต่อยจุมูกทำให้เจ็บปวดมาก
คืนนั้นนายคำมูลจึงระลึกถึงหลวงพ่พรหม เมื่อหลับไปก็ฝันว่าท่านนำยามาทาจุมูกให้ ตอนเช้าตื่น
ขึ้นมาอาการบวมที่จุมูกก็หายสนิท

เครื่องรางของขลังที่ขึ้นชื่อมากของหลวงพ่พรหม คือ ผ้าขาวม้าเสก ซึ่งมีพุทธคุณ
ในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี แม้มีผู้ทดลองเอาปืนยิงก็โดยตรงอยู่หลายครั้งก็ยิงไม่ออก แต่มี
เรื่องเล่าว่าต่อมามีผู้ที่ได้ผ้าขาวม้าเสกของท่านบางคนเที่ยวประพาศิตัวเป็นโจรและอันธพาล ท่าน
จึงทำพิธีถอนอาคมจากผ้าขาวม้าของบุคคลเหล่านั้น ส่งผลให้เจ้าของซึ่งเดิมเคยแคล้วคลาด อยู่ยง
คงกะพัน ทางกรจับตัวมาลงโทษไม่ได้ ต่างก็ถูกจับกุมต้องได้รับโทษตามกฎหมายบ้านเมืองไป
ตามๆ กัน ไม่เช่นนั้นนั้นก็ถูกล้างแค้น

นอกจากผ้าขาวม้าเสกแล้ว หลวงพ่พรหมยังสร้างวัตถุมงคลประเภทพระสมเด็จ
เหรียญรูปเหมือน รูปหล่อลอยองค์ ซึ่งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธคุณในทางแคล้วคลาดแก่ผู้มีไว้บูชา
หลายต่อหลายคน เช่น ปืนยิงไม่ออก ไม่เป็นอันตรายจากฟ้าผ่า ไฟช็อต อุบัติเหตุทางรถยนต์
อุบัติเหตุตกจากที่สูง เป็นต้น

อนึ่ง มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติการสร้างเหรียญรุ่นกันระฆังของท่านว่า ขณะที่
หลวงพ่พรหมมีชีวิตอยู่ ศิษย์ของท่านกลุ่มหนึ่งแอบนำระฆังต่างๆ ของวัดไปหลอมทำวัตถุมงคล
แต่ทำเท่าไรบ้างหล่อก็ตกจึงกลับมากราบขอขมาหลวงพ่พรหม ท่านจึงต่อว่าว่า “ข้านี้กว่าขโมย
มันมาลักเอาระฆังของข้าไปแล้วเสียอีก เขาละ กลับไปคราวนี้ดีแล้ว ” เมื่อเหล่าศิษย์นำไปหล่อก
ครั้งก็สำเร็จตามคำที่ท่านอวยพร เป็นที่มาของเหรียญรุ่นกันระฆัง

หลวงพ่อดีม วัดหนองโพ^{๒๕๖}

หลวงพ่อดีมเป็นพระเกจิอาจารย์ที่เล่าลือกันว่า มีวาจาสิทธิ์ และมีอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการ เช่น กรณีเสื้อสวิงซึ่งเคยเป็นศิษย์หลวงพ่อดีมประพาศิตนเป็นเสื้อปล้น เมื่ออิทธิฤทธิ์ของขลังเริ่มเสื่อมลงจึงตระหนักถึงความผิดชอบชั่วดีและอยากกลับตัวใหม่ เสื้อสวิงเดินทางไปกราบนมัสการหลวงพ่อดีมพร้อมเสื้อสังเวียนผู้เป็นเพื่อน หลวงพ่อดีมจึงให้เสื้อทั้งสองคนสาบานว่าจะไม่กระทำความผิดอีก แล้วหลวงพ่อดีมก็รดน้ำมนต์ให้ทั้งสองคนจากนั้นมอบวัตถุมงคลโดยเสื้อสวิงนั้นได้รับตลับสี่ฝู้ง แล้วหลวงพ่อดีมได้กำชับให้ไปหาภรรยาและบุตรก่อนจากนั้นให้ย้ายไปอาศัยในที่อื่นเพื่อประกอบอาชีพสุจริต ส่วนเสื้อสังเวียนนั้นได้รับเหรียญหนึ่งอัน เมื่อทั้งสองลากลับหลวงพ่อดีมกล่าวว่า “ เอ็งสองคน คนหนึ่งอยู่ คนหนึ่งไป ” ซึ่งก็เป็นจริงเพราะเสื้อสังเวียนถูกยิงเสียชีวิตเพราะขโมยไก่เพื่อไปทานเป็นกับแกล้มในวงเหล้า เป็นต้น

วัตถุมงคลสิ่งหนึ่งที่ศิษย์หลวงพ่อดีมยึดถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ประจำตัวและเป็นที่เลื่อมใสถึงอิทธิปาฏิหาริย์ คือ รอยเท้าหลวงพ่อดีมที่ประทับไว้บนผ้าขาวผืนเล็กๆ ซึ่งเริ่มต้นจากเหตุการณ์ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ชาวบ้านต่างมาขอวัตถุมงคลจากหลวงพ่อดีม หลวงพ่อดีมจึงให้แบ่งจีวรเก่าไปแต่ก็ยังมีผู้ไม่ได้จีวร จึงมีผู้คิดนำผ้าขาวมาตัดเป็นผืนเล็กๆ แล้วขอให้หลวงพ่อดีมเหยียบน้ำคร้ามแล้วประทับรอยเท้าบนผ้าขาว ครั้งหนึ่งท่านรับนิมนต์ไปสวดชัยมงคลเจริญพระพุทธมนต์ที่มณฑลทหารบกที่ ๔ จังหวัดนครสวรรค์ โดยวางผ้าขาวผืนเล็กๆ ซ้อนกันเพื่อให้หลวงพ่อดีมประทับรอยเท้าโดยจะส่งผ้าให้หลวงพ่อดีมประทับรอยเท้าทีละคู่ แต่หลวงพ่อดีมใช้น้ำคร้ามทาเท้าแล้ววางผ้าเท้าบนผ้าขาวทั้งสำหรับซึ่งมีกว่าร้อยผืนแล้วกลับตราบริกรรมคาถาครู่หนึ่ง จากนั้นจึงเอามือตบเบาๆ ที่หัวเข่า แล้วยกเท้าออก ปรากฏว่าผ้าทุกผืนในลำดับตั้งแต่ผืนบนสุดที่หลวงพ่อดีมเหยียบจนถึงผืนล่างสุดล้วนปรากฏรอยเท้าของหลวงพ่อดีมทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเหตุอัศจรรย์อย่างยิ่งสำหรับทหารทุกคนที่อยู่ในเหตุการณ์

มีดหมอของหลวงพ่อดีมมีชื่อเรียกหลายชื่ออันเนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ชื่อ “มีดปราบชาติตรี” เพราะวัตถุมงคลของหลวงพ่อดีมในการสร้างมีดเพื่อให้ลูกศิษย์มีไว้ป้องกันอันตรายจากพวกนักเลงหัวไม้ซึ่งมีเครื่องรางของขลัง มีดหมอนี้มีพุทธคุณครอบจักรวาล ได้แก่ ๑. ป้องกันคุณไสย ๒. ป้องกันศัตรู ๓. ป้องกันภูติผี ๔. ป้องกันอสรพิษ และสัตว์เขี้ยวงา และ ๕. แก้อาการรพ้ความคงกระพันชาติตรี และชื่อ “มีดปราบกุมภีร์” มาจากเรื่องเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรารภกับพระยาบดินทรเดชาอนุวัตร สมุหเทศาภิบาลเรื่องจะเซ้จะหลุด

^{๒๕๖} ปัจฉิม ยาดตรา, พลังบารมีพระเกจิ ดัง ขลัง ดี, หน้า ๙๑-๙๗.

มาทำร้ายคนในหน้าน้ำมาก พระยาบดินทรเดชาอนุวัตร จึงกราบบังคมทูลว่าอย่าได้ทรงวิตกเพราะ
ได้ขอให้พระครูนิวาสธรรมขันธ์ วัดหนองโพช่วยสะกดจระเข้ไว้ในบึงบอระเพ็ดแล้ว

ปาฏิหาริย์มีดหมอของหลวงพ่อดีมีปรากฏในหลายเหตุการณ์ เช่น เหตุการณ์ที่
สามารถป้องกันอาวุธได้ เช่น กรณีนายแก่ละ พ่อค้าในตลาดตาคลี ซึ่งเดินทางไปเที่ยวที่อำเภอ
ตาคี ถูกนักเลงเจ้าถิ่นยิงปืนใส่ถึงสองนัดแต่นายแก่กลับไม่มีบาดแผลใดๆ กรณีคนร้ายไม่
ยอมให้ตำรวจจับกุมและชักมีดหมอออกมาต่อสู้กับตำรวจทำให้กระสุนปืนทำอะไรไม่ได้จนคนร้าย
เหนียวล้าจึงเข้าจับกุมได้ สอบถามพบว่ามีดหมอนั้นเป็นมีดที่หลวงพ่อดีปลุกเสกให้หลวงพ่อกัน
วัดเขาแก้ว

เหตุการณ์ที่แสดงปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์ของมีดในการปราบภูติผี เช่น
กรณีของ พันเอก (พิเศษ) ประจัน กิตติประวัติ หรือ “ตรียมปวาย” นักเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระ
เครื่องและผู้จัดทำเนียบพระเครื่องชุด “เบญจภาคี” ซึ่งในสมัยที่ยังมียศร้อยตรี ประจำอยู่ที่จังหวัด
นครราชสีมา ท่านเก็บมีดหมอไว้ในตู้เสื้อผ้าซึ่งมีเสื้อผ้าภรรยาอยู่ด้วย จึงเกิดเหตุการณ์ประหลาด
เช่น ตู้ลิ้นเอง และเสื้อผ้าของภรรยาถูกเอาออกมากองด้านล่างตู้ ซึ่งทำให้ทหารรับใช้เกิดความกลัว
จนไม่กล้านอนที่บ้านร้อยตรีประจัน ทำให้ท่านต้องรีบนำมีดหมอไปเก็บที่อื่น และครั้งหนึ่งมีทหาร
ถูกผีเข้าสิง แสดงอาการอาละวาดซึ่งมีเหตุมาจากทหารอีสานบางคนผู้มีวิชาได้ปล่อยผีเข้าสิงเพื่อน
ทหารด้วยกัน เมื่อมีผู้ไปรายงานพันเอก (พิเศษ) ประจันท่านจึงรีบไปยังโรงอาหารที่เกิดเหตุพร้อม
มีดหมอและร้องท้าผี ผีจึงเข้าสิงหารผู้หนึ่ง เมื่อท่านเดินไปใกล้จะถึงตัว ผีในร่างทหารก็ร้องว่า
“ออกไปห่างๆ ซ้อยย่นอาณาจักร” เมื่อท่านเดินไปจับมือทหารผีก็ออกจากร่างทันที มาทราบทีหลัง
ว่าข้อความนั้นหมายถึง “มีมองเห็นมีดหมอเป็นจักรพระนารายณ์จึงเกิดความกลัว”

นอกจากนี้ มีดหมอหลวงพ่อดียังมีอิทธิฤทธิ์ในการพรางตา ดังเรื่องเล่าว่าขณะ
ที่หลวงพ่อดียังมีชีวิตอยู่ คหบดีผู้หนึ่งอาศัยอยู่ทางหัวหวายเดินทางมาสมัครหลวงพ่อดีและเล่า
ถึงเหตุการณ์โจรปล้นบ้านที่จะเกิดขึ้นในไม่ช้า จึงมาขอความช่วยเหลือจากหลวงพ่อดี หลวงพ่อดี
กล่าวว่า “ไม่เป็นไรหรอก แล้วความดีจะต้องชนะความชั่ว เอ้าเอามีดนี้ไปใช้เล่มหนึ่ง” แล้วกล่าวต่อ
ว่า “นับแต่ไปเจ็ดวัน เจ้าจงเอามีดหมอนี้ขีดลงในอากาศให้รอบบ้านของเจ้า จากซ้ายไปขวา เป็น
ทักษิณาวรรต ระวังถึงเช้าแล้วจะปลอดภัย ” คหบดีนั้นก็รับมีดหมอแล้วถวายเงินร่วมสร้างอุโบสถ
ค่าวันนั้นคหบดีนำมีดหมอมานีตดวงและภาวนาคาถาที่หลวงพ่อดีให้จากนั้นก็ปิดประตูบ้าน พอถึง
วันที่ห้าพวกโจรยกขบวนมาปล้นตามแผนจริงแต่วิ่งผ่านบ้านคหบดีไปปล้นบ้านอีกหลังหนึ่งซึ่งเป็น
คนยากจนแทน เมื่อถูกจับกุมได้ เจ้าของบ้านก็ถามว่าทำไมมาปล้นบ้านคนยากจน ทำไมไม่ปล้น
บ้านเศรษฐี หัวหน้าโจรตอบว่าจริงๆ แล้วตั้งใจจะปล้นบ้านคหบดี แต่มองมายังตำแหน่งบ้านคหบดี
นั้นพบแต่ต้นไม้ขึ้นที่ไปหมด จึงเลือกปล้นบ้านอีกหลังเพื่อไม่ให้เสียเที่ยว

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๔ หลวงพ่อเดิมซึ่งขณะนั้นมีอายุได้ ๙๔ ปี ได้เรียกประชุม คณะกรรมการวัดและโยมอุปัฏฐากแล้วประกาศมอบภาระการบริหารงานของวัดให้แก่ หลวงพ่อน้อย หรือ พระครูนิพนธ์ธรรมคุด และท่านยังสั่งให้ต่อโรงศพของท่านไว้เป็นการล่วงหน้า ต่อมาในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ หลวงพ่อเดิมกลับจากการไปเป็นประธานสร้างวัดอินทาราม เมื่อมาถึงวัดท่านก็เป็นลมและอาพาธ ซึ่งเกิดเหตุอัศจรรย์คือ ช้างทุกเชือกของท่านในป่าต่าง กระสับกระส่าย และมารวมกันที่กุฏิของหลวงพ่อก็พร้อมกับส่งเสียงครวญคราง โดยในเย็นวันนั้นเอง อาการอาพาธของหลวงพ่อทรุดหนักลง แต่หลวงพ่อก็มักถามพระอุปัฏฐากเสมอว่าตอนนี้เป็นเวลาเท่าใด แล้วท่านก็หลับตาต่อไป กระทั่งประมาณ ๑๗.๐๐ น. ท่านได้ถามถึงน้ำในสระสองลูกซึ่งท่านได้สั่งให้ขุดไว้เป็นแหล่งน้ำสำคัญของชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงทั้งหมด บัดนี้ได้แห้งขอดลงก็จะทำให้ชาวบ้านต้องเดือดร้อน เมื่อท่านทราบว่าน้ำแห้งขอด ก็ปรากฏเหตุอัศจรรย์อีกประการคือ จากท้องฟ้าที่สว่างไสวกลายเป็นมืด ร่ม และฝนก็โปรยปรายลงมาทำให้น้ำในสระมีระดับเกินครึ่งหนึ่ง เมื่อฝนหยุดลงหลวงพ่อก็ละสังขารมรณภาพในเย็นวันนั้นท่ามกลางเสียงร้องไห้ของญาติโยมและเสียงโหยหวนของช้างทุกเชือก

๓.๑.๑๐ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด นนทบุรี

หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง^{๒๕๗}

หลวงปู่เอี่ยมเกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือนยี่ ปีฉลู โยมบิดามารดาชื่อว่า นายนาค และนางจันทร์ ช่วงวัยเด็กท่านเป็นคนอ่านหนังสือง่าย ประพฤติตนอยู่ในกรอบประเพณี และได้ศึกษาวิชาหนังสือเบื้องต้นจากสมภารวัดทองคู้ จังหวัดนนทบุรีซึ่งอยู่ในละแวกบ้าน เมื่ออายุ ๒๒ ปี จึงอุปสมบทที่วัดบ่อ จังหวัดนนทบุรี ไม่นานก็ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมกับพระพิมลธรรมที่วัดกัลยาณมิตร และศึกษาวิทยาคมกับพระอาจารย์แก้ว วัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร

จนถึงพ.ศ. ๒๓๗๙ ชาวบ้านจึงนิมนต์ให้ท่านกลับมาครองวัดสะพานสูงซึ่งขณะนั้นไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่แทบจะกลายเป็นวัดร้าง รวมถึงมีต้นตะเคียนคู่ซึ่งมีฝีนางตะเคียนคู่ร้ายกับดวงวิญญาณที่เป็นบริวารอาศัยอยู่ เมื่อหลวงปู่เอี่ยมไปถึงวัดสะพานสูงก็ได้เพ่งกสิณพร้อมแผ่เมตตาให้ฝีนางตะเคียนถึง ๓ วัน ๓ คืน เมื่อล่วงเข้าวันที่ ๔ ปรากฏว่ามีลมพายุเกิดขึ้นบริเวณต้นตะเคียนคู่ พัดจนใบตะเคียนร่วงหมดต้น พวกนกแสกที่ทำรังบนต้นตะเคียนก็บินหนีจนหมดสิ้น ไม่นานต้นตะเคียนคู่นั้นก็ยืนต้นตายไปเอง

^{๒๕๗} สวรร ฤาษี, **อมตะพระเกจิคลังแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา หลวงปู่เอี่ยม ปฐมนาม** (กรุงเทพฯ: เพชรประกาย, ๒๕๕๓).

หลวงปู่เอี่ยมได้เคยออกธุดงค์ครั้งหนึ่งหลังจากที่ท่านได้เป็นเจ้าของวัดสะพานสูงแล้ว ทว่าท่านออกธุดงค์เป็นระยะเวลาอันยาวนานจนญาติโยมนึกว่าท่านละสังขาร พวกท่านทำบุญอุทิศถวายท่าน เมื่อหลวงปู่เอี่ยมทราบด้วยญาณจึงรีบเดินทางกลับวัดในสภาพผอมยาว หนวดเครารุงรัง จีวรเก่าคร่ำคร่า มีเสื้อโคร่ง หมี่ และงูจงอางติดตามกลับมาวัดด้วย เมื่อหลวงปู่เอี่ยมบอกสัตว์เหล่านี้ว่าอย่าทำร้ายคนพวกมันก็เชื่อฟังโดยดี หลวงปู่เอี่ยมเล่าให้ฟังว่าท่านธุดงค์ไปถึงเขตจังหวัดกาญจนบุรี ได้เรียนวิชากับอาจารย์ชีปะขาวหลายปี จากนั้นก็ธุดงค์ไปปฏิบัติธรรมในเขตประเทศพม่าอยู่อีกหลายปีจนลืมปลงผม หนวดและเครา

หลวงปู่เอี่ยมเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีพลังจิตสูง สามารถหยั่งรู้เหตุการณ์ต่างๆ ได้ล่วงหน้า มีวาจาสิทธิ์ สำเร็จวิชาไสยศาสตร์ทำให้สามารถฟังและพูดภาษาสัตว์ได้ ในวงการพระเกจิอาจารย์เชื่อว่า พระเกจิอาจารย์ที่สำเร็จวิชาไสยศาสตร์มีอยู่เพียงไม่กี่รูป ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไร่เถื่อน) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (มา) วัดจักรวรรดิราชาวาส หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน และหลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย นอกจากนี้หลวงปู่เอี่ยมยังเปี่ยมด้วยเมตตาต่อญาติโยมที่กำลังเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ที่หาเช้ากินค่ำ ทำมาหากินด้วยความสุจริต มีเรื่องเล่าว่าพ่อค้าเรือแร่เชื้อสายจีนฐานะยากจนผู้หนึ่งบังเอิญพายเรือผ่านมาที่วัดสะพานสูงจึงแวะทำบุญ คิณนั้นก็ฝันไปว่ามีภิกษุชรานำพระปิดตามามอบให้ รุ่งเช้าชายผู้นี้ได้นำภัตตาหารไปถวายพระที่วัดสะพานสูง และได้พบหลวงปู่เอี่ยมซึ่งมีรูปร่างลักษณะตรงกับพระภิกษุในความฝัน ทั้งท่านยังมอบพระปิดตาให้เช่นเดียวกับในฝันทุกประการ ต่อมาไม่นานชายพ่อค้าเร่ก็กลับกลายเป็นเศรษฐี และไม่ว่าจะมีปัญหาใดเกิดขึ้นแก่การค้า โดยเฉพาะปัญหาที่จะต้องไปเจรจาตกลงกับคู่ค้าแล้ว เมื่อนึกถึงหลวงปู่เอี่ยมก็จะสำเร็จคลี่คลายลงด้วยดีเสมอ

หลวงปู่เอี่ยมถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๘ ก่อนมรณภาพท่านได้สั่งเสียว่า หากใครมีเรื่องเดือดร้อนอันใดให้นึกถึงและเรียกชื่อท่าน นอกจากนี้ยังมีคาถาบูชาหลวงปู่เอี่ยมเป็นการเฉพาะด้วย ตลอดจนมีเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านที่เกิดขึ้นภายหลังการมรณภาพ เรื่องแรกเล่าว่า หญิงคนหนึ่งชื่อ นิด ถูกงูแมวเซากัด ด้วยความลำบากในการเดินทางทำให้ไม่สามารถนำส่งโรงพยาบาลได้ ผู้เป็นบิดาจึงตั้งจิตอธิษฐานถึงหลวงปู่เอี่ยม แล้วนำพระเครื่องของท่านแช่น้ำให้ลูกสาวดื่ม ปรากฏว่าพิษงูไม่กำเริบทำให้ผู้ป่วยสามารถมีชีวิตได้ต่อมา อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า นางสำเนียง ชาวบ้านแถบวัดสะพานสูงปวดเป็นโรคไข้ทับระดู หนาวช้ำยังถูกสามีข่มขืนจนบาดเจ็บ ก่อนจะหลับไปด้วยความเจ็บป่วยนางสำเนียงจึงตั้งจิตอธิษฐานว่า หากบริเวณนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดสถิตอยู่ก็ขอให้ช่วย จากนั้นได้ฝันว่าวิญญาณได้หลุดลอยไปที่วัดสะพานสูง พบพระภิกษุชรารูปหนึ่งซึ่งบอกว่าชื่อ พระเอี่ยม ภิกษุรูปนั้นบอกนางสำเนียงว่า “ยังไม่ตายหรอกประเดี๋ยวจะให้ลูกศิษย์หายาให้ ” พอฝันขึ้นมาก็ตกใจว่ามีชายสองคนจากคลองลากฮ้อนมาอาสา

รักษาอาการเจ็บป่วยให้ เมื่อสอบถามก็ได้ความว่าชายทั้งสองเป็นศิษย์หลวงปู่เอี่ยม ท่านไปเข้าฝันว่าให้ช่วยมารักษาตน เมื่อนางสำเนียงหายแล้วก็เคารพบูชาหลวงปู่เอี่ยมเป็นอันมาก สุันะทางบ้านก็ดีขึ้นเป็นลำดับ อีกทั้งยังได้สามีใหม่เป็นคนดี

วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงปู่เอี่ยม ได้แก่ พระปิดตา ซึ่งมีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยม โชคลาภ และเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม และตะกรุดโสฬสมหามงคลซึ่งนอกจากจะมีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยมและเสน่ห์ต่อเพศตรงข้ามแล้ว ยังมีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี กระทั่งปรากฏเรื่องเล่าหลายเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่บูชาตะกรุดโสฬสมหามงคลของท่านแล้วป็นยังไม่เข้าและแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์

หลวงพ่อเสื่อ วัดพระเงิน^{๒๕๘}

หลวงพ่อเสื่อเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีประวัติความเป็นมาไม่แน่ชัด ทราบกันแต่ว่าเดิมท่านชื่อ เงิน ได้ถูกดงค์มาบริเวณที่ตั้งวัดพระเงิน และตั้งวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๔๖ เนื่องด้วยท่านเป็นผู้มีวิชาอาคม สามารถแปลงกายเป็นเสื่อได้ ชาวบ้านจึงเรียกท่านว่า หลวงพ่อเสื่อ ทักวันเวลายามสองจะมีผู้ได้ยินเสียงเสื่อคำรามออกมาจากกุฏิของท่านเสมอ ทำให้ชาวบ้านหวาดกลัวมาก ไม่กล้าเข้ามาในบริเวณวัดโดยเฉพาะในยามวิกาล อยู่มาวันหนึ่งมีตาแก่ของท่านชื่อ คง ล่องเรือมาอาศัยหลบนอนบริเวณวัด ชาวบ้านได้เตือนเรื่องเสื่อสึง ตาคงจึงนำเอาดอกไม้ธูปเทียนไปถวายบูชาเพื่อป้องกันตัว ตกตึกตาคงได้ยินเสียงเสื่อคำรามจึงปริกรรมคาถาใช้ควายธนูไปสู้กับเสื่อ พอรุ่งเช้าปรากฏว่าเสื่อที่ถูกควายธนูขวิดตายกลับกลายเป็นหลวงพ่อเสื่อนั่นเอง

หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง^{๒๕๙}

หลวงพ่อแฉ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ในสายศิษย์หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๒๘ โยมบิดาชื่อสิน โยมมารดาชื่อขลิบ เมื่อแรกเกิดท่านเกิดในฤกษ์ดี ทั้งหมดอวยงทำนายว่า ท่านมีลักษณะของผู้มีบุญ หากอุปสมบทจะได้เป็นภิกษุที่ประชาชนเคารพนับถือ ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดสลักเหนือเมื่ออายุ ๑๕ ปี และอุปสมบทเป็นภิกษุเมื่ออายุ ๒๐ ปี ที่วัดสลักเหนือ หลังอุปสมบทท่านก็สนใจการเจริญกัมมัฏฐาน ต่อมาอีก ๕ ปี ก็ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบางพัง

^{๒๕๘} ปลาย นูรพาทิศ, เสื่อ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง, หน้า ๘-๙.

^{๒๕๙} เวทย์ วรวิทย์, คณาจารย์สายศิษย์หลวงปู่ศุข, หน้า ๑๗-๓๕.

หลังจากที่หลวงพ่อดีงมาเป็นเจ้าอาวาสวัดบางพัง ท่านได้ออกธุดงค์ทุกปีเพื่อ
แสวงหาครูอาจารย์ ด้วยอุบายดังนี้ทำให้ท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์พระเกจิอาจารย์หลายรูป อาทิ
หลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย ผู้สอนวิชาลงเขี้ยวเสือ ทำน้ำมนต์พุทธเมตตามหานิยม ทำน้ำมนต์
สะเดาะโรค และสมถกัมมัฏฐาน หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข เรียนวิชามหาอุตม์ ปลุกเสกพระเครื่อง
จนสุดท้ายจึงได้เรียนวิทยาคมกับ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า คือ วิชาทำหุ่นกระบอก หุ่น
พยนต์ไฟทรัพย์ วิชาลงกระหม่อมคงกะพันชาตรีวิชาลงหน้าทอง ลงอักขระที่พื้นหรือลิ้น ลง
ตะกรุดทองคำ เพื่อคุณทางเมตตามหานิยม วิชาการลงนะต่างๆ และวิชาแพทย์แผนโบราณ

หลังจากท่านมีชื่อเสียงด้านความเมตตาคุณาและวิทยาคมมากเข้า หลวงพ่อดีง
ได้เริ่มรับศิษย์โดยถือฤกษ์วันเสาร์ห้า และใช้น้ำมันจันทน์เจิมหน้าผากและปากกระหม่อมให้
ศิษย์ ปรากฏว่าไม่นานหลังจากนั้นศิษย์ของท่านคนหนึ่งสามารถพิชิตใจหญิงสาวที่เป็นที่หมาย
ปองของหนุ่มๆ ในละแวกนั้นได้อย่างไม่น่าเชื่อเพราะมีคุณทางเมตตามหานิยม และเมื่อถูกคู่ริฟัน
แทงก็ไม่เข้าเพราะฤทธิ์มหาอุตม์ นอกจากนี้ท่านยังได้ร่วมกันพระเกจิอาจารย์อีก ๘ รูป ปลุกเสกผ้า
ประเจียดสำหรับทหารในสงครามอินโดจีน ทำให้ทหารไทยอยู่ยงคงกะพัน หลวงพ่อดีงมรณภาพ
เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

๓.๑.๑๑ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ปทุมธานี

หลวงปู่เทียน วัดโบสถ์ ^{๒๖๐}

หลวงปู่เทียนเป็นบุตรของนายน้อยกับนางดวก ดุยกนิษฐ์ เกิดเมื่อวันแรม ๒ ค่ำ
เดือน ๑๒ ต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมท่านรับราชการแต่ลาออกจาก
ราชการเพื่ออุปสมบทเมื่ออายุ ๒๑ ปี ณ วัดโบสถ์ จังหวัดปทุมธานี กล่าวกันว่าท่านมีวิชาและ
คาถาอาคม ท่านได้สร้างพระเครื่องและวัตถุมงคลกว่า ๕๐ ชิ้น อาทิ พระสมเด็จขึ้นพัก ผ้ายันต์แดง
และพระคะแนน ซึ่งมีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยม หลวงปู่เทียนมรณภาพเมื่อวันที่ ^{๑๘}
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

^{๒๖๐} วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย, “หลวงปู่เทียน, พระภิกษุ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม
๑๕ (๒๕๕๒): ๗๐๒๗.

หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาอาราม^{๒๖๑}

หลวงปู่เจี๊ยะเป็นบุตรของนายขุนแฉ่ แซ่อึ้ง และนางแพง โพธิกิจ เกิดเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๙ ณ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เดิมหลวงปู่มีชื่อว่า “โหวเจี๊ยะ” เพราะมีปานดำกลางหลัง ซึ่งชาวจีนถือว่าเป็นลักษณะของผู้มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง หลวงปู่เจี๊ยะเป็นคนใจคอเด็ดเดี่ยว ไม่เกรงกลัวใครมาตั้งแต่ยังเยาว์ จนมีฉายาว่า “ไฉ่ตัวแสบ” ต่อมามีอายุครบอุปสมบทตั้งใจจะอุปสมบทแต่เพียงตามประเพณี ณ วัดจันทนาราม จังหวัดจันทบุรี ทว่ากลับสามารถรวมจิตเป็นอัปนาสมาธิได้ตั้งแต่ยังเป็นนาค และเมื่อบวชแล้วก็ได้ศึกษาธรรมะโดยมีหลวงปู่กงมา จิรปุญโญ และท่านพ่อลี ธัมมธโร เป็นปฐมาจารย์ ส่วนตัวท่านก็ตั้งใจปฏิบัติธรรมและถือเนสัชชิกกุดงค้อย่างเคร่งครัด จากนั้นไม่นานก็ได้ลาหลวงปู่กงมาไปฝากตนเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ซึ่งในขณะนั้นกำลังจำพรรษาอยู่จังหวัดเชียงใหม่

ขณะที่อยู่ในสำนักหลวงปู่มั่น วันหนึ่งท่านบังเอิญได้ยินหญิงสาวคนหนึ่งร้องเพลงพื้นบ้านเกี่ยวกับทุกข์ในชั้น ๕ ทำให้ท่านเกิดญาณทัศนะ หลวงปู่เจี๊ยะได้ติดตามปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่มั่นเรื่อยมา และกล้าสนทนารวมกับหลวงปู่มั่นได้อย่างสนิทสนมกว่าศิษย์รูปอื่นๆ รวากับเป็นบิดากับบุตร สาเหตุที่หลวงปู่มั่นสนิทสนมกับหลวงปู่เจี๊ยะเช่นนี้เป็นเพราะท่านทั้งสองเคยเกิดเป็นบิดากับบุตรกันมาแล้วหลายชาติ ต่อมาหลวงปู่มั่นฝากให้หลวงปู่เจี๊ยะไปอยู่อุปัฏฐากย์หลวงปู่เสาร์ หลังจากหลวงปู่เสาร์มรณภาพแล้วท่านก็กลับมาบำเพ็ญเพียรอยู่กับหลวงปู่มั่นจนได้ฉายาว่า “ผ้าขี้ริ้วห่อทอง” เป็นระยะเวลาพอสมควรจึงกลับมาจำพรรษาที่วัดทรายงาม จังหวัดจันทบุรี ตามคำนิมนต์ของโยมมารดา หลวงปู่เจี๊ยะบรรลุนิพพานขณะเดินทางไปกุดงค์ที่เขาบายศรี จังหวัดจันทบุรี แต่กระนั้นท่านก็ยังคงออกกุดงค์บำเพ็ญเพียรไปยังที่ต่างๆ วันหนึ่งท่านมีนิมิตถึงหลวงปู่มั่น จากนั้นไม่นานก็ทราบว่หลวงปู่มั่นมรณภาพแล้ว

หลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระเถระที่มีปฏิปทาอ่อนช้อยแปลกประหลาด ทว่าก็เคร่งครัดในการบำเพ็ญเพียร นอกจากนี้ท่านยังสนิทสนมกับหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ศษย์เอกอีกรูปหนึ่งของหลวงปู่มั่น อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนข้อธรรมกับพระป่าสายหลวงปู่มั่นอีกหลายรูป อาทิ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่จันทา ถาวโร หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม เป็นต้น หลวงปู่เจี๊ยะเน้นสอนศิษย์ให้รู้จักใช้ปัญญา มีความละเอียดในการทำสิ่งที่ผิดจากพระธรรมวินัย มีเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านว่า ครั้งหนึ่งหลวงปู่เจี๊ยะนิมิตเห็นภรรยาข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งไม่เป็นสีแล่นเข้ามาในวัด รุ่งเช้าวันนั้นก็มิดีภรรยาที่ยังเปื้อนสีไม่เสร็จแล่นมาที่วัดจริงๆ เหตุการณ์อีกเรื่องหนึ่งเล่า

^{๒๖๑} คณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาอาราม, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าขี้ริ้วห่อทอง (กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรณกิจและการพิมพ์, ๒๕๔๕).

ว่า ลูกศิษย์ของหลวงปู่เจี๊ยะไปจำพรรษาที่ถ้ำช้างร้อง จังหวัดกาญจนบุรี แล้วถูกภูมิมเทวาสตรีที่
สิงสถิตอยู่ที่นั่นรบกวน ต้องนิมนต์ท่านไปปราบจึงสงบ และในการไปจำพรรษาที่ถ้ำช้างร้องนี้
ปรากฏว่ามีเหล่าเทวดาและครุฑพากันมาฟังธรรมจากหลวงปู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้เมื่อท่านไปเผย
แผ่พุทธศาสนายังประเทศเพื่อนบ้าน บารมีธรรมของท่านยังทำให้โยมที่ประเทศสิงคโปร์ถูกลือตตำรี้
รางวัลที่ ๑ ได้ทำพิธีปราบผีร้ายที่เกาะบาดัม ประเทศสิงคโปร์ โดยใช้วิธีนำฝ้ายนดท์ห่อก้อนหินแล้ว
ไล่ขว้างใส่วิญญาณร้าย และส่งกระแสจิตปราบผีในบ้านร้างหลังหนึ่งที่เมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย
ตลอดชีวิตในสมณเพศของหลวงปู่เจี๊ยะ ท่านได้ไปจำพรรษาที่วัดต่างๆ หลายวัด

จนในที่สุดแล้วได้สร้างวัดป่าภูริทัตตปฏิบัตินาม และอยู่จำพรรษาที่นั่นจนตลอดอายุขัย เล่ากันว่า
ท่านเป็นคนมีเมตตาต่อสัตว์เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนมีเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏอยู่เสมอ อาทิ
๑) ท่านมีญาณหยั่งรู้ว่า ภรรยาของโยมที่เข้ามากราบท่านเป็น “เมียขโมย” ไม่ได้แต่งงานกันตาม
ประเพณี ๒) เส้นเกศาของท่านเป็นพระธาตุตั้งแต่ยังไม่มรณภาพ ทั้งยังทำให้คนที่มิได้บูชาท่านมา
ขึ้น ๓) มีหญิงชราคนหนึ่งมารบเร้าขอวิชาหนึ่งเหี่ยวจากหลวงปู่เจี๊ยะ ท่านเสียราคาไม่ได้จึงเป่า
กระหม่อมให้ ปรากฏว่าภายหลังต้องมาให้ท่านแก้ไข เพราะเป็นไส้ติ่งอักเสบ แต่หมอที่รักษากลับ
ผ่าตัดไม่เข้า ๔) ในตอนช่วงปลายของชีวิตท่านอาพาธด้วยโรคมะเร็ง มีอาการไอไม่หยุด แต่เมื่อ
หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนมาเข้าเยี่ยม ท่านก็สามารถเข้าสมาบัติบังคับธาตุขันธ์ของท่านให้
เป็นปกติชั่วคราวได้

หลวงปู่เจี๊ยะมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ก่อนหน้าที่ท่านจะ
มรณภาพ ๓ วัน ท่านได้ตะโกนว่า “พระเจี๊ยะตายแล้ว” ทั้งนี้ในงานพระราชทานเพลิงศพท่านยังมี
อิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏเป็นแสงสีต่างๆ ติดมาในภาพถ่ายด้วย นอกจากนี้อัฐิธาตุของท่านยัง
เปลี่ยนเป็นพระธาตุ ทั้งนี้วัดตุ้มถลิ่งที่ขึ้นชื่อของหลวงปู่เจี๊ยะ ได้แก่ พระยอดธงพระกรรมฐาน

๓.๑.๑๒. ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

หลวงพ่อยิด วัดหนองจอก^{๒๖๒}

หลวงพ่อยิดเป็นบุตรของนายแก้วและนางพ้อย ศรีดอกบวบ ชาวจังหวัดเพชรบุรี
เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ท่านมีนิสัยชื่นชอบการไปวัดตั้งแต่วัยเยาว์ ส่งผลให้ท่านได้
บวชเป็นสามเณร และได้ศึกษาวิชาอักขระ การเทศน์แหล่ สวดพระมาลัย และวิทยาคม โดยเฉพาะ
วิชาการสักยันต์กับพระอธิการหวล วัดนาพรหม จังหวัดเพชรบุรี ผู้เป็นหลวงน้ำ รวมถึงได้ติดตาม

^{๒๖๒} บรรณากร เลหาวิไลย, ตำนานเกจิพระเครื่อง เล่ม ๕ (กรุงเทพฯ: แก้ววิไล, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๓-๑๕๘.

พระอริการหวลออกอุตุงค์จนได้รู้ซึ่งถึงสังกรรมในระดับหนึ่ง แต่ไม่นานท่านก็ต้องลาสิกขามา
ช่วยเหลือโยมบิดามารดาในการหาเลี้ยงชีพ

เมื่อเจริญวัยอายุครบอุปสมบท พระอริการหวลได้ขอตัวท่านไปอุปสมบทและ
ศึกษาวิทยาคมเพิ่มเติม ท่านได้ศึกษาวิทยาคมกับหลวงพ่อบุช วัตโตนดหลวง ได้ศึกษาวิทยาคม
และออกอุตุงค์ร่วมกับท่าน เมื่ออินทรีย์แก่กล้าขึ้นจึงได้ออกอุตุงค์โดยลำพัง อนึ่ง หลวงพ่อบุชได้
ทำนายชะตาชีวิตของหลวงพ่อยิตไว้ได้อย่างแม่นยำด้วย

ทว่าต่อมาโยมบิดาก็เสียชีวิตทำให้ท่านต้องลาสิกขามาดูแลโยมมารดา กระนั้น
ท่านก็ยังคงศึกษาวิทยาคมเพิ่มเติมจนชำนาญ ชาวบ้านพากันเรียกท่าน ว่า “อาจารย์ยิต” ต่อมา
ท่านก็ได้สมรส กับกุลสตรีผู้หนึ่ง ส่วนสาเหตุที่ท่านจะได้อุปสมบทเป็นครั้งที่ ๒ นั้น เกิดจากที่ว่าวัน
หนึ่ง จึงขอภรรยาอุปสมบทอีกครั้ง ในครั้งนี้ท่านได้เป็นที่พึ่งแก่พุทธศาสนิกชนทั้งในทางวิทยาคม
และการรักษาโรคด้วยวิชาแพทย์แผนโบราณ รวมถึงสร้างวัดหนองจอกซึ่งเป็นสถานที่จำพรรษาจน
มรณภาพเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และสร้างวัดถุมงคลไว้หลายชนิด

สำหรับอิทธิปาฏิหาริย์วัดถุมงคล รวมถึงน้ำมนต์ของหลวงพ่อยิตที่เล่าสืบกัน เช่น

- ๑) ตะกรุดไมยราพณ์สะกดทัพซึ่งหากนำไปแขวนไว้ที่ใต้ถุนหรือหน้าบ้านผู้ใดแล้ว คนในบ้านจะ
หลับไม่รู้ตัว เรื่องนี้หลวงพ่อบุช เจ้าอาวาสวัดหนองจอกองค์ปัจจุบัน เคยทดลองเห็นผลมาแล้วใน
ครั้งที่ท่านยังไม่อุปสมบท ๒) นายเล็ก เพชรประดับ เคยแขวนพระเครื่องและเหรียญรูปเหมือน
หลวงพ่อยิตไปเกี่ยวพาราสีผู้หญิง ทำให้ถูกผู้ที่มาข่มขืนคนนั้นยิงที่สีข้าง แต่กลับไม่เข้า หนี
เข้าผู้หญิงคนนั้นยังหันมารักใคร่อยู่กับนายเล็ก ๓) นายเล็กเคยขับรถไปชนรถของผู้อื่นจนพังยับ
ย่นะที่ขับรถหนีตำรวจได้อธิษฐานขอให้ตะกรุดหลวงพ่อยิตที่ตนบูชาไว้ช่วย ปราบปรามว่าตำรวจมอง
รถของนายเล็กไม่เห็นเหมือนมีอะไรมาบังตา ๔) อีกครั้งหนึ่งนายเล็กเมาจนขาดสติไปมีเรื่องกับ
ตำรวจถึงแก่ถูกคุมขัง รุ่งขึ้นพอสร้างเมฆเกิดสำนึกผิด อธิษฐานขอให้หลวง พ่อยิตช่วย ปราบปรามว่ามี
ตำรวจคนหนึ่งจำได้ว่านายเล็กเป็นหลานหลวงพ่อยิตจึงปล่อยตัวไปในเช้าวันนั้น ๕) พันตรี
สมเกียรติ เกตุแก้ว พบเหตุการณ์ปลัดขิกหลวงพ่อยิตพากันบินว่อนแข่งกับเฮลิคอปเตอร์ซ้อมรบ ๖)
จำลองตำรวจไซค์ดี ชัยยะเจริญ ตำรวจตระเวนชายแดนถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ยิงในเหตุการณ์
ปราบปรามที่เนิน ๔๙๑ จนแผลเน่าไม่มียารักษา แต่เมื่อได้ดื่มน้ำมนต์หลวงพ่อยิตก็หายเป็นปกติ
อย่างน่าอัศจรรย์

๓.๑.๑๓ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ปราจีนบุรี

หลวงพ่ोजาด วัดบางกระเบา^{๒๖๓}

หลวงพ่ोजาดเกิดที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๕ โยมบิดาชื่อ ปอ ส่วนโยมมารดาเสียไปตั้งแต่เล็ก โยมบิดาได้มอบท่านให้นายถนและนางหลิน สีซัง โยมบิดามารดาบุญธรรมซึ่งเป็นชาวปราจีนบุรี ท่านได้อุปสมบทที่วัดบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี แต่หลังจากนั้นได้มาจำพรรษาที่วัดเกาะแก้วเวฬุวันที่อำเภอพนมสารคามเพื่อโปรดโยมบิดา และได้ศึกษาวิทยาคมเบื้องต้นกับหลวงพ่ोजิน เจ้าอาวาสวัดเกาะแก้วเวฬุวัน จากนั้นจึงออกเดินธุดงค์เพื่อเจริญกัมมัฏฐานและศึกษาวิทยาคมเพิ่มเติม ในครั้งนั้นท่านได้เรียนวิชา กับ “หลวงพ่อในดง ” พระเถระนิรนามซึ่งสอนวิชาการปล่อยไสยเวท การป้องกันไสยศาสตร์ เมตตามหานิยม คงกะพันชาตรี ทั้งนี้มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งในระหว่างการธุดงค์ หลวงพ่อเหลือ วัดสาวชะโงก จังหวัดฉะเชิงเทรา นึกสนุกอยากลองวิชากับท่าน จึงเสกไปไม้ในกำมือให้กลายเป็นตัวต่อ ตัวแตน ส่วนท่านก็นำผามาบิดแล้วเสกเป็นกระต่ายวิ่งเข้าป่าไป นอกจากนี้เมื่อท่านมาจำพรรษาที่วัดบางกระเบา ยังได้เรียนวิทยาคมวิชาบังไพร วิชาล่องหนหายตัว และวิชามหาอุด คงกะพันชาตรีกับหลวงปู่ทอง อดีตเจ้าอาวาสวัดบางกระเบาด้วย

หลวงพ่ोजาดกับพระเกจิอาจารย์อีก ๘ รูป ซึ่งเป็นสภธรรมิกของท่าน ได้แก่ หลวงพ่ोजง วัดหน้าต่างนอก จังวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อคง วัดชำป่างาม จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี หลวงพ่อเหลือ วัดสาวชะโงก จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อเชิด วัดลาดบัวขาว จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา หลวงพ่ออี วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และหลวงพ่อแหม่ม วัดตาก้อง จังหวัดนครปฐม ได้ปลุกเสกเครื่องรางมงคลที่วัดบางหอย จังหวัดนครนายก ซึ่งเครื่องรางนี้มีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี ดังมีเรื่องเล่าว่า ๑) พลทหารชื่อ สอน นำเครื่องรางของขลังของท่านติดตัวไปรบในสงครามเกาหลี แม้ถูกปืนยิงใส่หลายนัดก็ไม่เป็นอันตราย ๒) ชาวบ้านบางหอยที่พกเครื่องรางของหลวงพ่ोजาดเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ คนขับและผู้โดยสารอื่นไม่เสียชีวิตก็บาดเจ็บ แต่ชาวบ้านคนนั้นไม่เป็นอะไรเลย ๓) คนที่ถูกผีเข้ารายหนึ่งได้ดื่มน้ำแช่เครื่องรางมงคลของท่าน ปรากฏว่าหายเป็นปกติ

นอกจากอิทธิปาฏิหาริย์ของเครื่องรางของขลังที่ท่านปลุกเสก หลวงพ่ोजาดยังมีอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องการล่องหนหายตัวและมีวาจาสิทธิ์ ซึ่งท่านจะสำแดงก็ต่อเมื่อมีผู้ไม่หวังดีต่อพุทธศาสนามาลองดี หลวงพ่ोजาดมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๙

^{๒๖๓} นรเศรษฐ์, สุธยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

หลวงพ่อเส็ง วัดศรีประจันตคาม^{๒๖๔}

หลวงพ่อเส็ง เกิดเมื่อวันพุธที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เป็นบุตรของขุนปราบพลกร (เคน) และนางทองดี ระวังป่า ครอบครัวของท่านอาศัยอยู่ที่อำเภอปัจจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรีมาแต่เดิม ทำให้ท่านได้ศึกษาอักษรไทยและอักษรขอมที่วัดราชสุวรรณีศรีรัตนาราม จังหวัดปราจีนบุรี ตั้งแต่อายุ ๑๓ ปี เมื่ออายุครบอุปสมบทก็ได้เข้าอุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดทัพช้างในอำเภอปัจจันตคาม ได้ฉายาว่า “พุทธปาโลโต” หลวงพ่อเส็งศึกษาวิทยาคมกับพระเกจิอาจารย์หลายรูปในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ หลวงพ่อสิงห์ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ และหลวงปู่พุก วัดพระยาทำจนกระทั่งท่านชำนาญในด้านการถอนคุณไสยและยาสั่ง มีเรื่องเล่าว่ามีหมอผีเขมรอยากลองดีมาท้าทายหลวงพ่อ จึงประกาศว่าจะปล่อยของร้ายมาทำร้ายท่าน เมื่อถึงวันที่กำหนดท่านจึงสั่งให้พระเณรและลูกศิษย์ในวัดมาอยู่ในโบสถ์กับท่านทั้งหมด คือนั้นทั้งคืนมีลมพายุพัดจัด มีเสียงของหนักๆ ตกลงรอบๆ วัด สักพักหลวงพ่อเส็งก็เสกคาถาใส่มีดหมอของท่านแล้วขว้างออกไปนอกโบสถ์ ทันใดนั้นพายุก็สงบ ในตอนเช้าปรากฏว่ามีดหมอของท่านตกอยู่นอกโบสถ์ มีหยดเลือดสีดำเยียวราดเป็นทาง นอกจากนี้ยังเชื่อกันว่าหลวงพ่อเส็งมียาถอนยาสั่ง หากใครโดนยาสั่งมาหาท่าน ท่านจะให้ถอนผมออกมา ๑ เส้น แล้วลองเอารากผมมาติดที่เล็บ ถ้าติดได้แปลว่ามีทางรักษา จากนั้นท่านจะให้กิน “ยาถาม” หากกินแล้วอาเจียนออกมาเป็นสีเขียว แปลว่าโดนยาสั่ง ส่วนยาเบื่อยาสั่งที่นำเข้ามาในเขตวัดที่หลวงพ่อเส็งฝังอาถรรพ์ไว้ก็จะเสื่อม

ไม่เพียงแต่วิทยาคมในการเอาชนะยาสั่งเท่านั้น เชื่อกันว่าหลวงพ่อเส็งเป็นพระอริยบุคคลที่สำเร็จวิชา๘ ประการ และมีอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการ มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งวัดศรีประจันตคามทชุดโทรม ขาดปัจจัยบำรุงวัด หลวงพ่อเส็งจึงทำธงพระสิวลีไปปักพร้อมกับจุดธูปใต้ต้นพิกุลเก่าแก่ในวัดที่เชื่อกันว่ามีเทพารักษ์รักษาอยู่ ปรากฏว่าในวันนั้นมีพุทธศาสนิกชนมาทำบุญเป็นจำนวนมาก หากปีใดฝนแล้ง ชาวบ้านจะนำดอกไม้สีขาวพร้อมธูปเทียนและข้าวตอกมาให้หลวงพ่อเส็ง ท่านจะแบ่งส่วนหนึ่งบูชาพระประธานในโบสถ์ อีกส่วนหนึ่งจะนำมากระทำบัตรพลีแก่เทวดา จากนั้นจะนั่งภาวนาใต้ต้นพิกุล ๓ วัน ทุกครั้งที่ท่านทำเช่นนั้นจะมีฝนตกลงมาอย่างปาฏิหาริย์ ในทางตรงกันข้ามหากทางวัดจะจัดงาน หากไม่ต้องการให้ฝนตกท่านก็จะภาวนาด้วยวิธีเดียวกัน เล่าว่าแม้นอกวัดฝนจะตกจนน้ำท่วม แต่ภายในวัดฝนกลับไม่ตกแม้แต่น้อย

อนึ่ง หลวงพ่อเส็งมีสหธรรมิกอยู่ท่านหนึ่ง คือ หลวงพ่อสมุย วัดเกาะโพธิ์ จังหวัดนครนายก หลวงพ่อเส็งได้เคยบอกไว้ว่า ท่านกับหลวงพ่อสมุยจะไม่มีใครต้องทำศพให้แก่กัน

^{๒๖๔} เปี้ยก จักรวรรดิ, *อำนาจพลังจิต*, หน้า ๘๘-๘๙.

เพราะท่านทั้งสองจะมรณภาพพร้อมกัน ปรากฏว่าภายหลังหลวงพ่ทั้งสองก็มรณภาพในวันเดียวกัน ด้วยเวลาต่างกันเพียง ๕ นาที

หลวงพ่เอี้ย วัดบ้านด่านศรีธาอุดม^{๒๖๕}

เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของ หลวงพ่เอี้ย เล่าว่า วันหนึ่งศิษย์ของหลวงพ่เป็นพระภิกษุรูปใหม่ถูกคุณไสยเข้าตัว แต่เพราะศิษย์ผู้นี้มีวิชาอาคมพอสมควรจึงสามารถขับตะปูที่มีสนิมของจากกายได้ เมื่อลูกศิษย์มาขอความช่วยเหลือจากหลวงพ่เพราะเห็นว่าผู้กระทำคุณไสยนี้คงไม่เลิกร่า หลวงพ่จึงถามที่มาของเรื่องจึงทราบว่าเป็นเพราะลูกศิษย์ได้ช่วยเหลือผู้ถูกคุณไสยไว้มากซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ผู้กระทำคุณไสยเกิดความแค้นเพราะต้องสูญเสียผลประโยชน์จึงทำคุณไสยใส่ลูกศิษย์ผู้นี้ เมื่อทราบเรื่องหลวงพ่จึงตกลงที่จะช่วยเหลือ

เมื่อถึงเวลากลางคืน หลวงพ่ก็ให้ลูกศิษย์นั่งภาวนาและจำวัดในวงสายสิญจน์นั้น กระทั่งมีตะปูพุ่งเข้ามาทางลูกศิษย์ผู้นี้แต่ก็ไม่มีตะปูเล่มใดผ่านเข้าไปถึงในวงสายสิญจน์ได้ เมื่อหลวงพ่เห็นดังนั้นก็ส่งกระแสจิตไปตรวจดูที่มาพบว่าผู้กระทำคุณไสยกำลังทำพิธีอยู่ในป่าช้าหลังวัด ท่านจึงกำหนดจิตเกิดเป็นนิมิตของอาจารย์เขมรผู้หนึ่ง โดยหลวงพ่กล่าวว่า “กำลังทำอะไรจงหยุดการกระทำเช่นนี้เสีย” อาจารย์เขมรตกใจมากและรีบหนีออกจากป่าช้าวัดทันที สุดท้ายอาจารย์เขมรผู้นี้ถูกชาวบ้านรุมทำร้ายจนเสียชีวิตเพราะไปทำคุณไสยใส่ผู้อื่น

๓.๑.๑๔ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา

หลวงพ่ปาน วัดบางนมโค^{๒๖๖}

หลวงพ่ปานมีพื้นเพเป็นชาวบ้านบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นบุตรของนายอาจและนางอิม เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๑๘ ท่านมีอุปนิสัยใฝ่ไปในทางศาสนาตั้งแต่เล็ก เมื่ออายุเพียง ๓-๔ ปี ได้ยินผู้บอกคำ ภาวนา “อรหัง” แก่โยมยายที่กำลังจะสิ้นใจก็จดจำได้และนำมาเป็นคำภาวนา เมื่อรุ่นหนุ่มได้ลอง ได้จับกล่ามนื้อหน้าอกและน่องของพี่เลี้ยงหญิงชื่อ “พี่เชียว ” แล้วให้ รู้สึกว่า หน้าอกกับน่องสตรีไม่มีสิ่งใดต่างกัน ทั้งยังเป็นเนื้อกายเช่นเดียวกับตัวท่าน จึงปลงสังเวชและคิดออกบวช อีกทั้งต้องการศึกษาวิชาวิyakคม และภาษาบาลีจากครูบาอาจารย์ ในที่สุดท่านก็อุปสมบทที่วัดบางปลาหมอ มีฉายาว่า “โสนันโท” แล้วฝากตัวเพื่อ

^{๒๖๕} นที ลานโพธิ์, พระอภิญา, หน้า ๑๔๑-๑๔๓.

^{๒๖๖} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรียเจ้า หลวงพ่ปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา (กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์, ๒๕๕๒).

ศึกษาวิทยาคมกับหลวงพ่อสุน วัดบางปลาหมอ หลวงพ่อเนียม วัดน้อย พระอาจารย์จั่น วัดเจ้าเจ็ด พระอาจารย์เพิ่ม วัดสระเกศ เล่ากันว่าท่านเป็นผู้มีความอดทนและความเพียรเพื่อให้ได้มาซึ่งวิชาแขนงต่างๆ เช่นในครั้งที่ท่านตั้งใจเข้าไปขอศึกษาวิทยาคมจากหลวงพ่อเนียม วัดน้อย แม้จะโดนดูว่าและไล่ออกมาถึง ๒ ครั้ง ก็ยังพยายามไม่หลบหนีทำให้หลวงพ่อเนียมเห็นใจ นอกจากนี้เมื่อตอนเรียนบาลีกับพระอาจารย์จั่น ทุกเช้าเมื่อท่านพายเรือไปยังวัดเจ้าเจ็ดในก็จะท่องพระปาฏิโมกข์ไปด้วย ทำให้แม้พระอาจารย์จั่นซึ่งมีอารมณ์ร้ายก็ไม่เคยไม่พอใจท่าน ปัจจุบันนี้ไม่พายอันที่ว่านี้ถือกันว่าเป็นวัดอุดมคณีนหนึ่ง

ในส่วนของวิทยาคมที่ท่านได้ศึกษานั้น ได้แก่ การเจริญสมถกัมมัฏฐาน โดยเฉพาะด้านอาโปกสิณ ท่านมีความชำนาญในการ เพ่งกสิณจนสามารถเห็นนิมิตเป็นพระพุทธรูปสี่แก้วประกายพริ้ว เพ่งอาโปกสิณเปลี่ยนน้ำเป็นสีประกายพริ้ว คากาตักน้ำ คากาสะเดาะกลอน คากาหมานิยม คาการักษาโรค และแก้คุณไสย คากาเสกปลาเป็นใบไม้ โดยในทำยที่สุดหลวงพ่อสุนได้ออกปากรับรองว่าท่านเป็นผู้มีวิทยาคมแก่กล้า อนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าครั้งที่ท่านออกธุดงค์ก่อนจะสำเร็จวิทยาคม ได้จำพรรษาที่วัดร้างแห่งหนึ่ง แล้วถูกดวงวิญญาณของอดีตเจ้าอาวาสวัดร้างมาหลอกหลอน แต่ท่านก็ขับไล่ไปได้ด้วยคากาพระเจ้า ๕ พระองค์ โดยพูดว่า “ผีตายหรือจะสู้กับผีเป็นได้”

แม้หลวงพ่อบานจะมีความสนใจในด้านวิทยาคม แต่ท่านก็ยังหมั่นปฏิบัติวิปัสสนาอยู่เสมอ โดยเฉพาะในการออกธุดงค์บำเพ็ญเพียร ท่านมักสอนสาธุศิษย์ด้วยการพาออกธุดงค์ร่วมกับท่านเสมอ ส่งผลให้มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์และเหตุการณ์ศรียในระหว่างที่ท่านออกธุดงค์อยู่หลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ท่านและสาธุศิษย์ถูกบรรดาภูตผีในป่ามารบกวนการบำเพ็ญภาวนาแต่ก็สามารถก้าวไปได้ทุกครั้ง เรื่องการพบดวงวิญญาณของฤๅษี และของแม่ชีซึ่งแนะนำให้ท่านดื่มน้ำอมฤตแต่ท่านปฏิเสธเพราะไม่ใช่ทางหลุดพ้น เรื่องการ ได้สนทนาธรรมกับพระอริยเจ้า ลี้กลับ ในถ้ำค้างคาว เรื่องการพบเหตุการณ์ที่ยกษบรวิวารของท้าวมหาสุวรรณมาแจ้งข่าวว่าศิษย์ในคณะธุดงค์ของท่านกำลังจะมรณภาพ เรื่องที่ท่านถูกชาวป่าที่มีอาคมมาลองวิชาแต่ท่านก็ใช้วิทยาคมของท่านแก้ไขจนคนเหล่านั้นยอมแพ้ เรื่องที่มีรุกขเทวดา เทวดา และพรหมในภูมิต่างๆ มาถวายบิณฑบาตอาหารทิพย์ เรื่อง มีช้างเกรจะมาทำร้าย แต่กลับมีช้างอีกเชือกหนึ่งมาป้องกันท่าน เรื่องที่ท่านได้โปรดช้างพระโพธิสัตว์ และเรื่องที่ท่านได้นิมิตว่าตัวท่านเองเป็นพระโพธิสัตว์ ส่วนเมื่อครั้งที่หลวงพ่อบานเสด็จไปนมัสการพระพุทธฉายที่แขวงเมืองสระบุรี ท่านยังได้เห็นพระบรมสารีริกธาตุเสด็จมากระทำปาฏิหาริย์ อีกทั้งท่านยังมีนิมิตเห็นเหตุการณ์การประทับรอยพระพุทธฉายเมื่อครั้งพุทธกาล

ยิ่งไปกว่านั้น หลวงพ่อปานยังเคยทำนายชะตาของกรุงเทพมหานครในรัชสมัยของพระมหากษัตริย์ ๑๐ รัชกาล จากตำราที่ท่านเล่าว่าสืบทอดมาจากพระอรหันต์ในครั้งกรุงศรีอยุธยาอีกด้วย

ส่วนในทางวิทยาคมนั้น หลวงพ่อปานได้ถ่ายทอด คาถาพระปัจเจกโพธิโปรดทรัพย์ คาถาอิทธิฤทธิ์ คาถามหาอำนาจ คาถาโปรดทรัพย์ รวมถึงใช้วิทยาคมช่วยเหลือผู้เจ็บไข้และเดือดร้อน ทำให้มีเรื่องเล่าว่ามีหมอไสยศาสตร์โกรธแค้นท่านที่แก้คุณไสยให้แก่ผู้ที่ตนทำร้าย จึงทำคุณไสยใส่ท่าน แต่ปรากฏว่าคุณไสยกลับเข้าตัว ต้องมาให้ท่านแก้ไขจึงหาย ตลอดจนท่านได้สร้างวัตถุมงคลไว้มากมาย ซึ่งในปัจจุบันนี้ถือกันว่ามีพุทธคุณในด้านแคล้วคลาดและสามารถดลบันดาลโชคลาภแก่ผู้มีไว้บูชา

ในเรื่องมรณกาลของท่านนั้น หลวงพ่อปานได้ประกาศแก่สานุศิษย์ล่วงหน้าถึง ๓ ปีว่า ท่านจะถึงแก่มรณภาพเมื่อวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ เวลาหกโมงเย็น ก่อนจะมรณภาพท่านก็ได้ให้ปัจฉิมวาจาเรื่องความไม่ประมาท หลังจากมรณภาพสังขารของท่านยังไม่เน่าเปื่อยเป็นที่น่าอัศจรรย์ด้วย

หลวงพ่ोजง วัดหน้าต่างนอก^{๒๖๗}

หลวงพ่ोजงเกิดวัน เดือน ปีใดไม่ปรากฏ ทราบแต่ที่ท่านเป็นลูกชาวนา และมีโรคประจำตัวคือ นัยน์ตาฝ้าฟาง ทว่าภายหลังจากอุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ณ วัดหน้าต่างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดวงตาของท่านกลับมองเห็นเป็นปกติ หลวงพ่ोजงได้ศึกษาวิทยาคมเบื้องต้นกับหลวงพ่อบุณ วัดบางปลาหมอ ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวิปัสสนากัมมัฏฐานกับหลวงพ่อบุณ วัดพิบูล โดยเฉพาะเรื่องอสุภกัมมัฏฐานซึ่งชอบด้วยอุปนิสัยของท่าน แม้เมื่อท่านมาจำพรรษาอยู่ที่วัดหน้าต่างนอกแล้วก็ตาม

เหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่ोजงที่เล่าลือกันมีอยู่หลายเรื่อง อาทิ ๑) กองทัพอากาศได้นิมนต์ท่านขึ้นเครื่องบินไปโปรยผงวิเศษและข้าวตอกดอกไม้เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปรากฏว่าสถานที่ที่ท่านโปรยผงวิเศษและข้าวตอกดอกไม้ลงไปในนั้นไม่โดนระเบิดลงสักแห่งเดียว ๒) สมภารของวัดวัดหนึ่งลักลอบขุดสมบัติในวิหารเก่ามาขาย ปรากฏว่าถูกยักษ์เฝ้าสมบัติลงโทษให้ฝันเพื่อน แต่หลวงพ่ोजงก็สามารถใช้วิทยาคมแก้ไขให้เป็นปกติได้ ๓) ย่นระยะทางไปพบหลวงพ่อบาน สหธรรมิกของท่านที่วัดบางนมโคได้ ๔) เนรมิตกายให้เป็นพระหนุ่มได้ ๕) หลวงพ่ोजงทราบด้วยอนาคตังสญาณว่า จะมีขโมยมาลักเรือที่วัด เมื่อ

^{๒๖๗} นรเศรษฐี, สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

ขโมยมาถึงท่านจึงลงไปแก้เชือกเรือเตรียมไว้ให้ แล้วเทศนาสั่งสอนจนขโมยสำนึกในบาปบุญคุณโทษ กลับใจขอบวช ท่านจึงทำนายว่าต่อไปขโมยผู้นี้จะบรรลุนิพพาน ทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในป่าแต่ลำพัง ซึ่งกาลต่อมาพระรูปนี้ก็สำเร็จมรรคผลแล้วลาหลวงพ่อบวชเข้าไปอยู่ในป่า ๖) ครั้งหนึ่งก่อนหลวงพ่อบวชจะออกธุดงค์ ท่านได้เตือนพระรูปหนึ่งว่า “ถ้าเข้าป่าคราวนี้จะไม่ได้ออกมาอีก” ปรากฏว่าพระรูปนี้มีมรณภาพกลางป่าระหว่างการธุดงค์ดังคำท่าน ๗) มีเทวดามาคูปฏิญาณท่านในระหว่างการธุดงค์

หลวงพ่อบวชมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ แต่ก่อนจะถึงมรณกาลท่านได้เทศนาสั่งสอนลูกศิษย์เป็นครั้งสุดท้ายในเรื่องไม่ให้นำจิตไปเกาะเกี่ยวกับเวทนาในสังขาร โดยเฉพาะเวลาจะดับจิต จากนั้นท่านจึงเข้าฌานสมาบัติจนมรณภาพอย่างสงบ

วัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงพ่อบวช นอกเหนือจากเครื่องรางมงคลที่ปลุกเสกพร้อมพระเกจิอาจารย์อีก ๘ รูป และผ้าประเจียดสำหรับทหารที่ไปรบในสงครามอินโดจีนแล้ว ยังมี ๑) เสื่อยันต์แดงซึ่งมีคุณในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาติ ๒) ยันต์สิงห์มหาอำนาจซึ่งขึ้นชื่อในทางมหาอุตม์ ๓) แผ่นยันต์กระดาศซึ่งมีคุณในทางโชคลาภ ๔) ปลาทะเพียนเงินตะเพียนทอง ซึ่งมีคุณทางโชคลาภ และยังมีเรื่องเล่ากันว่า ปลาทะเพียนที่ท่านปลุกเสกสามารถว่ายน้ำได้

หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย^{๒๖๘}

หลวงพ่อนอมีพื้นเพเป็นชาวอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นบุตรของนายสวนและนางพุ่ม งามวาจา ท่านมีสติปัญญามาตั้งแต่เยาว์วัย ครั้งที่บรรพชาเป็นสามเณรก็มีศีลและวัตรปฏิบัติที่บริสุทธิ์ หลวงพ่อนอได้อุปสมบท ณ วัดศาลาลอย ได้รับฉายาว่า “จันทโร” แล้วจึงออกเดินทางแสวงหาอาจารย์ จนตัวท่านได้สำเร็จนิพพาน ๖ ประการ สามารถสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้ เช่น เสกใบไม้เป็นปลากัด เสกน้ำฝนให้เป็นเหล้า เครื่องรางของหลวงพ่อนอมีพุทธคุณโดดเด่นทางด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติ เช่น สามารถคุ้มครองทหารที่ไปรบในสมรภูมิต่างๆ ให้กระสุนของฝ่ายข้าศึกยิงไม่เข้า เช่น นายร้อยผู้หนึ่งที่ไปรบกับคอมมิวนิสต์ และนายกิตติ จาคัญ ซึ่งถูกเกณฑ์ไปรบในสงครามเวียดนาม ส่วนลูกศิษย์ชื่อ นายบรรเจ็ด เล่าว่าตนเองคล้องพระเครื่องหลวงพ่อนอ ปรากฏว่ารถยนต์ที่โดยสารประสบอุบัติเหตุ แต่ตนเองกลับไม่เป็นอะไรเลย นอกจากนี้ลูกศิษย์อีกผู้หนึ่งชื่อว่า นายชลช ไปรับจ้างขนาน้ำบาดาลที่พิจิตร แต่ชุลชอย่างไรก็ไม่พบน้ำ จนต้องนำหน้าผากเสื้อของหลวงพ่อบวชมาตั้งศาลบูชา

^{๒๖๘} รัตนธรรม, ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒).

แล้วอธิษฐานจึงสำเร็จ ทั้งนี้เล่ากันว่าเวลาที่ท่านปลุกเสกเครื่องราง จะมีเสียงวัตถุมงคลเหล่านั้น
เต้นระริกอยู่ในบาตร

ยิ่งกว่านั้น มีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งท่านเคยรับนิมนต์ไปในสถานที่ห่างไกล แต่
เจ้าภาพกลับถวายปัจจัยไม่พอค่ารถไฟของท่านกับลูกศิษย์ ปรากฏว่าชากลับมีใจ ๓ คน มาบังคับ
ขอเครื่องรางจากท่าน เมื่อท่านให้แล้วก็ถวายเงินจำนวนมากพอค่าโดยสารอย่างน่าอัศจรรย์ หลวง
พ่อนอมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ ผู้ที่เคารพศรัทธาท่านเชื่อกันว่าท่านสำเร็จมรรค
ผลเป็นพระอรหันต์บุคคล

หลวงพ่อเทียม วัดกษัตราธิราช^{๒๖๙}

หลวงพ่อเทียมเป็นบุตรของนายสุ่นและนางเลียบ หาศรีเวื่อน เกิดเมื่อวันเสาร์ ขึ้น
๓ ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๔๗ ท่านร่ำเรียนการฝึกจิตเพ่งกสิณกับนายเงินผู้เป็นอาตั้งแต่
อายุ ๑๐ ปี ต่อมาเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทที่วัดกษัตราธิราช จากนั้นจึงฝากตัวเป็นศิษย์ของ
หลวงพ่อสี วัดสนามไชย หลวงพ่อบาบ วัดโบสถ์และหลวงพ่อเหม็ง วัดประดู่ทรงธรรมไม่นานท่านก็
ย้ายมาจำพรรษาที่วัดประดู่ทรงธรรม เพื่อปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานตามตำรับของวัดประดู่ทรงธรรม
ตลอดจนศึกษาวิชาตำรามหาพิชัยสงคราม การสร้างตะกรุดมหาระงับ ตะกรุดมหาปราบ ตะกรุด
มหาอำนาจ ตามตำรับวัดประดู่ทรงธรรมด้วย

หลวงพ่อเทียมเป็นพระเถระที่เชี่ยวชาญด้านการเจริญกัมมัฏฐาน จนได้รับ
พระราชทานพัดยศชั้นเอกฝ่ายวิปัสสนาธุระ ส่วนตะกรุดที่ท่านสร้างเชื่อกันว่ามีพุทธคุณ ทั้งทาง
เมตตามหานิยม อันได้แก่ ตะกรุดมหาระงับ ทางอำนาจ อันได้แก่ ตะกรุดมหาปราบ ตะกรุด
มหาอำนาจ และทางแคล้วคลาด ได้แก่ ตะกรุดมหาระงับ ตะกรุดมหาระงับพิสดาร ตะกรุดรัตน
มาลา หลวงพ่อเทียมมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่อิทธิปาฏิหาริย์ของ
เครื่องรางของขลังของท่านก็ยังคงอยู่ ดังเช่นครั้งหนึ่งมีการนำตะกรุดของพระเกจิอาจารย์ชื่อดังมา
หลอมเพื่อหลอพระที่วัดประสาธตบุญญาวาส ปรากฏว่าตะกรุดของท่านไม่ละลาย

^{๒๖๙} กวีสุดา เทียรทอง, “หลวงพ่อเทียม สิริปัญญา, พระภิกษุ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง
เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๓-๗๐๔๔.

หลวงพ่охон วัดนกกะจาบ^{๒๗๐}

หลวงพ่охонเป็นบุตรนายชื่นและนางสำน เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๑๕ ท่านได้อุปสมบทเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี จากนั้นจึงฝากตัวเป็นศิษย์ของพระอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงพ่ออ่ำ วัดวงษ์อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท เมื่อศึกษาวิชาจากพระเกจิอาจารย์ท่านต่างๆ เรียบร้อยแล้ว หลวงพ่охонก็ได้ถือฤกษ์ควัตรนิยมเข้าไปบำเพ็ญกัมมัฏฐานในป่าช้า วัตรปฏิบัติต่างๆ ของท่านเป็นเหตุให้ท่านได้รับยกย่องว่ามีวิชาอาคมด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคงกะพันชาตรี การทำเสี้ยนตันป้องกันเขี้ยวกา การสัจยันต์ เหยี่ยวยันต์ และทำน้ำมันต์ ลูกศิษย์ท่านไม่ว่าจะไปมีเรื่องกับใคร ก็จะไม่มีแผลหรือบอบช้ำ หลวงปู่ชันมรณภาพเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘ แต่พุทธศาสนิกชนก็ยังนับถือในความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน ทั้งนี้ผู้มีเรื่องทุกข์ร้อนจะมาบนบานกับรูปหล่อหลวงพ่охон ถ้าสมหวังจะต้องนำดอกช่อนกลิ้งมาถวาย

หลวงปู่ดู๋ วัดสะแก^{๒๗๑}

หลวงปู่ดู๋เกิดเมื่อ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๔๗ ณ บ้านข้าวเม่า ตำบลข้าวเม่า อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๓ คน ชีวิตในวัยเด็กของท่านต้องกำพร้าบิดามารดาแต่เยาว์วัย มีครั้งหนึ่งเป็นหน้าน้ำขณะที่บิดามารดากำลังจะทำขนมไปขาย ท่านถูกวางอยู่บนเบาะสานคนเดียว ไม่ทราบด้วยเหตุอันใดตัวท่านได้กลิ้งตกน้ำทั้งคนทั้งเบาะแต่เป็นที่อัศจรรย์ยิ่งที่ตัวท่านไม่จมน้ำ กลับลอยน้ำจนไปติดอยู่ข้างรั้ว กระทั่งสุนัขที่บ้านท่านมาเห็นเข้าจึงได้เห่าพร้อมกับวิ่งกลับไปมาระหว่างตัวท่านกับมารดาท่าน เมื่อมารดาท่านเดินตามสุนัขออกมา จึงได้พบท่านลอยน้ำติดอยู่ที่ข้างรั้ว ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้มารดาเชื่อมั่นว่า ท่านจะต้องเป็นผู้มีบุญวาสนามาเกิด ต่อมาเมื่ออายุ ๒๑ ปี หลวงปู่ดู๋ได้อุปสมบทที่วัดสะแก อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับฉายาว่า “พรหมปัญญา”

หลวงปู่ดู๋มีวัตรปฏิบัติเป็นประจำคือการจุดธูปไปยังสถานที่สำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ท่านยังฉันมือเดียวมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๐ และไม่รับกิจนิมนต์ไปนอกวัดตั้งแต่ก่อน พ.ศ.

^{๒๗๐} กวีสุดา เทียรทอง, “หลวงพ่охон, พระภิกษุ, ” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๓๓-๗๐๓๔.

^{๒๗๑} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย : การสร้างสวรรค์และบทบาท, ” หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

๒๔๙๐ มีอยู่วันหนึ่งหลวงปู่ศุวมนต์ทำวัตรเย็นแล้วเกิดนิมิตไปว่าฉันได้ฉันดาวที่มีแสงสว่างเข้าไป ๓ ดวง เมื่อตื่นขึ้นมาจึงพิจารณาว่าน่าจะหมายถึงแก้ว ๓ ประการ คือพระรัตนตรัย

ทั้งนี้เชื่อกันว่าหลวงปู่เป็นพระโพธิสัตว์ ครั้งหนึ่งหลวงปู่ทำให้ลูกศิษย์ฟังว่า ชาตินี้ท่านจะไม่สอนใครให้ถึงนิพพาน เพราะยังไม่ใช้กิจของท่าน และกล่าวว่า “เรื่องอะไรข้าจะไปนิพพาน ข้าหวังเป็นนายร้อยไม่ใช่ นายสิบ คนอย่างข้าต้องหักเอายอดฉัตรถึงจะสมใจ ” นอกจากนี้ยังมีวันหนึ่งที่ศิษย์ของหลวงปู่เห็นแสงสว่างยาวออกไปไกลในเวลากลางคืน เหมือนแสงอาทิตย์อ่อนๆ เมื่อมองชัดขึ้นก็เป็นหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดและค่อยๆ เปลี่ยนเป็นหลวงปู่ดู จากนั้นก็กลับไปกลับมาจากหลวงปู่เป็นหลวงปู่ทวด หลวงปู่ทวดเป็นหลวงปู่ดู เหตุการณ์นี้จึงเป็นเหตุให้ภายหลังหลวงปู่เปิดเผยว่าท่านคือหลวงปู่ทวดลงมาเกิด และหลวงปู่ทวดก็คือพระศรีอาริย์มาเกิด หลวงปู่ดูมรณภาพเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๓

นอกจากนี้ยังมีเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ครั้งสำคัญของหลวงปู่ดูอีก ๒ เรื่อง ^{๒๗๒} เรื่องหนึ่งเล่าว่า หญิงสาวคนหนึ่งซึ่งอำเภอนครหลวงถูกวิญญาณผีตายโหงเข้าสิง ผีตนนั้นบอกว่าจะเอาหญิงสาวไปเป็นภรรยา ผู้เป็นบิดาร้อนใจจึงเดินทางมาที่วัดสะแกให้หลวงปู่ดูช่วย หลวงปู่ดูกับศิษย์ของท่านจึงนั่งสมาธิอยู่ครู่หนึ่ง จากนั้นท่านจึงบอกแก่ศิษย์ว่า “เรียกผีมารับบุญหลวงปู่ทวดมารับบุญทำให้โมทนาซะจะได้ไปดี เป็นผีก็ไปเอาเมียผีไม่ใช่เอาเมียคน รับบุญไปจะได้เมียนางฟ้าเยอะเยอะ ดูด้วยว่าผีรับแล้วหรือยัง ” สักพักท่านก็กล่าวแก่ลูกศิษย์อีกว่า “รับแล้วใช่ไหม ไปเกิดวะเอาละหมดเรื่อง ” จากนั้นหลวงปู่ดูก็ให้บิดาของหญิงสาวที่ถูกผีเข้ากลับไปบ้าน เมื่อผู้เป็นบิดาไปถึงก็พบว่าลูกสาวของตนหายเป็นปกติแล้ว ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ท่านได้ตั้งจิตอธิษฐานขอคาถากำราบขโมยจากพระอาจารย์ธรรมโชติ พระอาจารย์ของชาวบ้านบางระจัน ซึ่งก็ได้รับคาถานั้นทางนิมิตในอีกหลายปีต่อมา

หลวงพ่อมี่ วัดमारวิชัย^{๒๗๓}

หลวงพ่อมี่เป็นบุตรของนายโหมดและนางพุ่ม ธนสนธิ์ เกิดเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ในวัยเด็กท่านเป็นเด็กขี้โรค สติปัญญาเชื่องช้า แต่มีนิสัยกระตือรือร้นในการไปวัด ถ้าไม่ได้ไปก็จะร้องให้ถึงแก่ชักดิ้นชักงอ เมื่อนายแบน พี่ชายคนโตไปอุปสมบทอยู่ที่วัดमारวิชัย ท่านก็

^{๒๗๒} นที ลานโพธิ์, อิทธิบุญฤทธิ์แห่งปาฏิหาริย์ธรรมพระอภิปัญญา (กรุงเทพฯ: ปรกาศ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๕-๔๗.

^{๒๗๓} ทรงพล มากชูชิต, ประวัติ-ปฏิปทา-สายพระเวท-พระเครื่อง-อิทธิมงคล หลวงพ่อมี่ เขมธมโม วัดमारวิชัย อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มมป.)

ได้ตามไปอาศัยด้วย นำแปลกที่ท่านกลายเป็นเด็กแข็งแรง เฉลียวฉลาด สามารถเรียนอักษรต่างๆ ได้จนแตกฉานนับแต่นั้นมา ในวัยหนุ่มก่อนอุปสมบทท่านได้เรียนวิชาอาคมเบื้องต้นกับหลวงพ่อเขียน โชติสโร ผู้เป็นหลวงน้ำ ซึ่งเชี่ยวชาญด้านวิชาเล่นแร่แปรธาตุ สามารถเสกตะกั่วเป็นทอง เสกลูกแตงหนูเป็นทองแดงได้

หลวงพ่อมีอุปสมบท ณ วัดमारวิชัย หลังจากท่านจับทหารได้ใบดำ พออุปสมบทแล้วท่านก็ได้ศึกษาอสุภกัมมัฏฐานจากหลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จนได้รับคำชมเชยจากหลวงพ่อปานว่า มีความก้าวหน้าเกินกว่าศิษย์รุ่นเดียวกัน ตลอดจนถ่ายทอดวิชา “รุ่มโพธิ์” ให้หลวงพ่อมีใช้คุ้มครองคนระหว่างอุตุ และศึกษาวิทยาคมด้านต่างๆ จากหลวงพ่อจ วัดหน้าต่างนอก โดยเฉพาะด้านการทำยันต์นะหน้าทอง ซึ่งจะมีพุทธคุณทั้งทางด้านเมตตามหานิยมและแคล้วคลาดเพราะลงท้ายด้วยคาถามหาอุตุ

หลวงพ่อมีได้ออกอุตุครั้งหลายครั้ง ครั้งแรกไปนมัสการรอยพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี ครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ไปเขาวงพระจันทร์ จังหวัดลพบุรี โดยในครั้งที่ ๓ ท่านได้ผจญช้างแม่ลูกอ่อน ครั้งที่ ๔ ท่านได้นำคณะอุตุไปจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างทางได้ผจญผีเสื้อไฟศาลเจ้าเอาบาตรเขวนกับต้นไม้เพื่อรับบิณฑบาตจากรุกขเทวดา และมีกายทิพย์ของเด็กหญิงมาตักบาตรอาหารทิพย์ถวาย ครั้งที่ ๕ อุตุไปกาญจนบุรี ระหว่างทางได้พบหลวงพ่อแหม่ม วัดตาก้อง และได้เป็นสหธรรมิกกัน ครั้งที่ ๖ ท่านได้พบดวงวิญญาณของหลวงพ่อปาน วัดบางเหียนนอก

ระหว่างจำพรรษาอยู่วัดमारวิชัย หลวงพ่อมีได้ส่งเคราะห์พุทธศาสนิกชนจำนวนมาก อาทิ ปลุกเสกวัตถุมงคลทำเวสสุวัณเพื่อให้ชาวบ้านไว้กันภูตผีปีศาจ โดยเฉพาะองค์ทำเวสสุวัณ แกะด้วยงาช้างซึ่งมีเรื่องเล่าว่า คืบหนึ่งหลวงพ่อมีนั่งสมาธิเกิดนิมิตเห็น “หลวงปู่ถ้ำขุนตาล” มาบอกว่าจะนำของที่หลวงพ่อมีได้เคยเก็บไว้ในอดีตชาติมาคืนให้ ของชิ้นแรกให้หลวงพ่อมีพายเรือทวนน้ำไปรับในตอนเช้าตรู่ ส่วนชิ้นที่ ๒ จะนำมาคืนให้ในอีก ๒ ปีข้างหน้า รุ่งเช้าเมื่อหลวงพ่อมีทำตามนิมิตก็พบงาช้างลอยน้ำมา ด้านหนึ่งของงาช้างแกะเป็นรูปทำเวสสุวัณ แต่เมื่อนำกลับมาแช่น้ำที่วัดกลับจมน้ำ หลวงพ่อมีจึงนำทำเวสสุวัณงาช้างองค์นี้มาใช้ในพิธีกรรมการรักษาโรคและขับไล่ภูตผีปีศาจให้ชาวบ้าน ทั้งนี้ดวงวิญญาณทำเวสสุวัณยังมาปรากฏให้หลวงพ่อมีเห็นเพื่อแจ้งเหตุการณ์ล่วงหน้า หรือไม่ก็บอกโชคลาภให้หลวงพ่อมีโปรดชาวบ้านต่ออยู่หลายครั้ง ทำเวสสุวัณงาช้างแกะองค์นี้เป็นของคู่บารมีของหลวงพ่อมี เนื่องจากหากมีใครหยิบยืมไปจากท่าน ตัวท่านเองก็จะอาพาธ แต่หากศิษย์คนใดถือวิสาสะนำไปโดยไม่ขออนุญาต รุ่งขึ้นจะต้องรับนำมาคืนเพราะถูกทำเวสสุวัณไปรบกวณ

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งศิษย์ของท่านอยากได้งาด้านที่ไม่ได้แกะเป็นองค์ทำเวสสุวัณไปทำพิธีเอง แต่ทำอย่างไรก็สกัดเอาไปไม่ได้ แม้จะนำเตาแก๊สมาเผา หลวงพ่อมี

จึงกล่าวกับองค์ท้าวเวสสุวรรณว่า “หลวงปู่พวกลูกศิษย์จะขอชมบารมีสักหน่อย ” จากนั้นก็ให้ศิษย์คนหนึ่งจ่อไฟจากเทียนไขไปที่ด้านขวามือขององค์ท้าวเวสสุวรรณ ปรากฏว่าเกิดระเบิดขึ้นแต่ไม่มีใครได้รับอันตราย

ต่อมาอีก ๒ ปี วันหนึ่งมีชีปะขาวลึกลับนำห่อผ้ามามอบให้หลวงพ่อดีแล้วหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอย เมื่อเปิดดูในห่อผ้า พบว่าเป็นท้าวเวสสุวรรณหล่อด้วยสำริด

วัตถุมงคลของหลวงพ่อดีมีอยู่หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นพระเครื่อง รูปหล่อ เหรียญ รูปเหมือน ยันต์รูปเหมือน รอยพิมพ์ฝ่ามือ-ฝ่าเท้า ตะกรุด ลูกประคำ ลูกอม แหวน ไม้ครู สิ่งแกะจากงาช้าง ธนบัตรขวัญฤกษ์ สี่ผึ้ง ซึ่งล้วนมีอยู่หลายรุ่น พุทธคุณของวัตถุมงคลหลวงพ่อดีโดดเด่นในด้านแคล้วคลาดคงกะพันชาตรี ทั้งนี้มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลจากผู้ประสบเหตุการณ์หลายเรื่อง ได้แก่ พินแทงไม่เข้า ยิงไม่ออก รถคว่ำไม่เสียชีวิต โดนรุมตีทั้งตัวแต่ไม่มีบาดแผลและไม่เสียชีวิต เป็นต้น แต่หลวงพ่อดีได้กำชับไว้ว่า หากนำวัตถุมงคลของท่านไปใช้ในทางชั่ว พุทธคุณจะไม่คุ้มครอง ทั้งยังจะทำมาหินไม่ขึ้น นอกจากนี้ยังมีคุณทางเมตตามหานิยม โดยเฉพาะสี่ผึ้งที่มีคุณทางเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม แต่มีข้อแม้ว่าห้ามนำสี่ผึ้งของท่านพกติดตัวไปลอดราวตากผ้า ครั้งหนึ่งมีผู้ฝันคำของท่าน ปรากฏว่าสี่ผึ้งละลายกลายเป็นน้ำจันทน์

๓.๑.๑๕. ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด พิจิตร

หลวงพ่อดีเงิน วัดบางคลาน^{๒๗๔}

หลวงพ่อดีเงิน เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๓ เป็นบุตรของนายอู่และนางพัก ท่านมีพื้นเพเป็นชาวบางคลาน จังหวัดพิจิตร เมื่อยังเด็กท่านเคยบรรพชาเป็นสามเณร ณ สำนักเรียนวัดตองปุ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและคาถาอาคมขั้นพื้นฐาน เมื่อมีวัยใกล้จะอุปสมบทจึงสึกเป็นฆราวาส ขณะนั้นท่านมีคนรักนามว่า “นางสาวเงิน” เหมือนท่าน วันหนึ่งพี่สะใภ้สัพยอกว่าท่านควรจะบวชตลอดไป ท่านนึกอยากรู้ อยากเห็นจึงขอลองจับหน้าอกพี่สะใภ้ ทำให้ท่านรู้สึกได้ว่าเต้านมสตรีกับน้องนั้นไม่มีสิ่งใดต่างกัน ทำให้ท่านตัดสินใจอุปสมบท เป็นโอกาสให้ท่านได้ออกธุดงค์ฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐานควบคู่กับวิชาทางวิทยาคม เมื่อเดินทางมาถึงบริเวณที่เป็นที่ตั้งวัดบางคลานในปัจจุบันท่านได้หักกิ่งโพธิ์มากิ่งหนึ่ง ตั้งสัจจาธิษฐานว่า หากต่อไปท่านจะมีความก้าวหน้าทางวิปัสสนาและวิทยาคม ขอให้โพธิ์กิ่งนี้จงเจริญงอกงามเป็นต้นโพธิ์ต่อไป ซึ่งเหตุการณ์ก็เป็นไปดังที่ท่านอธิษฐานทุกประการ

^{๒๗๔} บุรี รัตนา, ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อดีเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.)

ในระหว่างการอุทิศ ท่านได้พบกับ “หลวงพ่อโพรงโพธิ์” ซึ่งเป็นพระอาจารย์ผู้
ลึกลับ ไม่มีใครทราบนามจริงและความเป็นมา และได้ศึกษาวิปัสสนาและวิทยาคมกับท่านพร้อม
สภธรรมิกอีก ๒ รูป ได้แก่ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังวัดชัยนาท และหลวงพ่อดิม
วัดหนองโพธิ์ จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้เพราะท่านเป็นสภธรรมิกกับหลวงปู่ศุข ทำให้ภายหลังสมเด็จพระ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ได้เสด็จมาทรงศึกษาวิทยาคมเพิ่มเติมจาก
ท่านตามคำแนะนำของหลวงปู่ศุขผู้เป็นพระอาจารย์

หลวงพ่อดิมได้ชื่อว่าเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการ อาทิ
เสกน้ำเป็นมนตร์ในบาตรให้แข็งได้ เดินบนน้ำได้ มีญาณหยั่งรู้การเสด็จมาของสมเด็จพระมหา
สมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส มีวาจาสิทธิ์ โดยท่านได้เคยสาปแช่งผู้ที่มาขโมยสมบัติของวัด
ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือสิ่งของว่า ขอให้ประสบกับความวิบัติ ซึ่งผู้กระทำเช่นนั้นก็มีอันเป็นไปตามคำ
ท่านทั้งสิ้น หรือถ้าท่านห้ามไม่ให้ประพฤติพาลเกรง ตีชิงวิ่งราว ใครฝ่าฝืนก็จะตายด้วยอุบัติเหตุบ้าง
จู่ๆ ก็ป่วยตายบ้าง ไฟไหม้บ้านจนหมดเนื้อหมดตัวบ้าง นอกจากนี้ท่านยังมีชื่อเสียงในด้านน้ำมันต์
สะเดาเคราะห์ จนมีคำกล่าวที่ว่า “จำนวนน้ำมันต์ของท่านที่ทำให้พุทธศาสนิกชนผู้เคารพศรัทธา
อาบนั้นหากนำมารวมกันก็จะมีปริมาณเท่ากับแม่น้ำ”

หลวงพ่อดิมมรณภาพเมื่อวันแรม ๑๖ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะแม พ.ศ. ๒๔๖๒ แต่
กระนั้นอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านก็ยังคงอยู่ ในเรื่องวาจาสิทธิ์ห้ามมิให้ผู้ใดขโมยหรือฉ้อโกงทรัพย์ของ
วัดนั้น เล่ากันว่าครั้งหนึ่งเคยมีขโมยเข้ามาลักลอบขุดกรุพระเครื่อง ปรากฏว่าหาทางออกจากวัด
ทั้งคืนอย่างไรก็ไม่พบ หรือคราวที่กรรมการวัดผู้หนึ่งยกยอทรัพย์ของวัด แต่ฝ่ายภรรยาของผู้ นั้น
ไม่ยอมรับ กลับไปสาบานที่หน้ารูปหล่อหลวงพ่อดิมว่า “ขอให้รากลือตกลงแดงตาย” ก็มีอันเป็นไป
เช่นนั้นจริงๆ นอกจากนี้ขานหมากและพระเครื่องที่ท่านปลุกเสกยังมีพุทธคุณด้านแคล้วคลาด คง
กะพันชาติวิ โดยมากหากผู้ที่มีขานหมากหรือพระเครื่องของท่านไว้บูชาจะแคล้วคลาดจาก
อุบัติเหตุ นายทหารที่นำขานหมากของท่านเป็นของขลังครั้งเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลี แม้ถูก
ลูกปืนก็ไม่ระคายผิว นอกจากนี้ยังสามารถอธิษฐานเพื่อพุทธคุณในทางเมตตามหานิยมและรักษา
โรคเพิ่มเติมได้ด้วย

หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร

๒๗๕

หลวงพ่อเขียนเป็นบุตรนายทองและนางปลิด จันทรแสง เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน ๔
ปีชาล พ.ศ. ๒๓๗๙ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่ม ท่านเกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องสิริระของ

๒๗๕ บุรี รัตนนา, ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อเขียน ถัมมรักขิตโต (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้า
พาณิชย์, มปป.)

สตรี จึงขออนุญาตจับหน้าอกของพี่สาวซึ่งขณะนั้นแต่งงานมีบุตรแล้ว หลังได้สัมผัสท่านกลับเกิดความรู้สึกว่า “นมหรือน่องก็เป็นเหมือนกัน ” จึงได้อุปสมบท ได้รับฉายาว่า “ธมฺรฺกขิตฺโต” หลังอุปสมบทท่านได้ออกเดินทางไปศึกษาทางวิปัสสนาและวิทยาาคมถึง ๑๖ ปี จนกระทั่งท่านเริ่มเป็นที่รู้จักทางด้านวิทยาาคมเมื่อไปจำพรรษาที่วัดวังตะกั่ว ตำบลบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

หลวงพ่เขียนได้รับความเคารพศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนว่ามีอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการ ๑) เรื่องการปลุกเสกเครื่องรางของขลังที่มีพุทธคุณทางด้านหนังเหนียว คงกะพันชาติศรี สามารถป้องกันอาวุธเขี้ยวงาต่างๆ เล่ากันว่าครั้งหนึ่งเคยมีละครสัตว์นำหมีมาแสดงในวัดหมีหลุดออกจากกรงอาละวาดเข้ากัดและตะบับเจ้าของ แต่เจ้าของซึ่งคล้องเหรียญหลวงพ่เขียนกลับไม่บาดเจ็บเลย แม้กระทั่งม้าหรือควางที่ท่านอนุเคราะห์ไว้ก็ไม่มีผู้สามารถทำอันตรายได้ด้วยลูกปืน ๒) มีญาณหยั่งรู้ สามารถจับยามสามตาของหายให้ชาวบ้าน สงเคราะห์พระพุทธรูปที่หลงทาง บอกเลขหวยที่จะออกได้แม่นยำ ๓) มีเมตตาสามารถสื่อสารกับสัตว์ได้ ๔) เดินท่ามกลางฝนโดยไม่เปียก ๕) ใช้กระแสจิตสื่อสารได้ ๖) มีวาจาสิทธิ์ เช่น เคยดูว่าคนที่มาขอมยพระเนตรของพระประธานในโบสถ์ว่า “ระวังจะตาบอด ” ก็เป็นไปตามคำ เคยสาปแช่งผู้ที่จะเข้ามาขโมยชุดกุสมบัติในวัด ทำให้ไม่ว่าผู้ใดที่ทำเช่นนั้นจะต้องหลงทางอยู่แต่ในวัดหาทางออกไม่ได้ มีหญิงคนหนึ่งเคยปรมาสท่านจนถูกท่านดูว่า “ระวังปากจะเน่า” ก็เป็นไปตามนั้น ๗) มีวิชาทางแพทย์ควบคู่กับคาถาอาคม โดยเฉพาะเสกมะตูมให้หญิงมีครรภ์เพื่อให้คลอดง่าย

หลวงพ่เขียนมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ แต่สังขารของท่านไม่เน่าเปื่อย ยังเก็บไว้ให้พุทธศาสนิกชนบูชา ณ วัดสำนักขุนเณร ซึ่งเป็นวัดสุดท้ายที่ท่านจำพรรษา กระนั้นยังมีเรื่องเล่าลือถึงอิทธิปาฏิหาริย์หลังจากที่ท่านมรณภาพว่ารูปพระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตรที่ท่านสร้างถูกขโมย ทางวัดจึงจุดธูปขอขมาของหลวงพ่เขียน ปราบกฏว่าไม่นานก็พบว่าคนร้ายทิ้งพระพุทธรูปทั้ง ๒ องค์ไว้ในบริเวณวัด

หลวงพ่พิธ วัดชะม้ง^{๒๗๖}

หลวงพ่พิธเป็นบุตรของขุนหิรัญย์สมบัติ (ประดิษฐ์ ชมินทรกุล) เกิดเมื่อวันอังคาร แรม ๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีกุน พ.ศ. ๒๔๑๘ เมื่ออายุได้ ๒๒ ปี ท่านได้อุปสมบท จากนั้นก็แสวงหาที่ที่พำนักเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ของพระอาจารย์รูปต่างๆ หลวงพ่พิธเป็นพระที่ปฏิบัติกัมมัฏฐานอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้มีเรื่องเล่าว่าท่านมีคุณทางอำนาจบารมี ทำให้บรรดาศาสนุศิษย์เคารพยำเกรง

^{๒๗๖} อาคม เลาวกุล “หลวงพ่พิธ วัดชะม้ง, พระภิกษุ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๕-๗๐๔๖.

บางครั้งผู้ที่ถูกท่านจ้องก็เกิดอาการเกรงกลัวโดยไม่มีสาเหตุ จนเรียกท่านว่า “หลวงพ่อดิศาเสื่อ” หลวงพ่อดิศาเสื่อเกิดเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ทว่าในตอนอุปสมบท ปราภฏว่า ดวงตาของท่านไม่ไหม้ไฟ นำมาซึ่งฉายานามว่า “หลวงพ่อดิศาไฟ” วัตถุประสงค์ของท่านมีพุทธคุณ ทางต่างๆ กัน ได้แก่ ภาพถ่ายของท่านมีพุทธคุณในทางกันไฟไหม้ ตะกรุดมหาอุด มีพุทธคุณด้าน อยู่ยงคงกะพันและเมตตามหานิยม ชี้ฝั่งวิเศษ มีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยม

หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย^{๒๗๗}

หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย เป็นบุตรของนายสังข์และนางเลี่ยม ไชยนิสัย เกิด เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๕ ที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โยมมารดาถึงแก่กรรมตั้งแต่วัย อายุได้ ๗ ปี ต่อมาเมื่ออายุ ๒๓ ปี ได้มีภรรยาเป็นแม่มาอยู่หนึ่ง แต่ภรรยาทำกิจการหยาบคาย ทำให้ท่านเกิดเบื่อหน่ายทางโลกจนตัดสินใจอุปสมบท ณ วัดบ้านปลาฝา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมี จุดประสงค์สำคัญคือ ต้องการอุทิศส่วนกุศลให้โยมมารดา ความตั้งใจนี้ประกอบกับการปฏิบัติ สมณธรรมอย่างเคร่งครัดของท่านส่งผลให้โยมมารดาของท่านได้รับอนุญาตจากยมบาลให้พ้นจาก การกักขังทรมานในนรกภูมิ จนได้มาเกิดใหม่เป็นเด็กอายุ ๒ ปี และได้เล่าเหตุการณ์การระลึกชาติ ให้ท่านฟัง

ในพรรษาที่ ๒ หลวงปู่จันทาได้บวชแปลงนิกายเป็นธรรมยุติกนิกาย แล้วอยู่ ปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อบุญ เขมโก ณ วัดป่ากำแพงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วจึงออกธุดงค์ไปแถบ จังหวัดเพชรบูรณ์ ท่านได้ถือเนสัชชิกธุดงค์อย่างอุกฤษฏ์ จนได้พบกับปรากฏการณ์เหนือ ธรรมชาติหลายประการ เช่น เหตุการณ์ผีทั้งป่าช้าพากันมาขอส่วนบุญ เหตุการณ์ยมบาลมาบอก ล่วงหน้าว่าจะมารับดวงวิญญาณของหญิงสาวในหมู่บ้าน เหตุการณ์ตายแล้วฟื้นด้วยธรรมโอสถ เหตุการณ์รุกขเทวดานำเสื่อลายพาดกลอนมาอารักขา เหตุการณ์ผจญผีป่าผีโป่ง เหตุการณ์ เผชิญหน้ากับผีกินผี เหตุการณ์ผจญผียักษ์ไฟดำ เหตุการณ์ที่ข้างป่าทั้งโขลงมาชมบารมี และ เหตุการณ์ที่เจ้ากรรมนายเวรพากันมาขอทวงส่วนบุญ

หลังจากนั้นท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำก่องเพล จังหวัดหนองบัวลำภู โดยยังถือเนสัชชิกธุดงค์เช่นเดิม ในครั้งนี้ท่านได้พบเปรตสาว ๓ ตนมาขอ ส่วนบุญ และได้หยั่งรู้วันมรณภาพของสามเณรในวัดรูปหนึ่งล่วงหน้า ต่อมาได้ฝากตัวเป็นศิษย์ หลวงปู่พรหม จิรปัญญา วัดบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี อีกผู้หนึ่ง ด้วยความเห็นชอบของหลวงปู่ขาว แล้วจึงออกปฏิบัติธรรมด้วยตนเองที่วัดป่าหนองแขง จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนั้นท่านได้พบภุมม

^{๒๗๗} อ. อธิวิเวท, นักรบแห่งกองทัพธรรม (หลวงปู่จันทา ถาวโร) (กรุงเทพฯ: ประชาชน, ๒๕๕๓).

เทวดารักษาถ้า โปรดปรานที่ชาติก่อนเคยเป็นพระและแม่ชีที่ศิลาจนได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ พบ
เปรตพระและเปรตสามเณรซึ่งที่ศีรษะเต็มไปด้วยกลากเกลื้อนเพราะชาติก่อนมักแอบฉันท้าวจีน
เทศนาโปรดเหล่านางฟ้าที่พากันมาฟังธรรม ตลอดจนสามารถระลึกชาติได้ว่าเคยเกิดเป็นจระเข้
ใหญ่เจ้าบึ้ง เป็นตะขาบยักษ์ เป็นงูใหญ่ เป็นหมี เป็นหมูป่า เป็นลิง เป็นมนุษย์

ที่สุดแล้วหลวงปู่จันทาได้มาจำพรรษาที่วัดป่าเขาน้อย อำเภอวังทรายพูน จังหวัด
พิจิตร ร่วมกับพระอาจารย์ผู้เป็นสหธรรมิกอีก ๒ รูป ได้แก่ หลวงปู่อ่ำและหลวงปู่สม เมื่อท่านมาจำ
พรรษาที่นี้ก็สามารเทศนาสอนญาติโยมให้สามารถรักษาศีล ๕ ได้ทั้งหมด ส่วนวัดของท่านนั้นแม้
จะมีภิกษุ สามเณร แม่ชี และผู้ปฏิบัติธรรมมาอาศัยอยู่มากเท่าใดก็ไม่เคยขัดสนเรื่องอาหารขบฉัน
เป็นที่น่าอัศจรรย์ ต่อมาเมื่อท่านนำญาติโยมเดินทางไปแสวงบุญที่ประเทศอินเดีย เมื่อไปถึงที่
พุทธคยา ก็บังเกิดนิมิตเห็นพระพุทธรูปสีขาวใส ขนาดเท่านิ้วหัวแม่มือปรากฏเต็มบริเวณลานต้น
โพธิ์แล้วแจ้งว่า สถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วทั้งสิ้น ๓,๕๘๔,๒๙๒
องค์ และพระอนาคตพุทธเจ้าอีก ๑๐ พระองค์ข้างหน้าก็จะเสด็จมาตรัสรู้ ณ ที่แห่งนี้ด้วย

สำหรับวัดถมุงคลที่ขึ้นชื่อของหลวงปู่จันทา ถาวโร ได้แก่ เหยี่ยวรูปเหมือน รูป
เหมือนลอยองค์ และฝ้ายนัตซึ่งมีเรื่องเล่าว่า สมาชิกสภาจังหวัดผู้หนึ่งบูชาฝ้ายนัตของท่านติดตัว
ปรากฏว่าประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์แต่ไม่ได้รับอันตราย

๓.๑.๑๖ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด พิชณุโลก

หลวงพ่อกว้าง วัดบางแก้ว^{๒๗๔}

หลวงพ่อกว้างเป็นบุตรของนายกุลและนางท้วม เมธาวิ เกิดเมื่อวันที่จันทร์ เดือน ๔
ขึ้น ๒ ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๓ ท่านอุปสมบทเมื่ออายุครบ ๒๐ปี จากนั้นจึงได้ศึกษาภาษาบาลีที่
สำนักวัดมหาธาตุ แล้วไปฝากตัวเป็นศิษย์พระอาจารย์ทัฬห วัดสุวรรณาราม ฝั่งธนบุรี และพระ
อาจารย์ร่วม วัดเจ้าเจ็ด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาวิทยาคม โดยมีหลวงพ่อกว้างพ่อกว้าง
วัดบางระกำ จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นสหธรรมิก ต่อมาท่านก็ได้สร้างวัดถมุงคล ได้แก่ ตะกรุด ลูกอม
ขานหมาก (คงกะพัน แคล้วคลาด) พระพิมพ์สมเด็จผงพุทธคุณสีดำ พระพิมพ์สมเด็จหน้าหมอนผง
พุทธคุณสีดำรูปสามเหลี่ยม พระนางเสน่ห์จันทร์ดำ และรูปกระเจก วัดถมุงคลของท่านขึ้นชื่อในทาง
เมตตามหานิยมและค้าขาย แม้ภายหลังจากที่ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

^{๒๗๔} สุกัญญา ภัทธาไชย “หลวงพ่อกว้าง สุวณฺณโชโต, พระภิกษุ, ” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค
กลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๕๓-๗๐๕๖.

๓.๑.๑๗ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด เพชรบุรี

หลวงพ่อด่าง วัดเขabanไดอิฐ^{๒๗๙}

หลวงพ่อด่างเป็นบุตรของนายแป้นและนางนุ่น อันแสง เกิดเมื่อวันพุธ ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๒๒ ได้อุปสมบทเมื่ออายุ ๒๒ ปี เพื่อเล่าเรียนทางวิทยาคมกับพระอาจารย์เปลี่ยน ณ วัดเขabanไดอิฐ อันเป็นที่จำพรรษาของท่านนับแต่นั้นมา หลวงพ่อด่างได้เล่าเรียนทั้งวิปัสสนาและวิทยาคมจนมีภูมิธรรมเป็นที่น่าพอใจของพระอาจารย์เปลี่ยน ต่อมาเมื่อพระอาจารย์เปลี่ยนมรณภาพ ท่านจึงได้เป็นเจ้าของวัดเขabanไดอิฐแทน

ทั้งนี้เหตุการณอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อด่างมีปรากฏอยู่หลายเรื่อง ชุด เหตุการณอิทธิปาฏิหาริย์ในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ที่สำคัญก็เช่น เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๗-๒๔๘๐ เกิดโรคระบาดสัตว์เลี้ยง ท่านจึงสงเคราะห์ญาติโยมด้วยการทำผ้ายันต์เหลืองให้ชาวบ้านนำไปแขวนไว้ที่คอกสัตว์ โรคระบาดจึงหายสนิท หรือในคราวสงครามมหาเอเซียบูรพา ท่านก็ทำผ้ายันต์ให้ชาวบ้านไว้คุ้มครองปรากฏว่าผู้ที่ได้ผ้ายันต์ของท่านแคล้วคลาดจากภัยสงคราม แม้มีเหตุให้หน้าจะต้องเสียชีวิตก็กลับปลอดภัย นอกจากนี้แล้วท่านยังทราบล่วงหน้าด้วยญาณว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ มาที่วัดเขabanไดอิฐพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี จึงครองจีวรใหม่อย่างเรียบร้อยมาคอยรับเสด็จ ทั้งที่ไม่มีใครทราบหมายกำหนดการมาก่อนเลย

เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งของหลวงพ่อด่าง คือ นักโทษประหารผู้หนึ่งถูกนายเชาวเรศ จารุบุญย์ เจ้าหน้าที่เพชฌฆาตกำลังจะประหารชีวิต แต่ไม่สามารถเลื่อนลูกเลื่อนปืนขึ้นได้ เมื่อค้นตัวก็พบเหรียญหลวงพ่อด่าง นายเชาวเรศต้องขอให้นักโทษคนนั้นมอบเหรียญให้คณะกรรมการควบคุมการประหาร จึงสามารถลั่นไกประหารชีวิตได้ตามกฎหมาย^{๒๘๐}

หลวงพ่อด่างถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๗ กระนั้นก็ยังมีความเล่าลือเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านว่า มีนายตำรวจใหญ่ผู้หนึ่งมาปรับปรุงวัดโดยไม่ได้จุดธูปบอกกล่าวหลวงพ่อด่าง ท่านจึงมาเข้าฝันเตือนว่า “จะทำอะไรทำไมไม่บอก ” แต่นายตำรวจผู้นั้นก็ยังไม่เชื่อ ปรากฏว่าเกิดคอเคล็ดบิดงอ ขยับตัวไม่ได้ แพทย์ก็รักษาไม่หาย จนต้องขอขมา ดื่มน้ำจากบ่อน้ำมนต์ในวัด และให้ลูกศิษย์ของหลวงพ่อด่างรักษาให้จึงเป็นปกติ ยิ่งไปกว่านี้ เชื่อว่าวัดตุ้มของของท่านมีพุทธคุณในทางแคล้วคลาดสืบมาจนปัจจุบัน

^{๒๗๙} บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “หลวงพ่อด่าง, พระภิกษุ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๐-๗๐๔๓.

^{๒๘๐} ธรรมโรจน์, ฤทธานุภาพเวทมนตร์ ๒ พระเกจิ หลวงพ่อสุด หลวงพ่อด่าง (กรุงเทพฯ: อาศรมปัญญา ๕๙๘๐, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๓-๑๒๗.

๓.๑.๑๘ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด ระยอง

หลวงพ่อวงค์ วัดบ้านค่าย^{๒๔๑}

หลวงพ่อวงค์เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๙ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โยมบิดาชื่อ น้อย ส่วนโยมมารดาชื่อ เอี่ยม มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๙ คน หลวงพ่อวงค์อุปสมบทที่วัดบ้านค่าย อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เมื่อท่านอายุครบ ๒๓ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๒๓ ได้รับชานานามว่า “ธัมมธีโร” โดยมีหลวงพ่อสังข์ วัดละหารไร่ ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์รูปสำคัญ และมีชื่อเสียงเรื่องวิทยาคมเป็นอย่างยิ่งในสมัยนั้นเป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงพ่อดี วัดบ้านค่าย ซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องการทำนํ้ามนต์เป็นพระกรรมวาจาจารย์ อีกทั้งยังได้รับการถ่ายทอดวิชาดังกล่าวจากหลวงพ่อดีด้วย

นอกจากหลวงพ่อดีแล้วหลวงพ่อวงค์ยังได้เรียนกรรมฐานและวิทยาคมจากพระเกจิอาจารย์อีก ๒ ท่าน อันได้แก่ หลวงพ่อสังข์ พระอุปัชฌาย์ของท่าน และหลวงพ่อกง เซอะแสม พระภิกษุเชื้อสายลาว-เขมร ทำให้ท่านเป็นมีวิทยาคมแก่กล้า เป็นที่เคารพนับถือของชาวท้องถิ่น และได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบ้านค่าย เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ ด้วยวัตรปฏิบัติอันดีงามของท่านทำให้ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์สูงสุดที่ *พระครูวิจิตรธรรมานุวัติ* เจ้าคณะแขวงจังหวัดระยอง

ในเรื่องวิทยาคมและคุณวิเศษของท่านนั้น เล่ากันว่าหลวงพ่อวงค์สำเร็จวิชานะปัดตลอด ทำให้สามารถทำพิธีพุทธาภิเษกเครื่องรางของขลังที่มีคุณทางด้านแคล้วคลาด มีวาจาสิทธิ์ หากท่านทักว่าผู้ใดจะมีอันเป็นไปอย่างไร ผู้นั้นก็จะต้องเป็นไปอย่างนั้นจริงๆ มีความสามารถในการห้ามลมห้ามฝนด้วยคาถาว่า “พอลม แม่ลม พ่อฝน แม่ฝน สวาหะ ซา ” มีทิพยจักขุและอนาคตตั้งสัญญา เช่นท่านเคยทักพื้นที่ป่าช้าเก่าแห่งหนึ่งว่า “สถานที่แห่งนี้คนพากันว่าผีคู่และกระทำเอาหาญไม่ว่าภายหน้าสถานที่แห่งนี้จะช่วยชีวิตคนไว้กี่นับไม่ถ้วน ” ซึ่งต่อมาป่าช้าที่วานี้ได้กลายมาเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลระยองสืบมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเล่าว่าท่านมีวิชาหย่นระยะทางสามารถเดินทางไปพบลูกศิษย์ชื่อ นายไหล ซึ่งศึกษาอยู่จังหวัดจันทบุรีในเวลาเช้าและกลับมาฉันเพลที่วัดได้ทันกาล มีวิชาการทำนํ้ามนต์รักษาผู้ต้องคุณไสยหรือวิกลจริต มีวิชาการเสกใบมะขามเป็นผึ้ง มีวิชาโหราศาสตร์ และยังสามารถใช้คาถาเรียกทรัพย์ที่ฝังอยู่ในแผ่นดินมาใช้เพื่อทำประโยชน์แก่พระศาสนาได้ อนึ่ง เล่ากันว่าท่านมีสหธรรมิกเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้แก่กล้าทางด้านวิทยาคมรูปสำคัญ ได้แก่ หลวงพ่อดุด วัดวังเวียน จังหวัดจันทบุรี และหลวงพ่อดี วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

^{๒๔๑} มหิทธิ รั้งสิวารักษ์, พระอภิญาตวันออก หลวงพ่อวงค์ ธัมมธีโร (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๖).

หลวงพ่อดวงศัมรณภาพเมื่อวันเสาร์ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ สิริอายุได้ ๘๔ ปี ๖๐ พรรษา แต่หลังจากนั้นบ้านเมืองตกอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ ๒ ศิษยานุศิษย์จึงเก็บสรีระท่านไว้เป็นเวลา ๕ ปี จนสงครามยุติ จึงได้มีพิธีพระราชทานเพลิงศพเมื่อปี ๒๔๘๙ ทั้งนี้เชื่อว่าในการพระราชทานเพลิงศพของท่านได้เกิดเหตุมหัศจรรย์ขึ้น ได้แก่ ไม่สามารถจุดไฟเพื่อประชุมเพลิงเผาสรีระท่านได้ จนลูกศิษย์ชื่อ นายมาก และ นายไหล นึกได้ว่าท่านได้สั่งเสียให้ตากเปลือกข่อยมาสูมไฟเผาของท่าน ทั้งสองจึงกระทำตาม และสามารถประชุมเพลิงได้สำเร็จ นอกจากนี้ในขณะที่ปลงศพก็ยังได้มีไก่ขาวลึกลับตัวหนึ่งบินข้ามเมรุแล้วหายไปโดยไม่ทราบสาเหตุด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้พุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมพิธีกรูเข้าแย่งเก็บอัฐิของท่านไปบูชาภายหลังจากการพระราชทานเพลิงศพเสร็จสิ้นลง

ส่วนวัตถุมงคลของหลวงพ่อดวงศั ได้แก่ ตะกรุดสามกษัตริย์ซึ่งให้คุณในทางแคล้วคลาด ถึงแกมีเรื่องเล่าว่านายไหล ศิษย์คนสำคัญของท่านเคยถูกลอบยิง แต่ปืนของคู่กริกลับยิงไม่ออก ตะกรุดสาธิตาคู่ซึ่งให้คุณในทางเมตตามหานิยม ตะกรุดคลอได้ง่ายสำหรับสตรีมีครรภ์ สีส้มึงหุงด้วยไฟธาตุซึ่งให้คุณด้านเมตตามหานิยม-มหาเสน่ห์ ภาพวาด ภาพถ่าย และเหรียญรุ่นต่างๆ ซึ่งขึ้นชื่อเรื่องความแคล้วคลาด จนมีเรื่องเล่าว่าเด็กชายคนหนึ่งคลั่งเหี้ยนหลวงพ่อรุ่นแรกไปพบแพทย์ เมื่อแพทย์จะฉีดยาก็มีอันให้ต้องเข็มหักเสียทุกครั้ง จนต้องถอดเหรียญออกก่อนจึงจะสามารถฉีดยาได้ ปัจจุบันภายในวัดบ้านค่ายยังรูปหล่อหลวงพ่อดวงศัประดิษฐานให้พุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาได้เคารพสักการะสืบมา

๓.๑.๑๙ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดราชบุรี

หลวงปู่เชย วัดโชติการาม^{๒๔๒}

หลวงปู่เชยมีพื้นเพเป็นชาวบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๔ โยมบิดาชื่อฉาก โยมมารดาชื่อบัว เนื่องจากความเฉลียวฉลาดที่มีมาตั้งแต่เยาว์วัย โยมบิดามารดาจึงฝากให้เรียนหนังสือกับหลวงพ่อดวงศั วัดบางคนทีนอก เมื่อเจริญวัยขึ้นเป็นหนุ่มท่านเป็นคนเฉลียวฉลาด พูดจริงทำจริง มีพรรคพวกเพื่อนฝูงมาก และได้รับยกย่องว่าเป็น “ลูกพี่” ของกลุ่ม มีชื่อเสียงทางนักเลงเลื่องลือไปทั่ว โยมบิดามารดาไม่ยอมให้ท่านออกนอกถิ่นนอกทางจึงให้อุปสมบทที่วัดบางคนทีใน แต่ไปจำพรรษาที่วัดโชติการาม เพื่อศึกษาวิชาทำตะกรุดได้

^{๒๔๒} พูนพันธ์ คำวาจา, **สุดยอดพระเกจิอาจารย์จากลุ่มน้ำแม่กลอง ราชบุรี** (กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๕๑).

น้ำกับพระอธิการช่วง พระอนุสาวนาจารย์ของท่าน รวมถึงศึกษาก็มีพื้นฐานกับพระอธิการเที่ยง วัด
ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ต่อมาท่านได้ศึกษาวิชาลงกระหม่อมและวิชานะปัดตลอดจากหลวงพ่อดาด วัด
บางวันทอง ซึ่งวิชานะปัดตลอดนี้ ใช้สำหรับทำยันต์ โดยนำผ้าหรือกระดาษยันต์มาเรียงซ้อนกัน
แล้วจารอักขระหรือประทับฝ่ามือฝ่าเท้าลงบนผ้าหรือกระดาษแผ่นบนสุดพร้อมเสกเป่าคาถานี้
อักขระหรือรอยฝ่ามือฝ่าเท้าจะติดลงบนยันต์ทุกแผ่นชัดเจนเสมอกัน

เมื่อหลวงปู่เคยได้เป็นเจ้าอาวาสวัดโชติการาม ท่านเคยได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าจุลจอมเกล้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินมาที่เมืองราชบุรี ส่วนเครื่องรางของขลังที่
ขึ้นชื่อของท่าน ได้แก่ ลูกอมซึ่งต้องลงไปบริกรรมให้มวลสารรวมตัวกันอยู่ได้น้ำ หนึ่ง มีเรื่องเล่าถึง
อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านว่า ครั้งหนึ่งนาคที่รออุปสมบทที่วัดโชติการามถูกกระเบื้องมุงหลังคาหล่น
ใส่ศีรษะแตก หลวงปู่เคยจึงให้คนไปตักน้ำมาขึ้นหนึ่งเพื่อนำมาเสกเป่าด้วยคาถามหาประสาธน์
จากนั้นก็เทน้ำรดศีรษะนาคพร้อมเอาผ้าขาวม้าพันไว้ ปรากฏว่าวันรุ่งขึ้นที่ต้องอุปสมบท เมื่อแก้
ผ้าขาวม้าพันศีรษะนาคออก ก็ไม่พบร่องรอยบาดแผลแต่อย่างใด

หลวงปู่คง วัดศรัทธาธาราษฎร์

๒๔๓

ประวัติของหลวงปู่คงไม่มีบันทึกไว้มากนัก มีข้อมูลแต่เพียงว่า ท่านเกิดเมื่อปี
พ.ศ. ๒๓๘๗ ที่บ้านตำบลศาลเกาะพระ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดราชบุรี อุปสมบทที่วัดศรัทธาธาราษ
โดยมีหลวงพ่อดาด วัดตาลบำรุงกิจเป็นพระอุปัชฌาย์ หลวงปู่คงเป็นพระเกจิอาจารย์ที่ขึ้นชื่อเรื่อง
การรักษาโรค โดยเฉพาะโรคทางจิตประสาท เล่ากันว่าครั้งหนึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
ภาณุรังษีสว่างวงศ์ เสด็จมาหาหลวงปู่คงเพื่อนำพระภาคินายซึ่งป่วยด้วยโรคประสาท เดินไม่ได้ มา
ให้หลวงปู่คงรักษา ท่านจึงทำน้ำมันตักอยู่พักใหญ่ แล้วเอาน้ำมันตักลงในสระน้ำหน้าพระอุโบสถ
จากนั้นให้คนอุ้มผู้ป่วยโยนลงน้ำเบาๆ ปรากฏว่าผู้ป่วยจากที่เคยมือเท้าแข็งเกร็งก็เหยียดออกได้
ไม่นานก็หายเป็นปกติ ส่วนอีกครั้งหนึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
ได้ทรงนำชายาซึ่งป่วยด้วยโรคนอนไม่หลับมาให้ท่านรักษา เมื่อชายาหายเป็นปกติสมเด็จพระ
หลวงฯ จึงประทานธรรมมาสน์ ๑ หลัง ถวายแด่หลวงปู่

หลวงพ่อม่วง วัดคู้งกระถิ่น

๒๔๔

ประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อม่วงมีบันทึกไว้แต่เพียงว่า ท่านเป็นภิกษุเชื้อสาย
เขมรที่มาจำพรรษาที่วัดคู้งกระถิ่น หลวงพ่อม่วงมีรูปร่างผอม ค่อนข้างเก็บตัว ไม่ชอบรับแขก อีกทั้ง
ในกุฏิของท่านยังมีงูเห่าอาศัยอยู่แต่ไม่ทำอันตรายท่าน สำหรับอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อม่วง
ท่านขึ้นชื่อในเรื่องการรักษาโรคด้วยวิทยาคม ตลอดจนการปลุกเสก สักยันต์ และดูฤกษ์ยาม ที่
สำคัญคือ หลวงพ่อม่วงไม่เคยสงฆ์น้ำในแม่น้ำแม่กลอง แต่กลับใช้วิชาย่นระยะทางไปสงฆ์น้ำที่
แม่น้ำเพชรบุรีบริเวณท่าเสด็จ ในเวลาที่ท่านกำลังสงฆ์น้ำจะมีเสียงคล้ายฝนตกต้องหลังคากุฏิ เป็น
ที่มาของอิทธิปาฏิหาริย์อีกประการหนึ่งว่า ท่านสามารถเรียกฝนได้ อนึ่ง หลังจากที่หลวงพ่อม่วง
มรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ เคยมีคนทดลองนำน้ำจากแม่น้ำแม่กลองมาสงฆ์กระดูกของท่าน
ปรากฏว่าเกิดอาการชั๊ก ต้องขอขมาท่านจึงหายเป็นปกติ

๓.๑.๒๐ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดลพบุรี

หลวงพ่อเจริญ วัดเขาวงกต^{๒๔๕}

หลวงพ่อเจริญเกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๒๖ ที่แขวงวัดพระยาไกร เขต
ยานนาวา กรุงเทพมหานคร โยมบิดาเป็นมิชชันนารีชื่อ จอน โยมมารดาชื่อ หวาน พอเจริญวัยโยม
บิดามารดาเคยส่งท่านไปเรียนที่ประเทศสิงคโปร์ แต่ท่านเกิดเบื่อหน่ายจึงหนีกลับประเทศไทย
และเกิดศรัทธาในพุทธศาสนาจึงอุปสมบทครั้งแรกที่วัดใหม่ชุมพล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ต่อมาท่านลาสิกขามาอยู่กินกับนางทองหล่อ มีธิดา ๒ คน

สาเหตุที่ทำให้หลวงพ่อเจริญอุปสมบทอีกครั้งหนึ่งเป็นเพราะน้องสาวของท่าน
เสียชีวิต ทำให้ท่านเกิดกรรมสังเวช กระทั่งขออนุญาตภรรยาอุปสมบทที่วัดกุฎีประสิทธิ์ ได้สมณ
ฉายาว่า ดิสสวัณโณ จากนั้นท่านได้มาจำพรรษาที่วัดคุณหญิงส้มจีน จังหวัดปทุมธานี อยู่เป็น
ระยะเวลาหนึ่ง ก็ออกธุดงค์เพื่อเจริญกัมมัฏฐานจนได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคล

สาเหตุที่หลวงพ่อเจริญได้มาจำพรรษาที่วัดเขาวงกตเป็นแห่งสุดท้ายนั้น เนื่องจาก
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ท่านซึ่งชราภาพแล้วธุดงค์ผ่านวัดนี้จึงขออาศัยพักอยู่ชั่วคราว แต่เจ้าอาวาสวัด
กลับรู้สึกหนักใจ คิดว่าไม่อยากให้ท่านจำพรรษาอยู่นานเพราะไม่สะดวกที่จะดูแลภิกษุชรา เมื่อ
ครบกำหนดก่อนที่หลวงพ่อเจริญจะเดินทางไป ท่านได้กล่าวแก่เจ้าอาวาสวัดเขาวงกตว่า “กระผม

^{๒๔๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๔๕} เวทย์ วรวิทย์, พระอภิญาจารย์ผู้มีสังฆารเป็นอมตะ (กาญจนบุรี: ร่มฟ้าสยาม, มปป.), หน้า
๕๑-๗๕.

มาขอลาท่านเดินทางต่อไป ไม่ได้ตั้งใจจะมาอยู่ให้ท่านหนักใจเรื่องกลัวจะมาเจ็บไข้ได้ป่วยเพิ่ม
ภาระให้แก่ท่านหรอก” เจ้าอาวาสวัดเขาวงกตจึงทราบทันทีว่า หลวงพ่อเจริญเป็นพระอริยบุคคลผู้
มีเจโตปริยญาณ จึงรับนิมนต์ให้ท่านอยู่ต่อ

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องเจโตปริยญาณ อนาคตังส
ญาณ และวาจาสิทธิ์ของหลวงปู่เจริญอีกว่า ๑) ครั้งหนึ่งนายทหารชื่อ พันตรีประจวบ ชวนพระ
เฉลิมพล พระลูกวัดเขาวงกต ให้ไปร่วมกันตามหาสมบัติที่เชื่อว่าทหารญี่ปุ่นฝังไว้ในป่าเมื่อคราว
สงครามโลกครั้งที่ ๒ หลวงพ่อเจริญรู้ความคิดของพระเฉลิมพลด้วยเจโตปริยญาณ จึงได้เอ่ยปาก
ห้ามโดยให้เหตุผลว่า การไปครั้งนี้จะสูญเปล่า นอกจากจะไม่พบสมบัติแล้ว ยังจะต้องเจอความ
ยากลำบาก ทั้งที่พระเฉลิมพลรู้สึกมหัสจรรย์ในญาณหยั่งรู้ของหลวงปู่เจริญ แต่ไม่สามารถเสีย
คำที่รับปากพันตรีประจวบได้ เมื่อเดินทางไปก็พบอุปสรรคนานาประการ และไม่ได้พบสมบัติ ๒)
ในคราวที่หลวงปู่เจริญอาพาธด้วยโรคชรา เจ้าอาวาสวัดเขาวงกตได้ให้คนทำข้าวยาकुถวายท่าน
หลวงปู่เจริญจึงอวยพรว่า “คุณทำบุญกับคนแก่อย่างนี้ดีนะ ขอให้ท่านสงบสุขครั้งนี้ทำให้คุณอิม
สมบุญไม่อดอยาก ปรากฏว่าเจ้าอาวาสวัดเขาวงกตเกิดความปีติ ไม่หิว ไม่อ่อนเพลีย กลับเป็นสุข
จิตใจเต็มอิ่มสดชื่นไปถึง ๗ วัน ๓) หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นไม่นาน มีเทวดาลงมาจากเขาวงกต
มาเข้าฝันเจ้าอาวาสวัดเขาวงกตว่า บัดนี้มีพระอริยเจ้ามาจำพรรษาที่นี่ ควรประกาศให้สาธุชน
ทราบ หลวงพ่อเจริญมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖ แต่สังฆารของท่านไม่เน่า
เปื่อย และยังคงเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนอยู่จนปัจจุบัน

หลวงปู่บุญตา วัดคลองเกตุ^{๒๔๖}

หลวงปู่บุญตาเป็นบุตรของนายอูดและนางทุม พาชื่อ ชาวจังหวัดนครราชสีมา
เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ณ วัดหนองฮะ
อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากนั้นได้ไปศึกษาวิชาคัมภีร์ที่วัดกลาง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่ง
มีพระเกจิอาจารย์จำพรรษาอยู่หลายรูป

หลังจากเรียนวิชาคัมภีร์แล้ว หลวงปู่บุญตาได้ออกธุดงค์ไปนมัสการพระ
ธาตุพนม ครั้งนั้นท่านต้องเผชิญกับเสือแต่ก็ไม่เป็นอันตรายด้วยการอุทิศชีวิตถวายเป็นพุทธบูชา
ต่อมามีท่านก็ได้มาศึกษาวิชาฟ่งกสิณกับหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล ซึ่งขณะนั้นจำพรรษาอยู่ที่วัดป่าสาล

^{๒๔๖} เปี้ยก จักรวรรดิ, อริยอภิญญา บุคคลผู้มีความรู้ยิ่ง บรรลุนิพพานพิเศษ(กรุงเทพฯ: ไพลิน,
๒๕๕๓).

วัน จังหวัดนครราชสีมา แล้วเดินทางต่อไปฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อดีม วัดหนองโพธิ์ จังหวัด นครสวรรค์ เพื่อเรียนวิชาการทำมิดหมอลำ

เมื่อท่านมาจำพรรษาอยู่ที่วัดคลองเกตุ หลวงปู่บุญตาได้เป็นที่ฟังของ พุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการถนอมคุณไสย นอกจากนี้ยังเล่าลือว่าท่านมีวาจาสิทธิ์ หากเอ่ยอะไรกับใครแล้ว คนผู้นั้นจะเป็นไปตามคำท่าน นอกจากนั้น ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ อิทธิปาฏิหาริย์เหรียญรูปเหมือนของท่านว่า นายแต้ม พิมพารณ ห้อยเหรียญหลวงปู่บุญตาไว้ติด ตัวเสมอ มีวันหนึ่งนายแต้มออกไปเก็บผ้าขณะฝนฟ้าคะนอง ปรากฏว่าถูกฟ้าผ่ากลางศีรษะ ปรากฏว่าไม่เป็นอันตราย ทั้งเหรียญหลวงปู่บุญตาที่ห้อยคอไว้นั้นก็ยังคงสภาพเดิม ทั้งที่เชือกที่ ห้อยเหรียญไหม้จนหมด

หลวงปู่บุญตามรณภาพเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ทว่าท่านได้บอกไว้ ล่วงหน้า ๗ วัน ว่าท่านจะมรณภาพ อีกทั้งในเวลาไม่ถึง ๒ ชั่วโมงหลังท่านละสังขารก็เกิดฝนตก ใหญ่อีกด้วย

๓.๑.๒๑ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรปราการ

หลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย^{๒๔๗}

หลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีประวัติความเป็นมาในช่วงต้น ของชีวิตไม่แน่ชัด สันนิษฐานว่าท่านน่าจะเกิดในช่วงปี พ.ศ. ๒๓๖๘-๒๓๗๐ โยมบิดาชื่อปลื้ม โยม มารดาชื่อตาล เป็นชาวสมุทรปราการโดยกำเนิด ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร เมื่ออายุ ๑๓ ปี จนกระทั่งอายุครบอุปสมบทจึงได้อุปสมบทที่วัดแห่งเดิม หลังจากเรียนพระปริยัติธรรมแล้ว ท่านกับหลวงพ่อเรือนผู้เป็นสหธรรมิกกันก็ได้เดินทางไปเรียน วิชาปลุกเสกกับหลวงพ่อด่าง วัดอ่างศิลา แต่บ้างก็ว่าท่านเรียนกับพระเกจิอาจารย์ภาคตะวันออก รูปอื่น แต่ไม่ปรากฏว่าเป็นใคร

ใน พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสมณฑลปราจีนบุรี ร.ศ. ๑๒๗

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงกล่าวถึงหลวงพ่อบานไว้บางส่วนว่า “คุณวิเศษที่ คนเลื่อมใส คือ ให้ลงตะกรุดด้วยผูกมือ รดน้ำมนต์ ที่นิยมกันมากนั้นคือรูปแกะด้วยเขี้ยวเสือเล็ก บ้างใหญ่บ้าง ฝีมือหยาบๆ ชาวที่รำลือกันว่า เสือนั้นเวลาจะปลุกเสกต้องใช้เนื้อหมู เสกเป่าไปยังไร เสือนั้นกระโดดลงไปเนื้อหมูได้ ” อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องเล่าอีกว่า ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาทอดพระเนตรการทำงานของประตุน้ำคลองบางเหี้ย ได้มีรับสั่งให้

^{๒๔๗} ปลาย บุรพาทิส, เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง, หน้า ๑๙-๓๗.

หลวงพ่อบานมาเข้าเฝ้า ขณะที่หลวงพ่อบานเดินทางไปในนั้นเด็กชายป้อดได้ถือพานใส่ข้าวเสื่อตามหลังมาด้วย แต่เมื่อมาถึงที่เฝ้า ปรากฏว่าในพานไม่มีเสื่ออยู่เลย สอบถามเด็กชายป้อดได้ความว่าระหว่างทางเสื่อกระโดดลงน้ำหนีหมด หลวงพ่อบานจึงนำเนื้อหมูเสกจากดินเหนียวเสียบไม้แกว่งล่อเสื่อขึ้นจากน้ำ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชศรัทธา มีพระราชดำรัสว่า “พอแล้วหลวงตา” และได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งหลวงพ่อบานเป็นที่ พระครูนิโรธพัฒนกิจ แต่นั้นสืบมา

สำหรับเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบานนั้น เรื่องหนึ่งเล่าว่า ครั้งหนึ่ง ก่อนที่ท่านจะออกธุดงค์ ท่านได้ห้ามภิกษุรูปหนึ่งชื่อ พระผิว ไม่ให้ออกธุดงค์ร่วมกับท่าน หลังจากนั้นก็ ๒ วัน พระผิวก็มรณภาพด้วยโรคไข้ทรพิษที่วัดนั่นเอง ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ก่อนหลวงพ่อบานจะออกธุดงค์ในคราวหนึ่ง ท่านมีนิมิตเห็นหินวิเศษสีเขียวแวววาว ขนาดโตเท่าเม็ดถั่วดำ ข้างๆ มีเตาศิลาหินทรายสีน้ำตาล เมื่อออกธุดงค์ท่านก็ได้พบสิ่งเหล่านี้จริงๆ และนำกลับมาไว้ที่วัด เตาศิลานี้มีอำนาจสามารถพาท่านไปยังดินแดนลับต่างๆ มีเมืองลับแลเป็นอาทิ ต่อมาสามเณรรูปหนึ่งสนใจใคร่รู้เรื่องเตาศิลาตัวนี้ และจับสังเกตจนได้ทราบว่ เตาศิลาจะคลานออกจากศาลที่หลวงพ่อบานนำเตาศิลาขึ้นมาวางไว้ทุกคืนวันแรม ๑๕ ค่ำ คืนหนึ่งสามเณรรูปนี้จึงแอบเกาะหลังเตาศิลาไป พบว่าเต่าได้เหาะลงไปกินหน่อไม้ยังเกาะลึกลับแห่งหนึ่ง สามเณรจึงหักหน่อไม้ติดมือมาเป็นหลักฐาน เมื่อหลวงพ่อบานเห็นดังนั้นจึงถอดหินวิเศษออกสีเขียวออกจากตาของเตาศิลา ทำให้เต่าที่ว่านี้ไม่สามารถเหาะได้อีก

นอกจากนั้น หลวงพ่อบานยังเคยถูกลองวิชาเมื่อครั้งที่ท่านธุดงค์ไปถึงวัดโพธิ์ศรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยขณะที่ท่านกับท่านเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ศรีนั่งสนทนากันอยู่บนกุฏิ ท่านเจ้าอาวาสได้ปั้นดินลูกกลมๆ โยนขึ้นไปบนท้องฟ้า กลายเป็นม้าตัวหนึ่ง กับตุ๊กตาอีกตัวหนึ่งไล่จับเหยี่ยวอยู่บนท้องฟ้า เมื่อลงมาจากกุฏิหลวงพ่อบานก็ได้พูดกับพระลูกวัดโพธิ์ศรีว่า “โดนลองดีเข้าให้แล้ว” ท่านจึงหยิบผ้าสังฆาฏิมาฉนวนโยนขึ้นไปบนอากาศ กลายเป็นกระต่ายหลายตัววิ่งอยู่ในลานวัด

ทั้งนี้หลวงพ่อบานเป็นผู้มีญาณล่วงรู้มรณกาลของตนเอง กล่าวคือ ในช่วงบั้นปลายของชีวิตท่านต้องการบำเพ็ญสมณธรรมอย่างสงบ จึงมักหลีกเลี่ยงไม่จำพรรษาที่วัด พอญาติโยมถามมากๆ เข้า ท่านก็บ้ายเบียงว่า “เข้าไปไม่ได้ อ้ายดำมันอยู่ ขึ้นเข้าไปอ้ายดำมันเอาตาย ” อ้ายดำที่ว่านี้หมายถึง รูปหล่อเหมือนของท่าน ซึ่งก็เป็นที่เล่าลือเรื่องความศักดิ์สิทธิ์สืบมาจนปัจจุบัน โดยเฉพาะทองคำเปลวที่ปิดรูปหล่อ เล่าลือว่าสามารถนำไปปิดหน้าผากคนไข้เพื่อรักษาโรคได้ผลมาแล้วหลายราย หลวงพ่อบานมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ กระนั้นยัง

มีเรื่องเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของดวงวิญญาณของท่านว่า ได้ไปปรากฏขึ้นเพื่อสอนนิทยามแก่ หลวงพ่อมี วัดมารวิชัย ในคราวที่หลวงพ่อกำลังออกอุตงค์

ส่วนเขี้ยวเสืออันเป็นเครื่องรางของขลังที่ขึ้นชื่ออย่างยิ่งของท่านนั้น มีพุทธคุณในทางการป้องกันภัยและศัตรู ทั้งยังมีเรื่องราวเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ว่า คุณหญิงส้มจีน อุณหะนันท์ นำเข็มกลัดทองร้อยเสื่อของหลวงพ่อบานกลัดไว้ที่ผมเสมอ จะเอาออกก็เฉพาะเวลาอาบน้ำและ เวลานอน ทำให้ไม่เคยโดนลูกไฟที่กระเด็นออกจากเตาถ่านขณะทำครัวเลยสักครั้ง อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ชาวนาผู้หนึ่งทำเขี้ยวเสือของท่านตกในนา หาเท่าไรก็ไม่เจอ ต่อมาหลังเก็บเกี่ยวเสร็จได้จุดไฟ เผาฟางข้าว ปรากฏว่ามีนาส่วนหนึ่งไหม้ เมื่อไปตรวจดูก็พบเขี้ยวเสือหลวงพ่อบานตกอยู่บริเวณ นั้น

หลวงพ่อนก วัดนาคราช^{๒๔๘}

หลวงพ่อนกเป็นศิษย์ผู้สืบทอดวิชากรรมแกะเขี้ยวเสือจากหลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย และได้รับคำชมจากหลวงพ่อบานว่า เสือที่หลวงพ่อนกสร้างขึ้นขลังเท่ากับเสื่อของหลวงพ่อบานเองสำหรับอิทธิปาฏิหาริย์ที่สำคัญของหลวงพ่อนก คือ ท่านเคยนำคณะศิษย์ออกอุตงค์ไปในเขตแดนของกะเหรี่ยง ในครั้งนั้นหัวหน้ากะเหรี่ยงได้นิมนต์ให้ท่านไปฉันภัตตาหารอันได้แก่ ข้าวสวย แกงเนื้อ ผัดเห็ดกับกุ้ง กุ้งต้มเค็มและเห็ดลวก รวมถึงมีน้ำเปล่าใส่ขันมาถวาย แต่เมื่อท่านสำรวจ จิตพิจารณาดู ทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้วข้าวนั้นเป็นข้าวคลุกยาพิษ แกงเนื้อ คือ หนูเห่าเป็นๆ ในซาม ผัดเห็ดกับกุ้ง คือ หนังกวายเป็นเสก กุ้งต้มเค็ม คือ ตะปูเข็ม เห็ดลวก คือ เห็ดเมา ส่วนน้ำเปล่า คือ เลือดไก่สดๆ ท่านจึงใช้อำนาจอภิญญาเสกให้รูปลักษณะของอาหารเป็นไปตามจริง ทำให้หัวหน้ากะเหรี่ยงยอมรับนับถือท่าน

ท่านพ่อลี วัดอโศการาม^{๒๔๘๙}

ท่านพ่อลีเกิดที่อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ เป็นบุตรของนายปาวและนางพวย นารีวงศ์ แต่โยมมารดาเสียชีวิตแต่เด็ก จึงอยู่ในความอุปการะของโยมมารดาเลี้ยงชื่อ ทิพย์ ในวัยเด็กโยมบิดามีอาชีพเสริมคือ การเลี้ยงหมู แต่ท่านไม่นิยมเนื่องจากเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

^{๒๔๘} นที ลานโพธิ์, พระอภิญญา, หน้า ๓๓-๓๕.

^{๒๔๙} สายธาร ศรัทธาธรรม, พระอาจารย์ลี ถัมมธโร ท่านพ่อของชาวบ้าน (กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๔๙).

ต่อมาเมื่อโยมมารดาเลี้ยงถึงแก่กรรม ท่านจึงได้มีโอกาสอุปสมบท ได้รับฉายาว่า
ธัมมธโร จนที่สุดได้ฝากตนเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ต่อมาจึงมาจำพรรษาที่วัดปทุมวนาราม
ความวุ่นวายในระชนครทำให้ท่านต้องการจะออกบำเพ็ญสมณธรรมในป่าเขา แต่ติดอยู่ที่ว่าสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสโส) ไม่ยอมให้ท่านออกจากวัด ท่านพอลี้จึงตั้งจิตอธิษฐานขอให้สิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์มาช่วย ปรากฏว่าไม่นานหลวงปู่มั่นก็ได้มารับตัวท่านกลับไปจริงๆ ท่านพอลี้จึงได้ติดตาม
หลวงปู่มั่นไปที่จังหวัดเชียงใหม่ ภายหลังได้ออกธุดงค์ไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งที่อยู่ในประเทศไทย
พม่า และอินเดีย

เล่ากันว่าท่านพอลี้ได้บรรลุธรรมในระหว่างการธุดงค์ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีเหตุการณ์
อิทธิปาฏิหาริย์เกิดขึ้นแก่ท่านหลายประการ ดังนี้ ๑) มีอยู่คราวหนึ่งท่านปวดท้อง แต่พอรุ่งเช้ามี
หญิงชราปริศนานำรากไม้ที่เป็นยามาถวายพร้อมภัตตาหาร ๒) มีโอปปาติกะมาอ้อนวอนขอให้
ท่านเป็นสามีแต่ท่านปฏิเสธ ๓) ทำที่สงฆ์น้ำขางทางเดินของปีศาจจนอาพาธ ๔) มีอดีตสัญญา
หยั่งรู้ว่า โรคปวดท้องที่ท่านอาพาธอยู่มาจากโรคกรรมที่เคยชังนกเขาไว้ให้อดอาหาร ๕) เมื่อครั้ง
ธุดงค์ไปอินเดีย พบแสงสว่างจากพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ ๖) หลังจากกลับมาถึง
เมืองไทย ท่านได้ปราบผีตายโหงที่สิงอยู่ในร่างคน ๗) คนไม่มีบุตรมาขอลูกจากท่าน ปรากฏว่า
สมปรารถนา ๘) ท่านสามารถสำแดงปาฏิหาริย์เรียกพระอรหันตธาตุได้หลายครั้ง ๙) เมื่อธุดงค์ไปที่
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ท่านพบราชินีแห่งเทพซึ่งมาบอกให้ท่านไหว้แต่ท่านไม่ยอม ๑๐)
เมื่อธุดงค์ไปถึงภูผาบึง จังหวัดเลย มีเทวดานุ่งหม้อสีเหลืองแก่ ชื่อ “สันจิตโตเทพบุตร ” มาแจ้งแก่
ท่านว่า ต่อไปมนุษย์จะลำบากด้วยโรคที่เกิดจากน้ำ ได้แก่ น้ำหมอกน้ำค้างซึ่งถ้ากรวดน้ำข้าวจะ
เสื่อมคุณภาพ ถ้าคนบริโภคจะอันตราย น้ำฝนสีแดงหรือเหลืองซึ่งถ้าคนดื่มเข้าไปจะเกิดโรคถ่าน
ท้อง เกิดผื่นคัน หรือถ้าดื่มมากๆ อาจถึงตาย ถ้าแก้ไม่ทันภายในสามวัน ห้าวัน เจ็ดวัน แล้ว
เทพบุตรก็ขีมือไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดน้ำผุดจากดิน บอกว่าถ้าน้ำนี้ไหลไปถึงที่ใดจะ
เกิดโรค ใช้รดผักผลไม้จะเป็นพิษ อายุมนุษย์ก็จะสั้นลงทุกปี สุดท่านเทพบุตรก็ยื่นมือไปบนเขา ทำ
ให้ต้นไม้หักกระเนระนาด ก่อนจะบอกว่ากาลข้างหน้าผู้ใหญ่ในบ้านเมืองจะไร้ศีลธรรม เกิดความ
ลำบากแก่ราษฎร ต่อมาเมื่อท่านพอลี้เดินทางไปพบชาวบ้าน ชาวบ้านก็ได้เล่าว่ามีหมอกไหลผ่าน
สวนใบชา ทำให้ใบชาร่วงหมด ส่วนชาวบ้านที่ล่าปางรับประทานน้ำฝนสีเหลือง ถึงแก่ความตาย
กันเป็นอันมาก

เมื่อท่านพอลี้เจริญในธรรม บารมีเต็มเปี่ยมแล้ว จึงได้สร้างวัดโคศคาราม จังหวัด
สมุทรปราการ เพื่อเป็นสถานที่สำหรับสั่งสอนธรรมะและอบรมชาวบ้านให้ปฏิบัติธรรม ยิ่งไปกว่า
นั้น ท่านยังมีบทบาทสำคัญในการจัดงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษอีกด้วย ท่านพอลี้มรณภาพเมื่อ
วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔

๓.๑.๒๒ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม

หลวงพ่อดัง วัดบางกะพ้อม^{๒๙๐}

หลวงพ่อดังเกิดเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๐๘ ที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นบุตรของนายเกิดและนางทองอยู่ ท่านบรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๒-๑๓ ปี จากนั้นได้อุปสมบทที่วัดเหมืองใหม่ ได้รับฉายาว่า ธัมมโชโต ที่วัดเหมืองใหม่ท่านได้ศึกษากัมมัฏฐานและวิทยาคมกับหลวงพ่อดัง จนสามารถฟังใส่เทียนให้ขาดได้ และได้เป็นพระอาจารย์ผู้บอกกัมมัฏฐานตั้งแต่บวชได้เพียง ๓ พรรษา

จากนั้นท่านก็ได้ออกศึกษาวิทยาคมกับพระเกจิอาจารย์รูปต่างๆ โดยมากมักเป็นพระเกจิอาจารย์ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ๑) วิชาทำมิดหม้อ การทำน้ำมันดีไล่ผี และแพทย์แผนโบราณ กับพระอาจารย์คง วัดราษฎร์น้ำอ้อม ๒) วิชากระดาศขว้าวและกระสุนคด กับหลวงพ่อร้าย วัดเขายี่สาร ๓) วิชารุกขมูลและวิชาผูกสายสิญจน์ กับหลวงพ่อรุ่น วัดช้างเผือก ๔) วิชามหาสะกด วิชาทำตะกรุดไมยราพณ์สะกดทัพ และวิชาการล่องหนหายตัว จากหลวงพ่อเอียด วัดลัดด่าน ๕) วิชาแพทย์แผนโบราณ วิชาระเบิดเทียนและวิชาเมตตามหานิยม กับหลวงพ่อดาด วัดบางวันทอง ๖) วิชาสมานแผล กับหลวงพ่อบุช วัดดาวโด่ง ๗) วิชาทำเสื่อยันต์วิรุฬห์จำบัง กับหลวงพ่อดาน วัดโรงธรรม ๘) วิชามหาอุด กับพระครูอินทโมฬี (ศรี) วัดน้ำอ้อม ๙) วิชาการลงกระหม่อมด้วยขมิ้นชัน จากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (ฤทธิ) วัดอรุณราชวราราม กรุงเทพมหานคร ๑๐) วิชาทำผ้าประเจียดและลูกอม จากหลวงพ่อดัง วัดหนองกบ จังหวัดราชบุรี

เครื่องรางของขลังของหลวงพ่อดังมีอยู่ด้วยกันหลายอย่าง อันเป็นบ่อเกิดของเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ เช่น ๑) ขี้ผึ้งมหาเสน่ห์ มีเรื่องเล่าว่าหลวงพ่อดังมีไก่เลี้ยงคู่หนึ่งซึ่งปกติจะรักและตามติดท่าน แต่วันหนึ่งมีคนเอาขี้ผึ้งมหาเสน่ห์ของท่านไปทาที่ตัวไก่ ไก่ทั้งคู่จึงติดตามคนผู้นั้นแทนท่าน จนหลวงพ่อดังต้องทำพิธีถอนอาคม ไก่ทั้งสองจึงกลับมาติดตามท่านตามปกติ หรืออีกเรื่องหนึ่งเล่าว่าชายยากจนนำขี้ผึ้งนี้ไปขายลูกสาวเศรษฐี แต่เมื่อได้ครองคู่กันแล้วกลับผลาญสมบัติภรรยาจนหมด เรื่องนี้ทำให้หลวงพ่อดังเสียใจมากจนต้องให้คนนำขี้ผึ้งไปทิ้งทะเล ๒) ธงมหาระงับ เล่ากันว่าช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ บ้านที่ปักธงมหาระงับของหลวงพ่อดังล้วนแคล้วคลาดจากระเบิด ยิ่งไปกว่านั้น ในงานฌาปนกิจสังฆารของท่านซึ่งจัดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไม่มีเครื่องบินบินผ่านบริเวณวัดแม้แต่ลำเดียว ทั้งนี้เพราะยอดเมรุปักธงมหาระงับ ๓) ลูกอม ซึ่ง มีพุทธคุณในทางอยู่ยงคงกะพัน แต่ถ้าผู้ครอบครองคนใดประพฤติเป็นอันธพาล ท่านจะใช้คาถาเรียกลูกอมกลับมาหาท่าน ๔) เหรียญบูชารุ่นมีดีปาดตาล เหตุที่ได้ชื่อนี้เพราะผู้ที่บูชาคนหนึ่งลอง

^{๒๙๐} นรเศรษฐี, สูดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

เอาเม็ดปาดตาลมาเชือดแขนแต่ไม่เข้า ๕) เสื่อยันต์หลวงพ่อดัง เมื่อใช้ประกอบกับ “คาถา พระพุทธเจ้าเล่นซ่อนหากับพระอิศวร” แล้วยึดต้นไม้ไว้ ข้าศึกศัตรูจะมองไม่เห็นตัว ๖) ตะกรุดมหา ระวัง มีพุทธคุณในทางระวังเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท

หลวงพ่อดังมรณภาพเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖ บนนั่งร้านหลังจากที่ ท่านแต่งพระขนงพระประธานเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ในการสงวนน้ำอาบศพท่าน ผ้าเช็ดหน้าซับหน้า ท่านมีพุทธคุณในทางเมตตามหานิยม ส่วนผ้าพิมพ์ฟ้าทำมีคุณทางด้านกันขโมย และทำให้ขโมย กลัว

หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ^{๒๙๐}

หลวงปู่ใจเกิดเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๕ โยมบิดาชื่อข้า โยมมารดา ชื่อหนู พันเพเป็นชาวบ้านบางกุ่ม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดมุกดาหาร ท่านเป็นผู้สนใจศึกษา ศึกษาคณะมาตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส โดยศึกษาวิชาเมตตามหานิยมกับอาจารย์ผู้เฒ่าคนหนึ่ง ทั้งนี้มี วิธีการทดลองวิชา คือ ให้ไปลองกับเถาฟักทอง หากบริกรรมจนเถาฟักทองเลื้อยขึ้นมาพันแขนได้ ในขณะนั้นถือว่าสำเร็จวิชา ซึ่งท่านก็ทำได้สำเร็จ

หลวงปู่ใจอุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ณ วัดบางเกาะเทพศักดิ์ ได้ศึกษาพระ ธรรมวินัย วิปัสสนากัมมัฏฐานและวิทยาคม ครั้งหนึ่งขณะเดินธุดงค์ท่านได้พบหลวงปู่ยิ้ม วัดหนอง บัว จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานให้แก่ท่านในระหว่างนั้น และเป็นเหตุให้ท่านได้ ผูกตัวศึกษาวิทยาคมกับหลวงปู่ยิ้มในเวลาต่อมา และสามารถเพ่งสมาธิจิตจนเทียบขาดกลางได้ ในเวลาเพียง ๘ วัน ทำให้ผ่านการทดสอบของหลวงปู่ยิ้ม และได้ศึกษาวิทยาคม โดยเฉพาะการทำ ตะกรุดปราบหงสา และตะกรุดลูกอมซึ่งมีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด อยู่ยงคงกะพันเป็นเลิศ กระนั้นก็มีเรื่องเล่าว่า ลูกศิษย์ของหลวงปู่บางคนภายหลังพระพุทธรูปเป็นเสื้อปล้นในสังกัดชุมโจร บ้านกอไผ่ อธิปไตยวิทยารีย์ของวัดมุงคลที่มีอยู่ทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่สามารถจับตัวได้ เมื่อ หลวงปู่ทราบเรื่องก็เสียใจมาก ทำการถอนอาคมของวัดมุงคลของลูกศิษย์เหล่านั้นออกเสีย พวก ลูกศิษย์ที่เป็นโจรจึงถูกจับอย่างง่ายดาย

ต่อมาท่านได้สร้างวัดเสด็จและจำพรรษาอยู่ที่นั่นเป็นการถาวร จนถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ หลวงปู่ใจเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีอุปนิสัยเรียบร้อย พูดน้อย วาจาสุภาพอ่อนหวานทั้งกับพระภิกษุและฆราวาส แต่ทว่าคำพูดของท่านเป็นวาจาสิทธิ์ และมีเรื่อง

^{๒๙๐} ตีรธรรม, หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ พระอาจารย์ ๖ แผ่นดิน ยอดพระเกจิ ลุ่มน้ำแม่กลอง (กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๓).

เล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านหลายเรื่อง เช่น ท่านสามารถต้มยาหม้อได้โดยไม่ต้องก่อไฟ สามารถใช้ฤทธิ์ย่นระยะทางกลับจากเพชรบุรีมายังอำเภออัมพวาได้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับวาจาที่อ่อนหวานของท่าน เช่น คนมาทอดแหจับปลาหน้าวัด แทนที่ท่านจะดุว่า กลับใช้วาจาอ่อนหวานตักเตือนให้ละอายใจ หรือพระภิกษุยื่นปัสสาวะ ท่านก็ดูว่า “ยกขาข้างหนึ่งด้วยสิจ๊ะ” ทำให้พระภิกษุรูปที่ว่าสำนึกผิดและไม่กระทำการใดๆเช่นนั้นอีก

สำหรับวัตถุมงคลของหลวงปู่ใจ นอกจากจะมีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด อยู่ยงคงกะพัน อันเป็นที่มาของเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกอาวูอปีน หรือถูกดาบฟันเพราะเหตุทะเลาะวิวาทแต่กลับไม่มีบาดแผลอยู่หลายต่อหลายครั้งแล้ว ยังมีเรื่องของผู้ที่รอดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ได้อย่างปาฏิหาริย์ และเรื่องของเด็กที่ตกน้ำ แต่กลับลอยอยู่ไม่จมเพราะแขนเหวี่ยงรูปเหมือนของท่าน ส่วนน้ำมนต์ของหลวงปู่ใจมีคุณทางด้านเมตตามหานิยม คำขายดี ขณะที่ท่านยังไม่มรณภาพมีพวกชาวเรือพากันขอน้ำมนต์ของท่านมาประพรมหัวเรือทุกเช้า และปรากฏว่าทำให้คำขายดี เช่นเดียวกับยันต์ที่ท่านปลุกเสกที่มีเรื่องเล่าว่า นางอำไพ แม่ค้าชาวตำบลแม่กลอง นำไปติดบูชาที่บ้าน ปรากฏว่าทำมาค้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนรูปเหมือนของท่านนั้น ผู้ที่มาขอพร โดยเฉพาะด้านการเรียนและหน้าที่การงานจะสมหวังทุกคน

๓.๑.๒๓ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสมุทรสาคร

หลวงพ่อสุด วัดกาหลง

๒๕๒

หลวงพ่อสุดเกิดเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ที่อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ท่านได้บรรพชาที่วัดกลาง อำเภอพนมไพร เมื่ออายุ ๑๖ ปี เมื่ออายุครบอุปสมบทท่านก็เข้าพิธีอุปสมบทที่วัดกลางเช่นเดิม และได้ศึกษาวิทยาคมสายเขมรกับพระเกจิอาจารย์รูปต่างๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด สุรินทร์ บุรีรัมย์ แต่ไม่ได้มีการบันทึกชื่อคุณาจารย์เหล่านั้นไว้ จากนั้นท่านจึงเดินทางเข้าสู่พื้นที่ภาคกลางของไทย เมื่อเดินทางถึงป่าเทือกเขาตงพญาเย็น หรือที่คนในสมัยของท่านเรียกว่า ดงพญาไฟ ท่านก็ได้ใช้พิธีกรรมเบิกไพรทำให้สามารถเดินทางผ่านมาได้โดยไม่มีอันตราย จนกระทั่งเข้ามาถึงเขตจังหวัดสมุทรสาคร จึงได้ศึกษาวิทยาคมสายภาคกลางเพิ่มเติมกับหลวงพ่อรุ่ง วัดท่ากระบือ และมาจำพรรษาถาวรที่วัดกาหลง

หลวงพ่อสุดเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านวิทยาคมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ท่านมีศิษย์คนสำคัญ คือ ตี๋ใหญ่ จอมโจรแห่งยุคต้น ๒๕๐๐ ก่อนที่ตี๋ใหญ่จะเป็นโจรได้มาศึกษา

วิทยาคมนับหลวงพ่อบุญ โดยเมื่อมีเรื่องเล่าว่า ในคราวที่ตีใหญ่มาขอรับวัดถมุงคลไปบูชาก่อนจะออก จากสำนักของท่าน หลวงพ่อบุญได้เอ่ยขึ้นเป็นเชิงเตือนว่า เมื่อมีวิชาอาคมและรับวัดถมุงคลไปแล้ว ขอให้ประพฤติตัวอยู่ในศีลธรรม มิฉะนั้นจะต้องตายโหง อีกทั้งยังเล่าลือว่าที่ตีใหญ่อยู่ยงคงกะพัน สามารถหนีตำรวจได้หลายครั้งแม้จะถูกล้อมจับในลักษณะที่คนปกติธรรมดาไม่มีทางหนีรอดไปได้ หรือแม้ถูกใส่กุญแจมือก็สามารถสะเดาะหลุด เพราะวิทยาคมนที่เรียนจากหลวงพ่อบุญ แต่ใน ทำยที่สุดแล้ว วันที่ตีใหญ่ถูกวิสามันญชาตกรรม ปรากฏว่าตะกรุดหลวงพ่อบุญที่ติดตัวอยู่ได้หายไป ตีใหญ่จึงเดินทางมาวัดกาหลงเพื่อจะขอตะกรุดดอกใหม่ไปบูชา แต่หลวงพ่อบุญท่านทราบด้วย ญาณว่า ตีใหญ่ชะตาขาด ทั้งท่านก็ไม่ประสงค์จะช่วยเหลือ จึงเดินทางออกจากวัดไปก่อน ทำให้ตี ใหญ่ถูกวิสามันญชาตกรรมหลังเดินทางกลับจากวัดกาหลง

หลวงพ่อบุญมรณภาพเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ หลังจากมรณภาพแล้ว ดวงวิญญาณ ของท่านได้ไปเข้าฝันพระลูกศิษย์ แล้วแจ้งว่าจะไม่มีใครสามารถเผาสังขารของท่านได้นอกจากตัว ของท่านเอง เมื่อศิษย์ถามว่าแล้วจะใช้วิธีใด ดวงวิญญาณของหลวงพ่อบุญจึงบอกว่า ให้จัด ดอกไม้จันทน์บายศรีขอขมาไว้ ปรากฏว่าในวันพระราชทานเพลิงศพของท่าน ไม่ว่าจะเผาอย่างไร ก็ไม่สามารถจุดไฟติดได้ พระลูกศิษย์ของท่านรูปนั้นจึงใช้วิธีจุดไฟเข้าที่ดอกไม้จันทน์ จากนั้นจับมือ ของท่านขึ้นมาจ่อไฟที่สังขาร จึงสามารถเผาร่างของท่านได้สำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้น แม้เนื้อหนังของ ท่านจะไหม้จนหมด แต่กระดูกของท่านกลับยังคงสภาพเดิม ไม่แตกหักบิ่นทำลายเพราะความร้อน สำหรับวัดถมุงคลและการสักยันต์ของหลวงพ่อบุญนั้น มีพุทธคุณในทางแคล้ว คลาด คงกะพันชาตรี ดังมีเรื่องเล่าว่านาวิกโยธินผู้หนึ่งบูชาเหรียญเสือแผ่นหลวงพ่อบุญ และยังให้ ท่านสักยันต์ให้ เมื่อคราวที่นาวิกโยธินผู้นี้ไปทำภารกิจปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ถูกผู้ก่อการร้ายยิงที่กลางหลัง แต่กลับหนังเหนียว ลูก กระสุนยังไม่เข้า ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ชายที่หลวงพ่อบุญสักน้ำมันให้ป่วยต้องเข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อแพทย์ฉีดยาให้ปรากฏว่าหนังเหนียวจนเข็มฉีดยาหักทุกครั้ง

๓.๑.๒๔ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสระบุรี

หลวงปู่ฉนวน วัดหนองพลับ^{๒๔๓}

หลวงปู่ฉนวนเกิดวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ โยมบิดาชื่อจันทร์ โยมมารดาชื่อ สิม เป็นชาวอำเภอยางตลาด จังหวัดมหาสารคาม ท่านบรรพชาเป็นสามเณรตั้งแต่อายุได้ ๙

^{๒๔๓} ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ หลวงปู่ฉนวน อจจาโร วัดหนองพลับ (สระบุรี: เค อาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด, มปป.)

พรธชา ที่วัดบ้านโพนสว่าง จังหวัดมหาสารคามจากนั้นเมื่ออายุ ๑๐ ปี ได้ไปเรียนอักษรขอมลาว กัมมัฏฐานและวิทยาคมกับหลวงพ่อคำ วัดบ้านโนนสวย จังหวัดสุรินทร์ โดยได้ตามหลวงพ่อคำ ออกธุดงค์หลายครั้ง ครั้งที่เข้าเขตประเทศพม่ามีคนป่าเถื่อนหอกจะมาแทงท่าน แต่เมื่อท่านอุทานว่า “อนิจจา” คนป่ากลับหวาดกลัว วิ่งหนีเข้าป่าไปเฉยๆ ส่วนในครั้งที่ไปธุดงค์ในเขตประเทศลาว ท่าน ได้พบกับ “พระอาจารย์ลึกลับ” ได้ศึกษาศิลปะไฟและวิทยาคมกับพระอาจารย์ผู้นั้น มีอยู่ครั้งหนึ่ง ท่านถามพระอาจารย์ของท่านว่า ทำไมจึงยังไม่แก่ พระอาจารย์ท่านตอบแต่เพียงว่า ถ้าหากเรียน ให้อยู่ที่ภูเขาคความจึงจะสอนให้ จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ท่านยังบอกแก่ผู้มาซักถามท่านว่า พระ อาจารย์รูปนั้นยังไม่ตาย

หลวงปู่อ้วนอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ณ วัดเหนือ จังหวัดร้อยเอ็ด และได้ ศึกษาพระปริยัติธรรมจนจบนักธรรมตรี ณ วัดปากน้ำ จากนั้นจึงย้ายมาอยู่วัดหนองพลับ อำเภอ หนองแสง จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรม พร้อมตามหาผู้สืบทอดวิชาปรอทตำรับหลวง พ่อรอดเสื่อ วัดประดู่ทรงธรรมแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ทำให้พบว่าผู้สืบทอดเป็นอาจารย์ธรรมาวาสชื่อ ปู่ ทรัพย์ จึงได้ขอศึกษาวิชาจนสำเร็จ ต่อมาได้ศึกษา “วิชาครูเฒ่า ” จากสำนักวัดกลาง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ทำให้ต่อมาท่านได้ถ่ายทอดวิชาเหล่านี้แก่กุลบุตรอายุครบ ๒๐ ปี และจัดให้มีการไหว้ครูทุกปีในวันเสาร์แรกของเดือน ๖ ตามจันทรคติ

หลวงปู่อ้วนมรณภาพเมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งนี้ก่อนวันมรณภาพ ๑ วัน ท่านเพียงแต่มีอาการอาพาธเพียงเล็กน้อย แต่กลับสั่งสานุศิษย์ถึง ๒ ครั้งว่า “ให้จัดงานให้ เรียบร้อย” จนเช้าวันรุ่งขึ้นท่านก็ถึงแก่มรณภาพในอิริยาบถนอนตะแคงซ้าย หันศีรษะไปทางทิศ เหนือ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก

หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว^{๒๐๙๔}

หลวงพ่อผินะ เป็นบุตรของนายด้อยและนางเทศ หาญสารีกิจ เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ เดิมโยมบิดามารดาตั้งชื่อท่านว่า “ทวย” ทว่าตั้งแต่เล็กมาท่านกลับเจ็บ ออดๆ แอดๆ รักษาไม่หาย โยมทั้งสองจึงพาท่านไปหาหลวงพ่อสิน วัดหนองเต่า จังหวัดอุทัยธานี หลวงพ่อสินได้เปลี่ยนชื่อให้ท่านเป็น ผินะ พร้อมกับบอกว่าหากโตขึ้นแล้วจะต้องอุปสมบท เมื่อ อายุ ๗ ขวบ โยมบิดาก็เสียชีวิต ทำให้ท่านต้องบรรพชาเป็นสามเณรหน้าไฟ และได้อุปสมบทที่วัด หนองเต่าเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี เพราะโยมมารดาเสียชีวิต

^{๒๐๙๔} เมธา กฤตยกุล, อภิถญาณจารย์นิรนาม หลวงพ่อผินะ ปิยธโร (กรุงเทพฯ: ประชาชน, ๒๕๕๓).

ตอนอุปสมบทแรกๆ หลวงพ่อผินะกลัวศพ แต่เมื่อเจริญญอสุภกัมมัฏฐานมากเข้าก็
เกิดธรรมสังเวช เมื่อกำลังจิตกล้าแข็ง ท่านจึงออกอุตงค์เจริญกัมมัฏฐานในสถานที่หลายแห่ง มีอยู่
ครั้งหนึ่งท่านเคยผจญโอบปาตีกะชื่อ ยี่สุน ซึ่งมายั่ววอนกามราคะของท่าน อีกทั้งครั้งที่อุตงค์ไป
ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ท่านได้ศึกษาวิปัสสนากับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต อยู่ระยะหนึ่ง และเป็น
สหธรรมิกกับหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

ต่อเมื่อหลวงพ่อผินะเดินทางมาถึงวัดสนมลาวซึ่งเป็นวัดร้าง ท่านก็ตัดสินใจจำ
พรรษาอยู่ที่นั่นอย่างถาวร ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ได้สร้างเครื่องกลางของขลังไว้หลายประการ แต่ที่
ขึ้นชื่อมาก ได้แก่ ๑) ปลัดขิกซึ่งนอกจากจะมีคุณในทางค้าขาย เมตตามหานิยมแล้ว ยังมีคุณ
ในทางเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม โดยวิธีใช้ คือ ให้ลูบวนไปมาบริเวณหัวปลัดขิก พร้อมกับนึกถึงหญิงที่
ปรารถนา ในคืนนั้นปลัดขิกจะไปเข้าฝันหญิงผู้นั้นเสมือนว่าชายเจ้าของปลัดขิกได้มีเพศสัมพันธ์
ด้วย พอตื่นเช้าหญิงที่วาก็จะมีจิตเสน่หาชายเจ้าของปลัดขิกถึงขั้นยอมเป็นภรรยา แม้ว่าชายผู้นั้น
จะมีภรรยาอยู่แล้วก็ตาม ๒) ดาวอาถรรพ์หรือ “แม่เนื้อหอม” ที่ก่อนใช้ต้องว่าคาถา พร้อมกับใช้นิ้ว
ลูบวนไปมาบนขงของขลัง กล่าวคือ ถ้าใช้นิ้วโป้งจะดีทางเข้าหาผู้ใหญ่ นิ้วชี้ทางโชคลาภเงินทอง
นิ้วกลางทางเพื่อนฝูงบริวาร นิ้วนางทางทำเสน่ห์สาวแก่แม่มาย ส่วนนิ้วก้อยทางทำเสน่ห์สาวโสด
วัยรุ่น ๓) แก้วตาอาถรรพ์ ซึ่งมีคุณในทางเมตตามหานิยม โชคลาภ และเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม
เช่นเดียวกับดาวอาถรรพ์

หลวงพ่อผินะถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยในวันนั้น
ก่อนละสังขารท่านได้ประชุมพระเถระเพื่อมอบหมายกิจการงานในวัด พร้อมให้โอวาทว่า “ลูกเอ๋ย
ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจนะลูก” จากนั้นท่านจึงละสังขารเมื่อเวลา ๐๕.๑๔ น. ในท่านั่งสมาธิ

หลวงพ่อเฮ็น วัดดอนทอง^{๒๙๕}

หลวงพ่อเฮ็น จำพรรษาอยู่ที่วัดดอนทอง ตำบลดงตะงาว อำเภอดอนพุด จังหวัด
สระบุรี เป็นพระเกจิอาจารย์ทางด้านเครื่องตะกรุดคาถาเอว มีชื่อว่า “ภูซงค์เบญจฤทธิ์” มีอิทธิฤทธิ์
สำคัญในด้านการป้องกันอันตรายต่างๆ เช่นในกรณีของนายประพันธ์ ประสบเนตร หรือแก่น
อาศัยอยู่ที่ตำบลบ้านแพรก อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ประสบเหตุการณ์
อันตรายและได้อิทธิฤทธิ์ของภูซงค์เบญจฤทธิ์ช่วยปกป้องไว้ถึง ๓ ครั้ง ครั้งแรกขณะที่นายแก่น
เดินทางกลับจากงานเลี้ยงฉลองในหมู่บ้านถูกคู่อริเอาไม้หน้าสามฝ่าดบบริเวณกอกหู และถูกฝ่าดบซ้ำ
อีกครั้งจนเกือบหมดสติ แต่เมื่อนึกถึงตะกรุดหลวงพ่อเฮ็นก็สามารถแย่งอาวุธและต่อสู้กับคู่อริซึ่งมี

^{๒๙๕} ปีจจะ ยาดตรา, พลังบารมีพระเกจิ ดั่ง ขลัง ดี, หน้า ๖๓-๖๗.

ถึง ๗ คนจนคู่อริต้องรีบหนีไป ครั้งที่สองนายแก่นมีความขัดแย้งกับนายไธสงขณะการเปียของเจ้าในงานวันฉลองศาลเจ้าประจำปีที่ตลาดบ้านแพรง จนนายไธสงตามนายแก่นไปถึงบ้าน จากนั้นก็ถีนายแก่นและใช้น้ำปืน ๑๑ มม. กระหน่ำยิงถึง ๗ นัดต่อหน้าภรรยาและบุตรชายของนายแก่นปรากฏว่ากระสุนนัดที่ ๓ และ ๔ ซึ่งสัมผัสกับบริเวณโคนขาและหน้าอกตามลำดับกับปรากฏเพียงรอยไหม้เท่านั้นไม่มีร่องรอยกระสุนทะลุเข้าในผิวหนังแต่อย่างใด ทำให้ชาวบ้านบริเวณนั้นพากันไปขอตะกรุดจากหลวงพ่อด่วน ส่วนครั้งที่สามนายแก่นกับน้องชายมีความขัดแย้งกับคนในวงสุราจนกระทั่งถูกไล่ตีด้วยไม้แปรงแต่แก่นใช้ตะกรุดนี้ไล่ฟาดจนคู่อริแตกพ่ายไป นอกจากนี้ยังมีกรณีของนายทองใบ และนายอุบล เฉลยบุญ ซึ่งเป็นบิดาและบุตรชาย วันหนึ่งทั้งสองคนเดินอยู่บนคันนาขณะฝนตกหนัก ฟ้าได้ผ่าลงมาที่ศีรษะนายทองใบจนล้มลงบนคันนา นายอุบลซึ่งเป็นลูกชายตกใจอย่างยิ่ง แต่นายทองใบกลับมีอาการเพียงศีรษะปวดในเท่านั้น

๓.๑.๒๕ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัด สิงห์บุรี

หลวงพ่อด่วน วัดพิบูลทอง^{๒๙๖}

หลวงพ่อด่วนเกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๘ โยมบิดาชื่อนายเทียน โยมมารดาชื่อนางหน้อย ใจมั่นคง แต่โยมมารดาเสียชีวิตตั้งแต่อายุเพียง ๘ เดือน นายบุญและนางเพียร ขำวิบูลย์ จึงรับท่านเป็นบุตรบุญธรรม ท่านได้รับการศึกษาด้านธรรมะ ภาษาไทยและภาษาบาลีมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยทั้งในจังหวัดสิงห์บุรี วัดชนะสงครามและวัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร กระทั่งเรียนคัมภีร์มูลกัจจายณะได้จบ เมื่ออายุ ๑๖ ปีจึงบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดพิบูลทอง แล้วกลับมาจำพรรษาเพื่อเรียนพระปริยัติธรรมจนสอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ต่อมาเมื่ออายุ ๒๑ ปี ก็กลับมาอุปสมบท ณ วัดพิบูลทอง ได้ฉายาว่า “เขมังกโร” แต่ต่อมาไม่นานท่านได้หยุดการศึกษาพระปริยัติธรรมเนื่องจากปัญหาด้านสายตา และได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพิบูลทองตั้งแต่อายุได้เพียง ๒๖ ปี

หลวงพ่อด่วนเป็นพระภิกษุที่ใส่ใจการปฏิบัติกัมมัฏฐานควบคู่ไปกับวิทยาคม พระอาจารย์ของท่าน ได้แก่ พระใบฎีกาเกลี้ยง วัดสุทัศน์เทพวราราม ซึ่งถ่ายทอดวิชาจิตศาสตร์และวิทยาคมพื้นฐาน หลวงพ่อสี เกสโร วัดพระปรารักษ์ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้มีวาจาสิทธิ์ ด้วยวัตรปฏิบัติอันงดงาม รวมถึงความสามารถในการพัฒนาวัดและสร้างสาธารณประโยชน์

^{๒๙๖} จักรกฤษ คลังศีลตรา, อภิญญาฤทธิ จิตตานุภาพ หลวงพ่อด่วน (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเสีท, มปป.)

ทำให้ชาวบ้านวัดพิบูลทอง วัดโบสถ์ และวัดจำปา ต่างแย่งชิงตัวท่านมาเป็นเจ้าอาวาสวัดของตน เป็นเหตุให้ช่วงแรกๆ ท่านต้องจำพรรษาอยู่ที่วัดต่างๆ สลับกันไป

สำหรับเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบุญ มีทั้งเรื่องเกี่ยวกับจิตตานุภาพอันเข้มแข็ง เล่าว่าคราวหนึ่งทางราชการปรารภว่าจะสร้างตลาด ทำให้มีความจำเป็นต้องโค่นต้นยางใหญ่ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่ามีนางไม้สิงสถิตอยู่ หลวงพ่อบุญจึงแก้ปัญหาโดยการเดินไปแผ่เมตตาไปยังโคนต้นยาง พร้อมกับบอกให้รุกขเทวาไปเสวยภพภูมิที่ดีกว่า จากนั้นเพียง ๒ วัน ต้นยางกลับยืนต้นตายไปเอง และเรื่องวาจาสิทธิ์ ตัวอย่างเช่น ครั้งหนึ่งหลวงพ่อบุญเดินทางข้ามแม่น้ำด้วยเรือข้ามฟาก ตอนเที่ยวไปเจ้าของเรือเก็บค่าโดยสาร ๑๕ บาท แต่พอเที่ยวกลับเก็บถึง ๒๕ บาท ท่านเลยหลุดปากว่าเจ้าของเรือว่า “มันนะหน้าเลือด” ปรากฏว่าเจ้าของเรือหกล้ม หน้าไปโขกกับเรือจนแตก มีเลือดอาบหน้าสมดังคำท่าน^{๒๓๗}

วัตถุมงคลที่หลวงพ่อบุญสร้างขึ้นนั้น มีเฉพาะพระเครื่องและเหรียญรูปเหมือน ทั้งนี้ท่านจะใช้ผงอิทธิเจ ผงปลมั่ง ผงมหาธาตุ ผงตรีนิสิงเห และผงพระคาถาชินบัญชรเป็นหลัก โดยอาจมีผงอื่นๆ เป็นส่วนประกอบ เช่น ผง ๗ ตำนาน ผงยันต์ในคัมภีร์ต่างๆ ตลอดจนเน้นลงอักขระตัว “นะ” ทำให้มีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด

หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข^{๒๓๘}

หลวงปู่บุดดา มีนามเดิมว่า บุดดา มงคลทอง เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗ โยมบิดาชื่อ น้อย โยมมารดาชื่อ อึ้ง หลวงปู่บุดดามีญาณวิเศษ สามารถระลึกชาติได้ตั้งแต่วัยเด็ก กล่าวคือ ท่านระลึกได้ว่าท่านเคยเกิดเป็นชายในดินแดนสองฝั่งแม่น้ำโขงมาหลายชาติ ตัวหนังสือที่เห็นเป็นอักษรโบราณ มี ๓๓ ตัว แต่ทุกชาติล้วนอายุสั้นเสียชีวิตตั้งแต่วัยเยาว์ยังไม่ทันได้บวช อันเป็นสาเหตุให้ท่านสามารถรู้หนังสือถึงขั้นอ่านออกเขียนได้ไม่ยากนักเมื่อท่านถูกเกณฑ์ทหาร ทั้งที่ท่านไม่มีโอกาสเรียนหนังสือในวัยเด็ก รวมถึงยังระลึกได้ว่า ชาติหนึ่งท่านเกิดเป็นชายซึ่งหมายปองหญิงสาวผู้หนึ่ง แต่หญิงสาวที่ท่านหมายปองกลับเล่าให้ฟังว่า ชาติก่อนชาติที่ว่านี้ท่านเคยเกิดเป็นสมภาร สั่งให้เด็กวัดผูกสุนัขตัวหนึ่งไว้กับรั้วจนถึงแก่ความตาย ส่วนตัวเธอก็คือสุนัขตัวที่ว่า

^{๒๓๗} อเนก พุ่มหมั่น, นิทานพื้นบ้านอำเภอสุวรรณคโลก เล่ม ๑ ผลงานการลงภาคสนามของนักเรียนรายวิชา ท ๐๓๕ วรรณกรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔, หน้า ๓๓.

^{๒๓๘} จักรกฤษ คลังศีลตรา, อภิญญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงปู่บุดดา (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซ็ท, มปป.)

กลับชาติมาเกิด ทำให้ในชาตินั้นท่านละเอียดใจว่า เกือบจะนำสุนัขมาเป็นภรรยา ดังนั้น ในปัจจุบัน ชาติท่านจึงบอกกับโยมมารดาไว้ว่า ไตขึ้นจะไม่ขอมีครอบครัว และรู้สึกเบื่อหน่ายการเวียนว่าย ตายเกิดตั้งแต่นั้นมา หนึ่ง ครั้งหนึ่งท่านถูกโยมบิดาตี จึงร้องตะโกนว่า “พ่อโกหกๆ ” แล้วมา สาราภาพกับโยมมารดาภายหลังว่า ท่านระลึกชาติได้ว่าโยมบิดาเคยเกิดเป็นพี่ชายท่าน และได้ให้ สัญญากับท่านว่า จะดูแลไม่ทอดทิ้งท่าน

หลวงปู่ดาคอปสมบพิที่วัดเนินยาว จังหวัดลพบุรี ได้รับฉายาว่า “ถาวโร ” ได้ เวียนกัมมัฏฐานเบื้องต้นจากพระอุปัชฌาย์จารย์ คือ พระครูธรรมขันธสุนทร จากนั้นจึงเดินทาง ออกตรงดิ่งไปทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้พบเหตุการณ์ต่างๆ ได้แก่ ๑) ผจญพญานาคที่ถ้ำ ภูคา จังหวัดนครสวรรค์ ๒) ผจญฝูงวัวป่าที่เพชรบูรณ์ ๓) ระลึกชาติและพบโครงกระดูกของตนเอง ในอดีตชาติ ๔) พบตู้พระไตรปิฎกที่ตนเคยสร้างไว้ในอดีตชาติ ๕) ท่านโดยสารเรือข้ามแม่น้ำโขง ปรากฏว่าเรือรั่วจมลงในน้ำ แต่ท่านซึ่งกำหนดจิตเป็นสมาธิกลับยังลอยอยู่เหนือน้ำได้ ๖) บำเพ็ญ สมาธิจนเห็นในนิมิตว่า หลวงปู่สงฆ์ พรหมสโร เคยเกิดเป็นบิดาของท่าน จึงเดินทางไปพบ ไม่นาน ก็ได้พบกับหลวงปู่สงฆ์และเป็นสหธรรมิกกัน ๗) ผจญตะขาบยักษ์ที่ถ้ำภูคา จังหวัดเลย ๘)

วิญญานของคนโบราณจะนำสมบัติของท่านในอดีตชาติมามอบให้แต่ท่านไม่รับ

หนึ่ง ขณะที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำภูคา จังหวัดเลยนี้ ท่านได้บรรลุนิพพาน ส่งผลให้ ท่านแสดงทิปาฏิหาริย์ในเรื่องเจโตปริยญาณให้หลวงปู่สงฆ์ได้ประจักษ์อยู่หลายครั้ง นอกจากนี้ ท่านยังได้ผจญกับเสือ ๖ ตัว แต่ก็สามารถกำหนดจิตจนเสือหลีกไปไม่ทำอันตราย

เรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงปู่ดาคอปมีเล่ากันอยู่หลายเรื่อง อาทิ ๑) สยบวัว บ้านดู่ร้ายที่กำลังวิ่งเข้ามาขวิดท่านให้หยุดอยู่กับที่ ๒) มีนายทหารคนหนึ่งจะมายิงนกในวัด แต่ ท่านใช้วิชามหาอุทม์ ทำให้ปืนของนายทหารผู้นั้นยิงไม่ออก ๓) ครั้งหนึ่งหลวงปู่ดาคอปโดยสารรถ ของนพ. สมศักดิ์ สีบสงวน ซึ่งมี ดร. ปริญญา นุตาลัย เป็นคนขับ ท่านได้ทักขึ้นระหว่างทางว่า ระวังจะมีคนศีรชะสุนัขิงตัดหน้ารถ ไม่นานนัก ดร. ปริญญาก็พบคนลักษณะดังกล่าววิ่งตัดหน้า รถจริงๆ ทำให้สามารถหักหลบได้ทันและไม่เกิดอุบัติเหตุ หลวงปู่อธิบายว่า คนศีรชะสุนัขิงที่วิ่งตัด หน้ารถแท้จริงแล้วชะตาขาด จะต้องถูกรถชนเสียชีวิต และเมื่อตายไปก็จะเกิดเป็นสุนัข ๔) กาย หลวงปู่แปลงรัศมีเมื่อมีเทพมาฟังธรรม ๕) ดลบันดาลไม่ให้ฝนตกขณะที่ญาติโยมโดยสารเรือ ๖) หยั่งรู้ผลสอบพระปริยัติธรรมของพระลูกศิษย์ล่วงหน้า ๗) หยั่งรู้อดีตชาติของสานุศิษย์ ๘) ใช้ อภิญญาช่วยเหลือพุทธศาสนิกชนที่เจ็บป่วย

หลวงปู่ดาคอปมีวัตรปฏิบัติที่งดงามเปี่ยมไปด้วยเมตตา หนึ่ง มีเรื่องเล่าว่าท่านเคย ถูกแมวตัวหนึ่งข่วนหน้าตา แต่ท่านกลับห้ามคนทำร้ายแมว แต่ให้ชาวบ้านนำกล้วยไปเลี้ยงโดยให้

สัญญาของท่านว่าจะไม่รังแกมัน จากนั้นท่านก็เล่าว่าเหตุที่ท่านต้องโดนแมวข่วนตา เพราะก่อนอุปสมบทท่านเคยตกปลาแล้วทำเบ็ดเกี่ยวตาปลา

หลวงปู่บุคดาถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ วัดถุมนงคฺลที่ขึ้นชื่อของท่าน ได้แก่ แแบงเสกที่ที่พุทธคุณในทางเมตตามหานิยม ทำมาค้าขึ้น พระสมเด็จ พระคะแนน เหรียญ ลอกเกิด แหวน และรูปหล่อรูปเหมือน พระสังกัจจายน์กวั๊ก พระพุทธรชินราชฐานหลวงปู่

๓.๑.๒๖ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสุโขทัย

หลวงพ่อน้อย วัดคู้ยง ^{๒๑๙}

หลวงพ่อน้อยเป็นอดีตเจ้าอาวาสวัดคู้ยง ตำบลป่ากุ่มเกาะ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ชาวบ้านต่างเคารพนับถือและเล่าลือกันว่าท่านมีวิชาอาคมและ อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ทั้ง ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากมรณภาพไปแล้ว มี ตำนานเรื่องการประลองฤทธิ์ของท่านกับพ่อค้าชาวเมืองแพร่ ตำนานเล่าว่า ครั้งหนึ่งมีพวกพ่อค้าควายจากเมืองแพร่มาขอพักที่วัดในตอนเย็นหลวงพ่อน้อยก็เห็นพ่อค้าตากหน้าแข้งตนเองไปทำพื้นหุงข้าว แต่หลังจากที่พ่อค้ากลับไปแล้วท่านจึงได้รู้ว่าพ่อค้าแกล้งตากหน้าแข้งตนเองทั้งที่จริงๆ แล้วพ่อค้าตากเสากฎิท่าน เมื่อพ่อค้าพวกนั้นกลับมาอีกครั้งหลวงพ่อน้อยจึงแกล้งเสกควายที่ซื้อเข้ามาเข้าไป นเหโดยไม่ให้พวกพ่อค้ารู้ เมื่อพวกพ่อค้ามาถามหาควา ยจากท่าน ปรากฏว่าควายเหล่านั้นกลับไปอยู่ที่หลังวัด พวกพ่อค้าแค้นใจจึงทำคุณไสยใส่ท่าน แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรท่านได้ ตำนานเรื่องเดียวกันนี้อีกสำนวนหนึ่งเล่าว่าพวกที่มาพักเป็นพ่อค้าช่างชาวลา ว เมื่อหลวงพ่อน้อยทราบความจริงจึงเสกกะลาครอบข้างนั้นไว้ ภายหลังเมื่อพ่อค้าเหล่านั้นซ่อมแซมกฎิให้ท่านแล้ว ท่านจึงคืนช่างให้

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีตำนานเล่าว่าพ่อค้าหมูชื่อเจ๊กเกียงซึ่งเป็นคนอำเภอสวรรคโลก เมื่อพาย เรือผ่านหน้าวัดจะต้องเชื่อนหมูถวายหลวงพ่อแล้วเป่าหลอดให้เกิดเสียงดัง หากวันใดไม่ปฏิบัติจะค้าขายไม่ได้ เช่นเดียวกับชาวมอญที่พายเรือขึ้นมาขายกะป็น้ำปลาทางเมืองเหนือก็ต้องนำของขึ้นมาถวายหลวงพ่อทุกครั้งที่ผ่านมาหน้าวัด ไม่เช่นนั้นจะถ่อเรือผ่านหน้าวัดไปไม่ได้

ชาวบ้านเชื่อกันว่าหลวงพ่อน้อยเป็นสพรรมิกกับหลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร มีตำนานว่า ท่านจะส่งกระแสจิตเรียกหากันในเดือน ๑๑ ของทุกปี โดยหลวงพ่อน้อยจะรอ

^{๒๑๙} อเนก พุ่มหมั่น, นิทานพื้นบ้านอำเภอสวรรคโลก เล่ม ๑ ผลงานการลงภาคสนามของนักเรียนรายวิชา ท ๐๓๕ วรรณกรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔, หน้า ๕๖-๕๗.

หลวงพ่อกเงินอยู่ที่วัดคู้ยง ส่วนหลวงพ่อกเงินก็จะมารอหลวงพ่อน้อยที่ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำยม ตรงข้ามกับวัด พอตกเย็นหลวงพ่อน้อยก็จะดำน้ำไปโผล่ตรงกลางแม่น้ำ แล้วยืนบนน้ำเรียก หลวงพ่อกเงิน ส่วนหลวงพ่อกเงินก็จะเดินบนน้ำมาพบกับหลวงพ่อน้อยที่ตรงกลางแม่น้ำ แล้วท่านทั้งสองจึงเดินขึ้นกุฏิ

ตำนานอิทธิปาฏิหาริย์ ของหลวงพ่อน้อย หลังจากมรณภาพไปแล้วเล่าว่าชาวบ้านชื่อน้อย หรือโยมน้อย ซึ่งเป็นผู้ที่เคารพนับถือหลวงพ่อกเงินอย่างยิ่งและแนะนำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ อธิษฐานขอพรจากหลวงพ่อกเงิน เมื่อโยมน้อยใกล้จะถึงแก่กรรมนั้น หลวงพ่อน้อยได้แสดงปาฏิหาริย์ให้มีแสงสว่างส่องยาวไปตามลำแม่น้ำยมไปจนถึงหน้าบ้านโยมน้อย สักพักก็ส่องเป็นทางกลับไปยังสถานที่ไว้อัฐิของหลวงพ่อน้อย

๓.๑.๒๗ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดสุพรรณบุรี

หลวงพ่อนิยม วัดน้อย^{๓๐๐}

หลวงพ่อนิยม วัดน้อย เป็นที่รู้จักกันในฐานะพระเกจิอาจารย์ผู้เป็นสุดยอดแห่งเมืองสุพรรณบุรี และในฐานะ “พระอาจารย์” ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่มัฏฐฐานและวิทยาคมให้แก่พระเกจิอาจารย์หลายรูป เช่น หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค หลวงพ่อโหน่ง วัดคลองมะดัน หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นต้น แต่ประวัติความเป็นมาของท่านทราบแต่เพียงว่า ท่านเกิดปี พ.ศ. ๒๓๗๒ ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โยมบิดาเป็นชาวบ้านสี่ง ตำบลมดแดง อำเภอศรีประจันต์ ส่วนมารดาเป็นชาวบ้านป่าพฤษ์ ตำบลตะค่า อำเภอบางปลาม้า ส่วนโยมพี่สาวชื่อว่าจาด

สันนิษฐานว่าหลวงพ่อนิยมน่าจะอุปสมบทที่วัดป่าพฤษ์ ไม่ก็วัดตะค่า ได้ศึกษาคัมภีร์มูลกัจจายนะและวิทยาคมเบื้องต้น หลังจากนั้นได้เข้ามาศึกษาวิทยาคมต่อในพระนคร บ้างก็ว่าที่วัดระฆังโฆสิตาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดพระพิเรนทร์ หรือวัดทองธรรมชาติ จนท้ายที่สุดท่านก็ได้จำพรรษาที่วัดน้อย อำเภอบางปลาม้า นอกจากนี้หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ยังเคยกล่าววาทานเป็นพระอรหันต์

เรื่องเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อนิยมมีเล่ากันว่า ตอนที่หลวงพ่อบานเข้าไปพบท่านที่วัดน้อยเพื่อขอเรียนพระกัมมัฏฐานและวิทยาคม ในครั้งแรกหลวงพ่อบานพบหลวงพ่อนิยมมีรูปร่างเป็นภิกษุชรา ผิวดำ ตัวผอมเกร็ง แต่วันรุ่งขึ้นกลับพบท่านในรูปร่างสมบูรณ์

^{๓๐๐} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา, หน้า ๖๘-๗๕.

ผิวพรรณผ่องใส หน้าตาเอิบอิ่ม เมื่อหลวงพ่อบานตาม หลวงพ่อเนียมจึงอธิบายว่า “รูปร่างนั้นเป็นอนิจจัง” พร้อมกับสอนกัมมัฏฐานให้ และท่านสามารถรู้วาระจิตของหลวงพ่อบานในขณะที่เจริญกัมมัฏฐานได้ หากครั้งใดที่หลวงพ่อบานวางอารมณ์ผิด ท่านก็จะเตือนทันที

หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน

๓๐๑

หลวงพ่อโหน่งเป็นศิษย์เอกของหลวงพ่อเนียม วัดน้อย ดังคำสั่งเสียของท่านที่ให้ไว้แก่หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ก่อนที่หลวงพ่อเนียมจะมรณภาพว่า “หากข้าตาย ให้ไปหาท่านโหน่ง วัดคลองมะดัน เขาแทนข้าได้” * อันเป็นเหตุให้ท่านและหลวงพ่อบานได้เป็นสหธรรมิกกัน สำหรับประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อโหน่งเล่าว่า ท่านเป็นชาวอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เกิดเมื่อวันอาทิตย์ ปีชวด พ.ศ. ๒๔๐๘ อุปสมบทที่วัดสองพี่น้อง ได้ฉายาว่า อินทสุวณฺโณ

หลังอุปสมบทที่แรกท่านตั้งใจจะศึกษาพระปริยัติธรรมจึงไปจำพรรษาอยู่กับหลวงปู่ซึ่งเป็นพระราชาคณะรูปหนึ่งที่วัดอรุณราชวราราม แต่ท่านถามหลวงปู่เรื่องที่ว่า การเป็น “เจ้าคุณ”แล้วจะทำให้ละกิเลสได้หรือไม่ เมื่อหลวงปู่ตอบว่า ไม่ได้ ท่านจึงล้มเลิกความตั้งใจเดิมเดินทางกลับมาจำพรรษาที่วัดสองพี่น้อง ได้เรียนกัมมัฏฐานกับหลวงปู่จันทร์ วัดทุ่งคอก พระอุปัชฌาย์ จากนั้นจึงฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อเนียม วัดน้อย และได้เรียนกัมมัฏฐานกับหลวงพ่อแสง โมโส อดีตเจ้าวาสวัดอัมพวัน และได้เป็นเจ้าอาวาสต่อจากหลวงพ่อแสง

จากคำบอกเล่าของหลวงพ่อฤทธิรงค์ วัดท่าซุง กล่าวไว้ว่า เมื่อหลวงพ่อโหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวันใหม่ๆ นั้น คราวหนึ่งท่านเข้าไปเจริญอกสูกัมมัฏฐานในป่าช้า มีนิมิตเห็นพระภิกษุรูปหนึ่ง มีรูปร่างดงามราวกับพระพุทธรูปเจ้ามาบอกว่าได้ที่นั่งของท่านมีพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งบรรจุอยู่ในมณฑปทองคำ ซึ่งอยู่ในเรือสำเภาทองคำ และในชั้นทองคำขนาดใหญ่มีน้ำเต็มเป็น ๓ ชั้นด้วยกัน ดังนั้นให้หลวงพ่อโหน่งสร้างวิหารครอบไว้เสีย มหาชนจะได้ไม่เหยียบย่ำข้ามกรายพระบรมสารีริกธาตุ ทั้งยังบอกว่าในวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันโกนให้ท่านปรารภกับทายกเรื่องจะสร้างพระวิหารนี้ แล้วจะมีผู้มาอาสาช่วยเหลือ เมื่อท่านปฏิบัติตามก็เป็นดังคำของภิกษุในนิมิต ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อท่านต้องการจะสร้างพระประธานไว้ในวิหารหลังดังกล่าว พระภิกษุในนิมิตได้เข้ามาบอกแก่ท่านขณะที่หลวงพ่อโหน่งนั่งกัมมัฏฐานในพระวิหารหลังนั้นว่า

^{๓๐๑} หลวงพ่อโหน่ง อินทสุวณฺโณ วัดอัมพวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มมป.)

* วัดคลองมะดันเป็นอีกชื่อหนึ่งของวัดอัมพวันของหลวงพ่อโหน่ง

เข้าขึ้นให้ไปจุดงค์ปักกลดที่หลังวัดประตูทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีผู้มาใส่บาตร เมื่อ หลวงพ่อโหน่งไปปักกลดที่หลังวัดประตูทรงธรรม เข้าขึ้นปรากฏว่ามีคนหนุ่มสาว ห่มขาว ถือขาวชั้น หนึ่งมาใส่บาตร และอาสาจะบิณฑบาตให้ ขอให้หลวงพ่อโหน่งเดินทางล่องหน้ากลับวัดไป ก่อน ช่างที่วานี้เดินทางตามไปที่วัดอัมพวันได้ถูกต้องทั้งที่หลวงพ่อโหน่งไม่ได้บอกว่า ท่านจำ พรรษาอยู่วัดไหน นำเข้าหลังจากบิณฑบาตเสร็จ มีพุทธลักษณะงดงามมาก ช่างก็หายตัวไป อย่างปริศนา เมื่อหลวงพ่อโหน่งกลับไปถามเฒ่าแก่กับชาวบ้านแถบวัดประตูทรงธรรมก็ไม่มีใคร รู้จักช่างที่วานี้ ทำให้ท่านทราบว่าผู้มาช่วยสร้างพระประธานนั้นไม่ใช่มนุषย์ธรรมดา

นอกจากเรื่องดังกล่าว ยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อโหน่งอยู่ อีกหลายเรื่อง เช่น ๑) ท่านมีญาณหยั่งรู้ว่า ที่ป่าช้าหลังวัดเคยเป็นที่ตั้งของเจดีย์เก่าแก่ซึ่งมาสมัย ของท่านได้ชำรุดจนไม่เหลือร่องรอยแล้ว แต่กรุสมบติที่ฝังไว้ได้ฐานเจดีย์ยังมีอยู่ และมีเหล่าเทพยดา พากันไปกราบไหว้บริเวณที่ตั้งเจดีย์เป็นประจำ ดังนั้นเมื่อมีคนไปขุดกรุสมบติท่านจึงขอปิดทบาท ของเหล่านั้นไปฝังไว้คืน พร้อมกับสร้างเจดีย์ครอบไว้ดังเก่า ๒) พระพุ้ง ใจบุญ เล่าว่าเมื่อคราวไฟ ไหม้ตลาดบางลี่ หลวงพ่อโหน่งเดินออกมาหยุดอยู่นอกเขตวัด แล้วใช้ ๒ มือ จับผ้าอาบน้ำ ๒ ชาย โบกไปมาซ้ำๆ ๒-๓ ครั้ง ปรากฏว่าลู่ๆ ลมที่พัดมาจากต้นเพลิงกลับเปลี่ยนทิศ ทำให้ไฟสงบ ตลาด บางลี่จึงเสียหายเพียงเล็กน้อย ๓) ท่านเคยทำนายชะตาชีวิตของพระเอี้ยง ผิวเกลี้ยง ไว้ตั้งแต่ยังเป็นเด็กว่า โตขึ้นจะเหน็ดเหนื่อยยากลำบาก ว่าจะหัก ว่าจะบอด จะสบายอยู่น้อยก็เรื่องอาหาร การกิน ซึ่งก็เป็นไปตามคำท่านจริงๆ เป็นเหตุให้พระเอี้ยงตัดสินใจอุปสมบท จำพรรษาอยู่ที่วัด อัมพวัน ๔) ครั้งหนึ่งหลวงพ่อโหน่งไปร่วมงานเททองหล่อวัดตุมงคล ปรากฏว่าระหว่างนั้นการเท ทองเกิดขัดข้อง ทหลวงพ่อโหน่งจึงเดินไปที่เข้าหลอม หยิบตะกรุดของท่านใส่ลงไป ปรากฏว่า ตะกรุดนั้นลอยไปรอบๆ เข้าแล้วจึงจมลง หลังจากนั้นจึงสามารถกระทำการหล่อได้สำเร็จ ๕) นาง เลี่ยม หมั่นดี ศรีทธาหลวงพ่อโหน่งเป็นอย่างยิ่ง และหมั่นภาวนา “พุทโธ”ตามที่หลวงพ่อโหน่งสอน คราวหนึ่งนางเลี่ยมต้องดมยาสลบเพื่อผ่าตัด แต่วางยาอย่างไรก็ไม่สลบ จนวิสัญญีแพทย์ต้องใช้ คุบายตบขาให้แผลอสติจึงวางยาสลบได้สำเร็จ ๖) ในคราวหนึ่งที่หลวงพ่อโหน่งจะนำคณะศิษย์ ออกเดินธุดงค์ พระหัด ผิวเผือก ขอตามไปด้วย ที่แรกท่านไม่ยอมให้พระหัดไป แต่พระหัดเฝ้าอ่อน วอนจนท่านใจอ่อน คั้นหนึ่งในระหว่างธุดงค์เกิดพายุ มีวัดอุปรีศนาขนาดเท่าชั้นใส่ข้าวลอมมาทาง กลดของพระหัด แต่พอใกล้ถึงกลับหายไปอย่างปริศนา เมื่อกลับมาถึงวัดหลวงพ่อโหน่งได้เรียก พระหัดมาบอกว่า แท้จริงแล้ววัดตุมงคลนั้นต้องตกลงมาเป็นอันตรายแก่พระหัด แต่ท่านได้ใช้อำนาจจิต ช่วยไว้ ๗) ในระหว่างธุดงค์ทุกครั้ง หากมีพระภิกษุรูปใดทำผิดพระวินัยหรือทำสิ่งที่ไม่สมควรแม้ลับ หลังท่าน หลวงพ่อโหน่งจะทราบด้วยญาณแล้วเรียกมาตักเตือน ๘) ท่านมีใจโตปริญาณหยั่งรู้ใจ พระหัด ผิวเผือก ว่าเกิดปฏิพัทธ์สีกาที่มาช่วยงานที่วัด จึงเอ่ยปากถามพร้อมบอกว่า หญิงคนนี้

ไม่ใช่เนื้อคู่ของพระหัตถ์ เนื้อคู่ที่แท้จริงจะมาจากทางทิศตะวันออก เมื่อพระหัตถ์ลาสิกขาก็ได้ภรรยา เป็นชาวบางน้อย อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบางปลาม้า ๙) ท่านเคยชักนางมิ่ง เทพสุธา ว่าหากอยากพ้นจากความผิดเคืองให้ขยับที่ดั่งบ้านไปอีก ๒ วา เมื่อนางมิ่งทำตามฐานะกิติขึ้นทันตาเห็น ๑๐) หลวงพ่อโหน่งมีอนาคตังสญาณ ท่านเคยทำนาย ดวงชะตาของหลวงพ่อสด จันทสโรไว้ตั้งแต่อุปสมบทใหม่ๆ ว่า ต่อไปจะเป็นพระเถระที่มีชื่อเสียง มี ลูกศิษย์ลูกหามากมาย และทำนายชะตาของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริ) วัด พระเชตุพนวิมลมังคลาราม ว่าต่อไปจะได้เป็น “เจ้าพระ”

หลวงพ่อโหน่งเป็นพระเกจิอาจารย์ผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีปกติสงเคราะห์ ชาวบ้าน ฉันทมิ่งสิริ และกตัญญูดูแลโยมมารดาจนถึงแก่กรรมภาพเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เวลารุ่งอรุณ ทั้งนี้ท่านมรณภาพในท่าสี่เหลี่ยมไสยาสน์เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า อีกทั้งก่อนดับ จิตยังสอนคำภานาเพื่อปิดเป่าภัยในวาระคับขันให้แก่ผู้เข้าไปหาท่านในวาระสุดท้าย ขณะที่ท่าน มรณภาพนั้น บรรยายภาศในวัดเต็มไปด้วยความวิงวอน ลมสงบนิ่ง สัตว์เลี้ยงในวัดพากันเหงานงอย มีฝนตกปรอยๆ เป็นเวลาถึง ๓ วัน นอกจากนี้ยังมีคนได้ยินเสียงผู้หญิงปริศนาร้องไห้โหยหวน เมื่อ ตามไปดูดูต้นเสียงก็พบว่าดังมาจากต้นตะเคียนหลังวัด จึงทราบว่าเป็นเสียงของนางตะเคียนร้องไห้ อาลัยที่ท่านจากไป

อนึ่ง หลังจากบรรจุสังขารหลวงพ่อโหน่งแล้ว หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค ได้สั่ง ความว่าเมื่อถึงกำหนดวันฌาปนกิจ หากพบว่าสังขารของหลวงพ่อโหน่งไม่เนาเปื่อยอย่าได้เผาร่าง ของท่าน ให้รอหลวงพ่อปานก่อน พอถึงกำหนดพระอาจารย์ฉวย เจ้าอาวาสวัดอัมพวันรูปใหม่ก็ได้ พบว่า สังขารของหลวงพ่อโหน่งไม่เนาเปื่อย แต่เพราะงานฌาปนกิจจัดเตรียมไว้แล้ว จึงเผาร่าง ของท่านโดยไม่รอหลวงพ่อปาน ทำให้ถูกหลวงพ่อปานต่อว่าเอาในภายหลัง

สำหรับวัดถุมนคลหลวงพ่อโหน่งนั้น เมื่อครั้งที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ จะปลุกเสกโดยถือ ฤกษ์วันเสาร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๕ อย่างไม่รู้ที่มา วัดถุมนคลที่ขึ้นชื่อมากของท่าน ได้แก่ พระกำแพง ศอกและเหรียญรูปเหมือน ซึ่งมีพุทธคุณในการกันไฟไหม้ ดังปรากฏว่าตลาดบางลี่มีไฟไหม้หลาย ครั้ง ทุกครั้งชาวบ้านจะพากันชูพระกำแพงศอกหรือรูปเหมือนของท่าน พร้อมอธิษฐานขอให้ท่าน ช่วย ไฟก็จะดับลงอย่างรวดเร็ว เกิดความเสียหายไม่มาก จนกระทั่งไฟไหม้ครั้งหลังสุด ชาวบ้านซึ่งเป็น “คนรุ่นใหม่” ไม่ได้กระทำอย่างที่คนรุ่นก่อนเคยกระทำมา ตลาดบางลี่จึงถูกไฟเผาเสียหาย มาก นอกจากนั้น นายพินิจ นพพร ซึ่งมีบ้านอยู่บางจาก กรุงเทพมหานคร ยิ่งเล่าว่าครั้งหนึ่งมีไฟ ไหม้ในละแวกบ้าน โคนต้นเพลิงมาจากบ้านหลังใกล้ๆ ห่างไปไม่กี่หลังคาเรือน นายพินิจจึงชูพระ กำแพงศอกขึ้น พร้อมร้องว่า “หลวงพ่อโหน่งช่วยด้วย” ปรากฏว่าเพียงครู่เดียวลมก็เปลี่ยนทิศทาง ซ้ายฝั่งฝนตกลงมาอย่างรวดเร็วจนไฟดับ

๓.๑.๒๘ ชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์ในจังหวัดอุทัยธานี

หลวงพ่อกุญชรลีลา วัดท่าซุง^{๓๐๒}

หลวงพ่อกุญชรลีลาเป็นบุตรของนายควงและนางสมบุญ สังกัษสุวรรณ ขณะที่ยังเยาว์มารดาตั้งครุฑท่าน โยมมารดาฝันว่ามีพรหมนำดวงแก้วมาให้ โยมลุงของท่านที่บวชเป็นพระภิกษุ ได้ฌานสมาบัติจึงทำนายว่าท่านจุติลงมาจากชั้นพรหม หลวงพ่อกุญชรลีลาเกิดเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ มีนามเดิมว่าสังเวียน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นวีระ ตั้งแต่เด็กมาโยมมารดาและโยมยายได้สอนให้ท่านภาวนาพุทโธเป็นองค์บริกรรม เมื่ออายุ ๑๒ ปี ท่านเคยป่วยด้วยอหิวาต์ตกโรค ขณะรู้สึกเหมือนจะสิ้นใจได้มององค์พระพุทธรูปพร้อมภาวนาพุทโธ ทำให้ท่านมีนิมิตเห็นองค์พระพุทธรูปเจ้าพร้อมฉัพพรรณรังสี เห็นกายทิพย์ของตนเอง พร้อมกับได้ท่องไปในภพภูมิต่างๆ กระทั่งฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ ประสบการณ์นี้ทำให้ท่านรู้จักภาวนาสารวมจิตมาตั้งแต่ก่อนบวช และยังได้ช่วยโยมยายให้ดับจิตอย่างสงบ

หลวงพ่อกุญชรลีลาอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้สมณฉายาว่า “ถาวโร” พร้อมกับหลวงพ่อกุญชรลีลา และหลวงพ่อกุญชรลีลาเล็ก โดยมีหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค เป็นพระกรรมวาจาจารย์ หลวงพ่อบานได้เปิดเผยว่า ชาติก่อนท่านทั้ง ๓ เคยเกิดเป็นลิงอันเป็นที่มาของฉายานาม และทำนายชะตาชีวิตของหลวงพ่อกุญชรลีลาว่า ท่านจะต้องเข้าชุดงค้อยู่ป่าเป็นเวลา ๒๐ ปี จากนั้นให้ออกจากสำนักเดิมไปสอนบริวาร เพราะจะมีบริวารมากและสอนบริวารได้ดี หลวงพ่อกุญชรลีลาได้ติดตามหลวงพ่อบานออกชุดงค ทำให้ได้เป็นประจักษ์พยานเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อบาน และเป็นผู้บันทึกเหตุการณ์เหล่านั้นออกเผยแพร่

อนึ่ง มีอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการในระหว่างการชุดงคที่เกิดขึ้นกับหลวงพ่อกุญชรลีลาโดยตรง^{๓๐๓} ได้แก่ ๑) มีผีสาวอายุ ๑๘ สำแดงกายหลอกหลอน แต่ท่านได้ยึดเอาเป็นอนุสฺสา ๒) นิมิตเห็นพระพุทธรูปเจ้า พระอรหันตสาวกสมัยพุทธกาลถึง ๖ องค์ ๓) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก หลวงพ่อจาด วัดบางกระเบา และหลวงพ่อบาน ได้เนรมิตกายเป็นเสือ ๔ ตัว มาทดสอบวาระจิตของท่าน ๔) พระวิษณุกรรมแปลงกายเป็นมนุษย์ลงมาอุปฐากตามคำสั่งของพระอินทร์ พระวิษณุกรรมได้เล่าให้ท่านฟังเรื่องการกลับชาติมาเกิดของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในอนาคตกาล ๕) พบกับพรหมเนรมิตกายเป็นภิกษุ บอกให้ท่านลาพุทธรูปแล้วปรารถนาการบรรลุอรหันต์แทน ๖) ได้มโนมยทิพย์ท่องไปยังภพภูมิต่างๆ รวมถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทำให้ได้ไหว้พระจุฬามณี พบกับพระอินทร์และพระศรีอารย์ ๗) ได้พบกายทิพย์

^{๓๐๒} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อกุญชรลีลา (พระราชพรหมญาณเถระ) วัดท่าซุงอุทัยธานี (กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์, ๒๕๕๒).

^{๓๐๓} พระราชพรหมญาณเถระ (หลวงพ่อกุญชรลีลา) หลวงพ่อชุดงค กรุงเทพฯ: เพลิดเพลินการพิมพ์, ๒๕๓๗.

ของพระอนาคามีสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งได้พาท่านไปชมสหัมบดีพรหม ๘) มีภูมิเมฆเวทดา อากาศ
เทวดา ชาวลับแลและพรหมมาอุปัฏฐากย์ ๙) ได้ชมเขาพระสุเมรุและป่าหิมพานต์ ๑๐) ได้พบพระ
ที่ปึงกรพุทธเจ้า และพระกัศสปพุทธเจ้า ๑๑) ระลึกชาติได้ว่า ท่านเคยเกิดเป็นกษัตริย์ในอาณาจักร
ไทยโบราณ และได้เกิดเป็นกษัตริย์ต่อมาอีกหลายภพชาติ

นอกจากหลวงพ่อบาน วัดบางนมโคแล้ว หลวงพ่อฤๅษีลิงดำยังได้เรียนกัมมัฏฐาน
กับหลวงพ่อโหน่ง วัดคลองมะดัน และหลวงพ่อนิยม วัดน้อย ทำให้ท่านเชี่ยวชาญในการเจริญ
กัมมัฏฐานแบบมโนยติเป็นอย่างมาก และเป็นผู้เปิดเผยคำพยากรณ์ประเทศไทย ๑๐ รัชกาล
ของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค หลวงพ่อฤๅษีลิงดำมรณภาพเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
ปัจจุบันสรีระของท่านบรรจุให้ประชาชนเข้านมัสการอยู่ที่วัดท่าซุง

วัตถุประสงค์ของหลวงพ่อฤๅษีลิงดำ ได้แก่ เจริญรุ่งเรืองต่างๆ และรูปเหมือนลอยองค์
นอกจากนี้ยังมีคาถาต่างๆ ได้แก่ ๑) พระพุทธคาถา มีอานิสงส์ คือ ทำให้ศัตรูผู้คิดร้ายถึงแก่ความ
พินาศ เกิดมงคลประการต่างๆ และใช้เป่าให้ศิษย์เกิดทิพยจักขุ ๒) คาถาพระปัจเจกพุทธเจ้า (สืบ
จากหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค) มีอานิสงส์ในด้านเรียกทรัพย์สินเงินทอง ๓) คาถาภิญญารวม
๔) การวมจิต ๕) คาถาปราโมทย์ ๖) คาถาพระนิพพานนิมิต ๗) คาถาชีณาสวา ๘) คาถาเรียกจิต
คน มีอานิสงส์ คือ ใช้เรียกจิตคนให้น้อมมาหาเวลาเทศน์ อบรม หรือสนทนา ๙) คาถาสอนกลับ
ผู้ทำไสยศาสตร์ ๑๐) คาถาป้องกันคุณไสย ยาพิษ ยาสั่ง ๑๑) คาถากำบังตัว ๑๒) คาถากันฟ้าผ่า
๑๓) คาถาสมเด็จพระพุทธกัศสปะ ๑๔) คาถาพระอินทร์ มีอานิสงส์สำหรับให้ท่องจำหนังสือ ทำให้
สอบได้ ๑๕) คาถาพญายม ๑๖) คาถาเมตตา มีอานิสงส์ในด้านการติดต่อสื่อสาร ๑๗) คาถาเสก
ของประทาน มีอานิสงส์ใช้เสกของต่างๆ เพื่อให้เกิดเมตตา ๑๘) คาถาพระโมคคัลลาน์ประทาน มี
อานิสงส์ทำให้ร้ายกลายเป็นดี ช่วยในการบำบัดเป่ารักษาโรค ๑๙) คาถาโรยทราย (นะจังงัง) ใช้กำบัง
ศัตรู ๒๐) คาถานวด ๒๑) คาถาทำวมหาราชทั้ง ๔ มีอานิสงส์ในการป้องกันอันตราย ๒๒) คาถา
ป้องกันอันตราย มีอานิสงส์ทำให้ฟันไม่เข้เข้า ยังไม่ออก ๒๓) คาถาเสกของขายในร้าน ๒๔) คาถาให้
สารภาพ ๒๕) คาถาเสกขี้ผึ้งสีปาก เมตตามหานิยม

หลวงพ่อเคลือบ วัดหนองกระดี่

๓๐๔

หลวงพ่อเคลือบเกิดที่บ้านคลองชะโด ตำบลวังหิน อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี
เมื่ออายุครบก็ได้อุปสมบทเพื่อเรียนวิชาทางคาถาอาคมกับหลวงพ่อสิน วัดหนองเต่า และอาจารย์
ฆราวาสที่ไม่ปรากฏนาม โดยมีข้อแม้ว่าห้ามลาสิกขาบท หลังอุปสมบทแล้วหลวงพ่อเคลือบได้ออก

ถูกต้องไปตามที่ต่างๆ และอยู่จำพรรษาหลายสถานที่ หลวงพ่อเคลือบขึ้นชื่อในทางปลุกเสกตะกรุด และลงอักขระทำผ้ายันต์มอบให้บุคคลต่างๆ โดยผ้ายันต์แดงจะเป็นยันต์แคล้วคลาด ส่วนผ้ายันต์ขาวเป็นยันต์เมตตามหานิยมและการค้าขาย นอกจากนี้ยังเชื่อกันว่าท่านมีวาจาสิทธิ์ เช่น ตอนอยู่วัดหนองเต่า ท่านเคยมีเรื่องกับมรรคนายก จึงลั่นวาจาว่า “ถ้าข้าอยู่ไม่ได้ใครก็อยู่ไม่ได้” วัดหนองเต่าจึงกลายเป็นวัดร้าง หลวงพ่อเคลือบมรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ แต่ผู้คนยังคงนิยมบนบานท่านด้วยสุรา เนื่องจากเมื่อตอนมีชีวิตอยู่ท่านอาพาธ ต้องใช้ยาที่เข้าด้วยสุราจนทุกวันนี้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อผู้เคารพนับถือท่านจะดื่มสุราต้องรินใส่แก้วต่างหาก และพนมมือบอกท่าน

จากเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติชีวิตของพระเกจิอาจารย์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาทั้งหมดนี้ นอกจากจะทำให้เห็นว่ากลุ่มพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยมีหลายลักษณะ อันเป็นข้อดีของการเลือกพระเกจิอาจารย์ในภูมิภาคนี้มาใช้เป็นกรณีศึกษาแล้ว ยังสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏอยู่ในประวัติชีวิตอีกด้วย

๓.๒ ชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย : ความเป็นชนบนิยม ความเป็นพลวัต และความเป็นวิชรบุรุษ

เมื่อสังเคราะห์ชุดเหตุการณ์และขั้นตอนชีวิตของวิชรบุรุษทางศาสนาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ทำให้เห็นความเป็นชนบนิยม ความเป็นพลวัต ตลอดจนความเป็นวิชรบุรุษของพระเกจิอาจารย์ได้ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ชนบนิยมของชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระ เกจิอาจารย์

แม้เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยแต่ละรูป จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป กระนั้นโดยมากในเรื่องเล่าประเภทนี้ก็มักจะมี “ชุดเหตุการณ์ที่ปรากฏซ้ำ” จนอาจกล่าวได้ว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ประกอบไปด้วยชุดเหตุการณ์ต่างๆ คือ

ชีวิตในอดีตชาติของพระเกจิอาจารย์

- การเกิดเป็นบุคคลสำคัญ
- การเกิดเพื่อสั่งสมวาสนาในทางธรรม

ชีวิตในปัจจุบันชาติของพระเกจิอาจารย์

ชุดเหตุการณ์ก่อนบรรลุนิพพาน/สำเร็จวิทยาคม

- การเกิด
- เหตุการณ์มหัศจรรย์อันเนื่องด้วยการเกิด
 - ชีวิตฆราวาส
 - สาเหตุการบวช
 - การออกบวช
- การได้พบครูบาอาจารย์
- การได้พบสัทธรรมิก/ศัตรูผู้มุ่งร้าย
- การบำเพ็ญเพียรทางจิตด้วยวิธีการต่างๆ

เหตุการณ์การบรรลุนิพพาน/การสำเร็จวิทยาคม

เหตุการณ์หลังการบรรลุนิพพาน/การสำเร็จวิทยาคม

- การโปรดสัตว์ สงเคราะห์พุทธศาสนิกชน
- การเผยแผ่พุทธศาสนา
- การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์
- วัตถุมงคลหรือคาถาอาคมของพระเกจิอาจารย์ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์
 - เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยพระเกจิอาจารย์
 - การได้พบอมมนุษย์
- การผจญกับผู้คิดร้ายหรือมาลงวิชา
- การระบุว่าจะมีมรณภาพ
- เหตุการณ์ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต
- การให้ปัจฉิมเทศนา
- การมรณภาพ
 - เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการมรณภาพของพระเกจิอาจารย์
 - วัตถุมงคลหรือคาถาอาคมของพระเกจิอาจารย์ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์
- พิธีกรรมอันเป็นที่ระลึกถึงพระเกจิอาจารย์
- การเผยแพร่ชีวประวัติและคำสอน

ชีวิตในอนาคตชาติของพระเกจิอาจารย์

- เข้าสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น ถึงที่สุดคือนิพพาน

ชุดเหตุการณ์ที่ปรากฏซ้ำในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางนี้ กล่าวได้ว่าเป็น “ขนบนิยมในการเล่าเรื่อง” ได้ประการหนึ่ง กล่าวคือ ในการเล่าเรื่องพระเกจิอาจารย์รูปหนึ่งๆ นั้น ผู้เล่ามักจะต้องเล่าถึงรายละเอียดใดบ้าง

อนึ่ง ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเถระและเถรีครั้งพุทธกาล กับชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ในฐานะที่ต่างก็เป็น “สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” เช่นเดียวกัน เพื่อให้มองเห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าของศาสนบุคคลในขนบนิยมกับ “ศาสนบุคคลร่วมสมัย” ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตารางต่อไปนี้

ช่วงชีวิต		พระเถระ-เถรี	พระเกจิฯ
ชีวิตในอดีตชาติ		การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระปัจเจกพุทธเจ้า	-
		-	การเกิดเป็นบุคคลสำคัญ
		การได้รับพุทธพยากรณ์	-
		การบำเพ็ญบารมี	การเกิดเพื่อสั่งสม วาสนาทางธรรม
ชีวิตในปัจจุบัน ชาติ	ก่อนบรรลุนิพพาน	การเกิด	การเกิด
		เหตุการณ์มหัสจรรย์ เนื่องด้วยการเกิด	เหตุการณ์มหัสจรรย์ เนื่องด้วยการเกิด
		ชีวิตในโลกีย์สุข	ชีวิตฆราวาส
		เหตุการณ์ หัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำให้ใฝ่ใจใน สมณเพศ	สาเหตุการบวช
		การออกบวช	การออกบวช
		การได้พบพระสัมมาสัมพุทธเจ้า	การได้พบครูบาอาจารย์
		-	การได้พบสหธรรมิก/ศัตรูผู้มุ่งร้าย*
	เหตุการณ์สำคัญอันเป็นเหตุให้บรรลุนิพพาน	การบำเพ็ญเพียรทางจิตด้วยวิธีการ ต่างๆ	
บรรลุนิพพาน	บรรลุนิพพาน	บรรลุนิพพาน ฌานสมาบัติ สำเร็จ วิทยาคม	
หลังบรรลุนิพพาน	การออกโปรดสัตว์	การโปรดสัตว์ สงเคราะห์พุทธศาสนิกชน	

* โดยมากสหธรรมิกของพุทธสาวกในครั้งพุทธกาลมักมีมาแต่ก่อนบวช เช่นกรณีของพระยสะและ
สหาย พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตร เป็นต้น ต่างจากพระเกจิอาจารย์ที่มักพบกับสหธรรมิกในฐานะเป็น
ศิษย์ร่วมอาจารย์ ส่วนศัตรูของพระเถระและพระเถรีก็มักมาในรูปของ “มาร” ที่มาผจญการบำเพ็ญเพียร ไม่ใช่ผู้
มา “ลองวิชา” ดังที่พบบ่อยในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์

ช่วงชีวิต	พระเถระ-เถรี	พระเกจิ
	การเผยแผ่พระศาสนา ออกไปในวงกว้าง	การเผยแผ่พระศาสนา
	การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์	การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์
	-	วัดถมุงคลหรือคาถาอาคมของพระ เกจิอาจารย์ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์
	เหตุการณ์มหัศจรรย์อันเนื่องด้วยพระ เถระ/เถรี	เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยพระ เกจิอาจารย์
	การได้พบอมมนุษย์	การได้พบอมมนุษย์
	การผจญกับผู้คิดร้าย	การผจญกับผู้คิดร้ายหรือมาลงวิชา
	การกราบบังคมทูลลาเข้าสู่นิพพาน	การระบุว่าจะมีมรณภาพ
	เหตุการณ์วาระสุดท้ายของชีวิต	เหตุการณ์ในช่วงวาระสุดท้ายของชีวิต
	ปัจฉิมเทศนา	ปัจฉิมเทศนา
	การนิพพาน	การมรณภาพ
	เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการเข้า นิพพาน	เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการ มรณภาพ
	-	วัดถมุงคลหรือคาถาอาคมของพระ เกจิอาจารย์ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์
	พิธีกรรมเกี่ยวกับอัฐิธาตุ, การเกิดขึ้น ของสถานที่และสิ่งของที่ระลึกถึง	พิธีกรรมอันเป็นที่ระลึกถึงพระ เกจิอาจารย์
	การบันทึกและเผยแผ่พระธรรมคำสอน	การเผยแพร่ชีวประวัติและคำสอน
ชีวิตในอนาคตชาติ	นิพพาน	เข้าสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น ถึงที่สุดคือนิพพาน

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์กับพระสาวก-สาวิกา

เมื่อเปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของศาสนบุคคลทั้ง ๒ ประเภทในข้างต้น ยิ่งทำให้เห็น “ขนบนิยาม” ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยมากขึ้น กล่าวคือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยยังคง “ประกอบสร้าง” ขึ้นด้วยชุดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธสาวกในครั้งพุทธกาล ถึงแม้รายละเอียดของเรื่องเล่าจะแตกต่างกันออกไป ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึง “ขนบนิยามการเล่าเรื่อง” ที่ยังดำรงอยู่ในวิถีคิดของพุทธศาสนิกชนที่ส่งผลต่อลักษณะการเล่าประวัติของศาสนบุคคลประเภทพระภิกษุสงฆ์ สำหรับประเด็นนี้ ในแง่หนึ่งเทย์เลอร์สันนิษฐานว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ใน

“หนังสือพระเครื่อง” ทั้งหลายต่างก็ได้รับอิทธิพลจากพุทธประวัติและประวัติพระสาวกมาไม่มากนัก
น้อย^{๓๐๕}

ส่วนในอีกแง่หนึ่ง เมื่อวิเคราะห์เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ใน
ฐานะ “เรื่องเล่าทางศาสนา” ซึ่งในมุมมองของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) พิจารณา
ศาสนาในฐานะ “ระบบสัญลักษณ์ระบบหนึ่ง ซึ่งกระทำการสถาปนาอารมณ์ (moods) และ
แรงจูงใจ (motivations) ในมนุษย์”^{๓๐๖} อีกทั้งยังมีความคิดที่ว่าแบบแผนของวัฒนธรรม
ประกอบด้วย “ชุดของสัญลักษณ์” (set of symbols) ที่ใช้ “สื่อความหมาย” บางประการในสังคม
หนึ่งๆ^{๓๐๗} จึงมีความเป็นไปได้ว่า ชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธศาสนบุคคลในขนบนิยมของ
พุทธศาสนาได้ทำหน้าที่เป็นชุดของสัญลักษณ์และแบบแผน รวมถึงเป็นแรงจูงใจของผู้สร้างสรรค์
เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ซึ่งกำหนด “ความคิด” ว่าด้วย
“เรื่องเล่าเกี่ยวกับศาสนบุคคลควรมีลักษณะอย่างไร?” ตลอดจน “เล่าเรื่องพระเกจิอาจารย์ให้
ผู้อ่านเกิดศรัทธาสูงสุด (เกิดอารมณ์สะเทือนใจ) ทำอย่างไร?”

๓.๒.๒ พลวัตของชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์

แม้ว่าชุดเหตุการณ์ใหญ่ๆ ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ใน
ภาคกลางของไทยจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับพระพุทธรูป สภาวีกา ทว่าเมื่อพิจารณาเหตุการณ์
บางเหตุการณ์ใน **ชีวิตในปัจจุบันชาติ** และ **ชีวิตในอนาคตชาติ** จะพบว่ายังมี “ชุดเหตุการณ์
ย่อย” ซึ่งปรากฏซ้ำอยู่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์หลายต่อหลายรูป ดังตาราง

ชีวิตในปัจจุบันชาติ	ชุดเหตุการณ์ก่อนบรรลุนิพพาน/ สำเร็จวิทยาคม	เหตุการณ์มหัศจรรย์อันเนื่อง ด้วยการเกิด	ก) นิमितเกี่ยวกับการเกิด ข) เหตุ มหัศจรรย์ในเวลาเกิด ค) การเกิดใน เวลาฤกษ์ดี ง) การเกิดมาพร้อมลักษณะ ผู้มีบุญ
		ชีวิตสมรवास	ก) การมีนิสัยที่สัมพันธ์กับความเจริญ ทางธรรม ข) การมีนิสัยแบบชายชาติตรี ค) การมีอาชีพเป็นโจร ง) การทำกรรม ร้ายแรง

^{๓๐๕} Taylor, James L, “The Textualization of a Monastic Tradition: Forest Monks, Lineage and the Biographical Process in Thailand,” in Schober, Juliane (editor), *Sacred Biography in the Buddhist Tradition of South and Southeast Asia*, p. 294.

^{๓๐๖} อคิน รพีพัฒน์, **วัฒนธรรมคือความหมาย ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ** (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๑), หน้า ๙๐.

^{๓๐๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘.

		สาเหตุการบวช	ก) อุปนิสัยเดิม ข) ประเพณีนิยม ค) วิกฤตชีวิต ง) การได้พบครูอาจารย์ ผู้สอนธรรม จ) ความต้องการเรียน ก็มีภูมิลำเนาและวิทยาคม ฉ) ความต้องการหายจากโรค
	เหตุการณ์หลังการบรรลุนิติภาวะ/ การสำเร็จวิทยาคม	การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์	ก) การสำแดงโดยไม่ตั้งใจ ข) การสำแดงเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อน ค) การสำแดงเพื่อยืนยันการได้มาซึ่งคุณวิเศษ ง) การสำแดงเพื่อปลุกศรัทธาในพุทธศาสนา จ) การสำแดงเพราะมีผู้มาลองวิชา
		วัดมุงคลหรือคณาอาคม ของพระเกจิอาจารย์ ก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์	ก) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านแคล้วคลาดจากอาวุธ ข) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุ ค) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านคงกะพันชาติตรี ง) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านเมตตามหานิยม จ) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านการบันดาลโรคภัย ค) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ข) อิทธิปาฏิหาริย์ด้านการป้องกันอัคคีภัย
		เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่อง ด้วยพระเกจิอาจารย์	ก) การเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เหนือธรรมชาติ ข) การได้เดินทางไปยังดินแดนมหัศจรรย์หรือต่างภพภูมิ ค) การได้พบพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ หรือพระอนาคตพุทธ ง) การได้พบพระบรมสารีริกธาตุ
		การได้พบอมมนุษย์	ก) อมนุษย์มาอุปัฏฐาก ข) อมนุษย์มารังควาน ค) อมนุษย์มาพบเพราะความผูกพันในอดีตชาติ ง) อมนุษย์มาทดสอบวาระจิต จ) อมนุษย์มาขอส่วนบุญ ฉ) อมนุษย์มาบอกข่าวสาร
		เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่อง ด้วยการมรณภาพ	ก) สังขารไม่เน่าเปื่อย ข) สังขารเผาไม่ไหม้ ค) เกิดเหตุมหัศจรรย์ในงานศพหรือในการฃาปนกิจ ง) อัญริกลายเป็นพระธาตุ
ชีวิตในอนาคตชาติ			ก) นิพพาน ข) ยังไม่นิพพาน แต่เป็นพระอริยบุคคลชั้นใดชั้นหนึ่งแล้ว ค) เป็นพระอนาคตพุทธเจ้า ง) เป็นพรหมด้วยอานิสงส์แห่งฃาณสมาบัติ จ) เป็นเทวดาหรือดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ ๓ ชุดเหตุการณ์ย่อยในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์

เหตุการณ์ย่อยอันเป็นรายละเอียดที่เพิ่มเติมขึ้นมา นี้ถือได้ว่าเป็น “พลวัต” ของเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย และนำไปสู่ข้อแตกต่างระหว่างเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพุทธศาสนบุคคลตามขนบนิยมกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยที่เห็นได้ชัดบางประการ ได้แก่

ข้อแตกต่างประการที่ ๑ เห็นได้ชัดว่าในชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเถระและเถรีไม่ปรากฏชุดเหตุการณ์ “วัตถุมงคลหรือคาถาอาคมก่อให้เกิดอิทธิปาฏิหาริย์” ในขณะที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์กลับปรากฏชุดเหตุการณ์นี้ถึง ๒ ครั้ง ได้แก่ ก่อนพระเกจิอาจารย์จะมรณภาพและหลังจากที่มรณภาพแล้ว ดังตัวอย่างจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเล่าว่าเมื่อสมัยที่ท่านยังมีชีวิตอยู่นั้น ปลัดขิกของท่าน “บินได้” และ “เล่นได้เหมือนเรือ” เมื่อท่านมรณภาพไปแล้วก็ยังเล่ากันว่าใครที่มีปลัดขิกของท่านไว้บูชาจะแคล้วคลาดปลอดภัย แม้ควายขวิดจริงๆ หรือปืนจ๋อยยิงก็ไม่เข้า^{๓๐๘} ผู้วิจัยคิดว่าข้อแตกต่างประการนี้เป็น “ลักษณะเด่น” ซึ่งเป็นพลวัตของเรื่องเล่า ว่าด้วยการเน้นการเล่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ของไทยเมื่อพิจารณาผ่านชุดเหตุการณ์

ข้อแตกต่างประการที่ ๒ จะพบว่าเหตุการณ์ย่อยๆ ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์อยู่อย่างมากมายและหลากหลายมากกว่าของพระสาวกและสาวิกา ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์ย่อยในชุดเหตุการณ์ “การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์” “เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยพระเกจิอาจารย์” “การพบอมมนุษย์” และ “เหตุการณ์มหัศจรรย์เนื่องด้วยการมรณภาพ” ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างจากเรื่องของ หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งเล่ากันว่าท่านมีวาจาสิทธิ์ มีความสามารถในการห้ามลมห้ามฝน มีทิพยจักขุและอนาคตังสญาณ รวมถึงมีวิถียาคมหลายประการ ภายหลังเมื่อท่านมรณภาพแล้ว ในขณะที่ปลงศพก็ยังได้มีไก่ขาวลี้ลับตัวหนึ่งบินข้ามเมรุก่อนจะหายเข้าไปในป่าละเมาะ^{๓๐๙} ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การปรากฏซ้ำและความหลากหลายของอิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะที่เป็นเหตุการณ์ย่อยซึ่งเพิ่มเติมขึ้นจากชุดเหตุการณ์อันเป็นขนบนิยม แสดงถึง “ความนิยม” ที่จะเล่าขาน รับรู้และบันทึกเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ไว้ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระภิกษุ ซึ่งแม้จะมีพื้นฐานมาจากขนบการเล่าเรื่องพุทธศาสนบุคคลที่มีอยู่เดิม แต่พุทธศาสนิกชนไทยก็ได้ “เพิ่ม” ทั้ง “ความถี่” และ “ประเภท” อันก่อให้เกิดพลวัตขึ้นในเรื่องเล่า

^{๓๐๘} นรเศรษฐี, **สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี**, หน้า ๒๓-๒๔.

^{๓๐๙} มหิตติ รังสิวารักษ์, **พระอภิญญาตะวันออก หลวงพ่อวงศ์ ธรรมธีร** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๖),

ส่วนข้อแตกต่างประการที่ ๓ เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ย่อยในชุดเหตุการณ์ “ชีวิตฆราวาส” และ “สาเหตุการบวช” ของพระเกจิอาจารย์ พบว่าโดยมากมักให้ข้อมูลไว้ค่อนข้างละเอียด ตัวอย่างเช่น ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของ หลวงปู่เชย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี เล่าว่า ก่อนอุปสมบทท่านเป็นคนเฉลียวฉลาด จิตใจห้าวหาญ มีชื่อเสียงทางนักเลงจนได้รับยกย่องให้เป็น “ลูกพี่” ส่วนสาเหตุการอุปสมบทก็มาจากอุปนิสัยดังกล่าวทำให้โยมบิดามารดาของท่านไม่สบายใจ จึงให้อุปสมบทเพื่อป้องกันไม่ให้เป็นนักเลงหัวไม้^{๓๑๐} เป็นต้น ประเด็นนี้อธิลักษณะ เกษมผลกุล กล่าวว่ามีวิธีดังกล่าวนี้เป็นวิธีเขียนวรรณกรรมชีวประวัติแบบตะวันตกซึ่งเริ่มแพร่หลายในสังคมไทยมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว^{๓๑๑} ในขณะที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติพระสาวกและสาวิกากลับมุ่งกล่าวถึงบุรพกรรมของพระสาวกเหล่านั้นมากกว่ากล่าวถึงประวัติในชาติที่บรรลุนิพพาน^{๓๑๒}

๓.๓ ลักษณะเฉพาะของวีรบุรุษทางศาสนาแบบไทยของพระเกจิอาจารย์

หากนำเอาความคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ศึกษาขั้นตอนชีวิตของพระอริยบุคคลของพุทธศาสนาไว้ในบทก่อนหน้านี้แล้ว มาใช้ในการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย ก็ได้ทำให้ได้เห็นทั้งลักษณะร่วมของวีรบุรุษต่างวัฒนธรรม และลักษณะเฉพาะของ “วีรบุรุษทางศาสนาแบบไทย” ได้ดังนี้

^{๓๑๐} พูนพันธ์ คำวาจา, **สุดยอดพระเกจิอาจารย์จากลุ่มน้ำแม่กลอง ราชบุรี** (กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๓๑๑} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (บรรณารักษ์), **ประวัติสุนทรภู่จากบันทึกของพระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) งานค้นคว้าประวัติสุนทรภู่เล่มแรกของไทย** (กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๖-๗.

^{๓๑๒} วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ, **อนุพุทธประวัติ หลักสูตรนิกธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้าคำนำ.

ชีวิตในอดีตชาติ

เหตุการณ์การเกิดเป็นบุคคลสำคัญ / การเกิดมาเพื่อสิ่งสมบารมีธรรม

ชีวิตในปัจจุบันชาติ

โลกสามัญ (ordinary world)

การถือกำเนิดเป็นปุถุชน (ordinary world)

เหตุการณ์ที่นำไปสู่การบวช
(call to adventure)

การปฏิเสธการบวช
(refusal the call)

การบวช
(crossing the threshold)

มีผู้ไม่ศรัทธามาลองดี
(enemies)

สำเร็จอิทธิปาฏิหาริย์+มีวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์
(return with the elixirs)

ชีวิตในโลกสามัญในฐานะพระเกจิอาจารย์

(resurrection)

โลกศักดิ์สิทธิ์ (special world)

การได้พบครูผู้สั่งสอนธรรม (หลายครั้ง)
(meeting the mentors)

การได้พบสหธรรมิก/ศัตรูผู้มาลองดี (allies/enemies)

การทดสอบ (tests)

การบรรลุธรรม/สำเร็จวิทยาคม (

reward)

การบำเพ็ญเพียรทางจิต/ฝึกวิทยาคม
(approach to the inmost cave, ordeals)

มรณภาพ

ชีวิตในอนาคตชาติ

แผนภูมิที่ ๔ ขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์

เมื่อเปรียบเทียบขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์กับขั้นตอนชีวิตของพระอริยบุคคลของ พุทธศาสนา พบว่ามีขั้นตอนโดยรวมเป็นไปในทำนองเดียวกัน ส่งผลให้สามารถกล่าวได้ว่า วิรบุรุษ ทางพุทธศาสนาไม่ว่าประเภทใดก็ตาม จำเป็นจะต้องดำเนินชีวิตผ่านขั้นตอนเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะ เป็นผ่านชีวิตในภพชาติต่างๆ หรือผ่านการบำเพ็ญเพียรขัดเกลาจิตวิญญาณ อันจะช่วย “เปลี่ยน ผ่าน” ปุถุชนให้กลายเป็นอริยบุคคล หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นฌานลาภีบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่ง อิทธิปาฏิหาริย์ซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พุทธศาสนา ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ และปราบปรามผู้ ไม่ศรัทธา ลักษณะเช่นนี้สะท้อนถึงความคิดที่ว่า ในเรื่องการบรรลุธรรมนั้นผู้ปฏิบัติทุกคนจำเป็น จะต้อง “ฝึกตน-ฝึกจิต” ไปตามวิถีทางเดียวกัน จึงจะประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวยังสามารถปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล แสดงให้เห็นว่าเป็น “ความจริงแท้” เพียงหนึ่งเดียว ตามที่พุทธศาสนายอมรับ

กระนั้นหากเปรียบเทียบขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์กับขั้นตอนชีวิตของวิรบุรุษของ วอยทิลยาร์ ผู้วิจัยพบว่านอกจาก “ชีวิตในปัจจุบันชาติ” ของวิรบุรุษและพระเกจิอาจารย์จะต้องมี การเดินทางจากโลกสามัญเข้าสู่โลกศักดิ์สิทธิ์ แล้วกลับจากโลกศักดิ์สิทธิ์มาสู่โลกสามัญด้วย สถานภาพใหม่แล้ว ข้อมูลทั้งสองประเภทยังมี “ลำดับขั้นตอน” ที่สำคัญร่วมกันอีกด้วย ได้แก่ ordinary world, call to adventure, refusal the call, approach to the inmost cave, ordeals, reward, the road back, resurrection และ return with the elixirs

การมีลำดับขั้นตอนร่วมกันเช่นนี้นั้น แสดงถึง “ความคิดสากล” ต่อวิรบุรุษ ที่ทั้งวัฒนธรรม ตะวันตกและวัฒนธรรมไทยมีร่วมกัน กล่าวคือ วิรบุรุษทุกคนมีจุดกำเนิดมาจากปุถุชน ซึ่งเลือกก้าว ข้ามพื้นที่ของ “โลกสามัญ” ไป “สู่โลกศักดิ์สิทธิ์” และได้เดินทางเข้าไปยังส่วนลึกที่สุดของจิต วิญญาณ ก็จะได้ “ค้นพบ” บางสิ่งบางอย่างที่ยิ่งใหญ่ ทำให้บุคคลผู้นั้นกลายเป็นวิรบุรุษ และได้รับ “ความพิเศษ” มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสามารถนำมาช่วยเหลือบุคคลอื่นได้

สาเหตุที่ขั้นตอนชีวิตของวิรบุรุษของวอยทิลยาร์กับขั้นตอนในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติ ของพระเกจิอาจารย์มีลักษณะร่วมกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามาจากสาเหตุ ๒ ประการด้วยกัน ได้แก่ สาเหตุประการแรกเกิดจากการที่ความคิดเรื่องคำจำกัดความของวิรบุรุษของแคมป์เบลล์ ซึ่งวอยทิลยาร์นำมาประยุกต์ใช้ พ้องกับลักษณะของพระเกจิอาจารย์ของไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ การเป็นบุคคลผู้อุทิศตนเพื่อสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการอุทิศตนเพื่อประชาชนของ วิรบุรุษหรือการบวชอุทิศตนให้พระศาสนาของพระเกจิ การเดินทางเข้าสู่ภายในของจิตวิญญาณ และการเป็นวิรบุรุษที่มีนัยยะเกี่ยวข้องกับศาสนา ตลอดจนการหมายรวมศาสดาต่างๆ ว่าเป็น วิรบุรุษ

ส่วนสาเหตุประการที่สองมาจากข้อสันนิษฐานที่ว่า เรื่องราวของวีรบุรุษในเทพปกรณัมมีที่มาจาก “เรื่องจริง” ดังเช่นที่โทมัส คาร์ไล (Thomas Carlyle) มองว่าเรื่องราวต่างๆที่มนุษย์บันทึกไว้นั้น ล้วนมีที่มาจากการเป็นบันทึกเรื่องเกี่ยวกับบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ในด้านต่างๆ^{๑๓๓} อีกทั้งแคมป์เบลล์เองก็มองว่าโครงสร้างของเทพปกรณัมมีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (rites of passage) ของมนุษย์^{๑๓๔} สอดคล้องกับการที่ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ที่มาจากชีวิตจริงของพระอาจารย์รูปนั้นๆ และยังสัมพันธ์กับ “ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่าน” กล่าวคือ การเปลี่ยนจากฆราวาสเป็นพระภิกษุ และการเปลี่ยนจากภิกษุธรรมดาเป็นพระเกจิอาจารย์

สำหรับประเด็นเรื่องข้อแตกต่างระหว่างขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์กับขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ ประการแรกสุดพบว่ามี การสลับลำดับระหว่างขั้นตอน meeting the mentors กับขั้นตอน crossing the threshold ซึ่งนอกจากจะมาจากการที่ลักษณะของ mentor ของไทยหมายถึง “ครู” ต่างจากของตะวันตกที่หมายถึง “ผู้ให้คำแนะนำ” แล้ว ยังมาจากความเป็นจริงในชีวิตของพระเกจิอาจารย์ที่มักบวชเพื่อแสวงหาวิชา ยิ่งไปกว่านั้น ตามขนบประเพณีไทยก็ถือกันว่าวัดเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชา ไม่ว่าจะเป็นวิชาในทางหนังสือหรือวิชาคาถาอาคม โดยมีพระซึ่งชำนาญในแต่ละด้านเป็นครูสอน ผู้ที่ต้องการจะเรียนวิชาเหล่านี้จึงต้องบวชและฝากตัวเป็นศิษย์ในสำนักของท่าน ดังเช่นความตอนหนึ่งใน **เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน** ตอนที่พลายแก้วบอกนางศรีประจันผู้เป็นมารดาว่าอยากเรียนรู้อวิชาเพื่อจะได้เป็นทหาร ความว่า

..... ลูกนี้อยากได้วิชาชาญ

พระสงฆ์องค์ใดวิชาดี แม่จงพาลูกนี้ไปฝากท่าน

ให้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ อธิษฐานบวชลูกเป็นเณรไว้

ครานั้นทองประศรีผู้มารดา ได้ฟังลูกว่าหาขาดไม่

อันสมภารที่ชำนาญในทางใน ท่านขรัววัดส้มใหญ่แลดีครั้น

เจ้านี้คิดดีแล้วแก้วแม่อา แม่จะพาไปฝากขรัวบุญนั้น

จะได้รู้การณรงค์คงกะพัน ให้เหมือนกันสืบต่อพ่อขุนไกร

๓๑๕

^{๑๓๓} Chopra, D.K., *Heroes and Hero-Worship* (Agra: Laksmi Narain Agrawal, no date), pp. 13-15.

^{๑๓๔} บารนี บุญทรง, *พลาณภาพแห่งเทพปกรณัม*, หน้า ๑๔๕-๑๔๖.

^{๑๓๕} *เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม ๑* (กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๔๔), หน้า ๓๘.

ประการต่อมา น่าสังเกตว่าจำนวนของ mentors ของพระเกจิอาจารย์นั้นมีมากกว่า ๑ คน หรือ ๑ รูป ต่างจาก mentor ของวีรบุรุษที่มักมีเพียงคนเดียว ความแตกต่างที่น่าจะมาจากขนบการบวชเรียนโดยฝากตัวเป็นศิษย์พระอาจารย์ที่มีความชำนาญในด้านที่ผู้บวชสนใจ รวมถึงความเป็นจริงในชีวิตของพระเกจิอาจารย์แต่ละรูป ตัวอย่างเช่น หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ซึ่งกล่าวกันว่าท่านเป็นผู้ที่ใฝ่ใจศึกษาวิทยาคม ตั้งแต่อุปสมบทใหม่ๆ ก็ออกเสาะหาครูบาอาจารย์ที่มีวิชาอาคมหลายท่าน ถึงแก่อีกกันว่าบวชศรียี่สิบท่านใช้ยกครูกับพระอาจารย์รูปต่างๆ กองสูงท่วมหลังช้าง^{๓๑๖} ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมไทยที่ว่านี้ส่งผลต่อจำนวน mentor ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์

ประการที่สาม พบว่าในขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์ ขั้นตอน enemies จะปรากฏอยู่ภายหลังจากขั้นตอน return with the elixirs ในข้อนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นเพราะการให้ความหมายที่แตกต่างกันระหว่างสองวัฒนธรรม กล่าวคือ ศัตรูในเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันตก หมายถึง ผู้ร้ายที่คอยขัดขวาง ส่วนในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ ศัตรู หมายถึง ผู้ไม่เคารพศรัทธา นำไปสู่การลงดีหรือแก้แค้น อาทิ กรณีของ หลวงพ่อฮุย วัดคังยาง จังหวัดสุโขทัย ที่ถูกพ่อค้าชาวลาวทำทนายจึงต้องล่าแดงอิทธิปาฏิหาริย์เพื่อปราบพยศ^{๓๑๗} เป็นต้น

ประการสุดท้าย ได้แก่ การเน้นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะ “สิ่งสำคัญที่ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์” (elixirs) ซึ่งปรากฏซ้ำได้หลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์เอง ทั้งในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากมรณภาพ หรืออิทธิปาฏิหาริย์อันเกิดจากวัตถุมงคลหรือคาถาอาคมที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ ในประเด็นนี้นอกจากจะแสดงถึงความนิยมใน “อนุภาคที่เกี่ยวข้องกับอิทธิปาฏิหาริย์” ของพุทธศาสนิกชนไทยแล้ว ยังสะท้อนถึงวิถีคิดที่ต่างกันระหว่างคนไทยกับคนในสังคมตะวันตกด้วย กล่าวคือ ในขณะที่คนตะวันตกสนใจเรื่องราว “การผจญภัย” อันแสดงถึงความพากเพียรพยายามของวีรบุรุษ “คนไทยกลับ “นิยมชมชอบ” อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะ “ผล” ที่ได้จากความพยายามนั้นมากกว่า ซึ่งก็สอดคล้องกับชุดเหตุการณ์และเหตุการณ์ย่อยที่ได้จำแนกไว้ในข้างต้นด้วย

^{๓๑๖} ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท, “หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า (พระภิกษุ),” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๒๗-๗๐๓๒.

^{๓๑๗} อเนก พุ่มหมั่น, นิทานพื้นบ้านอำเภอสุวรรณคโลก เล่ม ๑ ผลงานการลงภาคสนามของนักเรียนรายวิชา ท ๐๓๕ วรรณกรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔, หน้า ๕๖-๕๗.

๓.๔ ความสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ต่อขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษของพระเกจิอาจารย์

หากใช้ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ (๑๙๙๙) มาวิเคราะห์เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ จะเห็นว่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์เป็นขั้นตอนที่แสดงความเป็น “วีรบุรุษทางศาสนา” ที่เด่นชัดที่สุด โดยจะปรากฏในหลายขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการถือกำเนิดเป็นปุถุชน

ขั้นตอนการถือกำเนิดเป็นปุถุชน (ordinary world) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของวีรบุรุษในทุกสังคม-วัฒนธรรม รวมถึงวีรบุรุษทางพุทธศาสนาในสังคม-วัฒนธรรมไทยเช่นพระเกจิอาจารย์ด้วย โดยเล่าว่าพระเกจิอาจารย์หลายๆ รูปมีอิทธิปาฏิหาริย์ “ติดตัว” มาตั้งแต่กำเนิด ดังตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ดู วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เล่าว่า ขณะที่บิดามารดากำลังจะทำขนมไปขาย ท่านถูกวางอยู่บนเบาะ นอกชานเพียงลำพัง ไม่ทราบด้วยเหตุอันใด ตัวท่านได้กลิ้งตกน้ำทั้งคนทั้งเบาะแต่เป็นที่อัศจรรย์ยิ่งที่ตัวท่านไม่จมน้ำ กลับลอยน้ำจนไปติดอยู่ข้างรั้ว^{๓๑๘} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี เล่าว่าท่านสามารถสามารถระลึกชาติได้ตั้งแต่ยังเด็ก กล่าวคือ ระลึกได้ว่าเคยเกิดเป็นชายในดินแดนสองฝั่งแม่น้ำโขง มาหลายชาติ แต่ทุกชาติล้วนอายุสั้นเสียชีวิตตั้งแต่ยังไม่ทันได้บวช^{๓๑๙} เป็นต้น

การมีเรื่องเล่าว่าผู้ที่จะได้เป็นพระเกจิอาจารย์มีอิทธิปาฏิหาริย์ตั้งแต่ยังไม่ทันจะบรรพชาอุปสมบทนั้น ถือเป็น “ลักษณะเฉพาะวัฒนธรรม” ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ กล่าวคือ ในขณะที่ในความคิดสากลเกี่ยวกับวีรบุรุษนั้น โลกสามัญยอมหมายถึงโลกแห่งสภาวะปกติธรรมดา ซึ่งจะมีรายละเอียดแต่เพียงภูมิหลังของวีรบุรุษเท่านั้น^{๓๒๐} ข้อแตกต่างนี้สันนิษฐานว่ามาจากความคิดเรื่องบารมีและการสั่งสมบารมีในพุทธศาสนา และยังสอดคล้องกับการที่ขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษทางพุทธศาสนาแบบพระเกจิอาจารย์เริ่มต้นที่ “ชีวิตในอดีตชาติ” ต่างจากของวีรบุรุษในความคิดสากลที่มีเฉพาะปัจจุบันชาติเท่านั้น

^{๓๑๘} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอาริย์ในสังคมไทย : การสร้างสวรรค์และบทบาท, ” หน้า ๑๑๓.

^{๓๑๙} จักรกฤษ ศลสังศตตรา, **อภิญญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงปู่บุดดา** (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเส้ท, มปป.), หน้า ๒๓.

^{๓๒๐} Vogler, Christopher, *The Writer's Journey Mythic Structure for storytellers and Screenwriters* (New York: Princeton University Press, 1992), p. 101.

๓.๔.๒ อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการได้พบผู้เป็นอาจารย์ สหธรรมิกและศัตรู

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยนั้น น่าสังเกตว่าเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์นั้นปรากฏแม้ใน ๑) ขั้นตอนการได้พบผู้เป็นอาจารย์ เช่น ในเรื่องเล่าตอนที่ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้พบกับ หลวงพ่อเนียม วัดน้อย จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้เป็นอาจารย์ท่านหนึ่งของท่านเป็นครั้งแรกนั้น ในครั้งแรกหลวงพ่อปานพบ หลวงพ่อเนียมมีรูปร่างเป็นภิกษุชรา ผิวดำ ตัวผอมเกร็ง แต่วันรุ่งขึ้นกลับพบท่านในรูปร่างสมบูรณ์ ผิวพรรณผ่องใส หน้าตาเอิบอิ่ม^{๓๒๑} ๒) การได้พบสหธรรมิก เช่น ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อจาด วัดบางกระเบา จังหวัดปราจีนบุรี เล่าว่าท่านได้เป็นสหธรรมิกกับ หลวงพ่อเหลือ วัดสาวชะโงก จังหวัดนครนายก เพราะว่าเมื่อครั้งที่หลวงพ่อทั้งสองพบกันในระหว่างการธุดงค์ ธุดงค์ หลวงพ่อเหลือ นี้ก็สนุกอยากลองวิชากับหลวงพ่อจาดจึงเสกใบไม้ในกำมือให้กลายเป็นตัวต่อ ตัวแตน ส่วนหลวงพ่อจาดก็นำผ้ามาบิดแล้วเสกเป็นกระต่ายวิ่งเข้าป่าไป ท่านทั้งสองรูปเกิดความพอใจในวิชาของกันละกันจึงตกลงใจเป็นสหธรรมิกกันแต่นั้นมา^{๓๒๒} และ ๓) การได้พบศัตรู เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของ หลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรปราการ เล่าว่าหลวงพ่อนกเคยนำคณะศิษย์ออกธุดงค์ไปในเขตแดนของกะเหรี่ยง ในครั้งนั้นหัวหน้ากะเหรี่ยงได้นิมนต์ให้ท่านไปฉันภัตตาหารอันได้แก่ ข้าวสวย แกงเนื้อ ผัดเห็ดกับกุ้ง กุ้งต้มเค็มและเห็ดลวก รวมถึงมีน้ำเปล่าใส่ขันมาถวาย แต่เมื่อท่านสำรวจจิตพิจารณาดู ทำให้เห็นว่าแท้จริงแล้วข้าวนั้นเป็นข้าวคลุกยาพิษ แกงเนื้อ คือ หนูเห่าเป็นๆ ในซาม ผัดเห็ดกับกุ้ง คือ หนังกวายเสก กุ้งต้มเค็ม คือ ตะปูเข็ม เห็ดลวก คือ เห็ดเมา ส่วนน้ำเปล่า คือ เลือดไก่สดๆ ท่านจึงใช้อานาจอภิญญาเสกให้รูปลักษณะของอาหารเป็นไปตามจริง ทำให้หัวหน้ากะเหรี่ยงยอมรับนับถือท่าน^{๓๒๓}

การที่อิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทยปรากฏอยู่ในทั้ง ๓ ขั้นตอนข้างต้น ทำให้ขั้นตอนความเป็นวีรบุรุษทางศาสนาของพระเกจิอาจารย์แตกต่างจากของวีรบุรุษอันเป็นสากลนั้น แสดงให้เห็นว่า ๑) ในความคิดของคนไทย “วีรบุรุษ” ซึ่งในที่นี้หมายถึงพระเกจิอาจารย์จะถือกำเนิดขึ้นได้ก็ด้วยการอบรมสั่งสอน ได้รับการถ่ายทอดวิชามาจาก “วีรบุรุษรุ่นก่อน” อันหมายถึงอาจารย์ของพระเกจิอาจารย์ ๒) ในช่วงเวลาหนึ่งๆ สามารถมีพระเกจิอาจารย์ได้มากกว่า ๑ รูป เนื่องด้วยความคิดที่ว่าพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถให้ผลได้

^{๓๒๑} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา, หน้า ๖๙.

^{๓๒๒} นรเศรษฐี, สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี, หน้า ๑๑-๑๒.

^{๓๒๓} นที ลานโพธิ์, พระอภิญญา, หน้า ๖๔-๖๕.

ไม่จำกัดจำนวนบุคคลและไม่จำกัดกาล (อกาลิโก) ๓) ด้วยเหตุที่ผลจากการบรรลุนิพพานในพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ “รู้ได้เฉพาะตน ” (ปัจเจกัตถ์) จึงก่อให้เกิดการทดสอบภูมิธรรมระหว่างพระเกจิอาจารย์ที่เป็นสหธรรมิก ๔) เนื่องจากในสังคมไทย พระเกจิอาจารย์ไม่ใช่บุคคลเพียงกลุ่มเดียวที่เชื่อกันว่ามีวิทยาคม แต่ยังมีกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่อาจไม่ยอมรับนับถือพุทธศาสนาที่มีวิชาอาคมตามความคิดความเชื่อของตนด้วย และก็มีความเป็นไปได้ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจ “เป็นศัตรู” กับพระเกจิอาจารย์ซึ่งมีความคิดความเชื่อในศาสนาต่างจากตน

๓.๔.๓ อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะสิ่งสำคัญที่ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์

การเน้นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะสิ่งสำคัญที่พระเกจิอาจารย์ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์ (reward, elixir) จัดว่าเป็นข้อที่ทำให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยมีความแตกต่างจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับวีรบุรุษในวัฒนธรรมสากลมากที่สุด จนเป็นเหตุให้ขั้นตอน “การได้รับรางวัลจากการผจญภัย ” (reward) และขั้นตอน “การเดินทางกลับมาพร้อมของวิเศษ” (return with elixir) ของวีรบุรุษในวัฒนธรรมสากลได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นขั้นตอน “การบรรลุนิพพาน/สำเร็จวิทยาคม” (rewards) ซึ่งสิ่งที่บรรลุหรือได้มานั้นไม่ได้มีเพียงสิ่งหนึ่งสิ่งใดแต่อย่างใด และขั้นตอน “การสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์+มีวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์ ” (return with the elixirs) อันเกิดขึ้นได้หลายเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท เล่าว่าท่านสำเร็จวิทยาคมหลายแขนง อาทิ วิชากระสุนศูด วิชาสกซ์ไฟฟ้าเป็นไฟ-เสกข้าวสารเป็นภูเขา-เสกทรายเป็นน้ำ วิชาคงกะพัน วิชาระเบิดน้ำ วิชาใช้ธาดูห้ามปืน วิชาเรียกเข็มเงินเข็มทองเข้าตัว วิชาชะงัดงัด วิชาชะงัด-เมตตามหานิยม วิชาช่วยกายอาบน้ำทำน้ำมันต์ เป็นต้น ความหลากหลายของสิ่งสำคัญที่พระเกจิอาจารย์ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบของวิทยาคมและอิทธิปาฏิหาริย์นี้ นอกจากจะมาจากมุมมองเรื่อง “ความหลากหลายของอิทธิปาฏิหาริย์ ” ในสังคมไทยแล้ว ยังสะท้อนถึงความนิยมในเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ของพุทธศาสนิกชนไทยอีกด้วย

การที่อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยในฐานะที่เป็นวีรบุรุษในพุทธศาสนา อันมีอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏอยู่อย่างโดดเด่นและแตกต่างจากขั้นตอนชีวิตวีรบุรุษแบบสากลนั้น ในแง่หนึ่งอาจมองได้ว่าเป็น “พลวัต ” ของความคิดเกี่ยวกับ

วีรบุรุษทางศาสนาที่เกิดขึ้นจากสังคมวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากความคิดสากล * แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ถือว่าขั้นตอนดังกล่าวนี้แสดง “ชนบนิยมแบบไทย” ว่าด้วยขั้นตอนชีวิตพระเกจิอาจารย์ ด้วยเช่นกัน

การประยุกต์ใช้ความคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษในการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทย ทำให้มองเห็นทั้งลักษณะสากล อันหมายถึงความเป็นวีรบุรุษของพระเกจิอาจารย์ และลักษณะเฉพาะของเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ของไทยซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นด้วยชนบนิยมทางพุทธศาสนา และพลวัตที่เกิดขึ้นจากลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมไทย

* แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเองก็จัดว่าเป็น “วีรบุรุษ” ตามความหมายของโจเซฟ แคมป์เบลล์ ซึ่งแปลว่าแคมป์เบลล์เองก็มองว่าขั้นตอนชีวิตของพระสัมมาพุทธเจ้านั้นดำเนินไปตามโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษแบบสากลที่แคมป์เบลล์ได้นิยามไว้

บทที่ ๔

อิทธิปาฏิหาริย์: ขนบนิยม พลวัต และบทบาทในการสร้างสรรค์ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทย

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย พบเหตุการณ์
อิทธิปาฏิหาริย์หลายเหตุการณ์ ทั้งอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดจากตัวพระเกจิอาจารย์เองและ
อิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลที่เนื่องด้วยพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ ในบทนี้ผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์
อิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์ใน ๒ ประเด็น ได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยม และ
อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัตของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมไทย รวมถึงชี้
ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในการสร้างความเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ให้แก่เรื่อง
เล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติของพระเกจิอาจารย์

๔.๑ อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยมในพุทธศาสนา

แม้ว่าพุทธศาสนาจะเป็นระบบศาสนาที่มีปรัชญาเน้นคำสอนเพื่อการหลุดพ้นจาก
สังสารวัฏฏ์^{๓๒๔} โดยเฉพาะสำหรับพระภิกษุสงฆ์ ดังเช่นที่พุทธโอวาทที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก
มหาวรรค ความว่า “มาเถิดภิกษุ ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว จงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่ง
ทุกข์โดยชอบเถิด”^{๓๒๕} แต่กระนั้นพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวว่าแม้การปฏิบัติภาวนาเพื่อนำไปสู่
นิพพานอันเป็นอุดมคติสูงสุดของศาสนา ก็สามารถนำมาซึ่งอิทธิปาฏิหาริย์ได้
ความคิดเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนาปรากฏอยู่ตั้งแต่ในพระไตรปิฎก
โดยเฉพาะใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภทวารวรรค** ความว่า

ภิกษุในศาสนานี้ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยสมาธิอันยิ่งด้วยฉันทะ
และประธานสังขาร ๑ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยสมาธิอันยิ่งด้วยความเพียรและ
ประธานสังขาร ๑ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยสมาธิอันยิ่งด้วยจิตและประธานสังขาร

^{๓๒๔} ศิราพร ลีตะฐาน, “แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม, ” **ความเชื่อและศาสนาใน
สังคมไทย** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘.

^{๓๒๕} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระวินัยปิฎก และอรรถกถาแปล มหาวรรค** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราช
วิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๒๒๖.

๑ เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยสมาธิอันยิ่งด้วยวิมังสาและประธานสังขาร ๑ บาท
๔ แห่งฤทธิ์นี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความได้ฤทธิ์ ย่อมเป็นไปเพื่อความแก้ลวล้าด้วย
ฤทธิ์^{๓๒๖}

ข้อความข้างต้นนี้แสดงให้เห็นทรรศนะของพุทธศาสนาว่า การเจริญสมาธิจิตย่อมนำมา
ซึ่งอิทธิปาฏิหาริย์ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ในคัมภีร์ต่างๆ ของพุทธศาสนายังจำแนกประเภทของ
อิทธิปาฏิหาริย์ไว้ด้วย ดังนี้

ก. อิทธิปาฏิหาริย์จากความคิดเรื่องประเภทของฤทธิ์ ใน พระสูตรตันตปิฎก
ขุททกนิกาย ปฏิสัมภทามรรค และใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค ของพระพุทธโฆษาจารย์ ได้อธิบาย
ว่า ฤทธิ์ในพุทธศาสนามีอยู่ด้วยกัน ๑๐ ประเภท ^{๓๒๗} ได้แก่ ๑) อธิษฐานฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดจากการ
อธิษฐาน ได้แก่ คนเดียวอธิษฐานให้เป็นหลายคน หลายคนอธิษฐานให้เป็นคนเดียว ทำสิ่งกำบัง
ให้เปิดเผย ทำสิ่งเปิดเผยให้กำบัง เดินผ่านทะลุฝา กำแพง ภูเขา ไปโดยไม่ติดขัดเหมือนเดินผ่าน
ไปในอากาศ ดำลงไปใต้น้ำเหมือนดำน้ำ เดินบนผืนน้ำเหมือนเดินบนแผ่นดิน เหาะเหิน
เดินอากาศ ลูบลำพระอาทิตย์และพระจันทร์ ไปยังพรหมโลกด้วยกายเนื้อหรือกายทิพย์ ๒) วิกุฬ
พนาฤทธิ์ ฤทธิ์อันเป็นความสามารถในการบิดผัน เปลี่ยนแปลงรูปร่างของตนเองและของสิ่งต่างๆ
จากสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ๓) มโนมยฤทธิ์ ฤทธิ์ในการถอดกายทิพย์ออกจากกายเนื้อ ๔) ญาณวิป
ผวาราฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดด้วยญาณ คือ เห็นความไม่เที่ยงแห่งสังขาร ๕) สมาธิวิปผวาราฤทธิ์ ฤทธิ์จาก
สมาธิอันสามารถตัดกิเลสได้ ๕) อริยฤทธิ์ ฤทธิ์ของอริยบุคคลในพุทธศาสนา ๕) กัมมวิปากฤทธิ์
ฤทธิ์อันเป็นผลจากกรรม เช่น ฤทธิ์ของเทวดา ๖) ปุณฺณวโตฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดขึ้นแต่บุญบารมีที่สั่ง
สมไว้ เช่น ฤทธิ์ของพระญาติบรรพตราช ๗) วิชขามยฤทธิ์ ฤทธิ์อันเกิดจากวิชา เช่น ฤทธิ์ของ
วิยยาทร และ ๘) สัมมปปโยคปัจจยฤทธิ์ ฤทธิ์คือความสำเร็จเพราะปัจจัยคือการประพฤติโดย
ชอบในกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข. อิทธิปาฏิหาริย์จากความคิดเรื่องปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา ใน พระ
สูตรตันตปิฎก อังคุตรนิกาย ติกนิบาติ ได้กล่าวถึงปาฏิหาริย์ ๓ ประเภท ^{๓๒๘} ได้แก่ ๑)

^{๓๒๖} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระสูตรตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ปฏิสัมภทามรรค
(กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๗๐๖-๗๐๗.

^{๓๒๗} สอนอง จำนิต, พระมหา, “ปาฏิหาริย์ในพระไตรปิฎก ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๖-๓๙

^{๓๒๘} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระสูตรตันตปิฎก และอรรถกถาแปล อังคุตรนิกาย ติกนิบาติ
(กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๖๑.

อิทธิปาฏิหาริย์ การสำแดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์ ๒) อาเทศนาปาฏิหาริย์ การหยั่งรู้ใจคนเป็น อัศจรรย์ และ ๓) อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ (สั่งสอนคนได้เป็นผลเป็นอัศจรรย์)

ค. อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในความคิดเรื่องญาณ ใน พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ได้กล่าวถึง ญาณ ๓ ประเภท^{๓๒๙} ได้แก่ ๑) อดีตังสญาณ ญาณหยั่งรู้เหตุอันเกิดแล้วในอดีต ๒) ปัจจุบันนังสญาณ ญาณหยั่งรู้เหตุอันเกิดอยู่ในปัจจุบัน และ ๓) อนาคตังสญาณ ญาณหยั่งรู้เหตุอันจะเกิดขึ้นในอนาคต

ง. อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในความคิดเรื่องอภิญา ใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค อภิญาภิธานิเทศ^{๓๓๐} ได้กล่าวถึงลักษณะของอภิญาญาณว่าประกอบไปด้วย ๑) ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ญาณหยั่งรู้อดีตชาติ ๒) จุตูปปาตญาณ ญาณหยั่งรู้วาระจิตของสัตว์อันจะตรัสรู้ธรรม และ ๓) อาสวักขยญาณ ญาณอันทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

จ. อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในความคิดเรื่องวิชา ใน พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค^{๓๓๑} ได้กล่าวถึงวิชาทั้ง ๘ ประการว่าประกอบด้วย ๑) วิปัสสนาญาณ ญาณที่ได้จากวิปัสสนา ๒) มโนมยิทธิ ความสามารถในการถอดจิต ๓) อิทธิวิธี ความสามารถในการสำแดงฤทธิ์ ๔) ทิพยจักขุ ตาทิพย์ ๕) ทิพยโสต หูทิพย์ ๖) เจโตปริยญาณ ความสามารถในการหยั่งรู้ความคิดและสภาพจิตใจคน ๗) ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ญาณหยั่งรู้อดีตชาติ และ ๘) อาสวักขยญาณ ญาณอันทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

เมื่อนำความคิดเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนามาประมวลรวมกัน จะพบว่า มีประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ซ้ำซ้อนกันอยู่หลายประการ อีกทั้งประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ซ้ำซ้อนกันนี้ยัง “ปรากฏซ้ำ” ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์หลายรูป อันได้แก่

^{๓๒๙} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระสูตรตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๔๘๗.

^{๓๓๐} มหามกุฏราชวิทยาลัย, วิสุทธิมรรคแปลภาค ๒ ตอน ๒ (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๑๗๑-๑๘๓.

^{๓๓๑} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระสูตรตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๒๙๒-๓๙๘.

๔.๑.๑ การมีตาทิพย์-หูทิพย์

การมีตาทิพย์ -หูทิพย์ ตรงกับอิทธิปาฏิหาริย์ประเภท “ทิพย์จักขุ” และ “ทิพย์โสต” หมายถึงญาณพิเศษที่ทำให้สามารถได้เห็นและได้ยินสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมดตามแต่จะปรารถนา ^{๓๓๒} พุทธศาสนานอกจากจะกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ในฐานะส่วนหนึ่งของ “วิชา ๘ ประการ” แล้ว ยังเล่าถึงพระพุทธรูปที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “พระอนุรุทธเถระ” ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะทางด้านทิพย์จักขุ

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทตาทิพย์-หูทิพย์ ได้แก่ ๑) สมเด็จเจ้ามา วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพมหานคร ๒) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังแก้วเวภาราม จังหวัดกาญจนบุรี ๓) หลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม ๔) หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๖) หลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรปราการ ๗) หลวงพ่อโหน่ง วัดคลองมะดัน จังหวัดสุพรรณบุรี

ตัวอย่างของพระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องตาทิพย์-หูทิพย์ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อโหน่ง เล่าว่าท่านมีญาณหยั่งรู้ว่าที่ป่าช้าหลังวัดเคยเป็นที่ตั้งของเจดีย์เก่าแก่ซึ่งมาสมัยของท่านได้ชำรุดจนไม่เหลือร่องรอยแล้ว แต่กรุสมบัติที่ฝังไว้ใต้ฐานเจดีย์ยังมีอยู่ และมีเหล่าเทพยดาพากันไปกราบไหว้บริเวณที่ตั้งเจดีย์เป็นประจำ ดังนั้นเมื่อมีคนไปขุดกรุสมบัติท่านจึงขอปิดนทบาตของเหล่านั้นไปฝังไว้คืน พร้อมกับสร้างเจดีย์ครอบไว้ดังเก่า ^{๓๓๓} นอกจากนี้ หลายต่อหลายครั้งท่านยังสามารถได้ยินเสียงของเหล่าเทวดาและโอบปาตีกะด้วย

อิทธิปาฏิหาริย์เรื่องตาทิพย์-หูทิพย์ ไม่เพียงแต่จะเป็นอิทธิปาฏิหาริย์สำคัญประการหนึ่งในพุทธศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังพ้องกับความคิดของอิลิแอดด์ที่ว่า ในระบบความคิดทางศาสนานั้น พื้นที่ของโลกศักดิ์สิทธิ์ ^{๓๓๔} แท้จริงแล้วทับซ้อนอยู่กับพื้นที่ของโลกสามัญ ซึ่งดูคล้าย

^{๓๓๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** (กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗.

^{๓๓๓} หลวงพ่อโหน่ง อินทสุวณฺโณ วัดอัมพวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มมป.), หน้า ๓๒-๓๓.

^{๓๓๔} โลกศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง เหตุการณ์ ปริมาณ พื้นที่และเวลาที่แตกต่างจากของโลกในชีวิตประจำวัน อันครอบคลุมถึงโลกหน้า โลกของผี วิญญาณ และสวรรค์ (ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกุล, “โลกศักดิ์สิทธิ์กับโลกสามัญในชีวิตทางสังคม,” ใน ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกุล (บรรณาธิการ), **เจ้าแม่คุณปู่ช่างซอ ช่างพอน และเรื่องอื่นๆ ว่าด้วยพิธีกรรมและนาฏกรรม** (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๔๖), หน้า ๑-๑๗.)

ว่าจะสามารถเผยได้ในระหว่างศาสนภาวะ (religious moment) ในที่นี้คือ ภาวะของทิพยจักขุและทิพยโสตของพระเกจิอาจารย์^{๓๓๕}

อีกประการหนึ่ง อิทธิปาฏิหาริย์เรื่องตาทิพย์-หูทิพย์ ยังขับเน้นภาพ “ผู้รู้เห็นทั้งในที่ลับและที่แจ้ง” ของพระเกจิอาจารย์ให้ชัดเจนขึ้น หากใช้มุมมองเรื่องบทบาทหน้าที่ของคติชน (functions of folklore) มอง “อนุภาคตาทิพย์-หูทิพย์” ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ จะพบว่า ในแง่หนึ่งความเชื่อที่ปรากฏซ้ำผ่านเรื่องเล่าว่า “พระเกจิอาจารย์มีตาทิพย์-หูทิพย์” มีส่วนช่วยรักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม (maintaining conformity)^{๓๓๖} กล่าวคือ ทำให้พุทธศาสนิกชนที่เคารพศรัทธาพระเกจิอาจารย์เกรงกลัวการกระทำผิดแผกในสิ่งที่เป็ความลับเพราะกลัวว่าท่านจะหยั่งรู้ได้ จนไม่กล้าฝ่าฝืนกฎศีลธรรมของพุทธศาสนา

๔.๑.๒ ปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์

ปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทหนึ่งที่พบมากในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการเล่าว่าพระเกจิอาจารย์หลายรูปได้พบอมนุษย์และมีปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์นั้น มาจากความเชื่อที่มีอยู่ทั่วไปในพุทธศาสนาว่า ผู้ปฏิบัติธรรมอาจมองเห็นและติดต่อสื่อสารกับโอปปาติกะและกายทิพย์ได้^{๓๓๗} จึงไม่น่าแปลกใจที่พระเกจิอาจารย์ซึ่ง “คาดหมาย” ว่าเป็นผู้มีบารมีธรรม รวมถึงหลายรูปยังมีทิพยจักขุและทิพยโสต จะสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์ได้ และมีได้พบในบรรยากาศของการหลอกหลอนเช่นปฤชณทั่วไ

พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่ามีปฏิสัมพันธ์กับอมนุษย์ ได้แก่ ๑) สมเด็จ พระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไก่เถื่อน) วัดราชสิทธิาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) สมเด็จเจ้ามา วัดจักรวรรดิราชาวาส จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๓) หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๔) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๕) หลวงพ่อชื่น วัดถ้ำเสือ จังหวัดกาญจนบุรี ๖) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๗) หลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม ๘) หลวงพ่อแช่ม วัดตาก้อง จังหวัดนครปฐม ๙) หลวงพ่อเต๋ วัดสามง่าม จังหวัดนครปฐม ๑๐) หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคน จังหวัดนครสวรรค์ ๑๑) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาราม จังหวัดปทุมธานี ๑๒) หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^{๓๓๕} Eliade, Mircea, *The Sacred and the Profane the Nature of Religion* (New York: A harvest Book, 1956), page 30.

^{๓๓๖} Bascom, William R, “The Form of Folklore: Prose narratives,” in Dundes, Alan (editor), *Sacred Narrative Reading in the Theory of Myth* (Berkley: University of California Press, 1980) page

^{๓๓๗} วิจิตรวาทการ, หลวง, *วิชา ๘ ประการ*, หน้า ๑๒๔.

๑๓) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๔) หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๕) หลวงพ่อมี วัดमारวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๕) หลวงปู่คู่ วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๖) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๑๗) หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร ๑๘) ท่านพ่อลี วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ๑๙) หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว จังหวัดสระบุรี ๒๐) หลวงพ่อโหน่ง วัดคลองมะดัน จังหวัดสุพรรณบุรี ๒๑) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี

จากข้อมูลเรื่องเล่า ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพระเกจิอาจารย์กับมนุษย์ได้ ๔ ลักษณะ อีกทั้งจะได้อภิปรายประเด็นที่น่าสนใจจากตัวอย่างที่ยกมานำเสนอ ดังนี้

๔.๑.๒.๑ การได้พบมนุษย์ประจำสถานที่

เงื่อนไขของเหตุการณ์การการได้พบมนุษย์ประจำสถานที่ จะปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติชีวิตของพระเกจิอาจารย์ตอนที่กล่าวถึงการจาริก หรือเปลี่ยนสถานที่จำพรรษา เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อมี วัดमारวิชัย เล่าว่าครั้งที่ท่านได้นำคณะภุชงค์ไปจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างทางได้พบวิญญาณเสือเฝ้าศาลเจ้า^{๓๓๘} หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย เล่าว่าตอนที่ท่านจำพรรษาอยู่ ณ วัดป่าหนองแขง จังหวัดอุดรธานี ท่านได้พบภูมิมเหวดารักษาถ้า ตลอดจนพบเปรตพระและเปรตสามเณรซึ่งที่ศีรษะเต็มไปด้วยยกลากเกลื่อนเพราะชาติก่อนมักแอบฉันทข้าวเย็น^{๓๓๙}

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ว่าด้วยการได้พบมนุษย์ประจำสถานที่ เป็นชนบการเล่าเรื่องตามขนบนิยมของพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ใน พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่าว่าคราวที่พระมหาโมคคัลลานเถระกับพระลักษณเถระลงจากเขาคิชฌกูระหว่างทางได้พบ “อชครเปรต” ผู้มีไฟลุกท่วมตลอดร่าง เนื่องด้วยบุรพกรรมที่ได้เผาพระคันธกุฎีของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๓๔๐} จึงไม่น่าแปลกที่การเล่าเรื่องดังนี้จะปรากฏซ้ำในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ด้วย

^{๓๓๘} ทรงพล มากชูชิต, ประวัติ-ปฏิบัติ-สาวยพระเวท-พระเครื่อง-อิทธิมงคล หลวงพ่อมี เขมธมโม วัดमारวิชัย อ. เสนา . พระนครศรีอยุธยา (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มปป).

^{๓๓๙} อ. อิทธิเวท, นักรบแห่งกองทัพธรรม (หลวงปู่จันทา ถาวโร) (กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๕-๔๑.

^{๓๔๐} คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๕ (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๘๗-๙๒.

ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว หากพิจารณาด้วยกรอบความคิดของแคมป์เบลล์ที่ว่า ด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง “จิตใต้สำนึก” และ “ความฝัน” อันนำไปสู่เนื้อหาของเทพปกรณัม^{๓๔๑} ผู้วิจัยเห็นว่าในบางกรณี เช่น กรณีของ *ท่านพ่อลี วัดอโศการาม* ที่เล่าว่า เมื่อท่านถูกตั้งไปที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ท่านนิมิตเห็นราชินีแห่งเทพเดินลงมาจากภูเขาใกล้ที่จำพรรษาซึ่งมีลักษณะคือ เป็นหญิงชู้ดชาวท่าทางสง่างาม ในมือถือป้ายตัวอักษรจีน มีเด็กเป็นบริวาร ๒ คน มาบอกให้ท่านไหว้แต่ท่านไม่ยอม^{๓๔๒} ในที่นี้หากพิจารณา “นิมิต” เทียบเคียงกับ “ความฝัน” นิมิตที่ว่านี้อาจ “สะท้อน” การปะทะสังสรรค์กันทางความเชื่อระหว่างพุทธศาสนาที่ท่านพ่อลียึดมั่นศรัทธากับความเชื่ออื่นๆ ในสังคม ที่สั่งสมอยู่ในจิตใต้สำนึกของท่านจนปรากฏเป็นนิมิตดังกล่าว

๔.๑.๒.๒ การผจญกับอมนุษย์ที่มารบกวนการบำเพ็ญเพียร

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติชีวิตช่วงการบำเพ็ญเพียรของพระเกจิอาจารย์ บางรูปปรากฏเหตุการณ์การผจญกับอมนุษย์ที่มารบกวนการบำเพ็ญเพียร เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ *หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว* เล่าว่าท่านผจญโอบปาติกะชื่อ ยี่สุน ที่มายั่วชวนกามราคะ^{๓๔๓} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ *ท่านพ่อลี วัดอโศการาม* เล่าว่ามีโอบปาติกะขอให้ท่านเป็นสามีของนาง^{๓๔๔} ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความยากลำบากในการบำเพ็ญเพียรเพื่อให้เห็นว่าการบรรลุนิพพานและเป็นพระเกจิอาจารย์เป็น “สิ่งยากลำบาก” แล้ว ยังอาจวิเคราะห์อมนุษย์ในฐานะ “บุคคลาธิษฐาน” (personification) ของกิเลสอันรบกวนจิตก่อนการบรรลุนิพพานได้อีกด้วย

เหตุการณ์การผจญกับอมนุษย์ ผู้มารบกวนการบำเพ็ญเพียรหรือการเจริญภาวนาปรากฏซ้ำอยู่หลายครั้งในเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา ทั้งนี้พุทธศาสนานิยมเรียกอมนุษย์เหล่านี้ว่า “มาร” เช่น ใน *มรตัสซนียสูตร พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์* เล่าว่าครั้งหนึ่งพระมหาโมคคัลลานเถระจงกรมอยู่ในที่แจ้ง มารได้เข้าไปในลำไส้ใหญ่ของพระเถระ ท่านพิจารณาทราบจึงไล่มารออกมาทางปากของท่าน^{๓๔๕} เป็นต้น

^{๓๔๑} ดูเพิ่มเติมใน Campbell, Joseph, “myth and Dream”, *The Hero with a Thousand Faces*

^{๓๔๒} สายธาร ศรัทธาธรรม, *พระอาจารย์ลี ถัมมธโร ท่านพ่อของชาวบ้าน* (กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๔๙).

^{๓๔๓} เมธา กฤตยกุล, *อภิญญาจารย์นิรนาม หลวงพ่อผินะ ปิยธโร* (กรุงเทพฯ: ประชาญ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

^{๓๔๔} สายธาร ศรัทธาธรรม, *พระอาจารย์ลี ถัมมธโร ท่านพ่อของชาวบ้าน*, อ้างแล้ว.

^{๓๔๕} มหามกุฏราชวิทยาลัย, *พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์* (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๔๖๕-๔๗๓.

๔.๑.๒.๓ อมนุษย์มาอุปัฏฐากย์

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์หลายรูปมักเล่าว่า ท่านได้รับการอุปัฏฐากย์จากอมนุษย์ผู้มีสัมมาทิฐิ โดยเฉพาะในช่วงออกธุดงค์รุกขมูล ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค เล่าว่าขณะที่ท่านนำคณะศิษย์ออกธุดงค์มีรุกขเทวดา อากาศเทวดา และพรหมมาถวายบิณฑบาตอาหารทิพย์ ^{๓๔๖} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก เล่าว่าขณะที่ท่านออกธุดงค์มีเทวดาพากันมาตักบาตร ^{๓๔๗}

ความคิดที่ว่าอมนุษย์ทั้งหลายยอมอุปัฏฐากย์รักษาภิกษุผู้มีศีลและประกอบด้วยเมตตา ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าพระเกจิอาจารย์ย่อมมีคุณสมบัติเหล่านี้ ปรากฏอยู่ตั้งแต่ในพระไตรปิฎก เช่น **กรณีเมตตสูตร** ใน **พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ** มีตำนานเล่าว่า สมัยหนึ่งพระภิกษุชาวสาวัตถีกลุ่มหนึ่งจาริกไปบำเพ็ญเพียร ณ ป่าชฎาในชนบท พุทฺษเทวดาทั้งหลายครั้งแรกต่างก็ไม่พอใจ พากันหลอกหลอนภิกษุเหล่านั้นจนไม่สามารถบำเพ็ญเพียรได้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงให้กลุ่มภิกษุเจริญเมตตาต่อสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่มีที่สุดประมาณ ทำให้พุทฺษเทวดาทั้งหลายหันมาเลื่อมใส อุปัฏฐากย์ภิกษุเหล่านั้นให้สามารถบำเพ็ญสมณธรรมได้โดยสะดวกจนบรรลุอรหัตต์พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา ^{๓๔๘} ยิ่งในกรณีของกรณีเมตตสูตรซึ่งได้กลายมาเป็น “กรณีเมตตปริตร” นั้น ยิ่งแสดงให้เห็นว่าความคิดเรื่อง “อมนุษย์อุปัฏฐากย์ภิกษุ” ได้รับการเน้นย้ำและถ่ายทอดในหมู่พุทธศาสนิกชน

อนึ่ง ผู้วิจัยใคร่ขออภิปรายเพิ่มเติมในประเด็นว่า เหตุใด “ป่า” จึงมักเป็น “ฉาก” ของเรื่องเล่าตอนที่ยอมมนุษย์อุปัฏฐากย์พระเกจิอาจารย์ อันได้แก่ หากมองเชิงพื้นที่ในลักษณะคู่ตรงข้ามระหว่าง “ธรรมชาติ” กับ “วัฒนธรรม” ป่าจัดว่าเป็นปริมนทลของธรรมชาติซึ่ง “ตรงข้าม” และ “เป็นอื่น” จากเมืองซึ่งเป็นปริมนทลของวัฒนธรรมที่หนึ่งในวัฒนธรรมได้แก่ “ศาสนา” รวมถึงมีนัยยะความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อพระภิกษุซึ่งถือเป็น “คนนอก” (หมายรวมถึงพระเกจิอาจารย์) “ก้าวล่วง” เข้าสู่ปริมนทลของความเป็นอื่น ย่อมต้องมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติซึ่งปรากฏออกมาในรูปลักษณะ (personification) ของ “วิญญาณศักดิ์สิทธิ์” ประจำสถานที่นั้นๆ แต่

^{๓๔๖} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา, หน้า ๔๕-๕๓.

^{๓๔๗} นครเศรษฐี, สูดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

^{๓๔๘} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยม สุวานิสฺสรมหาเถร), ตำนานพระปริตร (มปท, มปป), หน้า ๕๗-๕๘.

กระนั้นฐานะที่เหนือกว่าของพุทธศาสนา ปฏิสัมพันธ์ที่ว่าจึงมีลักษณะเป็นการอุปัฏฐากอันมีนัยยะว่าด้วยการสยบยอมของ “ความเชื่อดั้งเดิม” ต่อ “พุทธศาสนา”

๔.๑.๒.๔ โปรดอมมนุษย์

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระเกจิอาจารย์กับอมมนุษย์ในลักษณะของการโปรดอมมนุษย์ในที่นี้ได้แก่ การแสดงธรรมหรือตอบปัญหาธรรมแก่เทวดาและพรหม ซึ่งตั้งใจจะฟังพระธรรมเทศนา หรือซักถามปัญหาธรรมจากพระเกจิอาจารย์ อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม เล่าว่ามีเทวดามาขอฟังธรรมจากท่านในตอนกลางคืน ^{๓๔๙} หลวงปู่สี่ สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร มีเทวดามาขอฟังธรรมจากท่านในระหว่างธุดงค์^{๓๕๐}

ปฏิสัมพันธ์ในลักษณะนี้นอกจากจะสอดคล้องกับพุทธกิจข้อที่ว่าเวลาเที่ยงคืนพระพุทธเจ้าจะทรงตอบปัญหาธรรมให้แก่เทวดา^{๓๕๑} ยังมีเหตุการณ์ในพระไตรปิฎกว่าด้วยการไขปัญหาธรรมแก่เทวดาหลายประการ เช่น สักกปัญหสูตร ใน พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ว่าด้วยพระพุทธเจ้าทรงข้อสงสัยในธรรมของท้าวสักกเทวราช^{๓๕๒}

๔.๑.๒.๕ ปราบผยศอมมนุษย์ผู้มีมีจิตปฏิญาณ

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูปอาจปรากฏเหตุการณ์การปราบผยศอมมนุษย์ผู้มีมีจิตปฏิญาณให้มีสัมมาทิฐิ ตัวอย่างเช่นเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่สี่ สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร เล่าว่าครั้งที่ท่านออกธุดงค์ไปที่ถ้ำแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ท่านได้พบกับพญานาคเจ้าปู่ภูเกศซึ่งที่แรกมีจิตมุ่งร้ายท่าน ไม่ยอมให้ท่านบำเพ็ญเพียรในสถานที่ของตน แต่เมื่อท่านแสดงธรรมโปรดก็กลับละพศหันมาเคารพนับถือ ^{๓๕๓} หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อแพ

^{๓๔๙} คณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูริทัตตปฏิปหาราม, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีว्ह่อทอง (กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกุณธ์และการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๖.

^{๓๕๐} ชนินทร์ ดีนาน และจักรภพ เจริญรัตน์, ชีวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี่ ฉันทสิริ (กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.)

^{๓๕๑} พระธรรมปิฎก, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๙.

^{๓๕๒} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๒๓๑.

^{๓๕๓} ชนินทร์ ดีนาน และจักรภพ เจริญรัตน์, ชีวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี่ ฉันทสิริ, หน้า ๓๗.

วัดพิบูลทอง เล่าว่าคราวหนึ่งทางราชการปรารถนาจะสร้างตลาด ทำให้มีความจำเป็นต้องโค่นต้นยางใหญ่ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่ามีนางไม้สิงสถิตอยู่ หลวงพ่อแพจึงไปแผ่เมตตายังโคนต้นยาง พร้อมกับบอกให้รุกขเทวาไปเสวยภพภูมิที่ดีกว่า จากนั้นเพียง ๒ วัน ต้นยางกลับยืนต้นตายไปเอง ^{๓๕๔}

ในพระไตรปิฎกมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือพระสาวกปราบพยศอมนุษย์ผู้มีมีจิตอาภิวรรณอยู่หลายครั้ง อาทิ เหตุการณ์การสังวรียาธาตบิทรเพื่อขับไล่อมนุษย์ในเมืองไพศาลี ^{๓๕๕} เหตุการณ์เรื่องสุมนสามเณรทรมานพญานาคซึ่งปรากฏใน **พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท** ^{๓๕๖} เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยยังสันนิษฐานว่า อนุภาคที่น่าจะเป็นต้นเค้าความคิดเรื่อง “พระปราบผี” ในสังคมไทย อันทำให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์หลายรูปมีเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วย “การปราบผี” ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อที่ว่าด้วยอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัต

๔.๑.๒.๖ อมนุษย์มาบอกข่าวสาร

บางครั้งในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ก็เล่าถึงอมนุษย์ซึ่งมาบอกข่าวสารบางอย่างแก่พระเกจิอาจารย์ เช่น ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อมี วัดमारวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เล่าว่า คืบหนึ่งหลวงพ่อมีนั่งสมาธิเกิดนิมิตเห็น “หลวงปู่ถ้าขุนตาล” มาบอกว่าจะนำของที่หลวงพ่อมิได้เคยเก็บไว้ในอดีตชาติมาคืนให้ ของชิ้นแรกให้หลวงพ่อมิพายเรือทวนน้ำไปรับในตอนเช้าตรู่ ส่วนชิ้นที่ ๒ จะนำมาคืนให้ในอีก ๒ ปีข้างหน้า รุ่งเช้าเมื่อหลวงพ่อมิทำตามนิมิตก็พบงาช้างลอยน้ำมา ด้านหนึ่งของงาแกะเป็นรูปท้าวเวสสุวรรณ แต่เมื่อนำกลับมาแช่น้ำที่วัดกลับจมน้ำ หลวงพ่อมิจึงนำท้าวเวสสุวรรณงาช้างองค์นี้มาใช้ในพิธีกรรมการรักษาโรคและขับไล่ภูตผีปีศาจให้ชาวบ้าน ทั้งนี้ดวงวิญญาณท้าวเวสสุวรรณยังมาปรากฏให้หลวงพ่อมิเห็นเพื่อแจ้งเหตุการณ์ล่วงหน้า หรือไม่ก็บอกโชคลาภให้หลวงพ่อมิโปรดชาวบ้านต่ออยู่หลายครั้ง ^{๓๕๗} เรื่องเล่า

^{๓๕๔} จักรกฤษ คลังศีลตรา, **อภิญญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงพ่อแพ** (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซ็ท, มปป.), หน้า ๑๒.

^{๓๕๕} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (นิยมฐานิสฺสรมหาเถร), **ตำนานพระปริตร** (มปท, มปป), หน้า ๗๕.

^{๓๕๖} คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๕** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๘๗-๙๒.

^{๓๕๗} ทรงพล มากชูชิต, **ประวัติ-ปฏิปทา-สายพระเวท-พระเครื่อง-อิทธิมงคล หลวงพ่อมิ เขมธมโม วัดमारวิชัย อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา** (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มปป.), หน้า ๔๘-๕๐.

เกี่ยวกับ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค เล่าว่ายักษ์บริวารของท้าวมเวสสุวรรณมาแจ้งข่าวว่าศิษย์ใน
คณะรุกข์ของท่านกำลังจะมรณภาพ^{๓๕๘}

ใน **พระวินัยปิฎก มหาวารวรรค มหาขันธกะ** เคยกล่าวถึงเหตุการณ์
ที่เทวดาได้มาแจ้งข่าวแก่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อคราวแรกตรัสรู้ โดยกล่าวว่าเดิมสมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงหมายพระทัยจะไปโปรดอาฬารดาบสและอุทกดาบสผู้เคยเป็นพระ
อาจารย์ แต่เทวดาได้มาทูลให้ทรงทราบว่าทั้งสองถึงแก่กรรมเสียแล้ว^{๓๕๙} เมื่อเปรียบเทียบเรื่องเล่า
ในพระสูตรต้นตอปิฎกกับเรื่องเล่าที่ยกตัวอย่างมานี้ จะพบว่าความคิดที่ว่ามนุษย์เป็น “ผู้นำสาร”
มาแจ้งแก่ “ผู้มีบุญ” นั้น เป็นความคิดที่มีมาแต่เดิมในพุทธศาสนา หากแต่ “รายละเอียดของ
เหตุการณ์” ได้รับการ “ปรับเปลี่ยนให้เป็นไทย” ไปตามบริบทของสังคมไทย

อนึ่ง กรณีศึกษาที่น่าสนใจของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ได้แก่ เรื่องเล่า
เกี่ยวกับ ท่านพ่อลี วัดอโศการาม ที่เล่าว่า เมื่อท่านรุกข์ไปถึงภูผาบึง จังหวัดเลย มีเทวดานุ่งหม้อสี
เหลืองแก่ ชื่อ “สันจิตโตเทพบุตร” มาแจ้งแก่ท่านว่า ต่อไปมนุษย์จะลำบากด้วยโรคที่เกิดจากน้ำ
ได้แก่ น้ำหมอกน้ำค้างซึ่งถ้าตรวดนาข้าวจะเสื่อมคุณภาพ ถ้าคนบริโภคจะอันตราย น้ำฝนสีแดง
หรือเหลืองซึ่งถ้าคนดื่มเข้าไปจะถ่ายท้อง เกิดผื่นคัน หรือถ้าดื่มมากๆ อาจถึงตาย ถ้าแก้ไม่ทัน
ภายในสามวัน ห้าวัน เจ็ดวัน แล้วเทพบุตรก็ชี้มือไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดน้ำผุดจากดิน
บอกว่าคุณน้ำนี้ไหลไปถึงที่ใดจะเกิดโรค ใช้รดผักผลไม้จะเป็นพิษ อายุมนุษย์ก็จะสั้นลงทุกปี สุด
ท่านเทพบุตรก็ยื่นมือไปบนเขา ทำให้ต้นไม้หักกระเนระนาด ก่อนจะบอกว่ากาลข้างหน้าผู้ใหญ่ใน
บ้านเมืองจะไร้ศีลธรรม เกิดความลำบากแก่ราษฎร ต่อมาเมื่อท่านพ่อลีเดินทางไปพบชาวบ้าน
ชาวบ้านก็ได้เล่าว่ามีหมอกไหลผ่านสวนใบชา ทำให้ใบชาร่วงหมด สวนชาวบ้านที่ลำบาก
รับประทานน้ำฝนสีเหลือง ถึงแก่ความตายกันเป็นอันมาก

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เรื่องเล่าเช่นนี้น่าจะได้รับอิทธิพลจากตำนานพระศรี
อาริย์ในสังคมไทย กลุ่มเรื่องคำพยากรณ์ ที่ว่าด้วยการกล่าวถึงสัญญาณและกลางบอกเหตุเภทภัย
ของมนุษย์ รวมถึงข้อปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย ตัวอย่างตำนานกลุ่มนี้ก็มีเช่น **ตำนานลิปสุญ**

^{๓๕๘} ตำรวจธรรม, **ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา**, หน้า ๘๔-
๘๖.

^{๓๕๙} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **วินัยปิฎก มหาวารวรรค มหาขันธกะ** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย,
๒๕๒๕), หน้า ๑๓๔.

ตำนานกาละนัมม็อส์วย ตำนานมหาศักราชหลวง เป็นต้น^{๓๖๐} นอกจากนี้แล้วยังมีความเป็นไปได้ว่าชื่อของเทวดาที่ว่า “สันจิตโตเทพบุตร” อาจกลายเสียงมาจาก “สันตุสิตเทพบุตร” อันหมายถึง “พระโพธิสัตว์ศรีอาริยมตไตรย์” ก็เป็นไปได้

๔.๑.๒.๖ อมนุษย์นำสิ่งมีค่ามาถวาย ช่วยสร้างศาสนวัตถุ หรือบอกขุมทรัพย์

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูปเล่าถึงเหตุการณ์ว่าด้วยอมนุษย์นำสิ่งของสำคัญบางอย่างมาถวาย ช่วยสร้างศาสนวัตถุหรือไม่ก็ “บอกขุมทรัพย์” แก่พระเกจิอาจารย์ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร เคยมีเทวดานำพระพุทธรูปหินสีเขียวขององค์ขนาดย่อมมาถวายโดยการบันดาลให้ตกลงจากอากาศที่หน้ากุฏิ^{๓๖๑} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค เล่าว่าเมื่อท่านออกธุดงค์ พบดวงวิญญาณของฤๅษี และของแม่ชีซึ่งแนะนำให้ท่านดื่มน้ำอมฤตแต่ท่านปฏิเสธเพราะไม่ใช่ทางหลุดพ้น^{๓๖๒}

ลักษณะการเล่าเรื่องเช่นนี้เป็นชนบประการหนึ่งของเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างจาก **ชินมหานิทาน** ได้แก่ ตอนเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกมหาภิเนษกรรมได้เข้ามาทูลว่าจักรรัตนคูปัญญาจักรพรรดิราชจักบังเกิดในอีก ๗ วันข้างหน้า แต่พระมหาสัตว์ทรงปฏิเสธ ต่อมาขุฎิการพรมได้นำเอาอัฐภูมิบริวารมาถวายหลังทรงตัดพระเมาฬี^{๓๖๓} จึงไม่เป็นการแปลกที่เค้าความคิดนี้จะปรากฏอยู่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์

อนึ่ง ยังมีความน่าสนใจบางประการปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน เล่าว่า เมื่อหลวงพ่โหน่งต้องการจะสร้างพระประธานไว้ในวิหาร ท่านนิมิตเห็นพระภิกษุเข้ามาบอกแก่ท่านว่า เข้าขึ้นให้ไปจุดดงค้ำกกลดที่หลังวัดประตูทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีผู้มาใส่บาตร เมื่อหลวงพ่โหน่งไปปักกลดที่หลังวัดประตูทรงธรรม เข้าขึ้นปรากฏว่ามีคนหนุ่มสาวห่มขาว ถือข้าวขันหนึ่งมาใส่บาตร และอาสาจะปั้นพระประธานให้ ขอให้หลวงพ่โหน่งเดินทางล่วงหน้ากลับวัดไปก่อน ช่างที่ว่านี้เดินทางตามไปที่วัดอัมพวันได้ถูกต้องทั้งที่หลวงพ่โหน่งไม่ได้บอกว่า ท่านจำพรรษาอยู่วัดไหน หน้าซ้าหลังจากปั้นพระประธานซึ่งมีพุทธลักษณะงดงามมากสำเร็จ ช่างก็หายตัวไปอย่างปริศนา เมื่อหลวงพ่โหน่งกลับไปถามเภาะแสบกับ

^{๓๖๐} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, “ตำนานพระศรีอาริย์ในสังคมไทย : การสร้างสรรค์และบทบาท, ” หน้า ๑๕๗.

^{๓๖๑} รัตนธรรม, ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์, หน้า ๓๕.

^{๓๖๒} ดำรงธรรม. ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา, หน้า ๗๓.

^{๓๖๓} ศิลปากร, กรม, ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย, หน้า ๗๖-๗๗.

ชาวบ้านแถบวัดประดู่ทรงธรรมก็ไม่มีใครรู้จักช่างที่ว่า ทำให้ท่านทราบว่ามีผู้มาช่วยสร้างพระ
ประธานนั้นไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา^{๓๖๔}

เมื่อพิจารณาจากอนุภาคสำคัญของเรื่องเล่า ได้แก่ อนุภาคที่ปะขาวมาช่วยปั้น
พระพุทธรูป อนุภาคพระพุทธรูปที่ปะขาวปั้นขึ้นมีพุทธลักษณะงดงาม และอนุภาคที่ปะขาวหาย
ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เรื่องเล่านี้ น่าจะได้รับอิทธิพลจาก **ตำนานพระพุทธรูปชินราช** ที่มีเนื้อหา
ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นด้วยพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีไม่ไกลจากจังหวัดพิษณุโลกอันเป็นที่
ประดิษฐานพระพุทธรูปชินราชมากนัก หรืออาจเป็นด้วยความแพร่หลายของตำนานพระพุทธรูปชินราช
ในสังคมภาคกลางของไทย ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏใน
เรื่องเล่าเป็น “พลวัต” จากเรื่องเล่าอื่นในสังคมไทยด้วย นอกเหนือจากจะมีเค้าความคิดจากพุทธ
ศาสนา

แม้ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเกจิอาจารย์จะมีที่มาจากความคิดทาง
พุทธศาสนา แต่ในอีกแง่หนึ่งก็ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับ “ภพภูมิและเทวดาแบบไทย ”
ตัวอย่างเช่นในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ **หลวงพ่อกุญชร วัดท่าซุง** ที่ไม่เพียงแต่ท่านจะได้พบญาติ
วิญญาณ อาทิ ผีตายโหง ผีตายทั้งกลม ผีเปรต อันเป็นผีในสังคมไทยแล้ว ท่านยังเล่าถึงการได้พบ
ยมบาล การได้พบทั้งพระอินทร์ผู้เป็นเจ้าของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งมีพระมาตุลีเป็นบริวาร ได้ให้พระ
จุฬามณีเจดีย์ พบชาวลับแล เป็นต้น อันเป็นภาพของ “โลกทิพย์” แบบที่คนในสังคมไทยคุ้นชินผ่าน
นิทาน-ตำนานต่างๆ

อนึ่ง ยังมีการเล่าว่าพระเกจิอาจารย์หลายท่าน ได้แก่ ๑) หลวงปู่พลอย วัด
ประสาธ ๒) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า ๓) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน ๔) หลวงพ่อแถม
วัดตาก้อง ๕) หลวงปู่อ้วน วัดหนองพลับ ได้พบและเรียนวิชาจาก “พระอรหันต์ลึกลับ ” ซึ่งบ้างก็
เรียกว่า หลวงพ่อดำ หลวงพ่อโพรงโพธิ์ (พระเถระร่างกายผอม) หรือหลวงปู่เทพโลกอุดร ยัง
สะท้อนถึงอิทธิพลของเรื่องเล่าทางพุทธศาสนาแบบไทยเกี่ยวกับ “หลวงปู่เทพโลกอุดร ” อันมี
ตำนานเล่าว่าเป็นพระอรหันต์กึ่งคนกึ่งเทพ บางสำนวนก็ว่าเป็นพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลที่ยังไม่
ดับขันธนิพพาน ซึ่งมีอิทธิปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์มาก อาจปรากฏกายให้ “ผู้มีบุญ” ได้เห็น
รวมถึงเชื่อว่ามีวัดถุมงคลที่ท่านสร้างขึ้น^{๓๖๕}

^{๓๖๔} หลวงพ่อโหน่ง อินทสุวัฒน์ วัดอัมพวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี (กรุงเทพฯ: เทียนชัย,
มมป.), หน้า ๖๓.

^{๓๖๕} มนต์ พันลาย, **อิทธิฤทธิ์หลวงปู่เทพโลกอุดร** (กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗-๘๘.

๔.๑.๓ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต*

ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ในที่นี้หมายถึงญาณหยั่งรู้อดีตชาติหรือประวัติความเป็นมาของบุคคล สิ่งของและสถานที่ ไกลเคียงกับ “อดีตังสญาณ” และ “จุตูปปาตญาณ” ซึ่งเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏบ่อยครั้งในเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา เช่น ครั้งหนึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรารภเรื่องพญานาคเอรอกปัตต์ว่า ทรงทราบด้วยพระญาณถึงสาเหตุที่พญานาคตนนี้ต้องมาเกิดเป็นนาคในอัฐภพนี้เป็นเพราะในศาสนาของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า พญานาคเอรอกปัตต์เคยถือกำเนิดเป็นภิกษุ ได้เผลอทำใบตะไคร้ น้ำชาดแต่มีได้ปลงอาบัติ ต่อมาเมื่อกาลมรณภาพเกิดมีจิตเศร้าหมองด้วยเรื่องอาบติดังกล่าวทำให้ต้องมากำเนิดเป็นนาคในศาสนาของพระองค์^{๓๖๖}

พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าถึงความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีต ได้แก่ ๑) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูกิริยัตตปฏิปทาธรรม จังหวัดปทุมธานี ๒) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร ๔) หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี ๕) หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดสุพรรณบุรี

แม้ว่าอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอดีตของบุคคล สิ่งของ และสถานที่ จะมีที่มาจากขนบนิยมในพุทธศาสนา ทว่าความน่าสนใจของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ ประการแรก คือ อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้สอดคล้องกับความคิดความเชื่อของคนไทยที่ว่า “ไม่ว่าจะประพตติดีหรือประพตติชั่ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ย่อมรู้ ” ดังเช่นในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่เจี๊ยะ ที่ว่าท่านมีญาณหยั่งรู้ว่า ภรรยาของโยมที่เข้ามากราบท่านเป็น “เมียขโมย” ไม่ได้แต่งงานกันตามประเพณี^{๓๖๗}

ความน่าสนใจประการที่สอง คือ ในบางกรณี เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค ที่ว่าท่านมีนิมิตเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาประทับรอยพระพุทธรูปในพื้นในที่ที่เป็นจังหวัดสระบุรีในปัจจุบันเมื่อครั้งพุทธกาล^{๓๖๘} อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ได้แสดงถึง “ชุดความคิด” ชุดเดียวกับตำนานพระเจ้าเลียบโลกซึ่งแพร่หลายในสังคมวัฒนธรรมไท-ไทย

* ผู้วิจัยจะแยกอิทธิปาฏิหาริย์ข้อนี้ออกจาก “การระลึกชาติ” ของพระเกจิอาจารย์เอง เพื่อให้เห็นประเภทที่หลากหลายของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

^{๓๖๖} คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๖ (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๔๕.

^{๓๖๗} คณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูกิริยัตตปฏิปทาธรรม, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีว์รห่อทอง (กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกุณธ์และการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๘๗.

^{๓๖๘} ตำรกรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา, หน้า ๖๕.

ส่วนความน่าสนใจประการที่สาม คือ อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้สะท้อนความคิดเรื่อง “เวลาแบบปรมาณู” ที่เหตุการณ์ต่างๆ อันเคยเกิดขึ้นแล้วในอดีตสามารถปรากฏซ้ำใน “ช่วงเวลาศักดิ์สิทธิ์”^{๓๖๙} อาทิ ช่วงเวลาในนิมิต ดังเช่นในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ *หลวงปู่จันทา* ที่เล่าว่าเมื่อก่อนนำญาติโยมเดินทางไปแสวงบุญที่ประเทศอินเดีย เมื่อไปถึงที่พุทธคยา ก็บังเกิด นิมิตเห็นพระพุทธรูปสีขาวใส ขนาดเท่านี้หัวแม่มือปรากฏเต็มบริเวณลานต้นโพธิ์แล้วแจ้งว่า สถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วทั้งสิ้น ๓,๕๘๔,๒๙๒ องค์ และพระอนาคตพุทธเจ้าอีก ๑๐ พระองค์ข้างหน้าก็จะเสด็จมาตรัสรู้ ณ ที่แห่งนี้^{๓๗๐}

๔.๑.๔ ความสามารถในการระลึกชาติ

ความสามารถในการระลึกชาติ ตรงกับ “ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ” ในพุทธศาสนา ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้นอกจากจะมีที่มาจากประเภทของปาฏิหาริย์ที่พุทธศาสนาระบุไว้แล้ว ยังมาจากขนบนิยามการเขียนเรื่องเล่าทางพุทธศาสนาอีกด้วย กล่าวคือ พุทธศาสนามีการเล่าเรื่องราวในอดีตชาติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวกในลักษณะต่างๆ อาทิ ชาดก จริยาปฏิภน อปทาน อวทาน เป็นต้น การกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการระลึกชาติจึงถือเป็น “ขนบ” ประการหนึ่งที่อาจปรากฏในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางพุทธศาสนา รวมถึงพระเกจิอาจารย์ด้วย

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ได้แก่ ๑) หลวงปู่พลอย วัดประสาธ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๓) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูก้อนตปฐิปทาราม จังหวัดปทุมธานี ๔) หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕) หลวงปู่คู่ วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๖) หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร ๗) ท่านพ่อลี วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ๘) หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี ๙) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี

ผู้วิจัยพิจารณาว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทความสามารถในการระลึกชาติของพระเกจิอาจารย์มาจาก “ความคิดเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด” ในพุทธศาสนา ดังตัวอย่างจาก เรื่องเล่าเกี่ยวกับ *หลวงปู่จันทา* ซึ่งระลึกชาติได้ว่าเคย

^{๓๖๙} Eliade, Mircea, *The Sacred and the Profane the Nature of Religion* (New York: A harvest Book, 1956), pp. 72-73.

^{๓๗๐} อ. อิทธิเวท, *นักรบแห่งกองทัพธรรม (หลวงปู่จันทา ถาวโร)* (กรุงเทพฯ: ประชาชน, ๒๕๕๓).

เกิดเป็นจระเข้ใหญ่เจ้าบึง เป็นตะขาบยักษ์ เป็นงูใหญ่ เป็นหมี เป็นหมูป่า เป็นลิง เป็นมนุษย์ ^{๓๗๑}
ทั้งนี้ในบางกรณีความสามารถในการระลึกชาติก็ได้ทำหน้าที่ “ขั้บแน่น” ความคิดดังกล่าวนี้ให้
ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่ออุตตมะ หลวงพ่อได้เล่าถึงสาเหตุที่ท่านอาพาธเพราะ
ถูกแมลงกัดในรูหูว่า ชาติก่อนท่านเคยเกิดเป็นหมองู เป้าอาคมใส่หูจนงูทนต์ไม่ได้ ^{๓๗๒} อันเป็นการ
“สอน” พุทธศาสนิกชนโดยอ้อมว่า ผลกรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดสามารถหลีกเลี่ยงได้ แม้ว่าผู้นั้นจะ
เป็นพระเกจิอาจารย์ก็ตาม *

ยิ่งไปกว่านี้ การปรากฏอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องการระลึกชาติของพระเกจิอาจารย์ ยัง
ส่งผลให้ชั้นตอนชีวิตของพระเกจิอาจารย์ในฐานะวีรบุรุษทางศาสนา มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่าง
จากชั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษในความคิดสากล เนื่องจากมีชั้นตอน “ชีวิตในอดีตชาติ” ของพระ
เกจิอาจารย์เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด

๔.๑.๕ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ

ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ แม้ว่าบุคคลผู้หยั่งรู้นั้นจะ
ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว คล้ายคลึงกับ “ปัจจุบันนังสญาณ” ในพุทธศาสนา ดังที่มีกล่าวถึงใน
พระอภิธรรมปิฎก ธาตุกถา ความว่า “ญาณหยั่งรู้ปัจจุบันนั้นมีอยู่” ^{๓๗๓}

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ได้แก่ ๑) สมเด็จเจ้ามา วัด
จักรวรรดิราชาวาส จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา ๓)
หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม ๔) หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร จังหวัดพิจิตร
๕) หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดสุพรรณบุรี

ตัวอย่างของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่มี ความสามารถในการหยั่งรู้
เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อดิ่ง ซึ่งเล่าว่า ครั้งหนึ่งขณะหลวงพ่อกำลัง
เดินทางไปรักษาผู้ป่วยโรคไข้ทรพิษ ฝูง ท่านกลับสั่งให้ลูกศิษย์พายเรือกลับวัด โดยบอกว่า

^{๓๗๑} อ. อิทธิเวท, **นักรบแห่งกองทัพธรรม (หลวงปู่จันทา ถาวโร)**, หน้า ๖๖-๗๑.

^{๓๗๒} **อุตตมะ**, หน้า ๘๔.

* ในแง่หนึ่งความคิดดังกล่าวก็เป็น “ความคิดตามชนบ” ของพุทธศาสนาเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากกรณี
ของพระมหาโมคคัลลานะที่ต้องถูกโจรทุบจนกระดูกแตก เนื่องจากผลกรรมที่เคยทุบตีทำร้ายบิดามารดาใน
อดีตชาติ

^{๓๗๓} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระอภิธรรมปิฎก ธาตุกถา** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕),
หน้า ๒๓๓.

“ยมทูตได้มารับวิญญาณคนป่วยไปแล้ว ” ภายหลังกุศิษย์ได้สอบถามญาติของผู้เสียชีวิต พบว่าเสียชีวิตในเวลาใกล้เคียงกับที่หลวงพ่อดิ่งให้หันหัวเรือกลับ^{๓๗๔}

อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการหยั่งรู้เหตุการณ์อันเกิดขึ้นในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะแสดงถึงความคิดเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยมในพุทธศาสนาที่ “มีร่องรอย” อยู่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ของไทยเท่านั้น แต่ยังสามารถยืนยันภาพลักษณ์ความเป็น “ผู้หยั่งรู้” ของพระเกจิอาจารย์ให้ชัดเจนขึ้นเช่นกัน

๔.๑.๖ ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตรงกับอิทธิปาฏิหาริย์ประเภท “อนาคตังสญาณ ” ในพุทธศาสนา ดังตัวอย่างจาก **ปาฏิกสูตร** ใน **พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค** ว่าด้วยพระพุทธรูปเจ้าทรงทราบล่วงหน้าถึงอนาคตของโกธกัษัตติยปริพาชก ว่าจะต้องตายด้วยโรคท้องอืด และถูกนำไปทิ้งที่ป่าช้าอันมีกอหญ้าคมบาง^{๓๗๕}

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ ได้แก่ ๑) สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไร่เถื่อน) วัดราชสิทธาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร) สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไร่เถื่อน) วัดราชสิทธาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๓) ภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๔) หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๕) หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๖) หลวงพ่อโปล้ วัดกำแพง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๗) หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๘) หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกไน้ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๙) หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๑๐) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๑๑) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๑๒) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม ๑๓) หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์ ๑๔) หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์ ๑๕) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ๑๖) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภุมรินทร์ปฏิบัติทาราม จังหวัดปทุมธานี ๑๗) หลวงพ่อเส็ง วัดศรีประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี ๑๘) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๙) หลวงพ่อจง วัด

^{๓๗๔} เปี้ยก จักรวรรดิ, **อำนาจพลังจิต**, หน้า ๑๐๘.

^{๓๗๕} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๗-๑๔.

หน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๐) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๒๑) หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร ๒๒) หลวงพ่อแดง วัดเขabanไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรี ๒๓) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๒๔) หลวงพ่อเจริญ วัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี ๒๕) หลวงปู่บุญตา วัดคลองเกตุ จังหวัดลพบุรี ๒๖) หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ ๒๗) หลวงปู่อ้วน วัดหนองพลับ จังหวัดสระบุรี ๒๘) หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนใหญ่เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ ในการหยั่งรู้เหตุการณ์ในอนาคตช่วยเน้นย้ำภาพลักษณ์ความเป็นผู้หยั่งรู้ของพระเกจิอาจารย์ อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อแดง ที่เล่าว่าท่านทราบล่วงหน้าด้วยญาณว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ มาที่วัดเขabanไดอิฐ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี จึงครองจีวรใหม่อย่างเรียบร้อยมาคอยรับเสด็จ ทั้งที่ไม่มีใครทราบหมายกำหนดการล่วงหน้า^{๓๗๖} เป็นต้น

อนึ่ง อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้เป็นทั้ง “ชนบ” ที่ปรากฏซ้ำอยู่บ่อยครั้งในเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา เช่น ในกรณีของ “การให้พุทธพยากรณ์ ” หรือ “พุทธทำนาย ” และ “ความคิดสากล” ของมนุษย์ในทุกวัฒนธรรม เช่น เรื่องเทพพยากรณ์ (oracle) ในเทพปกรณัมกรีก เป็นต้น ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อกวง วัดบ้านค่าย เล่าว่า ท่านเคยทักฝันที่ป่าช้าเก่าแห่งหนึ่งว่า “สถานที่แห่งนี้คนพากันว่าผีดูและกระทำเอา หากไม่รู้ว่ามีหน้าสถานที่แห่งนี้จะช่วยชีวิตคนไว้ อีกนับไม่ถ้วน” ซึ่งต่อมาป่าช้าที่นั่นได้กลายมาเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลระยองสืบมาจนปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านี้ น่าสังเกตว่าในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์หลายรูปเล่าว่าพระเกจิอาจารย์จำนวนมากสามารถหยั่งรู้วันมรณภาพในอนาคตได้ อาทิ ภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงพ่อเส็ง หลวงปู่สี หลวงพ่อปาน เป็นต้น ทำให้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าความคิดที่ว่านี้ น่าจะได้รับอิทธิพลจากชนบนิยมทางพุทธศาสนา ว่าด้วยเรื่องการปลงอายุสังขารของพระพุทเจ้า และการลาเข้านิพพานของพระสาวก-สาวิกา

๔.๑.๗ ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น

ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น ตรงกับ “เจโตปริยญาณ ” และ “อาเทศนาปาฏิหาริย์” ในพุทธศาสนา ดังเช่นใน **ปฐมสมโพธิกถา** *ปริเฉทที่ ๑๐ อภิสัมโพธิปริวรรต* ได้เล่าว่าในตอนที่พระโพธิสัตว์กำลังจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงได้บุพเพนิวาสานุสติ

^{๓๗๖} บุญมี พิบูลย์สมบัติ, “หลวงพ่อแดง, พระภิกษุ,” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕**

ญาณในปฐมยาม ได้จุตูปปาตญาณในมัชฌิมยาม แล้วจึงทรงตรัสรู้พร้อมกับทรงได้อาสวักขย
ญาณในปัจฉิมยาม

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ได้แก่ ๑) หลวงปู่เอียด วัดสะพาน
สูง จังหวัดนนทบุรี ๒) หลวงพ่อโสภาสี อาศรมบางมด จังหวัดกรุงเทพมหานคร หลวงปู่สี ๓) สำนัก
สงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์ ๔) หลวงพ่อถนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕)
หลวงพ่อเจริญ วัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี ๖) ท่านพ่อลี วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ๗)
หลวงพ่อกุญชร วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี

ตัวอย่างของเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อ
โสภาสี อาศรมบางมด เล่าว่าคราวหนึ่งมีสตรีผู้หนึ่งสละเข็มขัดทอง สร้อยคอ และเงินสตีบีกหนึ่ง
เผาในกองไฟที่กุฏิท่าน แต่ภายหลังเกิดความเสียดาย หลวงพ่อโสภาสียังรู้วาระจิตจึงบอกว่า ของ
ที่ถูกเผาไม่ได้หายไปไหน เมื่อสตรีผู้นั้นกลับบ้านก็พบเข็มขัดทอง สร้อยคอ และเงินสตีบีกที่ตนเผา
ไปแล้ววางอยู่บนเตียงนอน^{๓๗๗} เป็นต้น

อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่นนั้น เป็นทั้งการ
สร้างภาพลักษณ์ผู้หยั่งรู้ให้แก่พระเกจิอาจารย์ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำให้พระเกจิอาจารย์มี
“ความน่าเกรงขาม” กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สามารถหยั่งรู้แม้กระทั่ง “ความในใจ” ของบุคคลอื่น ซึ่ง
ถือเป็น “ความลับ” พระเกจิอาจารย์จึงเป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ที่ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้แม้เพียงด้วย
ความคิด

๔.๑.๘ การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่างๆ

การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธีต่างๆ ตรงกับความคิดเรื่องฤทธิ์ในพุทธศาสนา หรือที่
เรียกว่า “อิทธิวิธี” อิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งรวมถึง “มโนมยิทธิ” หรือการถอดจิตออกไปยังภพภูมิต่างๆ
ด้วย สำหรับพระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ได้แก่

ก. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อิทธิปาฏิหาริย์นระยะทาง ๑) สมเด็จพระ
พุทธาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่ศุข วัดปาก
คลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๓) หลวงพ่อแช่ม วัดตาก้อง จังหวัดนครปฐม ๔) หลวงปู่สี สำนัก
สงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์ ๕) หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๖)
หลวงพ่อดวงค์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๗) หลวงพ่อม่วง วัดคู้งกระถิน จังหวัดราชบุรี ๘) หลวงปู่
ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม

^{๓๗๗} นที ลานโพธิ์, พระอภิปัญญา, หน้า ๓๒๒.

ข. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติแยกหรือรวมกาย ได้แก่ หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์

ค. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติ ล่องหนหายตัวหรือพรางตา

๑) หลวงปู่ภู วัดอินทรวินัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์ ๓) หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี

ง. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติจำแลงกาย ๑) หลวงปู่รอด วัดหนัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๓) หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔) หลวงพ่อเนียม วัดน้อย จังหวัดสุพรรณบุรี

จ. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติในการสื่อสารทางจิต ๑) หลวงพ่ออุดม วัดวังแก้วเวียงราม จังหวัดกาญจนบุรี ๒) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๓) หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร จังหวัดพิจิตร ๔) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๕) หลวงพ่อน้อย วัดคู้ยง จังหวัดสุโขทัย

ฉ. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติในการเดินบนน้ำ ได้แก่ ๑) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๒) หลวงพ่อน้อย วัดคู้ยง จังหวัดสุโขทัย

ช. พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าใช้อธิปาทิปฏิบัติในการถอดกายทิพย์หรือไปยังต่างภพภูมิ ๑) ภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงพ่อไปล์ วัดกำแพง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๓) หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๔) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง

การสำแดงฤทธิ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์เป็นเสมือน “ตัวเชื่อม” ความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ในขนบนิยมแบบพุทธศาสนาเข้ากับความคิดศักดิ์สิทธิ์ในความรู้สึกของคนทั่วไปในสังคมไทย ทั้งนี้ด้วยความโดดเด่น หลากหลายและ “น่ามหัศจรรย์” ของอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ ดังเช่นในเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม สำนักหนึ่งระบอบอย่างชัดเจนว่า “อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ของท่านที่เราได้ยินได้ฟังกันมาในเรื่องการแบ่งภาคเพื่อสอนกรรมฐานก็ดี การนมรมิตกายให้แก่ได้ หนุ่มได้ก็ดี ตลอดจนพุทธคุณในด้านการปลุกเสกวัตถุมงคล ล้วนสำเร็จได้ด้วยอำนาจแห่งอภิญาในฐานะที่ท่านเป็นพระสงฆ์ฝ่ายอรัญวาสีของพระผู้มีพระภาคเจ้า”^{๓๗๔} จนอาจกล่าวได้ว่า การ “มีฤทธิ์” ของพระเกจิอาจารย์ถือเป็นเครื่องยืนยันความศักดิ์สิทธิ์ของท่านและวัตถุมงคลอันเกี่ยวเนื่องกับท่านได้

^{๓๗๔} เภคินแห่งแผ่นดินอยุธยา หลวงพ่อคง ธัมมโชโต หลวงพ่อจง พุทธสโร (กรุงเทพฯ: โลกสืบ, มปป.), หน้า ๒๑.

ยิ่งไปกว่านั้น การที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูป อาทิ พระภิกษุพระ
ยานรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส หรือ หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ เล่าว่าท่านเคยถอดจิตไป
ช่วยเหลือชาวต่างชาติที่ประสบเหตุอันตราย จนภายหลังชาวต่างชาติเหล่านั้นต้องเดินทางมา
กราบนมัสการท่านที่ประเทศไทย ยังส่งผล ให้เกิด ความศรัทธาเชื่อมั่นในความ ศักดิ์สิทธิ์ และ
บุญญาภิบาลยิ่งใหญ่แผ่ไพศาล ของพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ ว่าอิทธิปาฏิหาริย์และเมตตาบารมี
ของท่านไม่จำกัดอยู่เฉพาะแก่ชาวไทย หรือเฉพาะในพรมแดนประเทศไทย เพราะบารมีของท่าน
สามารถจะ “ข้ามทวีป” ไปช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในอีกซีกโลกหนึ่งได้ ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของพระ
เกจิอาจารย์นอกจากจะดำรงอยู่อย่าง “ไม่จำกัดกาล” แล้ว ยัง “ไร้พรมแดน” อีกด้วย

๔.๑.๙ การบรรลุนิพพานและการเข้าถึงฌานสมบัติ

เมื่อศึกษาโดยละเอียด จะพบว่าความหมายหนึ่งของอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธ
ศาสนา ได้แก่ ความสามารถในการทำลายกิเลส ^{๓๗๙} ดังนั้น การบรรลุนิพพานและการเข้าถึงฌาน
สมบัติจึงเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะหนึ่ง

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ จะพบว่าพระเกจิอาจารย์ที่มีการ
กล่าวถึงว่า “บรรลุนิพพาน” อาจมีจำนวนไม่มากนัก ทว่าการเน้นย้ำความเชื่อที่ว่าพระเกจิอาจารย์
เป็น “พระอรหันต์” หรือ “พระอภิญญา” ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นสิ่งที่พบได้มากในเรื่องเล่า
ประเภทนี้ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อสิ่งพิมพ์ที่บันทึกเรื่องเล่า อาทิ หนังสือชุด ตามรอยพระอรหันต์เจ้า
หนังสือ พระอรหันต์กลางกรุง เจ้าคุณนรรัตนราชมานิต หนังสือ พระอภิญญาจารย์ผู้มี
สังขารเป็นอมตะ เป็นต้น และข้อความที่ปรากฏในเรื่องเล่า ไม่ว่าจะ เป็นข้อความที่กล่าว
โดยตรง ดังเช่น ในประวัติของหลวงปู่ดอคา ถาวโร กล่าวว่า “หลวงปู่เป็นพระอรหันต์ผู้หมดกิเลส
แล้วโดยสิ้นเชิง” ^{๓๘๐} และเหตุการณ์ที่กล่าวโดยอ้อม เช่น การกล่าวถึงหลวงปู่เต๋ คงคสุวัฒน์ โณ ว่า
“ชาวบ้านให้การรับรองว่าหลวงปู่เต๋เป็นพระแท้ที่สามารถกราบไหว้ได้ และเชื่อว่ามีอิทธิฤทธิ์แสดง
อิทธิปาฏิหาริย์ได้ ชาวบ้านไม่ได้เชื่อถือหรือศรัทธาลมๆ แล้งๆ แต่เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่หลวงปู่เต๋
ได้มาจากการปฏิบัติ ตั้งแต่สมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน จนไปถึง ขั้นที่มีปัญญารู้แจ้งเห็น
จริง”

^{๓๗๙} สอนง จำนิต, พระมหา, “ปาฏิหาริย์ในพระไตรปิฎก ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๗.

^{๓๘๐} จักรกฤษ คลังศีลตรา, อภิญญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงปู่ดอคา (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเฟ็ต,
มปป.), หน้า ๒๓.

ความเชื่อที่ว่าพระเกจิอาจารย์เป็นผู้บรรลุนิพพานขั้นต่างๆ นั้น นอกจากจะมาจากความคิดเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์กับการบรรลุนิพพานในพุทธศาสนาแล้ว ยังมาจากความศรัทธาที่พุทธศาสนิกชนมีต่อพระเกจิอาจารย์ ผู้วิเศษสันนิษฐานว่าความคิดดังกล่าวนี้เป็น “ความต้องการทางใจ” ของพุทธศาสนิกชนอันสอดคล้องกับอุดมคติสูงสุดของพุทธศาสนา ส่วนพุทธศาสนิกชนเองก็ย่อมต้องการที่จะได้พบพระอริยบุคคล ทำให้เชื่อว่าพระเกจิอาจารย์ที่ตนเคารพนับถือเป็นพระอริยสงฆ์ผู้บรรลุนิพพานไปโดยปริยาย

๔.๑.๑๐ การปรากฏลักษณะของผู้มีบุญ

แม้ว่าการปรากฏลักษณะของผู้มีบุญจะไม่ใช่อิทธิปาฏิหาริย์อันเกิดจากการบำเพ็ญเพียรทางจิตของพระเกจิอาจารย์โดยตรง หากแต่ก็สามารถจัดอยู่ในอิทธิปาฏิหาริย์ประเภท *บุญญาโตฤทธิ* หรือฤทธิอันเกิดขึ้นแต่บุญบารมีที่สั่งสมไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับมงคลข้อที่ว่า “บุพเพ ๑ กตบุญญาตา ความเป็นผู้มีบุญอันสั่งสมมาแต่ก่อน” ของพุทธศาสนา

๔.๑.๑๐.๑ ลักษณะนิสัยพิเศษของพระเกจิอาจารย์

ในเรื่องเล่าหลายเรื่องอาจกล่าวถึงลักษณะนิสัยพิเศษของพระเกจิอาจารย์ที่แตกต่างไปจากคนธรรมดาตามที่ตั้งกำเนิด ตั้งแต่เยาว์วัย หรือตั้งแต่ก่อนบวช ได้แก่

ก. มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ๑) พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร ๒) หลวงพ่ออุตมะ วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๓) หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ๔) หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดนครปฐม ๕) หลวงพ่อมี วัดमारวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๖) หลวงปู่เฮย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี

ข. มีความเป็นผู้นำ ใจคอหนักแน่นมั่นคง มีอุปนิสัยทางนักเลง ๑) หลวงพ่อโปล่ วัดกำแพง กรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๓) หลวงพ่อแฉ่ม วัดตาก้อง จังหวัดนครปฐม ๔) หลวงพ่อเปิ่น วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ๕) หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ ๕) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูกาฬิตตปฏิบัติทาราม จังหวัดปทุมธานี ๖) หลวงปู่เฮย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี

ค. มีอุปนิสัยอ่อนโยน ใฝ่ในธรรม ๑) หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน กรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี สะแกใน กรุงเทพมหานคร ๓) หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ สะแกใน กรุงเทพมหานคร ๔) หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม ๕) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม ๖) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ๗) หลวงพ่อเอียด วัดหนองจอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๘) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ๙) หลวงพ่อนอก วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๐) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ จังหวัดอุทัยธานี

การกล่าวถึงลักษณะนิสัยพิเศษของพระเกจิอาจารย์ โดยเฉพาะเรื่องสติปัญญาและอุปนิสัยที่เฝื่อนั้น สอดคล้องกับความคิดเรื่อง “วาสนา” ของพุทธศาสนา ซึ่งพจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับภูมิพลโลกิฆู นิยามว่า “สิ่งที่เหลืออยู่ในใจ แนวโน้มของอดีต ความฝังใจหรือประทับใจ”^{๓๙๑} อันจะช่วยยืนยันว่าพระเกจิอาจารย์เป็น “บุคคลพิเศษ” โดยกำเนิด และเน้นย้ำความคิดเรื่องอุปนิสัยซึ่งสัมพันธ์กับบุญบารมีที่สั่งสมมาให้เด่นชัดขึ้น

อย่างไรก็ตาม น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูปได้ระบุดังไปอย่างชัดเจนว่า ท่านมีอุปนิสัยในทางนักเลง หรือแม้กระทั่งเป็นโจรที่กลับใจมาบวช เช่นในกรณีของ หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค เป็นต้น

ข้อนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็น “พลวัต” ที่เกิดขึ้นโดยมีพื้นฐานจากความคิดตามชนบ โดยผนวกเอาค่านิยมว่าด้วยลูกผู้ชายในสังคมไทยเข้าไว้เป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวพระเกจิอาจารย์ ยิ่งไปกว่านั้น “เรื่องพระองค์ลูมัลเถระ” ก็ยัง “เปิดพื้นที่” ให้ผู้เคยเป็นโจรมาก่อนสามารถบวชจนประสบความสำเร็จเป็นพระเกจิอาจารย์ได้ อีกทั้งในกรณีของหลวงพ่อกุศลที่ยกมานั้น เรื่องเล่ายังระบุว่า ท่านเป็นโจรที่มีคุณธรรม เลือกลั่นแต่เฉพาะคนมั่งมีที่เอารัดเอาเปรียบคนจน และหากเข้าปล้นก็จะเอาแต่เฉพาะทรัพย์สิน ไม่ประทุษร้ายเจ้าทรัพย์^{๓๙๒} ซึ่งนอกจากจะเป็นการ “แก้ต่าง” ให้ท่านแล้ว ยังเน้นย้ำคุณสมบัติว่าด้วยความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกทุกข์ได้ยาก อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของพระเกจิอาจารย์ด้วย

นอกเหนือจากนี้ หากกล่าวถึงอุปนิสัยพิเศษของพระเกจิอาจารย์ ผู้วิจัยใคร่ขอกกล่าวถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับวิธีการอันนำมาซึ่งธรรมสังเวชและสาเหตุการบวชของ หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน และ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค เพื่อแสดงถึง “การแพร่กระจายของเรื่องเล่า ” ไว้ ณ ที่นี้ด้วย กล่าวคือ เรื่องเล่าแต่ละเรื่องต่างก็เล่าว่า พระเกจิอาจารย์ในวัยรุ่นหนุ่มได้ทดลองจับเนื้อบริเวณเต้านมของ “หญิงในตระกูลที่อายุมากกว่า” อันได้แก่ พี่สาวของหลวงพ่อเขียน พี่สะใภ้ของหลวงพ่อเงิน และพี่เลี้ยงของหลวงพ่อกุศลแล้วเปรียบเทียบว่าไม่ได้ต่างไปจากเนื้อน่องของตนเอง นำมาซึ่งธรรมสังเวชและการออกบวช

ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องเล่าทั้งสามเรื่องนี้ น่าจะเป็น “เรื่องเล่าของพระเกจิอาจารย์รูปใดรูปหนึ่ง” มาก่อน แต่ไม่สามารถสืบค้นได้ว่าเป็นรูปใดแน่ ทั้งนี้เนื่องจากทั้งหลวง

^{๓๙๑} พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับภูมิพลโลกิฆู, หน้า ๒๖๑.

^{๓๙๒} เปี้ยก จักรวรรดิ, เวทวิทยามหานन्द, หน้า ๙-๑๒.

พ่อเขียนและหลวงพ่อกเงินต่างก็เป็นพระเกจิอาจารย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร และมีอายุร่วมยุคสมัยกัน ส่วนหลวงพ่อกเงินนั้น ประวัติของท่านในส่วนนี้มาจากคำบอกเล่าของหลวงพ่อกฤษีสิงดำซึ่งเป็นชาวจังหวัดอุทัยธานีซึ่งมีพื้นที่ใกล้กับจังหวัดพิจิตร เงื่อนไขดังกล่าวนี้ทำให้มีความเป็นไปได้ว่าเรื่องเล่าที่ว่านี้ได้ “เดินทาง” และ “แพร่กระจาย” จากในประวัติชีวิตพระเกจิอาจารย์รูปหนึ่งไปยังประวัติชีวิตของรูปอื่นๆ นับว่าเป็น “พลวัต” ที่เกิดแทรกขึ้นแม้ในอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยม

๔.๑.๑๐.๒ มีนิมิตแสดงความศักดิ์สิทธิ์

การกล่าวถึงนิมิตแสดงความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรเจ้าและพระสาวกเป็นขนบนิยมประการหนึ่งที่ปรากฏในเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา เช่น พระนางสิริมหามายาทรงมีพระสุบินนิมิตก่อนที่พระโพธิสัตว์จะเสด็จลงสู่พระครรภ์ หรือเจ้าชายสิทธัตถะทรงได้นิมิตถึงการตรัสรู้ธรรมของพระองค์เอง เป็นต้น

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางก็ได้เล่าถึงนิมิตของโยมบิดามารดาหรือผู้ใกล้ชิดพระเกจิอาจารย์ ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ ๑) สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร ๒) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร ๓) หลวงพ่อกเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม ๔) หลวงปู่ดู๋ วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕) หลวงพ่อกฤษีสิงดำ จังหวัดอุทัยธานี

ในการวิเคราะห์อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอประยุกต์ความคิดของอิลิแอดด์ที่ว่า “ความที่โลกเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล และอำนาจเบื้องบนก็ได้สื่อสารกับมนุษย์ผ่านความศักดิ์สิทธิ์”^{๓๔๓} ในแง่นี้ “นิมิต” จึงถือเป็น “สาร” อย่างหนึ่งที่สื่อโดย “อำนาจเหนือธรรมชาติ” ว่าบุคคลที่ต่อมาเป็นศักดิ์สิทธิ์ได้ถือกำเนิดขึ้นหรือเปิดเผยตัวตนต่อโลก และยังไม่ขัดกับความเชื่อที่ปรากฏในตำนาน-นิทานไทย ที่เชื่อเรื่องความฝันและกลางบอกเหตุ โดยความคิดความเชื่อที่เป็นไปในทางเดียวกันทั้งของพุทธศาสนาและของสังคมไทยช่วยให้เรื่องของนิมิตได้รับการสร้างสรรค์ การกล่าวถึง และการดำรงอยู่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ได้

๔.๑.๑๐.๓ อิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นแก่พระเกจิอาจารย์ในวัยเยาว์

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูปไม่เพียงแต่จะเล่าถึงเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ของท่านในสมณเพศเท่านั้น แต่ยังคงกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นแก่พระ

^{๓๔๓} Eliade, Mircea, *The Sacred and the Profane the Nature of Religion* (New York: A harvest Book, 1956), p. 30.

เกจิอาจารย์ในวัยเยาว์ด้วย ได้แก่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ ๑) หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว (หมดลมหายใจแล้วฟื้น) ๒) หลวงปู่ดู วัดสะแก (ตกน้ำไม่จมน) ๓) หลวงปู่ดุดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข (ระลึกชาติได้แต่ยังเด็ก)

อิทธิปาฏิหาริย์เช่นนี้นอกจากจะถือเป็น *ปุณฺณวโตฤทธิ* อย่างชัดเจน พ้องกับเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา อาทิ *เรื่องสังกัจจามณเธร*^{๓๔๔} ใน **พระอัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๔** เล่าว่ามารดาของสังกัจจามณเธรถึงแก่กรรมในขณะที่ท่านยังอยู่ในครรภ์ เหล่าญาติพากันนำสรีระของมารดาของท่านไปเผาไฟ แต่ท่านกลับรอดชีวิตเนื่องจาก “แท้จริงสัตว์ผู้มีภพอันเป็นที่สุด แม้ถูกภูเขาสิเนรุทับอยู่ ขึ้นชื่อว่ายังไม่บรรลुพระอรหัตแล้วสิ้นชีวิตไม่มี”^{๓๔๕} นอกจากนี้ นักพุทธศาสนศึกษาอย่างเรย์ยังถือว่า เหตุการณ์ที่เวลานี้จัดอยู่ในชั้นตอน “ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติที่ปรากฏอยู่แวดล้อมกายเนื้อของพระพุทธเจ้า” (miraculous phenomena spontaneously surrounding Buddha's person)^{๓๔๖} และถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติตามขนบนิยมทางพุทธศาสนาประการหนึ่ง

๔.๑.๑๐.๔ การมีร่างกายบ่งลักษณะของผู้มีบุญ

พระเกจิอาจารย์หลายรูปได้รับการระบุในเรื่องเล่าว่า มีร่างกายที่บ่งลักษณะผู้มีบุญ ได้แก่ ๑) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) กรุงเทพมหานคร (มีปานกลางหลัง หูยาว กระดูกแขนเป็นท่อนเดียว ๒) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม (มีปานแดงรูปไบโพธิ์และมีนิ้วเรียวดังดำเทียน) ๓) หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนครปฐม

ความคิดเรื่องการมีร่างกายบ่งลักษณะของผู้มีบุญนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า มาจากความคิดเรื่อง มหาบุริสสลักษณะ ในพุทธศาสนา ดังปรากฏใน **ชินมหานิทาน** ตอน พรหมณ์ทั้ง ๘ ถวายคำทำนายสิทธัตถะราชกุมาร^{๓๔๗}

ข้อน่าสนใจประการหนึ่งของการศึกษาลักษณะความเป็นผู้มีบุญของพระเกจิอาจารย์ ได้แก่ พระเกจิอาจารย์บางรูปที่มีลักษณะบ่งถึงความเป็นผู้มีบุญ ได้แก่ ๑) สมเด็จพระ

^{๓๔๔} มหามกุฏราชวิทยาลัย, **พระอัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๔** (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘๓.

^{๓๔๕} เรื่องเดียวกัน

^{๓๔๖} Ray, Reginald A, *Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation* (New York: Oxford University Press, 1994), p. 43.

^{๓๔๗} ศิลปากร, กรม, **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย**, หน้า ๕๓-๕๖.

พุทธอาจารย์ (โต พรหมรังสี) ๒) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม ๓) หลวงปู่โต๊ะ วัดสระเกศ ตลอดจนหลวง
พ่อปาน วัดบางนมโค ล้วนเชื่อกันว่าเป็น “พระโพธิสัตว์” ทั้งสิ้น

ความคิดความเชื่อเช่นนี้นอกจากจะแสดงความแพร่หลายของตำนานพระศรีอาริย์ในสังคมไทยแล้ว ยังเสริมสร้างศรัทธาให้แก่ผู้ที่เคารพนับถือพระเกจิอาจารย์เหล่านี้ว่า พระ
เกจิอาจารย์ที่ตนเคารพไม่ได้เป็นแต่เพียง “พระอรหันตสาวก” แต่เป็นถึง “พระพุทธเจ้าในอนาคต”
การบูชาสักการะพระเกจิอาจารย์จึงมีค่า “เสมือน” หรือ “ใกล้เคียง” การบูชาพระพุทธเจ้า ทั้งยัง
เป็นการ “สร้างบารมีร่วมกับพระโพธิสัตว์” เพื่อสร้างหลักประกันว่าตนเองมีโอกาสจะได้เกิดในสมัย
ของพระอนาคตพุทธเจ้า

ไม่เพียงแต่พระเกจิอาจารย์ที่เป็นพระโพธิสัตว์เท่านั้น พระเกจิอาจารย์บางรูปก็มี
เหตุการณ์มหัศจรรย์เกิดขึ้นในชีวิตเช่นกัน อาทิ ก่อนการเกิดของหลวงพ่อกุญแจดำ โยมลุงของ
ท่านมีนิมิตว่าท่านมีภูมิเดิมมาจากพรหมโลก หรือกรณีที่พระอาจารย์ของหลวงปู่เจี๊ยะมีนิมิตถึงการ
มาสู่สำนักของท่าน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการเน้นย้ำความเป็นผู้มีบุญวาสนา
มาก่อนของพระเกจิอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในโครงสร้างชีวิตของพระ
เกจิอาจารย์ว่า พระเกจิอาจารย์นั้นมีที่มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์

๔.๑.๑๑ ความสามารถในการสั่งสอนธรรมได้เป็นอัศจรรย์

เป็นที่แน่นอนว่าพระเกจิอาจารย์ทุกรูปย่อมสามารถสั่งสอนธรรมแก่
พุทธศาสนิกชน หากในเรื่องเล่าบางเรื่องก็ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า พระเกจิอาจารย์สามารถเทศนา
โปรดผู้มีเจตนาร้าย หรือบุคคลต่างศาสนาให้กลับใจ หันมายอมรับนับถือท่านได้ คือ ๑) หลวงพ่อ
เงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม โปรดเสือผาด ทับสายทอง ชุนโจรที่ออกปล้นแถบเมือง
นครปฐมให้ยอมกลับตัว และเปลี่ยนใจเจ้าพงษ์ธาดา ณ ลำพูน ซึ่งเคยนับถือศาสนาอื่นให้
กลายเป็นพุทธศาสนิกชน^{๓๔๔} ๒) หลวงพ่อเต๋ วัดสามง่าม จังหวัดนครปฐม สามารถเกลี้ยกล่อมโจร
ให้กลับใจได้ถึง ๓ ครั้ง^{๓๔๕}

ความสามารถที่ว่านี้คล้ายคลึงกับอิทธิปาฏิหาริย์ประเภท “อนุสาสนียปาฏิหาริย์”
อันหมายถึง การสั่งสอนธรรมให้ได้ผลเห็นจริงเป็นอัศจรรย์ และเป็นหนึ่งในปาฏิหาริย์ ๓ ประการ
อันได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุสาสนียปาฏิหาริย์

^{๓๔๔} เทพ สุนทรสารทูล, พระราชาธรรมาภรณ์ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จ. นครปฐม
(กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๖๔, ๘๓.

^{๓๔๕} รัตนธรรม, พระปาปาฏิหาริย์, หน้า ๑๐๐.

๔.๑.๑๒ ความสามารถในการสื่อสารกับสัตว์ หรือทำสัตว์ให้เชื่อด้วยอำนาจแห่งเมตตา

ในพุทธศาสนามีเรื่องเล่าที่กล่าวถึงอำนาจแห่งเมตตาจิตอันสามารถสยบภัยอันตรายจากสัตว์เดรัจฉานอยู่หลายครั้ง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น เรื่องพระพุทธเจ้าโปรดช้างนาฬาคีรี ช้างดุร้ายซึ่งพระเทวทัตยุยงให้พระเจ้าอชาตศัตรูทรงปล่อยออกมาเพื่อปองร้ายพระพุทธองค์ แต่ด้วยอำนาจของพระเมตตา ช้างนาฬาคีรีจึงกลายเป็นช้างเชื่อง หมอบอยู่แทบพระบาท^{๓๙๐} อันปรากฏอยู่ในคาถาที่ ๓ แห่งพุทธชยมงคลคาถา (คาถาพาหุง) จึงไม่น่าแปลกที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์บางรูปจะมีเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ในการกำราบสัตว์ หรือสัตว์ร้ายไม่สามารถทำอันตรายท่านได้

พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ได้แก่ ๑) สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไก่เถื่อน) วัดราชสิทธิาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ทรงแผ่เมตตาคุ้มครองไก่ป่า และสัตว์อื่นๆ ภายในวัด^{๓๙๑}) ๒) หลวงปู่บุญ วัดอินทรวีหาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ลงน้ำที่มีระเซ่ข่มโดยไม่ได้รับอันตราย^{๓๙๒}) ๓) หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร (เอามือลูบหัวงูจงอางให้เลื้อยไปจากหน้าตัก แผ่เมตตาให้ช้างตกมันสงบลงได้^{๓๙๓}) ๔) หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร^{๓๙๔} ๕) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี (พบตะขาบพญาเสื่อจะเข้ามาทำร้าย แต่แผ่เมตตาให้จนตะขาบหนีไป^{๓๙๕}) ๖) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (กำราบช้างงาดำ หัวหน้าไขลงข้างป่าให้เชื่องและตั้งมั่นอยู่ในธรรม^{๓๙๖}) ๗) หลวงพ่อน้อย วัดธรรมศาลา (แผ่เมตตาให้สัตว์ป่าบริเวณวัด เช่น ลิง นก กา ไก่ เข้ามาห้อม

^{๓๙๐} จันทสุลาโรภิกขุ, **ชัยชนะแห่งพุทธะ** (กรุงเทพฯ: เม็ดทราย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๘-๖๔.

^{๓๙๑} พระครูสังฆรักษ์ (วีระ สุานวีโร), **พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชสุก ไก่เถื่อน** (กรุงเทพฯ: วัดราชสิทธิาราม, ๒๕๕๐).

^{๓๙๒} รัตนธรรม, **ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒).

^{๓๙๓} เปี้ยก จักรวรรดิ, **อำนาจพลังจิต**, หน้า ๙๘-๑๐๒.

^{๓๙๔} จอมไทย มาร์ติน, **บุญฤทธิ์** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๗), หน้า ๗๙-๑๑๑.

^{๓๙๕} **อุตตมะ** (กรุงเทพฯ: วัฒนกุลกรุ๊ป, ม.ป.ป.)

^{๓๙๖} เรียบเรียงจาก เฒ่าวายุ คันเคียว, **หลวงปู่ศุข เกสโร เทพเจ้าแห่งปากคลองมะขามเฒ่า** (กรุงเทพฯ: พลอยใส, ๒๕๕๓). และ นาน ตาปี, **ตามรอยเกจิ ขลังแห่งลุ่มน้ำมะขามเฒ่า หลวงปู่ศุข และศิษย์ผู้สูงศักดิ์ 'เสด็จเตี้ย' กรมหลวงชุมพรฯ** (กรุงเทพฯ: พิลกู้ด, ๒๕๕๒).

ล้อม^{๓๙๗}) ๘) หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคน จังหวัดนครสวรรค์ (มีช้างป่ามาหมอบทำความเคารพอยู่แทบเท้า มีเสือโคร่งสองตัวหมอบอยู่ตรงหน้า^{๓๙๘}) ๙) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี (มีเสือโคร่ง หมี และงูจงอางตามกลับมาจากรูดงศ์ เมื่อหลวงปู่บอกว่าอย่าทำร้ายคนก็เชื่อฟังโดยดี^{๓๙๙}) ๑๐) หลวงพ่อม่วง วัดคู้กระถิ่น จังหวัดราชบุรี (ในกฎของท่านยังมีงูเห่าอาศัยอยู่แต่ไม่ทำอันตราย^{๔๐๐}) ๑๑) หลวงพ่อเจริญ วัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี (ผจญเสือเมื่อออกจากรูดงศ์ไปนมัสการพระธาตุพนม แต่ก็ไม่เป็นอันตรายด้วยการอุทิศชีวิตถวายเป็นพุทธบูชา^{๔๐๑}) ๑๒) หลวงปู่อ้วน วัดหนองพลับ จังหวัดสระบุรี (มีคนป่าถือหอกจะมาแทงท่าน แต่สุดท้ายก็ไม่ทำอันตราย^{๔๐๒}) ๑๓) หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี (ได้ผจญกับเสือ ๖ ตัว แต่ก็สามารถกำหนดจิตจนเสือหนีไปไม่ทำอันตรายและสยบวัวบ้านคู่ร้ายที่กำลังวิ่งเข้ามาขวิดท่านให้หยุดอยู่กับที่^{๔๐๓})

อิทธิปาฏิหาริย์ในข้อนี้ นอกจากจะสื่อถึงความคิดเรื่องอำนาจแห่งเมตตาอันไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณในพุทธศาสนาแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าอำนาจจิตและบารมีธรรมของพระเกจิอาจารย์นั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่กับมนุษย์ ทว่าแม้สัตว์เดรัจฉานก็สามารถรับรู้ได้

ยิ่งไปกว่านั้น การศึกษาของกมลลา ตริยะวณิชย ยังระบุว่า การต้องผจญกับสัตว์ร้าย โดยเฉพาะ “เสือ” และ “ช้าง” เป็นขั้นตอนสำคัญในชีวิตของ “พระป่า” ของไทย เพื่อพิสูจน์

^{๓๙๗} นันทา ชุนภักดี, หลวงพ่อน้อย อินทสโร, พระภิกษุ, “สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๔-๗๐๔๕.

^{๓๙๘} ชนินทร์ ดীনาน และจักรภพ เจริญรัตน์, ซีวประวัติ, วัดรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี ฉันทสิริ (กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.)

^{๓๙๙} สวรร ฤกษ์, อมตะพระเกจิคลังแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา หลวงปู่เอี่ยม ปฐมนาม (กรุงเทพฯ: เพชรประกาย, ๒๕๕๓).

^{๔๐๐} พูนพันธ์ คำวาจา, สูดยอดพระเกจิอาจารย์จากลุ่มน้ำแม่กลอง ราชบุรี (กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๕๑).

^{๔๐๑} เวทย์ วรวิทย์, พระอภิญญาจารย์ผู้มีสังฆารเป็นอมตะ (กาญจนบุรี: ร่มฟ้าสยาม, มปป.), หน้า ๕๑-๗๕.

^{๔๐๒} ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ หลวงปู่อ้วน อจฺจาทโร วัดหนองพลับ (สระบุรี: เค อาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด, มปป.)

^{๔๐๓} จักรกฤษ คลังศีลตรา, อภิญญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงปู่บุดดา (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเล็ท, มปป.)

จิตใจที่ต้องเผชิญกับความกลัว ควบคู่ไปกับความเชื่อมั่นในศีล อำนาจแห่งพระธรรม และอำนาจแห่งเมตตาคุณ^{๔๐๔}

๔.๑.๑๓ การหายหรือทุเลาจากโรคภัยไข้เจ็บด้วยอำนาจการกำหนดจิต

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์บางรูป ได้แก่ ๑) พระภิกษุพระยานรรัตนราชมานิต^{๔๐๕} ๒) หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร^{๔๐๖} ๓) หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี^{๔๐๗} ๔) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม^{๔๐๘} เล่าว่าท่านสามารถหายจากโรคภัยได้ด้วยการปฏิบัติจิตภาวนา ส่วนเรื่องเล่าเกี่ยวกับ ๕) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูกิ๊ตตปฏิบัติปทาราม จังหวัดปทุมธานี เล่าว่าในตอนช่วงปลายของชีวิตท่านอาพาธด้วยโรคมะเร็ง มีอาการไอไม่หยุด แต่เมื่อหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนมาเยี่ยม ท่านก็สามารถเข้าสมาบัติบังคับธาตุขันธ์ของท่านให้เป็นปกติชั่วคราวได้^{๔๐๙}

อิทธิปาฏิหาริย์ข้อนี้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “จิต” กับ “กาย” ตามหลักพุทธศาสนา และความคิดเรื่อง “ธรรมโอสถ” จากการปฏิบัติจิตภาวนา อีกทั้งยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่มักพบในชีวประวัติพระวิปัสสนาจารย์ด้วย^{๔๑๐}

๔.๑.๑๔ เหตุมหัศจรรย์ในช่วงมรณภาพและการจัดการสรีรสังขาร

เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์หลายเรื่องได้ระบุเหตุการณ์มหัศจรรย์อันเกิดขึ้นในช่วงเวลาแห่งการมรณภาพและการจัดการกับสรีรสังขารของพระเกจิอาจารย์ไว้ดังตารางต่อไปนี้

^{๔๐๔} Tiyavanich, Kamala, Forest Recollections Wandering Monks in Twentieth-Century Thailand (Chiangmai: Silkworm Book, 1997), pp. 80-93.

^{๔๐๕} ยงยุทธ วิริยาอุทังกูร, เจ้าคุณนรฯ (ธมฺมวิทกโก ภิกขุ) (กรุงเทพฯ: สมิต, ๒๕๓๘).

^{๔๐๖} รวบรวมจาก อภินิหารบารมีแห่งหลวงพ่อดปากน้ำ (เชียงใหม่: อินเตอร์ปริ้นท์, มปป.)

^{๔๐๗} นรเศรษฐ์, สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี๋ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

^{๔๐๘} เทพ สุนทรศารทูล, พระราชาธรรมาภรณ์ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จ. นครปฐม (กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๓๙).

^{๔๐๙} คณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูกิ๊ตตปฏิบัติปทาราม, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีริ้วห่อทอง (กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกุณธ์และการพิมพ์, ๒๕๔๕).

^{๔๑๐} Tiyavanich, Kamala, Forest Recollections Wandering Monks in Twentieth-Century Thailand, pp.109-110.

พระเกจิอาจารย์	เหตุการณ์
๑) สมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวร (สุก) วัดราช สิทธิาราม กรุงเทพฯ	ก่อนสิ้นพระชนม์เกิดปรากฏการณ์พระอาทิตย์ทรงกลด ขณะถวายพระเพลิงพระศพที่ท้องสนามหลวง พระเพลิงก่อตัวเป็นรูปพระนั่งสมาธิ และรูปพระดังกล่าวได้ลุกจากกองเพลิงหายไปบนอากาศ ^{๔๑๑}
๒) หลวงปู่พลอย วัด ประสาธ กรุงเทพฯ	ก่อนมรณภาพ ๑ วัน นกขุนทองที่ท่านเลี้ยงไว้มีอาการเซื่องซึม ไม่กินอาหารและน้ำ จนวันที่ท่านมรณภาพ นกขุนทองตัวดังกล่าวนี้ก็ตายตามไป ^{๔๑๒}
๓) หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา	ในวันมรณภาพ ฝูงนกกระยางในวัดพากันมาบินวนเป็นทักษิณาวรรตรอบโบสถ์ที่ท่านมรณภาพ ๓ รอบ แล้วก็พากันบินหายไป จากนั้นนกฝูงนี้ได้กลับมาบินวนเป็นทักษิณาวรรตรอบจิตดาธานที่จะฌาปนกิจหลวงพ่อดิ่งอีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะหายไปจากวัดเป็นการถาวร ^{๔๑๓}
๔) หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี	ในวินาทีที่ท่านดับจิตนั้น ไม่กระदानแผ่นดินไหว ที่ท่านนั่งสมาธิอยู่เกิดปลุกขึ้นมาเอง กรอบรูปพระที่แขวนไว้ข้างฝาแตกตกลงมาแตก เมื่อศิษย์เข้าไปจับชีพจรดูจึงทราบว่าท่านมรณภาพแล้ว ^{๔๑๔}
๕) หลวงปู่ศุข วัดปาก คลองมะขามเฒ่า จังหวัด ชัยนาท	ในขณะที่ท่านกำลังจะมรณภาพ ผู้คนจำนวนมากก็ได้เห็นวิมานลอยมาที่วัดปากคลองมะขามเฒ่า เมื่อท่านมรณภาพแล้ว ตอนที่คณะศิษย์เปลี่ยนไตรจีวรให้ท่านก็ปรากฏว่ามีจิ้งจกจำนวนมากเข้ามาในกุฏิของท่าน ส่วนในวันพระราชทานเพลิงศพ ปลาใหญ่หลายชนิด เช่น ปลากาย ปลาหางเบือ นต่างก็พากันมาว่ายอ้อยอยู่ที่ท่าน้ำวัด ^{๔๑๕}
หลวงพ่อบึง วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม	สังขารของท่านเหนียว ลงมีดผ่าชันสูตรไม่เข้า ^{๔๑๖}
๖) หลวงพ่อเดิม วัดหนอง โพ จังหวัดนครสวรรค์	ก่อนมรณภาพข้างทุกเชือกของท่านในป่าต่างกระสับกระส่ายและมารวมกันที่กุฏิของหลวงพ่อดีร้อมกับส่งเสียงควรวูควาง ต่อมาในเวลา ๑๗.๐๐ น. ท่านได้ถามถึงน้ำในสระสองลูกซึ่งท่านได้สั่งให้ขุดไว้เป็นแหล่งน้ำสำคัญของชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงทั้งหมด บัดนี้ได้แห้งขอดลงก็จะทำให้ชาวบ้านต้องเดือดร้อน เมื่อท่านทราบว่าน้ำแห้งขอด ก็ปรากฏเหตุอัศจรรย์อีกประการคือ จากท้องฟ้าที่สว่างไสวกลายเป็นมืดครึ้ม และฝนก็โปรยปรายลงมาทำให้น้ำในสระมีระดับเกินครึ่งหนึ่ง เมื่อฝนหยุดลงก็มรณภาพ ^{๔๑๗}
๗) หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำ บุญนาคร จังหวัด นครสวรรค์	หลังจากมรณภาพแล้วสังขารของท่านกลับไม่เน่าเปื่อยและยังมีกลิ่นหอม ^{๔๑๘}

^{๔๑๑} ฝอยฝาง พันธุ์พิก, “สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) ใก่เถื่อน, ” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓ (๒๕๔๒): ๖๔๔๕-๖๔๔๘.

^{๔๑๒} ชัยวัฒน์ ชมโอม, ประวัติหลวงปู่พลอย พรหมโชโต อดีตเจ้าอาวาสวัดประสาธ คลองบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ: วิเจ พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓).

^{๔๑๓} เปี้ยก จักรวรรดิ, อำนาจพลังจิต, หน้า ๑๐๖-๑๑๐.

^{๔๑๔} นรเศรษฐ์, สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาก-จง-คง-อี (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒).

^{๔๑๕} ตำรายาสมุนไพร หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า(กรุงเทพฯ: ส. ธรรมภักดี, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๙-๒๐๕.

^{๔๑๖} สวรร ฤาษี. หลวงพ่อบึง เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำนครไชยศรี. กรุงเทพฯ: อาศรมปัญญา, ๒๕๕๓.

^{๔๑๗} ปัจจะ ยาดรา, พลังบารมีพระเกจิ ดัง ขลัง ดี, หน้า ๙๑-๙๗.

^{๔๑๘} ชินนทร์ ตีนาน และจักรภพ เจริญรัตน์, ชิวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่สี ฉันทสิริ (กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.)

พระเกจิอาจารย์	เหตุการณ์
๘) หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์	หลังมรณภาพสังขารของท่านไม่เน่าเปื่อย เล็บก็ยังงอกเป็นอัศจรรย์ ^{๔๑๙}
๙) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูกิ๊ตปฏิบัติปัทมธรรม จังหวัดปทุมธานี	ในงานพระราชทานเพลิงศพท่านมีอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏเป็นแสงสีต่างๆ ติดมาในภาพถ่าย ส่วนอัฐิธาตุของท่านก็กลายเป็นพระธาตุ ^{๔๒๐}
๑๐) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	หลังจากมรณภาพสังขารของท่านไม่เน่าเปื่อย ^{๔๒๑}
๑๑) หลวงพ่อพิธ วัดชะมัง จังหวัดพิจิตร	ตอนฉาปนกิจสรีระของท่าน ดวงตาของท่านไม่ไหม้ไฟ ^{๔๒๒}
๑๒) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง	ในขณะที่ปลงศพ มีโกขาวลึกลับตัวหนึ่งบินข้ามเมรุแล้วหายไปโน่นป่าละเมาะ ส่วนในพิธีฉาปนกิจไม่สามารถจุดไฟเพื่อประชุมเพลิงเผาสังขารท่านได้ จนลูกศิษย์ชื่อ นายมาก และ นายไหล นึกได้ว่าท่านได้สั่งเสียให้ถากเปลือกช่อข่อยมาสูมไฟเผาร่างของท่าน ทั้งสองจึงกระทำตาม และประชุมเพลิงได้สำเร็จ ^{๔๒๓}
๑๓) หลวงพ่อเจริญ วัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี	สังขารของท่านไม่เน่าเปื่อย ^{๔๒๔}
๑๔) หลวงปู่บุญตา วัดคลองเกตุ จังหวัดลพบุรี	ในเวลาไม่ถึง ๒ ชั่วโมงหลังท่านละสังขารเกิดฝนตกใหญ่ ^{๔๒๕}
๑๕) หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ช่วงที่ท่านมรณภาพมีฝนตกปรอยๆ เป็นเวลาถึง ๓ วัน นอกจากนี้ยังมีคนได้ยินเสียงผู้หญิงปริศนา ร้องไห้ ภายหลังทราบว่า เป็นเสียงของนางตะเคียนร้องไห้อาลัยที่ท่านจากไป ^{๔๒๖}
๑๖) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ	สังขารของท่านไม่เน่าเปื่อย ^{๔๒๗}

^{๔๑๙} บัณฑิตนา, ประวัตติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.)

^{๔๒๐} คณะศิษยานุศิษย์วัดป่าภูกิ๊ตปฏิบัติปัทมธรรม, หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีว्ह้อทอง (กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกุภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๔๕).

^{๔๒๑} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา (กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์, ๒๕๕๒).

^{๔๒๒} อาคม เลาวกุล, “หลวงพ่อพิธ วัดชะมัง, พระภิกษุ,” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๖.

^{๔๒๓} มหิทธิ รั้งสิริวารักษ์, พระอภิญญาตะวันออก หลวงพ่อวงศ์ อัมมธีร (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๖).

^{๔๒๔} เวทย์ วรวิทย์, พระอภิญญาจารย์ผู้มีสังขารเป็นอมตตะกานูจนบุรี ร่วมฟ้าสยาม, มปป.), หน้า ๗๔.

^{๔๒๕} เปี้ยก จักรวรรดิ, อริยอภิญญา บุคคลผู้มีความรู้ยิ่ง บรรลุนิเทศพิเศษ กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๓).

^{๔๒๖} หลวงพ่อโหน่ง อินทสุวณโณ วัดอัมพวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี (กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มปป.)

พระเกจิอาจารย์	เหตุการณ์
วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี	

ตารางที่ ๔ อธิปฎิการีย์ที่เกี่ยวข้องกับการมรณภาพของพระเกจิอาจารย์

การศึกษาของเรย์ระบุไว้ว่า การดับขันธของพระพุทธรเจ้าและพระสาวกมักเป็นไปอย่าง “ไม่ธรรมดา” (extraordinary death)^{๒๘๘} เหตุมหัศจรรย์ในช่วงเวลาแห่งการมรณภาพและการจัดการกับสรีระสังขารของพระเกจิอาจารย์จึงนับว่าเป็นขบนิมมอย่างหนึ่งในการเขียนชีวประวัติศาสนบุคคลในพุทธศาสนาได้ ในที่นี้ผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างการเข้าสู่นิพพานของพระอานนท์เถระ กล่าวคือ เมื่อพระอานนท์เถระนิพพานนั้น ท่านได้เหาะขึ้นไปบนอากาศเหนือแม่น้ำโรหิตีสูงเท่ากับ ๗ ชั่วโมงตาล เข้าเตโชสมาบัติให้เพลิงเผาสุระท่านจนกระทั่งอัฐิธาตุตกลงยัง ๒ ฝั่งแม่น้ำ^{๒๘๙}

นอกเหนือจากนี้ การอัฐิของพระเกจิอาจารย์เปลี่ยนสภาพไปเป็นอัฐิธาตุยังเป็นไปตามความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่า อัฐิของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันบุคคลจะเปลี่ยนสภาพเป็นพระธาตุ อีกทั้งการกลายเป็นอัฐิธาตุ ตลอดจนการที่สังขารของท่านไม่เน่าเปื่อยก็สอดคล้องกับความคิดสากลเกี่ยวกับ “ลัทธิพิธีว่าด้วยอัฐิธาตุ” (relic cult) ดังเช่นที่ แมคแฮม (Sarah Blake Mcham) ได้ศึกษากรณีศึกษาของนักบุญอันโตนิโอแห่งปาด้ว ว่าอัฐิของนักบุญท่านนี้ยังคงเป็นที่เคารพบูชาของคริสตศาสนิกชน ทั้งนี้เพื่อการแสวงบุญและอธิษฐานขอพรโดยเฉพาะเรื่องการรักษาโรค^{๒๙๐}

ในกรณีของเรื่องเล่าเกี่ยวกับอธิปฎิการีย์ที่เกี่ยวข้องกับสังขารร่างกายของพระเกจิอาจารย์หลังมรณภาพ อธิปฎิการีย์ที่เกิดขึ้นมักสัมพันธ์กับคุณลักษณะพิเศษของพระเกจิรูปนั้นๆ ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ในกรณีของหลวงพ่อดุสิต จะเห็นได้ว่าอำนาจพิเศษของท่านอยู่ที่ “ดวงตา” ซึ่งในยามมีชีวิตอยู่สามารถสยบบุคคลอื่นให้เกรงกลัวได้ เมื่อท่านละสังขารไปแล้ว เรื่องเล่าที่ว่าดวงตาของท่านไม่ไหม้ไฟจึงสมเหตุผล ส่วนหลวงพ่อดุสิต เป็น เรื่องเล่าของท่านก็เล่าว่า ท่านศึกษา

^{๒๘๘} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์เจ้า หลวงพ่อดุสิตดำ (พระราชพรหมญาณเถระ) วัดท่าซุงอุทัยธานี (กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊คส์, ๒๕๕๒).

^{๒๘๙} Ray, Reginald A, *Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation* (New York: Oxford University Press, 1994), p. 95.

^{๒๘๙} จนทูลลาโรภิกขุ, *ชัยชนะแห่งพุทธะ* (กรุงเทพฯ: เม็ดทราย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๘๑.

^{๒๙๐} Mcham, Sarah Blake, “The Cult of st. Antonio of Padue,” in *Saint Study in Hagiography*, (New York: State University of New York Press, 1996), p. 215.

วิชาคองกระพั้นชาตรี พั้นแวงไม่เข้ามำตั้งแต่ยังเป็นฆรวาวส คุณสมบัตพิเศษต้งๆ ของพระ เกจิอาจารย์ เช่นกรณีที่ได้ยกตัวอย่างมำแล้วนี้ ทำให้อำไม่นำแปลกที่เรื่องเล่าจะเล่าว่าสภาวะพิเศษ เหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ แม้ว่าท่านเหล่านั้นจะสิ้นชีวิตไปแล้ว

จากลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ตามขนบนิมดงที่ได้กล่าวมำทั้งหมดนี้ เห็นได้ชัดว่า ลักษณะสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิมดงมัก เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นจากตัวพระ เกจิอาจารย์โดยตรง ไม่ต้องอาศัยวัตถุสมงคหรือคธาอาคม และมักเป็นผลจาก “การบำเพ็ญเพียร ทางจิต” อันเป็นความคิดที่มีอยู่ในพุทธศานมำแต่เดิม แต่ก็ยังสามารถแสดงถึงควมศักดิ์สิทธิ์ ได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้น แม้เป็นอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิมดงทางพุทธศานมำ ก็ยังถูกทำให้อำ “เป็น ไทย”ทั้งในแง่ของกลวิธีการเล่าเรื่องและลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงออก กล่าวคือ เรื่องราว ต้งๆ เกี่ยวกับการสำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์จะมีลักษณะเป็น “เรื่องแบบไทย ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์การพบอมมนุษย์ด้วยทิพยจักขุและทิพยโสตรของพระเกจิอาจารย์ อมนุษย์ ที่ว่านั้นมักได้แก่ผีสางเทวดาแบบที่คนไทยคุ้นเคย เช่นผีป่า ผีเจ้าที่ ผีตายโหง รุกขเทวดา พระอินทร์ ทำวเวสสุวัณ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การเล่าเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ของพระเกจิอาจารย์มีลักษณะที่เป็นไทยนั้น นำจะมำจากการที่เรื่องเล่าประเภทนี้เกิดขึ้นและดำรง อยู่ในสังคมไทย จึงจำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีลักษณะการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับสภาพควมเป็นไป ของสังคมที่เรื่องเล่าดำรงอยู่ ตลอดจนสะท้อนความคิดทางพุทธศานมำแบบไทยที่มีการผสมผสาน กับควมเชื่อดั้งเดิมและควมเชื่ออื่น ๆ รวมถึงผสมผสานกับ “เรื่องเล่าพื้นบ้านทางพุทธศานมำ ” เช่น ตำนานพระศรีอาริย์ ตำนานหลวงปู่เทพโลกอุดร เป็นต้น

ส่วนลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงออกมำนั้น พบว่าอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการแม้ จะมีที่มำจากขนบนิมดงในพุทธศานมำ แต่ก็เป็นไปอย่างสอดคล้องต้องตรงกับรสนิยมของคนไทย ตัวอย่างที่น่าสนใจ ได้แก่ เรื่องอนาคตังสญาณในพุทธศานมำ ที่กลับปรากฏในรูปของ “ควมสามารถในการไ้หวย ” อันเป็นการพนันยอดนิยมของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำให้อำกล่าวได้ว่า ท่ามกลางอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิมดงในพุทธศานมำ ก็ยังมีลักษณะพลวัตแฝงอยู่ รวมถึงอำพ้องกับความคิดสากลว่าด้วยบุคคลศักดิ์สิทธิ์

๔.๒ อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยใช้ว่าจะเล่าถึงแต่อิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีลักษณะเดียวกับในคัมภีร์พุทธศานมำเท่านั้น หากแต่ยังมีเรื่องเล่าของพระเกจิอาจารย์หลายต่อ

หลายรูปที่ปรากฏอิทธิปาฏิหาริย์ที่แปลกออกไปจากที่ปรากฏในขนบนิยามของพุทธศาสนา ทั้งที่แสดงออกด้วยตัวท่านเองและแสดงออกผ่านวัตถุมงคล ดังนี้

๔.๒.๑ อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและคงกะพันชาติ

ในความเป็นจริงอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและความคงกะพันชาตินั้นเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ต่างลักษณะกัน กล่าวคือ คำว่า *แคล้วคลาด* หมายถึง รอดไป พ้นไป ^{๔๓๑} ในขณะที่ *คงกะพัน* หมายถึง ทนทานต่อศัตรู ^{๔๓๒} อย่างไรก็ตาม อิทธิปาฏิหาริย์ทั้ง ๒ ลักษณะมักได้รับการกล่าวถึงควบคู่กันไป

อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและคงกะพันชาตินั้น ถือได้ว่าเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่สัมพันธ์กับวิถีวัฒนธรรมไทย เนื่องจากในสมัยโบราณองค์ความรู้ว่าด้วย “วิทยาคมเพื่อการต่อสู้” ถือเป็น “องค์ความรู้สำคัญในสังคมไทย เห็นได้จากการจัดตั้ง “กรมอาจารย์” เพื่อเป็นกองกำลังในการรบด้วยไสยศาสตร์ในครั้งกรุงธนบุรีและต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ครั้งสำคัญได้แก่ ในคราวปราบกบฏเมืองพุทไธมาศ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๔ รัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรี และคราวเจ้าฟ้ากรมหมื่นนเรศโยธี พระโอรสในสมเด็จพระราชวังบวรสถานพิมุข (กรมพระราชวังหลัง) ปราบกบฏเมืองเวียงจันทน์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จนปรากฏชื่อ “ถนนอาจารย์” บริเวณใกล้วัดระฆังโฆสิตารามอันเคยเป็นพระราชวังบวรสถานพิมุขมาแต่เก่า ^{๔๓๓} ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิทยาคมที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ อันหมายรวมถึงความแคล้วคลาด คงกะพันชาติในสังคมไทย ได้แก่ “พระภิกษุ” และน่าจะเป็นที่มาของการเรียกภิกษุผู้มีวิทยาคมว่า “พระเกจิอาจารย์” ดังเช่นเรื่อง “พระอาจารย์ธรรมโชติบ้านบางระจัน” แม้ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์หลายรูปก็กล่าวว่า ท่านเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาและใช้วิชาดังกล่าวนี้เพื่อช่วยประชาชน อาทิ เล่าว่าหลวงพ่อบุศ วัดกาหลง เป็นอาจารย์ของโจร

^{๔๓๑} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*, หน้า ๒๖๗.

^{๔๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๓.

^{๔๓๓} อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, *วรรณพร พงษ์เพ็งและสายป่าน บูรีวรรณชนะ, “บทนำเสนอนิทานและวรรณคดีเรื่องพระศรีเมือง,”* ใน อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (บรรณาธิการ), *บทละครเรื่องพระศรีเมือง พระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (กรมพระราชวังหลัง)* (กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕-๒๗.

“ตีใหญ่” เรื่องพระคณาจารย์ “จาด-จง-คง-อี” ซึ่งปลุกเสกเครื่องรางของขลังให้ทหารที่ไปรบในสงครามเกาหลี เป็นต้น

ก. พระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องความแคล้วคลาดคงกะพันชาติ

ในเรื่องเล่าหลายเรื่องกล่าวถึงพระเกจิอาจารย์ที่ สำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องความแคล้วคลาด คงกะพันชาติ ด้วยกายสังขารของตนเอง เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อ พุฒ วัดเขาไม้แดง เล่าว่า เมื่อท่านไปจำพรรษาที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสุโขทัย หลวงพ่อถูกมือปืน จ๋อยยิงระยะเผาขนหลายนัดที่นอกวัด แต่ท่านเพียงแต่ล้มลงไปเท่านั้น ทว่าไม่มีบาดแผลหรือเป็น อันตราย ^{๔๓๔}พระเกจิอาจารย์ที่เล่าว่าตัวของท่านมีอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องความแคล้วคลาด คงกะพัน ชาติได้แก่

๑) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๒) หลวงพ่อ เงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม ๓) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง ๔) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๕) หลวง พ่อเป็น วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ๖) หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี ๗) หลวง พ่อขัน วัดนगरะจาบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข. พระเกจิอาจารย์ที่มีวัตถุมงคลที่มีอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องความแคล้วคลาด คงกะพันชาติ

ไม่เพียงแต่พระเกจิอาจารย์จะเป็นผู้สำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยตัวของ ท่านเองเท่านั้น หากแต่เครื่องรางของขลังที่เกี่ยวข้องกับท่านก็เป็น “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ไปด้วย เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค ^{๔๓๕} เล่าว่าวัตถุมงคลที่ขึ้นชื่อมากของหลวงพ่อพรหม คือ ผ้าขาวม้าเสก ซึ่งมีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด คงกะพันชาติ แม้มีผู้ทดลองเอาปืนยิงก็โดยตรง อยู่หลายครั้งก็ยิงไม่ออก พระเกจิอาจารย์ที่มีวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติ ได้แก่

^{๔๓๔} เวทย์ วรวิทย์, คณาจารย์สายศิษย์หลวงปู่ศุข (กาญจนบุรี: ร่มฟ้าสยาม, มปป.)

^{๔๓๕} บุรี รัตนา, ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.)

ประเภทวัตถุมงคล	พระเกจิอาจารย์
พระเครื่อง	สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร , หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร , หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร, หลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม, หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์, หลวงพ่อียด วัดหนองจอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผ้าเช็ดหน้าเสก	หลวงปู่ภู วัดอินทรวินัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ผ้าเช็ดหน้าหมาก	หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์
ขานหมาก	หลวงปู่สี สำนักสงฆ์ถ้ำบุญนาคร จังหวัดนครสวรรค์, หลวงพ่อมาก วัดบางแก้ว จังหวัดพิษณุโลก
ตะกรุด	หลวงปู่พลอย วัดประสาธน์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร, หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี, หลวงพ่อเทียม วัดกษัตราธิราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หลวงพ่อพิธ วัดชะมัง จังหวัดพิจิตร, หลวงพ่อมาก วัดบางแก้ว จังหวัดพิษณุโลก, หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง
เครื่องรางรูปสัตว์	หลวงพ่อกง วัดวังสรรพรส จังหวัดจันทบุรี (เสือ), หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา (หนุมาน), หลวงพ่อสนธิ วัดลำบัวลอย จังหวัดนครนายก (จระเข้ไทย), หลวงพ่อน้อย วัดธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม (ควายธนู) หลวงพ่อมี่ วัดमारวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สิงห์)
เหรียญรูปเหมือน	หลวงพ่อกง วัดวังสรรพรส จังหวัดจันทบุรี หลวงพ่ออี วัดสถิตีบ จังหวัดชลบุรี หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ หลวงพ่อียด วัดหนองจอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง
รูปปั้น	หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์
ภาพถ่าย	หลวงพ่อกง วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง
ปลัดขิก	หลวงพ่อดี วัดสถิตีบ จังหวัดชลบุรี
มงค	หลวงพ่อดี วัดสถิตีบ จังหวัดชลบุรี หลวงพ่อหวง วัดท่าไทร จังหวัดนครปฐม หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี
ผ้ายันต์	หลวงปู่ชู วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท หลวงปู่จันทา วัดป่าเขาน้อย จังหวัดพิจิตร
เสื้อยันต์	หลวงพ่อกง วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ยันต์สักตั่ว	หลวงพ่อกง วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี หลวงพ่อมี่ วัดमारวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผ้าประเจียด	หลวงพ่อกง วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี
มีดหมอ	หลวงพ่อดิม วัดหนองโพธิ์ จังหวัดนครสวรรค์
ประคำ	หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม
เครื่องรางอื่นๆ	หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ (ผ้าขาวม้าเสก) หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ ๕ ประเภทวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณในด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติ

อิทธิปาฏิหาริย์ด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติ ถือได้ว่าเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏซ้ำอยู่บ่อยครั้งในสังคมโบราณของไทย ทั้งในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ และในตำนานนิทาน ตลอดจนเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ

ตัวอย่างในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ เช่น **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหมอบลัดเล** ตอนสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแต่งราชทูตไปเจริญพระราชไมตรีกับพระเจ้ากรุงฝรั่งเศส พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้ทรงปรารภว่าจะลองวิชาทหารไทยด้วยการให้ทหารฝรั่งเศส ๕๐๐ นาย ระดมยิงสรรพาวุธใส่ทหารไทยในคณะราชทูต ความว่า “พระเจ้าฝรั่งเศสก็สั่งทหารทั้งห้าร้อย ให้ระดมยิงทหารไทยพร้อมกัน ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยแลคุณเลขยันต์สรรพอาคม คาถาวิชาป้องกันอันตราย (เน้นโดยผู้วิจัย) พลฝรั่งเศสทั้งหลายยิงปืนกลับทั้งใกล้แลไกลเป็นหลายครั้ง เพลิงปากนกก็มีได้ติดดินดำแลมิได้ลั่นทั้งสิ้น”^{๔๓๖}

ตัวอย่างในนิทาน-ตำนาน เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ที่เล่าว่าครั้งหนึ่งทหารเรือในบังคับบัญชาของพระองค์ไปมีเรื่องกับนักเลงย่านนางเลิ้งจนล้มอยู่กับพื้นและกำลังจะถูกดาบฟัน เสด็จกรมหลวงฯ ซึ่งเพิ่งจะเสด็จมาถึงทอดพระเนตรเห็นดังนั้น จึงทรงใช้พระวรกายเข้าไปป้องกัน ทำให้พระปฤษฎางค์ต้องคมดาบ แต่พระองค์ท่านไม่ทรงบาดเจ็บแม้แต่น้อย จนคนพากันลือว่าทรง “หนังเหนียว”^{๔๓๗} ดังนั้น การมีอยู่ของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางจึงกล่าวได้ว่ามีพื้นฐานจากความคิดความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับความเป็นลูกผู้ชายในสังคมไทย

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสังคมเปลี่ยนไป อิทธิปาฏิหาริย์ด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติก็ได้ “เปลี่ยนรูป” ไปตามวิถีชีวิตสมัยใหม่ อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เล่าว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐลงข่าวว่า สองสามีภรรยา คือนางนงลักษณ์ ไทรชมภู และนายอรุณ เขียวอ่อน ถูกลอบยิงเนื่องจากคดีความเกี่ยวกับมรดก นางนงลักษณ์ซึ่งแขวนหลวงพ่อวัดปากน้ำรุ่นใหม่ ถูกยิงกลางหลังถึง ๔ นัดแต่ไม่เข้า ในขณะที่นายอรุณกลับถูกยิงเสียชีวิตคาที่^{๔๓๘} หลวงพ่ออด วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เล่าว่าลูกศิษย์ของท่านชื่อนายบรรเจิด เล่าว่าตนเองคล้องพระเครื่องหลวงพ่ออด ปราบภูวร้ายนต์ที่โดยสารประสบอุบัติเหตุ แต่ตนเองกลับไม่เป็นอะไรเลย^{๔๓๙}

ตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นว่า อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้ไม่ได้ถูกเน้นย้ำเฉพาะในบริบทของ “การรบ” ซึ่งสัมพันธ์กับ “ความเป็นลูกผู้ชาย” แต่กลับปรากฏในรูปแบบของการป้องกันการลอบทำร้ายและอุบัติเหตุซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตสมัยใหม่มากกว่า

^{๔๓๖} พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหมอบลัดเล (กรุงเทพฯ: โฆษิต, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘๔.

^{๔๓๗} เวทย์ วรวิทย์, **ฆราวาสจอมขมังเวทย์** (กรุงเทพฯ: วรวิทย์, มปป.), หน้า ๕๗.

^{๔๓๘} **อภินิหารบารมีแห่งหลวงพ่อวัดปากน้ำ** (เชียงใหม่: อินเตอร์ปริ้นท์, มปป), หน้า ๕๖.

^{๔๓๙} รัตนธรรม, **ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์** (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒).

๔.๒.๒ อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มีเสน่ห์ทางเพศ

อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มีเสน่ห์ทางเพศนั้น เรียกได้ว่าเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็น “คู่ตรงข้าม” กับความคิดในพุทธศาสนาอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ในขณะที่พุทธศาสนาสอนให้ปุถุชน “สำรวมในกาม” ตลอดจนสอนว่าผู้ที่มีงมงายต่อความเป็นพระอริยบุคคลควร “ออกจากกาม” โดยสิ้นเชิง แต่กลับมีพระเกจิอาจารย์กลุ่มหนึ่งที่มีวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณและอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องการเพิ่มเสน่ห์ จนอาจกล่าวได้ว่าอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทนี้เกิดจากค่านิยมและความคิดความเชื่อในสังคมไทยอย่างแท้จริง

พระเกจิอาจารย์ที่มีวัตถุมงคลที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ได้แก่ ๑) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี (พระปิดตา และตะกรุดโสฬสมหาเมฆ) ๒) หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี (น้ำมันจันทน์) ๓) หลวงพ่อยิด วัดหนองจอก จังหวัดพระจวบศิริพันธ์ (พระเครื่อง และเหรียญรูปเหมือน) ๔) หลวงพ่อมี วัดมารวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สีผึ้ง) ๕) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (สีผึ้ง) ๖) หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว จังหวัดสระบุรี (ดาวอาถรรพ์)

อนึ่ง หากศึกษาอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาด คงกะพันชาติ คบคู่ไปกับอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มีเสน่ห์ทางเพศ จะเห็นได้ชัดเจนว่าในสังคมภาคกลางของไทยมีค่านิยมเรื่องความกล้าหาญและมีมือในการต่อสู้ ตลอดจนการมีเสน่ห์ทางเพศของเพศชาย ดังจะเห็นได้จาก “พระเอก” ในนิทานไทยหลายต่อหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น ชุนแผน ไกรทอง อิเหนา ฯลฯ ล้วนแต่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทั้งสิ้น แม้กระทั่งหนุมานซึ่งในรามายณะ ฉบับอินเดีย กล่าวถึงเฉพาะในบทบาททหารเอกผู้ภักดีของพระราม ในขณะที่ “หนุมานไทย” เป็นทั้งทหารกล้า มีมือเยี่ยมและ “จอมเจ้าชู้” ที่มีภรรยาทั้งนางยักษ์ นางฟ้า และนางปลา ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกใจที่คาถาอาคมและวัตถุมงคลของพระเกจิอาจารย์จะมีส่วนช่วยเติมเต็มความปราวณาของชายไทยในเรื่องต่างๆ เหล่านี้

ยิ่งไปกว่านั้น ยังน่าสนใจว่าเหตุใดเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุมงคลอันนำไปสู่เสน่ห์ทางเพศนั้น ผู้ที่เป็นฝ่าย “ใช้” วัตถุมงคลเพื่อการดังกล่าวล้วนแต่เป็น “เพศชาย” ทั้งสิ้น นอกจากนี้หลายครั้งที่วัตถุมงคลถูกใช้เพื่อการมีภรรยามากกว่า ๑ คน เช่นกรณีของผู้ใช้เครื่องราง “ดาวอาถรรพ์” กับปลัดขิกของ หลวงพ่อผินะ วัดสนมลาว ซึ่งในเรื่องเล่ากล่าวว่า “ตัวคุณพี่เขาอายุเกือบจะ ๕๐ ปี แต่มีภรรยาสวยๆ คราวลูกได้ตั้ง ๒ คน พี่เขาบอกว่าพี่เขาได้มาเพราะอธิษฐานขอ

กับดาวอาถรรพ์และคุณปลัด^{๔๔๐} แสดงให้เห็นว่าในอีกแง่หนึ่ง เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับวัดถุมงคลอันนำไปสู่เส้นทางเพศกั “ถูกครอบงำ” และ “ถูกผลิตซ้ำ” ด้วยอุดมการณ์ปีศาจไปโดยในสังคมไทย ซ้ำยังเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความคิดเรื่องการสำรวจในกามของพุทธศาสนา กระทั่งกล่าวได้ว่าเป็นพลวัตของอิทธิปาฏิหาริย์ที่สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทย

๔.๒.๓ อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์

อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยเมตตามหานิยมและเรียกทรัพย์นั้น เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ “ทางโลก” ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการทำมาหากิน รวมถึงความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของพุทธศาสนิกชนโดยตรง และเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่พระเกจิอาจารย์แสดงออกเฉพาะผ่านวัดถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน ดังนี้

ประเภทวัดถุมงคล	พระเกจิอาจารย์
พระเครื่อง	สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร, หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร, หลวงปู่เทียน วัดโบสถ์ จังหวัดปทุมธานี, หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร, หลวงพ่อมาก วัดบางแก้ว จังหวัดพิษณุโลก
พระประเภทอื่นๆ	หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี, หลวงปู่เทียน วัดโบสถ์ จังหวัดปทุมธานี
เหรียญรูปเหมือน	หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม
ภาพถ่าย	หลวงพ่อกว้าง วัดบางแก้ว จังหวัดพิษณุโลก
บริหาร/ของใช้ที่เกี่ยวข้อง	หลวงพ่อดง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (ผ้าขั้วสังฆาร)
ตะกรุด	หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี, หลวงพ่อเอี่ยม วัดกษัตราธิราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หลวงพ่อพิธ วัดมะมั่ง จังหวัดพิจิตร
ผ้ายันต์	หลวงปู่เทียน วัดโบสถ์ จังหวัดปทุมธานี, หลวงพ่อดง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม, หลวงพ่อเคลือบ วัดหนองกระดี่ จังหวัดอุทัยธานี
น้ำมันต์	หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม
สีผึ้ง	หลวงปู่บุญ วัดอินทวิหาร กรุงเทพมหานคร, หลวงพ่อกว้าง วัดมารวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หลวงพ่อพิธ วัดมะมั่ง จังหวัดพิจิตร
แป้งเสก	หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี
เครื่องรางรูปสัตว์	หลวงพ่อดง วัดลำบัวลอย จังหวัดนครนายก (จระเข้ไท่น), หลวงพ่อหลิว วัดไร่แตงทอง จังหวัดนครปฐม (พญาเต่าเรือน), หลวงพ่อดง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ปลาตะเพียนเงิน ปลาตะเพียนทอง)

^{๔๔๐} เมธา กฤตยกุล, *อภิญญาจารย์นิรนาม หลวงพ่อผินะ ปิยธโร* (กรุงเทพฯ: ประชาสัมพันธ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๙.

ประเภทวัดอุ้มงคล	พระเกจิอาจารย์
คาถา	หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ชานหมาก	หลวงพ่อบุญ วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร
เครื่องรางอื่นๆ	หลวงพ่อบุญ วัดศรีประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี (ธงพระสิวลี), หลวงพ่อบุญ วัดสนมลาว จังหวัดสระบุรี (ดาวอาถรรพ์, แก้วอาถรรพ์)

ตารางที่ ๖ ประเภทวัดอุ้มงคลที่มีพุทธคุณในด้านเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์

เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์และวัดอุ้มงคลอันเกี่ยวเนื่องกับท่านนั้น มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม ทั้งในช่วงเวลาที่พระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ มีชีวิตอยู่ และในช่วงเวลาที่วัดอุ้มงคลของท่านได้รับการสร้างขึ้น กล่าวคือ ในสังคมไทยโบราณ อิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์และของวัดอุ้มงคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน มักเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีวิชาอาคมของพระเกจิอาจารย์ และสัมพันธ์กับค่านิยมเรื่องความเข้มแข็งอดทน และความสามารถในการต่อสู้อันแสดงถึงความเป็นลูกผู้ชายของชายไทย เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อขัน วัดนกกะจาบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วง พ.ศ. ๒๔๑๕-พ.ศ. ๒๔๖๘ เล่าว่า ท่านมีวิชาอาคมด้านด้านคงกะพันชาตรี การทำเสื่อยันต์ป้องกันเขี้ยว งา การสักยันต์ เหยี่ยวยันต์ และทำน้ำมันต์ ลูกศิษย์ท่านไม่ว่าจะไปมีเรื่องกับใคร ก็จะไม่มีแผลหรือบอบช้ำ^{๔๔๑}

ต่อมาในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๐- พ.ศ. ๒๕๒๐ ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ ๒ สืบเนื่องมาจากสงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม และการปราบปรามผู้มีอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ อิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคงกะพันชาตรีและความแคล้วคลาด โดยเฉพาะเรื่องการป้องกันอันตรายจากอาวุธ ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม เล่ากันว่าทหารที่มีวัดอุ้มงคลของท่านพกติดตัว แม้จะถูกยิงจนล้มลงในสมรภูมิก็ไม่ได้รับอันตราย สามารถลุกขึ้นมารบต่อได้ จนฝ่ายข้าศึกพากันเรียกทหารไทยว่า “ทหารผี” ลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ว่านี้ส่งผลให้ท่านเป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดังที่สุดรูปหนึ่งในยุคสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามเกาหลี^{๔๔๒}

^{๔๔๑} กวีสุดา เขียวทอง, “หลวงพ่อบาน, พระภิกษุ, สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕

(๒๕๔๒): ๗๐๓๓-๗๐๓๔.

^{๔๔๒} นวเศรษฐี, สุตยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี, หน้า ๓๗-๔๖.

ทว่าในสมัยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา วัดมุนงคฺลที่ด้รับการปลุกเสกขึ้นจะเน้นในเรื่องการตอบสนองความต้องการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ^{๔๔๓} ส่งผลให้อิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องการ “เรียกทรัพย์” ทำให้ค้าขายดี ร่ำรวยเงินทอง ด้รับการเน้นย้ำในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งแต่เดิมนั้นเล่ากันว่าวัดมุนงคฺลที่ท่านปลุกเสกเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่นั้นมีอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องแคล้วคลาด คงกะพันชาติรี ฟันแทงไม่เข้า แต่วัดมุนงคฺลที่ปลุกเสกเมื่อไม่กี่ปีมานี้ อันเป็นช่วงเวลาภายหลังจากที่ท่านมรณภาพไปหลายปีแล้วนั้น กลับบอกว่าช่วยให้ท่านมาค้าขึ้น เงินทองไหลมาเทมา^{๔๔๔}

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้น่าจะเป็นด้วยอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมต่อสังคมไทย ในประเด็นดังกล่าวนี้สุริยา สมุทรคุปต์สันนิษฐานว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้อย่างเท่าเทียมกันโดยแท้จริง สังคมจึงเสียสมดุล เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจน ที่ขยายกว้างมากขึ้น^{๔๔๕} ส่งผลให้ผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้น้อยกว่าต้องพยายามหา “ที่พึ่งทางใจ” ในรูปแบบต่างๆ อันรวมไปถึงวัดมุนงคฺลและบารมีของพระเกจิอาจารย์ด้วย

อนึ่ง หลังจากกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาด-คงกะพันชาติรี ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึง “ชนิด” ของเครื่องรางของขลังบางประเภทเพื่อให้เห็นความคิดความเชื่ออันสอดคล้องสัมพันธ์และถือเป็น “เค้าความคิด” ของการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของวัดมุนงคฺล ในประเด็นนี้รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง กล่าวว่จากหลักฐานด้านโบราณคดี พบว่เครื่องรางของขลังที่เก่าแก่ที่สุดในดินแดนประเทศไทยปรากฏตั้งแต่สมัยทวารวดี เมื่อ ๑,๔๐๐-๑,๕๐๐ ปีเป็นอย่งน้อย อาทิ เครื่องรางรูปคนจูงลิง เหยียบตราศรีวิวัตสะ เครื่องรางรูปคชลักษณ์ี เครื่องรางรูปท้าวภูเวร^{๔๔๖} เป็นต้น

^{๔๔๓} ญัฐพล อย่งรุ่งเรื่องศักดิ์, ประวัติศาสตร์ผ่านพระเครื่อง คติความเชื่อและพุทธพาณิชย์ (นครปฐม: โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), หน้า ๘๖.

^{๔๔๔} ติรธรรม, หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ พระอาจารย์ ๖ แผ่นดิน ยอดพระเกจิ ลุ่มน้ำแม่กลอง (กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕), หน้า ๑๘๔-๑๘๙.

^{๔๔๕} สุริยา สมุทรคุปต์ และคณะ, ทรงเจ้าเข้าผี: วาทกรรมของลัทธิพิธี และวิฤติการของความทันสมัยในสังคมไทย (นครราชสีมา: ห่องไทยศึกษานิต์ศน์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๓๙), หน้า ๗๓.

^{๔๔๖} รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง, มรดก ๑,๐๐๐ ปี เก่าที่สุดในสยาม (กรุงเทพฯ: มิวเซียม เพรส, ๒๕๕๖), หน้า ๗๐-๗๗.

สำหรับวัตถุมงคลที่ประกอบขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ เช่น คดไม้ เหล็กไหล ปฐวีธาตุน่าจะมีที่มาจากความคิดเรื่องพลังศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงอยู่ในวัตถุนั้นอย่างเป็นพิเศษ (Mana) อันเป็นความคิดสากลของมนุษยชาติ

ในขณะที่เครื่องรางรูปสัตว์สัมพันธ์กับความคิดเรื่องสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และสัตว์สัญลักษณ์ในสังคมวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้เดอริคเคม (Emile Durkheim) ให้ความเห็นว่า สัตว์ที่ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์เป็นตัวแทนของทั้งเทพเจ้าและเผ่าตระกูล (clan)^{๔๔๗} ส่วนเวสซิง (Robert Wessing) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของสัตว์สัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในความเชื่อดั้งเดิมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า สัตว์บางชนิดนอกจากจะเชื่อว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์และเป็นตัวเชื่อมระหว่าง “โลกศักดิ์สิทธิ์ ” กับ “โลกสามัญ ” นอกจากนั้นยังอยู่ในฐานะ “อารักษ์ ” ของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์บางพื้นที่^{๔๔๘} ในที่นี้ผู้วิจัยใคร่ขอวิเคราะห์ที่มาและความหมายของเครื่องรางรูปสัตว์ดังต่อไปนี้

ก. เครื่องรางรูปสิงห์ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า สัมพันธ์กับความคิดเรื่องพลังอำนาจของสิงห์

ข. เครื่องรางรูปเสือ รวมถึงเครื่องรางเขี้ยวเสือ ตามความคิดความเชื่อดั้งเดิมของคนในสังคมวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เสือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ บางสังคมเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าหรือวิญญาณของบรรพบุรุษที่คอยปกป้องรักษาลูกหลานหรือสถานที่^{๔๔๙}

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว เรื่องเล่าเกี่ยวกับ *หลวงพ่อเสือ วัดพระเงิน จังหวัดนนทบุรี* และ *หลวงพ่อกง วัดวังสรรพรส จังหวัดจันทบุรี* ยิ่งเล่าว่าท่านทั้งสองสามารถแปลงกายเป็นเสือได้ด้วยคาถาอาคม ก็น่าจะสัมพันธ์กับความคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของเสือดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และยังอาจมีความเกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อดั้งเดิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ว่า กษัตริย์และผู้มีวิชาอาคมสามารถแปลงกายเป็นเสือได้^{๔๕๐}

^{๔๔๗} Pals, Deniel L., *Seven Theories of Religion* (New York: Oxford University Press, 1996), p. 104.

^{๔๔๘} Wessing, Robert, “Symbolic Animals in the Land between the Water,” in *Asian Folklore Study* Volume 65, (2006): 206-207.

^{๔๔๙} Wessing, Robert, *The Soul of Ambiguity: The Tiger in Southeast Asia* (Illinois: Northern Illinois University, 1986), pp. 10-14; 24.

^{๔๕๐} Ibid, p. 51-52.

รูปภาพ ๑ เขี้ยวเสือหลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย

ค. เครื่องรางรูปลิง (หนุมาน) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามาจากความแพร่หลายของนิทานเรื่องรามเกียรติ์ในสังคมไทย นอกจากนี้ยังอาจมีรากฐานทางความคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ “รูปลิง” ในเครื่องรางรูปคนจูงลิงสมัยทวารวดีก็เป็นได้

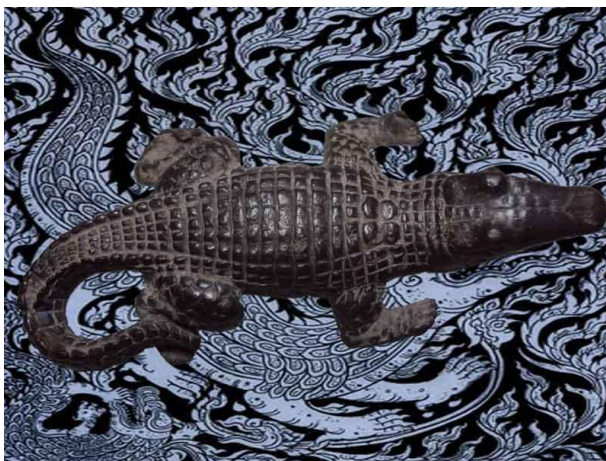
ง. เครื่องรางรูปเต่า ผู้มีความรู้เรื่องเครื่องรางของขลังเชื่อกันว่า เครื่องรางรูปเต่ามีที่มาจาก *สุวรรณภิกษุชาดก* กล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาเต่ายักษ์ให้บรรดามนุษย์อาศัยบนหลังเพื่อให้พ้นภัยจากเรือแตก ตลอดจนอุทิศเนื้อให้เป็นมังสทานด้วยจิตเมตตาอนุเคราะห์ต่อมนุษย์ผู้วิเวก^{๕๖} ทำให้เห็นได้ว่า มีความพยายามในการเชื่อมโยงเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา ในที่นี้ได้แก่ ชาดก เพื่ออธิบายที่มาของการสร้างเครื่องรางรูปเต่า หรือ พญาเต่าเรือน อันช่วยให้เครื่องรางดังกล่าวดำรงอยู่ในความคิดความเชื่อแบบพุทธศาสนาในสังคมไทย รวมถึงอธิบายว่าเหตุใดเครื่องรางนี้จึงมีคุณในทางเมตตามหานิยมได้อย่างแนบเนียน

รูปภาพ ๒ เครื่องรางพญาเต่าเรือน

^{๕๖} ปลาย บุรพาทิส, *เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง*, หน้า ๔๖-๔๗.

จ. เครื่องรางรูปจระเข้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า มาจากความคิดเรื่องการบูชาจระเข้
ในฐานะสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชนริมแม่น้ำภาคกลาง^{๔๕๒} นอกจากนี้แล้ว ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
ยังถือว่าจระเข้เป็นพาหนะของพระวรุณเทพแห่งฝน^{๔๕๓}

รูปภาพ ๓ จระเข้ไทน์ หลวงพ่อสนิท วัดลำบัวลอย

ข. เครื่องรางรูปปลาตะเพียน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า มาจากการที่ปลาเป็นสัตว์น้ำ
จึงมีความสัมพันธ์กับเรื่องของน้ำและความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังอาจเป็นไปได้ว่า ชื่อ “ปลา
ตะเพียน” ฟ้องเสียงกับคำว่า “เพียร” อันเป็นคุณสมบัติสำคัญของการได้มาซึ่งทรัพย์สิน
ส่วนเครื่องรางประเภทที่เป็น “รูปแทนตัว” ของพระเกจิอาจารย์ เช่น เหรียญ
ภาพถ่าย มีความเป็นไปได้ว่าจะมาจากความคิดที่ว่า สิ่งเหมือนกันย่อมใช้แทนกัน หรือมี
อานุภาพเสมอเหมือนกันได้ (the reciprocal action of like on like)^{๔๕๔} รูปตัวแทนของพระ
เกจิอาจารย์จึงเสมือนหนึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกับตัวพระเกจิอาจารย์เอง ในขณะที่เครื่องราง
ของขลังประเภทที่เป็นอวัยวะหรือเครื่องอุปโภคบริโภคของพระเกจิอาจารย์ ก็เป็นไปได้ว่ามาจาก
ความคิดที่ว่า อะไรก็ตามที่เคย “เป็นส่วนใดส่วนหนึ่ง” ของพระเกจิอาจารย์ ย่อมคงความศักดิ์สิทธิ์
ของพระเกจิอาจารย์ไว้ได้ (the part and the whole)^{๔๕๕}

^{๔๕๒} สายป่าน ปุริวรรณชนะ, ตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลาง : ความ
สมานฉันท์ในความหลากหลาย (กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๔๘.

^{๔๕๓} Majapura, Trilok Chandra, Sacred Animal of Nepal and India (Bangkok: Craftman Press,
2000), p. 194.

^{๔๕๔} Van Gennep, Arnold, Rites of Passage (Chicago: University of Chicago Press, 1960), p. 4.

^{๔๕๕} Ibid.

๔.๒.๔ การมีคาถาอาคม

หากพิจารณาตามความคิดสากล คาถาได้แก่ “ภาษาพิเศษ” ที่ใช้ในบริบทของความเชื่อและพิธีกรรม^{๔๕๖} ส่วนจุลทัศน์ พยาฆรานนท์ให้ความหมายของคำว่า คาถาอาคม ไว้ว่า คำว่า “คาถา” เดิมหมายถึงคำประพันธ์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยตัวอักษรขอมหรืออักษรธรรม ส่วน “อาคม” หมายถึง การมา เมื่อต่อท้ายคาถาหมายถึงการหลบเลี่ยงคาถา^{๔๕๗}

การมีคาถาอาคมถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นที่สุดของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย เพราะโดยทั่วไปความหมายของคำว่าพระเกจิอาจารย์ย่อมจะหมายถึงความถึงพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาคมและการปลุกเสกวัตถุมงคล^{๔๕๘} ผู้วิจัยขอจำแนกลักษณะของคาถาอาคม และพระเกจิอาจารย์ผู้มีคาถาอาคมนั้นๆ ดังนี้

ประเภทของคาถาอาคม	พระเกจิอาจารย์
๑. คาถาแคล้วคลาด คงกะพันชาตรี	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธาราม กรุงเทพมหานคร (วิชากระสุนศต คาถาพระอรหันต์ ๘ ทิศ คาถาพระพุทธเจ้า ๑๐ ทิศ), หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (วิชานะปัดตลอด), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท, หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง กรุงเทพมหานคร, หลวงพ่อเป็น วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม, หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี (วิชามหาอุด), หลวงพ่อขัน วัดนกกะจาบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี (คาถาท้าวมหาราชทั้ง ๔), หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (วิชามหาอุด), หลวงพ่อสุด วัดกาหลง จังหวัดสมุทรสาคร, หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี (วิชามหาอุด), หลวงพ่อปลั่ง วัดกำแพง กรุงเทพมหานคร, หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน กรุงเทพมหานคร (วิชาการลงกระหม่อม), หลวงพ่อพุ่ม วัดเขาไม้แดง จังหวัดชลบุรี (วิชามหาอุด), หลวงพ่อเป็น วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม, หลวงพ่อเต๋ วัดสามง่าม จังหวัดนครปฐม, หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี (วิชาการลงกระหม่อมคงกะพันชาตรี และวิชามหาอุด), หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูกิ่วตตปฏิบัติทวาราม จังหวัดปทุมธานี (วิชาหนึ่งเหนียว), หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี (วิชามหาอุด), หลวงปู่เขย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี (วิชาการลงกระหม่อม และวิชานะปัด)

^{๔๕๖} สุริยา สมุทคุปดี และพัฒนา กิติอาษา, “สัญลักษณ์สำคัญในบุญบั้งไฟอีสาน : การวิเคราะห์และตีความทางมานุษยวิทยา ” ใน **สัญลักษณ์สำคัญของบุญบั้งไฟ การวิเคราะห์และตีความหมายทางมานุษยวิทยา** (ขอนแก่น: ห้องปฏิบัติการทางมานุษยวิทยาของอีสาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๓), หน้า ๒๔.

^{๔๕๗} จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, “เครื่องรางของขลังในสังคมไทย, ” **สรุปการสัมมนาวิชาการเรื่องเครื่องราง ของขลัง วัฒนธรรมชาวพุทธในสุวรรณภูมิ** วันที่ ๑๙-๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ อาคารอเนกประสงค์ สถาบันการเรียนรู้แห่งชาติ, หน้า ๑๓-๑๔.

^{๔๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

ประเภทของ คาถาอาคม	พระเกจิอาจารย์
๒. คาถาเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์	หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (วิชานะชิก-เมตตามหานิยม มนต์มหาจินตามณี) , หลวงพ่อเต๋ วัดสามง่าม จังหวัดนครปฐม, หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี (วิชาลงนะหน้าทอง วิชาลงนะหน้าทอง ลงอักขระที่พื้นหรือลิ้น ลงตะกรุดทองคำ และการทำน้ำมันต์พุทธเมตตามหานิยม) , หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี, หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คาถาพระปัจเจกโพธิ์โปรดทรัพย์ และคาถาโปรดทรัพย์), หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (วิชาเมตตามหานิยม), หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม (วิชาเมตตามหานิยม), หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี (คาถาพระปัจเจกพุทธเจ้า, คาถาเรียกจิต , คาถารวมจิต คาถาปราโมทย์คาถาเมตตามหานิยม มีอานิสงส์ในด้านการติดต่อสื่อสาร คาถาเสกของประทาน คาถาเสกของขายในร้าน คาถาเสกขี้ผึ้งสีปาก), หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (คาถาเรียกทรัพย์) หลวงพ่อเส็ง วัดศรีประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี (วิชาเรียกทรัพย์), หลวงพ่อมี่ วัดมารวิชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิชาเล่นแร่แปรธาตุ วิชาร่มโพธิ์ การทำยันต์นะหน้าทอง)
๓. คาถาทำสัตว์ให้ เชื่อง	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธาราม กรุงเทพมหานคร (คาถาไก่เถื่อน), หลวงปู่รอด วัดหนัง กรุงเทพมหานคร (คาถาเสกหญ้าให้ม้า), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (คาถาสะกดจระเข้)
๔. คาถาเสกคน สัตว์ สิ่งของให้ เปลี่ยนสภาพ	หลวงปู่รอด วัดหนัง กรุงเทพมหานคร (เสกหะหล่ำปลีเป็นกระต่าย) , หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (เสกหัวปลีเป็นไก่ เสกใบไม้เป็นต่อแตน เสกดอกจำปาเป็นแมลงภู เสกคนเป็นจระเข้), หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี (เสกผ้าเป็นกระต่าย เสกใบไม้เป็นต่อแตน) , หลวงพ่อนอ วัดศาลาลอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เสกใบไม้เป็นปลากัด, เสกน้ำเป็นเหล้า), หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เสกปลาเป็นใบไม้), หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร (เสกน้ำมันดินในบาตรให้แข็ง), หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (เสกใบมะขามเป็นผึ้ง) , หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ (เสกผ้าสังฆาฏิเป็นกระต่าย)
๕. คาถาเนรมิต	หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร (คาถาเนรมิตกลุ่มเมฆเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (พระคาถาเนรมิตสารพัดนึก)
๖. คาถาจำแลง กาย	สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตารามกรุงเทพมหานคร (คาถานารายณ์แปลงรูป), หลวงพ่อคง วัดวังสรรพรส จังหวัดจันทบุรี (วิชาเสกพยัคฆา) , หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า (คาถาพระจุฬินภกนิมิตกาย), หลวงปู่อน วัดหนองพลับ จังหวัดสระบุรี (วิชาครูเฒ่า เนรมิตกายให้หนุ่มหรือแก่ได้ตามใจ)
๗. คาถาเรียก/ห้าม ลม ฝน พายุ	หลวงปู่บุดดา วัดกลางชูศรีเจริญสุข จังหวัดสิงห์บุรี (คาถาห้ามฝน), สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร (วิชาห้ามลมพายุ), หลวงพ่อเส็ง วัดศรีประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี (วิชาเรียกฝน/วิชาห้ามฝน) ๓) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (คาถาห้ามฝน), หลวงพ่อโหน่ง วัดอัมพวัน จังหวัดสุพรรณบุรี (เรียกลม), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (คาถาห้ามฝน)
๘. คาถาสะกด	หลวงปู่รอดและหลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง กรุงเทพมหานคร (วิชาสะกดขโมย), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (วิชานะจังงัง) , หลวงพ่อทา วัดพะเนียงแตก จังหวัดนครปฐม (คาถานะจังงัง), หลวงพ่อเอียด วัดหนองจอก (คาถาไมยราพณ์สะกดทัพ), หลวงพ่อคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (คาถามหาสะกด และคาถาไมยราพณ์สะกดทัพ), หลวงพ่อเลียบ วัดเลา กรุงเทพมหานคร (คาถาตวาดนะจังงัง)
๙. คาถาสะเดาะ	หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิชาสะเดาะกลอน) , หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คาถาสะเดาะกลอน), หลวงพ่อสุด วัดกาหลง จังหวัดสมุทรสาคร (คาถาสะเดาะกลอน)

ประเภทของ คาถาอาคม	พระเกจิอาจารย์
๑๐. คาถากำบัง/ ล่องหนหายตัว	หลวงพ่อดคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (คาถาหายตัว), หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี (คาถาโรยทราย คาถากำบังตัว) , หลวงพ่อดคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (เสื่อยันต์วิรุญจำบัง)
๑๑. คาถาสื่อสาร ภาษาสัตว์ (วิชา ไสพส)	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก โกเถื่อน) วัดราชสิทธิาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร, สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร, สมเด็จพระพุฒาจารย์ (มา) วัดจักรวรรดิราชาวาส จังหวัดกรุงเทพมหานคร, หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี, หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ
๑๒. คาถาสำหรับ บุญคุณ, ทำนาย	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธิาราม กรุงเทพมหานคร (วิชาสุรยกถา จันทรกลา), หลวงปู่บุญ วัดอินทรวีหาร กรุงเทพมหานคร (วิชาเมฆฉาย)
๑๓. คาถาสำหรับ ปลุกเสกวัตถุมงคล	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธิาราม กรุงเทพมหานคร วิชาเขียนยันต์มหาจักรพรรดิราชวิธีทำปรอทกายสิทธิ์ หลวงพ่อไปล่ วัดกำแพง กรุงเทพมหานคร (วิชาทำผงอิทธิเจ การทำสีผึ้ง) หลวงปู่บุญ วัดอินทรวีหาร กรุงเทพมหานคร (วิชาการทำตะกวดไม้ครูหรือไม้แก่นี่วเพชรพระอิศวร) หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม วิชาการสร้างประคำนเรศวรปราบหงสาวดี วิชาการสร้างตะกวดโทน วิชาการทำเบี้ยแก้, หลวงพ่อท้วม วัดท่าไฉน จังหวัดนครปฐม วิชาปลุกเสกมงคล, หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี (วิชาลงเขี้ยวเสือ ทำน้ำมันดีสะเดาโคก ปลุกเสกพระเครื่อง วิชาการลงนะต่างๆ), หลวงพ่อเทียม วัดกษัตริราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิชาการสร้างตะกวดมหาระดับ ตะกวดมหาปราบ ตะกวดมหาอำนาจตามตำรับวัดประดู่ทรงธรรม), หลวงพ่อขัน วัดนกกะเจาบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิชาการทำเสื่อยันต์ป้องกันเขี้ยวงา การสักยันต์ เหริยยันต์ และทำน้ำมันดี), หลวงปู่เฮย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี (มีวิชาทำตะกวดได้น้ำ วิชาลงกระหม่อม), หลวงพ่อม่วง วัดคิงกระถิ่น จังหวัดราชบุรี (วิชาการปลุกเสก สักยันต์ และดูฤกษ์ยาม, หลวงปู่บุญตา วัดคลองเกตุ จังหวัดลพบุรี (วิชาการทำมิดหม้ออาคม), หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ (วิชาปลุกเสก), หลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรปราการ (วิชาการแกะเสื่อของหลวงพ่อบาน วัดบางเหี้ย), หลวงพ่อดคง วัดบางกะพ้อม จังหวัดสมุทรสงคราม (วิชาทำมิดหม้อ การทำน้ำมันดีไล่ผี แพทย์แผนโบราณ วิชาการระคายขาว กระสุนคน วิชารุกขมูล วิชาผูกสายสิญจน์ วิชาการเบียดเทียน วิชาทำเสื่อยันต์วิรุจำบัง วิชาการลงกระหม่อมด้วยขมิ้นชัน และวิชาทำผ้าประเจียดและลูกอม), หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ จังหวัดสมุทรสงคราม (วิชาทำตะกวดปราบหงสาและตะกวดลูกอม), หลวงปู่ฮวน วัดหนองพลับ จังหวัดสระบุรี (วิชาปรอทตำรับหลวงพ่อรอดเสื่อ วัดประดู่ทรงธรรมแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา)
๑๔. คาถาอื่นๆ	สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธิาราม กรุงเทพมหานคร (คาถาวาถีย์), หลวงปู่บุญ วัดอินทรวีหาร กรุงเทพมหานคร (คาถามหากำลึง), หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท (พระคาถาผูกหุ่นพยนต์, เสกเทียนชัยระเบิดน้ำ, วิชาเรียกเข็มเงินเข็มทองเข้าตัว วิชาย่อกายอาบน้ำทำน้ำมันดี), หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว จังหวัดนครปฐม (คาถามหาจินตามนต์เรียกเนื้อเรียกปลา, คาถาเสกทรายกันน้ำท่วม), หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี (พระพุทธรูปคาถา, คาถาสนองกลับไสยศาสตร์, คาถาพระอินทร์, คาถาให้สารภาพ, คาถานวด) , หลวงพ่อสุด วัดกาหลง จังหวัดสมุทรสาคร (คาถาเบิกไพร) , หลวงพ่อแฉ่ง วัดบางพัง จังหวัดนนทบุรี (วิชาทำหุ่นกระบอ กหุ่นพยนต์เฝ้าทรัพย์) , หลวงพ่อดคง วัดบางกระเบา จังหวัดปราจีนบุรี (วิชาการปล่อยไสยเวทและการป้องกันไสยเวท) หลวงพ่อเฮี้ย วัดบ้านด่านศรีมหาอุตม จังหวัดปราจีนบุรี (วิชากันคุณไสย)

ตารางที่ ๗ คาถาอาคมที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์

สะกดคนมนต์จิ้งจังกำบังกาย
ทั้งเรียนธรรมกรรมฐานนิพพานสูตร
ผูกพยนต์หุ่นหญ้าเข้าราวี

เมฆฉายสุริย์จันทร์ขยันดี
ร้องเรียกภูตพรายปราบกำราบผี
ทองประศรีสอนหลานชำนาญมา^{๕๕๙}

ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากกรณีที่ตำนานประจำถิ่น
หลายเรื่องในภาคกลางของไทยเองก็เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์และความศักดิ์สิทธิ์
ของศาสนวัตถุ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างจาก “ตำนานหลวงพ่อโสธร” ซึ่งเล่าว่า องค์หลวงพ่อโสธร
และพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อีก ๒ องค์ ได้แก่ หลวงพ่อวัดไร่ขิงและหลวงพ่อบ้านแหลม สามารถ
ลำแดงปาฏิหาริย์ลอยทวนน้ำมาพร้อมกันได้^{๕๖๐}

ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ความเชื่อและความนิยมในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์และ
เครื่องรางของขลังที่แพร่หลายนี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการผนวกรวมอิทธิปาฏิหาริย์ ตลอดจน
ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังแบบไทยเข้าในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ยกตัวอย่างเช่น
เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อบานระบวบว่า ท่านมีทั้งคาถาอิทธิฤทธิ์ให้คู่ต่อสู้ยำเกรงและคาถาป้องกันตัว
จากศัตรู^{๕๖๑} เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อวงศ์กล่าวว่า ท่านมีความรู้ดีในทางเลขยันต์ โหราศาสตร์
และสามารถเสกใบมะขามเป็นผึ้งได้^{๕๖๒} เป็นต้น

แม้การมีคาถาอาคมจะเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นพลวัต แต่ความคิดเบื้องหลังของ
คาถาอาคมบางประเภทก็มีที่มาจากเรื่องเล่าทางพุทธศาสนา อาทิ *คาถาพระจุฬารัตนเนรมิตกาย*
มาจากคุณสมบัติของพระจุฬารัตนเกตุ ผู้เลิศในการเนรมิตกาย ที่สุดแม้ตั้งพันหรือสองพันกาย
ด้วยอำนาจจิต^{๕๖๓} *คาถาพระปัจเจกโพธิ์โปรดทรัพย์* มาจากความคิดเรื่องอานิสงส์ของการถวาย
ทานแด่พระปัจเจกพุทธเจ้า ตัวอย่างเช่น เรื่อง เมณฑกเศรษฐี ที่ไม่เพียงการถวายทานแด่พระ

^{๕๕๙} เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม ๑, หน้า ๒๒๗.

^{๕๖๐} สายป่าน บูรพาจารย์, “ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลาง
ของไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๘), หน้า ๑๒-๑๓.

^{๕๖๑} ดำรงธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ หลวงพ่อบาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา , หน้า
๑๒๖-๑๒๗.

^{๕๖๒} มหัทธนี รั้งศิริรักษ์, พระอภิญาตวันออก หลวงพ่อวงศ์ ธรรมนิธิ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๙),
หน้า ๑๓๖-๑๔๓.

^{๕๖๓} อสติมหาสาวก ๘๐ พระอรหันต์ ชีวประวัติและคำสอนของพระอรหันต์ครั้งพุทธกาล
(กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๘.

ปัจเจกพุทธเจ้าจะทำให้พ้นจากความยากไร้ในชาติที่ถวายเป็นทาน แต่ยังมีอานิสงส์ให้ได้เกิดเป็นมหาเศรษฐีในชาติหลังๆ ต่อมา^{๔๖๔}

นอกเหนือจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ชื่อและคุณสมบัติของคาถาอาคมบางประการก็สันนิษฐานได้ว่ามีที่มาจากตำนาน-นิทานที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทย ยกตัวอย่างเช่น คาถามหาจินตามนต์ ของ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า และ หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว ซึ่งมีอานุภาพในด้านการเรียกเนื้อ เรียกปลา ตลอดจนเรียกทรัพย์ สันนิษฐานว่ามีที่มาจาก “มหาจินตามนต์” ในนิทานเรื่องสังข์ทอง ดังความในบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีว่า

ยังมนต์บทหนึ่งของมารดา ชื่อว่ามหาจินตามนต์
ถึงจะเรียกเต่าปลาแม้จางชาติ ผูกสัตว์จัตุบาทในไพรสณฑ์
ครุฑาเทวัญชั้นบน อ่านมนต์ขึ้นแล้วก็มาพลัน ๔๖๕

ยิ่งไปกว่านั้น การมีคาถาอาคมยังนำไปสู่ “การสักยันต์” ซึ่งเป็นกรทำให้คาถาอาคมปรากฏอยู่อย่าง “เป็นรูปธรรม” บนร่างกายของผู้ต้องการให้คาถาอาคมคงอยู่กับตน

๔.๒.๕ การประลองฤทธิ์

เรื่องเล่าเกี่ยวกับวิทยาคมของพระเกจิอาจารย์นำไปสู่เรื่องเล่าเกี่ยวกับ “การประลองฤทธิ์” ระหว่างพระเกจิอาจารย์กับผู้มาลองวิชา อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ ประลองฤทธิ์กับอาวาสวัดโพธิ์ศรี^{๔๖๖} เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อนุ้ย วัดคู้ยง จังหวัดสุโขทัย ประลองฤทธิ์กับพ่อค้าชาวแพร่^{๔๖๗} เป็นต้น

^{๔๖๔} มหามกุฏราชวิทยาลัย, พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๗ (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๔๖-๕๓.

^{๔๖๕} ศิลปากร, กรม, บทละครนอกรวม ๖ เรื่อง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (กรุงเทพฯ: บรรณาคาร, ๒๕๔๐), หน้า ๘๖.

^{๔๖๖} ปลาย นูรพาทิศ, เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง, หน้า ๑๙-๓๗.

^{๔๖๗} อเนก พุ่มหมั่น, นิทานพื้นบ้านอำเภอสวรรคโลก เล่ม ๑ ผลงานการลงภาคสนามของนักเรียนรายวิชา ท ๐๓๕ วรรณกรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔, หน้า ๕๖-๕๗.

การที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์กล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงออกด้วย “กิจกรรมการประลองฤทธิ์” ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นเพราะการประลองฤทธิ์นั้นเป็น “อนุภาค สำคัญ” ที่มีปรากฏในตำนาน-นิทาน เกี่ยวกับบุคคลที่มีวิชาอาคมอื่นๆ ด้วย เช่น ตำนานประจำ ถิ่นที่เล่าว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงประลองฤทธิ์กับตากัน ผู้ มีวิชาชาวสัสดีหีบ^{๔๖๘} ตำนานวัดศาลเจ้าของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี ที่กล่าวถึงการประลองฤทธิ์ กันของเจ้าน้อยมหาพรมกับพระภิกษุชาวมอญชื่อ รุ^{๔๖๙} เป็นต้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นธรรมดา ที่ “เรื่องเล่า” เกี่ยวกับผู้มีวิชาอาคมหรือบุคคลศักดิ์สิทธิ์จะปรากฏ “อนุภาคการประลองฤทธิ์” จึงไม่ น่าแปลกใจที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์หลายรูปมีการเล่าถึงการทดลองวิชา เนื่องจากท่านเหล่านั้นเป็นพระภิกษุที่มีคาถาอาคมเป็นพิเศษกว่าภิกษุธรรมดา

ทั้งนี้การประลองฤทธิ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์หลายเรื่องอาจเป็น “ภาษาสัญลักษณ์” ของการปะทะสังสรรค์กันทางชาติพันธุ์หรือความคิดความเชื่อ ในที่นี้ผู้วิจัยจะ ยกกรณีของ หลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรสงคราม ที่เล่าเรื่องการประลองฤทธิ์ของท่าน กับผู้มีวิชาชาวกระเหรี่ยง^{๔๗๐} มาแสดงเป็นตัวอย่างโดยใช้กรอบความคิดแบบคู่ตรงข้าม ดังนี้

	หลวงพ่อนก	ผู้มีวิชาชาวกระเหรี่ยง
ชาติพันธุ์	คนไทย (พวกเรา/คนใน)	ชาวเผ่า (พวกอื่น/คนชายขอบ)
ศาสนา	พุทธ	ความเชื่อดั้งเดิม

ตารางที่ ๘ ตารางแสดงความคิดแบบคู่ตรงข้ามในการประลองฤทธิ์ของหลวงพ่อนก วัดนาคราช จังหวัดสมุทรสงคราม

เมื่อใช้กรอบความคิดแบบคู่ตรงข้ามวิเคราะห์ “สารสำคัญ” ในเรื่องราวการ ประลองฤทธิ์ในมุมมองทางชาติพันธุ์ หรือ “ความเป็นไทย” ซึ่งถูกกำหนดโดย “รัฐชาติ” จะพบการ ปะทะสังสรรค์กันระหว่าง “พวกเรา” กับ “พวกอื่น” ซึ่งถูกมองว่าเป็นคนชายขอบของรัฐชาติ อันทับ ซ้อนอยู่กับการปะทะสังสรรค์กันทางความเชื่อระหว่าง “ความเชื่อดั้งเดิม” และ “พุทธศาสนา” ชัย ชนะของหลวงพ่อนกในการประลองฤทธิ์จึงสื่อเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะของ “มายาคติว่าด้วย ความเป็นชาติ-ความเป็นพวกเรา” และชัยชนะของพุทธศาสนาต่อความเชื่อดั้งเดิม

^{๔๖๘} สายป่าน บูริวรรณชนะ, ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาค กลางของไทย, หน้า ๓๙-๔๐.

^{๔๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๙.

^{๔๗๐} นที ลานโพธิ์, พระอภิญา, หน้า ๓๓-๓๕.

๔.๒.๖ วาจาสิทธิ์

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยหลายกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทวาจาสิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์ที่สามารถบันดาลให้ผู้ที่ทำนกล่าวถึงนั้น “มีอันเป็นไป ” ได้ตามคำของท่าน แต่กระนั้น เรื่องเล่าก็มีกระบวนว่า วาจาสิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์นั้นเกิดจากการ “พลังปาก” ไม่ใช่ความจงใจของพระเกจิอาจารย์

พระเกจิอาจารย์ที่มีวาจาสิทธิ์ ได้แก่ ๑) หลวงปู่ไข่ วัดบพิตรพิมุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๒) หลวงปู่เอียด วัดหนัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๓) หลวงปู่พลอย วัดประสาธต์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๔) หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ๕) หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา ๖) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๗) หลวงพ่ออ่ำ วัดอินทาราม จังหวัดชัยนาท ๘) หลวงพ่อน้อย วัดธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม ๙) หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม ๑๐) หลวงพ่อห้วง วัดท่าใน จังหวัดนครปฐม ๑๑) หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ ๑๒) หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์ ๑๓) หลวงปู่เอียด วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ๑๔) หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัดปราจีนบุรี ๑๕) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๑๖) หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร จังหวัดพิจิตร ๑๗) หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง

อิทธิปาฏิหาริย์เรื่องการมีวาจาสิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยนั้น นอกจากจะเป็นอนุภาคที่รับอิทธิพลจากตำนาน-นิทานไทย เช่น เรื่องพระร่วงวาจาสิทธิ์^{๔๗๑} แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของพระเกจิอาจารย์ในฐานะบุคคลศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสามารถ “ควบคุมระเบียบของสังคม ” ผ่านการมีวาจาสิทธิ์ของท่าน ดังตัวอย่างจากเรื่องเล่า เกี่ยวกับ หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค ที่เล่าว่าครั้งหนึ่งกรรมการวัดผู้หนึ่งเบียดบังเงินวัดไปใช้ส่วนตัว ท่านจึงพูดขึ้นว่า “กินเงินวัด เดี่ยวท้องมันก็แตก” ปรากฏว่าไม่นานกรรมการวัดคนนั้นก็ก็เป็นโรคท้องมาน ต้องให้แพทย์เจาะท้อง และถึงแก่ความตายในเวลาไม่นาน ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า ท่านเคยดูผู้ที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสมในวัดว่า “ถ้ามันจะบ้า ไม่ใช่คนดีเสียแล้ว” ภายหลังคนที่ท่านดูนั้นก็กลายเป็นคนบ้า

^{๔๗๑} สุภัทญา สุจฉายา, “พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม, ” ภาษาและวรรณคดีไทย: ๒๐๓.

เสียสติไปจริงๆ^{๔๗๒} ในแง่ที่ว่าจลาจลพิธีของพระเกจิอาจารย์จึงมีบทบาทหน้าที่ในการ “กำราบ” บุคคลที่คิดจะประพฤติผิดไปจากทำนองคลองธรรม

๔.๒.๗ การปราบภูตผีวิญญาณ

การปราบภูตผีวิญญาณเป็นอิทธิปาฏิหาริย์อีกประการหนึ่งที่พบในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทย ตัวอย่างที่เป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ เหตุการณ์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม สะกดวิญญาณแม่นาคพระโขนงด้วยการกะเทาะเอากระโหลกหน้าฝากศพแม่นาคมาทำเป็นบันนึ่งระตขงทำน

พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการปราบภูตผีวิญญาณ ได้แก่ ๑) สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัดราชสิทธิาราม กรุงเทพมหานคร ๒) สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม กรุงเทพมหานคร ๓) หลวงปู่ภู วัดอินทรวินาร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปราบผีที่อาละวาดในวัดอินทรวินาร^{๔๗๓} ๔) หลวงพ่ออุตตมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี ๕) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๖) หลวงพ่อเป็น วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ๗) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ๘) หลวงปู่เจี๊ยะ วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาราม จังหวัดปทุมธานี ๙) หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๐) หลวงปู่ตู้ วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑) หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี ๑๒) หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์

อิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่สอดคล้องกับความคิดเรื่องภูตผีวิญญาณของคนในสังคมไทยเท่านั้น หากมองโดยใช้กรอบความคิดแบบคู่ตรงข้าม อาจพิจารณาได้ว่าพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นพุทธศาสนบุคคลเป็นตัวแทนของ “อำนาจเหนือธรรมชาติฝ่ายดี” เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ ในขณะที่ “ภูตผี” เป็นตัวแทนของ “อำนาจเหนือธรรมชาติด้านร้าย” ที่อาจจะทำอันตรายต่อมนุษย์ อิทธิปาฏิหาริย์ในการปราบภูตผีวิญญาณจึงมีความหมายทางใจต่อมนุษย์ในแง่ที่ว่าในที่สุดแล้วอำนาจเหนือธรรมชาติฝ่ายดีอันเป็น “พลังของพุทธศาสนา” จะสามารถทำลายอำนาจเหนือธรรมชาติฝ่ายร้ายไม่ให้คุกคามมนุษย์ได้

๔.๒.๘ การรักษาโรค

^{๔๗๒} บุนี รัตนา, ประวัตติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป), หน้า ๑๕.

^{๔๗๓} รัตนธรรม, ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์ (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒).

จากเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติพระเกจิอาจารย์ ผู้วิจัยพบว่าพระเกจิอาจารย์หลายรูปมีบทบาทเป็น “แพทย์พื้นบ้าน” ที่รักษาทั้งโรคทางกาย โรคทางจิต และโรคที่เชื่อว่าจะเกิดจากไสยศาสตร์

ลักษณะอาการป่วย	พระเกจิอาจารย์ผู้มีความสามารถในการรักษา
๑. อาการป่วยทางกาย	หลวงพ่อไปล์ วัดท่าแพ กรุงเทพมหานคร (คาถามหาประสาน สำหรับสมานแผลสด), หลวงปู่เม่ง วัดบางสะแกใน กรุงเทพมหานคร (รักษาพิษงู แมลงสัตว์กัดต่อย) , หลวงปู่พลอย วัดประสาธ กรุงเทพมหานคร(ปั้นตุ๊กตาดินแทนตัวผู้ป่วยแล้วเสกเป่าที่ตุ๊กตา / วาจาสิทธิ์รักษาโรค) , หลวงปู่สุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท , หลวงปู่เฮย วัดโชติการาม จังหวัดราชบุรี (คาถามหาประสาน), หลวงพ่อม่วง วัดคู้กระถิ่น จังหวัดราชบุรี , หลวงพ่อด้ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา, หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คาถารักษาโรค)
๒. อาการป่วยทางจิต	หลวงปู่สุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท, หลวงพ่อด้ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา, หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คาถารักษาโรค), หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (วิชาการทำน้ำมันตริกษาผู้ต้องคุณไสยหรือวิกลจริต), หลวงปู่คง วัดศรัทธาราษฎร์ จังหวัดราชบุรี (โรคนอนไม่หลับ และโรคจิตประสาท)
๓. อาการป่วยที่เชื่อว่าจะมาจากไสยศาสตร์	หลวงพ่อดุตตะมะ วัดวังกวีเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี , หลวงพ่ออี๋ วัดสัตหีบ จังหวัดชลบุรี, หลวงพ่อพุ่ม วัดเขาไม้แดง จังหวัดชลบุรี, หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สมภารของวัดวัดหนึ่งลักลอบขุดสมบัติในวิหารเก่ามาขาย ปรากฏว่าถูกยักษ์ใส่สมบัติลงโทษให้ฟื้นเพื่อน แต่หลวงพ่อก็สามารถใช้วิทยาคมแก้ไขให้เป็นปกติได้), หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (คาถาแก้คุณไสย), หลวงพ่อวงศ์ วัดบ้านค่าย จังหวัดระยอง (วิชาการทำน้ำมันตริกษาผู้ต้องคุณไสยหรือวิกลจริต)

ตารางที่ ๙ ลักษณะอาการป่วยที่เชื่อกันว่าพระเกจิอาจารย์สามารถรักษาได้ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์

เมื่อพิจารณานิทธิปาฏิหาริย์ในข้อนี้ จะเห็นได้ว่าพระเกจิอาจารย์ไม่ได้เป็นเพียงแต่ “แพทย์ทางเลือก” และเป็นที่พักของผู้เจ็บป่วยที่ไม่สามารถพึ่งพาการแพทย์แผนปัจจุบันได้เท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่เสมือน “พ่อมด” ผู้มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติในการรักษาโรค และช่วยเหลือสภาวะผิดปกติทางจิตวิญญาณ^{๔๗๔} ตามแบบความเชื่อดั้งเดิมอีกด้วย

๔.๒.๙ การกลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หลังการมรณภาพ

^{๔๗๔} Eliade, Mircea, The Sacred and the Profane the Nature of Religion (New York: A harvest Book, 1956), p. 10-11.

แม้ว่าในพุทธศาสนาจะมีความคิดที่ว่าบุคคลผู้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์บุคคลย่อมก้าวข้ามเข้าสู่โลกุตตรภูมิไม่กลับมาเป็นปุถุชนในโลกียภูมิได้อีก ^{๔๗๕} อีกทั้งพระพุทธานายังสอนอีกด้วยว่าผู้ที่ได้ฌานขั้นต่างๆ จะได้ไปบังเกิดในพรหมโลกเป็นเวลานานหลายแสนปี ^{๔๗๖} ทว่ายังมีเรื่องเล่าว่า ดวงวิญญาณของพระเกจิอาจารย์บางรูปได้ปรากฏขึ้นและแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ตัวอย่างเช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า เล่าว่าดวงวิญญาณของท่านเคยมาประทับทรงในร่างของด.ช. สุเพชร แซ่ลี และร่างของคหบดีชาวไทยเชื้อสายจีนผู้หนึ่งเพื่อชี้ตัวคนร้ายและคลี่คลายคดีลักขโมยบานประตูไม้แกะสลักของพระอุโบสถวัดปากคลองมะขามเฒ่า

พระเกจิอาจารย์ที่มีเรื่องเล่าว่าดวงวิญญาณของท่านได้กลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ ๑) หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ ๒) หลวงพ่อน้อย วัดคู้ยง จังหวัดสุโขทัย ๓) หลวงพ่อสด วัดปากน้ำ จังหวัดกรุงเทพมหานคร มี ๔) หลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว จังหวัดฉะเชิงเทรา ๕) หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ๖) หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ ๗) หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ๘) หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ๙) หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร จังหวัดพิจิตร ๑๐) หลวงพ่อแดง วัดเขابันไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรี ๑๑) หลวงพ่อม่วง วัดคู้งกระถิน จังหวัดราชบุรี

ในกรณีของเรื่องเล่าว่าพระเกจิอาจารย์กลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หลังการมรณภาพ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าความคิดที่อยู่เบื้องหลังเรื่องเล่า ได้แก่ ลัทธิความเชื่อเรื่องการบูชาบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว (Ancestral Cult) ที่มีอยู่ในสังคมไทย อาทิ การบูชาผีปู่ตาในฐานะดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่ยังคงปกป้องคุ้มครองลูกหลาน การบูชาอดีตเจ้าเมืองที่สิ้นชีวิตแล้วในฐานะแม่เหล็กดีหรือผีเมือง ^{๔๗๗} ด้วยระบบคิดเช่นนี้น่าจะเป็นสาเหตุให้คนไทยยังมีความรู้สึกว่าดวงวิญญาณของพระเกจิอาจารย์รูปสำคัญที่มรณภาพแล้วจะยังคงอยู่ปกป้องคุ้มครองผู้เคารพศรัทธา ซึ่งได้สร้างความอบอุ่นใจแก่ผู้เคารพนับถือพระเกจิอาจารย์เพราะ “ทิพยภาวะ” อันถาวรของท่าน

๔.๒.๑๐ อิทธิปาฏิหาริย์ที่มีที่มาจากความคิดความเชื่ออื่น ๆ ในสังคมไทย

^{๔๗๕} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), *ภูมิวิลาสินี* (กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, ๒๕๔๑), หน้า ๖๑๐.

^{๔๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗๗-๔๗๘.

^{๔๗๗} Hayashi, Yukio, “Reconfiguration of Village Guardian Spirits among the Thai-Lao in Northeast Thailand,” in Tannenbaum, Nicola and Kammerer, Cornelia Ann (editor), *Founders’ Cult in Southeast Asia Ancestors Policy and Identity* (Connecticut: Yale University Southeast Asian Studies, 2003), p. 192-197.

เชื่อว่าพลวัตของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ จะได้รับอิทธิพลแต่เฉพาะจากความเชื่อดั้งเดิมในสังคมวัฒนธรรมไทยเท่านั้น หากแต่ยังอาจได้รับ อิทธิพลจากความคิดความเชื่ออื่นๆ ที่แพร่หลายอยู่ในสังคมไทยด้วย

ความคิดความเชื่อที่ผสมผสานอยู่ในเรื่องเล่าว่าด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ของพระ เกจิอาจารย์ที่ชัดเจนที่สุด ได้แก่ ความคิดความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ในที่นี้ผู้วิจัย สันนิษฐานว่า มีความเป็นไปได้ที่วัดถุมงคลประเภท “ปลัดขิก” และ “เครื่องรางรูปวัว” จะมีความสัมพันธ์กับความคิดความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ไสวณิกาย ว่าด้วยการบูชาศิวลึงค์ และการบูชาโค สัตว์พาหนะของพระศิวะ

รูปภาพ ๔ ปลัดขิก

สำหรับคติการบูชาพระศิวะที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ใน สังคมไทยนั้น ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ภู วัดอินทรวีหาร กรุงเทพมหานคร มี วัดถุมงคลชนิดหนึ่งของหลวงปู่ที่ชื่อว่า “นิ้วเพชรพระอิศวร” ซึ่งหากใช้ชี้ หรือตีผู้ใดแล้วผู้นั้นจะมีอัน เป็นไป^{๔๗๘} ที่นอกจากจะสะท้อนความเคารพนับถือพระศิวะที่ผสมผสานอยู่กับพุทธศาสนาแล้ว ยัง พ้องกับอนุภาคนิ้วเพชรของนันทกในวรรณคดีไทยเรื่อง รามเกียรติ์ อีกด้วย ดังความใน บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ดังนี้

..... ขบฟันแล้วชี้นิ้วไป
ต้องสุบรรณเทวานาคี ดั่งพิฆอสูรนี้ไม่ทนได้
ล้มฟาดกลาดเกลื่อนลงทันใด บรรลัยไม่ทันพริบตา

๔๗๘

^{๔๗๘} รัตนธรรม, ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์, หน้า ๔๔.

^{๔๗๙} ศิลปากร, กรม, บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอด ฟ้าจุฬาโลก เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๐), หน้า ๔๕.

นอกจากนี้ ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์ยังมีลักษณะการผสมผสานคติการบูชาพระนารายณ์เข้ากับพุทธศาสนาด้วย ดังจะเห็นได้จากชื่อ “คาถานารายณ์แปลงรูป” ที่ใช้สำหรับจำแลงกาย รวมถึงตัวอย่างจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อดีม วัดหนองโพ จังหวัดนครสวรรค์ ที่เล่าว่าทหารที่ถูกผีเข้าเห็นมีดหมอในมือของท่านเป็น “จักรพรรดินารายณ์”^{๔๔๐} อันสะท้อนภาพลักษณ์ของพระนารายณ์ซึ่ง “สีมือถือสังข์จักรคทาธรณี ภิรูอวตารอสูงแลงลาญทัก”^{๔๔๑} ยิ่งไปกว่านั้น ชื่อวัดอุ่มมงคลบางชนิด เช่น ตะกรุดไมยราพณ์สะกดทัพ เสื่อยันต์วิรุญจำบัง ยังเห็นได้ชัดว่ามีความเชื่อมโยงกับวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นนิทานว่าด้วย “นารายณ์อวตาร” ที่เป็นที่ยู่อากันดีในสังคมไทย

รูปภาพ ๕ มีดหมอหลวงพ่อดีม วัดหนองโพ

ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีที่มาจากความคิดความเชื่อในพุทธศานาหมายานของคนไทยเชื้อสายจีนนั้น กรณีตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด ได้แก่ ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของ หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี กรุงเทพมหานคร เล่าว่าเจ้าแม่กวนอิมได้เคยมาสำแดงกายให้ท่านเห็นในนิมิตเพื่อบอกให้ท่านเป็นศิษย์ ทำให้ท่านต้องฉันเจประคบกับสวมนิจวัรแบบพระจีนในเวลากลางคืนทุกครั้ง ในเทศกาลกินเจ นอกจากนี้เจ้าแม่กวนอิมได้เคยนำหลวงปู่ไปท่องดินแดนพุทธเกษตรและสอนวิชาให้ ทำให้ต่อมาหลวงปู่โต๊ะฉันมังสวิรัตินิบัติตลอดชีวิตของท่าน

เมื่อวิเคราะห์เรื่องเล่าเรื่องนี้อย่างละเอียด พบว่าการที่ความคิดความเชื่อเรื่องเจ้าแม่กวนอิมของชาวไทยเชื้อสายจีนเข้ามาประสานกลมกลืนกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงปู่โต๊ะได้นั้น ประการแรกน่าจะเป็นด้วยความเชื่อเรื่องเจ้าแม่กวนอิมอยู่ในพุทธศานาหมายานและมีฐานะเป็นปางหนึ่งของ “พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์” การกล่าววว่าหลวงปู่โต๊ะเป็น “ศิษย์เจ้าแม่กวนอิม” จึง

^{๔๔๐} ปัจจะ ยาดธา, พลังบารมีพระเกจิ ดัง ขลัง ดี, หน้า ๙๖.

^{๔๔๑} ชลดดา เรื่องรักษลิขิต, อ่านโองการแข่งน้ำ คู่มือสำหรับนิสิตและนักศึกษา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๔๖.

กระทำไม่ได้โดยไม่ประดักประเดิด ประการต่อมา ในปัจจุบันนี้ลัทธิพิธีเกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมได้แพร่หลายในสังคมไทยในวงกว้าง หากมองในทางคติชนวิทยา การที่ “เรื่องเล่า” สองเรื่องของศาสนบุคคลศักดิ์สิทธิ์ผู้เป็นที่เคารพศรัทธาสองท่านจะได้รับการนำมา “ผนวกรวมกัน” ก็ย่อมเป็นไปได้ และประการสุดท้าย พบว่าศาสนิกชนกลุ่มใหญ่ของหลวงปู่โต๊ะ ได้แก่ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน จึงเป็นไปได้ว่ามีการนำเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เดิมที่ตนเคารพนับถือมารวมเข้ากับหลวงปู่ด้วยความศรัทธา

การปรากฏอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัต ไม่ว่าจะเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ของตัวพระเกจิอาจารย์ หรืออิทธิปาฏิหาริย์จากวัตถุมงคลอันเกี่ยวเนื่องกับท่าน สาเหตุประการสำคัญน่าจะเป็นด้วยเหตุที่ “อิทธิวิธี” ในพุทธศาสนาไม่ได้ระบุเจาะจงลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์เป็นการเฉพาะเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์จึงสามารถบรรจุ อิทธิปาฏิหาริย์ที่มีลักษณะเป็นพลวัตเข้าไปได้อย่างกลมกลืน โดยเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่ตอบสนองความต้องการทางใจของคนไทย สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม เป็นเครื่องสร้างศรัทธา และยังทำให้พระเกจิอาจารย์ที่มีลักษณะอิทธิปาฏิหาริย์แบบที่ตนต้องการ ทำให้กล่าวได้ว่า อิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ช่วยสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้พระเกจิอาจารย์ในฐานะบุคคลศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นภาพลักษณ์ “ทางโลก” และเป็นที่ต้องการของ “ชาวบ้าน”

อนึ่ง ยังมีหลักฐานที่เชื่อว่า ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ พระพุทธศาสนาในดินแดนไทยได้รับอิทธิพลจากลัทธิความเชื่อของพราหมณ์และพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งมีคำสอนเรื่องเวทมนต์คาถาและอิทธิปาฏิหาริย์ปรากฏแพร่หลาย^{๔๒} จนน่าจะเป็นเหตุให้ความคิดดังกล่าวนี้ฝังรากอยู่ในสังคมไทยจนปัจจุบัน และถูกผลิตซ้ำทั้งในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ และเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเครื่องและวัตถุมงคลต่างๆ

จากที่ได้กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าในลักษณะอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยมทางพุทธศาสนาของอิทธิปาฏิหาริย์ก็ยังมี “พลวัต” อันปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมไทย ในขณะเดียวกัน อิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัตก็เกิดขึ้นด้วยพื้นฐานความคิดทางพุทธศาสนาด้วย

^{๔๒} อภิวัฒน์ อรรถภูมิ, “พระเครื่องกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน, ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

๔.๓ บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์: บทบาทต่อเรื่องเล่าและบทบาทต่อสังคม

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าอิทธิปาฏิหาริย์เป็น “องค์ประกอบสำคัญ” ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ นอกจากนี้ในฐานะที่ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์จัดเป็น “ข้อมูลคติชนประเภทเรื่องเล่า” ในสังคมภาคกลางของไทยซึ่ง “แปรรูป” ไปตามระบบการผลิตเพื่อการค้าในวัฒนธรรมประชานิยม จึงแน่นอนว่าเรื่องเล่าประเภทย่อมต้องมีบทบาทต่อสังคมบางประการไม่ผิดไปจากคติชนอื่นๆ

๔.๓.๑ บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในการสร้างสรรค์เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ให้เป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์

เมื่อพิจารณาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลาง ในแง่หนึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการบันทึกประวัติและผลงานเชิงประจักษ์ณในฐานะ “มนุษย์” เช่นเดียวกับการบันทึกประวัติบุคคลอื่นๆ ในสังคม ดังตัวอย่างจากชีวประวัติบางตอนของ หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงมากรูปหนึ่ง ดังนี้

หลวงพ่อเงิน (พุทฺธโชติ) มีนามเดิมของท่านว่า เงิน (สมัยนั้นยังไม่มีการใช้นามสกุล วันเกิด วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๓ ตรงกับวันศุกร์ เดือน ๑๐ ปี ฉลู บิดาชื่อ อู่ เป็นชาวบ้านบางคลาน จ. พิจิตร มารดาชื่อกุ๊ก ชาวอำเภอเขาฉกรรจ์ ลักษณะบุรี (เดิมเป็นอำเภอแสนตอ) จังหวัดกำแพงเพชร^{๔๔๓}

แม้ว่าตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นความเหมือนกันระหว่างวิธีการเล่าเรื่องของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ แต่ “จุดเด่น” ที่ถูกเน้นย้ำในเรื่องเล่ากลับไม่ใช่ “ประวัติความเป็นมา” ในฐานะมนุษย์ที่มีตัวตนของพระเกจิอาจารย์ หากเป็น “เหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์” ในกรณีของหลวงพ่อเงิน จะพบว่าผู้เขียนมุ่งเล่าถึงเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์หลายประการของท่านเป็นสำคัญ ดังข้อความในตอนท้ายของเรื่องเล่าที่กล่าวว่า “แม้หลวงพ่อก่อนจะจากเราชาวพุทธไปนานหลายปีแล้วก็ตาม แต่เกียรติคุณความดี ความมีอภินิหารอันศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อก่อน ก็มีได้ลบเลือนสาบสูญไปตามหลวงพ่อ เรื่องยังคงมีเล่า ยังคงปรากฏในประสาทสำนึกของทุกคน”^{๔๔๔}

^{๔๔๓} บุรี รัตนา, ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร (กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป), หน้า ๓๒.

^{๔๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๗.

การบันทึกในลักษณะดังกล่าวนี้ตรงกับที่เคนเดลล์ (Paul M. Kendall) กล่าวว่าในการบันทึกชีวประวัติของบุคคล ผู้บันทึกย่อมเลือกเฉพาะข้อมูลที่โดดเด่น น่าสนใจ ตามที่ตนเองเห็นว่าสมควรเผยแพร่ เพราะในความเป็นจริง การบันทึกชีวประวัติย่อมไม่สามารถเลือกบันทึกข้อมูลทุกประการของชีวิตได้อย่างตรงไปตรงมาไม่ผิดเพี้ยน^{๔๔๕}

ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยความที่อิทธิปาฏิหาริย์เป็นจุดเด่นของเรื่องเล่ามากกว่าประวัติส่วนอื่นๆ ส่งผลให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางรูปไม่ปรากฏประวัติความเป็นมาของท่าน ทว่ากลับ “รักษา” เรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ไว้ได้ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงพ่อท้าววัดพะเนียงแตก ซึ่งไม่พบการระบุวัน เดือน ปีเกิด ชื่อโยมบิดามารดา การบรรพชาอุปสมบท หรือประวัติการศึกษาวิทยาคมของท่าน ทราบกันแต่ว่าหลวงพ่อกามีสมณฉายาว่า โสณุตตโร ได้สมณศักดิ์สูงสุดที่ พระครูอุตตรการบดี แต่กลับระบุถึงอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ของท่านไว้ ได้แก่ เรื่องทิพย์โสธ คาถาเนจั้งจั้ง คาถาเสกหญ้าให้ม้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว^{๔๔๖}

การเล่าเรื่องที่เน้นชุดเหตุการณ์อิทธิปาฏิหาริย์ได้เปลี่ยนเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์จาก “ชีวประวัติบุคคล ” ให้กลายเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์ในฐานะ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์จึงกลายเป็น “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” (sacred narratives) ไปโดยปริยาย อีกทั้งยังพ้องกับวรรณกรรมประเภท “ชีวประวัตินักบุญ” ในความคิดสากลด้วย

นอกเหนือจากนี้แล้ว การเน้นย้ำเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นขนบนิยมหรือที่เป็นพลวัต ย่อมมีส่วนสำคัญต่อความศรัทธาใน “ความศักดิ์สิทธิ์” ของพระเกจิอาจารย์ในฐานะ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ทั้งนี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างจากกรณีของเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ของผู้เขียนที่ใช้นามปากกาว่า “นาน ตาปี” ซึ่งนอกจากจะบันทึกเรื่องเล่าอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ของหลวงปู่ศุขไว้โดยพิสดารแล้ว ยังระบุอย่างชัดเจนไว้ในคำนำผู้เขียนว่า “ที่ขาดเสียมิได้เมื่อกล่าวถึงเรื่องราวของพระเกจิอาจารย์ นั่นก็คือ อิทธิปาฏิหาริย์”^{๔๔๗} โดยพิมพ์ข้อความดังกล่าวด้วยตัวอักษรตัวหนาเพื่อเป็นการเน้นความอีกด้วย

^{๔๔๕} Paul M. Kendall, *The Art of Biography* (New York: Norton, 1963), p. 6.

^{๔๔๖} ปัจจะ ยาตรา, *พลังบารมีพระเกจิ ดัง ขลัง ดี*, หน้า ๒๕-๒๗.

^{๔๔๗} นาน ตาปี, *ตามรอยเกจิ ขลังแห่งลุ่มแม่น้ำมะขามเฒ่า ‘หลวงปู่ศุข’ และ ‘ศิษย์ผู้สูงศักดิ์เสด็จเตี่ยกรมหลวงชุมพรฯ’* (กรุงเทพฯ: ฟิลักู้ด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

ไม่เพียงแต่ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นว่า “พระเกจิอาจารย์” ย่อมต้องมี “อิทธิปาฏิหาริย์” ในข้อความข้างต้นแล้ว การตั้งชื่อหนังสือว่า ตามรอยเกจิ ขลังแห่งลุ่มแม่น้ำมะขามเฒ่า ‘หลวงปู่ศุข’ และ ‘ศิษย์ผู้สูงศักดิ์ เสด็จเดี่ยวกรมหลวงชุมพรฯ’ ก็ยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่ศุขในฐานะ “เกจิ ขลัง” ส่งผลให้เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับท่านเป็น “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” เพราะเป็นเรื่องราวของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่มี “อิทธิปาฏิหาริย์” เป็นเครื่องยืนยัน

อนึ่ง น่าสังเกตว่าตำนานพระเกจิอาจารย์หลายต่อหลายเรื่องมักกล่าวถึง “ชื่อ-นามสกุล” รวมถึงตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ประสบเหตุ เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของหลวงพ่ोजิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม เล่าโดยระบุว่า นายประมุข ศรัทธาทิพย์ ระหว่างที่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาจังหวัดนครปฐม ครั้งหนึ่งเกิดรถจี๊ปเกือบพลิกคว่ำตกถนน แต่นายประมุขสวมสร้อยเหรียญหลวงพ่ोजินและร้องว่า “หลวงพ่ोजินช่วยด้วย” ปรากฏว่ารถกลับไม่พลิกคว่ำ^{๔๔๔}

การที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ส่วนใหญ่มักได้รับการบอกเล่าว่ามาจาก “ประสบการณ์จริง” ถือเป็นกลวิธีการเล่าเรื่องที่ช่วยให้ เรื่องเล่า ศักดิ์สิทธิ์และสมจริงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบุคคลใน ที่ถูกกล่าวถึงในเรื่องเล่า มี หรืออย่างน้อยก็เสมือนมีว่าตัวตนจริง อันเท่ากับเป็นหลักฐานยืนยันการเกิดขึ้นจริงของเรื่อง ผู้ศรัทธาจึงสามารถ รับรู้ตำนานเหล่านี้ในฐานะ “เรื่องจริง” ได้สนิทใจ เมื่อเรื่องเล่าถูกทำให้เชื่อได้สำเร็จว่าเป็นเรื่องจริง เรื่องที่ได้รับการเล่าย่อมไม่ใช่เป็นเพียง “เรื่องเล่า” อีกต่อไป หากอยู่ในฐานะ “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์” ที่บันทึกเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง

ในทางกลับกัน ความเชื่อถือศรัทธา อย่างสนิทใจ ในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์ยังส่งผลต่อการ “ส่งทอดเรื่องเล่าเดิม” และ “สร้างสรรค์เรื่องเล่าใหม่” ที่เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ กล่าวคือ ประการแรกนั้น ความเลื่อมใสศรัทธา ต่อความศักดิ์สิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์รูปใดรูปหนึ่งหรือหลายรูป ส่งผลต่อ “การเล่าซ้ำ” เรื่องเล่า เดิมที่มีอยู่ ส่วนประการที่สอง เป็นไปได้ว่า ผู้ศรัทธาที่ประสบเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตนเองเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเกจิอาจารย์หรือวัตถุมงคลของท่าน ย่อม มีแนวโน้มที่จะเล่าเรื่องราวเหล่านั้นสืบไปจากปากต่อปาก จน ในที่สุดแล้วอาจ ทำให้ “เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตประวัติ” กลายเป็น

^{๔๔๔} เขียนพระมินิ, เขียนพระสุตสัปดาห์ หลวงพ่ोजิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม (กรุงเทพฯ: เขียนพระ, มปป), หน้า ๒๔๘-๒๔๙.

“ตำนานพระเกจิอาจารย์” อันถือเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์อย่างสมบูรณ์แบบ รวมถึงสามารถทำหน้าที่ในการ “ตอบสนองความต้องการทางใจ” ของพุทธศาสนิกชน

๔.๓.๒ บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ที่ช่วยเติมเต็มความต้องการทางใจของพุทธศาสนิกชน

สำหรับประเด็นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์กับการตอบสนองความต้องการทางใจ แน่นนอนที่สุดว่าพื้นฐานของบทบาทด้านนี้ของเรื่องเล่ามาจาก การได้รับความมีอยู่ของ “พระเกจิอาจารย์” ในฐานะบุคคลศักดิ์สิทธิ์ หรือดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถ “อิทธิฐานบนบาน” ในเรื่องที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน อันก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และสบายใจว่า “อำนาจศักดิ์สิทธิ์” ของพระเกจิอาจารย์จะช่วยควบคุมความเป็นไปต่างๆ ในชีวิตไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้เคารพบูชา

กระนั้นหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของอิทธิปาฏิหาริย์กับการเติมเต็มความต้องการทางใจของพุทธศาสนิกชนนั้น ผู้วิจัยพิจารณาว่า ในขณะที่อิทธิปาฏิหาริย์ด้านเสน่ห์ทางเพศช่วยผ่อนคลายปัญหาทางใจอันเกิดจากรักและสัญญาตมญาณในการสืบพันธุ์ของมนุษย์ อิทธิปาฏิหาริย์ประเภทเมตตามหานิยม เรียกทรัพย์ ก็ทำหน้าที่เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทที่ช่วย “รับประกัน” ความอยู่ดีมีกินของพุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธา

ข้อสังเกตข้างต้นของผู้วิจัยสอดคล้องกับที่สุริยา สมุทคุปดี ได้เคยศึกษาไว้ว่า เนื่องจากกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ของสังคม โดยเฉพาะชนชั้นกลางและชนชั้นล่างต้องประสบปัญหาความยากลำบากในการดำรงชีวิตด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปหาลัทธิพิธีต่างๆ เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจและเพื่อแสวงหา “ลาภลอย” จากการแสวงโชคในรูปแบบต่างๆ ^{๔๔๙} เมื่อพิจารณาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ก็จะพบว่า นอกจากพระเกจิอาจารย์จะ “ช่วยให้ทำมาค้าขึ้น” แล้ว ยังมีความเชื่อที่ว่าการนับถือบูชาพระเกจิอาจารย์จะนำมาซึ่ง “โชคลาภจากการเสี่ยงโชค” อันเป็น “ความบันเทิงเพื่อความมีอยู่มีกิน” แก่บุคคลในสังคมได้ชั่วคราว

ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์เรื่องแคล้วคลาด คงกะพันชาติวิ หากจะกล่าวโดยผิวเผิน อิทธิปาฏิหาริย์เรื่องแคล้วคลาดนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ศรัทธาในแง่ที่ว่า พละนาภาพของพระเกจิอาจารย์นั้นจะสามารถคุ้มครองผู้ที่เคารพศรัทธาให้ปลอดภัยได้ทุกเงื่อนไขและทุก

^{๔๔๙} สุริยา สมุทคุปดี และคณะ, ทรงเจ้าเข้าผี: วาทกรรมของลัทธิพิธี และวิกฤติการของความทันสมัยในสังคมไทย (นครราชสีมา: หอจดไทยศึกษานิตยสาร สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒๓.

สถานการณ์ เช่น เรื่องเล่าเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม เล่าว่าลูกศิษย์ของท่าน โดยสารรถที่ประสบอุบัติเหตุประสานงากับรถไฟ แต่ตัวเขากลับไม่เป็นอะไรเลย ทั้งๆ ที่ไม่ได้พก วัตถุมงคลของหลวงพ่อเงิน เพียงแต่ระลึกถึงท่านให้ช่วยเหลือนั่น ^{๔๙๐} แต่หากจะกล่าวให้ลึกซึ้ง แนนอนว่าอิทธิปาฏิหาริย์ในข้อนี้ไม่เพียงแต่ตอบสนอง “สัญชาตญาณมุ้งเป็น” ซึ่งตรงข้ามกับความหวาดกลัวต่อความตายของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังเติมเต็มความปรารถนา “ความเป็นอมตะ” ในส่วนลึกอีกด้วย

ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ผู้ทรงไว้ซึ่ง อิทธิปาฏิหาริย์ ทั้งในยามที่มีชีวิตอยู่และในยามมรณภาพไปแล้ว ได้ช่วยสร้าง “ความหวัง” ให้แก่ พุทธศาสนิกชนซึ่งอาจมี “ทุนทางสังคม” ไม่มากนัก อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์หลัง มรณภาพของ หลวงปู่เอี่ยม วัดสะพานสูง จังหวัดนนทบุรี ที่เล่าว่า นางสำเนียง ชาวบ้านแถบวัด สะพานสูงปวดเป็นโรคไข้ทับระดู หน้าซำยังถูกสามีซ้อมจนบาดเจ็บ ก่อนจะหลับไปด้วยความ เจ็บป่วยนางสำเนียงจึงตั้งจิตอธิษฐานว่า หากบริเวณนี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดสถิตอยู่ก็ขอให้ช่วย จากนั้น ได้ฝันว่าวิญญาณได้หลุดลอยไปที่วัดสะพานสูง พบพระภิกษุชรารูปหนึ่งซึ่งบอกว่าชื่อ พระเอี่ยม ภิกษุรูปนั้นบอกนางสำเนียงว่า “ยังไม่ตายหรอก ประเดี๋ยวจะให้ลูกศิษย์หายให้ ” พอฟื้นขึ้นมา ก็พบว่า มีชายสองคนจากคลองลากฮ้อนมาอาสารักษากิจป่วยให้ เมื่อสอบถามก็ได้ความว่า ชายทั้งสองเป็นศิษย์หลวงปู่เอี่ยม ท่านไปเข้าฝันว่าให้ช่วยมารักษาตน เมื่อนางสำเนียงหายแล้ว ก็ เคารพบูชาหลวงปู่เอี่ยมเป็นอันมาก ฐานะทางบ้านก็ดีขึ้น อีกทั้งยังได้สามีใหม่เป็นคนดี ^{๔๙๑}

เมื่อพิจารณา “ตัวละครสำคัญ” ในเรื่องเล่า จะพบว่าตัวละครที่ได้รับความ ช่วยเหลือจากดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่เอี่ยมเป็น “ผู้ด้อยโอกาส” และ “ผู้ถูกกระทำ” และ ถึงตัวละครที่ว่านี่จะเป็น “คนชายขอบ” ของสังคม แต่กลับ “อยู่ในขอบเขตความช่วยเหลือ” ของ หลวงปู่เอี่ยม ลักษณะการเล่าเรื่องเช่นนี้ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เสพเรื่องเล่าว่า ไม่ว่าจะตนจะ เป็นใคร อยู่ในสถานภาพใด ก็ย่อมได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากพระเกจิอาจารย์โดยเสมอกัน

๔.๓.๓ บทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่ถูกนำไปใช้ในธุรกิจวัตถุมงคล

^{๔๙๐} เทพ สุนทรสารทูล, พระราชาธรรมาภรณ์ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จ. นครปฐม (กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๓๙), หน้า ๗๘.

^{๔๙๑} สวรร ฤกษ์, อมตะพระเกจิคลังแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา หลวงปู่เอี่ยม ปฐมนาม (กรุงเทพฯ: เพชร ประกาย, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗-๗๒.

ไม่เพียงแต่พระเกจิอาจารย์จะเป็นผู้สำแดงอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยตัวของท่านเองเท่านั้น หากแต่เครื่องรางของขลังที่เกี่ยวข้องกับท่านก็เป็น “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ไปด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับที่ทิมไบยาห์ กล่าวไว้ว่า พระภิกษุสามารถ “ถ่ายทอด” และ “บรรจุ” พลังความศักดิ์สิทธิ์ของตนเองโดยอาศัยพิธีกรรมเพื่อส่งผ่านไปยังวัตถุมงคลได้^{๔๙๒}

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของวัตถุมงคลประเภทพระเครื่องมีหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า แต่เดิมสร้างขึ้นเพื่อสืบพระศาสนา ทว่าคิดดังกล่าวได้กลายมาสู่การใช้พระเครื่องเป็น “เครื่องรางของขลังส่วนบุคคล” ในราวรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากคติการสร้าง “พระกริ่ง” หรือก็คือ “พระไภษัชยคุรุไวฑูรยประภาส” พระพุทธรูปเจ้าแห่งการแพทย์ในคติพุทธแบบมหายาน ซึ่งได้ถูกนำมาใช้แช่น้ำให้ผู้ป่วยรับประทานเพื่อระงับโรคภัย โดยผู้ทรงริเริ่มสร้าง ได้แก่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ขณะทรงครองวัดบวรนิเวศ^{๔๙๓}

ทั้งนี้คติการสร้างพระเครื่องได้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นในสังคมไทยด้วยความนิยมในการสร้างเหรียญที่ระลึก นับตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ต่อมาความนิยมที่วุ่นนี้ได้แพร่ขยายลงมาสู่กลุ่มพระสงฆ์ โดยเหรียญที่สันนิษฐานว่าเป็น “เหรียญพระสงฆ์” เหรียญแรก คือ เหรียญพระชลโธปมคุณมุนี อดีตเจ้าอาวาสวัดเขาบางทราย จังหวัดชลบุรี ซึ่งสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เจริญ ญาณวโร) วัดเทพศิรินทราวาส ได้จัดสร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๐^{๔๙๔}

ความนิยมพระเครื่องเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ สืบเนื่องมาจนถึงช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๕๐๐ หรือช่วงเวลา “กึ่งพุทธกาล” ซึ่งมีการสร้างพระเครื่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบทอดพุทธศาสนา มาถึงช่วงทศวรรษที่ ๒๕๑๐-๒๕๒๐ ก็ได้มีการสร้างพระเครื่องเพื่อมุ่งเน้นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานปราบปรามลัทธิคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งถึง

^{๔๙๒} Tambiah, Stanley Jeyaraja, *The Buddhist Saints of the Forest and the Cult of Amulets a Study in Charisma, Hagiography, Sectarianism and Millennial Buddhism* (London: Cambridge University, 1984), p. 243.

^{๔๙๓} รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง, *มรดก ๑,๐๐๐ ปี เก่าสุดในสยาม*, หน้า ๔๖.

^{๔๙๔} ญัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, *ประวัติศาสตร์ผ่านพระเครื่อง คติความเชื่อและพุทธพาณิชย์* (นครปฐม: โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), หน้า ๖๓-๖๔ ; ๗๐-๗๑.

ช่วงศตวรรษที่ ๒๕๓๐-๒๕๔๐ อันเป็นช่วงของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การสร้างพระเครื่องเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ^{๔๙๕}

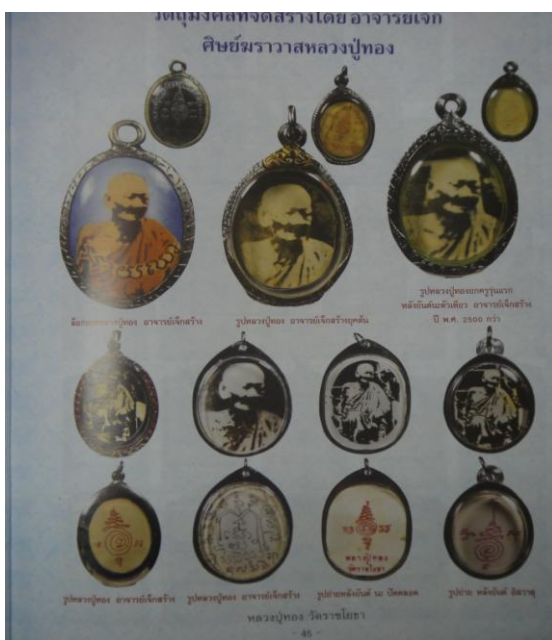
จากปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับพระเครื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้น่าตั้งข้อสังเกตว่า การเกิดขึ้นของเรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ของวัตถุมงคลในลักษณะต่างๆ อาจเป็นกลวิธีหนึ่งในการ “โฆษณา” ความศักดิ์สิทธิ์ในธุรกิจพระเครื่อง ดังที่ฐนรัช กงทอง กล่าวว่

เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือของการโฆษณาพุทธพาณิชย์ที่สำคัญ เนื่องจากเรื่องเล่าจะช่วยผลิตซ้ำความเชื่อและความศรัทธาให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้บริโภค เพราะเรื่องเล่าจะช่วยยืนยันถึงประสบการณ์ในชีวิตของปัจเจกชน ในฐานะตัวแทน (representation) ของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความคิดความเชื่อร่วมกัน^{๔๙๖}

ยิ่งไปกว่านี้ หากสังเกตดีๆ จะพบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์หลายเล่มได้กล่าวถึงลักษณะของวัตถุมงคลในฐานะ “สินค้าทางความเชื่อ” ประกอบกันด้วย หรือบางเล่มอาจใช้เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์เป็น “ส่วนเสริม” เพื่อการจำหน่ายวัตถุมงคล ดังตัวอย่างจาก หนังสือชื่อ **ประวัติและวัตถุมงคลยอดนิยม หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา (วัดลาดบัวขาว) เขตประเวศ** ดังนี้

^{๔๙๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕-๘๖.

^{๔๙๖} ฐนรัช กงทอง, “ภาษาและเรื่องเล่าในพุทธพาณิชย์: ประเพณีประดิษฐ์ และการผลิตซ้ำความเชื่อในสังคมไทย,” ใน ธเนศ เวิร์กษิตาและฐนรัช กงทอง (บรรณาธิการ) **สอนเขียนอย่างสร้างสรรค์และสมานฉันท์ด้วยภาษาวัฒนธรรม** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๖.

รูปภาพ ๖ วัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับหลวงปู่ทอง วัดราชโอรธา

อนึ่ง การที่ทั้งตัวพระเกจิอาจารย์บางรูป หรือวัตถุมงคลบางรุ่น ได้รับยกย่องว่ามีคุณสมบัติเด่นด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) มีคุณสมบัติโดดเด่นด้านเมตตาทบารมี พระสมเด็จวัดระฆัง มีพุทธคุณในทางแคล้วคลาด วัตถุมงคลหลวงปู่ทองมาก วัดบางแก้ว มีพุทธคุณทางเมตตาและค้าขาย เป็นต้น ยังสันนิษฐานได้ว่าอาจมาจากชนบเรื่อง “เอตทัคคะ” อันหมายถึงพระสาวกในสมัยพุทธกาลที่มีคุณสมบัติอันเลิศในด้านต่างๆ กัน^{๔๙๗} อาทิ พระปิลินทวัจฉเถระ เป็นเอตทัคคะด้านเป็นที่รักที่ชบใจของเทวดา พระมหาโกฏิฐิตเถระ เป็นเอตทัคคะด้านปฏิสัมภทา (ฤทธิ์อันเกิดจากการบำเพ็ญเพียรทางจิต)^{๔๙๘}

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ อิทธิปาฏิหาริย์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยทั้งที่เป็นชนบนิยมและเป็นพลวัต ได้ให้ “ภาพ” ของพระเกจิอาจารย์ในฐานะของ “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ที่มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ทำให้สามารถคุ้มครองผู้เคารพศรัทธาให้แคล้วคลาดปลอดภัย และลงโทษผู้ที่กระทำการไม่เหมาะสม รวมถึงมีวิชาอาคมที่เก่งกล้าควบคู่ไปกับพลังจิตที่เข้มแข็ง ในแง่นี้พระเกจิอาจารย์จึงไม่ได้เป็นแค่ “ที่พึ่งทางธรรม” สำหรับพุทธศาสนิกชนผู้ต้องการความสงบทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังเป็น “ที่พึ่งทางใจ” ของ

^{๔๙๗} อสีติมหาสาวก ๘๐ พระอรหันต์ ชิวประวัติและคำสอนของพระเถระสาวกในสมัยพุทธกาล (กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

^{๔๙๘} เรื่องเดียวกัน, หน้าคำนำ.

“ชาวบ้านตาต้า” ที่เดือดร้อนด้วย “ปัญหาทางโลก” ได้ตรงกับที่สังคมไทยเรียกร่องอยู่เสมอ ทั้งนี้ “พระภิกษุ” ที่มีภาพลักษณ์ของความเป็นผู้มีความสามารถในการ “แก้ปัญหา” ให้แก่ประชาชนได้ โดยไร้เงื่อนไข ซึ่งในแง่หนึ่งก็ได้แก่ เป็นผู้มีอิทธิปาฏิหาริย์นี้เอง ที่เรียกได้ว่า เป็นพระภิกษุในแบบที่สังคมไทยต้องการ

บทที่ ๕ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทย ในฐานะเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนาประเภทหนึ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอิทธิปาฏิหาริย์ของตัวพระเกจิอาจารย์และของวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ที่มา ลักษณะและบทบาทของอิทธิปาฏิหาริย์ประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง และเพื่อวิเคราะห์ขนบนิยมและพลวัตของการสร้างสรรค์เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่มรณภาพแล้วและมีบันทึกชีวประวัติครบสมบูรณ์ จำนวน ๘๘ รูป

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ศึกษาประเภทของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละศาสนา เพื่อเปรียบเทียบความคิดสากลและความคิดเฉพาะวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีต่อบุคคลศักดิ์สิทธิ์ กระทั่งได้ข้อค้นพบว่า ไม่ว่าจะในความเชื่อดั้งเดิมหรือในศาสนาหลัก อันได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พุทธศาสนา ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ต่างก็มีความคิดความเชื่อร่วมกันว่าบุคคลศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้ที่มีสถานภาพเหนือกว่าบุคคลทั่วไป มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือมีความสามารถในการติดต่อกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และสามารถก่อให้เกิดปาฏิหาริย์หรือสิ่งมหัศจรรย์ต่างๆ ขึ้นได้ ตลอดจนพบว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์นำไปสู่การสร้างสรรคัศจรรย์บนที่ชีวประวัติศาสนบุคคลที่เป็นลายลักษณ์ อันมีมีขนบนิยมเฉพาะแบบ คือ การเลือกบันทึกเหตุการณ์ที่โดดเด่นในชีวิต โดยเฉพาะเรื่องคุณสมบัติพิเศษว่าด้วยอิทธิปาฏิหาริย์เป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาลักษณะของพุทธศาสนบุคคลอันได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอนาคตพุทธเจ้า และพระสาวก-สาวิกา ทำให้พบว่าพุทธศาสนบุคคลเหล่านี้มีชุดเหตุการณ์สำคัญในชีวิตปรากฏร่วมกันจนเรียกได้ว่าเป็นขนบนิยม เหตุเพราะพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการสั่งสมบารมี ความคิดเรื่องกรรม ความคิดเรื่องภพชาติ และการออกบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุธรรม และเมื่อพิจารณาชีวิตของพุทธศาสนบุคคลด้วยแนวคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษ ก็ได้ทำให้พบลักษณะเฉพาะของวีรบุรุษทางศาสนาของพุทธศาสนาที่มีขั้นตอนชีวิตในอดีตชาติและชีวิตในอนาคตชาติ แตกต่างไปจากวีรบุรุษในความคิดสากลซึ่งจะมีเฉพาะขั้นตอนชีวิตในปัจจุบันชาติเท่านั้น

ในบทที่ ๓ ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางที่นำมาเป็นกรณีศึกษา ส่งผลให้พบชุดเหตุการณ์ที่มักปรากฏซ้ำในเรื่องเล่าประเภท

ดังกล่าวนี้ได้ รวมถึงเมื่อเปรียบเทียบชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระ
เกจิอาจารย์ กับชุดเหตุการณ์ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเถระและเถริครังพุทธกาล ทำให้เห็น
“ขนบนิยม” ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทย
กล่าวคือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ในภาคกลางของไทยยังคง “ประกอบ
สร้าง” ขึ้นด้วยชุดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธสาวกในครั้งพุทธกาล แต่ใน
ขณะเดียวกันก็พบชุดเหตุการณ์ย่อยอันเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมขึ้นมาอันถือได้ว่าเป็น “พลวัต”

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความเป็นวีรบุรุษทางศาสนาของพระเกจิอาจารย์โดย
อาศัยแนวคิดเรื่องขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ด้วย โดยเปรียบเทียบกับขั้นตอนชีวิตของ
พระอริยบุคคลของพุทธศาสนาซึ่งได้วิเคราะห์ไว้ในบทก่อนหน้านี้ อันทำให้มองเห็น “ขนบนิยม” ใน
เรื่องขั้นตอนการเป็นวีรบุรุษทางศาสนาของพุทธศาสนาที่ว่า วีรบุรุษทางพุทธศาสนาไม่ว่าประเภท
ใดก็ตามจำเป็นต้องดำเนินชีวิตผ่านขั้นตอนเช่นเดียวกัน ทว่าอาจแตกต่างกันในรายละเอียด
ปลีกย่อยบ้าง ได้แก่ ๑) การสลบลำดับระหว่างขั้นตอน meeting the mentors กับขั้นตอน
crossing the threshold ๒) จำนวนของ mentors ของพระเกจิอาจารย์นั้นมีมากกว่า ๑ คน ๓)
ขั้นตอน enemies ปรากฏอยู่ภายหลังขั้นตอน return with the elixirs และ ๔) การเน้นเรื่อง
อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะ “สิ่งสำคัญที่ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์” (elixirs) ซึ่งปรากฏซ้ำได้หลายครั้ง
ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากค่านิยมของสังคมวัฒนธรรมไทย

อนึ่ง การใช้ขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์มาวิเคราะห์เรื่องเล่าเกี่ยวกับ
ชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ ยังทำให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า อิทธิปาฏิหาริย์เป็นขั้นตอนที่
แสดงความเป็น “วีรบุรุษทางศาสนา” ที่เด่นชัดที่สุด โดยจะปรากฏในหลายขั้นตอน คือ ๑)
อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการถือกำเนิดเป็นปุถุชน ๒) อิทธิปาฏิหาริย์ในขั้นตอนการได้พบผู้เป็น
อาจารย์ สหธรรมิกและศัตรู และ ๓) อิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะสิ่งสำคัญที่ได้มาจากโลกศักดิ์สิทธิ์ ข้อ
ค้นพบดังกล่าวนี้แสดงความสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ที่มีต่อเรื่องเล่า ตลอดจนชี้ให้เห็นพลวัตของ
ความคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษทางศาสนาที่เกิดขึ้นจากสังคมวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจาก
ความคิดสากล

จากการศึกษาลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่มี
ที่มาจากขนบนิยมทางพุทธศาสนา ได้แก่ ๑) การมีตาทิพย์-หูทิพย์ ๒) ปฏิสัมพันธ์กับอมมนุษย์ ๓)
ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ๔) ความสามารถในการระลึกชาติ ๕)
ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ปัจจุบันด้วยญาณ ๖) ความสามารถในการหยั่งรู้เหตุการณ์ที่
จะเกิดขึ้นในอนาคต ๗) ความสามารถในการหยั่งรู้วาระจิตของผู้อื่น ๘) การสำแดงฤทธิ์ด้วยวิธี
ต่างๆ ๙) การบรรลุธรรมและการเข้าถึงฌานสมบัติ ๑๐) การปรากฏลักษณะของผู้มีบุญ ๑๑)

ความสามารถในการสั่งสอนธรรมได้เป็นอัศจรรย์ (๑๒) ความสามารถในการสื่อสารกับสัตว์ หรือทำ สัตว์ให้เชื่อด้วยอำนาจแห่งเมตตา (๑๓) การหายหรือทุเลาจากโรคร้ายไข้เจ็บด้วยอำนาจการ กำหนดจิต และ (๑๔) เหตุมหัศจรรย์ในช่วงมรณภาพและการจัดการสรีรสังขาร

ลักษณะสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยม คือ มักเป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้น จากตัวพระเกจิอาจารย์โดยตรง และมักเป็นผลจาก “การบำเพ็ญเพียรทางจิต” อันเป็นความคิดที่มี อยู่ในพุทธศาสนาแต่เดิม และแม้ว่าจะเป็นอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยมทางพุทธศาสนา ก็ยัง ถูกทำให้ “เป็นไทย” ทั้งในแง่ของกลวิธีการเล่าเรื่องและลักษณะของอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงออก

ส่วนอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นพลวัตนั้น ได้แก่ ๑) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยความแคล้วคลาดและ คงกะพันชาติ ๒) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยการทำให้มีเสน่ห์ทางเพศ ๓) อิทธิปาฏิหาริย์ว่าด้วยเมตตา มหานิยม เรียกทรัพย์ ๔) การมีคาถาอาคม ๕) การประลองฤทธิ์ ๖) วาจาสิทธิ์ ๗) การปราบภูตผี วิญญาณ ๘) การรักษาโรค ๙) การกลายเป็นดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หลังการมรณภาพ และ ๑๐) อิทธิปาฏิหาริย์ที่มีที่มาจากความคิดความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทย อันได้แก่ อิทธิปาฏิหาริย์ที่มาจาก การผสมผสานความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาเข้ากับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และกับพุทธ ศาสนานิกายมหายานของชาวไทยเชื้อสายจีน

สำหรับลักษณะสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นพลวัต คือ เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ที่แสดงออก ทั้งด้วยตัวของพระเกจิอาจารย์และวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน อันมีพื้นฐานมาจากความคิด ความเชื่อว่าพระเกจิอาจารย์สามารถส่งทอดความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในตัวเองผ่านไปยังวัตถุมงคล ข้อค้นพบประการหนึ่งที่ได้จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ ในขณะที่อิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นขนบนิยม ช่วยเน้นย้ำภาพลักษณ์ความเป็นพระภิกษุในอุดมคติตามความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนา อิทธิปาฏิหาริย์ที่เป็นพลวัตจะก็ทำหน้าที่ในการตอบสนองของความต้องการทางใจของคนไทยอย่าง สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม จนกระทั่งทำให้กล่าวได้ว่า อิทธิปาฏิหาริย์ในลักษณะนี้ช่วย สร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้พระเกจิอาจารย์ในฐานะบุคคลศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นภาพลักษณ์ “ทางโลก” และเป็นที่ต้องการของ “ชาวบ้าน”

อิทธิปาฏิหาริย์มีบทบาททั้งต่อเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ คือ ช่วยในการสร้างสรรค์ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ให้เป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการเปลี่ยนเรื่องเล่า เกี่ยวกับชีวประวัติให้กลายเป็น “ชีวประวัตินักบุญ” และมีบทบาทต่อสังคมในด้านการเติมเต็ม ความต้องการทางใจของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนที่มีความสามารถในการเข้าถึง ทรัพยากรทางเศรษฐกิจไม่ได้เต็มที่ ไม่ว่าจะในเรื่องความปลอดภัยของชีวิต เรื่องความมั่นคงของ ทรัพย์สิน และความต้องการความรักและการเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ อิทธิปาฏิหาริย์ยังกลายเป็น “เครื่องมือ” ในการโฆษณาขายวัตถุมงคลเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในธุรกิจวัตถุมงคลอีกด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางของไทยซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีผู้สนใจในเชิงวิชาการมากนักมาศึกษาในฐานะ “เรื่องเล่าทางพุทธศาสนา” และในฐานะ “ข้อมูลคติชนประเภทเรื่องเล่า” ในที่นี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในฐานะเรื่องเล่าเกี่ยวกับพุทธศาสนา

บุคคลแบบไทย

การศึกษาชีวประวัติพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นศาสนบุคคลที่มีตัวตนจริงในสังคมภาคกลางของไทย และเป็นเรื่องเล่าที่สร้างสรรคขึ้นอย่างเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบริบทสังคมภาคกลางของไทย ทำให้มองเห็นลักษณะของเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาสนบุคคล “แบบไทย” ได้ในหลายแง่มุม ได้แก่

ประการแรกสุด การที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ปรากฏลักษณะอิทธิปาฏิหาริย์ทั้งที่เป็นขนบนิยมทางพุทธศาสนา และที่เป็นพลวัตอันเกิดจากความคิดความเชื่อและรสนิยมของคนในสังคมไทย ส่งผลให้ “ภาพ” ของพุทธศาสนบุคคลประเภทนี้เป็นทั้ง “พระสงฆ์สาวก” ที่นอกจากจะมีชุดเหตุการณ์ในชีวิตดำเนินไปในรูปแบบเดียวกับพระพุทธเจ้าและพระสาวกในครั้งพุทธกาลแล้ว ยังมีอิทธิปาฏิหาริย์ในรูปแบบคล้ายคลึงกันอันเป็นเครื่องยืนยันสถานภาพความเป็นพระภิกษุในอุดมคติของพุทธศาสนา หรือมิฉะนั้นก็เป็น “พระอนาคตพุทธ” ที่เกิดมาเพื่อบำเพ็ญบารมี และเป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์” ผู้ทรงไว้ซึ่งพลังอำนาจเหนือธรรมชาติตามความคิดความเชื่อที่คนไทยคุ้นเคยจากตำนาน-นิทานต่างๆ

แต่ในขณะเดียวกัน เรื่องเล่าก็ได้ระบุถึง “ความมีตัวตนจริง” ของพระเกจิอาจารย์ไว้เท่าที่จะสืบค้นหลักฐานได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์เป็น “เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิต” (life history) และเชื่อว่าเป็น “เรื่องจริง” ซึ่งเข้าถึงง่าย ทว่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏเป็นสารสำคัญของเรื่อง ได้เน้นย้ำภาพลักษณ์ของความเป็น “บุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่มีตัวตนจริง” ของพระเกจิอาจารย์ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ในแง่ที่ทั้งเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ และพระเกจิอาจารย์ในเรื่องเล่าจึงดำรงอยู่ใน “ภาวะกำกวม” ระหว่างตำนาน (myth) กับความจริง (reality) อันแปลกออกไปจากเรื่องเล่าของพุทธศาสนบุคคลในคัมภีร์หรือวรรณคดี จนสามารถจัดว่าเป็นเรื่องเล่าทางพุทธศาสนาที่มีลักษณะเฉพาะ (genre) ประเภทหนึ่งได้

ประการที่สอง ลักษณะการบันทึกชีวประวัติที่ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ อธิปฎิภาหิรียของพระเกจิอาจารย์ได้กลายมาเป็น “แบบแผน” การเล่าเรื่องเกี่ยวกับศาสนบุคคล โดยเฉพาะที่เป็นพระภิกษุในสังคมไทยต่อๆ มา ตัวอย่างเช่น ในหนังสือ **๑๙ พระคณาจารย์ยอด นิยมยุคปัจจุบัน** ซึ่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ยังเล่าชีวประวัติของพระ เกจิอาจารย์แต่ละรูปโดยเน้นย้ำอธิปฎิภาหิรียของตัวท่านและวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน อาทิ เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อรวย วัดตะโก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งในขณะที่จัดพิมพ์หนังสือท่าน มีอายุได้ ๘๗ ปี ได้เล่าถึงประวัติชีวิตของท่านพร้อมระบุว่า ท่านเคยให้โชคลาภแก่ผู้ทีไปกราบ นมัสการ ส่วนวัตถุมงคลของท่านมีอธิปฎิภาหิรียด้านแคล้วคลาด คงกะพันชาติ^{๕๙}

น่าสังเกตว่า แม้ในกรณีของพระภิกษุทีภายหลังต้องอธิกรรมปาราชิก เรื่องเล่าที ได้รับการเผยแพร่ก่อนเกิดเหตุดังกล่าวก็ยังไม่ปรากฏอธิปฎิภาหิรียของพระภิกษุรูปนั้นๆ ตัวอย่างเช่น เรื่องของพระภิกษุทีมีชื่อเสียงรูปหนึ่งซึ่งภายหลังต้องอธิกรรมปาราชิกเพราะเสพเมถุน ธรรมกับสตรีหลายรายจนมีบุตร ซื่อบริการทางเพศผ่านบัตรเครดิต และแอบอ้างผลงานการ ประพันธ์ของผู้อื่นมาเป็นของตน ก็ยังคงมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับอธิปฎิภาหิรีย ว่าด้วยรัศมีประหลาดที ปรากฏในภาพถ่ายและความศักดิ์สิทธิ์ของดอกบัวทีพระภิกษุรูปดังกล่าวอธิษฐานจิต^{๕๐}

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังสังเกตว่า การให้ความสำคัญกับอธิปฎิภาหิรียในเรื่องเล่า เกี่ยวกับชีวประวัติของพระเกจิอาจารย์ได้ส่งอิทธิพลต่อวรรณกรรมประเภทอื่น สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง **คู่วาสนาหลวงพ่อก้าว** ของเทพ สุนทรศารทูล ในนวนิยาย เรื่องดังกล่าวผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ “หลวงพ่อก้าว” ตัวละครเอกของเรื่องเป็น “พระภิกษุโพธิสัตว์” และมีชุดเหตุการณ์ในชีวิตทีเติมไปด้วยอธิปฎิภาหิรียเช่นเดียวกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติพระ เกจิอาจารย์ทีมีตัวตนอยู่จริง เช่น สามารถระลึกได้ว่าตนเองเป็นผู้สร้างวัดตาแก้วในอดีตชาติ^{๕๑} สามารถติดต่อกับเทวดา^{๕๒} มีวัตถุมงคลทีช่วยให้ผู้บูชาแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์^{๕๓} เป็นต้น

^{๕๙} ทศพล จันทนิชกุล, **๑๙ พระคณาจารย์ยอดนิยมยุคปัจจุบัน** (กรุงเทพฯ: คอม่มา, มปป.), หน้า ๙๗-๑๐๓.

^{๕๐} บรรเจิด สังข์สวน, “”ควมรู้สึกดีทีมีต่อพระอาจารย์ยันตระ อมโรภิกษุ, ” ปีที ๒ ฉบับที ๙ (พฤศจิกายน, ๒๕๓๔): ๔๕-๔๗.

^{๕๑} เทพ สุนทรศารทูล, **คู่วาสนาหลวงพ่อก้าว** (กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, มปป.), หน้า ๑๒-๑๕.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒-๒๕.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๕.

หากพิจารณานวนิยายเรื่องนี้ด้วยความคิดว่าด้วยการสร้าง “ความสมจริง” ในวรรณกรรม ซึ่งเจตนา นาควัชระ กล่าวว่า “เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ประพันธ์จะมุ่งโน้มน้าวผู้อ่านให้รับรู้เรื่องสมมุติของตนราวกับว่าเป็นเรื่องจริง...เขาจะใช้วัตถุดิบที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ของผู้อ่านมาหล่อหลอมเป็นวรรณกรรมไม่ได้”^{๕๐๔} ยิ่งทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าการเล่าถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของตัวละครในนวนิยายเรื่องคู่ควาสนาหลวงพ่อก้าวในลักษณะเดียวกับพระเกจิอาจารย์ที่มีตัวตนจริงเป็นกลวิธีการสร้างความสมจริงในนวนิยายที่นำมาจาก “ประสบการณ์ร่วม” ว่าด้วยคุณสมบัติของพระเกจิอาจารย์ที่ผู้เขียนคาดว่าผู้อ่านน่าจะมียุเช่นเดียวกับตน

ประการที่สาม ภาพลักษณ์ของพระเกจิอาจารย์ที่ปรากฏอยู่ในเรื่องเล่านั้นปรากฏอยู่อย่างหลากหลาย ประกอบกับข้อมูลรายละเอียดที่ปรากฏในเรื่องเล่าที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลให้เอกสารที่บันทึกเรื่องเล่าประเภทนี้หลายสำนวนไม่ได้เป็นแต่เพียงเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาสนบุคคลเท่านั้น แต่ยังอาจเป็น “คู่มือ” หรือ “บันทึกภูมิปัญญา” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ ด้วย จนเรียกได้ว่าเป็น “ลักษณะพิเศษ” ของเรื่องเล่าแบบไทยที่แตกต่างจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับศาสนบุคคลตามขนบนิยมทางพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น หนังสือ **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ หลวงปู่ฉวน อจจาทร วัดหนองพลับ** ซึ่งเป็นพระเกจิอาจารย์ที่ทั้งชำนาญในวิชาคมและมีความสามารถในการรักษาโรคด้วยการแพทย์พื้นบ้าน ได้บันทึก “ตำรับยา” ของหลวงปู่ อันได้แก่ ยาแก้โรคภัย ยาแก้ไอเป็นเลือด ยาแก้โรคบิดมูกเลือด ยาระบาย ยาแก้ปวดท้อง ยามหานิลน้อย เป็นอาทิ รวมไปถึงบทสวดมนต์และตำราดูฤกษ์ยามของท่านไว้ท้ายเล่มด้วย^{๕๐๕}

ในประเด็นเดียวกันนี้ เมื่อพิจารณาจากกรณีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท ที่ปรากฏในส่วนต้นของหนังสือ **ตำรายาสมุนไพร หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า** จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติที่เต็มไปด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ของท่านในส่วนท้ายของหนังสือ เช่น เรื่องการเสกตะกรุดได้น้ำ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยยาสมุนไพร ประกอบกับคาถาอาคม^{๕๐๖} ได้มีบทบาทในฐานะเป็นเรื่องเล่าสนับสนุนการแพทย์ทางเลือกโดยอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงปู่ศุข

^{๕๐๔} เจตนา นาควัชระ, **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี** (กรุงเทพฯ: ศยาม, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖-๓๗.

^{๕๐๕} **ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ หลวงปู่ฉวน อจจาทร วัดหนองพลับ** (สระบุรี: เค.อาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๔๑-๕๔.

^{๕๐๖} **ตำรายาสมุนไพร หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า** (กรุงเทพฯ: ส.ธรรมภักดี, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๔-๒๐๘.

ส่วนประการสุดท้าย เห็นได้ชัดว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นศาสนบุคคลในสังคมไทย ย่อมสะท้อนภาพ “พุทธศาสนาแบบไทย” (Thai Buddhism) ในเรื่องเล่า กล่าวคือ พุทธศาสนาที่มีการผสมผสานความคิดความเชื่อดั้งเดิม ความคิดความเชื่อในศาสนา พราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนamahayan ของชาวไทยเชื้อสายจีน ภายใต้กรอบความคิดเกี่ยวกับ “จักรวาลวิทยาแบบไตรภูมิ” ของไทย เช่นในเรื่องที่เล่าว่า หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ วัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี เคยพบกับพระอินทร์ซึ่งเป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นดาวดึงส์พร้อมพระมาตุลีผู้รับใช้ เคยไปไหว้พระธาตุจุฬามณีเจดีย์ เคยถอดจิตไปยังพรหมโลกชั้นต่างๆ และเคยไปยังป่าหิมพานต์ เป็นต้น การศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์จึงช่วยให้เข้าใจสังคมไทยผ่านความรู้สึกนึกคิดของพุทธศาสนิกชนไทยได้ชัดเจนขึ้น

๕.๒.๒ สถานภาพของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทย : นิทานตำนาน และประวัติศาสตร์บอกเล่า

เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยอาจไม่ได้เป็นเพียง “เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ” อันศักดิ์สิทธิ์ของพุทธศาสนบุคคลแบบไทยเท่านั้น และเท่านั้น แต่สามารถที่จะดำรงอยู่ในสถานภาพอื่นๆ ได้ด้วย

ในแง่หนึ่ง เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์บางกรณีก็อยู่ในฐานะ “นิทานศาสนา” ที่ประกอบไปด้วยเรื่องราวความมหัศจรรย์ต่างๆ อันช่วยสร้างความบันเทิงใจไปพร้อมกับสร้างศรัทธาปสาทะ ตัวอย่างเช่น เรื่องเต่าศิลาของ หลวงพ่อปาน วัดบางเหี้ย จังหวัดสมุทรปราการ ที่เล่าว่า เต่าศิลานี้มีอำนาจสามารถพาท่านไปยังดินแดนลับต่างๆ มีเมืองลับแลเป็นอาทิ ต่อมาเมื่อสามเณรรูปหนึ่งแอบเกาะหลังเต่าศิลาไป พบว่าเต่าได้เหาะลงไปในหนองไผ่ยังเกาะลึกลับแห่งหนึ่ง สามเณรจึงหักหนองไผ่ติดมือมาเป็นหลักฐาน^{๕๐๗} เมื่อพิจารณาเรื่องเล่านี้จะเห็น “ความเป็นนิทาน” ที่น่าสนใจชวนติดตามตั้งแต่ในขณะเดียวกันก็แสดงถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของวัดถุ่มงคลของ หลวงพ่อปานไปพร้อมกันด้วย

“ความเป็นนิทาน” ของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ ก่อให้เกิด “การแพร่กระจาย” ของชุดเหตุการณ์ย่อยในเรื่องเล่าระหว่างพระเกจิอาจารย์ อาทิ เรื่องการประลองฤทธิ์ระหว่าง หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า จังหวัดชัยนาท กับพ่อค้าข้างชาวอุดรดิถี กับเรื่องประลองฤทธิ์ระหว่าง หลวงพ่อนุ้ย วัดคู้ยง จังหวัดสุโขทัย กับพ่อค้าควายจากเมืองแพร่ ซึ่งมี

^{๕๐๗} ปลาย นูรพาทิศ, เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง (กรุงเทพฯ: พิลกูด, ๒๕๕๒), หน้า

แบบเรื่องที่เหมือนกัน ได้แก่ มีผู้มาอาศัยที่วัด-ผู้อาศัยล่องวิซากับเจ้าอาวาส-เจ้าอาวาสสำแดงวิชา
ที่เหนือกว่า-ผู้อาศัยยอมแพ้ และมีอนุภาคสำคัญร่วมกัน ได้แก่ อนุภาคการตกเสาะโดยแสรังทำ
เป็นถากหน้าแข็ง อนุภาคการเสกฝูงสัตว์ให้ย่อขนาด และ อนุภาคการซ่อนฝูงสัตว์ไว้ในภาชนะ
ส่วนการแพร่กระจายของนิทานเรื่องนี้ น่าจะเกิดขึ้นเพราะอาณาเขตที่ติดต่อกันของจังหวัดชัยนาท
และจังหวัดสุโขทัย

หรือในบางกรณี การแพร่กระจายของ “นิทานในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์”
อาจเกิดขึ้นข้ามกลุ่มชน ดังในกรณีของเรื่องเล่าเกี่ยวกับ สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก) วัด
ราชสิทธิาราม กรุงเทพมหานคร เล่าว่า เมื่อครั้งที่ท่านจำพรรษาอยู่ ณ วัดท่าข่อย ปากคลองคูจาม
ในกรุงศรีอยุธยา มีชายมุสลิมเชื้อสายจามพวยเรือบรรทุกน้ำตาลมะพร้าวผ่านหน้าวัดท่าข่อย ท่าน
พระญาณสังวร (สุก) จึงถามไปว่า “เรือบรรทุกอะไรมา ” ชายผู้นั้นเกรงว่าท่านจะขอแบ่งน้ำตาล
มะพร้าวจึงตอบไปว่า “บรรทุกเกลือขอรับ ” เมื่อไปถึงที่หมายปรากฏว่าน้ำตาลในเรือได้กลายเป็น
เกลือไปจนหมด ชายเจ้าของน้ำตาลเห็นเป็นอัศจรรย์จึงรีบมาขอขมาท่าน เกลือในลำเรือก็
กลายเป็นน้ำตาลเช่นเดิม^{๕๐๘}

เรื่องเล่าดังกล่าวนี้คล้ายกับ ตำนานเจ้าประคุณตะเกีย บุคคลศักดิ์สิทธิ์ของชาว
มุสลิม ซึ่งมีหลุมฝังศพอันเป็นสถานที่เคารพอยู่บริเวณคลองตะเคียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่ง
เล่าว่าวันหนึ่งมีเรือขนน้ำตาลผ่านมาต่อหน้าเจ้าประคุณตะเกีย เจ้าประคุณตะเกียถามว่านี่เรือ
ขายอะไร ตาแป๊ะบอกว่าขายเกลือ ปรากฏว่าน้ำตาลในเรือกลายเป็นเกลือไปจนหมดทั้งลำ^{๕๐๙}

ความคล้ายคลึงกันของเรื่องเล่าข้างต้น แสดงให้เห็นทั้ง “ภาษาสัญลักษณ์” ของ
การปะทะสังสรรค์กันทางความคิดความเชื่อ และการแพร่กระจายของเรื่องเล่าระหว่างกลุ่มชาว
พุทธกับชาวมุสลิม ทั้งนี้อาจเพราะวัดท่าข่อยอันเป็นที่จำพรรษาเดิมของท่านอยู่ใกล้กับชุมชน
มุสลิมที่เคารพนับถือเจ้าประคุณตะเกีย ตลอดจนที่ตั้งของวัดราชสิทธิารามอยู่ใกล้กับ “กุฎีเจริญ
พาศน์” ซึ่งเป็นชุมชนมุสลิมนิกายชีอะห์ที่สืบเชื้อสายมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

ยิ่งไปกว่านั้น ในฐานะที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์เป็น “เรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์”
ของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน ย่อมนำไปสู่ “ลัทธิพิธี” (cult) อัน

^{๕๐๘} พระครูสังฆรักษ์ (วีระ สุวานวีโร), พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชสุก ไก่เถื่อน (กรุงเทพฯ: วัด
ราชสิทธิาราม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๕.

^{๕๐๙} สายป่าน ปุริวรรณชนะ, ตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลาง : ความ
สมานฉันท์ในความหลากหลาย (กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๘๓.

เกี่ยวเนื่องด้วยพระเกจิอาจารย์ ที่มักพบบ่อย ได้แก่ การบนบานต่อพระเกจิอาจารย์ในลักษณะเดียวกับ “เจ้าพ่อ” ในสังคมไทย

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะขออภิปรายเพิ่มเติมจากกรณี “ลัทธิพิธีสมเด็จโต” เห็นได้ชัดเจนว่าเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ของ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตาราม ที่ถูกผลิตซ้ำในสังคม นำไปสู่ลัทธิพิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรูปเคารพ การสร้างปอน้ำมนต์ ไปจนกระทั่ง “ชมรมผู้สวดพระคาถาชินบัญชร” ซึ่งคนในชมรมดังกล่าวอ้างว่าสามารถติดต่อกับดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ผ่านการเข้าทรง^{๕๑๐} ลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์กลายเป็น “ตำนานอธิบายการประกอบพิธีกรรม” ไปโดยปริยาย

นอกจากนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ยังทำหน้าที่เป็น “ประวัติศาสตร์บอกเล่า” ที่เล่าประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นผ่านพระเกจิอาจารย์ เช่นในกรณีเรื่องเล่าเกี่ยวกับ หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง กรุงเทพมหานคร ที่เล่าว่าท่านเคยถวายคาถาเสกหญ้าให้ม้าแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการประพาสยุโรปเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงประเทศฝรั่งเศส คนสำคัญของฝรั่งเศสผู้หนึ่งได้กราบบังคมทูลฯ ให้ทรงลองบังคับม้าพยศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงใช้คาถาของหลวงปู่เอี่ยมเสกหญ้าให้ม้ากิน ปรากฏว่าม้าตัวนั้นกลับเชื่อง ยอมให้พระองค์ทรงขับขี่แต่โดยดี^{๕๑๑}

ตัวอย่างที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงทั้งการเล่าเรื่องราวของพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นเสมือน “วีรบุรุษในท้องถิ่น และการเชื่อมโยงเรื่องราวของท้องถิ่นเข้ากับ “ประวัติศาสตร์กระแสหลัก” ของชาติ ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นความพยายามในการยกระดับพระเกจิอาจารย์ให้กลายเป็น “วีรบุรุษของชาติ” โดยทางอ้อมด้วย

๕.๒.๓ เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์กับวัฒนธรรมประชานิยม

คำว่า “วัฒนธรรมประชานิยม” (popular culture) มีนัยยะความหมายที่หลากหลายและซับซ้อน แต่ในที่นี้เลือกใช้ตามความหมายว่า วัฒนธรรมประชานิยมเป็นวัฒนธรรมมวลชน (mass culture) ซึ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมที่ถูกผลิต เผยแพร่และโฆษณาตามกลไก

^{๕๑๐} McDaniel, Justin Thomas, *The Lovelorn Ghost and the Magical Monk: Practicing Buddhism in Modern Thailand* (New York: Columbia University Press, 2011) pp.74-76; 92-93.

^{๕๑๑} นาน ตาปี, *เกจิขลัง วัดถุมงคลศักดิ์สิทธิ์* แห่ง ‘บางขุนเทียน’ หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง (กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๑), หน้า ๔๒-๔๖.

การตลาด^{๕๑๒} เมื่อพิจารณาจากนิยามข้างต้นจะเห็นว่า การนำเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์มาตีพิมพ์เป็น “หนังสือเพื่อการค้า” ก็เป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมประชานิยม อันสัมพันธ์กับกระบวนการทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นสินค้า^{๕๑๓} นำมาสู่ความพยายามในการสร้างความดึงดูดใจให้แก่รูปเล่มของเรื่องเล่า

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การตั้งชื่อหนังสือที่บันทึกเรื่องเล่าให้ดึงดูดความสนใจ เช่น หนังสือ **พระเกจิอาจารย์มงคลนาม เงิน-สด** ที่บันทึกเรื่องเล่าเกี่ยวกับ **หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม** และ **หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร** ซึ่งใช้นามของพระเกจิอาจารย์ที่สื่อถึงความมั่งคั่งร่ำรวยมาเป็นจุดขาย หรือหนังสือ **ตำนานฤทธิ์ อภิญญาหลวงพ่อปาน วัดบางนมโค** ซึ่งดึงดูดผู้ซื้อด้วยถ้อยคำที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระเกจิอาจารย์

ยิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบันยังพบว่าการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์ ออกจำหน่ายเป็นจำนวนมากแม้ในห้างสรรพสินค้า ไม่ว่าจะเป็นรูปเหมือน ปฏิทินพระเกจิอาจารย์ มงคลนาม บัตรอวยพร ไปจนกระทั่ง “ปลอกหมอนคาถาชินบัญชร” และ “ปากกาคาถาชินบัญชร” สินค้าเหล่านี้ทำให้เห็นว่า ในแง่หนึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ได้สร้าง “ความศักดิ์สิทธิ์” ให้แก่สิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของความคิดเรื่อง “ความเป็นสิริมงคล” แต่ในอีกแง่หนึ่ง ความศักดิ์สิทธิ์ที่ว่านี้กลับ “เลือนไหลและคลี่คลาย” ส่งผลให้เกิด “สินค้าทางวัฒนธรรม” เหล่านี้ขึ้น

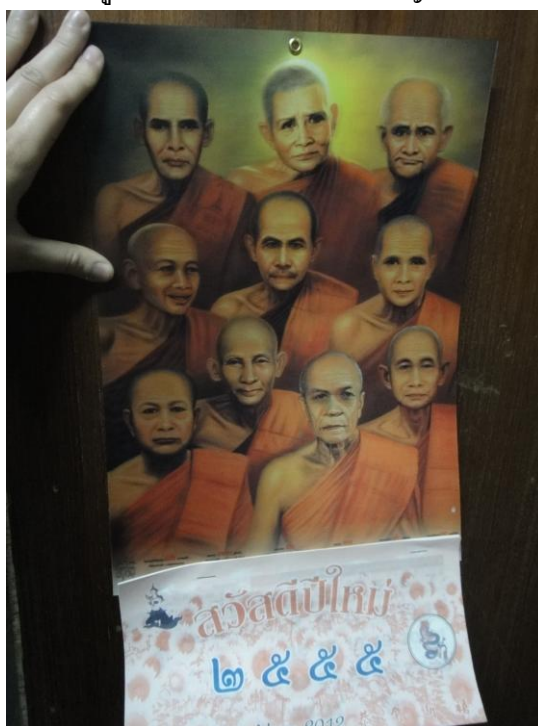
รูปภาพ ๗ ปลอกหมอนพระคาถาชินบัญชร

^{๕๑๒} พัฒนา กิติอาษา (บรรณารักษ์), **คนพันธุ์ป๊อป : ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม** (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๔๒.

^{๕๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔.

รูปภาพ ๘ ปากกาพระคาถาชินบัญชร

รูปภาพ ๙ ปฏิทินพระเกจิอาจารย์มงคลนาม
(แก้ว แหวน เงิน ทอง มั่น คง เจริญ สุข สด ชื่น)

นอกเหนือจากสินค้าทางวัฒนธรรมแล้ว ความรับรู้อันแพร่หลายที่พุทธศาสนิกชน มีต่อเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์นำไปสู่การ “แปรรูป” เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ให้ ปรากฏอยู่ในรูปของ “สื่อสมัยใหม่” ทั้งด้วยการ “เล่าชีวิตประวัติผ่านสื่อสมัยใหม่” อาทิ ภาพยนตร์ ประวัติสมเด็จพะพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) การแสดงแสง สี เสียง เรื่องประวัติหลวงพ่อปาน วัด บางนมโค เป็นต้น และการ “นำอนุภาคสำคัญหรือรายละเอียดเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์มา สร้างสรรค์ใหม่” ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเพลงลูกทุ่ง **เสรีขอพร** ซึ่งพยัม คำพันธ์ุ เป็นผู้ประพันธ์ คำร้อง

กราบหลวงพ่อกเงินแห่งวัดบางคลาน แขวงเมืองพิจิตร ใครเห็นสักนิด
ขอให้ลุ่มหลง วอนหลวงพ่อเหลือวัดสาวชะโงก ใครเห็นต้องงง กราบ
หลวงพ่อกงลงนะจั้งจั้ง เสรีไม่หลอ ขอพรต่อหลวงปู่ศุข ขอจงช่วยลูก
สะกดให้มีมนต์ขลัง กราบหลวงปู่โตพรหมรังสีที่วัดระฆัง ขอให้ลูกดัง
กังวานสักคน

เนื้อเพลงที่ยกมานี้ แสดงให้เห็นถึงความรับรู้เรื่องพระเกจิอาจารย์ที่ผู้ประพันธ์
เพลงและผู้ฟังเพลงมีส่วนร่วม รวมถึงเป็นการนำเอาพระเกจิอาจารย์มาเป็น “จุดขาย” ของเพลงไป
พร้อมกันด้วย

อนึ่ง ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๖ ได้มีการจัดแสดง
นิทรรศการศิลปะชุด “ชอบ เงิน สด” ผลงานของประทีป สุทธาทองไทย ณ ร้อยต้นสนแกลเลอรี ถนน
เพลินจิต กรุงเทพมหานคร ศิลปินระบุไว้อย่างชัดเจนว่า นิทรรศการศิลปะในครั้งนี้ได้รับแรงบันดาลใจ
จากปรากฏการณ์การผลิตซ้ำ หรือแม้แต่การเลียนแบบและการปลอมแปลงวัตถุมงคลของพระ
เกจิอาจารย์ในสังคมทุนนิยม อันแสดงว่าระบบการค้าแบบ “พุทธพาณิชย์” ไม่เพียงแต่นำความ
ศักดิ์สิทธิ์มาเป็นสินค้าเท่านั้น หากแต่ยังมีส่วนทำให้เส้นแบ่งระหว่างความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งผูกพันกับ
ศาสนากับการค้าเพื่อกำไรซึ่งเป็น “เรื่องทางโลก” พร่าเลือนลง สู่ถึงความไม่มั่นคงทางใจของ
ผู้คนในสังคมสมัยใหม่^{๕๑๔}

๕.๒.๔ ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง : องค์ความรู้ใหม่ทางพุทธศาสนา ศึกษา คติชนวิทยา และไทยศึกษา

จากที่ผู้วิจัยได้เคยสำรวจสถานภาพงานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับ
ชีวประวัติบุคคล ทั้งที่เป็นชีวประวัตินักบุญและชีวประวัติพระภิกษุสงฆ์ไทย งานวิจัยกลุ่มที่ศึกษา
อิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนา และงานวิจัยกลุ่มที่ศึกษาโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ ผู้วิจัยเห็นว่า
การศึกษาในครั้งนี้ได้ช่วย “เติมเต็ม” องค์ความรู้ทั้งทางพุทธศาสนศึกษา คติชนวิทยา และไทย
ศึกษา ให้เพิ่มเติมขึ้นจากงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษามาก่อนหน้า ดังนี้

ในเรื่ององค์ความรู้ทางพุทธศาสนศึกษา จะเห็นว่าโดยทั่วไปในการศึกษาเรื่อง
เล่าเกี่ยวกับพุทธศาสนบุคคล โดยเฉพาะในทางพุทธศาสนศึกษามักสนใจศึกษากลุ่มข้อมูลพุทธ
ประวัติ ปัจเจกพุทธประวัติ และสาวกประวัติที่ปรากฏในคัมภีร์และวรรณคดีพุทธศาสนา หรือ

^{๕๑๔} ประทีป สุทธาทองไทย, **ชอบ เงิน สด** (เอกสารประกอบการจัดแสดงนิทรรศการ).

ไม่เช่นนั้นก็เป็นงานที่ศึกษา “ชีวประวัติพระป่า” ดังเช่นงานของทมไพบยาห์และของกมลลา ตียะวณิช ทว่าในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ “ทดลอง” นำเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ภาคกลางซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริงในทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นเรื่องเล่าที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด ประชาชนทั่วสามารถเข้าถึงได้มาเป็นข้อมูลในการศึกษา

นอกจากนั้นการที่ผู้วิจัยได้จัดจำแนกอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ออกเป็นอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นขนบนิยมทางพุทธศาสนา และอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นพลวัต ตลอดจนวิเคราะห์ในเชิงลึกว่าด้วยสาเหตุของการสร้างสรรค์และการดำรงอยู่ของอิทธิปาฏิหาริย์ที่สัมพันธ์กับสังคมไทย ยังแตกต่างไปจากการศึกษาก่อนหน้านี้ที่มักมุ่งศึกษาเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ด้วยมุมมองจากคัมภีร์พุทธศาสนา รวมถึงช่วยให้มองเห็นลักษณะเฉพาะของความคิดความเชื่อทางพุทธศาสนาในสังคมไทยได้ชัดเจนขึ้น

ในเรื่ององค์ความรู้ทางคติชนวิทยา หากมองว่าวรรณกรรมบันทึกชีวประวัติเป็นข้อมูลเรื่องเล่าทางคติชนประเภทหนึ่ง งานวิจัยนี้ก็ได้นัยย้ำถึงลักษณะเด่นของเรื่องเล่าประเภทดังกล่าว อันได้แก่ การ “เลือก” บันทึกข้อเท็จจริงเฉพาะที่โดดเด่นและน่าสนใจใคร่รู้ ในที่นี้ได้แก่อิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ของพระเกจิอาจารย์ แสดงถึงลักษณะของชีวประวัตินักบุญแบบไทยที่แม้ว่าจะมีอิทธิปาฏิหาริย์เป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกับชีวประวัตินักบุญตามความคิดสากล ทว่าชุดเหตุการณ์ที่พบและอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าก็มีลักษณะที่สอดคล้องกับทั้งความคิดความเชื่อในพุทธศาสนา ความคิดความเชื่ออื่นๆ และระสนิยมของคนในสังคมไทยภาคกลางผู้เป็นเจ้าของเรื่องเล่าอันไม่ปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดนักในการศึกษาก่อนหน้านี้ ตลอดจนชี้ให้เห็นว่าอิทธิปาฏิหาริย์สามารถ “เปลี่ยน” เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติให้กลายเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างไรบ้าง

อนึ่ง การศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวประวัติ ไม่ว่าจะของศาสนบุคคลในคัมภีร์พุทธศาสนาหรือของพระเกจิอาจารย์ด้วยความคิดเรื่องขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษของวอยทิลยาร์ ผู้วิจัยได้ขอค้นพบเพิ่มเติมว่าวีรบุรุษทางพุทธศาสนานั้นจะมีขั้นตอนชีวิตในอดีตชาติและอนาคตชาติ ซึ่งไม่ปรากฏในงานวิจัยอื่นๆ ที่ศึกษาชีวิตของวีรบุรุษด้วยวิธีวิทยาดังกล่าว นอกจากนี้ยังแสดงความคิดเกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ในฐานะสิ่งที่ได้รับจากโลกศักดิ์สิทธิ์ และสะท้อนถึงลักษณะของ “วีรบุรุษแบบพระสงฆ์ไทย” อันมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างพระภิกษุผู้บรรลุนิพพานหรือพระอนาคตพุทธกับบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในความเชื่อดั้งเดิม

ส่วนในเรื่ององค์ความรู้ทางไทยศึกษา ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการศึกษาสังคมไทยผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ได้รับความสนใจศึกษามากนัก อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงลักษณะของสังคมไทยที่มีการผสมผสานทางความเชื่อ ตลอดจนนำไปสู่ความ

เข้าใจธรรมเนียมและความต้องการของคนไทยอันมาจากเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมและเงื่อนไขทางจิตวิทยา

จากที่ผู้วิจัยได้อภิปรายมาทั้งหมดนี้ ทำให้เห็นว่าการศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ไม่เพียงแต่จะช่วยให้มองเห็นความสำคัญของอิทธิปาฏิหาริย์ต่อเรื่องเล่าเท่านั้น หากแต่ยังทำให้เข้าใจเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนาแบบไทย และเข้าใจสังคมไทย อันจะเป็นประโยชน์คุณูปการทั้งต่อการศึกษาในสาขาพุทธศาสนศึกษา สาขาคติชนวิทยา และสาขาไทยศึกษาต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากงานวิจัยนี้เลือกศึกษาเฉพาะข้อมูลเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในสังคมภาคกลางในฐานะที่เป็น “งานบุกเบิก” การศึกษาเรื่องเล่าประเภทนี้เท่านั้น ผู้สนใจจึงยังสามารถศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์ในภูมิภาคอื่นๆ ของไทย ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเกจิอาจารย์เฉพาะบุคคลในแง่มุมที่รอบด้านทั้งเรื่องเล่าและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์รูปนั้นๆ หรืออาจขยายขอบเขตการศึกษาไปยังการศึกษามุขลาคณะศักดิ์สิทธิ์ประเภทอื่นในสังคมวัฒนธรรมไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรีสุดา เทียรทอง. “หลวงพ่อกุศล สิริปัญญา, พระภิกษุ.” สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง

เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๓-๗๐๔๔.

ก.ศ.ร. กุหลาบ. สยามประเภท สุนทรโรวาทพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิจิตรนิทร์, ๒๕๔๒.

การิม อับดุลเลาะฮ์. คู่มือมุสลิมเบื้องต้น ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: ส.วงศ์เสงี่ยม, ม.ป.ป.

เกจิแห่งแผ่นดินอยุธยา หลวงพ่อคง ถัมมิโชโต หลวงพ่อจง พุทธสโร . กรุงเทพฯ: โลกดีลับ, มปป.

เขมณัฏฐ์ หล่อศรีศุภชัย. ประวัติและวัตถุมงคลยอดนิยม หลวงปู่ทอง วัดราชโยธา (วัดลาดบัวขาว) เขตประเวศ กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: บ้านครู, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการกองตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๓ (หลักสุตวรรณกรรมและธรรมศึกษาชั้นเอก) . กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการจัดงานเมอลิดกลาง ฮ.ศ.๑๔๐๔. อนุสรณ์งานเมอลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๐๑๔ .

กรุงเทพฯ: ฝ่ายหนังสืออนุสรณ์งานเมอลิดกลาง ฮ.ศ. ๑๔๐๔, ๒๕๒๔.

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๒ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓”

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๓ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๔ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๕ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๖ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑

คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระธัมมปัทมฐกถาแปล ภาค ๗ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑

คณะศึกษานุศิษย์วัดป่าภูริทัตตปฏิปทาธรรม. **หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าชีริ้วห่อทอง** .

กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๔๕.

งามพิศ สัตย์สงวน. “มานุษยวิทยาศาสนา. ” ใน **รัฐศาสตร์ ๕๐ ปี** . กรุงเทพฯ : มูลนิธินิติเดเกา

รัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๕๕๔๑.

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. **อ่านโองการแข่งน้ำ คู่มือสำหรับนิสิตและนักศึกษา** . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

จอมไทย มาร์ติน. **บุญฤทธิ์**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๗.

จักรกฤษ คลังศ์สตรา. **อภิญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงปูุ่ดดา** . กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเส็ท,
มปป.

จักรกฤษ คลังศ์สตรา. **อภิญาฤทธิ์ จิตตานุภาพ หลวงพ่อแพ** . กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเส็ท,
มปป.

จนทสาโรภิกขุ. **ชัยชนะแห่งพุทธะ**. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย, ๒๕๕๒.

จิตรา กอนันท์เกียรติ. **ธรรมนิยมจีนที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้...แต่มีในเมืองไทย** . กรุงเทพฯ: จิตรา,
๒๕๕๓.

จิตรา กอนันท์เกียรติ. **พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน**. กรุงเทพฯ: จิตรา, ๒๕๔๕.

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. “เครื่องรางของขลังในสังคมไทย. ” **สรุปการสัมมนาวิชาการเรื่อง**

เครื่องราง ของขลัง วัฒนธรรมชาวพุทธในสุวรรณภูมิ วันที่ ๑๙-๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

ณ อาคารอเนกประสงค์ สถาบันการเรียนรู้แห่งชาติ

เจตนา นาควัชระ. **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: ศยาม, ๒๕๔๒.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ษัฎเสณ. **สังฆกรรมปุนทริกสูตร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ไทย-ธิเบต, ๒๕๓๗.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. **ผีเจ้านาย**. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๗.

ชนินทร์ ดีนาน และจักรภพ เจริญรัตน์. **ชีวประวัติ, วัตรปฏิบัติ, ปฏิปทา, และปาฏิหาริย์ หลวงปู่**

สี ฉันทสิริ. กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม, มปป.

ชัยรัตน์ ทองสุก. **การศึกษาวิเคราะห์วิชาในพุทธศาสนาเถรวาท** . วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธ

ศาสนมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ชัยวัฒน์ ชมโฉม. **ประวัติหลวงปู่พลอย พรหมโชโต อดีตเจ้าอาวาสวัดประสาธ คลองบาง**

พรม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิเจ ฟ้ารังดิ้ง, ๒๕๕๓.

ชูศักดิ์ นรารัตน์วงศ์. **ประวัติศาสตร์สมัย หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด**. กรุงเทพฯ: แบ่งปันณ์

, ๒๕๔๕.

ไชนา พุ่มพวง. **สัมภาษณ์**, ๑ สิงหาคม ๒๕๔๗.

เขียนพระมินิ. **เขียนพระสุตสัปดาห์ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม**

กรุงเทพฯ: เขียนพระ, มปป.

ฐนรัช กองทอง. "ภาษาและเรื่องเล่าในพุทธพาณิชย์: ประเพณีประดิษฐ์ และการผลิตซ้ำความเชื่อ
ในสังคมไทย." ใน ธเนศ เวศร์ภาดาและฐนรัช กองทอง (บรรณาธิการ) **สอนเขียนอย่าง
สร้างสรรค์และสมานฉันท์ด้วยภาษาวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้า
ไทย, ๒๕๕๑.

เผ่าวายุ คันเคียว. **หลวงปู่ศุข เกสโร เทพเจ้าแห่งปากคลองมะขามเฒ่า**. กรุงเทพฯ: พลอยใส,
๒๕๕๓.

ณัฐพล อยู่รุ่งเรื่องศักดิ์. **ประวัติศาสตร์ผ่านพระเครื่อง คติความเชื่อและพุทธพาณิชย์**

นครปฐม: โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕.

ดำรงธรรม. **ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค พระนครศรีอยุธยา**. กรุงเทพฯ:
ไทยควอลิตี้บุ๊กส์, ๒๕๕๒

ดำรงธรรม, **ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อสด จันทสโร พระมงคลเทพมุนี วัดปากน้ำ**

(กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์, ๒๕๕๑.

ดำรงธรรม. **ตามรอยพระอริยเจ้า หลวงพ่อฤๅษีลิงดำ (พระราชพรหมญาณเถระ) วัดท่าซุง
อุทัยธานี**. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์, ๒๕๕๒.

ดำรงราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
รัชกาลที่ ๒**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๖"

ต่วน สุวรรณศาสน์. **พระคัมภีร์อัลกุรอาน ฉบับภาษาไทย / โดยต่วน สุวรรณศาสน์ เล่ม ๕**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๘"

ตำรายาสมุนไพร หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า. กรุงเทพฯ: ส. ธรรมภักดี, ๒๕๓๙.

ตีรธรรม. **หลวงปู่ใจ วัดเสด็จ พระอาจารย์ ๖ แผ่นดิน ยอดพระเกจิ ลุ่มน้ำแม่กลอง**

กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๓.

ตีรธรรม. **หลวงปู่บุญ วัดกลางบางแก้ว เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำนครชัยศรี**. กรุงเทพฯ: ปราชญ์,

๒๕๕๓.

เดโชไชยการ. **เข้าใจถึงหลวงปู่โต**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๑.

ทองพล มากชูชิต. **ประวัติ-ปฏิปทา-สายพระเวท-พระเครื่อง-อิทธิมงคล หลวงพ่อมี เขมธม**

โม วัดमारวิชัย อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: เทียนชัย, มปป.

ทศพล จังพานิชกุล. **๑๙ พระคณาจารย์ยอดนิมยุคปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ค่อมมา, มปป.

ทอง ธงชัย, สัมภาษณ์, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙.

ท้าวสู่ง ท้าวเจือง มหาภาพย์แห่งอุษาคเนย์. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๘.

ทิพภาภรณ์ ประภารัตน์. **การวิเคราะห์เรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ในพุทธศาสนาเถรวาท**
วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ทิพโกษา (สอน โลหะนันท์), มหาอำมาตย์ตรี พระยา. **ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)**
กรุงเทพฯ : พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร จัดพิมพ์เป็นธรรมทานในคราวสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ๒๕๒๕.

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ หลวงปู่อ้วน อจจาโร วัดหนองพลับ .
สระบุรี: เค อาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด, มปป.

เทพ สุนทรสารทูล. **คู่วาสนาหลวงพ่อก้าว.** กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว, มปป.

เทพ สุนทรสารทูล. **พระราชธรรมาภรณ์ หลวงพ่อเงิน วัดดอนยายหอม จ. นครปฐม**
กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๓๙.

ธรรมบัณฑิต. **หลวงปู่โต๊ะ พระนักปฏิบัติกรรมฐานผู้หยั่งรู้จิตใจคน.** อุตรธานี: สุริยา, ๒๕๕๑.

ธรรมโรจน์. **อุทยานภาพเวทมนตร์ ๒ พระเกจิ หลวงพ่อสุด หลวงพ่อแดง .** กรุงเทพฯ: อาศรม
ปัญญา ๕๙๘๐, ๒๕๕๓.

นที ลานโพธิ์. **พระอภิญญา.** กรุงเทพฯ: ปรกาย, ๒๕๕๑.

นที ลานโพธิ์. **อิทธิบุญฤทธิ์แห่งปาฏิหาริย์ธรรมพระอภิญญา.** กรุงเทพฯ: ปรกาย, ๒๕๕๑.

นรเศรษฐี. **สุดยอดคณาจารย์แห่งสงคราม จาด-จง-คง-อี่.** กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒.

นันทา ชุนภักดี. หลวงพ่อน้อย อินทสโร, พระภิกษุ. " **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม**
๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๔-๗๐๔๕.

น่าน ตาปี. **เกจิคลัง วัดตุมงคลศักดิ์สิทธิ์ แห่ง 'บางขุนเทียน' หลวงปู่เอี่ยม วัดหนัง .**
กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๑.

นาฏวิภา ชลิตานนท์. **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. "วีรบุรุษในวัฒนธรรมไทย." **วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ๑๙ (กันยายน-
ธันวาคม ๒๕๔๔): ๑๕.**

บรรจบ บรรณรุจิ. **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพระอิสติมหาสาวกกับการบรรลุดุธรรม**
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

บรรเจิด สังข์สวน. "ความรู้สึที่ดีๆ ที่มีต่อพระอาจารย์ยันตระ อมโรภิกขุ." **โลกทิพย์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๙**
(พฤศจิกายน, ๒๕๓๔): ๔๕-๔๗.

บรรหาร เลาหะวิไลย. **ตำนานเกจิพระเครื่อง เล่ม ๕**. กรุงเทพฯ: แก้ววิไล, ๒๕๔๖.

บารนี บุญทรง. **พลาณภาพแห่งเทพปรณัม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พับลิชชิ่ง แอนด์ พัชชิ่ง, ๒๕๕๑.

บำเพ็ญ ระวิน. **ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดป่าแดง ภาคปริวรรต ลำดับที่ ๙**. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๙.

บุญญาณ ศรีสมาน, สัมภาษณ์, ๑ กันยายน ๒๕๕๑.

บุญมี พิบูลย์สมบัติ. “หลวงพ่อด่าง, พระภิกษุ.” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕** (๒๕๔๒): ๗๐๔๐-๗๐๔๓.

บุญเลิศ ตานีเทพ, สัมภาษณ์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗.

บุรี รัตนา. **ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อเขียน รัชมรกชิตโต**. กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.

บุรี รัตนา. **ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน จังหวัดพิจิตร**. กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.

บุรี รัตนา. **ประวัติ อภินิหารและพระเครื่อง หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค จังหวัดนครสวรรค์**. กรุงเทพฯ: ผ่านฟ้าพาณิชย์, มปป.

ปฐม และภัทรา นิคมานนท์. **โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่มที่ ๓**. กรุงเทพฯ: พี. เอ. ลิฟวิ้ง, ๒๕๔๕”

ปฐม หงษ์สุวรรณ. **ตำนานพระธาตุของชนชาติไทย : ความสำคัญและปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘”

ประทีป สุภาทองไทย. **ชอบ เงิน สด** (เอกสารประกอบการจัดแสดงนิทรรศการ)

ประพจน์ อัศววิรุฬห์การ. **โพธิสัตว์จรรยา มรรคาเพื่อมวลชน**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ประวัตินักบุญบางองค์ในรอบปี รวม ๕๐ องค์. กรุงเทพฯ: อัสสัมชัญ, มปป.

ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนนันทกุล (บรรณานิการ). **เจ้าแม่ คุณปู่ ช่างชอ ช่างพ่อน และเรื่องอื่นๆ ว่าด้วยพิธีกรรมและนาฏกรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๔๖.

ปลาย บูรพาทิศ. **เสือ สิงห์ สรรพสัตว์ในเครื่องรางของขลัง**. กรุงเทพฯ: ฟิลกั๊ต, ๒๕๕๒.

ปัจจะ ยาทรา. **พลังบารมี พระเกจิ ดัง ขลัง ดี**. กรุงเทพฯ: เพชรสีน้ำเงิน, ๒๕๕๐.

เปี้ยก จักรวรรดิ. **เวทวิทยามหามนต์**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๒.

เปี้ยก จักรวรรดิ. **อริยอภิญา บุคคลผู้มีความรู้ยิ่ง บรรลุนิยามวิเศษ** กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๓.

เปี้ยก จักรวรรดิ. **อำนาจพลังจิต**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๕๓.

ฝอยฝ่า พันธุ์ฝึก. “สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร (สุก ไร่เถื่อน). ” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๓ (๒๕๔๒): ๖๔๔๕-๖๔๔๘**.

พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย ฉบับภูมิพลโลกิขุ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ, ๒๕๓๕.

พระคริสตธรรมคัมภีร์ เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: สมาคมคริสตธรรมแห่งประเทศไทย, มปป.

พระคริสตธรรมคัมภีร์ เล่ม ๓. กรุงเทพฯ: สมาคมคริสตธรรมแห่งประเทศไทย, มปป.

พระครูสังฆรักษ์ (วีระ ฐานวีโร). **พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชสุก ไร่เถื่อน**. กรุงเทพฯ: วัดราชสิทธิวิกรม, ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง, ๒๕๔๖.

พระประเสริฐ ชุตินธโร . **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ ตามทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)** . วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร). **ภูมิวิลาสินี**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า, ๒๕๔๑.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหมอบลัดเล. กรุงเทพฯ: ไชยิต, ๒๕๔๙.

พระมหาดุสิต แสงวงค์. **พระปัจเจกพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก** . วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี สันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พระมหาสนอง จำนิต. **ปาฏิหาริย์ในพระไตรปิฎก** . วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

พระมหาสุข มีนุช. ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์: ศึกษากรณีพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

พระราชพรหมญาณเถระ (หลวงพ่อกุญแจดำ) **หลวงพ่อดุรงค์** กรุงเทพฯ: เพลิดเพลินการพิมพ์, ๒๕๓๗.

พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย จุฬนิตเทศ . กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พัฒนา กิติอาษา (บรรณาธิการ). **คนพันธุ์ป๊อบ : ตัวตนคนไทยในวัฒนธรรมสมัยนิยม** . กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๔๖.

พิทยา บุณนาค. **มุสลิมผู้นำ “ปฐมจุฬาราชมนตรี” คนแรกในสยาม**. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๔๘.

พิเนตร น้อยพุทธา. “ไทยยวนในจังหวัดสระบุรี.” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๖** (๒๕๔๒): ๔๑.

พูนพันธ์ คำวาจา. **สุดยอดพระเกจิอาจารย์จากลุ่มน้ำแม่กลอง ราชบุรี**. กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม, ๒๕๕๑.

ภันธกานต์ กิมทอง (โจ). **ผู้ทรงวิชาศักดิ์สิทธิ์**. นครราชสีมา: ธีปัญญาพัทธ์, มปป.

มณฑล คงอุทัยกุล. “หลวงพ่อกะเค็ลือบ สวรรค์โม, พระภิกษุ,” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕** (๒๕๔๒): ๗๐๓๗.

มนต์ พันลาภ. **อิทธิฤทธิ์หลวงปู่เทพโลกอุดร**. กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๑.

มนูญ ศรีสมาน, สัมภาษณ์, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระวินัยปิฎก และอรรถกถาแปล มหาวารวรรค มหาขันธกะ**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระวินัยปิฎก และอรรถกถาแปล มหาวรรค**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย มหาวรรค**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระพระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล พุทธวงศ์**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสกั**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระสุตตันตปิฎก และอรรถกถาแปล อังคุตรนิกาย ดิกนิบาต**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

มหาวิทยาลัย. **วิสุทธิมรรคแปลภาค ๒ ตอน ๒**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๒.

มหาวิทยาลัย. **พระอภิธรรมปิฎก ธาตุกถา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.
มหิทธิรังสีวารักษ์. **พระอภิญาตะวันออก หลวงพ่อวงศ์ ธรรมธีร**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๖.
มารศรี สอทิพย์. **เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: กลวิธีการ
เล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา
ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

เมธา กฤตยกุล. **อภิญาจารย์นิรนาม หลวงพ่อผินะ ปิยธโร**. กรุงเทพฯ: ประชาสัมพันธ์, ๒๕๕๓.

ยงยุทธ์ วิริยาอุทังกูร. **เจ้าคุณนรฯ (ธมฺมวิตกโก ภิกขุ)**. กรุงเทพฯ: สมิต, ๒๕๓๘.

ยอช เซเดส์. **ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๑**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๒๘.

รัตนธรรม. **ปาฏิหาริย์อริยสงฆ์**. กรุงเทพฯ: ไพลิน, ๒๕๔๒.

รัตนธรรม. **พระปาฏิหาริย์**. กรุงเทพฯ: ฉัตรแก้ว, ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน,
๒๕๔๕.

รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. **มรดก ๑,๐๐๐ ปี เก่าที่สุดในสยาม**. กรุงเทพฯ: มิวเซียม เพรส, ๒๕๕๖.

ลักษณะหญิง รัตสาร. **งานเขียนเชิงชีวิตประวัติของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ระหว่าง พ.ศ.
๒๓๒๕-๒๔๗๕**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท

กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, ๒๕๔๒.

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. “พระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังสี, สมเด็จ.” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค
กลาง เล่ม ๙ (๒๕๔๒): ๔๐๘๕-๔๐๘๘**.

วีณา สรรค์เสถียร. **อารมณฺ์ขันและความศักดิ์สิทธิ์ของสมเด็จพระโต พรหมรังสี**. มปป, มปป.

วีรวัฒน์ วงศ์สุปไทย. “หลวงพ่อกุศล, พระภิกษุ.” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม
๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๒๗**.

เวทย์ วรวิทย์. **คณาจารย์สายศิษย์หลวงปู่ศุข**. กาญจนบุรี: ร่วมฟ้าสยาม, มปป.

เวทย์ วรวิทย์. **ชมราวาสจอมขมังเวทย์**. กรุงเทพฯ: วรวิทย์, มปป.

เวทย์ วรวิทย์. **พระอภิญาจารย์ผู้มีสังฆารเป็นอมตะ**. กาญจนบุรี: ร่วมฟ้าสยาม, มปป.

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ. **ฝึกปฏิบัติ ศาสนาและความเชื่อในสังคมด้านซ้าย ดุลยภาพทางจิตวิญญาณของชาวบ้านในลุ่มน้ำหมัน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘.

ศักดิ์ศรี แย้มนัตดา. **ภารตนิยาย**. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง, ๒๕๔๔.

ศักดิ์ศรี แย้มนัตดา. **วรรณคดีพุทธศาสนาพากย์ไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, ๒๕๔๕.

ศิริพร วิฐตะฐาน. “แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาในสังคม.” **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช, ๒๕๓๕.

ศิลปากร, กรม. **เจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศ พระประวัติและพระนิพนธ์บทร้อยกรอง**. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ, ๒๕๑๓.

ศิลปากร, กรม. **บทละครนอกรวม ๖ เรื่อง พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. กรุงเทพฯ: บรรณาการ, ๒๕๔๐

ศิลปากร, กรม. **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๐.

ศิลปากร, กรม, สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. **วรรณกรรมสมัยสุโขทัย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๕

ศิลปากร, กรม, สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๔๕.

ศิลปากร, กรม, หอสมุดแห่งชาติ. **ชินมหานิทาน เล่ม ๒ ภาคภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท. “หลวงปู่ศุข วัดมะขามเฒ่า (พระภิกษุ).” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๒๗-๗๐๓๒**.

สมเด็จพระมหาธีรราชวร (นิยม สุวานิสฺสรมหาเถร). **ตำนานพระปริตร**. มปท, มปป.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. **พระปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส**. กรุงเทพฯ: คณะสงฆ์วัดพระเชตุพน, ๒๕๕๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **อนุพุทธประวัติ หลักสูตรนิกธรรมและธรรมศึกษาชั้นโท**. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

สวร ฤกษ์. **หลวงพ่อบึง เทพเจ้าแห่งลุ่มน้ำนครไชยศรี**. กรุงเทพฯ: อาศรมปัญญา, ๒๕๕๓.

สวร ฤกษ์. **อมตะพระเกจิลังแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา หลวงปู่เอี่ยม ปฐมนาม**. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย, ๒๕๕๓.

สันต์ สุวรรณประทีป. “ดำเนินความตาม “คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม ” ตะเกียโยคินราช
มิสจินจาสยาม.” **ศิลปวัฒนธรรม** ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (มกราคม: ๒๕๒๘): ๓๓.

สาธิต ถนอมวงษ์, สัมภาษณ์, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗.

สายธาร ศรีท้าวธรรม. **พระอาจารย์ลี ถัมมโร ท่านพ่อของชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ: บ้านลานธรรม
, ๒๕๔๙.

สายป่าน บุริวรรณชนะ. **ตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลาง : ความ
สมานฉันท์ในความหลากหลาย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

สายป่าน บุริวรรณชนะ. ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของ
ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สิริวัฒน์ คำวันสา. **อภินิหารสองสมเด็จ**. กรุงเทพฯ: จรัญการพิมพ์, ๒๕๒๔.

สุกัญญา ภัทราไชย. “หลวงพ่อกวัก สุวัฒน์โชโต, พระภิกษุ. ” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาค
กลาง เล่ม ๑๕** (๒๕๔๒): ๗๐๕๓-๗๐๕๖.

สุกัญญา สุขฉายา. “พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม. ” **ภาษาและ
วรรณคดีไทย ๑๖** (ธันวาคม ๒๕๔๒): ๒๐๓.

สุภาพวรรณ ณ บางช้าง. **ประวัติวรรณคดีบาลีในอินเดียและลังกา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

สุริยา รัตนกุล. **พิธีกรรมในศาสนา**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๔๙.

สุริยา สมุทรคุปต์ และคณะ. **ทรงเจ้าเข้าผี: วาทกรรมของลัทธิผี และวิกฤติการของความ
ทันสมัยในสังคมไทย**. นครราชสีมา: ห้องไทยศึกษานิตส์ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๓๙.

สุริยา สมุทรคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา. **“ยวนสี่คว” ในชุมทางชาติพันธุ์ เรื่องเล่า ความทรงจำ
และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดนครราชสีมา** (นครราชสีมา: ห้อง
ไทยศึกษานิตส์ สถาบันเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๔๔.

สุริยา สมุทรคุปต์ และพัฒนา กิติอาษา. “สัญลักษณ์สำคัญในบุญบั้งไฟอีสาน : การวิเคราะห์และ
ตีความทางมานุษยวิทยา. ” ใน **สัญลักษณ์สำคัญของบุญบั้งไฟ การวิเคราะห์และ
ตีความหมายทางมานุษยวิทยา**. ขอนแก่น: ห้องปฏิบัติการทางมานุษยวิทยาของอีสาน

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ของแก่น, ๒๕๓๓.

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๔๔.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. **สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๔**

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

หนังสือสวดมนต์ สวดบูชาคุณพระรัตนตรัย. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, มปป.

หลวงพ่อโหนด อินทสุวณโณ วัดอัมพวัน อ. สองพี่น้อง จ. สุพรรณบุรี . กรุงเทพฯ: เทียนชัย,
มปป.

อดิน รพีพัฒน์. **วัฒนธรรมคือความหมาย ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**

กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ๒๕๕๑.

อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. ปฐมสมโพธิกถาภาษาไทยฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุ
ชิตชิโนรส: ความสัมพันธ์ด้านสารัตถะกับวรรณกรรมพุทธประวัติอื่น. วิทยานิพนธ์อักษร
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๖.

อเนก พุ่มห่มัน. **นิทานพื้นบ้านอำเภอสวรรคโลก เล่ม ๑ ผลงานการลงภาคสนามของ
นักเรียนรายวิชา ท ๐๓๕ วรรณกรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔.**

อภินิหารบารมีแห่งหลวงพ่อดอกน้ำ. เชียงใหม่: อินเตอร์ปริ้นท์, มปป.

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. **มานุษยวิทยาศาสนา แนวคิดพื้นฐานและข้อถกเถียงทางทฤษฎี**

เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (บรรณาธิการ) . **ประวัติสุนทรภู่จากบันทึกของพระยาปริยัติธรรม**

ธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) งานค้นคว้าประวัติสุนทรภู่เล่มแรกของไทย . กรุงเทพฯ:

สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑.

อภิลักษณ์ เกษมผลกุล . **ตำนานพระศรีอารีย์ในสังคมไทย : การสร้างสรรค์และบทบาท**

วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

อภิลักษณ์ เกษมผลกุล, วรรณพร พงษ์เพ็งและสายพาน ปุริวรรณชนะ. “บทนำเสนอนิทานและ

วรรณคดีเรื่องพระศรีเมือง.” ใน อภิลักษณ์ เกษมผลกุล (บรรณาธิการ). **บทละคอนเรื่อง**

พระศรีเมือง พระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (กรมพระราชวังหลัง) .

กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

อภิวัฒน์ อรัญญมิ. พระเครื่องกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

อสีติมหาสาวก ๘๐พระอรหันต์ ชีวประวัติและคำสอนของพระอรหันต์ครั้งพุทธกาล .

กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

อ. อิทธิเวท. **นักรบแห่งกองทัพธรรม (หลวงปู่จันทา ถาวโร).** กรุงเทพฯ: ปราชญ์, ๒๕๕๓.

อาคม พัฒนิยะและนิธิ เอียวศรีวงศ์. **ศรัทธาเทพนคร รวมความเรียงว่าด้วยประวัติศาสตร์**

อยุธยาตอนต้น. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๒๗.

อาคม เลาวกุล. “หลวงพ่อพิธ วัดชะงัง, พระภิกษุ.” **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม**

๑๕ (๒๕๔๒): ๗๐๔๕-๗๐๔๖.

อุดม หนูทอง. “หลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด, ” **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑๗**

(๒๕๔๒): ๘๔๔๑.

อุตตมะ. กรุงเทพฯ: วัฒนกุลกรุป, มมป.

ภาษาอังกฤษ

Adair, James A. *Introducing Christianity*. New York: Routledge, 2008.

Bascom, William R. “The Form of Folklore: Prose narratives,” in Dundes, Alan (editor) .

Sacred Narrative Reading in the Theory of Myth. Berkley: University of California Press, 1980.

Burckardt, Titus. *An Introduction to Sufism*. London: Thorsons, 1995.

Campbell, Joseph. *The Hero with a Thousand Faces*. New York: Bollingen Foundation, 1956.

Caxton, William. *The Golden Legend, or Lives of Saints*. London: Dent, 1900.

Chopra, D.K. *Heroes and Hero-Worship*. Agra: Laksmi Narain Agrawal, no date.

Derkheim, Emile. “The Elementary Form of Religious Life.” in W.A. Lessa and E.Z. Vogt (editor) *Reading in Comparative Religion*. New York: Harper and Row, 1971.

Eliade, Mircea (editor) . *Encyclopedia of Religion Volume 13*. New York: Macmillan, 1986.

- Eliade, Mircea. **The Sacred and the Profane the Nature of Religion**. New York: A Harvest Book, 1956.
- Geary, Patrick. "Saints, Scholars and Society: The Elusive Good." in **Saint Study in Hagiography**." New York: State University of New York Press, 1996
- Gerrick, Bailry and James, Peoples. **Introduction to Cultural Anthropology**. Boston: West and Wadsworth, 1999.
- Hayashi, Yukio. "Reconfiguration of Village Guardian Spirits among the Thai-Lao in Northeast Thailand." in Tannenbaum, Nicola and Kammerer, Cornelia Ann (editor). **Founders' Cult in Southeast Asia Ancestors Policy and Identity**. Connecticut: Yale University Southeast Asian Studies, 2003.
- Johnson-South, Ted, "Changing Image of Sainthood: St. Cuthbert in the *Historia de Sancto Cuthberto*." in **Saint Study in Hagiography**. New York: State University of New York Press, 1996.
- Kearns, Cleo McNelly. **The Virgin Mary, Monotheism and Sacrifice**. New York: Cambridge University Press, 2008.
- Kendall, Paul M. **The Art of Biography**. New York: W.W. Norton and Company INC, 1965.
- Majapuria, T.C. and Kumar (Majapuria), Rohit. **Sadhus & Saints of Nepal & India**. Bangkok: Teypress Books, 1996.
- Majapuria, Trilok Chandra. **Sacred Animal of Nepal and India**. Bangkok: Craftman Press, 2000.
- McDaniel, Justin Thomas. **The Lovelorn Ghost and the Magical Monk: Practicing Buddhism in Modern Thailand**. New York: Columbia University Press, 2011.
- Mcham, Sarah Blake. "The Cult of st. Antonio of Padue." in **Saint Study in Hagiography**. New York: State University of New York Press, 1996.
- Nanayakkara, Sanath. "The Bodhisattva Ideal Some Observations." in Kalupahana, David J. (editor) . **Buddhist through Ritual**. Delhi: Motilal Banarsidass Publiher, 2001.
- Pals, Deniel L. **Seven Theories of Religion**. New York: Oxford University Press, 1996.
- Père Hippolyte, S.J. Delehaye, and Bollandist. **The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography**, Translated by Crawford, V.M. Notre Dame: University of Notre Dame, 1970.

- Ray, Reginald A. **Buddhist Saints in India A Study in Buddhist Values and Orientation.**
New York: Oxford University Press, 1994.
- Spiro. Melford E. "Religion: Problems of Definition and Explanation" in Michael Banton
(editor) . **Anthropological Approaches to the Study of Religion.** London:
Travistock, 1969.
- Tambiah, Stanley Jeyaraja. **The Buddhist Saints of the Forest and the Cult of Amulets a
Study in Charisma, Hagiography, Sectarianism and Millennial Buddhism.**
London: Cambridge University, 1984.
- Taylor, James L. "The Textualization of a Monastic Tradition: Forest Monks, Lineage and
the Biographical Process in Thailand." in Schober, Juliane (editor), **Sacred
Biography in the Buddhist Tradition of South and Southeast Asia** .Honolulu:
University of Hawaii Press
- Tiyavanich, Kamala. **Forest Recollections Wandering Monks in Twentieth-Century
Thailand.** Chiangmai: Silkworm Book, 1997.
- Van Gennep, Arnold. **Rites of Passage.** Chicago: University of Chicago Press, 1960.
- Vinternitz, Maurice. **A History of Indian Literature Volume 1.** New Delhi: Oriental Books,
1977.
- Vir Singh, Dharam. **Hinduism an introduction.** New Delhi: Rupa & Co, 2003.
- Vogler, Christopher. **The Writer's Journey Mythic Structure for storytellers and
Screenwriters.** New York: Princeton University Press, 1992.
- Voytillar, Stuart. **Myth and the Movies Discovering the Mythic Structure of 50
Unforgettable Films.** California: 1999
- Wessing, Robert. "Symbolic Animals in the Land between the Water." in **Asian Folklore
Study** Volume 65, (2006): 206-207.
- Wessing, Robert. **The Soul of Ambiguity: The Tiger in Southeast Asia.** Illinois: Northern
Illinois University, 1986.
- Wright, Benjamin D. **Hero, Villain, Saint: an Adventure in the Experience of Individuality.**
New York: Peter Lang Publishing, 1989.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสายป่าน ปุริวรรณชนะ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนสตรีวิทยา เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๒ จนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง) ในปีการศึกษา ๒๕๔๕ จากนั้นได้ เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๖ โดยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาเพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ ๗๒ พรรษา จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๖ – ๒๕๔๗ กระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ในปีการศึกษา ๒๕๔๘ ทั้งนี้วิทยานิพนธ์เรื่อง **ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย** ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่นระดับมหาบัณฑิต ทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๔๙ ต่อมาเข้าศึกษาในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (คดีชนวิทยา) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ โดยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจากกองทุนปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ของกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปีการศึกษา ๒๕๕๒-๒๕๕๔